

בנק הפועלים

דין וחשבון שנתי

2017

תוכן העניינים

דבר יו"ר הדירקטוריון

9	א. דוח הדירקטוריון וההנהלה
15	1. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
20	2. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי
46	3. סקירת הסיכונים
97	4. מדיניות ואומדנים חשובנאיים קריטיים, בקורות ונהלים
102	5. דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי
103	ב. הצהרות בקרה פנימית על דיווח כספי
107	ג. דוחות כספיים לשנת 2017
121	ביאורים לדוחות הכספיים
287	ד. ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים לדוח השנתי
290	6. ממשל תאגידי
303	7. פרטים נוספים בנוגע לעסקי התאגידי הבנקאי ואופן ניהולם
333	8. נספחים
347	דוח תקופתי לשנת 2017
393	מילון מונחים
395	אינדקס

הבנק קיבל את אישור הפיקוח על הבנקים לפרסם את הדוחות הכספיים השנתיים על בסיס מאוחד בלבד. בביאור 34 לדוחות הכספיים נכללת תמצית הדוחות הכספיים של הבנק בלבד. חוברת הכוללת את נתוני הבנק תמסר לכל דורש, או באתר האינטרנט של הבנק, www.bankhapoalim.co.il.

דבר יו"ר הדירקטוריון

מחזיקות ומחזיקי עניין נכבדים,

בשם הדירקטוריון אני גאה להגיש לכם את הדוח הכספי השנתי של קבוצת בנק הפועלים לשנת 2017.

מספר אתגרים משמעותיים עומדים בפנינו, בהם אנו עוסקים בימים אלו, ובהם נמשיך כנראה לעסוק במהלך שנת 2018:

חדשנות – השינויים הטכנולוגיים המהירים הם האיום המרכזי על המערכת הפיננסית הקיימת. בנקים, חברות ביטוח וגופים מוסדיים יאלצו לשנות את המודלים העסקיים המסורתיים ולהתאים עצמם לעולם בו לטכנולוגיה תפקיד מרכזי בניהול הקשר עם הלקוחות. בלוקצ'יין, פינטק ואינטליגנציה מלאכותית, מושגים שלא היו מוכרים לרובנו עד לאחרונה, ימלאו תפקיד מרכזי בעולם חדש זה. לא רק כללי המשחק, אלא גם השחקנים עצמם ישתנו. אך בין שלל האתגרים אנו מזהים גם הזדמנויות עבורנו. מי שישרדו במציאות החדשה יהיו אלו שיאמצו את החדשנות, יפתחו את הטכנולוגיות, ויבססו את עסקיהם על מודלים חדשים. אנחנו מתכננים להתחדש ולפתח יכולות טכנולוגיות שחלקן אך בשלבי התהוות, אך גם להקפיד על הקשרים המיוחדים שיש לנו עם קהל לקוחות גדול וותיק. נשמש יועצים נאמנים ללקוחות, ונעביר את הדגש מן הפעולות הבנקאיות הטכניות (כגון הפקדת שיקים, העברת כספים, משירת מזומנים), אל הליווי של הלקוחות בצמתי חיים ובהחלטות פיננסיות מורכבות הכרוכות בשיקול דעת ובקבלת החלטות נכונות. אנו מניחים כי החדשנות הטכנולוגית תלווה ברגולציה עדכנית, ומקווים כי המערכת הפיננסית, על שחקניה הקיימים והעתידיים, תוכל לשמור על יציבותה.

ישראל – קבוצת ישראלכרט מהווה חלק משמעותי מן הפעילות הפיננסית שלנו. החקיקה מחייבת אותנו להיפרד מפעילות זו במהלך השנים הקרובות. מינינו את בנק ההשקעות Citi לסייע לנו בכך, ואנו עומדים בפני הכרעה בין שלוש חלופות (או שילוב שלהן): מכירת החברה, הצעת מניות ישראלכרט לציבור, או חלוקתן כדיבדנד בעין לבעלי המניות של בנק הפועלים. בשלב זה מוקדם לחזות אלו מן האלטרנטיבות היא הטובה ביותר לבנק ולבעלי מניותיו. נצטרך להתייחס בהקשר זה גם למצב שוק ההון, לצרכי ההון של הבנק, לשינויים ברגולציה, להתנהלות השחקנים האחרים בשוק, ועוד. קביעת שיעור העמלה הצולבת לאחרונה, יצרה ודאות מסוימת, אך משקיעים פוטנציאליים ממשיכים להלין על כך שקשה להם להעריך את שווי הפעילות העומדת כל העת בפני שינויים רגולטוריים נוספים מצד מאסדרים שונים.

לדוחות כספיים יתרונות רבים, אך גם מעט חולשות. יתרונם הגדול הוא ביכולתם לשקף באמצעות מספרים תוצאות פעילות לתקופה מסוימת, וכן נכסים והתחייבויות לתאריך נתון. חסרונם כפול: הראשון – הם מפנים מבט לאחור ומתארים את העבר, בעוד שמחזיקי העניין שלנו מעדיפים לא פעם לקיים איתנו שיח על העתיד; והשני – הם אינם מצטיינים בהעברת מידע "רך" ולכן מתקשים לסייע לנו בהבנת תהליכים עסקיים, אתגרים העומדים בפנינו ויכולות שאנו מאמינים שיש לנו וחשוב לנו לתארם בפניכם.

אפתח בנתונים הכספיים העיקריים:

הרווח הנקי לשנת 2017 עמד על 2,660 מיליוני ש"ח בהשוואה ל-2,628 מיליוני ש"ח בשנת 2016. תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק בשנת 2017 הסתכמה ב-7.5%. על תוצאות השנה העיבה פעם נוספת הפרשה בגין החקירה של עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים. הרווח בשנת 2017 בנטרול רכיב זה ועלויות בגין הפסקת הפעילות בשוויץ הסתכם ב-3,348 מיליוני ש"ח בהשוואה ל-3,146 מיליוני ש"ח בשנת 2016. תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק בשנת 2017 בנטרול רכיבים אלו עמדה על 9.4%. הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק לסוף השנה הסתכם ב-35.9 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-33.0 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2016. בגין רווחי שנת 2017 הכרזנו על דיבדנדים בסך 1,065 מיליוני ש"ח.

נתונים אלו ורבים אחרים כלולים בדוחות הכספיים ואני בטוח שתעינו בהם בקפידה. בהמשך אתייחס למידע "רך" יותר, אך רלוונטי לגישתי למי שמנסה להבין את מצבנו העסקי ולהעריך את יכולתנו להמשיך לצמוח בסביבה תחרותית, על רקע רגולציה מתהדקת ושינויים טכנולוגיים תכופים.

החקירה של עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים -

לצד בנקים אחרים בעולם, אנו ממשיכים להתמודד עם חקירת הרשויות האמריקאיות בקשר עם עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים. הדבר דורש מאיתנו הוצאות כספיות משמעותיות, מאמץ ניכר של עובדי הבנק העוסקים בנושא, ותשומת לב ניהולית רבה. אנו מקוים כי נוכל לסיים את הטיפול בעניין בקרוב, אך מודעים לכך שעד להשלמת המלאכה, קיימת אי ודאות לגבי אופי ההסדר ועלותו לבנק.

עשור למשבר הפיננסי

תקופה לא פשוטה עברה על הכלכלה הגלובלית, ועל ענף הבנקאות בפרט, מאז פרוץ המשבר הפיננסי העולמי של 2008, משבר שאופיין כחמור ביותר מאז המיתון הגדול של 1929. התגובה המהירה של קובעי המדיניות, ובמיוחד זאת של הבנקים המרכזיים, מנעה התדרדרות למיתון עמוק. כמו זה של שנות השלושים במאה הקודמת, ואפשרה חזרה הדרגתית לצמיחה ויציבות כמעט בכל המשקים שנפגעו מהמשבר. על רקע השיפור בסביבה המקרו כלכלית, מערכת הבנקאות בעולם הציגה בשנים האחרונות תוצאות המעידות על התחזקותה, שבאה לידי ביטוי בהגדלת ההון והנזילות ובשיפור הרווחיות העסקית. שיפור מצב הבנקים בולט במיוחד בארצות-הברית, אך גם באירופה. לעומת זאת, ההתאוששות מהמשבר הגלובלי הייתה אטית יותר באנגליה וביפן. אני מאמין שמערכת הבנקאות העולמית כיום סולידית יותר וחסונה יותר בפני זעזועים בהשוואה לבנקאות העולמית של לפני המשבר של שנת 2008. ככלל, הבנקים היום זהירים יותר, חזקים יותר, יעילים יותר, וגם מפקחים יותר בהשוואה לעבר. כידוע, המשק הישראלי נפגע רק מעט, באופן יחסי, ממשבר 2008. בשנים האחרונות צמח המשק הישראלי בשיעורים נאותים, תוך שיפור במצב התעסוקה ותוך שמירה על אינפלציה נמוכה ועל יציבות פיננסית. סביבת המקרו החיובית תמכה בפעילות ענף הבנקאות שהפגין חוסן ויציבות. בדומה לעולם, גם בישראל המשיכה מערכת הבנקאות לפעול לחיזוק ההון ולשיפור בהרכבו ולשמירה על רווחיות נאותה. אנו מאמינים שהון הבנקים אמור להיות מותאם לצרכי הבנק ולסיכונים שהוא

לוקח על עצמו, אך חוששים כי עודפי הון, כפי שנוצרו במערכת הבנקאית הישראלית, גם הם מהווים קושי, שכן הם מורידים, מטבע הדברים, את תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק.

גם בישראל, ישנה התגברות של ההתפתחויות הטכנולוגיות, לצד שיפור ביעילות התפעולית ולצד צמצום בכוח האדם. הפעילות העסקית של המערכת הבנקאית המשיכה גם השנה לתרום לצמיחה וליציבות הכלכלית. משקית. למדנו את ההיסטוריה של המשבר, ואנו מודעים לכובד האחריות המוטלת עלינו, לנהל את עסקינו בזהירות, להקפיד על איכות תיק האשראי, לבחון תרחישים העלולים לאיים על הכלכלה, ולבחון את הסיכונים העסקיים הכרוכים בפעילות. בהקשר זה, בשנת 2017 החליט דירקטוריון הבנק להביא להפסקת פעילותו של Bank Hapoalim (Switzerland) Ltd. ההחלטה התקבלה לנוכח מדיניות ניהול הסיכונים של הבנק, הפועל, וימשיך לפעול, למזער את סיכוני הציות בקבוצת הבנק, בין היתר, כפי שעלו בקשר עם חקירת הרשויות האמריקאיות, לצד שינויים בסביבה הרגולטורית העולמית והשפעתם על סיכונים אלה. כמו-כן הבנק בוחן אפשרויות למכירת מלוא החזקותיו בבנק פוזיטיף.

תוכנית אסטרטגית

בשנת 2017 המשיך הבנק ביישום מתווה התוכנית האסטרטגית לשנים 2016-2018 אשר ממקדת את הבנק במספר תחומים עיקריים: ביצירת תשתית אופטימלית וגמישה בנושאים כגון ניהול הון, פיתוח הון אנושי ובניית תשתית טכנולוגית וחדשנית, כפלטפורמה לשירותים המתקדמים ללקוחות הקמעונאיים והעסקיים; לחדשנות במוצרים ובשירותים פיננסיים; לפיתוח ממוקד של הפעילות הבינלאומית; ולהמשך המצינות התפעולית כדרך חיים. ניהול יעיל של הבנק הוא נושא שנמצא תמיד על סדר היום שלנו. דירקטוריון הבנק שואף לשמש דוגמה בהקשר זה: הפחתנו את מספר חברי הדירקטוריון, יעלנו את הדיונים והתאמנו את ועדות הדירקטוריון לצרכים המשתנים של הבנק. לפני מספר חודשים יצאנו באסטרטגיה מיתוגית חדשה לשנים הקרובות,

המתמקדת במתן פתרונות ללבטים הכלכליים של הלקוחות בצמתים מרכזיים בחייהם. תחת המסר "פועלים איתכם בכל החלטה" מציב הבנק במרכז את הלקוח, צרכיו ורווחתו הכלכלית. מתן המענה ללבטי הלקוחות יינתן באמצעות יועצי הבנק המומחים ובאמצעים דיגיטליים מתקדמים עם דגש על הכרת הצרכים האישיים של כל לקוח ולקוח.

בשנת 2017 הוסיף הבנק להוביל במימון תשתיות ותאגידים. בפלח הבנקאות המסחרית המשיך הבנק את תנופת הצמיחה בהכנסות ובמספר לקוחות. מחויבותו העמוקה של הבנק לסקטור העסקים הקטנים באה לידי ביטוי בחיזוק הצעת הערך, בבניית מוצרים חדשניים, ובליווי מתמיד במימון וייעוץ לפלח לקוחות זה. כמו-כן, המשכנו לחזק את הצעת הערך של הבנק לתעשיית ההיי-טק על-ידי המשך ביסוסו והרחבתו של מערך "פועלים היי-טק".

אנו בבנק הפועלים עוקבים כל הזמן אחרי התפתחות החברה הערבית, ורואים ומאמינים שבחברה הערבית קיים פוטנציאל צמיחה גדול שמימוש יתרום מאוד להנעת הכלכלה הישראלית ולעלייה משמעותית ברמת החיים. תנופת הבנק בקרב אוכלוסייה זו ממשיכה לשנות את תנאי התחרות בסקטור זה והביאה לידי ביטוי את העוצמה והמקצועיות של בנק הפועלים. הבנק הכפיל את מספר הסניפים ביישובים הערבים וביישובים המעורבים בשנים האחרונות.

ההנהלה והעובדים

עוצמתו של בנק הפועלים היא ההנהלה והעובדים שלו. בנק הפועלים הוא ארגון עסקי הממוקד בעסקיו, מתכנן ומבצע, מגדיר יעדים ומשיגי אותם. העובדים של הבנק מחויבים למקום העבודה, מעריכים את הארגון בו הם מועסקים ורואים בו בית שראוי להתפאר בו. הסביבה העסקית המשתנה מציבה אתגרים לא פשוטים, ורק צוות מנהלים ועובדים מיומן ואחראי כשלנו יכול להתמודד עמם בהצלחה. בשנה האחרונה ערכנו מספר שינויים בהנהלה: נפרדנו בהערכה מאפרת יעבץ, משנה למנהל כללי, הממונה על חטיבת מחזיקי העניין. אפרת הקימה את החטיבה והטביעה את חותמה על אופייה;

מאברהם כוכבא, משנה למנהל כללי, הממונה על חטיבת החדשנות. אבי הקים את החטיבה, ראשונה במערכת הבנקאות הישראלית, והתווה בכישרון את ראשית דרכה; מיעקב אורבך, משנה למנהל כללי, הממונה על החטיבה העסקית. יעקב עזב את הבנק לאחר שעבד בו במשך כ-38 שנים. ליעקב תרומה יוצאת דופן לבנק, ללקוחותיו ובעיקר לחטיבה העסקית אותה הוביל להישגים בשנים האחרונות; ומאילן מזור, משנה למנהל כללי, היועץ המשפטי הראשי. אילן פרש מן הבנק לאחר שנים רבות, מתוכן יותר מ-14 שנים בהן הוביל את החטיבה המשפטית. אילן נחשב, ובצדק, לבכיר המשפטנים במערכת הבנקאות הישראלית. אני רוצה להודות באופן אישי לחברי ההנהלה הפורשים על תרומה יוצאת דופן לשגשוגו של הבנק. גם לאחר עזיבתם נמשיך להנות מן הידע והניסיון שנצבר אצלם ועבר במרוצת השנים אל דורות חדשים שאותם גידלו וחינכו. אנו מאמינים שבכוחה של הנהלת הבנק בראשות המנכ"ל, לתכנן ולבצע, להנהיג ולהוביל.

רגולציה ואחריות חברתית

הרגולציה על המערכת הבנקאית מכבידה לכאורה על פעילותינו השוטפת. לא כך אנו מתייחסים אליה. היא מעודדת אותנו לחשוב, לבחון בזירות את צעדינו ולייעל את עבודתנו. למרות שלעיתים אנו חלוקים על יישום של כלל כזה או אחר, אנו והרגולטורים המפקחים עלינו, ובראשם בנק ישראל, שותפים לדעה כי יציבות המערכת הבנקאית היא מטרה שעל כולנו לשרת. עבודתם המקצועית של גופי הבקרה והשיח המתמשך שלנו איתם תורמים להשגת מטרה זו.

התקשורת אף היא מציבה בפנינו אתגרים, ואנו מקבלים בברכה סיקור שמקדם שיח ענייני, אף אם ביקורתי. לא פעם אנו חלוקים על דעות המובעות בה ושואפים מטבע הדברים לסיקור אוהד יותר. למרות זאת, נמשיך במאמץ להסביר לתקשורת, ובעזרתה לקהל הרחב, באופן גלוי ופתוח כיצד אנו

פועלים, מה מטרותינו, היכן טעינו וכיצד אנו מנסים לתקן את הטעון שיפור. המחוקקים גם הם אינם חוסכים מאיתנו ביקורת. למרות זאת נשאף לקיים איתם שיח פורה ובונה, הממוקד בעובדות ובנתונים. נופיע בפניהם בפורומים המתאימים על מנת לפרוס את משנתנו ולסייע להם לגבש עמדה מאוזנת באשר לתפקיד המערכת הבנקאית בכלכלה המודרנית, ולשכנע אותם בחשיבות של שמירת יציבות הבנקים בצד יחס הוגן ללקוחות. כפי שאמרנו, נופיע גם, אם נתבקש, בפני ועדת החקירה הפרלמנטרית להתנהלות המערכת הפיננסית בהסדרי אשראי ללווים עסקיים גדולים. אנו מברכים על ההזדמנות להציג עובדות ונתונים שיראו את התמונה האמיתית של התמודדות עם אתגר ניהול סיכונים האשראי ונשתף פעולה עם הוועדה.

אחד הדברים שאני באופן אישי גאה בהם הוא מעורבות הבנק בקהילה, לצד המנהיגות העסקית והיזומה בתחום הכלכלי. כגוף הפועל בתוך הקהילה והינו חלק בלתי נפרד ממנה, עלינו גם לחזק אותה ולגרום לשינוי בה. גם בשנת 2017 הוביל הבנק את המערכת הבנקאית כולה בקידום האחריות החברתית וניהול אחראי, תוך יצירת ערך משותף, חברתי וכלכלי, עבור הבנק ומחזיקי העניין שלו. אנו ממקדים את פעילותינו בתחומים בהם יש לנו ערך מוסף, כך שהתרומות שלנו יותבו למטרות שבהן נוכל לתרום גם מניסיונו ומהידע של עובדינו: לאחרונה שם הבנק דגש מיוחד על קידום חירות פיננסית, באמצעות יוזמות, כלים ושירותים להגברת הידע והביטחון הפיננסי של לקוחותיו והציבור הרחב. מזה עשר שנים ברציפות הבנק מפרסם דוח קיימות ואחריות חברתית. הדיווח נעשה לפי רמת הדיווח המתקדמת ביותר GRI:SRS וברמת השקיפות הגבוהה ביותר: comprehensive. בדירוג מעלה לאחריות חברתית, קיבל הבנק בשנת 2017 ציון "פלטינה פלוס", ונמצא בראש דירוג החברות המובילות באחריות חברתית וסביבתית בישראל. הבנק נסקר גם על-ידי מדדים בינלאומיים, הבוחנים את ביצועיו בתחומי הסביבה, הכלכלה, החברה וניהול תקין ואחראי, וגם בהם נמצא הבנק בצמרת הדירוג ביחס לסקטור הבנקים.

הבנק פועל על-פי ערכים שהוגדרו בחזונו ואשר משתלבים עם מודל עשיית הטוב. כחלק מערך ההתנדבות, קיים בבנק מערך התנדבות ארצי במסגרתו פועלים אלפים מעובדי הבנק בפעילות התנדבותית שוטפת, וביום המעשים הטובים משתתפים עובדי הבנק במגוון רחב של פעילויות במאות אתרים ברחבי הארץ.

ברצוני להביע את תודתי העמוקה ללקוחותינו הממשיכים להביע בנו אמון כל יום מחדש, לחברי הדירקטוריון, לחברינו בהנהלת הבנק, וכמובן תודה גדולה לכל עובדי הבנק, שהם הנכס החשוב ביותר שלנו. יחד נציע את הבנק קדימה ונשלב את פעילותו במשק הישראלי, תוך הובלת המעבר אל עולם פיננסי מתקדם.

בכבוד רב,

עודד ערן
י"ר הדירקטוריון

25 במרץ 2018

בנק הפועלים

דוח הדירקטוריון וההנהלה

2017

תוכן העניינים

15	1. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
15	1.1. תיאור תמציתי של הבנק
15	1.2. מידע צופה פני עתיד
16	1.3. מידע כספי תמציתי
18	1.4. תיאור תמציתי של הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם
18	1.5. יעדים ואסטרטגיה עסקית
20	2. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי
20	2.1. מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים
23	2.2. התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברוח כולל אחר
30	2.3. המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון
39	2.4. תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות פיקוחיים
43	2.5. תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות בהתאם לנישת ההנהלה
44	2.6. חברות מוחזקות עיקריות
46	3. סקירת הסיכונים
46	3.1. תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם
49	3.2. סיכון אשראי
71	3.3. סיכון שוק
85	3.4. סיכון נזילות ומימון
87	3.5. סיכון תפעולי
89	3.6. סיכון ציות
90	3.7. סיכון משפטי
91	3.8. סיכון מוניטין
91	3.9. סיכון רגולציה וחקיקה
92	3.10. סיכון כלכלי
92	3.11. סיכון אסטרטגי
92	3.12. סיכון סביבתי
93	3.13. הליכים משפטיים ואחרים
94	3.14. יוזמות רגולטוריות מהותיות בעלות השפעה על פעילות הבנק בתקופת הדיווח
96	3.15. טבלת גורמי סיכון
97	4. מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקרות ונהלים
97	4.1. מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים
100	4.2. בקרות ונהלים
102	5. דוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

רשימת הטבלאות

16	טבלה 1-1: מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים לאורך זמן
23	טבלה 2-2: תמצית דוח רווח והפסד
24	טבלה 3-2: הרכב הרווח המימוני, נטו
25	טבלה 4-2: נתונים עיקריים בדבר הכנסות והוצאות ריבית
26	טבלה 5-2: ההוצאה המצטברת להפסדי אשראי בגין חובות ובגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים
26	טבלה 6-2: פירוט עמלות והכנסות אחרות
27	טבלה 7-2: פירוט של ההוצאות התפעוליות והאחרות
28	טבלה 8-2: רווח כולל
29	טבלה 9-2: מערך טכנולוגיית המידע
30	טבלה 10-2: ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים
30	טבלה 11-2: התפתחות האשראי לציבור, נטו, מאזני לפי ענפי משק עיקריים
31	טבלה 12-2: סיכון אשראי בעייתי
31	טבלה 13-2: ההתפתחות בסעיפים החוץ-מאזניים העיקריים
32	טבלה 14-2: יתרות ניירות-ערך
33	טבלה 15-2: פירוט אגרות-חוב קונצרניות לפי ענפי משק
33	טבלה 16-2: התפתחות ביתרות הפיקדונות
33	טבלה 17-2: ההתפתחות ביתרות החזקת הנכסים הכספיים החוץ-מאזניים של לקוחות קבוצת הבנק, לגביהם מספקת קבוצת הבנק שירותי משמורת, ניהול, תפעול וייעוץ
34	טבלה 18-2: פירוט אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
34	טבלה 19-2: מכשירים נגזרים
35	טבלה 20-2: פרטים בדבר דיבידנד ששולם
36	טבלה 21-2: חישוב יחס הלימות ההון
37	טבלה 22-2: הרכב ההון לצורך חישוב יחס הון לרכיבי סיכון
38	טבלה 23-2: רכיבי הסיכון ודרישות ההון הרגולטוריות בגין סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי
38	טבלה 24-2: יחס מינוף
39	טבלה 25-2: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות פיקוחיים
43	טבלה 26-2: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה
50	טבלה 1-3: סיכון אשראי בעייתי
51	טבלה 2-3: נכסים שאינם מבצעים
51	טבלה 3-3: מידע נוסף על תנועה בחובות בעייתיים בגין אשראי לציבור ובהפרשה הפרטנית
53	טבלה 4-3: מדדי סיכון אשראי
53	טבלה 5-3: הרכב יתרת ההפרשה להפסדי אשראי
55	טבלה 6-3: סיכון אשראי לפי ענפי משק
59	טבלה 7-3: פילוח סיכון האשראי של קבוצת הבנק בענפי הבינוי והנדל"ן, בהתאם לתחומי הפעילות העיקריים
59	טבלה 8-3: יתרות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני כלולים שיתרת חבותם מעל 1,200 מיליון ש"ח לפי ענפי משק
60	טבלה 9-3: חשיפות עיקריות למדינות זרות
62	טבלה 10-3: תנועה בסכום החשיפה המאזנית למדינות זרות עם בעיות נזילות
63	טבלה 11-3: חשיפת קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים
65	טבלה 12-3: יתרת האשראי לאנשים פרטיים בישראל
65	טבלה 13-3: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בבנק בהתאם להכנסה הממוצעת ולגודל הלווה
66	טבלה 14-3: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בבנק בהתאם ליתרת תיק הנכסים הפיננסיים של הלווים
66	טבלה 15-3: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בבנק בהתאם לסוג הריבית ולתקופה הנותרת לפירעון
66	טבלה 16-3: מידע על חובות בעייתיים בגין אנשים פרטיים בישראל
67	טבלה 17-3: סיכונים בתיק הלוואות לדויר
68	טבלה 18-3: מעקב אחר התפתחות יתרת תיק האשראי לדויר על-פי בסיסי הצמדה וכשיעור מיתרת תיק האשראי של הבנק
68	טבלה 19-3: התפתחות סכומי הפיגור בהלוואות לדויר והפרשה להפסדי אשראי
69	טבלה 20-3: התפתחות יתרות האשראי לדויר ב-5 השנים האחרונות
69	טבלה 21-3: פירוט מאפיינים שונים של אשראי לדויר שהעמיד הבנק
70	טבלה 22-3: חשיפות הבנק בגין מימון ממונף לפי ענף המשק של הלווה

72	טבלה 3-23: פירוט השווי ההוגן של הבנק וחברות מאוחדות שלו לפי מגזרי הצמדה
73	טבלה 3-24: השפעת שינויים היפותטיים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו, למעט פריטים לא-כספיים
74	טבלה 3-25: חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית לא-צמוד
76	טבלה 3-26: חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית צמוד למדד
78	טבלה 3-27: חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית מטבע-חוץ
80	טבלה 3-28: חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית חשיפה כוללת לשינויים בשיעורי הריבית
80	טבלה 3-29: נתונים אודות רגישות הון הבנק כולל חברות בנות בעלות חשיפה משמעותית לקבוצה לשינויים במקביל בעקומי הריבית (השינוי התיאורטי בשווי הכלכלי כתוצאה מהתרחיש, כולל מודלים פנימיים)
82	טבלה 3-30: נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה
83	טבלה 3-31: רגישות הבנק לשינויים בשערי חליפין של מטבעות חוץ בעלי נפח פעילות משמעותי בבנק ולמדד המחירים לצרכן
84	טבלה 3-32: פריטים על השקעת קבוצת הבנק במניות בתיק הבנקאי בהתאם לסיווג המאזני
85	טבלה 3-33: יחס כיסוי הנזילות
86	טבלה 3-34: יתרת סך הפיקדונות של שלוש קבוצות המפקידים הגדולות
97	טבלה 3-35: חומרת גורמי הסיכון

1. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

1.1 תיאור תמציתי של הבנק

כללי

- הבנק נוסד בשנת 1921 ומהווה "תאגיד בנקאי" בעל רישיון "בנק", לפי הוראות חוק הבנקאות. בשנת 1983, במסגרת הסדר שגובש בין ממשלת ישראל לבין הבנקים, הועברו מניות הבנק לשליטת המדינה. בשנת 1997 הופרט הבנק, והשליטה בו עברה לידי בעלי השליטה הנוכחיים ואחרים.
- קבוצת הבנק פועלת בישראל במכלול תחומי הבנקאות השונים ובפעילות המשיקה בשוק ההון, באמצעות שלוש חטיבות מרכזיות: החטיבה העסקית, החטיבה הקמעונאית וחטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית.
- החטיבה העסקית משרתת את מרבית הלקוחות העסקיים, כאשר בתחום החברות הגדולות (Corporate) פועלת החטיבה באמצעות סקטורים בעלי התמחות ענפית, בתחום החברות הבינוניות (Middle Market) פועלת החטיבה באמצעות מרכזי עסקים, הפרוסים ברחבי המדינה ובאמצעות סניפי הבנק המעניקים ללקוחות החטיבה שירותים תפעוליים.
- החטיבה הקמעונאית (Retail) משרתת, בין השאר, לקוחות משקי בית, בנקאות פרטית, תושבי חוץ ועסקים קטנים, באמצעות 230 סניפים לרבות, סניפים דיגיטליים מתקדמים וסניף נייד המספקים את מכלול השירותים הבנקאיים, לצד מגוון ערוצים ישירים: מכשירים לשירות עצמי בסניפים וב"חצרות לקוח" בפריסה רחבה, "פועלים באינטרנט", "פועלים בסלולר", מוקד "פועלים בטלפון" ובאפליקציות בסמארטפונים. חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית מרכזת את פעילות הבנק במרבית תחומי שוק ההון בארץ ואת פעילות הבנק בחו"ל כמפורט בהמשך.
- בנוסף לפעילות הבנקאית, עוסקת קבוצת הבנק בפעילויות משיקות, בעיקר בתחום כרטיסי האשראי ובשוק ההון. בתחום כרטיסי האשראי, עוסקת קבוצת הבנק, באמצעות חברות בת ("קבוצת ישראל"), בהנפקה, בתפעול ובשיווק של כרטיסי האשראי בבנק ומחוצה לו, לשימוש בארץ ובחו"ל, וכן בסליקת עסקות הנעשות בכרטיסי האשראי שהונפקו על-ידי ועל-ידי אחרים. פעילות קבוצת הבנק בשוק ההון הינה, בין היתר, במתן שירותי ביצוע פעולות מסחר בניירות-ערך (ברוקראז'), שמירת ניירות-ערך, שירותי מסחר במטבעות ובנגזרים, מחקר וייעוץ, שירותים למנהלי נכסים פיננסיים, ניהול תיקי השקעות, בנקאות להשקעות, עסקי חיתום וניהול הנפקות.
- בנוסף לפעילות בישראל, פועלת קבוצת הבנק בחו"ל במגזר העסקי ופרוסה בישראל, אירופה, ארצות-הברית. כמו-כן, לקבוצת הבנק פעילות במגזר המסחרי בתורכיה. פעילות המגזר העסקי בחו"ל כוללת מתן אשראי ללווים מקומיים וזרים בין היתר, על-ידי העמדת אשראי לפעילות עסקית של לקוחות הבנק. הבנק ערך בחינה בנוגע להיערכות פעילותו בתחום הבנקאות הפרטית הבינלאומית, וזאת לנוכח מדיניות ניהול הסיכונים של הבנק, למזעור סיכוני הציות בקבוצת הבנק, לצד שינויים בסביבה הרגולטורית העולמית והשפעתם על סיכונים אלה. כתוצאה מכך הבנק החליט ביום 17 בספטמבר 2017 להביא להפסקת פעילותו של Bank Hapoalim (Switzerland) Ltd. ("בנק הפועלים שווייץ") בדרך של מכירת נכסי לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית בסניף מיאמי, על Poalim Asset Management בלונדון. האמור מתווסף להחלטת הבנק על מכירת תיק נכסי לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית בסניף מיאמי, על סגירת הנציגויות באמריקה הלטינית ועל סגירת חברת הבת Hapoalim Latin America S.A. באורוגוואי. לאחר הפסקת פעילות בנק הפועלים שווייץ לא תיוותר לבנק פעילות משמעותית בתחום הבנקאות הפרטית בחו"ל ועיקר הפעילות בחו"ל תמוקד בבנקאות מסחרית בארצות-הברית.

1.2 מידע צופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוחות אלו, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות (אף אם הוא מבוסס על עיבוד של נתונים היסטוריים), מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות-ערך התשכ"ח-1968. תוצאות הבנק בפועל, עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע הצופה פני עתיד, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בשוקי ההון בארץ ובעולם, שינויים מאקרו כלכליים, שינויים במצב הגיאופוליטי, שינויים רגולטוריים, שינויים חשבונאיים ושינויים בכללי המיסוי, וכן שינויים אחרים שאינם בשליטת הבנק, ואשר עשויים להביא לאי התממשות הערכות ו/או לשינויים בתוכניות העסקיות של הבנק. מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "תחזית", "תוכנית", "יעד", "אומדן סיכון", "תרחיש", "תרחיש קיצוני", "הערכת סיכון", "קורלציה", "התפלגות", "אנו מאמינים", "צפוי", "חזוי", "מעריכים", "מתכוונים", "מתכננים", "מתעתד", "עשוי להשתנות", "צרף", "יכול", "ייהי" וביטויים דומים להם. ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר ודאות, משום שהם מבוססים על הערכות הנהלה לגבי אירועים עתידיים, אשר כוללים, בין היתר, שינויים בפרמטרים הבאים: מצב המשק, טעמי הציבור, שיעורי ריבית בארץ ובחו"ל, שיעורי אינפלציה, הוראות חקיקה ורגולציה חדשות בתחום הבנקאות ושוק ההון, החשיפה לסיכונים פיננסיים, איתנות פיננסית של לווים, התנהגות המתחרים, היבטים הקשורים בתדמית הבנק, התפתחויות טכנולוגיות ונושאי כוח אדם, ובתחומים אחרים אשר יש להם השפעה על פעילות הבנק ועל הסיבה בה הוא פועל, ואשר מטבע הדברים התממשותם אינה ודאית.

המידע המוצג להלן נסמך, בין היתר, על מידע המצוי בידיעת הבנק והמבוסס, בין היתר, על פרסומים של גורמים שונים, כגון: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר, נתוני בנק ישראל, משרד השיכון וגורמים אחרים המפרסמים נתונים והערכות לגבי שוקי ההון בארץ ובעולם.

מידע זה משקף את נקודת המבט הנוכחית של הבנק בנוגע לאירועים עתידיים. נקודת מבט זו מבוססת על הערכות, ולכן נתונה לסיכונים, לחוסר ודאות, ואף לאפשרות שאירועים או התפתחויות, שנחזו כצפויים, לא יתממשו בכלל, או יתממשו במקצת בלבד, ואף שההתפתחויות בפועל תהיינה הפוכות מאלו שנצפו.

1.3. מידע כספי תמציתי

טבלה 1-1: מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים לאורך זמן

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2013	2014	2015	2016	2017	
מדדי ביצוע עיקריים					
9.30%	9.10%	9.61%	7.72%	7.50%	תשואת הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק להון
11.10%	10.90%	9.61%	9.24%	9.44%	תשואת הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק להון מנוטרל חריגים ⁽¹⁾
0.68%	0.71%	0.73%	0.60%	0.59%	תשואה לנכסים ממוצעים
2.25%	2.28%	2.13%	2.12%	2.07%	יחס הכנסות לנכסים ממוצעים
66.17%	65.49%	61.20%	64.47%	65.73%	יחס יעילות - הוצאות תפעוליות לסך ההכנסות
62.60%	61.56%	61.20%	60.95%	61.03%	יחס יעילות - הוצאות תפעוליות לסך ההכנסות מנוטרל חריגים ⁽¹⁾
2.12%	2.27%	2.09%	2.09%	2.16%	מרווח מימוני מפעילות שוטפת ⁽²⁾
		99%	124%	122%	יחס כיסוי נזילות ⁽³⁾

ליום 31 בדצמבר					
2013	2014	2015	2016	2017	
	9.29%	9.63%	11.01%	11.26%	יחס הון עצמי רוברד 1 לרכיבי סיכון לפי באזל 3 ⁽⁴⁾
	14.60%	14.36%	15.11%	14.64%	יחס הון כולל לרכיבי סיכון לפי באזל 3 ⁽⁴⁾
		7.10%	7.25%	7.37%	יחס מינוף ⁽⁴⁾

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2013	2014	2015	2016	2017	
מדדי איכות אשראי עיקריים					
1.54%	1.56%	1.56%	1.49%	1.36%	שיעור הפרשה להפסדי אשראי מתוך האשראי לציבור
3.54%	2.70%	2.19%	1.76%	1.27%	שיעור חובות פגומים או חובות בפיגור של 90 ימים או יותר מתוך האשראי לציבור
0.38%	0.06%	0.08%	0.19%	0.23%	שיעור מחיקות חשבונאיות נטו מתוך אשראי ממוצע לציבור
0.34%	0.16%	0.17%	0.10%	0.12%	שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מתוך אשראי ממוצע לציבור

במיליוני ש"ח					
2013	2014	2015	2016	2017	
נתונים עיקריים מדוח רווח והפסד					
2,537	2,713	3,082	2,628	2,660	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
3,021	3,264	3,082	3,146	3,348	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק מנוטרל חריגים ⁽¹⁾
7,943	7,768	7,885	8,193	8,697	הכנסות ריבית, נטו
874	425	475	269	323	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
8,423	8,684	8,929	9,345	9,334	רווח מימוני, נטו*
5,721	6,254	6,477	6,528	5,933	הכנסות שאינן מריבית
5,115	5,207	5,287	5,216	5,111	מזה - עמלות
9,041	9,183	8,790	9,490	9,616	הוצאות תפעוליות ואחרות
5,451	5,343	4,934	4,783	4,843	מזה - משכורות והוצאות נילוות
13,664	14,022	14,362	14,721	14,630	סך הכנסות

רווח נקי למניה רגילה (בש"ח)					
2013	2014	2015	2016	2017	
1.92	2.05	2.32	1.98	2.00	רווח נקי למניה בש"ח המיוחס לבעלי מניות הבנק - בסיס

* רווח מימוני, נטו כולל הכנסות ריבית, נטו והכנסות (הוצאות) מימוני שאינן מריבית.
 (1) אינו כולל הוצאות בגין תוכניות התייעלות, עדכון ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים ועלויות בגין הפסקת הפעילות בשווייץ.
 (2) רווח מימוני מפעילות שוטפת (ראה [דוח דירקטוריון פרק התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר](#)) מחולק בסך-הכל נכסים פיננסיים לאחר הפרשה להפסדי אשראי ובניכוי יתרות בגין כרטיסי אשראי שאינן נושאות ריבית.
 (3) למידע נוסף, ראה [פרק "סיכון נזילות ומימון"](#) להלן. הבנק מיישם את הוראת יחס כיסוי הנזילות החל מיום 1 באפריל 2015.
 (4) למידע נוסף, ראה [פרק "הון הלימות הון ומימון"](#) להלן. הבנק מיישם את הוראות באזל 3 החל מיום 1 בינואר 2014 ואת הוראות יחס מינוף החל מיום 28 באפריל 2015.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2017

טבלה 1-1: מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים לאורך זמן (המשך)

ליום 31 בדצמבר					
2013	2014	2015	2016	2017	
במיליוני ש"ח					
נתונים עיקריים מהמאזן					
380,201	408,033	431,638	448,105	454,424	סך-כל הנכסים
45,709	54,974	64,976	80,378	86,114	מזה - מזומנים ופיקדונות בבנקים
60,912	58,778	62,884	71,449	65,442	ניירות-ערך
251,600	263,980	278,497	271,957	278,663	אשראי לציבור, נטו
16,279	12,721	9,311	7,600	7,092	סיכון אשראי בעייתי, נטו
6,817	5,389	4,265	3,110	2,121	חובות פגומים מאזניים, נטו
351,417	376,817	398,419	413,880	418,420	סך-כל ההתחייבויות
5,303	4,322	4,773	4,377	4,149	מזה - פיקדונות מבנקים
276,525	297,230	321,727	338,502	347,351	פיקדונות הציבור
33,980	33,671	34,475	33,560	29,058	אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
28,534	30,966	33,032	34,047	35,863	הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק
7,240	5,859	4,942	3,507	2,110	יתרות נכסים לא מבצעים (NPL)
נתונים נוספים					
19.5	18.4	20.1	22.9	25.6	מחיר מניה לסוף שנה (בש"ח)
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2013	2014	2015	2016	2017	
21.00	33.83	42.87	51.44	64.53	סך-הכל דיבידנד למניה (באגורות)*
13,492	13,964	12,395	11,893	11,506	מספר משרות ממוצע
2.12%	2.04%	1.88%	1.86%	1.93%	יחס הכנסות ריבית, נטו לנכסים ממוצעים
1.37%	1.37%	1.26%	1.18%	1.14%	יחס עמלות לנכסים ממוצעים

* על-פי מועד התשלום בפועל.

להלן פרטים על ההתפתחויות והשינויים העיקריים שחלו בתקופת הדוח: הרווח הנקי של קבוצת הבנק המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם בשנת 2017 ב-2,660 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח בסך של 2,628 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

שיעור תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק בשנת 2017 הסתכם ב-7.5%, בהשוואה ל-7.7% בתקופה המקבילה אשתקד. הרווח הנקי הושפע בעיקר מהוצאה בסך של כ-557 מיליון ש"ח שנרשמה בשנת 2017 ומהוצאה בסך של כ-518 מיליון ש"ח שנרשמה בשנת 2016, בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים.

בנוסף, הושפע הרווח הנקי מהוצאה בסך של כ-131 מיליון ש"ח שנבעה מהפסקת פעילות הבנקאות הפרטית של הפועלים שוויץ, לפרטים נוספים ראה [ביאור 3.36](#). הרווח הנקי בנטרול החריגים כאמור, הסתכם לסך של כ-3,348 מיליון ש"ח בשנת 2017 בהשוואה ל-3,146 מיליון ש"ח בשנת 2016 והוא הושפע בעיקר מרישום הוצאת מס בסך של 271 מיליון ש"ח בשנת 2016, עקב השפעת ירידת מס החברות על יתרות המסים הנדחים.

יחס הון עצמי רובד 1 ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכם לשיעור של 11.26%, בהשוואה לשיעור של 11.01% ביום 31 בדצמבר 2016. יחס זה, גבוה מיעדי ההון הנדרשים על-ידי בנק ישראל לשנת 2017.

1.4. תיאור תמציתי של הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם

פעילותו של הבנק כרוכה בסיכונים פיננסיים הבאים: סיכוני אשראי, המבטאים את הסיכון שלוהו או חייב לא יעמוד בהחזרים ובתשלומים לבנק אשר מוגדרים בהסכם האשראי; סיכוני שוק, הנובעים מחשיפה לשינויים בשערים בשווקים הפיננסיים, כגון: שערי חליפין, מניות וריבית; סיכון הנזילות, שהוא הסיכון לרווחי התאגיד הבנקאי, ליציבותו וליכולתו להמשיך בהתנהלותו השוטפת, מחמת אי ודאות לגבי יכולתו לעמוד בתזרים המזומנים הנדרש לצרכיו, ובכלל זה סיכון המימון שהינו הסיכון לאי יכולת לגייס מקורות חדשים במקום אלו שהגיעו לפירעון או שהגיוס מחדש יבוצע בתקופות ובתנאים אשר יפגעו בהכנסות הבנק נטו מריבית. סיכונים אחרים שאינם פיננסיים הם בעיקר סיכון הציות, הסיכון המשפטי והסיכון התפעולי לרבות סיכוני טכנולוגיה ומחשוב וסיכוני סייבר. סיכון הציות הוא הסיכון להטלת סנקציה משפטית או גולטורית, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר הבנק עלול לספוג כתוצאה מכך שהוא אינו מקיים את הוראות הציות. סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד העלול להיגרם מתהליכים פנימיים כושלים או לקויים, מפעולות אנוש, מכשלים במערכות וכן מאירועים חיצוניים. סיכונים נוספים אליהם חשוף הבנק מטופלים באופן ישיר כחלק מהניהול העסקי והינם: סיכון מוניטין, סיכון תחרות, סיכון רגולציה וחקיקה, סיכון אסטרטגי, סיכון כלכלי וסיכון סביבתי. ראה הרחבה בפרק סקירת הסיכונים להלן [ובדוח על הסיכונים: גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים](#).

1.5. יעדים ואסטרטגיה עסקית

בסוף שנת 2017 אישרו הנהלת הבנק ודירקטוריון הבנק תוכנית אסטרטגית תלת-שנתית (לשנים 2018-2020), המתעדכנת מדי שנה על בסיס התייחסות לשינויים בכלכלה הגלובלית, שינויים בסביבה העסקית בישראל, מהלכי הרגולציה ושינויים בסביבה התחרותית בה פועל הבנק על כלל תחומי פעילותו. מכלול גורמים משפיעים על המערכת הבנקאית בעולם ובישראל ובראשם שינויים בהרגלי הלקוחות, התהדקות של הרגולציה, והשפעה הולכת וגוברת של אמצעים טכנולוגיים. תמורות אלו מובילות להתגברות התחרות מצד שחקנים מסורתיים ושחקנים חדשים רבים ומגוונים והן מחייבות את הבנק להיערך לעתיד במטרה להעניק ללקוחותיו חוויית שירות איכותית ומתקדמת וליצר ערך ללקוחותיו וליתר מחזיקי העניין.

בנוסף, הבנק ממשיך ליישם את הוראות בנק ישראל לעמידה ביעדי הלימות ההון, והן היוו שיקול בגיבוש התוכנית האסטרטגית. התוכנית האסטרטגית הרב שנתית של הבנק לוקחת בחשבון את הזהירות המתחייבת מהסיכונים בכלכלה הגלובלית ובמשק הישראלי ומאזנת בין שיקולי תשואה לסיכון. מטרת התוכנית האסטרטגית היא לאפשר לבנק, גם לנוכח האתגרים וחוסר היציבות בכלכלה ובמערכת הפיננסית בעולם, להמשיך להתקדם בתוואי של צמיחה יציבה והמשך ביסוס מובילות הבנק במערכת הבנקאית בישראל, תוך השאת ערך למחזיקי המניות וכלל מחזיקי העניין. תוכנית אסטרטגית זו נבחנת ומותאמת מדי שנה לשינויים בסביבה העסקית בישראל ובעולם וכן לשינויים בסביבה התחרותית בה פועל הבנק, והיא מתמקדת בחמש תימות מרכזיות אשר עודכנו ואושרו בסוף שנת 2016:

- 1. מובילות יוצרת ערך בישראל בפלחי לקוחות ובפעילויות במיקוד** – העמקת הקשר והפעילות עם לקוחות הבנק, בהתבסס על חדשנות בשירותים ואופטימיזציה בערוצי הפעילות, העמקת הערך המוסף, יצירת פתרונות מותאמים לצורכי הלקוחות השונים וחיזוק המיקוד העסקי בפעילויות בעלות פוטנציאל.
- 2. העצמת הערך ללקוח תוך שילוב קשר אישי, אנושי וטכנולוגי** – שירות בנקאי מותאם, נגיש ואינטואיטיבי המשלב שירותים דיגיטליים מתקדמים עם שירות וייעוץ אנושי בפעילויות מורכבות וצמתי החלטה.
- 3. בונים את המחר: בניית תשתיות, חדשנות וצמיחה בינלאומית ממוקדת** – חיזוק התשתיות לצמיחה עתידית, פיתוח יכולות טכנולוגיות מתקדמות תוך שיתופי פעולה עם הסביבה העסקית ופיתוח הפעילות המסחרית בארצות-הברית.
- 4. ערך משותף בר קיימא עם מחזיקי העניין** – קידום מהלכים עסקיים המייצרים ערך משותף לציבור ולבנק תוך הגברת השקיפות וקידום השיח עם כלל מחזיקי העניין.
- 5. פישוט ומצוינות תפעולית מתמשכת** – אופטימיזציה של כלל המשאבים, תוך פישוט ועיצוב מחדש של תהליכים מקצה לקצה להעצמת הערך ללקוח ויישום תוכנית התייעלות רב שנתית.

בנוסף לחמש התימות האסטרטגיות המרכזיות לעיל, פועל הבנק בהתאם לשלוש תימות משאבים ותשתיות אשר עודכנו ואושרו אף הן בסוף 2016:

- הבנק ימשיך לשים דגש על טיפוח וניהול המשאב האנושי ויצירת תשתית ארגונית תומכת וגמישה (Agile).
  - הבנק יפעל לקידום מצוינות בניהול פיננסי וניהול הון דינמי ומתקדם.
  - הפעילות תתבצע תוך ניהול סיכונים קפדני, הכולם את מתווה פעילות הבנק.
- הבנק ימשיך לפעול בהתבסס על ערכי היסוד של הבנק ובהלימה לעקרונות הקיימות, כפי שהוגדרו בחזון הבנק. בהקשר זה הבנק יפעל להמשיך ולהוביל, כפי שעשה בשנים האחרונות, את המערכת הפיננסית בנושא אחריות חברתית ותרומה לקהילה.
- בפעילות הקמעונאית ממשיכה להתגבר התחרות מצד הבנקים, השחקנים המוסדיים, מיזמי Fintech ושחקנים חוץ בנקאים נוספים. כמו-כן, ישנן רפורמות משמעותיות מצד הרגולטורים, בדגש על תחום האשראי הקמעונאי, ובמרכזן החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017. על מנת לענות באופן מיטבי לשינויים בצורכי הלקוחות ובהרגליהם, הבנק גיבש תוכנית אסטרטגית ארוכת טווח בתחום הבנקאות הקמעונאית, במטרה לפעול בצורה ממוקדת ונחושה לביסוס וחיזוק מובילותו במגזר פעילות זה. בבסיס התוכנית האסטרטגית המקיפה ניצב שינוי מודל ההפעלה ללקוחות הפרטיים והעסקיים לצורך שיפור והתאמת השירות המוצע ללקוחות על-פי צרכיהם הפיננסיים ובהתאם לערוצים בהם מעדיפים הלקוחות לצרוך את השירותים השונים – לרבות, בעזרת בנקאים מקצועיים בסניפים ברחבי הארץ, בנקאים מקצועיים במוקדי שירות טלפונים יעודיים, בעזרת שימוש בכלים דיגיטליים (כולל אתר הבנק והאפליקציות השונות) ובעזרת מכונות לשירות עצמי. הלקוחות יזכו לשירות איכותי יותר – אישי, אנושי וטכנולוגי – המותאם באופן טוב יותר לצרכיהם, תוך שילוב בין שירות אנושי מקצועי ואיכותי וגישה נוחה לאמצעים טכנולוגיים זמינים ופשוטים. כחלק מיישום התוכנית ימשיך הבנק לפתח הצעות ערך ייעודיות ומותאמות לצרכיהם הייחודיים של פלחי לקוחות בעלי פוטנציאל.

בנוסף, הבנק ימשיך למקד ולפתח פעילותו במגזר העסקים הקטנים, תוך המשך פיתוח מוצרים מותאמים ונגישים לצד חיזוק צוותי הבנקאים המתמחים המספקים ליווי אישי לעסקים הקטנים, במטרה לספק ללקוחותיו מעטפת שירות מקצועית ואיכותית המותאמת לצרכיהם.

בחודש ינואר 2017 חוקק החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017. חוק זה כולל הוראות שונות בעלות השפעה על הבנק, וביניהן החובה להיפרד מחברות כרטיסי האשראי שבבעלות הבנק, מגבלות על פעילות הנפקת כרטיסי חיוב, והוראות שונות בתחום שיתוף מידע ונושאים נוספים. הבנק פועל ליישום החוק ונערך להתמודדות עם השלכותיו.

גם בזירת הלקוחות העסקיים והמסחריים התחרות גוברת, בעיקר מצד שחקנים מוסדיים. בנוסף, מגבלות רגולטוריות, דרישות הון ושינויים בצרכי הלקוחות מובילים לשינויים בכללי המשחק. הבנק ימשיך לפעול לשימור מעמדו המוביל ולהיות הבחירה הראשונה של הלקוחות העסקיים הגדולים והבינוניים. הבנק שואף ופועל להעמקת ופיתוח פעילותו עם לקוחות המגזר העסקי, החברות והעסקים הגדולים במשק, תוך שימת דגש על הרחבת היצע השירותים והמוצרים, ויצירת מעטפת כוללת של שירותים המותאמת במיוחד ועונה בצורה המיטבית לצרכי לקוחות המגזר בפעילותם בארץ ובח"ל. הבנק צופה כי פעילות זו תאפשר לו גם להגדיל את הכנסותיו שלא מאשראי במגזר זה.

במקביל, הבנק ממשיך לפעול להשגת קפיצת מדרגה נוספת בפעילותו במגזר העסקים הבינוניים, המהווה חלק חשוב של הכלכלה הישראלית, תוך שיפור והרחבת הצעת הערך ללקוחות מגזר זה. לצד ששת מרכזי העסקים שנתנו מענה עד כה ללקוחות מגזר זה, הקים הבנק שישה מרכזי עסקים ייעודיים נוספים, ללקוחות בצמיחה, בפריסה ארצית, על מנת לדייק עוד יותר את המענה לצרכיהם, להתאים את מעטפת השירות, ולהעמיק עימם את הפעילות.

בנוסף, החטיבה העסקית מרחיבה את פעילותה בתחום מוצרי האשראי המורכבים, באמצעות מערך ייעודי המורכב מאנשי מקצוע מובילים בתחום, במטרה לתת מענה מיטבי לצרכי המימון הייחודיים של לקוחות החטיבה. ביסוס וחיזוק המובילות ייעשו תוך אופטימיזציה וניהול דינאמי של משאבי ההון ונכסי הסיכון ושימור היכולות הגבוהות בניהול סיכונים.

כחלק משיפור הצעת הערך ללקוחות העסקיים הבינוניים והגדולים, פועל הבנק להרחבת ושיפור השירותים הדיגיטליים המוצעים ללקוחות אלו. הבנק השיק ושיפר לאחרונה כלים דיגיטליים רבים דוגמת אתר עסקי, אפליקציה חדשה לעסקים, שדרוג אמצעי הזהיו והשקת Cash Management, וימשיך לעשות כן גם בשנים הבאות.

פעילות הבנק בשוקי ההון בארץ ובח"ל וניהול ה-Treasury מרוכזים בחטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית. בפעילויות אלו יושם דגש אסטרטגי על התאמת היערכות הבנק לצרכים של לקוחותיו בארץ ובח"ל, לתמורות בשוקי ההון והמטבע ולסביבת התחרות תוך היערכות ויישום הרגולציה המקומית והבינלאומית. הבנק ימשיך לפעול למיצוי הסינרגיות בריכוז כלל הפעילויות הללו בכפיפה אחת. הבנק יפעל לפיתוח מובילותו בשוק ההון ובתחום המוצרים הפיננסיים באמצעות חיזוק תשתיות טכנולוגיות, תוך התאמת המוצרים לקהל לקוחותיו, בדגש על שימוש בכלים דיגיטליים להנגשת זירות המסחר, פעילויות עשית השוק ומוצרים פיננסיים לסוגיהם. בנוסף, הבנק ימשיך לנהל באופן דינמי את התיק הבנקאי ותיקי ההשקעות בכפוף לתאבון הסיכון, לשינויים בשווקים הפיננסיים ובהתאמה לדרישות הרגולטוריות.

הבנק מייחס חשיבות רבה להעצמת הערך ללקוחותיו תוך שילוב קשר אישי, אנושי וטכנולוגי. הבנק מפנה תשומות משמעותיות לפיתוח חוויית לקוח פשוטה, נגישה ואינטואיטיבית. הבנק ימשיך להשקיע בבניית מערכת יחסים ארוכת טווח עם הלקוח, המבוססת על אמון ויצירת ערך, מתוך היכרות מעמיקה על בסיס מקצוענות smart data-I. הבנק שואף להעצמה דיגיטלית של הלקוחות והבנקאים, לצד יעוץ אנושי ללקוח בפעולות מורכבות ובצמתי החלטה משמעותיים. הביטוי התקשורתי לכך הושק השנה במהלך שיווקי רחב היקף - "פועלים איתכם בכל החלטה". בכך בחר הבנק להצהיר כלפי פנים וכלפי חוץ על מחויבותו לתפקיד שלקח על עצמו כארגון, להיות הכתובת הכי משמעותית של הלקוחות כאשר הם מגיעים לצמתיים פיננסיים חשובים.

היערכות הבנק לעתיד מבוססת על חיזוק תשתיות, חדשנות וצמיחה בינלאומית ממוקדת. הבנק ממשיך בביצוע קפיצת מדרגה בחדשנות ובדיגיטל. ובניית יכולות טכנולוגיות מתקדמות וגמישות. בכוונת הבנק לפעול בשנים הקרובות לגיבוש תהליכים ופיתוח תרבות ארגונית גמישה, תומכת ומעודדת חדשנות. בנוסף, הבנק שואף לקדם שיתופי פעולה עם חברות טכנולוגיה, לרבות בתחום ה-Fintech, ליצירת ערך ללקוחותיו.

בפעילות הבינלאומית יפעל הבנק להמשך פיתוח וצמיחה של המגזר המסחרי בארצות-הברית, תוך הרחבת הפעילות הקיימת וכניסה סלקטיבית לתחומי פעילות ואיזורים גאוגרפיים חדשים. בתחום הבנקאות הפרטית הבינלאומית מתאים הבנק את פעילותו לשינויים הרגולטורים ולמגמות העסקיות בתחום זה, ופועל להפסקת מכלול פעילויות הבנקאות הפרטית הבינלאומית בחו"ל ולסגירת החברות הבנות העוסקות במתן השירותים הנלווים. במסגרת זו החליט הבנק לסגור את פעילות בנק הפועלים שוויץ.

הבנק שם דגש על יצירת ערך משותף בר קיימא עם מחזיקי העניין ומתכוון לפעול לשגשוגם ולרווחתם של אנשים, עסקים וקהילות. הבנק יפעל לקידום מהלכים עסקיים המייצרים ערך משותף לציבור ולבנק, יגביר את השקיפות ויחזק את הדיאלוג עם כלל מחזיקי העניין. כחלק מיישום תוכנית זו, הבנק מקים מרכז לצמיחה פיננסית (מרכז למידה פיננסית ללקוחות ולציבור) ומקדם מהלכים ופעולות של ערך משותף לטובת הבנק יחד עם כלל מחזיקי העניין.

השאיפה לפישוט ולמצינות תפעולית מתמשכת תמשיך להיות דגל מרכזי של הבנק. הבנק יפעל לשיפור יחס היעילות התפעולית לאורך תקופת התוכנית האסטרטגית. החתירה למצינות תפעולית תאפשר לבנק לנצל בצורה אופטימאלית את המשאבים הקיימים לטובת מימוש יוזמות חדשות. הבנק יפעל להמשיך לייצל ולשפר את תהליכי העבודה בהנהלה הראשית ובמטה, בדגש על פישוט תהליכים ומיכונם ובכך לשפר את רמת השירות ללקוחות במקביל לחיזוק המצינות התפעוליות. כחלק מאסטרטגיית הבנק, ובהתאם להנחיית הפיקוח על הבנקים, הבנק גיבש תוכנית התייעלות לשנים 2017-2020 הכוללת התייעלות בכוח אדם, בנדל"ן ובשאר תחומי ההוצאות בבנק.

תוכניות העבודה של הבנק כפי שאושרו והנחות העבודה עליהן התבססו, מתייחסות לפעילות עתידית של הבנק. לפיכך, המידע שפורט לעיל בפרק זה בכל הקשור בתוכניות פעולה וכוונות הבנק הינו "מידע צופה פני עתיד".

התוכנית האסטרטגית שנקבעה מציבה יעדים שאפתניים לפעילויות השונות. עקב כך, יש להביא בחשבון כי בכל תכנון ובמיוחד בתכנון לטווח של מספר שנים, וביתר שאת בתקופה של שינויים וטלטלות בכלכלה הגלובלית והמערכת הפיננסית בעולם, קיימת מידה לא מבטלת של אי ודאות. גורמים שונים ומגוונים עלולים להביא לידי כך שהנחות השונות העומדות בבסיס וברקע של התוכנית האסטרטגית לא יתקיימו, או לא יתקיימו במלואן, ושהתוכנית לעתיד לא יתממשן, או לא יתממשו במלואן. בין גורמים אלו יש לציין את הסביבה העסקית בישראל ובעולם ותנאי המאקרו. חשיבות מיוחדת יש לייחס למצב הכלכלה העולמית, למצב הכלכלי, המדיני והביטחוני של ישראל ושל האזור ולשינויים הרגולטוריים.

2. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי

2.1 מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים

2.1.1 סקירה כלכלית ופיננסית

התפתחויות בכלכלה העולמית

כעשר שנים מפרוץ המשבר הפיננסי העולמי ניתן עתה לומר שהכלכלה העולמית חזרה לפסים של צמיחה, וקובעי המדיניות הצליחו להשיב את האמון בשווקים הפיננסיים. עם זאת, עדיין קיימים ספחים מהמשבר כמו החובות הממשלתיים והקונצרניים הגבוהים, והמדיניות המוניטרית המרחיבה מאוד. הריבית הנמוכה הייתה בעלת תרומה משמעותית לצמיחה בשנים האחרונות, ובד בבד גם לעלייה במחירי הנכסים, אך האינפלציה הנמדדת במחירי הסחורות והשירותים נותרה נמוכה והותירה לבנקים המרכזיים בארצות-הברית ובאירופה מרחב תמרון נרחב. על אף שרוב הבנקים המרכזיים החלו לרסן את ההרחבות המוניטריות, נוצרו פערים גדולים בין ארצות-הברית לבין אירופה. בעוד שהריבית בארצות-הברית עלתה כבר ל-1.5%, באירופה הבנק המרכזי רק התחיל לצמצם את רכישות אגרות-החוב בשנת 2017.

הצמיחה העולמית האיצה בשנת 2017 ועמדה על שיעור של 3.7% לעומת 3.2% בשנת 2016 (אומדנים של קרן המטבע הבינלאומית). במדינות המפותחות נרשמה האצה בשיעור הצמיחה ל-2.3% לעומת 1.7% בשנת 2016, ובמשקים המתעוררים נרשמה האצה בצמיחה ל-4.7% לעומת 4.4%. כלכלת ארצות-הברית צמחה בשנת 2017 בשיעור של 2.3%. ברבעון הראשון של 2017 נרשמה אומנם צמיחה חלשה של 1.2%, אך בשלושת הרבעונים שלאחריו נרשמה צמיחה ממוצעת של כ-3.0%. מדדי אמן הצרכנים הגיעו לשיא של 16 שנים, מדדי הייצור התעשייתי נמצאים גם הם ברמה גבוהה מאוד ושיעור האבטלה ירד לרמה של 4.1%. בפעילות בשוק הנדל"ן מסתמן שמומנטום הצמיחה נבלם מעט. רמת התחלות הבנייה הייתה דומה יחסית לזו של 2016 והעסקות בדירות עלו בשיעור נמוך יחסית. במחירי הבתים נמשכה העלייה והם עלו בשנת 2017 בכ-6.4%. רפורמת המס האמריקאית עברה בשלהי דצמבר 2017 בקונגרס ובסנאט. סעיפיה העיקריים של הרפורמה כוללים: הפחתת מס חברות מ-35% ל-21%, אפשרות להכרה בפתח מידי במועד ההשקעה והפחתת המיסוי על כלל הרווחים הכלואים מחוץ לארצות-הברית של חברות אמריקאיות. הרפורמה תורמת להגדלת ההכנסות של חברות ומשקי בית וצפויה לתרום לצמיחה בטווח הקצר. מנגד, היא מעלה את הסיכון לעלייה בגירעון ובחוב הממשלתי בטווח הארוך, אך בטווח הקצר קשה להעריך את ההשפעה שלה על התקציב, כיוון שחברות בינלאומיות עשויות "להחזיר" רווחים לארצות-הברית תמורת מס מופחת.

הסיכונים הכלכליים והפוליטיים באירופה ממשיכים לרדת והנתונים הכלכליים מוסיפים להיות טובים. מדדי אמן הצרכנים והעסקים בגוש האירו בשיא של 10 שנים והאבטלה במגמת ירידה. שיעור האבטלה הממוצע בגוש האירו ירד ל-8.6% בחודש דצמבר 2017. שיעור הצמיחה הממוצע בגוש האירו עלה בשנת 2017 ל-2.5% והוא שיקף צמיחה נאה במרבית המדינות החברות בו. עד כה ההשלכות של החלטת הברקזיט על הפעילות הכלכלית בבריטניה היו מתונות יחסית. נתוני הצמיחה של 2017 הצביעו על האטה בצמיחה לרמה של 1.7% בשנת 2017, והליש"ט, שנחלשה מאוד מול כל המטבעות בשנת 2016, רשמה בשנת 2017 התחזקות ניכרת בשערה.

במשקים המתעוררים נרשמה ירידה בסיכונים הכלכליים, בין היתר בתמיכת העלייה במחירי הסחורות והאנרגיה, והאצה בצמיחה נרשמה במרבית האזורים. קצב הצמיחה בסין נותר יציב בשנת 2017 ברמה של כ-6.8% בתמיכת התמריצים הממשלתיים, אך ברקע נותר החשש מהמינוף הגבוה של חברות וגופים ממשלתיים. האינפלציה במדינות המפותחות החלה לעלות מעט, אם כי לא בקצב התואם את הצמיחה המהירה. בארצות-הברית מדד המחירים לצרכן (ללא אנרגיה ומזון) עלה בשנת 2017 בשיעור של 1.8% ובגוש האירו עלה מדד הליבה בשיעור של 0.9%. הבנק המרכזי בארצות-הברית העלה את הריבית שלוש פעמים במהלך 2017 עד לרמה של 1.5% בדצמבר, ובאוקטובר 2017 גם החל בצמצום הדרגתי של מאזן הפד על-ידי אי רכישה חוזרת של חלק מהפדיונות. צמצום המאזן החל ב-10 מיליארד דולר בחודש שידגלו בהדרגה כל שלושה חודשים עד לסכום של 50 מיליארד דולר בחודש. הבנק המרכזי האירופאי הותיר את מדיניות ההרחבה כמותית (רכישת אגרות-חוב) אך צמצם את רכישות אגרות-החוב מ-80 מיליארד אירו בחודש ל-60 מיליארד אירו והודיע שהחל מחודש ינואר 2018 יפחתו הרכישות ל-30 מיליארד אירו בחודש, למשך תשעה חודשים נוספים לפחות. למרות העמקת פערי הריביות בין הבנקים המרכזיים נרשמה במהלך שנת 2017 היחלשות של הדולר האמריקני מול מרבית המטבעות בעולם ובעיקר מול האירו.

בסוף חודש ינואר ובשבוע הראשון של חודש פברואר 2018 נרשמה טלטלה בשוקי ההון הגלובליים. המגמות שבלטו בשווקים הן ירידה במדדי המניות, עלייה בתנודתיות ועלייה בתשואות אגרות-החוב לטווחים הארוכים. ברקע להתפתחויות אלו חשש המשקיעים מהאצה באינפלציה ומהעלאות ריבית מהירות יותר על-ידי הבנקים המרכזיים. המשק האמריקני צומח בקצב מהיר, וזאת עוד טרם ההשפעה של קיצוצי המס וההגדלה של ההוצאות הפדרליות. שילוב של משק בתעסוקה מלאה, שכר שעולה והרחבה פסיקאלית משמעותית, אמור בסופו של דבר להעלות את האינפלציה. ירידות השערים התמתנו במהלך פברואר, 2018, אולם התשואות לטווחים הארוכים לא שבו לרדת.

הפעילות הכלכלית במשק הישראלי

בשנת 2017 נרשמה במשק הישראלי צמיחה בשיעור של 3.4%, לעומת 4.0% בשנת 2016. האטת הצמיחה נבעה מירידה ביבוא כלי-רכב, ובנטרול השפעה זו הצמיחה הייתה די יציבה בשנתיים האחרונות. בהינתן המשק מצוי בשיעור אבטלה מאוד נמוכים ביחס לעבר, וככל הנראה במצב של "תעסוקה מלאה" ניתן לומר ששיעורי צמיחה אלו הם גבוהים ומשקפים את הפוטנציאל של המשק בעת זו. מבחינת השימושים בתוצר ניתן לציין את המשך הגידול המהיר בשיעור של 4.4% בצריכה הפרטית למעט כלי-רכב, עלייה חדה של 8.5% ביצוא השירותים, וכן עלייה בהשקעות. מנגד, יצוא הסחורות נותר ללא שינוי, וזאת על אף שהתנאים הגלובליים השתפרו מאוד. יתכן, על כן, שהקיפאון ביצוא הסחורות הושפע מהייסוף המתמשך בשער השקל, וכן מקשיים בכמה ענפי יצוא מרכזיים במשק. צמיחת המשק בשנה החולפת הייתה כאמור מבוססת יותר על הביקושים המקומיים וזה בא לידי ביטוי בירידה של שיעור החיסכון הפרטי במשק. לא מדובר בנתון מדאיג, לאור הרמה הגבוהה של החיסכון הפרטי, וכן לאור זאת שגירעון הממשלה קטן. אופי הצמיחה הביא לזה שבשנת 2017 נרשמה ירידה בעודף בחשבון השוטף של מאזן התשלומים לרמה של 3.0% מהתמ"ג, לעומת 3.8% בשנת 2016. שיעור האבטלה המשיך כאמור לרדת במהלך השנה החולפת ועמד בממוצע שנתי על רמה של 4.2%, לעומת 4.8% בשנת 2016. בד בבד עם ירידת שיעור האבטלה התגברו גם הלחצים לעליית שכר. השכר הממוצע במשק עלה בשנת 2017 בשיעור של כ-3.3% לעומת שנת 2016.

ענף הבנייה למגורים

ההשקעה בבנייה למגורים גדלה בשנה החולפת בשיעור של 1.2%. נתוני הלמ"ס מצביעים על האטה מסוימת בהיקפי התחלות הבניה למגורים. שוק הדיור הושפע בשנה החולפת מהמדיניות הממשלתית, ובעיקר מפרויקט מחיר למשתכן. רוב קרקעות המדינה משווקות במסגרת פרויקט זה, והדירות מוגרלות בין הזכאים. עד כה זכו בהגרלה כ-43 אלף איש. לחלק גדול מהדירות המתוכננות אין עדיין היתר בנייה. משקל הדירות הנבנות בפרויקט מכלל הדירות צפוי לכן לעלות בהדרגה. המדיניות הממשלתית הביאה גם לירידה של 18% ברכישת דירות חדשות בשנת 2017, ולהתמתנות ניכרת בקצב עליית מחירי הדירות לשיעור שנתי של 2.0%.

המדיניות הפיסקאלית והמוניטרית

ריבית בנק ישראל עומדת על רמה של 0.1% מחודש מרץ 2015. הייסוף בשער השקל והאינפלציה הנמוכה תמכו במדיניות המוניטרית המאוד מרחיבה, זאת בניגוד למגמה של הבנקים המרכזיים בעולם, שהחלו בתהליך של עליית ריבית או צמצום מדיניות ההרחבה הכמותית. נכון לחודש פברואר 2018 תשואות המק"מ משקפות צפי לאי-שינוי בריבית בנק ישראל בשנת 2018.

הגירעון התקציבי הסתכם בשנת 2017 ב-24.8 מיליארד ש"ח, המהווים כ-2.0% מהתמ"ג. יעד הגירעון המקורי לשנה זו עמד על 2.9%. הגירעון הנמוך מהיעד מקורו בהכנסות גבוהות בהיקף גבוה מהתכנון של כ-13.3 מיליארד ש"ח. גידול חד בהכנסות ממסים מאפשר למדינה לנהל תקציב מרחיב מאוד - הוצאות המשרדים גדלו בשנה החולפת בכ-8% לעומת שנה קודמת. חשוב לציין שחלק מהעלייה בהכנסות ממסים מקורה בגורמים חד פעמיים, כמו מבצע מס מופחת על דיבידנדים מרווחי העבר לבעלי מניות מהותיים ומכירת חברות ישראליות לחברות בחו"ל. יחס החוב הציבורי לתוצר ירד לשיעור של 61.1%.

אינפלציה ושער חליפין

מדד המחירים לצרכן "הידוע" עלה בשנת 2017 בשיעור נמוך של 0.3%. לסעיף הדיור הייתה ההשפעה החיובית הבולטת ביותר על המדד ובלעדיו המדד היה יורד השנה בשיעור של 0.4%. האינפלציה בשנה האחרונה הושפעה מהמדיניות הממשלתית, מהתחזקות השקל ומתחרות גוברת בעיקר מצד הרכישות המקוונות. ההשפעה של אלו בולטת בסעיפים כמו ריהוט וציוד לבית שירד בשנת 2017 ב-3.8%, מחירי ההלבשה וההנעלה שהוזלו ב-4.6%, ומחירי התקשורת שירדו בשיעור של 6.4%. מנגד, התייקרו סעיפים בהם יש מרכיב גבוה של שירות כמו תחזוקת הדירה ובריאות. עליית השכר במשק לא העלתה באופן ניכר את שיעור האינפלציה. תופעה זו אינה ייחודית לישראל, היא מושפעת כנראה מהשפעת הטכנולוגיה על התחרות, אך ייתכן שגם משינויים מבניים נוספים בכלכלה העולמית. במסגרת ועדה ציבורית בנושא בינוי, דיור ונדל"ן נבחן גם נושא מדידת מחירי שכר-הדירה בישראל. הוועדה מצאה שנפל פגם באופן מדידת מדד שכ"ד, שמשקלו עומד על 5.7% במדד המחירים לצרכן. עליית מדד זה נאמדה בחסר, דבר שהטה את מדד המחירים לצרכן כלפי מטה בעשר השנים האחרונות. על-פי הלמ"ס ובנק ישראל גודל ההטיה במדד הוא קטן, ובכל מקרה לא היה משפיע על המדיניות המוניטרית. הלמ"ס הודיעה שתתייעץ בנושא עם הוועדה המייעצת, ויוחלט על המשך הטיפול.

השקל יוסף בשנת 2017 בשיעור של 9.8% מול הדולר האמריקני, ואילו מול האירו נרשם פחות של 2.7%. מול סל המטבעות האפקטיבי חל ייסוף של 4.2%. בנק ישראל רכש במהלך שנת 2017 מטבע-חוץ בהיקף של 6.6 מיליארד דולר, מזה 1.5 מיליארד כחלק מתוכנית הרכישות שנועדה לקזז את ההשפעה מהפקת גז בישראל על שער החליפין.

שוקי הכספים וההון

למדיניות המוניטרית המרחיבה בעולם הייתה תרומה ניכרת להתפתחויות בשווקים במהלך שנת 2017. עליות השערים אפיינו את מרבית שוקי המניות בעולם. מדד ה-S&P 500 עלה בשנת 2017 בשיעור של 19.4%, מדד המניות האירופי ה-Stoxx Europe 600 עלה ב-10.7%, ומדד השווקים המתעוררים (EEM) עלה בשיעור חד של 37.0% (כולם במונחי מטבע מקומי). מדד ת"א 125 היה תנודתי יחסית במחצית הראשונה של 2017 ובסיכום שנתי עלה ב-6.4%. מדד ת"א 90 שאינו כולל את מניות חברות הפארמה, שירדו בשיעורים חדים בשנת 2017, עלה בסיכום שנתי ב-21%. מחזורי המסחר היומיים במניות בתל-אביב עלו בשנת 2017 בכ-11% לממוצע יומי של 1,404 מיליון ש"ח לעומת 1,269 מיליון ש"ח בשנת 2016.

שוק אגרות-החוב בישראל הושפע מהריבית הנמוכה ומהמגמות בתשואות בעולם. במחצית הראשונה של שנת 2017, נרשמה ירידה בתשואות אגרות-החוב הממשלתיות בעולם ובישראל, ומדדי אגרות-החוב בישראל עלו בהתאם. במחצית השנייה של השנה, עם המשך ההפחתה במידת ההרחבה המוניטרית, נרשם תיקון חד כלפי מעלה בתשואות ארצות-הברית, עד לרמה של 2.40% בסוף דצמבר 2017, אך בישראל נמשכה הירידה בתשואות. תשואות אגרות-חוב ממשלת ישראל לעשר שנים ירדה מרמה של 2.1% בינואר 2017 ל-1.7% בדצמבר 2017. בסיכום שנתי מדד אגרות-החוב הצמודות הממשלתיות עלה בשיעור של כ-3.4% ומדד אגרות-החוב השקליות הממשלתיות בריבית קבועה עלה בכ-4.2%. מדד אגרות-החוב הקונצרניות עלה בכ-6.4%. הפערים בין עקום התשואות של אגרות-החוב של ממשלת ישראל לזה של ממשלת ארצות-הברית התרחבו במהלך 2017, התפתחות ששיקפה את ההערכה כי עליית הריבית בארצות-הברית לא תלווה בצעד דומה בישראל.

בסוף חודש ינואר ובשבוע הראשון של חודש פברואר 2018 נרשמה טלטלה בשוקי ההון הגלובליים. מדד ה-S&P 500 ירד בכ-10% ומדד תל-אביב 125 ירד בשיעור של 6.3%. מדד ה-VIX, האומד את התנודתיות הגלומה באופציות על מדד ה-S&P 500, עלה בחדות עד לרמה של 50 נקודות. תשואות אגרות-החוב בעולם רשמו עליות חדות. תשואות אגרות-חוב ממשלת ארצות-הברית לעשר שנים עלתה עד לרמה של 2.85% ותשואות אגרות-חוב ממשלת ישראל עלתה לרמה של כ-2.0%. ירידות השערים התמתנו במהלך פברואר 2018, אולם התשואות לטווחים הארוכים לא שבו לרדת.

החוב של הסקטור העסקי הלא פיננסי גדל בשלושת הרבעונים הראשונים של שנת 2017 ב-3.0%. עלייה של כ-19% נרשמה בגיוסי הון של החברות הלא פיננסיות באמצעות אגרות-חוב לסכום של 57 מיליארד ש"ח. כ-52% מההנפקות היו של חברות נדל"ן ובינוי. חוב משקי הבית גדל (עד הרבעון השלישי) ב-3.9%, כאשר ההלוואות לא לדיור התרחבו ב-3.0%.

2.1.2. סיכונים מובילים ומתפתחים

בהתבסס על המלצת ה-FSB (המוסד לייצוב פיננסית) סיכון מוביל מוגדר כהתפתחות המתרחשת כיום בסביבת העסקים של הבנק, אשר עלולה להשפיע לרעה על תוצאות הבנק במהלך השנה הקרובה. זאת לעומת סיכון מתפתח אשר ישנה אי ודאות גדולה יותר לגבי מועד גיבושו לכלל התרחשות בעלת השפעה מהותית על אסטרטגיית הבנק.

ניהול הסיכונים בקבוצת הבנק מתואר בהרחבה בדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2017. הנהלת הבנק דנה בהתפתחותם של הסיכונים הנוספים המפורטים להלן כסיכונים מובילים או מתפתחים:

- **סביבת המאקרו:** פעילות הבנק תלויה בסביבה העסקית בישראל ובעולם. מצב הכלכלה העולמית, שינויים משמעותיים במדיניות המוניטרית ובעקומי הריבית, תנודתיות בשווקים ושינויים במחירי הנכסים הפיננסיים בארץ ובעולם ובמחירי הנדל"ן והמצב הכלכלי, המדיני והביטחוני של ישראל ושל האזור הינם בעלי פוטנציאל להשפעה על פעילות הבנק. התוכנית האסטרטגית הרב שנתית של הבנק כוללת הנחות מסוימות לגבי סביבת המאקרו תוך התייחסות לסיכונים הקיימים בכלכלה הגלובלית ובמשק הישראלי ומאזנת בין שיקולי תשואה לסיכון.
- **הסביבה הרגולטורית בארץ:** בשנים האחרונות גובשו מספר יוזמות רגולטוריות שעניינן בעיקר, הגברת התחרותיות במערכת הבנקאית בישראל ולצידן קיימות מספר יוזמות רגולטוריות נוספות הנמצאות בשלבי ייזום. היוזמות והמגמות הרגולטוריות ובפרט החובה של הבנק להיפרד מחברות כרטיסי האשראי שלו כמו גם השינויים המשמעותיים בתחום פעילות זה, עשויות להשפיע על המערכת הבנקאית בכלל ועל הבנק בפרט. בשלב זה מוקדם להעריך ולאמוד השפעתן על הבנק. לפרטים אודות החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל התשע"ז-2017 ראה [ביאור 35](#) בדוחות הכספיים.
- **הסביבה הרגולטורית בחו"ל:** לרפורמות רגולטוריות בינלאומיות קיימת השלכה על פעילותו העסקית של הבנק בארץ ובעולם.
- **סיכון הציות:** המשך החקירות נגד בנקים בעולם והקנסות המוטלים על בנקים ברחבי העולם בהקשר להפרות של הנחיות רגולטוריות, כגון בדבר סיוע להעלמות מס ומניעת מימון טרור, הלבנת הון וחקירת מעשי שחיתות. לפרטים בדבר תביעות משפטיות וחקירות ראה [ביאור 25 ד-ה](#) בדוחות הכספיים - בדבר חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים וחקירה בנושא FIFA.
- **סיכון אבטחת מידע ותקריות קיברנטיות:** איומי הסייבר המתגברים כלפי גופים פיננסיים והפנית משאבי התעשייה הבנקאית להתמודדות עם הסיכון. הבנק מבצע בקרות באופן תדיר בכלל הערוצים על מנת למנוע חדירת פוגענים, הפעלת תוכנות זדוניות ומניעת דלף מידע. מעגלי הבקרה מורכבים ממספר רב של מערכות אבטחת מידע מתקדמות אשר פרוסות פנימית ברשת הבנק וחיצונית בתור הגנה היקפית. לפרטים בדבר הליכים משפטיים ראה [פרק סקירת הסיכונים להלן](#).

2.1.3. גילוי בדבר הפניות תשומת לב רואי החשבון המבקרים

לעיתים, מוצא רואי החשבון המבקר לנכון לכלול שינוי מהנוסח האחיד על-ידי הוספת פיסקת הפניית תשומת לב שנועדה להדגיש עניין מסוים המשפיע באופן משמעותי על הדוחות הכספיים וכלול בביאור לדוחות הכספיים.

רואי החשבון המבקרים הפנו את תשומת הלב לאמור בביאור 25.ג(ב) בדבר חשיפה לתובענות ייצוגיות שהוגשו כנגד קבוצת הבנק, לביאור 25. ד. בדבר חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ולביאור 25.ה. בדבר החקירה בנושא FIFA.

2.2. התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק בשנת 2017 הסתכם ב-2,660 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח בסך של 2,628 מיליון ש"ח בשנת 2016. תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק בשנת 2017 הסתכמה בכ-7.5% בהשוואה לשיעור של כ-7.7% בשנת 2016.

טבלה 2-2: תמצית דוח רווח והפסד

השינוי	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2016	2017	
	במיליוני ש"ח		
6.8%	10,200	10,889	הכנסות ריבית
9.2%	(2,007)	(2,192)	הוצאות ריבית
(44.7%)	1,152	637	הכנסות מימון שאינן מריבית
(0.1%)	9,345	9,334	רווח מימוני, נטו*
20.1%	269	323	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
(0.7%)	9,076	9,011	רווח מימוני, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
(1.5%)	5,376	5,296	עמלות והכנסות אחרות*
1.3%	9,490	9,616	הוצאות תפעוליות ואחרות
(5.5%)	4,962	4,691	רווח לפני מסים
(11.9%)	2,358	2,077	הפרשה למסים על הרווח
41.7%	12	17	חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר מסים רווח נקי:
0.6%	2,616	2,631	לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
141.7%	12	29	הפסד (רווח) המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
1.2%	2,628	2,660	המיוחס לבעלי מניות הבנק
	7.7%	7.5%	תשואת הרווח הנקי

* סעיפי רווח והפסד לעיל הוצגו במתכונת שונה מתמצית דוח רווח והפסד באופן המאפשר ניתוח טוב יותר של התוצאות הפיננסיות. השינוי בא לידי ביטוי באמצעות מיון של הכנסות מימון שאינן מריבית מסעיף הכנסות (הוצאות) שאינן מריבית לרווח המימוני, נטו.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2017

2.2.1. התפתחות הכנסות והוצאות

הרווח המימוני נטו

בכדי לנתח את הרווח מפעילות מימון יש לכלול ברווח בנוסף להכנסות והוצאות ריבית גם הכנסות והוצאות מימון שאינן מריבית. הכנסות אלה כוללות את הכנסות המימון בגין מכשירים נגזרים, בין היתר הפרשי שער ורווח ממימוש ניירות-ערך, המהווים חלק אינטגרלי בניהול החשיפות של הבנק. ההכנסות מנגזרים כוללות, בין השאר, את השפעות ערך הזמן בשווי ההוגן של נגזרים המקזזות את חשיפות הריבית המאזניות וכן את השפעות שיעור השינוי במדד הידוע בגין תורת נגזרים המקזזות את חשיפות המדד בגין היתרות המאזניות.

טבלה 3-2: הרכב הרווח המימוני, נטו

השינוי	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2016	2017	
במיליוני ש"ח			
6.75%	10,200	10,889	הכנסות ריבית
9.22%	(2,007)	(2,192)	הוצאות ריבית
6.15%	8,193	8,697	הכנסות ריבית, נטו
(44.70%)	1,152	637	הכנסות מימון שאינן מריבית
(0.12%)	9,345	9,334	סך הרווח המימוני המדווח
בנטרול השפעות שאינן מפעילות שוטפת:			
(38.24%)	204	126	הכנסות ממימוש והתאמות לשווי הוגן של אגרות-חוב
(43.77%)	329	185	רווח מהשקעות במניות ⁽¹⁾
(95.70%)	93	4	רווחים בגין הלוואות שנמכרו ⁽²⁾
(141.24%)	97	(40)	התאמות לשווי הוגן של מכשירים נגזרים ⁽³⁾
2.08%	48	49	הכנסות מימון הנובעות מחיסוי המס בגין השקעות בחו"ל ⁽⁴⁾
(57.98%)	771	324	סך-הכל השפעות שאינן מפעילות שוטפת
5.09%	8,574	9,010	סך-הכל הכנסות מימון מפעילות שוטפת ⁽⁵⁾

(1) בשנת 2016 נכלל רווח בסך 109 מיליון ש"ח הנובע מעסקת מכירת מניות ויזה אירופה.

(2) בשנת 2016 עיקר הרווח נובע ממכירת חוב שסווג כפגום.

(3) השפעת מדידת הרווח והפסד במכשירים נגזרים המהווים חלק מאסטרטגיית ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק על בסיס שווי הוגן לעומת מדידה על בסיס צבירה.

(4) השפעת חיסוי האסימטריה בחבות המס בגין הפרשי שער על ההשקעות בחברות בנות בחו"ל אשר אינם מובאים בחשבון בבסיס ההכנסה לצורך חישוב ההפרשה למס, שלא כמו הפרשי השער בגין מקורות המימון. הבנק מבצע חיסוי כנגד חשיפת המס בגין ההשקעות בחו"ל באמצעות העמדת מקורות מימון עודפים כנגד השקעות אלו.

(5) רווח מימוני בניטרול השפעות חריגות, ובניטרול השפעות הנובעות בעיקרן מעיתוי הרישום החשבונאי.

מזה בגין השפעות שינויים במדד: הכנסה של 38 מיליון ש"ח בשנת 2017, בהשוואה להוצאה של 63 מיליון ש"ח בשנת 2016.

סך הכנסות המימון מפעילות שוטפת הסתכם בסך של 9,010 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של 8,574 מיליון ש"ח בשנת 2016. העלייה נבעה ברובה בשל גידול בהיקף פעילות האשראי הקמעונאי והאשראי לדיור וכן מעלייה במרווחים הפיננסים ובשינויים במדד בין השנים.

סך הרווח המימוני המדווח הסתכם בשנת 2017 בסך של 9,334 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של 9,345 מיליון ש"ח בשנת 2016. השינוי נבע מירידה הן ברווחים ממכירת מניות ואגרות-חוב בסך 222 מיליון ש"ח, אשר 109 מיליון ש"ח מהם נבעו מרווח ממכירת מניות ויזה אירופה בשנת 2016 והן משינוי בפערים בין השווי ההוגן של נגזרים שהינם חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק לבין מדידת אותם נכסים על בסיס צבירה וזאת כתוצאה משינויים בעקומי הריבית, בעיקר הדולרית. מנגד, חלה עלייה כתוצאה מפער חיובי בהפרשי עליות המדד בשנת 2017 שהייתה חיובית בהשוואה לתקופה אשתקד שהייתה שלילית.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2017

טבלה 4-2: נתונים עיקריים בדבר הכנסות והוצאות ריבית

לשנה שהסתיימה ביום				
31.12.2016		31.12.2017		
הכנסות (הוצאות) שיעור הכנסה ריבית (הוצאה)	ריבית	הכנסות (הוצאות) שיעור הכנסה ריבית (הוצאה)	ריבית	
במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		
2.64%	10,200	2.76%	10,889	הכנסות ריבית
(0.79%)	(2,007)	(0.88%)	(2,192)	הוצאות ריבית
1.85%	8,193	1.88%	8,697	הכנסות ריבית, נטו
2.12%		2.21%		יחס בין הכנסות מריבית נטו לבין יתרת הנכסים נושאי הריבית

בהכנסות הריבית חלה עלייה שנבעה בעיקר בשל גידול בשיעור ההכנסה על נכסים נושאי ריבית אשר חל מעלייה בשיעור הריבית הדולרית ועלייה במדד. כמו-כן, חלה עלייה במרווחים הפיננסים.

בהוצאות הריבית חלה עלייה שנבעה בשל גידול בשיעור ההוצאה על התחייבויות נושאות ריבית אשר חל מעלייה בשיעור הריבית הדולרית ועלייה במדד כאמור לעיל.

מניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות ריבית בין שנת 2017 לבין התקופה המקבילה אשתקד עולה כי השינויים בשיעורי הריבית גרמו לגידול בסך של כ-478 מיליון ש"ח והשינויים בהיקף היתרות המאזניות הממוצעות גרמו לגידול בסך של כ-26 מיליון ש"ח בהכנסות ריבית נטו.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו בשנת 2017 בסך של 323 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 269 מיליון ש"ח בשנת 2016. בהפרשה הפרטנית, נטו נרשמה בשנת 2017 הכנסה בסך של 394 מיליון ש"ח, בהשוואה להכנסה בסך של 114 מיליון ש"ח בשנת 2016. הגידול בהכנסה בגין ההפרשה הפרטנית בין התקופות נובע מקיטון בהפרשה הפרטנית וגידול בגביית חובות שהופרשו או נמחקו בעבר. ההוצאה, נטו, בגין הפרשה קבוצתית הסתכמה ל-717 מיליון ש"ח בשנת 2017, בהשוואה להוצאה בסך של 383 מיליון ש"ח בשנת 2016. הגידול בהוצאה הקבוצתית בשנת 2017 ביחס לתקופה המקבילה אשתקד, נבע מגידול במחיקות האוטומטיות של חובות קטנים בין התקופות ומכך שבשנת 2016 קטנה ההפרשה הקבוצתית עקב ירידה בהיקפי האשראי, בעיקר העסקי.

למידע נוסף בדבר התפתחות יתרות האשראי לציבור ראה פרק "המבנה והתפתחויות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון" בדוח הדירקטוריון. למידע נוסף בדבר התנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי, ראה [ביאור 13](#) בדוחות הכספיים.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2017

טבלה 5-2: הוצאה המצטברת להפסדי אשראי בגין חובות ובגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים**

לשנה שהסתיימה ביום		
31.12.16	31.12.17	
במיליוני ש"ח		
1,034	863	הוצאה פרטנית בגין הפסדי אשראי
(1,148)	(1,257)	קיטון בהפרשה פרטנית להפסדי אשראי וגביית חובות שנמחקו חשבוניות
(114)	(394)	הוצאה (הכנסה) פרטנית, נטו, בגין הפסדי אשראי
383	717	הוצאה, נטו, בגין הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי ומחיקות חשבוניות, נטו
269	323	סך-הכל הוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי*
* מזה:		
(212)	(312)	הוצאה (הכנסה), נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי מסחרי
(5)	(14)	הוצאה (הכנסה), נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לדיוור
482	649	הוצאה, נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי פרטי אחר
4	-	הוצאה, נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לבנקים וממשלות
269	323	סך-הכל הוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי
שיעור הוצאה (הכנסה) מסך האשראי לציבור:		
0.37%	0.31%	שיעור הוצאה (הכנסה) הפרטנית בגין הפסדי אשראי
0.51%	0.57%	שיעור הוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי, ברוטו מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור***
0.10%	0.12%	שיעור הוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור
0.19%	0.23%	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור
13.16%	17.04%	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור

** רבות בגין אשראי לדיוור שנבחן לפי עומק הפיגור.

*** הוצאה להפסדי אשראי, ברוטו הינה סך הוצאה להפסדי אשראי בניטורל הקיטון בהפרשה פרטנית להפסדי אשראי וגביית חובות שנמחקו חשבוניות.

עמלות והכנסות אחרות הסתכמו בשנת 2017 ב-5,296 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-5,376 מיליון ש"ח בשנת 2016. הירידה נבעה בעיקר מקיטון בהכנסות משוק ההון כתוצאה מצמצום הפעילות הבנקאית הפרטית בחו"ל ומעמלות טיפול באשראי וקוזזה בעלייה בהכנסות מכרטיסי אשראי. ההכנסות האחרות הסתכמו ב-185 מיליון ש"ח בהשוואה ל-160 מיליון ש"ח בשנת 2016. הגידול נבע מהכנסה ממכירת תיק נכסי לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית של סניף מיאמי בסך 51 מיליון ש"ח ומגידול ברווח ממכירת בניינים, שקוזז מהפסקת גביית הכנסות, משירותי מחשב שניתנו בשנים קודמות לחברה בת שאוחדה בעבר.

טבלה 6-2: פירוט עמלות והכנסות אחרות

השינוי	לשנה שהסתיימה ביום		
	31.12.16	31.12.17	
במיליוני ש"ח			
עמלות			
(3.2%)	970	939	דמי ניהול חשבונות
(9.1%)	837	761	פעילות בניירות-ערך
4.5%	1,834	1,917	כרטיסי אשראי, נטו
(18.8%)	276	224	טיפול באשראי
1.1%	569	575	עמלות מעסקי מימון
(4.8%)	730	695	עמלות אחרות
(2.0%)	5,216	5,111	סך-הכל עמלות
הכנסות אחרות			
15.6%	160	185	סך-הכל הכנסות עמלות והכנסות ואחרות
(1.5%)	5,376	5,296	

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2017

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו בשנת 2017 ב-9,616 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-9,490 מיליון ש"ח בשנת 2016, גידול בשיעור של כ-1.3%.

טבלה 7-2: פירוט של ההוצאות התפעוליות והאחרות

לשנה שהסתיימה ביום		
31.12.16	31.12.17	
במיליוני ש"ח		
הוצאות שכר		
4,370	4,424	שכר
413	419	מענקים ותגמול מבוסס מניות
4,783	4,843	סך-הכל שכר
אחזקה ופחת בניינים וציוד		
1,530	1,475	
3,177	3,298	הוצאות אחרות
9,490	9,616	סך-הכל הוצאות תפעוליות ואחרות

הוצאות השכר הסתכמו בשנת 2017 ב-4,843 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-4,783 מיליון ש"ח בשנת 2016, גידול בשיעור של 1.3%. הגידול בהוצאות השכר נבע מהשפעת זקיפה לרווח והפסד של הפסדים אקטואריים שנכללו בשנת 2016 ברווח הכולל האחר, בעיקר עקב תוכנית ההתייעלות בסך של כ-122 מיליון ש"ח, וכן חלה ירידה בהוצאות השכר השוטפות, כתוצאה מהמשך החיסכון בעלויות עקב תהליכי התייעלות.

הוצאות האחזקה ופחת בניינים וציוד הסתכמו בשנת 2017 ב-1,475 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,530 מיליון ש"ח בשנת 2016, קיטון בשיעור של 3.6%, הנובע מהאצות פחת גבוהות שנרשמו בשנת 2016 של נכסי היוון תוכנה ונכסים שכורים שפוננו.

ההוצאות האחרות הסתכמו בשנת 2017 ב-3,298 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-3,177 מיליון ש"ח בשנת 2016, גידול בשיעור של 3.8%. החל מחודש יולי 2016 חל גידול בהוצאות ביטוח כתוצאה מרכישת ביטוח ערבויות חוק מכר ששימש להקטנת רכיבי הסיכון ותרם לשיפור יחס הלימות ההון. כמו-כן, נכללו בשנת 2017 הוצאות הכרוכות בסגירת פעילות הבנקאות הפרטית בשוויץ. מנגד חלה ירידה בהוצאות שיווק ופרסום וכן ירידה בהוצאות המשפטיות הכרוכות בחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים.

ההפרשה למסים על הרווח הסתכמה בשנת 2017 בסך של 2,077 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 2,358 מיליון ש"ח בשנת 2016 שכללה הוצאה בסך 271 מיליון ש"ח עקב השלכת הורדת שיעור מס החברות על יתרות המסים הנדחים.

שיעור המס האפקטיבי של הבנק בשנת 2017 הגיע ל-44.3% בהשוואה לשיעור מס סטטוטורי של 35.04% וזאת בשל הוצאות לא מוכרות ומסים בגין שנים קודמות עקב גביית חובות שנמחקו בעבר ומרישום עתודה למס על רווחי חברות מוחזקות.

חלקם של בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה בתוצאות, נטו, של חברות מאוחדות הסתכמו בשנת 2017 בחלקם בהפסד בסך של 29 מיליון ש"ח, בהשוואה לחלקם בהפסד בסך של 12 מיליון ש"ח בשנת 2016.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכמו בשנת 2017 בסך של 2,660 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 2,628 מיליון ש"ח בשנת 2016.

הרווח הנקי הבסיסי למניה בת 1 ש"ח ערך נקוב הסתכמו בשנת 2017 ב-2.00 ש"ח, בהשוואה ל-1.98 ש"ח בשנת 2016.

2.2.2. התפתחות ברווח הכולל

טבלה 8-2: רווח כולל

לשנה שהסתיימה ביום		
31.12.16	31.12.17	
במיליוני ש"ח		
2,616	2,631	רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
12	29	הפסד (רווח) נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
2,628	2,660	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
		רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מסים:
(160)	212	התאמות בגין הצגת ניירות-ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן נטו
(2)	4	התאמות מתרגום דוחות כספיים* נטו, לאחר השפעת גידורים**
(1,221)	(122)	התאמות של התחייבויות בגין הטבות לעובדים***
4	1	רווחים נטו בגין גידורי תזרים מזומנים
(1,379)	95	רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מסים
439	(39)	השפעת המס המת"חס
(940)	56	רווח (הפסד) כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה, לאחר מסים
(1)	(2)	בניכוי הפסד (רווח) כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(941)	54	רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק, לאחר מסים
1,676	2,687	הרווח (ההפסד) הכולל לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
11	27	ההפסד (הרווח) הכולל המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
1,687	2,714	הרווח הכולל המיוחס לבעלי מניות הבנק

* התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה שונה ממטבע הפעילות של הבנק.

** גידורים - רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעות נטו במטבע-חוץ.

*** בעיקר משקף התאמות בגין אומדנים אקטואריים לסוף התקופה של תוכניות פנסיה להטבה מוגדרת והפחתה של סכומים שנרשמו בעבר ברווח כולל אחר.

הרווח הכולל הסתכם בשנת 2017 בסך של 2,714 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 1,687 מיליון ש"ח בשנת 2016. הגידול ברווח הכולל נבע בעיקר, מעבר לשינוי ברווח הנקי, מגידול ביתרת התאמות ניירות-ערך זמינים למכירה, כתוצאה מעלייה במחירי ניירות-ערך בבורסה בשנת 2017 בהשוואה לירידה במחירים בשנת 2016. כמו-כן, בשנת 2016, נזקפה לרווח הכולל האחר עלות תוכנית ההתייעלות החמש שנתית.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2017

2.2.3 מערך טכנולוגיית המידע

טבלה 9-2: מערך טכנולוגיית המידע

סך-הכל	אחר	חומר ⁽³⁾	תוכנה
במיליוני ש"ח			
תוספות לנכסים ⁽¹⁾ בגין מערך טכנולוגיית המידע שלא נזקפו כהוצאה בשנת 2017:			
195	-	-	195
עלויות בגין שכר עבודה ונלוות			
114	-	-	114
עלויות בגין מיקור חוץ, לרבות שכר יועצים			
238	-	129	109
עלויות רכישה או רישיונות שימוש ⁽⁴⁾⁽⁵⁾			
9	9	-	-
עלויות ציוד בניינים ומקרקעין			
556	9	129	418
סך-הכל			
יתרות נכסים ⁽²⁾ בגין מערך טכנולוגיית המידע ליום 31 בדצמבר 2017:			
1,515	45	331	1,139
סך-הכל עלות מופחתת			
492	-	-	492
מזה: בגין שכר עבודה ונלוות			
הוצאות בגין מערך טכנולוגיית המידע כפי שנכללו בדוח רווח והפסד בשנת 2017:			
491	4	116	371
הוצאות בגין שכר עבודה ונלוות			
257	11	21	225
הוצאות בגין רכישות או רישיונות שימוש שלא הונו לנכסים			
141	-	23	118
הוצאות בגין מיקור חוץ, לרבות שכר יועצים			
432	17	92	323
הוצאות בגין פחת			
177	78 ⁽⁶⁾	27	72
הוצאות אחרות			
1,498	110	279	1,109
סך-הכל הוצאות			
תוספות לנכסים ⁽¹⁾ בגין מערך טכנולוגיית המידע שלא נזקפו כהוצאה בשנת 2016:			
163	-	-	163
עלויות בגין שכר עבודה ונלוות			
89	-	-	89
עלויות בגין מיקור חוץ, לרבות שכר יועצים			
222	-	97	125
עלויות רכישה או רישיונות שימוש ⁽⁴⁾⁽⁵⁾			
26	26	-	-
עלויות ציוד בניינים ומקרקעין			
500	26	97	377
סך-הכל			
יתרות נכסים ⁽²⁾ בגין מערך טכנולוגיית המידע ליום 31 בדצמבר 2016:			
1,400	53	302	1,045
סך-הכל עלות מופחתת			
398	-	-	398
מזה: בגין שכר עבודה ונלוות			
הוצאות בגין מערך טכנולוגיית המידע כפי שנכללו בדוח רווח והפסד בשנת 2016:			
460	5	114	341
הוצאות בגין שכר עבודה ונלוות			
267	10	72	185
הוצאות בגין רכישות או רישיונות שימוש שלא הונו לנכסים			
101	-	11	90
הוצאות בגין מיקור חוץ, לרבות שכר יועצים			
499	23	130	346
הוצאות בגין פחת			
223	79 ⁽⁶⁾	47	97
הוצאות אחרות			
1,550	117	374	1,059
סך-הכל הוצאות			

- (1) לרבות הוצאות מראש בגין מערך טכנולוגיית המידע בסך 19 מיליוני ש"ח (31.12.16: 6 מיליוני ש"ח).
- (2) לרבות הוצאות מראש בגין מערך טכנולוגיית המידע בסך 178 מיליוני ש"ח (31.12.16: 165 מיליוני ש"ח).
- (3) לרבות תשתיות תקשורת.
- (4) עלויות רכישה או רישיונות שימוש בגין מערך טכנולוגיית המידע אשר לא סווגו בדוחות הכספיים כרכוש קבוע (עלויות ציוד, בניינים ומקרקעין), אלא כהוצאה מראש.
- (5) לרבות רכישות ורישיונות שימוש של תוכנה וחומרה לכלל החטיבות בתאגיד הבנקאי.
- (6) כוללות הוצאות שהוצאו על-ידי מערך טכנולוגיית המידע לרבות הוצאות שוטפות על שימוש בתקשורת וטלפוניה, דואר, שכר-דירה, מסים, משלם וכדומה.

2.3. המבנה והתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון

המאזן המאוחד ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכם ב-454.4 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-448.1 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2016.

טבלה 10-2: ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים

השינוי	יתרה ליום		
	31.12.16	31.12.17	
	במיליוני ש"ח		
1.4%	448,105	454,424	סך-כל הנכסים
2.5%	271,957	278,663	אשראי לציבור, נטו
7.1%	80,378	86,114	מזומנים ופיקדונות בבנקים
(8.4%)	71,449	65,442	ניירות-ערך
2.6%	338,502	347,351	פיקדונות הציבור
(13.4%)	33,560	29,058	אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
5.3%	34,047	35,863	הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק

2.3.1. מבנה והתפתחות הנכסים וההתחייבויות

אשראי לציבור

טבלה 11-2: התפתחות האשראי לציבור, נטו, מאזני לפי ענפי משק עיקריים

השינוי	ליום			
	31.12.16	31.12.17		
	במיליוני ש"ח			
5.6%	3,467	61,376	64,843	אנשים פרטיים - הלוואות לריוור
0.8%	410	53,662	54,072	אנשים פרטיים - אחר
4.7%	2,075	44,069	46,144	בינו ונדנ"ן
(3.1%)	(852)	27,593	26,741	מסחר
(3.9%)	(705)	18,144	17,439	תעשייה
(3.3%)	(610)	18,474	17,864	שירותים פיננסיים
6.0%	2,921	48,639	51,560	אחר
2.5%	6,706	271,957	278,663	סך-הכל

למידע נוסף בנוגע להתפתחות האשראי וסיכוני האשראי לפי ענפי משק ראה [פרק "סיכון אשראי" בסעיף 3.2.3](#). "מיון וניתוח סיכון האשראי לפי ענפי משק" בסקירת הסיכונים, בדוח הדירקטוריון.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2017

חביונות בעייתיות טבלה 12-2: סיכון אשראי בעייתי⁽¹⁾

31.12.16		31.12.17				
סך-הכל	חוץ-מאזני	מאזני	סך-הכל	חוץ-מאזני	מאזני	
במיליוני ש"ח						
4,625	621	4,004	3,286	620	2,666	סיכון אשראי פגום
1,595	165	1,430	1,663	200	1,463	סיכון אשראי נחות
2,989	747	2,242	3,385	825	2,560	סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת ⁽²⁾
9,209	1,533	7,676	8,334	1,645	6,689	סך סיכון אשראי בעייתי*
7,600	1,378	6,222	7,092	1,495	5,597	סיכון אשראי בעייתי נטו
884	-	884	913	-	913	* מזה חובות שאינם פגומים בפיגור של 90 ימים או יותר ⁽²⁾

הערה:

סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני מוצג לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

(1) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(2) לרבות בגין הלוואות לדיר שביגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיר שביגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

בשנת 2017 חלה ירידה בסך החביונות הבעייתיות בשיעור של 10% שנבעה בעיקר מהמשך הירידה בסיכון אשראי פגום שנגרמה ברובה עקב מחיקות וגביה של חובות פגומים. מנגד חל גידול בסיכון אשראי נחות ובהשגחה מיוחדת.

למידע נוסף על ניתוח תיק האשראי וסיכון אשראי בעייתי ראה פרק "סיכון אשראי" בסעיף 3.2.2. "חביונות בעייתיות" בסקירת הסיכונים, בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

אשראי חוץ-מאזני

טבלה 13-2: ההתפתחות בסעיפים החוץ-מאזניים העיקריים

השינוי	יתרה ליום		
	31.12.16	31.12.17	
במיליוני ש"ח			
112.0%	861	1,825	אשראי תעודות
1.5%	52,451	53,240	ערביות והתחייבויות אחרות**
4.0%	24,628	25,618	מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו באחריות הבנק
0.0%	10,759	10,762	מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו באחריות בנקים אחרים
5.8%	35,540	37,604	מסגרות חיד' ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה, שלא נוצלו
(2.1%)	45,304	44,359	התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שאושר ושעדיין לא ניתן והתחייבויות להוצאת ערבויות

* כולל התחייבויות הבנק בגין חלקו בקרן סיכונים של מסלקת המעו"ף בסך 311 מיליוני ש"ח (ליום 31.12.16: 289 מיליוני ש"ח).

** כולל סיכון אשראי חוץ-מאזני בסך של כ-13,705 מיליוני ש"ח בגינו נרכש ביטוח מחברות ביטוח זרות לתיק ערבויות חוק מכר (ליום 31.12.16: 13,430 מיליוני ש"ח).

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2017

ניירות-ערך

לבנק השקעות באגרות-חוב ממשלתיות וקונצרניות וכן השקעה במניות סחירות ושיאין סחירות בפיזור נרחב. ניירות הערך הסתכמו ביום 31 בדצמבר 2017 בכ-65.4 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-71.4 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2016, ירידה בשיעור של כ-8.4% שנבעה בעיקר ממכירה ופדיון אגרות-חוב של ממשלת ישראל בתיק הזמין למכירה ובתיק למסחר, שקוזה בחלקה על-ידי רכישת אגרות-חוב של ממשלת ארצות-הברית.

להלן פירוט אודות הפעילות בניירות הערך של קבוצת הבנק:

טבלה 14-2: יתרות ניירות-ערך

סך-הכל		מוחזק לפדיון		זמין למכירה		תיק למסחר		
מסך % ניירות-ערך	הערך במאזן	מסך % ניירות-ערך	הערך במאזן	מסך % ניירות-ערך	הערך במאזן	מסך % ניירות-ערך	הערך במאזן	
ליום 31 בדצמבר 2017								
62.0%	40,597	-	-	54.3%	35,528	7.7%	5,069	אגרות-חוב ממשלת ישראל
18.4%	12,039	-	-	18.3%	11,973	0.1%	66	אגרות-חוב ממשלת ארצות-הברית
1.7%	1,129	-	-	1.7%	1,124	0.0%	5	אגרות-חוב ממשלות - מדינות זרות אחרות
82.2%	53,765	-	-	74.3%	48,625	7.9%	5,140	סך-הכל אגרות-חוב ממשלות
1.4%	898	0.6%	423	0.7%	475	-	-	אגרות-חוב קונצרני - בישראל
13.1%	8,553	-	-	13.1%	8,550	0.0%	3	אגרות-חוב קונצרני - מדינות זרות
14.4%	9,451	0.6%	423	13.8%	9,025	0.0%	3	סך-הכל אגרות-חוב קונצרני
3.4%	2,226	-	-	3.3%	2,159	0.1%	67	מניות
100.0%	65,442	0.6%	423	91.4%	59,809	8.0%	5,210	סך-הכל ניירות-ערך
ליום 31 בדצמבר 2016								
71.2%	50,844	-	-	59.4%	42,424	11.8%	8,420	אגרות-חוב ממשלת ישראל
9.5%	6,806	-	-	9.4%	6,729	0.1%	77	אגרות-חוב ממשלת ארצות-הברית
2.0%	1,450	-	-	2.0%	1,443	0.0%	7	אגרות-חוב ממשלות - מדינות זרות אחרות
82.7%	59,100	-	-	70.8%	50,596	11.9%	8,504	סך-הכל אגרות-חוב ממשלות
2.1%	1,493	0.6%	413	1.5%	1,077	0.0%	3	אגרות-חוב קונצרני - בישראל
12.0%	8,600	-	-	12.0%	8,593	0.0%	7	אגרות-חוב קונצרני - מדינות זרות
14.1%	10,093	0.6%	413	13.5%	9,670	0.0%	10	סך-הכל אגרות-חוב קונצרני
3.2%	2,256	-	-	3.1%	2,202	0.1%	54	מניות
100.0%	71,449	0.6%	413	87.4%	62,468	12.0%	8,568	סך-הכל ניירות-ערך

לפרטים נוספים לגבי סכומים הנמדדים בשווי הוגן, ראה [ביאור 33](#).
לפרטים נוספים בדבר ניירות-ערך ששועבדו למלווים ראה [ביאור 26](#).

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2017

טבלה 15-2: פירוט אגרות-חוב קונצרניות לפי ענפי משק

31.12.16		31.12.17		
אחוז מסך אגרות-חוב קונצרני	הערך במאזן	אחוז מסך אגרות-חוב קונצרני	הערך במאזן	
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
7.2%	731	5.0%	470	כרייה וחציבה
12.4%	1,251	10.9%	1,026	תעשייה
3.5%	353	2.6%	246	מידע ותקשורת
2.2%	220	2.1%	203	שירותים פיננסיים
62.6%	6,316	72.2%	6,821	בנקים ומוסדות פיננסיים
12.1%	1,222	7.2%	685	אחרים
100.0%	10,093	100.0%	9,451	סך-הכל אגרות-חוב קונצרני

לפרטים בדבר ההפסד שטרם מומש מהתאמות לשווי הוגן בגין ניירות-ערך בתיק הזמין למכירה, ראה [ביאור 12](#).

פיקדונות

טבלה 16-2: התפתחות ביתרות הפיקדונות

השינוי	יתרה ליום		
	31.12.16	31.12.17	
	במיליוני ש"ח		
2.6%	338,502	347,351	פיקדונות הציבור
(5.2%)	4,377	4,149	פיקדונות מבנקים
(7.2%)	345	320	פיקדונות הממשלה
2.5%	343,224	351,820	סך-הכל

יתרת הפיקדונות ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכמה בסך של כ-352 מיליארד ש"ח בהשוואה לסך של כ-343 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2016, מחד גדלו יתרות המפקידים הגדולים בפעילות העסקית ומנגד ירדו הפיקדונות בפעילות הבנקאות הפרטית הבינלאומית, עקב ההחלטה על צמצום הפעילות.

פעילות חוץ-מאזנית בניירות-ערך המוחזקים על-ידי הציבור

טבלה 17-2: ההתפתחות ביתרות החזקת הנכסים הכספיים החוץ-מאזניים של לקוחות קבוצת הבנק, לגביהם מספקת קבוצת הבנק שירותי משמורת, ניהול, תפעול וייעוץ

השינוי	יתרה ליום		
	31.12.16	31.12.17	
	במיליוני ש"ח		
(0.6%)	868,863	863,842	ניירות-ערך ⁽¹⁾
(16.5%)	118,078	98,568	נכסי קופות-גמל המקבלות שירותי תפעול ⁽²⁾
17.1%	72,286	84,627	נכסי קרנות נאמנות ⁽³⁾
22.7%	37,251	45,698	יתרות פנסיוניות נועצות ⁽⁴⁾

- (1) לרבות יתרות ניירות-ערך של קופות-גמל וקרנות נאמנות לגביהן מעניקה קבוצת הבנק שירותי משמורת.
- (2) הבנק החליט להפסיק את פעילות מתן שירותי תפעול קופות-גמל וקרנות השתלמות לחברות המנהלות להן הוא מעמיד שירותי תפעול. הפסקת הפעילות לא תבצע באופן מיידי אלא בתהליך הדרגתי מול כל הגורמים הרלוונטיים. לפרטים נוספים ראה [מגזר ניהול פיננסי, בפרק "מגזר פעילות לפי גישת ההנהלה" בדוח ממשל תאגידי](#).
- (3) שווי הנכסים של קרנות הנאמנות המקבלות שירותים נלווים לניהול חשבונות בהיקפים שונים.
- (4) יתרות מוצרים פנסיוניים וקרנות השתלמות שניתן לגביהן ייעוץ פנסיוני.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2017

אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכמו ב-29.1 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-33.6 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2016, קיטון בשיעור של כ-15.7%, שנבע מפירעון אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים.

טבלה 18-2: פירוט אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים

ליום 31 בדצמבר 2017		ליום 31 בדצמבר 2016	
הערך במאזן	מזה: סחיר	הערך במאזן	מזה: סחיר
במיליוני ש"ח			
14,820	11,538	17,520	14,007
14,238	13,847	16,040	15,468
29,058	25,385	33,560	29,475
כתבי התחייבות נדחים			
אגרות-חוב			
סך-הכל אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים			

בחודשים פברואר ומרץ 2018 אישר דירקטוריון הבנק מסגרת ומהלך לגיוס מכשירי חוב והון משני בהיקף של עד 6 מיליארד ש"ח במהלך שנת 2018 בכפוף לצורכי הבנק ותנאי השוק. הבנק נערך לגיוס של חוב והון משני.

טבלה 19-2: מכשירים נגזרים

31.12.17			31.12.16		
שווי הוגן חיובי	שווי הוגן שלילי	ערך נקוב	שווי הוגן חיובי	שווי הוגן שלילי	ערך נקוב
במיליוני ש"ח					
6,739	7,071	697,737	7,542	8,015	571,828
4,348	4,088	231,527	3,715	3,938	268,755
914	904	45,470	638	632	26,613
12	11	697	28	23	862
12,013	12,074	975,431	11,923	12,608	868,058
חוזי ריבית					
חוזי מטבע					
חוזים בגין מניות					
חוזי סחורות ושירותים (כולל נגזרי אשראי)					
סך-הכל					

2.3.2. הון, הלימות הון ומינוף

1. הון

השקעות בהון הבנק ועסקות במניותיו

הון המניות המונפק והנפרע של הבנק ליום 31 בדצמבר 2017 הינו 1,333,065,159 ש"ח ע.ג. המורכב ממניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.ג. כל אחת. ההון המונפק הינו בניכוי 4,311,952 מניות רגילות שנרכשו על-ידי הבנק ("מניות באוצר").

כפי שנמסר לבנק על-ידי אריסון החזקות (1998) בע"מ ("אריסון החזקות", חברה פרטית בשליטת גבי שרי אריסון באמצעות נאמנויות הקשורות אליה, אשר מחזיקה בגרעין השליטה בבנק (כ-20.01%) והחזקה זו מהווה את עיקר נכסיה), ביום 19 בספטמבר 2017 נחתם מזכר הבנות בלתי מחייב בין נאמנות הקשורה לגבי שרי אריסון לבין חברת השקעות וגופים מוסדיים מצפון אמריקה ("המשקיעים"), במסגרתו פורטו הבנות לפיהן המשקיעים ירכשו עד כ-49.9% מההון המונפק והנפרע של אריסון החזקות. ביום 21 בפברואר 2018 הודיעה אריסון החזקות לבנק כי המגעים בין הצדדים הסתיימו מבלי שהבשילו לכדי הסכם מחייב.

דיבידנדים

בחודש אפריל 2017 החליט דירקטוריון הבנק לעדכן את מדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק, כך שהמדיניות המעודכנת היא לחלק עד 40% מהרווח הנקי הרבעוני הנובע מפעולות רגילות החל מהרבעון הראשון של 2017. החלטת הדירקטוריון התקבלה לאור הלימות ההון הגבוהה אליה הגיע הבנק, ולאחר שהתקבל אישור הפיקוח על הבנקים. כל חלוקה כפופה להחלטה ספציפית של דירקטוריון הבנק לפי שיקול דעתו במועד החלוקה ובהתחשב בשיקולים עסקיים, בהוראת כל דין ובמגבלות על חלוקה.

בנוסף למגבלות על-פי חוק החברות, חלוקת דיבידנד על-ידי תאגיד בנקאי כפופה לרגולציה החלה על תאגידים בנקאיים בישראל, לפיה לא יחולק דיבידנד: (א) אם יתרת העודפים המצטברת של הבנק (בניכוי הפרשים בחובה, שנכללו ברווח כולל אחר מצטבר) על-פי הדוחות הכספיים האחרונים שפורסמו אינה חיובית, או במידה שחלוקה כאמור תגרום ליתרה שלילית; (ב) כאשר אחת או יותר משלוש השנים הקלנדריות האחרונות הסתיימה בהפסד או בהפסד כולל; (ג) כאשר התוצאה המצטברת של שלושת הרבעונים המסתיימים בתום תקופת הביניים לגביה פורסם הדוח הכספי האחרון מראה על הפסד או על הפסד כולל; (ד) אם התחזית הינה שבשנה הסמוכה לאחר החלוקה יחס הון הבנק לנכסי סיכון ירד מתחת ליחס הנדרש לגבי; (ה) מקרנות הון או מהפרשים בזכות, הנובעים מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ; (ו) במידה שלאחר חלוקתו, הנכסים הלא-כספיים של הבנק יעלו על הונו העצמי; או (ז) במידה שהבנק לא יעמוד בדרישות סעיף 23א' לחוק הבנקאות אשר קובע הגבלה לגבי השיעור מההון, אשר מותר לתאגיד בנקאי להשקיע בתאגידים ריאליים. על אף האמור לעיל, במקרים מסוימים יוכל הבנק לחלק דיבידנד אף בהתקיים הנסיבות לעיל, במידה שקיבל מראש ובכתב את אישורו של הפיקוח על הבנקים לחלוקה, ועד לגובה הסכום שאושר כאמור.

לפרטים בדבר יעד הלימות ההון של הבנק ראה פרק הלימות הון להלן.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2017

על-פי תנאי שטר הון נדחה היה והושעו תשלומי הריבית בגין שטר הון זה, הבנק לא ישלם דיבידנד לבעלי מניותיו כל עוד לא שולמו במלואם כל תשלומי הריבית שסילוקם הושעה, בין אם דיבידנד כאמור הוכרז טרם ניתנה הודעת הבנק בדבר היווצרות נסיבות משעות, ובין אם הוא הוכרז אחרי מתן הודעה כאמור. בהיתר נגיד בנק ישראל לרכישת השליטה בבנק על-ידי קבוצת אריסון נקבע כי לא יחולק דיבידנד מרווחים שנצברו בבנק עד יום 30 ביוני 1997 (ערב רכישת השליטה), אלא אם כן הפיקוח על הבנקים הסכים לכך מראש ובכתב. יתרת העודפים של הבנק ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכמה ב-28,466 מיליון ש"ח, מהם סך של כ-2,734 מיליון ש"ח אינם ניתנים לחלוקה כדיבידנד כאמור.

להלן פרטים על חלוקת דיבידנד עבור הרבעון הרביעי של שנת 2017 שטרם שולם:

ביום 25 במרץ 2018 דירקטוריון הבנק החליט על חלוקת דיבידנד בשיעור של כ-40% מרווחי הרבעון הרביעי של שנת 2017 בסך של כ-245 מיליון ש"ח המהווה 18.345 אגורות לכל מניה בת 1 ש"ח ע.ג. הדירקטוריון קבע את יום 3 באפריל 2018 כיום הקובע לעניין תשלום הדיבידנד ואת יום 11 באפריל 2018 כיום התשלום.

טבלה 20-2: פרטים בדבר דיבידנד ששולם

מועד הכרזה	מועד תשלום	דיבידנד למניה באגורות	דיבידנד ששולם במזומן במיליוני ש"ח
27.11.2017	14.12.2017	14.08	188
14.08.2017	31.08.2017	24.365	325
23.05.2017	13.06.2017	22.980	307
29.03.2017	18.04.2017	3.105	41
16.11.2016	06.12.2016	15.745	210
10.08.2016	31.08.2016	16.770	223
18.05.2016	08.06.2016	10.116	135
28.02.2016	16.03.2016	8.804	117

2. הלימות הון

גישת הבנק להערכת הלימות ההון

הבנק מיישם את הוראות מדידה והלימות הון המבוססות על הוראות באזל כפי שפורסמו על-ידי הפיקוח על הבנקים וכפי ששולבו בהוראות ניהול בנקאי תקין 201-211 וכן במסגרת קובץ שאלות ותשובות. הוראות מדידה והלימות הון מתבססות על שלושה נדבכים:

- נדבך 1 - כולל את אופן חישוב דרישות ההון המזערי הפיקוחי בגין סיכוני האשראי, הסיכון התפעולי וסיכון השוק.
- נדבך 2 - מתווה את התהליכים הפנימיים בבנק (ICAAP - Internal Capital Adequacy Assessment Process) המשמשים להערכת ההון הנדרש בגין מכלול הסיכונים לרבות אלו שאינם נכללים בנדבך 1 (כגון ריכוזיות אשראי, סיכון ריבית, סיכון נזילות, סיכונים סליקה וסיכונים אסטרטגיים) ובמקביל תהליך סקירה שיבוצע על-ידי הפיקוח על הבנקים.
- נדבך 3 - משמעת שוק. נדבך זה קובע את האופן וההיקף של המידע שיוצג במסגרת הדיווח לציבור בדבר הסיכונים שהבנק חשוף אליהם. במסגרת נדבך זה נדרש מתן מידע כמותי ומידע איכותי כדי לאפשר לגורמי השוק להעריך את מידת החשיפה של הבנק לגורמי סיכון.

הוראות באזל 3

הוראות באזל 3 נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014, כאשר היישום הינו באופן מדורג בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299 בנושא "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר". בהתאם להוראות המעבר, ההתאמות הפיקוחיות והניכויים מההון, וכן הזכויות שאינן מקנות שליטה שאינן כשירות להיכלל בהון הפיקוחי, מנוכים מההון בהדרגה בשיעור של 20% בכל שנה, החל מיום 1 בינואר 2014 ועד ליום 1 בינואר 2018. מכשירי ההון שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי הוכרו החל מיום 1 בינואר 2014 עד לתקרה של 80% מיתרתם בהון הפיקוחי ליום 31 בדצמבר 2013, ובכל שנה עוקבת מופחתת תקרה זו ב-10% נוספים עד ליום 1 בינואר 2022. בשנת 2016 שיעור הניכויים מההון הפיקוחי עמד על 60% ותקרת המכשירים הכשירים כהון פיקוחי עמדה על 60%. בשנת 2017 שיעור הניכויים מההון הפיקוחי עומד על 80% ותקרת המכשירים הכשירים כהון פיקוחי עומדת על 50%. בשנת 2018 שיעור הניכויים מההון הפיקוחי יעמוד על 100% ותקרת המכשירים הכשירים כהון פיקוחי תעמוד על 40%.

יעד הלימות ההון

בהתאם לחוזר הפיקוח על הבנקים בדבר יחסי הון מזעריים נדרש הבנק בהיותו תאגיד בנקאי משמעותי במיוחד (כזה, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל), לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 10%, וביחס הון כולל מזערי של 13.5% וזאת, החל מיום 1 בינואר 2017. בנוסף, החל מיום 1 בינואר 2015 התווספה ליחסי ההון המזעריים דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים. דרישה זו יושמה בהדרגה, על פני שמונה רבעונים, עד ליום 1 בינואר 2017. בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי יחס ההון הכולל המזערי הנדרשים על-ידי הפיקוח על הבנקים על בסיס מאוחד, לפי הנתונים ליום 31 בדצמבר 2017, הינם 10.23% ו-13.73%, בהתאמה. על פי החלטת דירקטוריון הבנק, יעד יחס הון עצמי רובד 1 מיום 31 בדצמבר 2017 עומד על 10.75%. למידע נוסף ראה [דוח על הסיכונים](#).

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2017

התייעלות תפעולית

בחודש ינואר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" ("הוראת התייעלות"). בהתאם להוראת התייעלות, דירקטוריון תאגיד בנקאי יתווה תוכנית רב-שנתית להתייעלות. תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו בהוראה יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעת התוכנית לתקופה של עד חמש שנים בקו ישר לענין חישוב יחסי הלימות ההון ויחס המינוף. בחודש אוקטובר 2016 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית התייעלות שעלותה המוערכת בסך של 762 מיליוני ש"ח, נטו מהשפעת המס, נזקפה להון. השפעת עלויות תוכנית התייעלות על יחסי הלימות ההון, המוערכת בכ-0.21% ליום 31 בדצמבר 2017, נזקפת בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2017 ואילך.

בהמשך להוראת התייעלות, פרסם הפיקוח על הבנקים בחודש יוני 2017 מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל - התייעלות בתחום הנדל"ן", אשר מעודד את התאגידים הבנקאיים לבחון, בנוסף להתייעלות בהוצאות כוח אדם, גם אפשרויות לצמצום עלויות נדל"ן ותחזוקה של יחידות המטה והנהלה, לרבות באמצעות בחינה מחודשת של מיקומן הגיאוגרפי (להלן: התייעלות בתחום הנדל"ן). במסגרת זאת, על מנת לעודד יישום תוכנית התייעלות בתחום הנדל"ן, הפיקוח יאשר לבנקים הקלות בנושא הלימות הון. בהתאם למכתב הנוסף, הוארך תוקפו של המכתב המקורי עד ליום 30 ביוני 2018.

דרישות הון בגין חובות בביטחון נכס למגורים

ביום 15 במרץ 2018 פרסם הפיקוח על הבנקים עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין 203 בנושא חובות בביטחון נכס למגורים, לפיו הלוואות המובטחות במלואן על-ידי משכנתאות על נכס למגורים בשיעור מימון הגבוה מ-60%, תשוקלנה בשיעור של 60%. ההוראה נכנסה לתוקף ביום פרסומה וחלה על הלוואות בביטחון נכס למגורים אשר ניתנו מיום 15 במרץ 2018.

טבלה 2-1: חישוב יחס הלימות ההון

31 בדצמבר 2016	31 בדצמבר 2017	
במיליוני ש"ח		
1. הון לצורך חישוב יחס ההון לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים		
35,045	36,582	הון עצמי רובד 1 ⁽¹⁾
1,465	1,221	הון רובד 1 נוסף
36,510	37,803	סך-הכל הון רובד 1 ⁽¹⁾
11,609	9,728	הון רובד 2
48,119	47,531	סך-הכל הון כולל ⁽¹⁾

2. יתרות משוקללות של נכסי סיכון

290,139	295,986	סיכון אשראי ⁽²⁾
4,866	5,114	סיכונים שוק
23,374	23,672	סיכון תפעולי
318,379	324,772	סך-הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון ⁽²⁾

באחוזים

3. יחס ההון לרכיבי סיכון

11.01%	11.26%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
11.47%	11.64%	יחס הון רובד 1 לרכיבי סיכון
15.11%	14.64%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
9.17%	10.23%	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ⁽³⁾
12.67%	13.73%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ⁽³⁾

(1) הנתונים מוצגים בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 202 בדבר "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי" ובהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299. בנוסף, נתונים אלה כוללים התאמות בגין תוכנית התייעלות שנקבעו לפי מכתב הפיקוח על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" (להלן: התאמות בגין תוכנית התייעלות), אשר נזקפות בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2017 ואילך. לפרטים נוספים על השפעת הוראות המעבר וההתאמות בגין תוכנית התייעלות ראה [ביאור 24](#) בדוחות הכספיים.

(2) מסך-הכל היתרות המשוקללות של נכסי סיכון הופחתו סך של 853 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017 ו-1,065 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016 בשל התאמות בגין תוכנית התייעלות, אשר בהתאם לאישור הפיקוח על הבנקים נזקפות בהדרגה על פני 5 שנים החל משנת 2017.

(3) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש יחס ההון הכולל המזערי הנדרש מיום 1 בינואר 2015 ועד ליום 31 בדצמבר 2016 הינם 9%-12.5% ו-10%-13.5% בהתאמה. ליחסים אלה, החל מיום 1 בינואר 2015, התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיר ליום 31 בדצמבר 2017 וליום 31 בדצמבר 2016 בהתאמה. דרישה זו יושמה בהדרגה עד ליום 1 בינואר 2017.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2017

טבלה 22-2: הרכב ההון לצורך חישוב יחס הון לרכיבי סיכון

31 בדצמבר 2016	31 בדצמבר 2017	
במיליוני ש"ח		
הון רובד 1		
8,146	8,124	הון מניות רגילות נפרע ופרמיה
26,665	28,465	עודפים
116	70	זכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו
355	510	רווחים שטרם מומשו מהתאמות של ניירות-ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן
(200)	(531)	מכשירים הוניים אחרים
(37)	(56)	סכומים שהופחתו מהון רובד 1
35,045	36,582	סך-הכל הון עצמי רובד 1
1,465	1,221	מכשירים מורכבים חדשניים
36,510	37,803	סך-הכל הון רובד 1
הון רובד 2		
264	148	מכשירי הון מורכבים וכתבי התחייבות נדחים
3,627	3,700	הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס
7,718	5,880	מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על-ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי למשקיעי צד ג'
-	-	סכומים שהופחתו מהון רובד 2
11,609	9,728	סך-הכל הון רובד 2
48,119	47,531	הון כולל כשיר

לפרטים נוספים, ראה [ביאור 24](#) בדוחות הכספיים.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2017

טבלה 2-23: רכיבי הסיכון ודרישות ההון הרגולטוריות בגין סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי

31 בדצמבר 2016		31 בדצמבר 2017		
דרישות הון ⁽¹⁾	נכסי סיכון	דרישות הון ⁽¹⁾	נכסי סיכון	
במיליוני ש"ח				
סיכון אשראי				
209	1,649	198	1,440	חובות של ריבוניות
363	2,863	435	3,171	חובות של ישויות סקטור ציבורי
805	6,357	893	6,505	חובות של תאגידים בנקאיים
15,029	118,620	15,508	112,952	חובות של תאגידיים
5,854	46,207	6,764	49,263	חובות בביטחון נדל"ן מסחרי
5,956	47,005	6,833	49,767	חשיפות קמעונאיות ליחידים
928	7,323	1,113	8,107	הלוואות לעסקים קטנים
4,851	38,288	5,703	41,536	הלוואות לדירור
12	96	12	87	איגוח
2,303	18,180	2,673	19,466	נכסים אחרים
450	3,551	507	3,692	סיכון CVA
36,760	290,139	40,639	295,986	סך-הכל בגין סיכון אשראי
617	4,866	702	5,114	סיכונים שוק
2,961	23,374	3,250	23,672	סיכון תפעולי
40,338	318,379	44,591	324,772	סך נכסי הסיכון בגין הסיכונים השונים
	35,045		36,582	הון עצמי רובד 1
	36,510		37,803	הון רובד 1
	48,119		47,531	הון כולל

(1) דרישות ההון חושבו בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש לפי הפיקוח על הבנקים בשיעור של 13.73% ליום 31 בדצמבר 2017 ו-12.67% ליום 31 בדצמבר 2016. הגישות הנהוגות בבנק לגבי קטגוריות הסיכון המרכזיות, לצורך חישוב ההון הפיקוחי הן: הגישה הסטנדרטית (מימוש בסיכונים אשראי, סיכונים שוק, סיכון תפעולי וסיכון איגוח) גישת החשיפה הנוכחית (סיכון אשראי צד נגדי) וחישוב על-פי משקולות הסיכון שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין (משמש לחישוב בנכסים אחרים).

3. יחס מינוף

הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין 218 בנושא "יחס מינוף" (להלן: "ההוראה"). ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט ושקוף שאינו מבוסס סיכון, אשר יפעל כמדידה משלימה ואמינה לדרישות ההון מבוססות הסיכון, ואשר נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי. יחס המינוף מבוסס באחוזים ומוגדר כחיס בין מדידת ההון למדידת החשיפה. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. סך מדידת החשיפה היא סכום החשיפות המאזניות, חשיפות לנגזרים ולעסקאות מימון ניירות-ערך ופריטים חוץ-מאזניים.

טבלה 2-24: יחס מינוף

31 בדצמבר 2016		31 בדצמבר 2017		
במיליוני ש"ח				
בנתוני המאוחד				
	36,510	37,803		הון רובד 1*
	503,875	513,037		סך החשיפות*
באחוזים				
	7.25%	7.37%		יחס מינוף
	6.00%	6.00%		יחס מינוף מזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים

* נתונים אלה כוללים התאמות בגין תוכנית ההתייעלות שנקבעו לפי מכתב הפיקוח על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל". השפעת עלויות תוכנית ההתייעלות על יחס המינוף ליום 31 בדצמבר 2017, המוערכת בכ-0.12% נזקפת בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2017 ואילך.

2.4. תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות פיקוחיים

הדיווח על מגזרי פעילות הינו בהתאם למתכונת ולסיווגים שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים. דיווח זה שונה במהותו ממגזרי הפעילות המשמשים את הבנק לפי גישת ההנהלה, אשר מפורטים בסעיף 2.5 שלהלן וביאור 28 בדוחות הכספיים. מגזרי הפעילות הפיקוחיים מדווחים במתכונת האחידה שקבע הפיקוח על הבנקים לכלל המערכת הבנקאית, והם מבוססים על מאפייני הלקוחות, כגון: היקף תיק הנכסים - בהתייחס ללקוחות פרטיים, או המחזור העסקי - בהתייחס ללקוחות העסקיים.

להגדרות המגזרים הפיקוחיים, ולפרטים בדבר עיקרי ההנחיות, האומדנים ועקרונות הדיווח, ראה [ביאור 28](#) בדוחות הכספיים. למידע בדבר סיווג מחדש של מספרי ההשוואה לשנת 2016 - ראה [ביאור 28](#) בדוחות הכספיים.

טבלה 2-25: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות פיקוחיים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017											
סך-הכל	פעילות חו"ל	פעילות ישראל									
		סך-הכל פעילות חו"ל	סך-הכל פעילות ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית
9,334	563	8,771	3	1,446	97	1,076	675	2,290	125	3,059	סך-הכל רווח מימוני, נטו
5,296	213	5,083	207	86	156	675	336	1,226	183	2,214	עמלות והכנסות אחרות
14,630	776	13,854	210	1,532	253	1,751	1,011	3,516	308	5,273	סך הכנסות
											הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
323	37	286	-	-	2	(472)	(396)	521	-	631	
9,616	1,110	8,506	485	484	180	587	379	2,019	199	4,173	הוצאות תפעוליות ואחרות
4,691	(371)	5,062	(275)	1,048	71	1,636	1,028	976	109	469	רווח (הפסד) לפני מסים
2,077	16	2,061	53	397	27	604	379	370	39	192	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד)
2,660	(366)	3,026	(328)	680	44	1,032	649	606	70	273	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
282,507	15,157	267,350	-	-	2,417	53,290	28,385	63,302	1,824	118,132	יתרת אשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח
347,351	20,858	326,493	-	-	56,173	36,661	20,700	57,412	31,788	123,759	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

טבלה 2-25: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016*											
סך-הכל	פעילות חו"ל	פעילות ישראל									
		סך-הכל פעילות חו"ל	סך-הכל פעילות ישראל	ניהול פיננסי אחר	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית	
9,345	675	8,670	2	1,703	93	1,250	650	1,940	106	2,926	סך-הכל רווח מימוני, נטו
5,376	324	5,052	222	94	180	670	389	1,172	190	2,135	עמלות והכנסות אחרות
14,721	999	13,722	224	1,797	273	1,920	1,039	3,112	296	5,061	סך הכנסות
הוצאות (הכנסות)											
269	113	156	-	4	(4)	(416)	(92)	249	(1)	416	בגין הפסדי אשראי
9,490	1,262	8,228	406	496	175	572	396	1,985	202	3,996	הוצאות תפעוליות ואחרות
4,962	(376)	5,338	(182)	1,297	102	1,764	735	878	95	649	רווח (הפסד) לפני מסים
2,358	14	2,344	322	463	38	660	277	323	35	226	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד)
2,628	(391)	3,019	(504)	863	64	1,104	458	555	60	419	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
יתרת אשראי לציבור, ברוטו,											
276,084	18,728	257,356	-	-	2,137	51,939	28,792	59,548	2,001	112,939	לסוף תקופת הדיווח
יתרת פיקדונות הציבור											
338,502	30,975	307,527	-	-	46,567	38,192	18,994	49,191	31,982	122,601	לסוף תקופת הדיווח

* סווג מחדש - למידע נוסף ראה [הסבר לביאור 28 בדוחות הכספיים](#).

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרת המאזניות מגזר משקי בית

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר משקי בית בשנת 2017 הסתכם ב-273 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח נקי בסך של 419 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע מעלייה בהוצאות בגין הפסדי אשראי ובהוצאות התפעוליות. עלייה ברווח המימוני, נטו ובעמלות קיזזה קיטון זה. הרווח המימוני, נטו בשנת 2017 הסתכם ב-3,059 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,926 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה ביתרות האשראי לדירור הממוצעות בין התקופות לצד עלייה במרווחים הפיננסיים על האשראי. העמלות וההכנסות האחרות בשנת 2017 הסתכמו ב-2,214 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,135 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה בעמלות כרטיסי אשראי.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי בשנת 2017 הסתכמו ב-631 מיליון ש"ח, בהשוואה להוצאות בסך של 416 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה בהפרשה הקבוצתית, בעיקר בשל גידול במחיקות האוטומטיות שנבעו מירידה באיכות האשראי. כמו-כן, חל גידול בהפרשה שנרשמה על בסיס פרטני, בעיקר כתוצאה מרישום הוצאה בסך של כ-52 מיליון ש"ח המיוחסת ליתרת ארגוני החוב הבעייתיים מתחת ל-1 מיליון ש"ח.

ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר בשנת 2017 הסתכמו ב-4,173 מיליון ש"ח בהשוואה ל-3,996 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה בהוצאות פעילות כרטיסי אשראי, בשל עלייה בהוצאות שיווק ופרסום כתוצאה מהסכמים חדשים עם שותפים עסקיים בתחום כרטיסים והטבות למחזיקי כרטיסי אשראי בחברת ישראלכרט, וכן מגידול בהוצאות השכר עקב השפעת זקיפה לרווח והפסד של הפסדים אקטואריים שנכללו בשנת 2016 ברווח הכולל האחר בעיקר עקב תוכנית ההתייעלות. עלייה זו קוזזה בחלקה על-ידי המשך החיסכון בעלויות השוטפות עקב תהליכי ההתייעלות.

האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכם בכ-118.1 מיליארד ש"ח (מזה: אשראי צרכני בסך של כ-38.2 מיליארד ש"ח ואשראי לדירור - כ-64.3 מיליארד ש"ח), בהשוואה לכ-112.9 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016 (מזה: אשראי צרכני בסך של כ-38.2 מיליארד ש"ח ואשראי לדירור - כ-60.8 מיליארד ש"ח). פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכמו בכ-123.8 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-122.6 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016.

מגזר בנקאות פרטית

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר בנקאות פרטית בשנת 2017 הסתכם ב-70 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח נקי בסך של 60 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה ברווח המימוני, נטו.

הרווח המימוני, נטו בשנת 2017 הסתכם ב-125 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-106 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה במרווחים הפיננסיים על הפיקדונות.

העמלות וההכנסות האחרות בשנת 2017 הסתכמו ב-183 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-190 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מירידה בהכנסות מכרטיסי אשראי.

ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר הסתכמו בשנת 2017 ב-199 מיליון ש"ח בהשוואה ל-202 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.

האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכם בכ-1.8 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-2.0 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016.

פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכמו בכ-31.8 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-32.0 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016.

מגזר עסקים קטנים וזעירים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר עסקים קטנים וזעירים בשנת 2017 הסתכם ב-606 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-555 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הרווח המימוני, נטו בשנת 2017 הסתכם ב-2,290 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,940 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה בהיקפי האשראי והפיקדונות לצד עלייה במרווחים הפיננסיים על האשראי.

העמלות וההכנסות האחרות בשנת 2017 הסתכמו ב-1,226 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,172 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה בעמלות דמי ניהול חשבונות, עמלות כרטיסי אשראי ועמלות מפעילות בניירות-ערך.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי בשנת 2017 הסתכמו ב-521 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-249 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה בהפרשה הקבוצתית עקב גידול במחיקות האוטומטיות ובהיקף החובות הבעייתיים. גידול זה קוזז בחלקו על-ידי ירידה בהפרשה הקבוצתית מאשראי תקין בשל קיטון בשיעורי הפרשה. כמו-כן, נרשם גידול בהפרשה שנרשמה על בסיס פרטני. בשנת 2017 נרשמה הוצאה בסך של כ-20 מיליון ש"ח המיוחסת ליתרת ארגוני החוב הבעייתיים מתחת ל-1 מיליון ש"ח.

ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר הסתכמו בשנת 2017 ב-2,019 מיליון ש"ח בהשוואה ל-1,985 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה בהוצאות מפעילות סליקת כרטיסי אשראי המיוחסת למגזר, וכן מעלייה בהוצאות השכר עקב השפעת זקיפה לרווח והפסד של הפסדים אקטואריים שנכללו בשנת 2016 ברווח הכולל האחר בעיקר עקב תוכנית ההתייעלות. עלייה זו קוזזה בחלקה על-ידי המשך החיסכון בעלויות השוטפות עקב תהליכי ההתייעלות.

האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכם בכ-63.3 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-59.5 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016.

פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכמו בכ-57.4 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-49.2 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016.

מגזר עסקים בינוניים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר עסקים בינוניים בשנת 2017 הסתכם ב-649 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-458 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה בהכנסות בגין הפסדי אשראי שקוזזה על-ידי ירידה בהכנסות מעמלות.

הרווח המימוני, נטו בשנת 2017 הסתכם ב-675 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-650 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה במרווחים הפיננסיים על אשראי ועל פיקדונות ומעלייה ביתרה הממוצעת של הפיקדונות.

העמלות וההכנסות האחרות בשנת 2017 הסתכמו ב-336 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-389 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מירידה בעמלות מטופל באשראי ומעמלות מסליקת כרטיסי אשראי.

ההכנסות בגין הפסדי אשראי בשנת 2017 הסתכמו ב-396 מיליון ש"ח, בהשוואה להכנסות בסך של 92 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול בהכנסות נבע בעיקר מירידה בהפרשה הפרטנית עקב גביית חובות שנמחקו חשבונאית בעבר. כמו-כן, נרשמה ירידה בהפרשה הקבוצתית בעיקר כתוצאה מקיטון בשיעורי הפרשה.

ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר בשנת 2017 הסתכמו ב-379 מיליון ש"ח בהשוואה ל-396 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.

האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכם בכ-28.4 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-28.8 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016.

פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכמו בכ-20.7 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-19.0 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016.

מגזר עסקים גדולים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר עסקים גדולים בשנת 2017 הסתכם ב-1,032 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,104 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע מירידה ברווח המימוני, נטו שקוזז על-ידי עלייה בהכנסות בגין הפסדי אשראי.

הרווח המימוני, נטו בשנת 2017 הסתכם ב-1,076 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,250 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מירידה בהכנסות מימון שאינן מריבית כתוצאה מרישום רווח בשנת 2016 ממכירת הלוואות בסך 102 מיליון ש"ח הנובע ברובו ממכירת חוב שסווג כפגום ומירידה בהכנסות הריבית כתוצאה מירידה ביתרות האשראי הממוצעת בשנת 2017 בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד.

העמלות וההכנסות האחרות בשנת 2017 הסתכמו ב-675 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-670 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.

ההכנסות בגין הפסדי אשראי הסתכמו ל-472 מיליון ש"ח בשנת 2017, בהשוואה להכנסות בסך של 416 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול בהכנסות נבע מירידה בהפרשה הפרטנית בעיקר עקב גביית חובות שנמחקו חשבונאית בעבר. מנגד, נרשמה עלייה בהפרשה הקבוצתית כתוצאה מגידול בהיקף החובות הבעייתיים ומגידול בהפרשה בגין אשראי תקין, עקב עלייה ביתרות האשראי בשנת 2017 אל מול ירידה בהן במהלך שנת 2016.

ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר הסתכמו בשנת 2017 ב-587 מיליון ש"ח בהשוואה ל-572 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.

האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכם בכ-53.3 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-51.9 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016.

פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכמו בכ-36.7 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-38.2 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016.

מגזר מוסדיים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר גופים מוסדיים בשנת 2017 הסתכם ב-44 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-64 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע מירידה בעמלות והכנסות אחרות. הרווח המימוני, נטו בשנת 2017 הסתכם ב-97 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-93 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. העמלות וההכנסות האחרות בשנת 2017 הסתכמו ב-156 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-180 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מירידה בהכנסות מפעילות בניירות-ערך ומירידה בהכנסות מתפעול ונאמנות לגופים מוסדיים. ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר הסתכמו בשנת 2017 ב-180 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-175 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכם בכ-2.4 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-2.1 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016. פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכמו בכ-56.2 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-46.6 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016. הגידול נבע מעלייה בהפקדות של משקיעים מוסדיים גדולים.

מגזר ניהול פיננסי

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר ניהול פיננסי בשנת 2017 הסתכם ב-680 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-863 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע מירידה ברווח המימוני, נטו. הרווח המימוני, נטו בשנת 2017 הסתכם ב-1,446 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,703 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. השינוי נבע מירידה הן ברווחים ממכירת מניות ואגרות-חוב בסך 222 מיליון ש"ח, אשר 109 מיליון ש"ח מהם נבעו מרווח ממכירת מניות וזה אירופה בשנת 2016 והן משינוי בפערים בין השווי ההוגן של נגזרים שהינם חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק לבין מדידת אותם נכסים על בסיס צבירה וזאת כתוצאה משינויים בעקומי הריבית, בעיקר הדולרית. מנגד, חלה עלייה כתוצאה מפער חיובי בהפרשי עליית המדד בין שנת 2017 שהייתה חיובית בהשוואה לתקופה אשתקד שהייתה שלילית. העמלות וההכנסות האחרות בשנת 2017 הסתכמו ב-86 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-94 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר בשנת 2017 הסתכמו ב-484 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-496 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.

מגזר אחר (פעילות ישראל)

ההפסד המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר אחר בפעילות ישראל בשנת 2017 הסתכם בסך של 328 מיליון ש"ח בהשוואה להפסד בסך של 504 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון בהפסד בשנת 2017 נבע בעיקר מירידה בהוצאות המסים עקב הירידה בשיעור המס בשנת 2016 שהשפעתה נרשמה אשתקד. כמו-כן, חל קיטון בהוצאות המשפטיות הכרוכות בחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים. מנגד, נרשם גידול בהפרשה לחקירה האמורה בשנת 2017 וכן, חלה ירידה בהכנסות כתוצאה מהפסקת מתן שירותי מחשוב לחברה בת שאוחדה בעבר.

מגזר הפעילות הבינלאומית

ההפסד המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר הפעילות הבינלאומית בשנת 2017 הסתכם ב-366 מיליון ש"ח, בהשוואה להפסד בסך של 391 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.

להלן השינויים העיקריים בתוצאות הפעילות הבינלאומית:

- הרווח הנקי של פעילות ה-Middle-Market בסניף ניו-יורק הסתכם בכ-97 מיליון ש"ח בשנת 2017 בהשוואה לרווח נקי בסך של 33 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מירידה בהוצאות בגין הפסדי אשראי כתוצאה מרישום של הוצאה פרטנית בשנת 2016 בגין לקוח בודד.
- ההפסד של בנק הפועלים שוויון הסתכם בכ-359 מיליון ש"ח בשנת 2017 בהשוואה להפסד בסך של כ-376 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. השינוי נבע מחד מירידה ברווחיות בעקבות ההחלטה על הפסקת פעילות הפועלים שוויון וקבוצת Poalim Asset Management במהלך שנת 2017, שבעקבותיה נרשמו הפרשות לסיום הפעילות שכללו הוצאות פיצויים לעובדים, והפרשות לסגירה, לרבות סיום התחייבות בגין שכירות ארוכת טווח בסך של כ-136 מיליון ש"ח. מנגד, נרשמה ירידה בהוצאות בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים בהשוואה לשנת 2016.
- ההפסד של סניף מיאמי הסתכם בכ-18 מיליון ש"ח בשנת 2017 בהשוואה להפסד בסך של כ-38 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. בשנת 2017 נרשמה הכנסה חד פעמית בסך כ-51 מיליון ש"ח ממכירת תיק נכסי לקוחות של סניף זה. ההכנסה קוזזה על-ידי עלויות המימוש לסגירת הפעילות הבנקאית בסניף. לפרטים נוספים בדבר צמצום הפעילות הפרטית הבינלאומית ראה [ביאור 36](#) בדוחות הכספיים וראה פרק "חברות מוחזקות עיקריות" להלן.
- ההפסד של קבוצת בנק פוזיטיף הסתכם בכ-49 מיליון ש"ח בשנת 2017 בהשוואה לרווח נקי בסך של כ-42 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. ההפסד נבע מהמשך צמצום הפעילות של פוזיטיף שגרם לירידה בהכנסות המימון והעמלות וכן מגידול בהפרשות לתביעות משפטיות.

סך האשראי לציבור של הפעילות הבינלאומית ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכם בכ-15.2 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-18.7 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2016. האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2017 בתחום ה-Middle-Market בסניף ניו-יורק הסתכם בכ-10.0 מיליארד ש"ח (כ-2.7 מיליארד דולר) בהשוואה לכ-9.1 מיליארד ש"ח (כ-2.4 מיליארד דולר) בסוף שנת 2016.

האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2017 בבנק הפועלים שוויון הסתכם בכ-1.4 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-3.1 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016. הקיטון מקורו בהחלטה על צמצום פעילות הבנקאות הפרטית בחו"ל, כאמור לעיל.

האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2017 בתחום הסינדיקציות בסניף ניו-יורק הסתכם בכ-0.8 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-1.3 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2016. האשראי לציבור בבנק פוזיטיף בתורכיה הסתכם בכ-0.9 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017 בהשוואה לכ-1.4 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2016. הקיטון נובע מהתוכנית האסטרטגית של הבנק לצמצם בהדרגה את תיק האשראי של בנק פוזיטיף.

האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2017 שניתן לחברות ישראליות בסניף ניו-יורק ובלוקסמבורג, שהינו באחריות החטיבה העסקית הסתכם בכ-2.0 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-3.0 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2016.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2017

- סך פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2017 של הפעילות הבינלאומית הסתכמו בכ-20.9 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-31.0 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2016.
- יתרת פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2017 בתחום ה-Middle-Market בסניף ניו-יורק הסתכמה בכ-6.7 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-7.6 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2016.
- יתרת פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2017 בבנק הפועלים שוויץ הסתכמה בכ-4.4 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-11.4 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2016.
- הקיטון מקורו בהחלטה על צמצום פעילות הבנקאות הפרטית בחו"ל, כאמור לעיל.
- יתרת פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2017 מסוג Brokered CD's בסניף ניו-יורק הסתכמו בכ-7.6 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-6.1 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2016.
- פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2017 במרכז לבנקאות פרטית בתל-אביב הסתכמו בכ-2.1 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-3.3 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2016.

2.5. תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות בהתאם לגישת ההנהלה

קבוצת הבנק פועלת בישראל ומחוצה לה, ומספקת מגוון שירותים בנקאיים ופיננסיים ללקוחותיה. החלוקה למגזרי הפעילות לפי גישת ההנהלה מבוססת על סוגי המוצרים והשירותים או על סוגי הלקוחות. חלוקה זו משמשת את מקבל החלטות התפעולי הראשי בבנק לצורך קבלת החלטות ולניתוח התוצאות העסקיות של הקבוצה.

שייך הלקוח למגזרי הפעילות מבוסס על שייך הלקוח בפועל ליחידה הארגונית המטפלת, שמבוצע בהתאם לקריטריונים שונים שנקבעו על-ידי הנהלת הבנק. לפרטים בדבר הקריטריונים השונים לסיווג ולכללים לחלוקת תוצאות הפעילות בין המגזרים השונים, ראה [ביאור 28א](#) בדוחות הכספיים. למידע בדבר סיווג מחדש של מספרי ההשוואה לשנת 2016 - ראה [ביאור 28א](#) בדוחות הכספיים.

טבלה 26-2: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017										
סך-הכל	אחרים והתאמות	ניהול פיננסי	קבוצת ישראל	פעילות בינלאומית	פעילות עסקית		פעילות קמעונאית			
					עסקי	מסחרי	לקוחות פרטיים	עסקים קטנים	הלוואות לדיור	
במיליוני ש"ח										
9,334	76	1,377	258	563	1,419	934	548	1,549	2,610	סך-הכל רווח מימוני, נטו
5,296	(96)	167	1,946	240	510	415	62	570	1,482	עמלות והכנסות אחרות
14,630	(20)	1,544	2,204	803	1,929	1,349	610	2,119	4,092	סך ההכנסות
323	-	1	121	37	(824)	(3)	(3)	543	451	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
9,616	176	547	1,646	1,137	704	544	233	1,215	3,414	הוצאות תפעוליות ואחרות
4,691	(196)	996	437	(371)	2,049	808	380	361	227	רווח (הפסד) לפני מסים
2,077	79	379	201	16	752	296	139	132	83	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד)
2,660	(276)	647	232	(366)	1,297	512	241	229	144	רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק
278,663	-	1,224	19,564	12,902	65,494	33,859	74,124	31,217	40,279	אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח
347,351	-	49,881	7	20,858	42,207	24,653	-	38,227	171,518	פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

טבלה 26-2: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות לפי גישת הנהלה (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016*										
סך-הכל	אחרים והתאמות	ניהול פיננסי	קבוצת ישראל	פעילות בינלאומית	פעילות עסקית		פעילות קמעונאית			
					עסקי	מסחרי	הלוואות כדיור	עסקים קטנים	לקוחות פרטיים	
במיליוני ש"ח										
9,345	42	1,639	224	663	1,647	841	420	1,445	2,424	סך-הכל רווח מימוני, נטו
5,376	(99)	173	1,864	349	578	386	64	567	1,494	עמלות והכנסות (הוצאות) אחרות
14,721	(57)	1,812	2,088	1,012	2,225	1,227	484	2,012	3,918	סך ההכנסות (הוצאות)
269	-	(5)	90	113	(781)	124	-	443	285	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
9,490	117	542	1,590	1,287	665	499	226	1,189	3,375	הוצאות תפעוליות ואחרות
4,962	(174)	1,275	408	(388)	2,341	604	258	380	258	רווח (הפסד) לפני מסים
2,358	318	460	129	14	877	226	95	142	97	הפרשה למסים על הרווח
2,628	(488)	840	275	(403)	1,464	378	163	238	161	רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק
271,957	-	1,305	18,593	15,272	68,008	32,173	68,822	29,064	38,720	אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח
338,502	-	38,271	-	30,979	38,968	23,010	-	37,431	169,843	פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

* סווג מחדש בעקבות החלטת הנהלה על העברת לקוחות בעלי סממנים עסקיים ממגזר לקוחות פרטיים למגזר עסקים קטנים, ובעקבות שינוי אופן הקצאת הוצאות המסים - לפירוט נוסף ראה [ביאור 28](#) בדוחות הכספיים.

למידע נוסף אודות מגזרי הפעילות וניתוח תוצאות המגזרים, ראה [פרק 7.5 בדוח ממשל תאגידי](#).

2.6 חברות מוחזקות עיקריות

2.6.1 חברות בת ישראל

קבוצת ישראל

הקבוצה כוללת את החברות: ישראל כרטיס בע"מ, פועלים אקספרס בע"מ, יורופי (יורוקרד) ישראל בע"מ, ישראל כרטיס מימון בע"מ, ישראל כרטיס (נכסים) 1994 בע"מ, צמרת מימונים בע"מ וגלובל פקטורינג בע"מ.

פעילות הליבה של קבוצת ישראל הינה הנפקה, סליקה ומימון של כרטיסי אשראי מסוג "ישראל כרטיס", מותג פרטי בבעלותה, וכן של כרטיסי אשראי מסוג "מסטקרד", "יוזה" ו"אמריקן אקספרס" וזאת מכוח הסכמי רישיון. בנוסף, לקבוצה פעילויות בתחומים: הענקת אשראי צרכני שלא באמצעות כרטיס אשראי, הבטחת פירעון המחאות וניכיון המחאות, ניכיון שוברים באופן ישיר ופעילות בתחום הפקטורינג (ניכיון חייבים).

תרומת קבוצת ישראל לרווח הנקי של הבנק, בשנת 2017 הסתכמה ב-314 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-275 מיליון ש"ח בשנת 2016.

סך השקעת הבנק בקבוצת ישראל הסתכמה ביום 31 בדצמבר 2017 ב-3,064 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,995 מיליון ש"ח בסוף שנת 2016. הגידול נבע מהרווח בתקופה בקיז דבידנד.

לפרטים נוספים הנוגעים לקבוצת ישראל ראה [מגזר קבוצת ישראל](#) בפרק "מגזרי פעילות לפי גישת הנהלה" בדוח ממשל תאגידי של שנת 2016 ולהלן. לפרטים בנוגע לתביעות משפטיות בקשר עם קבוצת ישראל, ראה [ביאור 25](#).

הנהלת הבנק ממשיכה להעריך בהנחיית הדירקטוריון לקראת ההפרדה של קבוצת ישראל מהבנק כנדרש בחוק להגברת התחרותיות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), תשע"ז-2017. במסגרת זו, בוחנים דירקטוריון והנהלת הבנק מספר חלופות להעברת החזקות הבנק בקבוצת ישראל לרבות:

(א) מכירת החזקות בקבוצת ישראל למשקיע או קבוצת משקיעים.

(ב) הצעת מכר לציבור של החזקות בקבוצת ישראל.

(ג) חלוקת דיבידנד בעין של החזקות בקבוצת ישראל לבעלי המניות של הבנק; או שילוב של איזה מהחלופות שלעיל.

בהתחשב בחלופות הנשקלות כאמור, ובהנחיית הדירקטוריון החליטה הנהלת הבנק בחודש אפריל 2017 להתחיל בהכנת תסקיף בקשר עם קבוצת ישראל. בחודש אוקטובר 2017 החליט הבנק לשכור את שירותי בנק ההשקעות Citi לליווי הבנק בבחירת החלופה המועדפת להיפרדות מקבוצת ישראל ובקידומה. בנק ההשקעות יסייע בקידום כל אחת מהחלופות שייבחרו (מכירה, הנפקה לציבור ו/או דיבידנד בעין או שילוב של כמה מהן). למועד זה מדובר בבחינה של החלופות ואין ודאות בקשר לביצוע של איזו מהן.

במסגרת בחינת החלופות על-ידי הבנק הודיעה לבנק בעלת השליטה, אריסון החזקות (1998) בע"מ ("אריסון"), כי אם וככל שהבנק יחליט לנקוט במתווה של חלוקה בעין של מניות ישראלכרט ("המתווה"), תתחייב אריסון לפעול בהתאם לכללים ומגבלות שיחולו בקשר להחזקתה במניות ישראלכרט כמפורט להלן: א. אריסון תפעל למכירתן של המניות שיתקבלו בידיה במסגרת המתווה בבורסה לניירות-ערך בתל-אביב או מחוצה לה, כך שעם השלמת המכירות כאמור לא יותרו בידיה מניות של ישראלכרט בשיעור של למעלה מ-5% ("תקופת המעבר"). ב. במהלך תקופת המעבר, אריסון לא תרכוש מניות נוספות של ישראלכרט, למעט קבלתן בדרך של חלוקה בעין מהבנק. ג. החל ממועד קבלת מניות ישראלכרט בידי אריסון במסגרת המתווה, בכל מקרה, אריסון לא תצביע במניות ישראלכרט בשיעור של למעלה מ-5% מזכויות ההצבעה בישראלכרט. ד. אריסון לא תציע ולא תמנה דירקטור מטעמה לכהונה בדירקטוריון ישראלכרט. כל עוד ישראלכרט תישלט על-ידי הבנק, הרי שכל ההחלטות בקשר לאופן הפעלת השליטה בישראלכרט ומינוי דירקטורים בישראלכרט מטעם הבנק ייעשו רק על-ידי האורגנים המוסמכים של הבנק. ה. במקרה שבו אריסון תבצע עסקת מכירה (מחוץ לבורסה) במחיר למניה המשקף פרמיה על מחיר המניה בבורסה במועד הרלוונטי ובאופן שלא יתאפשר ליתר בעלי המניות בבנק ליהנות מפרמיה כאמור, אזי אריסון תנקוט בצעדים שיבטיחו כי גם יתר בעלי המניות מן הציבור בישראלכרט ייהנו מהפרמיה. הודעה כאמור נמסרה גם לפיקוח על הבנקים ולרשות ניירות-ערך.

הבנק פנה לרשות ניירות-ערך בבקשה להנחיה מקדמית, שלפיה אין ליחס לבעלת השליטה בבנק ולנציגיה בדירקטוריון עניין אישי בחלוקתן של מניות ישראלכרט כדיבידנד בעין לבעלי המניות של הבנק. רשות ניירות-ערך הודיעה כי לא תתערב בעמדה זו וזאת בעיקר לאור התחייבות בעלת השליטה ליטול על עצמה את הכללים והמגבלות שפורטו לעיל.

בחודש יולי 2017 מונה מר איל דשא כיו"ר דירקטוריון ישראלכרט בע"מ וחברות נוספות בקבוצת ישראלכרט והחליף בתפקיד את מר רונן שטיין, משנה למנכ"ל בבנק וממונה על החטיבה הקמעונאית. חברי הנהלה, נושאי משרה בבנק ועובדי הבנק הקשורים לאסטרטגיה או לניהול פעילות עסקית בבנק אינם מכהנים עוד בדירקטוריונים של חברות קבוצת ישראלכרט, עובדי הבנק לא יהיו רוב בדירקטוריונים של חברות הקבוצה וישנן מגבלות על הדירקטורים עובדי הבנק המכהנים בדירקטוריון ישראלכרט בהעברת מידע מדירקטוריון ישראלכרט להנהלת הבנק.

השינויים האמורים נעשו בהתאם לבקשת הפיקוח על הבנקים בקשר עם החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל, תהליך ההיפרדות מקבוצת ישראלכרט המתחייב ממנו ועל-מנת לצמצם פוטנציאל לניגודי עניינים.

2.6.2 פעילות קבוצת הבנק בחו"ל

לפרטים אודות חברות נוספות ומידע נוסף הנוגע לפעילות הבינלאומית של הבנק, ראה [מגזר פעילות בינלאומית בפרק "מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה"](#) [בדוח ממשל תאגידי של שנת 2017](#) ולהלן.

Bank Hapoalim (Switzerland) Ltd. (להלן: "הפועלים שווייץ")

חברה בת בנקאית (בבעלות מלאה של הבנק) המאוגדת בשווייץ העוסקת בעיקר במתן שירותי בנקאות פרטית באמצעות סניפים בציריך ובלוקסמבורג. כמו-כן, פועלת באמצעות חברה ליעוץ השקעות בישראל ונציגות בישראל.

במהלך שנת 2017 צמצם הפועלים שווייץ את פעילותו, תוך סגירת סניף זינבה וכן סגירת נציגותיו במוסקבה ובמקסיקו.

בחודש ספטמבר 2017 החליט הבנק להביא להפסקת פעילותה של הפועלים שווייץ בדרך של מכירת נכסיה או בדרך אחרת. ההחלטה התקבלה לנוכח מדיניות ניהול הסיכונים של הבנק, הפועל למזער את סיכוני הציות בקבוצת הבנק, בין היתר, כפי שעלו בקשר עם חקירת הרשויות האמריקאיות, לצד שינויים בסביבה הרגולטורית העולמית והשפעתם על סיכונים אלה. כחלק מההחלטה על היציאה מהפעילות בשווייץ אישר דירקטוריון הבנק עקרונות גם את הפסקת הפעילות בחברות בקבוצת Poalim Asset Management ("קבוצת PAM"). בהמשך להחלטה זו, ביום 2 באוקטובר 2017 חתם הבנק על מזכר הבנות מחייב עם Bank J. Safra Sarasin AG and Banque J. Safra Sarasin (Luxembourg) S.A. (ביחד, "בנק ספרא") למכירת תיק נכסי לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית של בנק הפועלים שווייץ בסניפיו בשווייץ ובלוקסמבורג. בהתאם למזכר ההבנות, עם השלמת העסקה ככל שתושלם, התמורה הצפויה בגין המכירה (בכפוף להתאמות בעיקר כתלות בהיקף חשבונות הלקוחות שיועברו) היא בין 22 ל-25 מיליון פרנקים שווייצרים (בין כ-78 לכ-89 מיליון ש"ח). כחלק מהעסקה, מספר מנהלי קשרי לקוחות ועובדים אחרים של בנק הפועלים שווייץ מסניפיו בשווייץ ולוקסמבורג, מחברת הבת שלו בישראל וממשרד הנציגות שלו בישראל אמורים לעבור לבנק ספרא. ככל שתושלם העסקה, המעבר מתוכנן להתבצע במהלך שנת 2018. השלמת העסקה כפופה, בין היתר, לאישורי הרשויות הרגולטוריות, לחתימה על הסכם מפורט ולתנאים נוספים.

להערכת הבנק עלויות היציאה מהפעילות בשווייץ ומקבוצת PAM, הכוללות בעיקר פיצויים והתחייבויות בגין שכירות ארוכת טווח אשר נכללו בדוחות הכספיים לשנת 2017 הינן בסך של כ-131 מיליון ש"ח.

כמו-כן הבנק עשוי לשאת בעלויות נוספות אשר יכללו בתקופת הדיווח הבאות ועד למועד השלמת הליך הפסקת הפעילות. לאחר הפסקת פעילות הפועלים שווייץ לא תיוותר לבנק פעילות משמעותית בתחום הבנקאות הפרטית בחו"ל.

ההפסד בשנת 2017 בבנק הפועלים שווייץ הסתכם בסך של 92 מיליון פרנק שווייצרי בהשוואה להפסד בסך של 89 מיליון פרנק שווייצרי בשנת 2016. עיקר ההפסד נובע מההחלטה להפסקת הפעילות כאמור לעיל שבעקבותיה נכללה הפרשה כאמור לעיל בסך של כ-39 מיליון פרנק שווייצרי. כמו-כן בעקבות ההחלטה שהתקבלה בחודש דצמבר 2016 על צמצום הפעילות מול לקוחות אמריקה הלטינית ורוסיה, חלה ירידה בהיקף האשראי, פיקדונות הציבור ונכסי הלקוחות, שתרמו לירידה בהכנסות בשנת 2017.

בנוסף בשנת 2017 נכללה הפרשה הנוגעת לחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים בסך של 45 מיליון פרנק שווייצרי. תרומת הפועלים שווייץ, הסתכמה בתרומה שלילית בסך של 334 מיליון ש"ח, בהשוואה לתרומה שלילית בסך של 331 מיליון ש"ח בשנת 2016.

לפרטים בדבר חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ראה [ביאור 125](#). בדוחות הכספיים.

לפרטים בדבר חקירה בנושא ארגון הכדורגל הבינלאומי (FIFA) ראה [ביאור 125](#). בדוחות הכספיים.

Bank Pozitif Kredi Ve Kalkinma Bankasi Anonim Sirketi (להלן: "בנק פוזיטיף")

קבוצת הבנק פועלת כיום בתורכיה באמצעות בנק פוזיטיף, הפועל ומתמחה בתחום הבנקאות העסקית. קבלת פיקדונות הינה כפופה לרגולציה המקומית והיא מותרת עד לגובה האשראי של כל לווה.

במסגרת התוכנית האסטרטגית של הבנק, הוחלט על הקטנה הדרגתית של תיק האשראי בבנק פוזיטיף. במסגרת מימוש ההחלטה, מרבית תיק האשראי הקמעונאי של הבנק נמכר בחודש ינואר 2017. כמו-כן הבנק בוחן אפשרויות למכירת מלוא החזקותיו בבנק פוזיטיף.

התוצאות העסקיות של קבוצת בנק פוזיטיף בשנת 2017 הסתכמו בהפסד של 63 מיליון לירות תורכיות לעומת רווח של כ-13 מיליון לירות תורכיות בשנת 2016. ההפסד נבע מהמשך צמצום הפעילות של פוזיטיף שגרם לירידה בהכנסות המימון והעמלות וכן מגידול בהפרשות לתביעות משפטיות.

תרומת קבוצת בנק פוזיטיף בנטרול הפרשי שער ולאחר השלמת מס בישראל לתוצאות הפעילות של הבנק בשנת 2017 הסתכמה בתרומה שלילית של כ-54 מיליון ש"ח בהשוואה לתרומה חיובית של כ-20 מיליון ש"ח בשנת 2016.

השקעת הבנק בקבוצת בנק פוזיטיף ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכמה ב-215 מיליון ש"ח, בהשוואה לכ-290 מיליון ש"ח בסוף שנת 2016.

3. סקירת הסיכונים

חלק מהמידע המפורט בפרק זה, אף אם הוא מבוסס על עיבוד של נתונים היסטוריים, מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות-ערך, וכמפורט בסעיף 1.1. לעיל.

מידע נוסף על הסיכונים ניתן למצוא באתר האינטרנט של הבנק "דוח על הסיכונים: גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים" ליום 31 בדצמבר 2017 להלן ה"דוח על הסיכונים".

3.1 תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם

פעילותו של הבנק כרוכה בסיכונים הפיננסיים הבאים: סיכונים אשראי (לרבות סיכון ריכוזיות וסיכון צד נגדי), סיכונים שוק (לרבות סיכון שער חליפין וסיכון ריבית בתיק הבנקאי), סיכון השקעה (סיכון מניות ומרווחי אשראי) וסיכון הנזילות (לרבות סיכון המימון). סיכונים אחרים שאינם פיננסיים הם בעיקר סיכון הציות, הסיכון המשפטי והסיכונים התפעוליים. סיכונים נוספים אליהם חשוף הבנק מטופלים באופן ישיר כחלק מהניהול העסקי והינם: סיכון מוניטין, סיכון תחרות, סיכון רגולציה וחקיקה, סיכון כלכלי, סיכון אסטרטגי וסיכון סביבתי. אסטרטגיית ניהול הסיכונים בקבוצת הבנק נועדה לתמוך בהשגת היעדים האסטרטגיים של הקבוצה כולה, תוך זיהוי וכימות הסיכונים, הגדרת אחריות על הסיכונים (Risk Ownership) ומקסום התועלת העסקית, בהתייחס לעלות במונחי סיכון על-ידי כל גורם אחראי בכל הרמות של הארגון. ניהול הסיכונים בבנק מתבצע במתודולוגיה אחידה ובראיה כוללת תוך התאמה לדרשות הרגולטוריות, במטרה לתמוך בנטיילת סיכונים באופן מושכל על מנת להשיא את רווחיות הקבוצה ברמת סיכון התואמת את תיאבון הסיכון.

הבנק הגדיר את הסיכונים הבאים כסיכונים מהותיים: סיכון אשראי, סיכון שוק, סיכון השקעה, סיכון ציות, סיכון תפעולי, סיכון ריכוזיות, סיכון צד נגדי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכון נזילות, סיכון מוניטין, סיכון אסטרטגי וסיכון רגולציה וחקיקה.

מבנה וארגון מערך הסיכונים המופיעים בפרק זה רלוונטיים לכל סוגי הסיכונים ולכל היחידות בבנק, בהמשך של פרק זה יופיעו התייחסויות נוספות, לפי העניין, לכל סוג סיכון בנפרד. מידע נוסף ניתן למצוא ב"דוח על הסיכונים".

3.1.1 ממשל הסיכונים ואופן ניהול הסיכונים

המפקח על הבנקים קבע בהוראות ניהול בנקאי תקין הנחיות הקשורות בנושא ניהול הסיכונים. ההוראות מפרטות את הסיכונים השונים אליהם חשוף התאגיד הבנקאי, וקובעות עקרונות יסוד לניהול הסיכונים ולבקרתם, ובכללם: מעורבות נאותה והבנה מעמיקה של דירקטוריון התאגיד הבנקאי בניהול הסיכונים, ניהול הסיכונים באמצעות מנהל סיכונים שהוא חבר הנהלה, העמדת כלים לזיהוי הסיכונים ולמדידתם והסדרת אמצעי פיקוח ובקרה, כולל קיום פונקציה עצמאית לניהול הסיכונים. הבנק פועל בהתאם להנחיות אלו.

ניהול הסיכונים מתבצע בראיה גלובלית של פעילות הבנק בארץ ובסניפי הבנק בחו"ל, ובשים לב לפעילות החברות הבנות. ניהול הסיכונים מתבצע בכל חברה בת בקבוצת הבנק בנפרד, על-פי המדיניות המוטות על-ידי הדירקטוריון של כל חברה ואשר מוצגת בפני דירקטוריון הבנק. הבנק מנהל את הסיכונים השונים תוך גידור חלק מהם, כמפורט להלן בפרקים הרלוונטיים. בקרה של הסיכונים ואמידת הסיכונים הפיננסיים והסיכונים התפעוליים מתבצעות על בסיס מתודולוגיה אחידה ברמת הקבוצה, בהנחיית החטיבה לניהול סיכונים, ובשים לב לאופי המיוחד של הפעילות בכל חברה בת.

סיכונים, ככל שישנם, במוצרים או בתהליכים חדשים, מזוהים באמצעות הליך סדור על-פי המדיניות להשקת מוצרים ותהליכים חדשים. מודלים המשמשים לאמידת הסיכונים נבחנים טרם יישומם וכן מדי תקופה על-פי מדיניות תיקוף המודלים בבנק.

תפיסת הבקרה ביחס לכל הסיכונים הפיננסיים והסיכונים התפעוליים בבנק היא של זיהוי ואמידה של הסיכונים ובקרת עמידה במגבלות תיאבון הסיכון ובמגבלות נוספות שנקבעו בנהלים השונים, בשלושה מעגלי בקרה:

1. מעגל בקרה ראשון הכולל את היחידות העסקיות בחטיבות, לרבות חטיבות תמיכה ותפעול, שהם יוצרי/נוטלי הסיכונים, ואת יחידות הבקרה הפנימיות בחטיבות המספקות בקרה פנימית על יוצרי/נוטלי הסיכונים; הנהלת הקווים העסקיים נושאת באחריות הראשונית לניהול הסיכונים על בסיס שוטף ומטרתה לנהל את הסיכונים תוך חתירה להשגת המטרות האסטרטגיות והיעדים העסקיים, במסגרת תיאבון הסיכון שנקבע ובהתאם לנוהל הסיכון ולהוראות הרגולטוריות. הבקרות במעגל הראשון מעוגנות בנוהלי העבודה;

2. מעגל בקרה שני הכולל את יחידות הבקרה בחטיבה לניהול סיכונים שהינה בלתי תלויה בחטיבות העסקיות, מעגל זה אחראי גם על הצגת תמונה כוללת של הסיכונים, גיבוש המתודולוגיות לאמידת הסיכונים ולהקצאת ההון הכלכלית, אמידת סיכון בלתי תלויה, ניתוח מידת ההלימה של המוצרים והפעילויות למסגרת תיאבון הסיכון וקיבולת הסיכון שהוגדרה על-ידי הדירקטוריון ותיקוף מודלים. במעגל השני פונקציות בקרה עצמאיות נוספות, כגון: חשבות, יחידות בייעוץ המשפטי, מזכירות הבנק ומשאבי אנוש;
3. מעגל בקרה שלישי הכולל את מערך הביקורת הפנימית שפועלת באופן בלתי תלוי ואובייקטיבי. מטרתה, בין היתר, לסייע לארגון להשיג את מטרותיו באמצעות פיקוח ויודא יישום של הנחיות הנהלה ודירקטוריון, והמלצות להפחתת סיכונים על-ידי שיפור בקרות.

דירקטוריון הבנק אחראי להתוויית אסטרטגיית הסיכון הכוללת ולפיקוח על מסגרת ניהול הסיכונים בקבוצה, ישירות או באמצעות הוועדה לניהול ובקרת סיכונים. עיקר תפקידי הדירקטוריון בנושא ניהול הסיכונים:

- קביעת מסגרת תיאבון הסיכון וקיבולת הסיכון של הקבוצה;
- אישור מדיניות ניהול סיכונים עקבית עם מסגרת תיאבון הסיכון, לרבות קביעת מסגרות הסיכון בתחומי הפעילות השונים ובמוקדי הסיכון העיקריים;
- אישור מסגרת תפיסת הבקרה בקבוצה ויודא כי היא עונה על צורכי ניהול הסיכונים;
- הנחיית הנהלה הבכירה בדבר ניהול הסיכונים באופן ברור, על בסיס המלצות צוות הנהלה לניהול סיכונים בראשות המנכ"ל, ויודא כי הנהלה הבכירה נוקטת את הפעילויות הדרושות לזיהוי, מדידה, ניטור ובקרת הסיכונים;
- אישור המתודולוגיות לאמידת הסיכונים, לבקרתם ולהקצאת ההון הכלכלית בגינם;
- פיקוח ובקרה אחר יישום מדיניות ניהול הסיכונים כפי שנקבעה, בחינת פרופיל הסיכונים בפועל לרבות ברמת הקבוצה ובחינת התהליכים והפעולות שעל הבנק לקיים, על-מנת שימלא אחר כל ההוראות הרגולטוריות הנוגעות לניהול הסיכונים.

הנהלת הבנק לרבות הנהלות החטיבות אחראיות לגיבוש, הטמעה ויישום של מסגרת ניהול הסיכונים בקבוצה, ישירות או באמצעות הצוותים הפועלים מטעמה. עיקר תפקידי הנהלה בנושא ניהול הסיכונים:

- עיצוב מדיניות ניהול סיכונים עקבית עם מסגרת תיאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון, לרבות מסגרות סיכון בתחומי הפעילות השונים ובמוקדי הסיכון העיקריים, והגשתה לאישור הדירקטוריון;
- מיסוד של נהלים ומסגרות סיכון התואמים למדיניות, שיטות עבודה נאותות לאמידת הסיכון ותהליכי קבלת החלטות מבוססי ניתוח תשוואה/תועלת עסקית וסיכון וקבלת דיווחים מתאימים תוך יודא ציות ליעדי המדיניות לניהול הסיכונים;
- יודא קיומו של תהליך פנימי להערכת ההון ולקביעת יעדי הון העולים בקנה אחד עם פרופיל הסיכונים של התאגיד ועם סביבת הבקרה שלו;
- יודא קיומם של משאבים נאותים לניהול הסיכונים בתאגיד לרבות מסגרת בקרות פנימיות וקיום מערכות בקרה ודיווח עצמאיות, יעילות ומקיפות בדבר הסיכונים.

מנהל הסיכונים הראשי (CRO) וחבר הנהלה האחראי על החטיבה לניהול סיכונים בשנת 2017 ועד חודש מרץ 2018 היה מר צ. כהן. למועד פרסום הדוח גבי רננית טל-אברהמי מכהנת כממלאת מקום מנהל הסיכונים הראשי. ראה גם סעיף "עניינים אחרים" בפרק ממשל תאגיד בדוחות הכספיים. הסיכונים הפיננסיים מנוהלים על-ידי חברי הנהלה ממונים, ובאחריותם. חברי הנהלה העיקריים האחראים לניהול סיכונים האשראי בשנת 2017 היו מר י. אורבך מנהל החטיבה העסקית ומר ר. שטיין מנהל החטיבה הקמעונאית, החל מחודש מרץ 2018 חבר הנהלה האחראי על החטיבה העסקית הינו מר צ. כהן. חבר הנהלה האחראי לניהול סיכונים השוק, ההשקעה והנזילות הוא מר ד. קולר מנהל חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית. הסיכון המשפטי נוהל בשנת 2017 על-ידי היועץ המשפטי הראשי, עורך-דין א. מזור והחל מחודש מרץ 2018 על-ידי עורכת-דין י. אלמוג. הסיכון הטכנולוגי מנוהל על-ידי הגבי א. בן זאב מנהלת חטיבת הטכנולוגיה והמחשוב. הסיכון התפעולי, למעט הסיכון המשפטי והסיכון הטכנולוגי, מנוהל על-ידי כל חבר הנהלה בתחום הפעילות הנתון לאחריותו.

ועדת הדירקטוריון לניהול ובקרת סיכונים – בבנק פועלת ועדה של הדירקטוריון לנושא ניהול סיכונים. ייעוד הוועדה הינו לסייע למליאת הדירקטוריון בהתוויית ניהול הסיכונים של הבנק, לרבות קביעת מסגרות הסיכון בתחומי הפעילות השונים, בחינת פרופיל הסיכונים של הבנק, קיום בקרה אחר יישום מדיניות ניהול הסיכונים כפי שנקבעה ובחינת התהליכים והפעולות שעל הבנק לקיים, על-מנת שימלא אחר כל ההוראות הרגולטוריות הנוגעות לניהול הסיכונים. הוועדה לניהול ובקרת סיכונים של הדירקטוריון ומליאת הדירקטוריון מקבלות דיווח על הסיכונים וביצוע המדיניות שאושרה, לפחות אחת לרבעון.

תת הוועדה לניהול סיכונים ארצות-הברית – תת הוועדה הוקמה לצורך פיקוח על מדיניות ניהול הסיכונים של פעילות הבנק בארצות-הברית. תת הוועדה בוחנת את מדיניות ניהול הסיכונים של פעילות הבנק בארצות-הברית ומוודאת שפעילות הבנק בארצות-הברית מתבצעת במסגרת מדיניות ניהול הסיכונים שנקבעה.

ועדות דירקטוריון נוספות עוסקות בנושאים הקשורים לניהול הסיכונים. יצוינו בעיקר: ועדת הביקורת, ועדת כספים ותשקיפים והוועדה לממשל תאגיד.

צוות הנהלה לניהול סיכונים וצוות בראשות המנכ"ל – אחראי לעיצוב מדיניות לניהול הסיכון בבנק, מסגרות הסיכון ונוהלי הדיווח והבקרה, וכן על בחינת פרופיל הסיכון הכולל של הבנק וההשפעה ההדדית בין סוגי וגורמי הסיכון השונים.

צוותי הנהלה נוספים פועלים בתחומי הסיכון הייעודיים במסגרת המדיניות ובמגבלות הסיכון שנקבעו על-ידי הדירקטוריון וועדותיו. כמו-כן הוגדרו צוותים המתכנסים בהתקיים תנאים מסוימים ובהם צוות משברים פיננסיים וצוות חירום בנקאי.

החטיבה לניהול סיכונים – פעילויות החטיבה ותחומי אחריותה תואמים את האמור בהוראת ניהול בנקאי תקין 310. יעדיה העיקריים של החטיבה הם: הטמעת תרבות ניהול וניטור סיכונים מתקדמת בקבוצת הבנק, שתתמוך בנטילת סיכונים באופן מושכל במטרה להשיא את רווחיות הקבוצה ברמת סיכון התואמת את תיאבון הסיכון, הגדרת מדיניות ניהול סיכונים וציות ברמת הקבוצה, התואמת את מטרות הקבוצה ואת דרישות ועדת באזל והרגולציה המקומית הרלוונטית וכן בחינה וניטור פרופיל הסיכון הכולל של הבנק והתאמות לתאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון.

החטיבה מוודאת את קיומם ואיכותם של התהליכים המרכזיים לניהול הסיכונים בקבוצה: זיהוי ואמידה של הסיכונים, קביעת מגבלות לקיבולת הסיכון ולתיאבון הסיכון, קביעת מנגנוני בקרה, ניטור הסיכונים ודיווח. החטיבה מובילה ומרכזת את תהליך ה-ICAAP (תהליך פנימי שנתי להערכת כמות ההון הנדרשת בשים לב לסיכונים) ושותפה בניהול ההון. החטיבה מורכבת מארבע יחידות ובראשן מנהל החטיבה במעמד חבר הנהלה: (1) יחידת ניהול סיכונים אשראי (2) יחידת ניהול סיכונים תפעוליים וסיכונים שוק (3) יחידת קצין ציות ראשי ואכיפה בניירות-ערך ו-(4) יחידת אינטגרציית סיכונים.

כמו-כן מפעילה החטיבה לניהול סיכונים מספר צוותים בראשות מנהל הסיכונים הראשי:

צוות הנהלה היגוי מדיניות אשראי – הצוות מגבש את מדיניות האשראי של הבנק.

צוות הנהלה בקרת אשראי – הצוות דן בדוחות בקרת אשראי שנערכו לליווי הגדולים בבנק הפועלים ולמדגמים מבוססי סיכון על כלל תיק האשראי של הבנק ובוחן את מהימנות דירוג האשראי, נאותות הסיווג וההפרשות בקבוצה.

צוות הנהלה לטיפול בסיווג חובות וקביעת הפרשה להפסדי אשראי – הצוות עוסק בגיבוש מתודולוגית הפרשה קבוצתית, גיבוש מדיניות ביצוע סיווגים והפרשות פרטניות, סיווג אשראי וקביעת הפרשות פרטניות להפסדי אשראי בכפוף למדרג הסמכויות.

צוות תיקוף – באחריות הצוות: מעקב אחר סטאטוס התקדמות תוכנית תיקוף המודלים הנמצאים בשימוש ושיפורם, עבודות תיקוף שבוצעו בזיקה וכן מעקב ואישור מלאי המודלים המהותיים בשימוש.

להרחבה בנושא ניהול הסיכונים ראה פרק סקירת הסיכונים להלן [והדוח על הסיכונים: גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2017](#).

3.1.2. תאבון סיכון

תאבון הסיכון הינו כלי מרכזי המאפשר לקשר בין אסטרטגיית הארגון, הקצאת ההון וניהול הסיכונים. הדירקטוריון קובע את מסגרת תאבון הסיכון בשים לב להמלצת המנכ"ל, מנהל הסיכונים הראשי (CRO) והממונה על החטיבה הפיננסית (CFO) אשר מתרגמים ציפיות אלה למטרות ומגבלות לקווי העסקים.

מסגרת תאבון הסיכון כוללת מדיניות, תהליכים, בקרות, ומערכות שבעזרתן התאבון לסיכון מיושם, מתוקשר ומפוקח. מסגרת תאבון הסיכון כוללת הצהרת תאבון וקיבולת לסיכון, מגבלות סיכון וקווי מתאר של התפקידים ותחומי האחריות של אלה האחראים על היישום והבקרה של מסגרת תאבון הסיכון. מסגרת תאבון הסיכון מתייחסת לסיכונים המהותיים לבנק וקובעת את פרופיל הסיכון ביחס לאסטרטגיית העסקית של הבנק ולקיבולת הסיכון של הבנק. מסגרת תאבון הסיכון יעילה מספקת מסגרת משותפת ואמצעים להנהלה הבכירה ולדירקטוריון כדי לתקשר, להבין ולהעריך את רמת הסיכון שהם מוכנים לקבל. המסגרת מגדירה במפורש את הגבולות שבתחומם מצופה מהנהלה לפעול על מנת ליישם את האסטרטגיית העסקית של הבנק. המסגרת כוללת את המרכיבים העיקריים הבאים:

הצהרת תאבון הסיכון: ניסוח בכתב של היקף וסוגי הסיכון המצרפי שהבנק מעוניין לשאת על מנת להשיג את היעדים העסקיים שלו ובכללם: קיום דוחות איכותיים, כמו גם מדדים כמותיים ביחס לרווחים, הון, מדדי סיכון, נזילות ואמצעים רלוונטיים אחרים על-פי הצורך.

קיבולת הסיכון: רמת הסיכון המקסימאלית שהבנק יכול לשאת, ללא הפרת מגבלות הון הרלוונטיות לתרחיש קיצון, לרבות מנקודת מבטם של בעלי מניות והלקוחות. עמידה בקיבולת הסיכון תיבחן בין היתר באמצעות ביצוע תרחישי קיצון שמטרתם לאמוד פגיעה ברווח הבנק ורמת הלימות ההון של הבנק, וזאת כתוצאה מקרות תרחיש קיצון.

תאבון סיכון: הסיכון המרבי המצרפי הכולל שהתאגיד הבנקאי יהיה מוכן לשאת, בתוך קיבולת הסיכון שהוגדרה, על מנת להשיג את היעדים העסקיים על-פי התוכנית האסטרטגית תחת אילוצים שונים (כגון מקורות הון ונזילות, דרישות רגולטוריות, מאפייני סיכון/תשואה וכדומה). מגבלות סיכון: מדדים כמותיים המבוססים על הנחות צופות פני עתיד אשר נותנים ביטוי מעשי להצהרת תאבון הסיכון המצרפי של הבנק.

3.1.3. תרחישי קיצון

על מנת להבין את ההשלכות האפשריות של זעזועים שונים על האיתנות הפיננסית של הבנק, הן בהיתן מאזן קיים והן בהתממשות תוכניות העבודה וכוונות עסקיות אחרות, מתקיים תהליך של בחינת תרחישי קיצון. בבנק נבחנים לשם כך תרחישים משלושה סוגים: תרחישים מערכתיים כוללים, תרחישי גורם בודד (Single Factor) ותרחישים הפוכים. הבנק מתאים את מגוון התרחישים והמאפיינים שלהם להתפתחויות פיננסיות, פוליטיות וסביבתיות בארץ ובעולם. מעבר לכך הבנק מיישם את ההנחיות של בנק ישראל ומפעיל מבחן קיצון אחיד המוגדר על-ידי הפיקוח על הבנקים, כאשר נדרש לכך.

מטרות ניתוח תרחישי הקיצון:

- זיהוי ריכוזי סיכון וחולשות אפשריות בתיק הבנק;
  - בחינת השפעת החלטות אסטרטגיות של הבנק;
  - שילוב בתהליך התכנון ובחינת השלכות התוכנית העסקית על החשיפות הפוטנציאליות;
  - בחינת האיתנות הפיננסית של הבנק והערכת הנזק הפוטנציאלי העלול להיגרם בהתרחש אירועי קיצון מסוגים שונים;
  - ניתוח של רגישות הבנק לזעזועים/אירועים חריגים אך אפשריים;
  - הערכת המהותיות של הסיכונים השונים;
  - בחינת עמידת הבנק בתאבון ובקיבולת הסיכון ופריטת תאבון הסיכון לרמת החסיבות;
  - תמיכה בחסיבות העסקיות בהבנת מפת הסיכונים של תחומי הפעילות והסקטורים השונים;
  - תמיכה בתהליך ה-ICAAP ובגיבוש תוכניות מגירה למזעור הפגיעה של אירועי קיצון;
- חלק מהתרחישים נבחנים בתדירות חודשית או רבעונית וחלק אחר בתדירות שנתי. ההנחות, המתודולוגיה והתוצאות נדונות ומאושרות בצוות תרחישי קיצון וריכוזי סיכון וכן בישיבות הנהלה ועדות הדירקטוריון.

ניהול ההון לוקח בחשבון את תוצאותיהם של תרחישי קיצון שונים, וזאת מכמה היבטים: ראשית, יעד ההון של הבנק נקבע בהתחשב בקיבולת הסיכון, אשר מגדירה את הלימות ההון המינימלית שהבנק מוכן להגיע אליה בהתרחש מצב קיצון. שנית, תכנון ההון כולל תוכניות מגירה אשר הבנק יכול להוציא לפועל בקרות תרחיש קיצון על מנת להביא לשיפור בהלימות ההון שלו. כמו-כן, תרחישי הקיצון נבחנים עבור כל אחת משנות התכנון, בהינתן יעדי ההון ויחס ההון הצפוי, על מנת לוודא שתכנון ההון מבטיח עמידה בקיבולת הסיכון לאורך כל שנות התכנון. כמו-כן, בוחן הבנק את השפעת תרחיש לחץ מתון שעיקרו שינויים בשווקים הפיננסיים ובכללם: שינוי ריבית, מרווחים, שערי חליפין ועוד על יחס הלימות ההון, במטרה למדוד ולהגביל את פוטנציאל שחיקת יחס הלימות ההון. בניהול הנזילות הבנק בוחן תרחישי נזילות פנימיים.

3.2 סיכון אשראי

סיכון האשראי הינו סיכון הנובע מכך שהלווה או החייב לא יעמוד בהחייבויותיו לבנק על-פי הסכם האשראי. תיק האשראי הינו מרכיב עיקרי בתיק הנכסים של קבוצת הבנק, ולכן הרעה ביציבותם של הלווים השונים עלולה להשפיע לרעה על שווי הנכסים ועל רווחיות הקבוצה.

פעילויות היוצרות סיכון אשראי כוללות:

- **אשראי מאזני** – התחייבויות נוכחיות כלפי הבנק כגון אשראי ומשכנתאות לציבור, אשראי לבנקים ופיקדונות בבנקים, אשראי לממשלות, השקעה באגרות-חוב (קונצרניות ואחרות) וכן החלק המאזני (שווי נוכחי) של נגזרים ומכשירים פיננסיים.
  - **אשראי חוץ-מאזני** – התחייבויות פוטנציאליות (שטרם מומשו) כלפי הבנק כגון ערבויות, התחייבויות לא מנוצלות למתן אשראי, מסגרות לא מנוצלות וכן התחייבויות פוטנציאליות כתוצאה משינוי בשווי עסקות במכשירים פיננסיים נגזרים.
- סיכון האשראי הנובע מעסקות במכשירים פיננסיים נגזרים מוגדר כסיכון צד נגדי, שהינו הסיכון שהצד הנגדי לעסקה ייכנס לכשל לפני הסילוק הסופי של זרמי המזומנים בעסקה בנגזרים.
- סיכון נוסף הנובע מתיק חשיפות אשראי הינו סיכון ריכוזיות. סיכון ריכוזיות נובע מפיזור לא אופטימאלי של סיכונים ספציפיים בתיק האשראי, דהיינו כאשר תיק האשראי אינו מפוזר דיו בין גורמי הסיכון השונים. לדוגמא: כאשר תיק האשראי מורכב מכמות קטנה של לוויים (ריכוזיות לווה) או חשוף במידה גבוהה לענף מסוים (ריכוזיות ענפית).

3.2.1 ניהול סיכונים האשראי

מטרת ניהול סיכונים אשראי לאפשר ולוודא שהקבוצה פועלת על-פי המדיניות והיעדים האסטרטגים שנקבעו, ובמסגרת תיאבון הסיכון שהוגדר בתחום האשראי, מרמת העסקה הבודדת ועד הסתכלות כוללת על תיק האשראי.

מדיניות הבנק בניהול סיכונים האשראי מתבססת על פיזור תיק האשראי וניהול סיכונים מבוקר. פיזור הסיכונים מתבטא בפיזור תיק האשראי בבנק בין ענפי המשק השונים, מספר רב של לוויים, מגזרי הצמדה שונים ואזורים גיאוגרפיים שונים בחו"ל. מדיניות פיזור הסיכונים בין ענפי המשק מושתתת על הערכת ההתפתחויות הצפויות במגזרי המשק השונים. לשם כך נערכים סקרים ענפיים וסקרי היתכנות כלכליים, אשר מטרתם להעריך את הסיכון ואת הפוטנציאל העסקי בפעילות במגזרי המשק השונים, ועל-פיהם נקבעים היעדים העסקיים של הבנק.

מערכת ניהול האשראי מנטרת את חשיפת האשראי של הלקוחות, ומערכת בקרת האשראי מזהות, מנטרות ומדווחות לגורם המטפל ולמנהלים על תסמינים שליליים אצל לוויים.

ניהול סיכונים האשראי מתבסס על עקרונות ובהם:

- **אי תלות** – עיקרון ה"אי תלות" מהווה נדבך מהותי בממשל תאגידי נכון למניעת ניגודי עניינים ויצירת מערך של בלמים ואיזונים. מטרתו להבטיח כי המידע הקשור לסיכונים המדווח לגורמים מנהלים, ובפרט להנהלה הבכירה ולדירקטוריון, אכן אובייקטיבי באופיו ואינו מושפע משיקולים אחרים ובפרט של הצלחה עסקית ותגמול בגינה.
  - **מדרג סמכויות** – בבנק קיים מדרג של סמכויות המתווה היררכיה של אישורי אשראי על-פי רמת האובליגו ללווה/קבוצה, דירוג סיכון וסיווג בעייתי ומאפשר בקרה על תהליך אישור עסקות אשראי חדשות. מדרג הסמכויות מגדיר את ספי אישור האשראי האישיים וכן את ספי המעבר לאישורי צוותים ואת הרכב הצוותים.
  - **ראייה כוללת של הלקוח/קבוצה** – ניהול קבוצות סיכון המאגדות מספר לוויים הקשורים מבחינת הסיכון כדוגמת חברה וחברות הבת שלה, זוג נשוי וכדומה. פעילות לקוחות וקבוצות מנוהלת על-ידי מנהל לקוחות אשר אחראי לכלל הפעילות של הלווה/קבוצה. מערכות המידע מספקות באופן שוטף למנהל הלקוחות וצוותו ראייה כוללת של פעילות הלקוח/קבוצה כולל רמת סיכון האשראי ובהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 313.
  - **מדיניות ונהלי אשראי** – דירקטוריון הבנק קובע מדיניות אשראי אשר נבדקת ומעודכנת באופן שוטף על-פי השינויים בשווקים הפיננסיים ובמשק. המדיניות כוללת מגבלות שונות על תיק האשראי בהתאם לתיאבון הסיכון של הבנק, ובכלל זה, מגבלות חשיפה לפי ענפי משק, מדינות/מוסדות פיננסיים, כפונקציה של רמת הסיכון שהבנק מעריך. כמו-כן, נקבעות מגבלות חשיפה מירבית ללווה בודד, על-פי דירוג האשראי שניתן ללקוח, המשקף את רמת הסיכון שלו ומגבלה מירבית לקבוצת לוויים.
- מדיניות האשראי כוללת את מדיניות ניהול סיכון האשראי של התאגיד והיא מסדירה ומגדירה את הכללים החלים על כל הגורמים בבנק העוסקים בסיכון אשראי ומכוונת לשרת את המטרות העסקיות של בנק הפועלים בהתאם למדיניות הסיכון, תיאבון הסיכון של הבנק ובהתאם להוראות הרגולטוריות. מסמכי מדיניות האשראי מתווים את המימדים הרלוונטיים לכל חטיבה (סוג לקוח, ענף משק, מטרות הלוואה וכדומה) תוך התייחסות לרמת הסיכון. ביצוע הפעילות העסקית על-פי ההנחיות במדיניות האשראי, מאפשר ניהול מושכל של האשראי וחשיפות האשראי ומשמש ככלי לניהול סיכונים האשראי. המדיניות ונהלי האשראי מחייבים את כל העוסקים באשראי בבנק: המדיניות מפרטת את העקרונות והשיקולים בעת מתן אשראי, הסמכויות למתן אשראי, איסורים ומגבלות למתן אשראי והנהלים מגדירים את דרכי הפעולה ועקרונות הבנק בנושא אשראי וביטחונות. החטיבה לניהול סיכונים אחראית על המדיניות הכלל בנקאית וכן אחראית על גיבוש וריכוז המדיניות של החטיבות העסקיות.

- בקורות וזיהוי הסיכון –** תהליך הבקרה והזיהוי של סיכונים אשראי מבוצע על-ידי שלושת מעגלי הבקרה. בקרות מתבצעות מרמת האשראי הבודד ועד רמת התיק במעגל הבקרה הראשון ובמעגל הבקרה השני לפי ספי מהותיות. היחידה לניהול סיכונים אשראי מובילה ומרכזת דיווח להנהלת הבנק ולדירקטוריון על מגמות ושינויים בתיק האשראי לרבות רמת סיכון האשראי בתיק, עמידה במגבלות, אירועים מיוחדים, ניתוח ריכוזיות ותרחישי קיצון והצגת מדדי סיכון כלליים בארץ ובעולם.
- במעגל השלישי אחראית הביקורת הפנימית, בין היתר, על סקירת היישום והאפקטיביות של נהלים לניהול סיכונים ומתודולוגיות להערכת סיכונים, כולל יישום מדיניות ניהול ובקרת סיכונים בבנק.
- זיהוי סיכון האשראי במוצרים קיימים מתבסס על תהליכי ניהול הסיכון, המדידה והבקרה ברמות השונות. עבור מוצרים חדשים זיהוי הסיכון נסמך על מדיניות מוצר חדש המפרטת את התהליכים אותם יש לבצע לגבי כל מוצר חדש בבנק כדי לזהות את מכלול הסיכונים הכרוכים במוצר, להעריך את גודל ומהותיות הסיכון ולתת מענה למדידה, בקרה וגידור הסיכון.
- כדי לזהות ריכוזי סיכון ולבחון השלכות אפשריות של זעזועים שונים (פיננסיים, פוליטיים ועוד) על האיתנות הפיננסית של הבנק, מוגדר תהליך רבעוני ושנתי הכולל הגדרה, בחינה ודיווח תוצאות תרחישי קיצון, ומיפוי ההשלכות על הרווח ועל הלימות ההון.
- כימות ומדידת סיכון האשראי מבוזעים בחספר רמות –** רמת הלווה הבודד, קבוצות לווים בהתאם לתחומי פעילות, ענפי משק, מגזרי לווים, מוצרים וברמת התיק הכולל של הבנק והקבוצה. עבור כל תחום פעילות וסוג אשראי פותחו ויושמו תהליכי כימות ומדידת סיכון וקביעת דירוג הלווה והאשראי. התהליכים משלבים הערכות מומחים בתחום האשראי, תהליכי קבלת החלטות ומודלים סטטיסטיים מתקדמים.
- זיהוי וטיפול בלווים בקשיים –** בבנק קיימים תהליכים לזיהוי ולטיפול בלווים, אשר להערכת הבנק קיים חשש שלא יעמדו בהתחייבויותיהם מול הבנק. מחלקות ניתוח אשראי ובקרת אשראי בחטיבה לניהול סיכונים בוחנות במסגרת חוות הדעת שהן מכינות האם נדרש להכליל את הלקוח הספציפי ברשימות הלקוחות בפיקוח של הבנק, האם דרוג הלקוח מחייב סיווג והאם נדרשת הפרשה להפסדי אשראי. לקוחות שהוצפו לפיקוח נידונים במסגרת תהליך נאותות הסיווג הרבעוני. לגבי לווים אלו מתקיימים מעקב ובקרה הדוקים יותר והבנק פועל לצמצום החשיפה מולם, וזאת, בדרך של פירעון האשראי ממקורותיהם של הלווים/או קבלת ביטחונות נוספים. במקרים מסוימים מועבר הטיפול בלקוחות לאגף המתמחה בליווי ושיקום לווים, או ליחידות גבייה. בנוסף על כך, הבנק בוחן באופן שוטף את רמת סיכון האשראי בתיקי הלווים, על בסיס הנחות שמרניות, מסווג את האשראי הבעייתי בהתאם להוראות בנק ישראל (פגום, נחות והשגחה מיוחדת) ורושם הפרשה נאותה להפסדי אשראי בגין כלל סיכון האשראי בבנק.
- אחידות הדרכה והכשרה –** העוסקים בתחום האשראי עוברים הכשרות והדרכות בתחום האשראי, סחר חוץ ומשכנתאות. הדרכות אלו מקנות הכשרה אחידה לעוסקים בתחום תוך מתן כלים מקצועיים ולימוד מדיניות ועקרונות הבנק בתחום האשראי. הפקות לקחים מאירועים שונים באשראי מבוצעות ביחידות השונות ומתוקשרות לגורמים הרלוונטיים, בהתאם לנוהלי הבנק.
- גידור והפחתת סיכון –** הבנק מנהל את הביטחונות לאשראי באמצעות מערכת ביטחונות הכוללת מקדמי ביטחון (מ.ב.) שמרניים יחסית למקדמי הביטחון בבאזל, המפחיתים את שווי הביטחון בהתאם לסיכון לירידת-ערך ומימוש מהיר. יש לציין כי השימוש בביטחונות לצורך הפחתת דרישת ההון הרגולטורית בנדבך 1 הינו מועט ושמרני ביחס למותר על-פי הרגולטור. במובן זה, דרישת ההון לפי נדבך 1 כבר מגלמת הפחתה לאפס של חלק ניכר מן הביטחונות שכנגד חשיפות. במקביל, ניתוח הרכב תיק הביטחונות של הבנק מראה, כי קיים פיזור רב בין הביטחונות גם בתוך קבוצות כגון ביטחונות מסוג נדל"ן ומסוג ניירות-ערך. פיזור זה מפחית את הסבירות לירידת-ערך גורפת בשווי הביטחונות. בנוסף לפיזור הרב בביטחונות אלו מיישם הבנק מקדמי ביטחונות אשר מפחיתים את שווי הביטחונות באופן שמרני.

3.2.2. חבובות בעייתיות

טבלה 1-3: סיכון אשראי בעייתי⁽¹⁾

31.12.16		31.12.17			
סך-הכל	חוץ-מאזני	מאזני	סך-הכל	חוץ-מאזני	מאזני
במיליוני ש"ח					
4,625	621	4,004	3,286	620	2,666
1,595	165	1,430	1,663	200	1,463
2,989	747	2,242	3,385	825	2,560
9,209	1,533	7,676	8,334	1,645	6,689
סיכון אשראי פגום					
סיכון אשראי נחות					
סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת ⁽²⁾					
סך סיכון אשראי בעייתי*					
7,600	1,378	6,222	7,092	1,495	5,597
884	-	884	913	-	913

* מזה חובות שאינם פגומים בפיגור של 90 ימים או יותר⁽²⁾

הערה:

סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני מוצג לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

(1) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(2) לרבות בגין הלוואות לדיוור שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיוור שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2017

טבלה 2-3: נכסים שאינם מבצעים*

יתרה ליום		
31.12.16	31.12.17	
במיליוני ש"ח		
3,507	2,110	אשראי לציבור פגום שאינו צובר הכנסות ריבית (NPL)
126	91	נכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו
3,633	2,201	סך-הכל נכסים שאינם מבצעים
1.27%	0.75%	שיעור NPL מסך האשראי לציבור

* נכסים שאינם מבצעים כוללים את נכסי הבנק אשר אינם צוברים הכנסות ריבית. מידע זה דומה ליתרת ה-Non Performing Assets המוצגת בדוחות הכספיים של תאגידים בנקאיים בארצות-הברית. מטרת נתון זה לתת גילוי לאותו חלק מנכסי הבנק הכלול בדוחות הכספיים אשר אינו צובר הכנסות ריבית.

טבלה 3-3: מידע נוסף על תנועה בחובות בעייתיים בגין אשראי לציבור ובהפרשה הפרטנית

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017			
מסחרי	פרטי	סך-הכל	במיליוני ש"ח
תנועה ביתרת החובות הפגומים בגין אשראי לציבור			
3,229	746	3,975	יתרת חובות פגומים לתחילת השנה
794	429	1,223	חובות שסווגו כפגומים במהלך התקופה
(102)	(20)	(122)	חובות שחזרו לסיווג שאינו פגום
(833)	(216)	(1,049)	חובות פגומים שנמחקו
(1,192)	(171)	(1,363)	חובות פגומים שנפרעו
1,896	768	2,664	יתרת חובות פגומים לסוף התקופה
תנועה ביתרת החובות הבעייתיים בארגון מחדש			
1,333	615	1,948	יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לתחילת השנה
292	450	742	ארגונים מחדש שבוצעו במהלך התקופה
(126)	(182)	(308)	חובות בארגון מחדש שנמחקו
(827)	(246)	(1,073)	חובות בארגון מחדש שנפרעו
672	637	1,309	יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לסוף התקופה
תנועה ביתרת הפרשה המאזנית להפסדי אשראי בגין החובות הפגומים			
749	145	894	יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות פגומים לתחילת השנה
532	345	877	הוצאות בגין הפסדי אשראי - הגדלת הפרשה
(128)	(46)	(174)	הוצאות בגין הפסדי אשראי - הקטנת הפרשה
(969)	(114)	(1,083)	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(565)	185	(380)	נזקף לרוויה - הפרשה להפסדי אשראי
(833)	(216)	(1,049)	מחיקה חשבונאית שבוצעה בתקופה
967	116	1,083	גביית חובות שנמחקו חשבונאית
-	(3)	(3)	אחר
318	227	545	יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות פגומים לסוף התקופה

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2017

טבלה 3-3: מידע נוסף על תנועה בחובות בעייתיים בגין אשראי לציבור ובהפרשה הפרטנית (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016		
מסחרי	פרטי	סך-הכל
במיליוני ש"ח		
תנועה ביתרת החובות הפגומים בגין אשראי לציבור		
4,640	696	5,336
888	425	1,313
(270)	(18)	(288)
(711)	(183)	(894)
(1,318)	(174)	(1,492)
3,229	746	3,975
תנועה ביתרת החובות הבעייתיים בארגון מחדש		
1,852	585	2,437
*284	*451	*735
(440)	(179)	(619)
*(363)	*(242)	*(605)
1,333	615	1,948
תנועה ביתרת הפרשה המאזנית להפסדי אשראי בגין החובות הפגומים		
985	111	1,096
743	249	992
(257)	(32)	(289)
(739)	(120)	(859)
(253)	97	(156)
(722)	(183)	(905)
739	120	859
-	-	-
749	145	894

* סווג מחדש.

טבלה 4-3: מדדי סיכון אשראי

ליום		
31.12.16	31.12.17	
1.44%	0.94%	שיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת אשראי לציבור*
0.32%	0.32%	שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו פגום בפיגור של 90 יום או יותר מיתרת אשראי לציבור*
1.49%	1.36%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור*
1.22%	1.21%	שיעור יתרת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי מיתרת אשראי לציבור*
103.82%	144.29%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור פגום*
84.94%	107.46%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור, מיתרת אשראי לציבור פגום בתוספת יתרת אשראי לציבור אשר נמצא בפיגור של 90 ימים או יותר*
2.16%	1.91%	שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור*
0.10%	0.12%	שיעור ההוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור
0.19%	0.23%	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור
13.16%	17.04%	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור

* לפני ניכוי הפרשות להפסדי אשראי.

ניתוח איכות התיק

במספר מדדים לסיכון האשראי ישנה ירידה בשנת 2017:

- שיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת אשראי לציבור.
- שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי מיתרת האשראי לציבור.
- שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור.

מדדי שיעור יתרת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי מיתרת אשראי לציבור ושיעור ההוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור שמרו על יציבות.

נרשמה עלייה בשיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור אך יצוין כי שיעור זה מציג מגמת ירידה במחצית השנייה של 2017.

טבלה 5-3: הרכב יתרת ההפרשה להפסדי אשראי

הפרשה להפסדי אשראי			
סך-הכל	על בסיס קבוצתי	לפי עומק פיגור אחר*	על בסיס פרטני
במיליוני ש"ח			
הרכב יתרת ההפרשה ליום 31 בדצמבר 2017:			
3,844	2,902	397	545
6	6	-	-
627	524	-	103
4,477	3,432	397	648
הרכב יתרת ההפרשה ליום 31 בדצמבר 2016:			
4,127	2,801	432	894
7	7	-	-
677	560	-	117
4,811	3,368	432	1,011

* לרבות הפרשה על בסיס קבוצתי בגין חובות שנבדקו פרטנית ונמצא שאינם פגומים.

מדי רבעון מבוצע תהליך איתור של לקוחות בעלי פוטנציאל לבעייתיות לפי קריטריונים מוגדרים ונסקרים כל הלוויים הכלולים ברשימת הפיקוח ו/או עם סיווג בעייתי. לגבי לקוחות אלו נבחנים נאותות הסיווג והפרשה בגינם. במקרים בהם חל שינוי במצב הלקוח, חלו שינויים בביטחונות ו/או בוצעה גביה, מעודכן הסיווג בהתאם וללקוחות פגומים מעודכנת יתרת הסכום הניתן לגביה וההפרשה.

יתרת ההפרשה להפסדי אשראי ירדה בשנת 2017 ב-334 מיליון ש"ח, בעיקר בגין אשראי הנבחן פרטנית. שיעור יתרת ההפרשה בגין אשראי לציבור מתוך יתרות האשראי לציבור ירד ב-0.16% לעומת שנת 2016. העלייה של כ-0.8% ביתרת ההפרשה קבוצתית בשנת 2017 נבעה בעיקר מעלייה ביתרות האשראי.

ביום 20 בפברואר 2017 פורסם עדכון לקובץ שאלות ותשובות בנושא חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי. בין היתר כלל המסמך שאלה שנגעה להגדרת מקור החזר ראשוני. בהתאם לאמור במסמך, מקור החזר ראשוני הוא מקור מזומנים יציב לאורך זמן, אשר חייב להיצא תחת שליטת החייב, ואשר חייב להיות מופרד, במפורש או במהות, לכיסוי החוב. ככלל, כדי שמקור החזר יוכל להיות ראשוני, על הבנק להראות שהחייב צפוי בהסתברות גבוהה להפיק תוך פרק זמן סביר תזרים מזומנים מתאים מפעילות עסקית נמשכת, אשר ישמש לפירעון התשלומים הנדרשים באופן מלא במועד שנקבע בהסכם. לצד מקור החזר ראשוני מצופה שכמעט לכל עסקות האשראי יהיה מקור החזר שני ואף שלישוני (בטוחות, תמיכה של ערב, מימון מחדש על-ידי צד שלישי וכו'). למרות התמיכה של מקורות החזר שניים ושלישוניים, קביעת הסיווג המתאים של חוב, עד לקרות כשל או כשההסתברות לו נעשתה צפויה ברמה גבוהה, ככלל מתבססת על יכולת התשלום של החייב, כלומר – החוזק הצפוי של מקור החזר הראשוני. שינויים אלה חלים מיום 1 ביולי 2017 ואילך. ההשפעה של אימוץ ההוראות הנ"ל על הדוחות הכספיים אינה מהותית.

אופן קביעת שיעורי הפרשה קבוצתית

לגבי אשראי תקין או בעייתי שאינו פגום (נחות או השגחה מיוחדת), מחושבת "הפרשה קבוצתית" בהתאם לענף המשק אליו משויך הלקוח. לצורך חישוב ההפרשה הקבוצתית, הבנק קובע אחת לרבעון, לכל ענף משק שני שיעורי הפרשה (לסיכון אשראי בעייתי ולסיכון אשראי תקין), על-פי ניתוח של היסטוריית הפסדי האשראי, מחיקות חשבונאיות נטו, איכות תיק האשראי בענף וניתוח מגמות השוק, בהתאם להנחיות בנק ישראל.

תהליך קביעת שיעורי ההפרשה הינו תלת שלבי, בהתאם להנחיות בנק ישראל, כדלקמן:

- חישוב ממוצע רב שנתי של שיעורי המחיקות – ביום 19 בינואר 2015 פורסם חוזר הפיקוח על הבנקים לעדכון הוראות הדיווח לציבור הכולל הנחיות בדבר חישוב הפרשה קבוצתית. בהתאם לחוזר, בקביעת הפרשה להפסדי אשראי, על הבנק להביא בחשבון, בין היתר, את הפסדי העבר, אשר יחושבו בהתאם לממוצע הפסדי העבר בחמש השנים האחרונות. ביום 20 בפברואר 2017 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב על פיו בשנים 2016 ו-2017 ימשיכו השנים 2011 ואילך להילקח בחשבון לצורך קביעת שיעורי הפסד היסטוריים, המשמשים בסיס לחישוב ההפרשה הקבוצתית.
- ביצוע התאמה במידה והיו שינויים משמעותיים במהלך הרבעון האחרון.
- קביעת מקדמי ההתאמה. תפקידם של מקדמי ההתאמה – לתת ביטוי (בשיעורי ההפרשה הקבוצתית) לשינויים באיכות תיק האשראי בענף, למגמות מאקרו כלכליות, לשינויים בנוהלי הבנק ומדיניות מתן אשראי. הבנק פיתח מודל מתקדם לקביעת מקדמי ההתאמה, בהתאם להנחיות בנק ישראל. המודל נותן ביטוי למגוון רחב של גורמי הסיכון הסביבתיים להם עשויה להיות השפעה על שיעור הפסדי האשראי של הבנק. המודל החדש לקביעת מקדמי ההתאמה נכנס לשימוש ברבעון רביעי 2015, השיטה שקדמה למודל זה התבססה על הערכות מומחה לשינויים באיכות תיק האשראי ולשינויים במצב המשק מדי רבעון. בהתאם להנחיות בנק ישראל, מקדם ההתאמה של החוב התקין המאזני בענף אשראי לפרטיים לא יפחת מ-0.75% ושיעור ההפרשה הקבוצתית בגין הלוואות לדיור לא יפחת מ-0.35% מיתרת הלוואות.

3.2.3. מיון וניתוח סיכון אשראי לפי ענפי משק

טבלה 6-3: סיכון אשראי לפי ענפי משק

ליום 31 בדצמבר 2017									
חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ-מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾					סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾				
הפסדי אשראי לשנה שהסתיימה ביום 31.12.17 ⁽⁴⁾			פגום	בעיית ⁽⁶⁾	מזה: חובות ⁽²⁾	סך-הכל	בעיית ⁽⁶⁾	דירוג ביצוע אשראי ⁽⁵⁾	סך-הכל
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי							
במיליוני ש"ח									
בגין פעילות לווים בישראל									
ציבור - מסחרי									
17	(9)	(9)	13	26	2,235	2,841	26	2,601	2,853
23	(42)	(101)	26	27	2,176	2,450	27	2,654	2,709
319	(71)	(123)	267	1,012	15,163	31,372	1,012	30,468	32,175
535	(111)	(172)	678	1,104	22,866	60,309	1,104	56,913	60,347
293	(99)	(209)	313	461	18,904	22,420	466	21,418	22,497
91	2	48	41	765	4,646	7,396	793	9,129	9,479
919	466	253	297	1,563	25,516	36,870	1,576	33,631	37,127
93	48	58	208	395	9,800	11,131	395	10,158	11,225
50	17	29	42	82	7,242	8,989	82	8,429	9,117
202	104	133	301	361	4,050	6,241	361	5,527	6,307
167	(260)	(264)	31	88	14,343	26,026	88	29,231	31,192
135	54	72	73	126	11,194	15,157	126	13,736	15,185
55	(3)	(2)	24	45	6,346	7,931	45	7,621	7,938
2,899	96	(287)	2,314	6,055	144,481	239,133	6,101	231,516	248,151
333	19	(14)	-	595	64,703	67,586	595	64,326	67,586
1,071	479	645	738	1,073	54,655	85,697	1,073	78,839	85,718
4,303	594	344	3,052	7,723	263,839	392,416	7,769	374,681	401,455
-	-	-	-	-	193	535	-	3,400	3,400
-	-	-	-	-	998	1,109	-	42,554	42,554
4,303	594	344	3,052	7,723	265,030	394,060	7,769	420,635	447,409 ⁽¹⁾

- סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 265,030, 41,495, 684, 5,935 ו-134,265 מיליוני ש"ח בהתאמה.
- אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף "נכסים אחרים").
- סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה (לא כולל מסגרות לא מנוצלות של כרטיסי אשראי באחריות בבנקים אחרים בסך של כ-10,762 מיליוני ש"ח), למעט בגין מכשירים נגזרים.
- כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדיור שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- כולל סיכון אשראי מאזני בסך של כ-243 מיליוני ש"ח וסיכון אשראי חוץ-מאזני בסך של כ-506 מיליוני ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה. כמו-כן כולל סיכון אשראי חוץ-מאזני בסך של כ-13,705 מיליוני ש"ח בגינו נרכש ביטוח מחברות ביטוח זרות לתיק ערבויות חוק מכר.
- יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיור, בסך של כ-9,285 מיליוני ש"ח, של לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.
- לא כולל יתרות מזומנים בקופות הבנק ופיקדונות בבנק ישראל ולפני ניכוי הפרשה להפסדי אשראי.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2017

טבלה 6-3: סיכון אשראי לפי ענפי משק (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2017										
חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ-מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾						סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾				
הפסדי אשראי לשנה שהסתיימה ביום 31.12.17 ⁽⁴⁾			פגום	בעייתית ⁽⁶⁾	מזה: חובות ⁽²⁾	סך-הכל	בעייתית ⁽⁶⁾	דירוג ביצוע אשראי ⁽⁵⁾	סך-הכל	
הוצאות (הכנסות)	מחיקות	יתרת								
בגין הפסדי אשראי	נטו	ההפרשה להפסדי אשראי								
במיליוני ש"ח										
בגין פעילות לווים בחו"ל										
ציבור - מסחרי										
	1	1	-	-	2	171	406	2	406	406
חקלאות										
כרייה וחציבה	-	-	-	-	62	51	148	62	379	439
תעשייה	19	2	6	68	68	2,535	4,008	68	4,562	4,838
בינוי ובדל"ן	52	(22)	(43)	16	142	4,978	7,381	142	7,366	7,567
אספקת חשמל ומים	2	-	-	-	9	384	775	9	1,018	1,027
מסחר	16	(5)	-	19	88	2,044	2,535	88	2,151	2,634
בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל	11	1	2	31	32	1,766	2,029	32	1,740	2,029
תחבורה ואחסנה	2	16	16	26	41	332	365	41	359	437
מידע ותקשורת	3	-	-	-	28	563	994	28	1,132	1,240
שירותים פיננסיים	16	70	4	21	21	3,674	5,373	21	7,580	9,734
שירותים עסקיים אחרים	2	(4)	(7)	-	-	580	788	-	883	884
שירותים ציבוריים וקהילתיים	9	-	(3)	9	34	658	835	34	928	963
סך-הכל מסחרי ⁽⁷⁾	133	59	(25)	190	527	17,736	25,637	527	28,504	32,198
אנשים פרטיים - הלוואות לדירור	-	-	-	-	2	473	486	2	456	486
אנשים פרטיים - אחר	34	2	4	36	36	459	1,320	36	1,166	1,320
סך-הכל ציבור - פעילות בחו"ל	167	61	(21)	226	565	18,668	27,443	565	30,126	34,004
בנקים בחו"ל ⁽⁸⁾	4	-	-	-	-	23,915	24,536	-	37,337	37,337
ממשלות חו"ל	3	-	-	-	-	1,297	1,297	-	14,465	14,465
סך-הכל פעילות בחו"ל	174	61	(21)	226	565	43,880	53,276	565	81,928	85,806
סך-הכל בישראל ובחו"ל	4,477	655	323	3,278	8,288	308,910	447,336	8,334	502,563	533,215

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 43,880, 21,721, 0, 6,078 ו-14,127 מיליוני ש"ח בהתאמה.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים, למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף "נכסים אחרים").
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (6) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדירור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (7) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדירור, בסך של כ-60 מיליוני ש"ח, של לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.
- (8) לא כולל יתרות מזומנים בקופות הבנק ולפני ניכוי הפרשה להפסדי אשראי.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2017

טבלה 6-3: סיכון אשראי לפי ענפי משק (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2016										
חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ-מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾					סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾					
הפסדי אשראי לשנה שהסתיימה ביום 31.12.16 ⁽⁴⁾			פגום	מזה: חובות ⁽²⁾	סך-הכל	בעיית ⁽⁶⁾	דירוג ביצוע אשראי ⁽⁵⁾	סך-הכל		
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי								
במיליוני ש"ח										
בגין פעילות לווים בישראל (המשך)										
ציבור - מסחרי										
										חקלאות
										כרייה וחציבה
										תעשייה
										בינוי ונדל"ן - בינוי ⁽⁷⁾
										בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
										אספקת חשמל ומים
										מסחר
										בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל
										תחבורה ואחסנה
										מידע ותקשורת
										שירותים פיננסיים
										שירותים עסקיים אחרים
										שירותים ציבוריים וקהילתיים
										סך-הכל מסחרי ⁽⁸⁾
										אנשים פרטיים - הלוואות לדיר
										אנשים פרטיים - אחר
										סך-הכל ציבור - פעילות בישראל
										בנקים בישראל ⁽⁹⁾
										ממשלת ישראל
										סך-הכל פעילות בישראל ⁽¹⁾

- סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 255,445, 52,337, 375, 4,737 ו-132,633 מיליוני ש"ח בהתאמה.
- אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף "נכסים אחרים").
- סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה (לא כולל מסגרות לא מנוצלות של כרטיסי אשראי באחריות בנקים אחרים בסך של כ-10,759 מיליוני ש"ח), למעט בגין מכשירים נגזרים.
- כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיר שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדיר שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- כולל סיכון אשראי מאזני בסך של כ-838 מיליוני ש"ח וסיכון אשראי חוץ-מאזני בסך של כ-459 מיליוני ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה. כמו-כן כולל סיכון אשראי חוץ-מאזני בסך של כ-13,430 מיליוני ש"ח בגינו נרכש ביטוח מחברות ביטוח זרות לתיק ערבויות חוק מכר.
- יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיר, בסך של כ-7,452 מיליוני ש"ח, של לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.
- לא כולל יתרות מזומנים בקופות הבנק ופיקדונות בבנק ישראל ולפני ניכוי הפרשה להפסדי אשראי.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2017

טבלה 6-3: סיכון אשראי לפי ענפי משק (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2016										
חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ-מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾					סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾					
הפסדי אשראי לשנה שהסתיימה ביום 31.12.16 ⁽⁴⁾	פגום	בעייתי ⁽⁶⁾	מזה: חובות ⁽²⁾	סך-הכל	בעייתי ⁽⁶⁾	דירוג ביצוע אשראי ⁽⁵⁾	סך-הכל			
הוצאות (הכנסות) חשבונאיות	מחיקות נטו	יתרת הפסדי להפסדי אשראי	הפרשה	הפרשה	הפרשה	הפרשה	הפרשה	הפרשה	הפרשה	
במיליוני ש"ח										
בגין פעילות לווים בחו"ל (המשך)										
ציבור - מסחרי										
2	-	1	-	-	166	379	-	378	379	חקלאות
-	-	(1)	-	-	54	220	-	665	665	כרייה וחציבה
12	9	(25)	9	105	2,705	4,558	105	5,476	5,629	תעשייה
78	(37)	(43)	53	98	5,981	8,836	98	9,017	9,106	בינוי ונדל"ן
4	(1)	2	-	-	501	1,042	-	1,233	1,233	אספקת חשמל ומים
12	5	(2)	7	131	1,888	2,534	131	2,616	2,651	מסחר
9	(1)	-	39	77	1,714	1,946	77	1,869	1,946	בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל
4	-	1	5	86	417	469	86	556	642	תחבורה ואחסנה
3	-	(28)	-	-	504	957	-	1,242	1,263	מידע ותקשורת
76	72	106	74	134	4,801	6,074	134	10,175	10,317	שירותים פיננסיים
4	-	3	1	1	854	1,129	1	1,275	1,278	שירותים עסקיים אחרים
12	-	10	13	13	499	663	13	788	802	שירותים ציבוריים וקהילתיים
216	47	24	201	645	20,084	28,807	645	35,290	35,911	סך-הכל מסחרי ⁽⁷⁾
2	-	-	-	17	537	550	17	518	550	אנשים פרטיים - הלוואות לדירור
33	5	1	32	41	1,091	1,495	41	1,454	1,515	אנשים פרטיים - אחר
251	52	25	233	703	21,712	30,852	703	37,262	37,976	סך-הכל ציבור - פעילות בחו"ל
4	-	1	-	-	27,194	27,966	-	41,148	41,148	בנקים בחו"ל ⁽⁸⁾
3	-	3	-	-	1,616	1,616	-	9,872	9,872	ממשלות חו"ל
258	52	29	233	703	50,522	60,434	703	88,282	88,996 ⁽¹⁾	סך-הכל פעילות בחו"ל
4,811	543	269	4,595	9,159	305,967	444,197	9,209	512,302	534,523	סך-הכל בישראל ובחו"ל

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 16,856, 50,522, 7,178 ו-14,440 מיליוני ש"ח בהתאמה.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים, למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף "נכסים אחרים").
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (6) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדירור שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדירור שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (7) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדירור, בסך של כ-60 מיליוני ש"ח, של לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.
- (8) לא כולל יתרות מזומנים בקופות הבנק ולפני ניכוי הפרשה להפסדי אשראי.

3.2.4. בינוי ונדל"ן

ליום 31 בדצמבר 2017 סיכון האשראי הכולל בענפי הבינוי והנדל"ן הסתכם בכ-90 מיליארד ש"ח.

טבלה 7-3: פילוח סיכון האשראי של קבוצת הבנק בענפי הבינוי והנדל"ן, בהתאם לתחומי הפעילות העיקריים

יתרה ליום 31 בדצמבר 2016		יתרה ליום 31 בדצמבר 2017				
סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סיכון אשראי מאזני	
במיליוני ש"ח						
4,158	1,150	3,008	2,598	917	1,681	בנייה למסחר ושירותים
658	169	489	436	134	302	בנייה לתעשייה
39,885	*29,028	10,857	44,016	*29,954	14,062	בנייה לדיר
27,513	5,248	22,265	26,630	5,262	21,368	נכסים מניבים
15,269	6,904	8,365	16,731	7,360	9,371	אחר
87,483	42,499	44,984	90,411	43,627	46,784	סך-הכל ענפי הבינוי והנדל"ן

* כולל סיכון אשראי חוץ-מאזני בסך של כ-13,705 מיליוני ש"ח בגינו נרכש ביטוח מחברות ביטוח זרות לתק ערבויות חוק מכר (ליום 31.12.16: 13,430 מיליוני ש"ח).

3.2.5. סיכון אשראי בגין חשיפות ללווים גדולים

טבלה 8-3: יתרות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני ללווים שיתרת חבותם מעל 1,200 מיליון ש"ח לפי ענפי משק

31 בדצמבר 2016		31 בדצמבר 2017						
סך-הכל	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סיכון אשראי מאזני	מספר לווים	סך-הכל	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סיכון אשראי מאזני	מספר לווים	
במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח						
ענף משק								
6,672	5,800	872	3	4,735	3,877	858	2	תעשייה
1,574	1,438	136	1	1,333	902	431	1	בינוי ונדל"ן - בינוי
2,723	1,091	1,632	2	1,304	752	552	1	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
2,641	1,968	673	1	3,217	1,677	1,540	1	אספקת חשמל ומים
7,414	2,152	5,262	4	7,147	3,771	3,376	4	שירותים פיננסיים
21,024	12,449	8,575	11	17,736	10,979	6,757	9	סך-הכל

3.2.6. סיכון אשראי בגין חשיפות לקבוצות לווים

נכון ליום 31 בדצמבר 2017 לא קיימת קבוצת לווים אשר חבותה נטו על בסיס מאוחד, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 בדבר "מגבלות על חבות של לוה ושל קבוצת לווים" (להלן: הוראה 313), עולה על 15% מהון התאגיד הבנקאי (כהגדרתו בהוראה 313). הגדרת ההון בהקשר זה כוללת את ההון רוברד 1 בתוספת הון רוברד 2 כפי שפורסם בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015. תוספת זו מופחתת בשיעורים שווים, על פני 12 רבעונים, עד לאיפוסה ביום 31 בדצמבר 2018. הבנק מקיים תהליכי מעקב ובקרה כדי לבדוק עמידה במגבלות הוראה 313 לעניין חשיפה לחבות קבוצות לווים. נכון למועד הדוח הבנק אינו חורג מהמגבלות.

3.2.7. חשיפת אשראי למדינות זרות

חשיפת אשראי למדינות זרות מבטאת את הסיכון שאירוע כלכלי, פוליטי או אירוע אחר במדינה זרה ישפיע באופן שלילי על יכולת החייבים לסוגיהם (ממשלה, בנקים ואחרים), לעמוד בהחייבויותיהם כלפי קבוצת הבנק או יפגע בשווי נכסי הקבוצה. ובכלל זה, שפעולות שיינקטו על-ידי ממשלות זרות ימנעו את היכולת להמיר מטבע ו/או להעביר כספים אל מחוץ למדינה (Transfer Risk). ניהול סיכון החשיפה למדינות זרות בבנק מתבצע על-ידי בחינה פרטנית של הסיכונים הנובעים מהמדינות השונות, תוך הסתייעות בדירוגי המדינות של המדרגים הבינלי - S&P, Moody's, Fitch ו-S&P. סך החשיפה למדינות זרות כולל את החשיפות המאזניות בגין יתרות חוב מאזניות בניכוי התחייבויות מקומיות, ניירות-ערך והשקעות אחרות המיוחסות למדינות שאינן ישראל. החשיפה המאזנית הותאמה על בסיס הסיכון הסופי, תוך התחשבות בחיזוקי אשראי הכוללים ערבויות, ביטחונות מוחשיים ונזילים, חוזי ביטוח, השתתפויות בסיכון ונגדרי אשראי. הבנק מבצע בקרה ומעקב שוטפים אחרי המצב המקרו כלכלי של המדינות מולן קיימת פעילות.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2017

מידע בדבר סך-כל החשיפות למדינות זרות ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך נכסי המאזן המאוחד או מעל 20% מההון, לפי הנמוך:

טבלה 9-3: חשיפות עיקריות למדינות זרות⁽¹⁾

ליום 31 בדצמבר 2017														
חשיפה מאזנית מעבר לגבול		חשיפה חוץ-מאזנית ⁽²⁾⁽⁴⁾⁽⁵⁾				חשיפה מאזנית ⁽⁴⁾								
		מזה: סיכון	סך חשיפה חוץ-מאזנית	חובות פגומים ⁽⁴⁾	סיכון אשראי מאזני בעייתי ⁽⁴⁾	סך-כל החשיפה המאזנית	חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים			חשיפה מאזנית מעבר לגבול		לממשלות ⁽³⁾ לבנקים	לאחרים	
לפירעון מעל שנה	לפירעון עד שנה	מזה: סיכון חוץ-מאזני בעייתי ⁽⁴⁾	סך חשיפה חוץ-מאזנית	חובות פגומים ⁽⁴⁾	סיכון אשראי מאזני בעייתי ⁽⁴⁾	סך-כל החשיפה המאזנית	חשיפה מאזנית נטו	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	2,223	2,500	11,107	המדינה
14,200	1,630	188	7,610	123	254	30,809	14,979	11,562	26,541	2,223	2,500	11,107	ארצות-הברית	
487	129	-	3,897	-	-	4,233	3,617	-	3,617	41	575	-	שוויץ	
6,296	1,621	-	3,679	-	-	7,961	44	1	45	3,269	4,568	80	אנגליה	
527	493	-	4,155	-	-	1,020	-	-	-	396	493	131	גרמניה	
1,734	311	-	4,062	5	7	2,045	-	-	-	305	1,691	49	צרפת	
7,439	4,435	-	2,342	88	105	12,379	505	617	1,122	5,566	5,085	1,223	אחרות	
סך-כל החשיפות למדינות זרות														
30,683	8,619	188	25,745	216	366	58,447	19,145	12,180	31,325	11,800	14,912	12,590	סך-כל החשיפות למדינות זרות	
מזה: סך החשיפות למדינות ה-PIIGS: פורטוגל, אירלנד, איטליה, יוון וספרד														
127	75	-	134	-	-	202	-	-	-	104	98	-	מזה: סך החשיפות למדינות LDC	
986	396	-	757	53	70	1,871	489	617	1,106	721	608	53	מזה: סך החשיפות למדינות LDC	

שורת "סך-הכל מדינות LDC" כוללת את סך החשיפה למדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות (LDC) בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 בדבר "הפרשה נוספת לחובות מסופקים".

חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים. חשיפה מאזנית מעבר לגבול כוללת חשיפה מאזנית של משרדי התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחו"ל של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה.

חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים כוללת חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלוחות (הניכוי מבוצע עד לגובה החשיפה).

(1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, ביטחונות נזילים ונגזרי אשראי.

(2) סיכון אשראי במכשירים פיננסים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 313.

(3) ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.

(4) סיכון אשראי מאזני חוץ-מאזני, סיכון אשראי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

(5) יתרת החשיפה החוץ-מאזנית למדינות זרות כוללת סך של 13,705 מיליוני ש"ח בגין רכישת ביטוח לתיק ערבויות מכח חוק מכר ממבטחי משנה בינלאומיים.

טבלה 9-3: חשיפות עיקריות למדינות זרות⁽¹⁾ (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2016													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול		חשיפה חוץ-מאזנית ⁽²⁾⁽⁴⁾⁽⁵⁾				חשיפה מאזנית ⁽⁴⁾							
		מזה: סיכון אשראי חוץ-מאזני בעייתי ⁽⁴⁾	סך חשיפה חוץ-מאזנית	חובות פגומים ⁽⁴⁾	סיכון אשראי מאזני בעייתי ⁽⁴⁾	סך-כל החשיפה המאזנית	חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים			חשיפה מאזנית מעבר לגבול			
לפירעון מעל שנה	לפירעון עד שנה					חשיפה מאזנית נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	לאחרים	לבנקים ⁽³⁾	לממשלות ⁽³⁾		
במיליוני ש"ח													
9,789	1,244	207	7,836	81	230	27,079	16,046	10,623	26,669	2,366	2,703	5,964	ארצות-הברית
434	478	-	3,879	-	-	7,712	6,800	-	6,800	45	867	-	שוויץ
6,793	1,179	-	3,242	-	26	8,020	48	10	58	3,027	4,818	127	אנגליה
932	373	-	4,005	-	-	1,305	-	-	-	633	422	250	גרמניה
1,998	305	-	4,219	26	27	2,303	-	-	-	682	1,509	112	צרפת
7,176	6,109	-	3,119	163	238	14,252	967	672	1,639	6,409	5,555	1,321	אחרות
סך-כל החשיפות למדינות זרות													
27,122	9,688	207	26,300	270	521	60,671	23,861	11,305	35,166	13,162	15,874	7,774	מזה: סך החשיפות למדינות ה-PIIGS: פורטוגל, אירלנד, איטליה, יוון וספרד
243	107	-	387	-	-	350	-	-	-	143	205	2	מזה: סך החשיפות למדינות LDC
712	375	-	1,073	88	159	2,009	922	671	1,593	814	252	21	

שורת "סך-הכל מדינות LDC" כוללת את סך החשיפה למדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות (LDC) בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 בדבר "הפרשה נוספת לחובות מסופקים".

חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים. חשיפה מאזנית מעבר לגבול כוללת חשיפה מאזנית של משרדי התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחו"ל של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה.

חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים כוללת חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלוחות (הניכוי מבוצע עד לגובה החשיפה).

(1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, ביטחונות נזילים ונגזרי אשראי.

(2) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 313.

(3) ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.

(4) סיכון אשראי מאזני חוץ-מאזני, סיכון אשראי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

(5) יתרת החשיפה החוץ-מאזנית למדינות זרות כוללת סך של 13,430 מיליוני ש"ח בגין רכישת ביטוח לתיק ערבויות מכח חוק מכר ממבטחי משנה בינלאומיים.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2017

טבלה 10-3: תנועה בסכום החשיפה המאזנית למדינות זרות עם בעיות נזילות⁽¹⁾

לשנת 2017				
סך-הכל	ספרד	איטליה	פורטוגל	אירלנד
במיליוני ש"ח				
350	226	39	-	85
(32)	(2)	20	-	(50)
47	35	6	2	4
5	5	-	-	-
(168)	(152)	(10)	-	(6)
202	112	55	2	33
סכום החשיפה בתחילת התקופה				
שינויים נטו בסכום החשיפה לזמן קצר				
שינויים ביתר החשיפות:				
חשיפות שהתווספו				
הכנסת ריבית שנצברה				
סכומים שנגבו				
סכום חשיפה בסוף התקופה				

לשנת 2016				
סך-הכל	ספרד	איטליה	פורטוגל	אירלנד
במיליוני ש"ח				
444	223	53	13	155
(103)	(2)	(20)	(12)	(69)
49	34	14	-	1
4	4	-	-	-
(44)	(33)	(8)	(1)	(2)
350	226	39	-	85
סכום החשיפה בתחילת התקופה				
שינויים נטו בסכום החשיפה לזמן קצר				
שינויים ביתר החשיפות:				
חשיפות שהתווספו				
הכנסת ריבית שנצברה				
סכומים שנגבו				
סכום חשיפה בסוף התקופה				

(1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, ביטחונות נזילים ונגזרי אשראי.

3.2.8. חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

במסגרת הפעילות העסקית השוטפת, חשופה קבוצת הבנק לסיכון הנובע מחשיפות אשראי למוסדות פיננסיים זרים. סיכון זה מקורו במגוון הפעילויות המתקיימות עם המוסדות הפיננסיים, כגון: עסקות המתבצעות בחדרי העסקות של הבנק - הפקדת יתרות מטבע-חוץ ונגזרים, רכישת אגרות-חוב אשר הונפקו על-ידי אותם מוסדות, עסקות סחר חוץ, פעילות בשוק ההון וניהול חשבונות. החשיפה כלפי המוסדות הפיננסיים הזרים מושפעת, הן מחוסנו הפיננסי של כל מוסד, והן מהסיכון בסביבה הפוליטית והכלכלית שבה הוא פועל. יודגש, כי מרבית חשיפות האשראי של קבוצת הבנק היא כלפי מוסדות פיננסיים המצויים בשווקים מפותחים במערב אירופה ובצפון אמריקה בעלי דרוג השקעה ומעלה. במהלך העסקים השוטף הבנק מקיים מעקב ובקרה שוטפים אחר התפתחויות שעשויות להשליך על יכולתם של המוסדות הפיננסיים איתם הוא מקיים פעילות לעמוד בהתחייבויותיהם, ובמקביל ננקטים אמצעים לשם מזעור סיכון האשראי.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2017

טבלה 11-3: חשיפת קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים⁽¹⁾

ליום 31 בדצמבר 2016			ליום 31 בדצמבר 2017			
סיכון אשראי נוכחי כולל	סיכון אשראי חוץ-מאזני נוכחי ⁽³⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	סיכון אשראי נוכחי כולל	סיכון אשראי חוץ-מאזני נוכחי ⁽³⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	
במיליוני ש"ח						
דירוג אשראי חיצוני⁽⁵⁾						
16,853	11,202	5,651	14,694	10,939	3,755	AAA עד AA
16,123	3,719	12,404	18,374	3,834	14,540	A+ עד A
2,053	170	1,883	1,764	288	1,476	BBB+ עד BBB-
79	37	42	149	69	80	BB+ עד B-
-	-	-	-	-	-	פחות מ-B
148	19	129	350	65	285	ללא דירוג**
35,256	15,147	20,109	35,331	15,195	20,136	סך-הכל חשיפות האשראי הנוכחיות למוסדות פיננסיים זרים*
-	-	-	-	-	-	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁴⁾
-	-	-	-	-	-	מזה: יתרת חובות פגומים
-	-	-	-	-	-	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס פרטני
35,256	15,147	20,109	34,553	15,058	19,495	סך-הכל חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים לאחר ניכוי יתרת הפרשה להפסדי אשראי על בסיס פרטני
5	1	4	8	1	7	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי

* היתרות כוללות חשיפה של קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים במדינות הבאות: ספרד - סך חשיפה של כ-98 מיליון ש"ח, מזה סך של 54 מיליון ש"ח בדירוג A-, סך של 115 מיליון ש"ח בדירוג BBB+, והיתרה בסך של 26 מיליון ש"ח בדירוג BBB- (סך חשיפה בסוף שנת 2016 הייתה כ-194 מיליון ש"ח, מזה סך של 53 מיליון ש"ח בדירוג-A, סך של 115 מיליון ש"ח בדירוג BBB+ סך של 23 מיליון ש"ח בדירוג BBB- והיתרה בסך של 3 מיליון ש"ח בדירוג BB).

אירלנד - החשיפה למוסדות פיננסיים הינה מזערית ומסתכמת בפחות ממיליון ש"ח. (בסוף שנת 2016 סך חשיפה של כ-13 מיליון ש"ח בדירוג A והיתרה בסך 3 מיליון ש"ח ללא דירוג). איטליה - סך חשיפה של כ-102 מיליון ש"ח, מזה סך של 91 מיליון ש"ח בדירוג BBB והיתרה בסך של 29 מיליון ש"ח בדירוג BBB- (סך החשיפה בסוף שנת 2016 הייתה כ-120 מיליון ש"ח, בדירוג BBB-).

ביוון ובפורטוגל אין חשיפה למוסדות פיננסיים.

** מזה מסלקות בחו"ל המהוות 71% מהיתרה. הסכום הנותר מפוזר בשורה ארוכה של בנקים ומוסדות פיננסיים (31.12.16: 56% מהיתרה).

(1) מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות, ברוקרים/דילרים, חברות ביטוח, גופים מוסדיים וגופים שבשליטת הגופים הללו. אך אינה כוללת חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים שיש להם ערבות ממשלתית.

(2) פיקדונות בבנקים, אשראי לציבור, השקעות באגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או שנרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים.

(3) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי. אינו כולל סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חוב של לווה.

(4) סיכון אשראי שהינו פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(5) לפי הדירוג הנמוך מבין דירוגי האשראי במטבע-חוץ לטווח ארוך שניתן על-ידי אחת מחברות הדירוג העיקריות Moody's, S&P ו-Fitch.

החשיפה של קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים הסתכמה ביום 31 בדצמבר 2017 בכ-34.6 מיליארד ש"ח, ירידה של כ-0.7 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-35.3 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2016. ירידה זו נבעה מקיטון בחשיפה מאזנית בסך כ-0.6 מיליארד ש"ח ומירידה בחשיפה החוץ-מאזנית בסך כ-0.1 מיליארד ש"ח. כ-93.5% מהחשיפה למוסדות פיננסיים זרים היא מול מוסדות פיננסיים בעלי דירוג A- ומעלה.

החשיפה למוסדות פיננסיים זרים של קבוצת הבנק נחלקת ל-57.75% בבנקים וחברות אחזקה בנקאיות, 41.86% בחברות ביטוח ו-0.39% מוסד פיננסי אחר. עיקר החשיפה של קבוצת הבנק הינה למוסדות פיננסיים זרים הפועלים בארצות-הברית (19%), ובמדינות מערב אירופה (70%).

ענף "בנקים בחו"ל" בגילוי על סיכון אשראי לפי ענפי משק בפרק סקירת הסיכונים כולל רק את החשיפות בגין בנקים חו"ל, כולל בנקים מרכזיים. מוסדות פיננסיים מוצגים בעיקר בענף שירותים פיננסיים. כמו-כן כולל "סיכון האשראי הכולל" יתרות מאזניות וחוץ-מאזניות בגין נגזרים. הטבלה לעיל אינה כוללת חשיפה בגין בנקים מרכזיים כמו גם יתרות חוץ-מאזניות בגין נגזרים.

סך "חובות וסיכון אשראי חוץ-מאזני" בגילוי על סיכון אשראי לפי ענפי משק בפרק סקירת הסיכונים כולל אשראי לציבור ופיקדונות בבנקים אך אינו כולל אגרות-חוב וניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר הכלוליים בטבלה לעיל. אשראי מאזני וחוץ-מאזני בגין נגזרים אינו נכלל בסך "חובות וסיכון אשראי חוץ-מאזני". לעומת זאת, הטבלה לעיל כוללת יתרות מאזניות בגין נגזרים.

3.2.9. אשראי ללקוחות פרטיים (ללא דיור)

מתן אשראי ללקוחות פרטיים נעשה בהלימה למדיניות ולנוהלי האשראי והביטחונות, לרבות: מטרת האשראי והתאמתה לצרכי הלקוח, סכום האשראי המבוקש והתאמתו ליכולת ההחזר של הלקוח. בקשות האשראי ללקוחות הפרטיים בחטיבה הקמעונאית המאושרות בסניפים מבוצעות באמצעות מערכות ממוכנות, מודלים וכלים התומכים בקבלת החלטות של בעל הסמכות. בקשות האשראי ללקוחות הפרטיים מוגשות ונבחנות ברמת קבוצת סיכון, כנדרש על-פי הוראות בנק ישראל. בקשות האשראי נבחנות תוך מתן דגש לנושאים המצוינים לעיל.

ללקוחות הפרטיים בחטיבה הקמעונאית מוצע בין היתר, אשראי מקוון מסוג "אשראי ברגע". סכום ההלוואה המרבי אותה יכול הלקוח לקבל ותנאי ההלוואה נקבעים על-פי קריטריונים שונים בהתאם לנתוני הלקוח וחשבונותיו.

פניה יזומה למתן אשראי ללקוחות פרטיים מתבצעת לאוכלוסיה מוגדרת לאחר הפעלת סננים רגולטורים וסנני סיכון. מתן האשראי נעשה בהתאמה לצרכי הלקוח ויכולת ההחזר שלו. בפניה יזומה מופנית תשומת לב הלקוח לנכסים פיננסיים הקיימים בחשבון, ולבחינת כדאיות לקיחת האשראי בהתייחס לקיומם של נכסים והתחייבויות בחשבון והתשוואה ביניהם, ככל שישנם כאלה. הפנייה יכולה להתבצע בכל אחד מהערוצים בהם הלקוח פעיל. בנוסף, בפנייה יזומה ללקוח קיימת הקפדה על הכללים הנדרשים על-פי הרגולציה.

תוכניות הבנק לצמיחה במוצרים הבנקאיים, ובין היתר בתחום האשראי, מתבססת על היבטי פוטנציאל צמיחה כמו גם היבטי סיכון, ביניהם, הצמיחה הצפויה במשק, יכולת ההחזר של הלקוחות, היקף הפירעונות הצפוי ועוד. הבנק מבצע מעקב שוטף אחר ביצועי האשראי והסיכון.

החטיבה הקמעונאית נוקטת פעולות לניהול סיכון האשראי בקרב אנשים פרטיים, המבוססות על עקרונות ניהול סיכונים האשראי בבנק, באמצעות כלי מדידה ובקרה לניטור תיק האשראי, איכותו, סיכנו ועמידה במגבלות המדיניות, ביניהם:

מודל אומדן סיכון - מודל סטטיסטי לדרוג סיכון אשראי ללווים פרטיים בחטיבה הקמעונאית. הלווים מדורגים הן על-פי הסיכון להגיע לכשל, והן על-פי ההפסד החזוי. נתוני המודל משמשים לצורך קבלת החלטות באשראי על-ידי בעל הסמכות, וכן לצרכי בקרת סיכון ודיווח להנהלה, זיהוי מגמות ושינויים ברמת סיכון התיק, ומסייעים בטיפול ממוקד בגורמי הסיכון לצורך הקטנת הסיכון והחשיפה.

תאבון סיכון - תאבון הסיכון בחטיבה הקמעונאית מוגדר ומאושר בדירקטוריון מדי שנה. המדדים מנוטרים ומדווחים באופן שוטף.

מדיניות ונוהלי אשראי - מדיניות האשראי מסדירה ומגדירה את הכללים החלים על כל הגורמים בחטיבה הקמעונאית העוסקים באשראי, ומכוונת לשרת את המטרות העסקיות של החטיבה, ביניהן: ניהול תיק האשראי תוך שמירה על פרופיל סיכון מוגדר, אחידות בטיפול ובניתוח האשראי, התאמת מוצרי האשראי לצרכי הלקוחות ומענה לדרישות הרגולציה. מדיניות החטיבה הקמעונאית בנושא אשראי צרכני ללקוחות פרטיים מוגדרת על-ידי כללים עסקיים ועל-ידי מודלים. המדיניות מגדירה את אופן הטיפול במתן אשראי, לרבות עקרונות ושיקולים בעת מתן אשראי, ניהול אשראי קיים, ומעקבים נדרשים, כולל טיפול בלקוחות בעלי סממנים היכולים להעיד על קושי ביכולת שירות החוב. זאת, בהתבסס על נוהלי האשראי והביטחונות, בהתאם למדיניות הבנק.

מדרג סמכויות - מדרג סמכויות אשראי בבנק הינו עקרון בסיסי בניהול האשראי וסיכונים האשראי בבנק. מדרג הסמכויות מגדיר את ספי אישור האשראי האישיים, וכן את ספי המעבר לאישורי צוותים בכירים יותר ואת הרכבם. סמכות האשראי לכלל בעלי התפקידים העוסקים באשראי נקבעת הן בהתאם להכשרה המקצועית הידע והניסיון בתחום האשראי, והן בהתאמה לצרכי היחידה בה הם עובדים.

בקרות - תהליכי הבקרה בתחום סיכונים האשראי, מבוצעים מרמת הלווה הבודד ועד לרמת תיק האשראי הכולל, בהלימה למדיניות הבנק. מבוצע דיווח להנהלה ולדירקטוריון על מצב תיק האשראי של החטיבה הקמעונאית ועמידה במדדי הסיכון שנקבעו. הדיווח נסמך על תוצאות ניטור שוטף המבוצע באמצעות כלים תומכים לשיקוף מוקדי סיכון ומדדים חריגים. הבקרות בסניפים ובמנהלות האזור מעוגנות בנהלי הבנק. חלק מהבקרות ממוחשבות ומהוות בקרה מונעת, וחלקם באמצעות: זיהוי סיכונים במערכות הממוכנות ודוחות בקרה שוטפים. הבקרות מוגדרות על-פי מוקדי הסיכון. הבקרות מבוצעות בהיקפים המשתנים בהתאם לרמת הסיכון של היחידה. תוצרי הבקרות מתועדים ומנותחים לצורך הפקת לקחים ושיפור ניהול הסיכון.

פועלים להבראה - תהליך טיפול בלקוחות פרטיים שנקלעו לקשיים, תוך שיתוף עימם ובכוונה לשמרם. תהליך פועלים להבראה נעשה תוך שימת לב להעצמת חירותו הפיננסית של הלקוח ומתן מענה מקצועי איכותי לצרכיו ולהעדפותיו. מעטפת השירות והטיפול בכל לקוח נקבעת באופן דיפרנציאלי, תוך התמקדות בהתאמת הטיפול למאפייני פעילותו ויכולותיו הכלכליות של הלקוח. לצורך ניהול התהליך הוקמה יחידה יעודית, בה הוכשרו עובדים מנוסים המתמחים בטיפול בלקוחות אלה.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2017

טבלה 12-3: יתרת האשראי לאנשים פרטיים בישראל

השינוי	יתרה ליום		
	31.12.16	31.12.17	
			במיליוני ש"ח
מאזני			
(4.29%)	(158)	3,683	3,525
1.28%	426	33,251	33,677
(47.12%)	(131)	278	147
10.04%	434	4,322	4,756
4.05%	494	12,203	12,697
2.24%	1,196	53,459	54,655
חוץ-מאזני			
1.52%	466	30,597	31,063
1.98%	1,662	84,056	85,718

(1) אינו כולל הלוואות לרכישת כלי רכב.
 (2) כולל הלוואות שניתנו למטרת רכישת כלי רכב ובשעבוד כלי רכב. לפרטים נוספים ראה [סעיף 3.2.10. אשראי לכלי רכב להלן.](#)

טבלה 13-3: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בבנק בהתאם להכנסה הממוצעת⁽¹⁾ ולגודל הלוואה

ליום 31 בדצמבר 2017				
סך-הכל	הכנסה לחשבון			
	מעל 20 אלפי ש"ח	מ-10 עד 20 אלפי ש"ח	עד 10 אלפי ש"ח	
	במיליוני ש"ח			
	1,869	277	378	1,214
	3,239	555	716	1,968
	8,230	1,683	2,206	4,341
	13,175	3,912	4,670	4,593
	10,653	5,950	3,328	1,375
	2,486	2,031	253	202
	39,652	14,408	11,551	13,693

(1) ההכנסה לחשבון חושבה בהתבסס על הכנסה ממוצעת לתקופה של 12 חודשים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2017

טבלה 14-3: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בבנק בהתאם ליתרת תיק הנכסים הפיננסיים של הלווים

ליום 31 בדצמבר 2017	סיכון אשראי מאזני	במיליוני ש"ח
גודל תיק נכסים פיננסיים באלפי ש"ח		
26,768		עד 10
5,392		מ-10 עד 50
3,968		מ-50 עד 200
1,716		מ-200 עד 500
1,808		מעל 500
39,652		סך-הכל

טבלה 15-3: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בבנק בהתאם לסוג הריבית ולתקופה הנותרת לפירעון

ליום 31 בדצמבר 2017		
סך-הכל	הלוואות בריבית קבועה	הלוואות בריבית משתנה
במיליוני ש"ח		
תקופה לפירעון		
5,896	453	5,443
7,961	94	7,867
15,823	116	15,707
9,972	92	9,880
39,652	755	38,897

טבלה 16-3: מידע על חובות בעייתיים בגין אנשים פרטיים בישראל

שיעור מסך-הכל סיכון אשראי מאזני	ליום	השינוי	יתרה ליום		
			31.12.16	31.12.17	
באחוזים		במיליוני ש"ח			
1.96%	1.96%	2.39%	1,048	1,073	סיכון אשראי בעייתי
1.35%	1.35%	2.50%	720	738	מזה: סיכון אשראי פגום
0.15%	0.18%	19.75%	81	97	חובות בפיגור מעל 90 יום
0.71%	0.88%	25.72%	381	479	מחיקות חשבונאיות נטו
1.69%	1.96%	18.21%	906	1,071	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי

בשנת 2017 נרשם גידול ביתרת ההלוואות לאנשים פרטיים בישראל בשיעור של 1.28%. סך סיכון האשראי המאזני עלה ב-2.17% שיעורים אלה נמוכים בהשוואה לגידול בשנת 2016.

בדצמבר 2017 שיעור סיכון האשראי הבעייתי ושיעור סיכון האשראי הפגום נותרו ברמה דומה לדצמבר 2016 בעוד שיעור החובות בפיגור מעל 90 יום, שיעור המחיקות החשבונאיות נטו ושיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי גבוהים מאשר בדצמבר 2016. נתונים אלו, ובפרט שיעור המחיקות החשבונאיות נטו מצביע על פגיעה באיכות תיק זה אשר ניכרה גם בשיעור המחיקות החשבונאיות נטו בדצמבר 2016. יחד עם זאת, במחצית השניה של 2017 נרשם שיפור בנתון זה. יתרות סיכון האשראי לאנשים פרטיים כוללות יתרות בגין פעילות חברות ישראלכרט ופועלים אקספרס שעיקר פעילותן בהנפקה וסליקה של כרטיסי אשראי. חברת ישראלכרט פעילה גם בתחום האשראי אך חלקה בתיק ההלוואות הכולל נמוך ועומד על כ-6.17% מיתרת ההלוואות בדצמבר 2017 לעומת כ-5.5% בדצמבר 2016.

3.2.10. אשראי לכלי רכב

ביום 6 ביולי 2017 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בדבר "הסיכון באשראי לענף כלי רכב". במסגרת המכתב התבקשו התאגידים הבנקאיים לבצע ניתוח סיכונים לאשראי לתת ענף "מסחר כלי הרכב" ולאשראי הצרכני לרכישת כלי רכב, זאת בין היתר באמצעות תרחישי קיצון שונים, ולבחון את הצורך בהתאמת ההפרשה הקבוצתית לענף. כמו-כן, במסגרת המכתב פורטו פרקטיקות מקובלות למימון ענף כלי הרכב, הכוללות בין היתר התייחסות לשיעור המימון, חישוב מקורות החזר, ביטחונות נדרשים ומידת ההתבססות עליהם. הבנק ביצע בחינה מקיפה של החשיפה לתחום בהתאם להנחיית בנק ישראל. הבחינה אינה מצביעה על צורך בשינויים מהותיים בפרקטיקה הנהוגה בבנק או בהפרשה הקבוצתית בגין אשראי זה. יחד עם זאת, בוצעו מספר תיקונים והבהרות בנהלים ובמדיניות האשראי בהתאם להנחיות בנק ישראל.

אשראי לאנשים פרטיים למטרת רכישת כלי רכב

הבנק מציע ללקוחותיו, כחלק ממגוון מוצרי האשראי, הלוואות למטרת רכישת רכב חדש מהיבואן או רכב משומש. בהתאם לכך, מציע הבנק הלוואות לרכב מסוגים שונים בהתייחס למאפייני הלקוח ונתוני הרכב. בקשות האשראי מוגשות ונבחנות ברמת קבוצת סיכון, כנדרש על-פי הוראות בנק ישראל. הבקשות נבחנות בהלימה למדיניות האשראי ולנוהלי האשראי והביטחונות, לרבות: מטרת האשראי, סכום האשראי המבוקש והתאמתו ליכולת החזר של הלקוח. אישור האשראי מתבצע בהתאם למדרג סמכויות.

תהליך חיתום וביצוע האשראי נתמך במערכות ממוכנות ובכלים תומכים וביניהם: מערכות המשקפות את דירוג סיכון האשראי של הלקוח בהתבסס על מודלים סטטיסטיים, כלים תומכי החלטה ומערכת ביטחונות הגוזרת באופן ממוכן את שווי הרכב לביטחון בהתאם לגיל הרכב, למאפייניו ולמחיר המחירון שלו. הבנק מקיים שיתופי פעולה עם יבואני רכב המוכרים רכבים חדשים ו/או משומשים, עם חברות לסיניג וטרייד-אין ומגרשי רכב העוסקים במכירת רכבים משומשים (להלן "חברות הרכב").

בתנאי הלוואות אלו נקבעו מגבלות בהתייחס לגיל הרכב, שיעור המימון, תקופת המימון ומחיר האשראי.

תהליכי הבקרה בתחום סיכוני האשראי מבוצעים בהלימה למדיניות הבנק. בקרות על האשראי מעוגנות בנהלי הבנק והן חלות על כל סוגי האשראי לרבות אשראי לרכב.

האשראי לרכב לאנשים פרטיים הסתכם ביום 31 בדצמבר 2017 בסך של 4.8 מיליארד ש"ח כמפורט בטבלה 12-3: יתרת האשראי לאנשים פרטיים בישראל. אשראי זה גדל בשנת 2017 ב-10% ומשקלו מסך סיכון האשראי המאזני עלה מ-8.1% ל-8.7%. יצוין כי אשראי זה מאופיין ברמת סיכון נמוכה יחסית לאשראי צרכני אחר.

אשראי לעסקים – מסחר בכלי הרכב

אשראי לעסקים בענף מסחר כלי רכב נעשה בעיקר באמצעות מימון יבואניות רכב, חברות לסיניג תפעולי, חברות השכרת רכב וחברות המעמידות אשראי לרכישת כלי רכב. מתן האשראי ללקוחות אלו נעשה בהלימה למדיניות ולנוהלי האשראי והביטחונות. המדיניות מגדירה את אופן הטיפול במתן אשראי, לרבות עקרונות ושיקולים בעת מתן אשראי, תוך התייחסות לאיתנות הפיננסית של הלווה: הון העצמי, רווחיות, תזרים מזומנים, יחס כיסוי ביטחונות וכו'. כמו-כן המדיניות והנהלים מגדירים את אופן ניהול האשראי, ניהול הביטחונות ומעקבים נדרשים.

תהליכי הבקרה בתחום סיכוני האשראי מבוצעים בהלימה למדיניות הבנק, הכוללים בקרה על שווי הרכבים המשועבדים ביחס לסך האשראי בגינם.

3.2.11. סיכונים בתיק הלוואות לדיור

טבלה 17-3: סיכונים בתיק הלוואות לדיור

יתרה ליום		
31.12.16	31.12.17	
במיליוני ש"ח		
יתרות אשראי		
69,254	74,521	הלוואות מכספי הבנק
1,737	1,480	הלוואות מכספי האוצר*
93	76	מענקים מכספי האוצר*
71,084	76,077	סך-הכל

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2017

טבלה 17-3: סיכונים בתיק הלוואות לדיור (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום	
31.12.16	31.12.17
במיליוני ש"ח	
ביצוע	
הלוואות מכספי האוצר	
10	50
הלוואות	
4	10
מענקים	
14	60
סך-הכל מכספי האוצר	
11,937	13,437
סך-הכל הלוואות מכספי הבנק	
11,951	13,497
סך-הכל הלוואות חדשות	
995	709
הלוואות ישנות שמוחזרו, מכספי הבנק	
12,946	14,206
סך-הכל הלוואות שניתנו	

* סכום זה אינו נכלל במסגרת היתרות המאזניות לציבור.

התפתחות יתרות אשראי לדיור

טבלה 18-3: מעקב אחר התפתחות יתרת תיק האשראי לדיור על-פי בסיסי הצמדה וכשיעור מיתרת תיק האשראי של הבנק

סך-הכל	מגזר מטבע-חוץ		מגזר צמוד מדד				מגזר לא-צמוד				
	ריבית משתנה	ריבית קבועה	ריבית משתנה	ריבית קבועה	ריבית משתנה	ריבית קבועה	ריבית משתנה	ריבית קבועה			
שיעור יתרת חוב רשומה במיליוני ש"ח בתקופה	שיעור יתרה במיליוני ש"ח ב-%	שיעור יתרה במיליוני ש"ח ב-%	שיעור יתרה במיליוני ש"ח ב-%	שיעור יתרה במיליוני ש"ח ב-%	שיעור יתרה במיליוני ש"ח ב-%	שיעור יתרה במיליוני ש"ח ב-%	שיעור יתרה במיליוני ש"ח ב-%	שיעור יתרה במיליוני ש"ח ב-%	שיעור יתרה במיליוני ש"ח ב-%	שיעור יתרה במיליוני ש"ח ב-%	
7.6%	0.6%	27.7%	17.4%	37.6%	16.7%	12,455	31.12.17				
3.0%	0.8%	29.1%	18.2%	36.6%	15.3%	10,570	31.12.16				
8.3%	1.0%	30.8%	19.6%	35.5%	13.1%	8,785	31.12.15				

היקף החוב הבעייתי

בשנים האחרונות ניכרת ירידה מתמשכת בשיעור הסכומים בפיגור מתוך יתרות האשראי ובהיקפי הפרשה להפסדי אשראי.

טבלה 19-3: התפתחות סכומי הפיגור בהלוואות לדיור והפרשה להפסדי אשראי

שיעור חוב בעייתי	חוב בעייתי במיליוני ש"ח	שיעור הפרשה להפסדי אשראי לפי עומק הפיגור	הפרשה להפסדי אשראי לפי עומק (כולל הפרשה קבוצתית) במיליוני ש"ח	שיעור הפיגור	סכום בפיגור מעל 90 יום	יתרת חוב רשומה במיליוני ש"ח	
1.4%	1,055	0.5%	397	0.2%	140	74,521	31.12.17
1.5%	1,014	0.6%	432	0.2%	123	69,254	31.12.16
1.4%	949	0.7%	453	0.2%	111	67,246	31.12.15

כימות ומדידת הסיכון – תיק אשראי לדיור

הבנק מבצע באופן שוטף מעקב אחר התפתחות תיק האשראי לדיור ונוקט באמצעים שונים לניהול הסיכון. סיכוני אשראי לדיור נבחנים באופן פרטני על-פי המדיניות והיעדים שנקבעו במסגרת תיאבון הסיכון שהוגדר באשראי לדיור, מרמת העסקה הבודדת ועד הסתכלות כוללת על תיק האשראי לדיור בבנק. גידור הסיכון: הבנק מנהל ומגדר את הסיכון בין השאר על-ידי מגבלות בסגמנטים שונים כפי שנקבעו במסגרת דיוני המדיניות בהנהלה ובדירקטוריון בריכוז והובלת החטיבה לניהול הסיכון. במסגרת המגבלות ישנה התייחסות לשיעורי LTV, כושר החזר, התפלגות מוצרי אשראי בתיק, היקף החוב הבעייתי, תקופת הלוואה, פריסה גיאוגרפית, שיעור הפיגורים וכדומה. ניטור המדדים מתבצע גם בהשוואה לנתונים בכלל המערכת הבנקאית. הבנק עוקב אחר התנאים והשינויים המאקרו-כלכליים בכלל ובסביבה העסקית בענף בפרט. קיימים אירועים בגינם נדרשת בחינה מחודשת של המדיניות כגון עלייה חדה בריבית המשתנה, אינפלציה חדה, עלייה ברמת האבטלה במשק ושינוי מהותי במחירי הדיור. דיווח הנתונים נעשה ברמה חודשית במסגרת פרום סיכון חטיבתי בראשות מנהל החטיבה הקמעונאית וברמה רבעונית במסגרת הדיווח על התפתחות תיק האשראי וסיכון האשראי בהנהלה ובדירקטוריון.

הבנק עושה שימוש במודל סטטיסטי המודד את ההסתברות לכשל ואת ההפסד החזוי בתיק המשכנתאות. בנוסף מבוצעים תרחישי מאמץ על תיק המשכנתאות ומנותחת ההשפעה על התיק עצמו ועל כלל הבנק. התרחישים כוללים התייחסות לירידה חדה במחירי הדירות, עלייה בריבית ועלייה ברמת האבטלה במשק. כמו-כן, קיימים הסדרי ביטוח – ביטוח חיים וביטוח מבנה.

לפרטים נוספים, ראה [פרק "מגזר לקוחות פרטיים" בדוח ממשל תאגדי](#).

טבלה 20-3: התפתחות יתרות האשראי לדיור ב-5 השנים האחרונות

2013	2014	2015	2016	2017	
במיליוני ש"ח					
58,294	62,114	67,246	69,254	74,521	יתרות לסוף תקופה
7.8%	6.6%	8.3%	3.0%	7.6%	שינוי ביתרות שנתי
11,748	12,157	15,180	11,937	13,437	ביצוע הלוואות חדשות

בשנת 2017 חלה עלייה ביתרות לסוף תקופה, ובנתח השוק בביצוע הלוואות חדשות.

כימות ומדידת הסיכון – ביצוע אשראי לדיור

אישור הלוואות לדיור מתבצע בהתאם למדרג סמכויות המגלם את מהות בקשת האשראי והסיכון הגלום בה. כימות ומדידת סיכון האשראי לדיור מבוצעים במספר רמות: רמת הלקוח הבודד וכן ברמת כלל תיק האשראי של הבנק. לצורך כך, פותחו ויושמו תהליכי כימות ומדידה, המשלבים הערכות מומחים בתחום האשראי לדיור ומודלים סטטיסטיים. במסגרת כימות הסיכון מבוצעת בחינה ממוקדת בנושא בחינת כושר החזר כולל בחינת רגישות לשינויים אפשריים בכושר החזר כתוצאה משינוי אפשרי בשיעור הריבית.

נתוני הלוואות לדיור – שיעור מסך הביצועים החדשים

טבלה 21-3: פירוט מאפיינים שונים של אשראי לדיור שהעמיד הבנק

לשנה שהסתיימה ביום			
31.12.15	31.12.16	31.12.17	
			מאפיינים
33.3%	24.5%	27.5%	שיעור מימון מעל 60%
0.7%	0.2%	0.0%	שיעור החזר מהכנסה מעל 40% (לרכישה ובהחזר חודשי)
30.0%	30.0%	31.0%	שיעור בריבית המשתנה בתדירות קצרה מ-5 שנים
50.0%	55.0%	57.0%	שיעור בריבית משתנה
3.8%	3.9%	6.4%	שיעור הלוואות לכל מטרה
16.7%	14.6%	11.1%	שיעור הלוואות להשקעה מרכישה
4.9%	6.3%	6.6%	קרן המתוכננת להיפרע מעל גיל 67 (ללא השקעה)
21.6	23.2	23.8	תקופת פירעון מקורית ממוצעת לרכישה בשנים (ללא גישור)

יצוין כי שיעורי המימון חושבו על-פי הוראת דיווח לפיקוח על הבנקים מספר 876 – דוח על הלוואות לדיור.

בשנת 2017 חלה עלייה בשיעור ביצועי האשראי בשיעור מימון מעל 60%. שיעור הביצועים בשיעור החזר מהכנסה מעל 40% ירד לרמה אפסית. ניכרת עלייה בשיעור ביצועי הלוואות לכל מטרה. המשך ירידה בשיעור הלוואות להשקעה מרכישה, ובהתארכות בתקופת הפירעון הממוצעת לרכישה (ללא גישור).

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2017

3.2.12 מימון ממונף

הבנק מעמיד מעת לעת מימון ממונף ללקוחותיו.

מימון ממונף כולל בתוכו בין היתר, עסקות הוניות (עסקה למטרת רכישת זכות הונית בתאגיד אחר, רכישה של כלל הנכסים או חלק משמעותי מהנכסים בתאגיד אחר, רכישה עצמית של הון עצמי מונפק, חלוקת הון - תשלום דיבידנד או עסקה אחרת שמטרתה להגדיל את הערך לבעלי המניות - כמוגדר בהוראת ניהול בנקאי תקין 323), מימון ללווים בסגמנטים השונים של ענפי המשק שהוגדרו, המאופיין בערכים חריגים של פרמטרים מסוימים ביחס לנורמות המקובלות בענפי המשק השונים כגון: שיעור מימון גבוה וחורג מהמדיניות הענפית ומימון חוב נחות (Mezzanine).

קיימת מגבלה פנימית למימון ממונף ביחס להון רובד 1 של הבנק, התפתחות המימון הממונף והעמידה במגבלה שנקבעה מדווחים אחת לרבעון להנהלת הבנק ולדירקטוריון לצורך מעקב אחר הסיכונים הגלומים במימון מסוג זה.

להלן יובאו נתונים אודות סיכוני האשראי בגין מימון ממונף. הגילוי מתמקד בחשיפות בגין לווים ממונפים/ עסקות ממונפות בהם יתרת האשראי עולה על סך של 0.5% מהון רובד 1.

טבלה 2-3: חשיפות הבנק בגין מימון ממונף לפי ענף המשק של הלווה

31 בדצמבר 2017			
סך-הכל	יתרת אשראי חוץ-מאזני	יתרת אשראי מאזני	מספר לווים
במיליוני ש"ח			
387	-	387	1
1,018	467	551	1
200	200	-	1
1,500	19	1,481	2
942	340	602	2
-	-	-	0
208	-	208	1
4,255	1,026	3,229	8

ענף המשק של הלווה

בינוי ונדל"ן - בינוי	1
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	1
בתי מלון שירותי הארחה ואוכל	1
כרייה וחציבה	2
מסחר	2
שירותים פיננסיים ושירותי ביטוח	0
תעשייה	1
סך-הכל	8

31 בדצמבר 2016			
סך-הכל	יתרת אשראי חוץ-מאזני	יתרת אשראי מאזני	מספר לווים
במיליוני ש"ח			
781	-	781	1
1,669	981	688	2
202	2	200	1
1,568	67	1,501	2
1,178	221	957	2
354	-	354	1
1,031	64	967	3
6,783	1,335	5,448	12

ענף המשק של הלווה

בינוי ונדל"ן - בינוי	1
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	2
בתי מלון שירותי הארחה ואוכל	1
כרייה וחציבה	2
מסחר	2
שירותים פיננסיים ושירותי ביטוח	1
תעשייה	3
סך-הכל	12

3.3. סיכון שוק

סיכון שוק הינו סיכון להפסד או לירידת-ערך כתוצאה משינוי בשווי כלכלי של מכשיר פיננסי או תיק מסוים עקב שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים ובכלל זה:

- **סיכון ריבית** – סיכון להפסד או לירידת-ערך כתוצאה משינויים בשערי ריבית במטבעות השונים;
- **סיכון מטבע** – סיכון להפסד כתוצאה משינוי שער חליפין;
- **סיכון אינפלציה** – סיכון להפסד כתוצאה משינויים בעקום הציפיות למדד המחירים לצרכן;
- **סיכון מחיר מניות** – סיכון להפסד כתוצאה משינויים בשערי המניות או מדדי המניות;
- **סיכון מרווחי אשראי** – סיכון להפסד כתוצאה משינוי במרווח בין התשואה לפדיון אגרות-החוב קונצרניות הנסחרות בשווקים לבין הריבית חסרת הסיכון הרלוונטית;
- **סיכון תנודתיות** – סיכון להפסד כתוצאה משינויים בשערי התנודתיות המצוטטים בשוק;
- **סיכון מרווח (Basis spread)** – סיכון להפסד כתוצאה משינויים במרווחים בין עקומי ריבית שונים, או בסיסי ריבית שונים.

3.3.1. ניהול סיכונים השוק

ניהול סיכונים השוק מתבצע בראיה גלובלית של הפעילות בבנק בארץ ובסניפי הבנק בחו"ל, ובשים לב לפעילות החברות הבנות בעלות חשיפה משמעותית לקבוצה. תחומי הפעילות ומסגרות הסיכון מאושרים על-ידי ההנהלה והדירקטוריון. מדיניות ניהול סיכונים השוק מכוונת להגדלת תוחלת הרווח, תוך שמירה על רמות סיכון מאושרות ומבוקרות.

בניהול סיכונים שוק בבנק, מבחינים בין חשיפות הנוצרות כחלק מניהול שוטף של הנכסים וההתחייבויות של הבנק, להלן התיק הבנקאי (חשיפות שאינן למסחר), לבין החשיפות בתיק למסחר (שעיקרו מנוהל בחדרי העסקות). לנושא ניהול סיכונים השקעה (סיכון מניות ומרווחי אשראי) ראה [סעיף 3.3.4 להלן](#). הניהול הגלובלי נעשה באחריות מנהל חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית ובהנחייתו. הניהול השוטף והפיקוח על ניהול הנכסים וההתחייבויות והמסחר הינם באחריות המנהלים באגף לניהול נכסים והתחייבויות ובאגף חדרי עסקות וברוקראז' בחטיבת שווקים פיננסיים בתל-אביב, וביחידה לניהול נכסים והתחייבויות ובחדר העסקות בסניף הבנק בניו-יורק. הסניף כפוף מקצועית בנושאים אלה למנהל חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית. המדיניות מותווית ומבוקרת על-ידי צוות הנהלה ניהול נכסים והתחייבויות, צוות הנהלה נוסטרו וצוות הנהלה השקעות. המדיניות, לרבות המגבלות והיעדים שנקבעו, מובאים לדיון ולאישור, לפי העניין, לצוותי ההנהלה, לוועדות הדירקטוריון, או למליאת הדירקטוריון. הפעילות השוטפת מתנהלת על-ידי צוותי משנה בהשתתפות בעלי תפקידים בכירים בבנק.

ניהול סיכונים השוק מתבצע בכל חברה בת בקבוצת הבנק בנפרד, על-פי מדיניות הנקבעת על-ידי הדירקטוריון של כל חברה ובהתאמה למדיניות הקבוצתית. אמידה ובקרה של סיכונים השוק מתבצעות על בסיס מתודולוגיה אחידה ברמת הקבוצה, בהנחיית החטיבה לניהול סיכונים, ובשים לב לגודל ההון ולאופי המיוחד של הפעילות בכל חברה בת. החשיפה לסיכונים שוק של החברות הבנות נבחנת על-ידי המחלקה לניהול סיכונים שוק וניזילות בחטיבה לניהול סיכונים ומדווחת להנהלה ולדירקטוריון הבנק בתדירות התואמת את רמת הסיכון. הבנק קבע מגבלות סיכון קבוצתיות החלות גם על השלוחות בהן רמת הסיכון הוגדרה כמשמעותית לקבוצה. הרחבה לגבי אופן ניהול הסיכונים, אמידתם ובקרתם ראה [ב"דוח על הסיכונים: גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2017"](#).

3.3.2. סיכון ריבית

סיכון הריבית כהגדרתו לעיל, כולל גם את גורמי הסיכון הבאים:

- **סיכון תמחור מחדש (Repricing risk)** – סיכון הנובע מהבדלי עיתוי בתקופות לפירעון (בריבית הקבועה) ובמועדי התמחור מחדש (בריבית המשתנה);
- **סיכון עקום התשואה (Yield curve risk)** – סיכון הנובע משינויים שונים בשיעורי הריבית לתקופות פירעון שונות שיבואו לידי ביטוי בשינוי בשיפוע העקום (התללה או השטחה) או בצורתו (פיתול);
- **סיכון מרווח (Basis spread)** – סיכון להפסד כתוצאה משינויים במרווחים בין עקומי ריבית שונים;
- **סיכון אופציונליות** – נובע מזכויות מימוש שונות בגלומות בנכסים והתחייבויות (לדוגמא הזכות למשיכת כספים בכל עת, לעיתים ללא קנסות);
- **חשיפת ערך** – אומדן השינוי הצפוי בערך הכלכלי (ההון הפיננסי) כתוצאה משינוי הריבית;
- **חשיפת ההכנסה החשבונאית** – השינוי הצפוי בהכנסה החשבונאית בשנה הקרובה כתוצאה משינוי הריבית.

הבנק, בדומה לבנקים בעולם, חשוף לסיכון הריבית הן בתיק הבנקאי והן בתיק למסחר. סיכון ריבית הוא סיכון מובנה בפעילות הבנקאית, עיקר החשיפות לסיכון זה נובעות מניהול התיק הבנקאי. ניהול סיכון הריבית הינו חלק מניהול החשיפות לסיכונים השוק.

סיכון ריבית בתיק הבנקאי – מתייחס להשפעה הפוטנציאלית של שינויים בעקומי הריבית השונים על הערך הכלכלי של ההון, ו/או על ההכנסה החשבונאית. הסיכון נוצר במהלך הפעילות הבנקאית השוטפת והיזומה של הבנק, ונובע ממתן שירות שוטף לקהל הרחב ולמגזר העסקי והפיננסי ומפעילויות אחרות, ובכללן חשיפת הריבית הנובעת מניהול תיקי ההשקעות. הסיכון נובע מהבדלים במבנה הנכסים וההתחייבויות – פערי מגזר, תקופה, בסיסי ריבית, מועדי חידוש ריבית ועוד.

החשיפה לסיכון נמדדת בשני המישורים: (א) חשיפת ערך – הערכה של שינוי הערך הכלכלי של התיק הבנקאי כתוצאה משינוי בעקום הריבית; (ב) רגישות ההכנסה החשבונאית – השינויים הצפויים להכנסה (החשבונאית) בתיק הבנקאי כתוצאה משינויים בעקום התשואות (בהנחת רמה קבועה של יתרות). חשיפת ההכנסה נמדדת אף היא בשני מישורים: רגישות ההכנסה של כלל התיק הבנקאי בשנה הקרובה (12 החודשים הבאים), ורגישות ההכנסה (המיידי) של המכשירים הנמדדים חשבונאית לפי MtM (למעט גידורים חשבונאיים). הבנק בחר להתמקד בניהול חשיפת הערך, כאשר מוטלות מגבלות גם על רגישות ההכנסה כאמור לעיל.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2017

ניתוח רגישות השווי ההוגן

טבלה 23-3: פירוט השווי ההוגן של הבנק וחברות מאוחדות שלו לפי מגזרי הצמדה

ליום 31 בדצמבר 2017						
סך-הכל	מטבע-חוץ**			מטבע ישראלי		
	אחר	אירו	דולר	צמוד למדד	לא-צמוד	
במיליוני ש"ח						
431,895	5,293	5,943	67,783	46,143	306,733	נכסים פיננסיים*
846,195	15,333	27,430	411,674	24,985	366,773	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ-מאזניים***
400,526	4,405	12,329	79,494	41,180	263,118	התחייבויות פיננסיות*
846,237	14,627	21,245	401,466	24,865	384,034	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ-מאזניים***
31,327	1,594	(201)	(1,503)	5,083	26,354	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים

ליום 31 בדצמבר 2016						
סך-הכל	מטבע-חוץ**			מטבע ישראלי		
	אחר	אירו	דולר	צמוד למדד	לא-צמוד	
במיליוני ש"ח						
424,438	10,513	8,186	65,261	46,088	294,390	נכסים פיננסיים*
748,382	15,222	26,619	327,537	23,632	355,372	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ-מאזניים***
396,173	4,932	15,359	86,343	41,415	248,124	התחייבויות פיננסיות*
749,038	16,645	20,265	310,550	24,608	376,970	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ-מאזניים***
27,609	4,158	(819)	(4,095)	3,697	24,668	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים

* כולל מכשירים פיננסיים מורכבים. לא כולל יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים.

** לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע-חוץ.

*** סכומים לקבל (לשלם) בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים, כשהם מהווים בריביות אשר שימשו לחישוב השווי ההוגן.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2017

טבלה 24-3: השפעת שינויים הפוטנטיים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו, למעט פריטים לא-כספיים

ליום 31 בדצמבר 2017								
שינוי בשווי הוגן	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי ריבית**							
	סך-הכל	מטבע-חוץ*			מטבע ישראלי			
		סך-הכל	אחר	אירו	דולר	צמוד למדד	לא-צמוד	
במיליוני ש"ח								
							השינוי בשיעורי הריבית	
(5.3%)	(1,663)	29,664	1,533	(243)	(1,818)	4,828	25,364	גידול מיידי מקביל של אחוז אחד
(0.4%)	(137)	31,190	1,589	(203)	(1,536)	5,054	26,286	גידול מיידי מקביל של 0.1 אחוז
6.0%	1,886	33,213	1,659	(156)	(1,165)	5,373	27,502	קטון מיידי מקביל של אחוז אחד

ליום 31 בדצמבר 2016								
שינוי בשווי הוגן	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי ריבית**							
	סך-הכל	מטבע-חוץ*			מטבע ישראלי			
		סך-הכל	אחר	אירו	דולר	צמוד למדד	לא-צמוד	
במיליוני ש"ח								
							השינוי בשיעורי הריבית	
(4.7%)	(1,289)	26,320	4,076	(832)	(4,398)	3,687	23,787	גידול מיידי מקביל של אחוז אחד
(0.5%)	(126)	27,483	4,146	(822)	(4,120)	3,695	24,584	גידול מיידי מקביל של 0.1 אחוז
5.1%	1,407	29,016	4,222	(810)	(3,759)	3,724	25,639	קטון מיידי מקביל של אחוז אחד

* לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע-חוץ.

** שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים שמוצג בכל מגזר הצמדה הוא השווי ההוגן נטו במגזר זה בהנחה שחל השינוי שצויין בכל שיעורי הריבית במגזר ההצמדה. סך-הכל שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים הוא השווי ההוגן נטו של כל המכשירים הפיננסיים (למעט פריטים לא-כספיים) בהנחה שחל השינוי שצויין בכל שיעורי הריבית בכל מגזר ההצמדה.

לפרטים נוספים בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים ראה [ביאור 32](#) בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2017.

חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית טבלה 25-3: חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית לא-צמוד

ליום 31 בדצמבר 2017					
מעל דרישה עד חודש	מעל חודש עד 3 חודשים	מעל שנה עד 3 שנים	מעל 3 חודשים עד שנה	מעל 5 עד 10 שנים	מעל 5 עד 10 שנים
במיליוני ש"ח					
מטבע ישראלי לא-צמוד					
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים ונכסים פיננסיים מורכבים					
231,222	18,328	19,986	13,528	11,423	6,855
נכסים פיננסיים ⁽¹⁾⁽³⁾					
72,938	109,116	49,450	66,850	34,548	28,862
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)					
657	1,221	1,261	271	661	574
אופציות (במונחי נכס הבסיס)					
304,817	128,665	70,697	80,649	46,632	36,291
סך-הכל שווי הוגן					
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים והתחייבויות פיננסיות מורכבות					
228,634	7,532	13,308	8,015	3,778	1,397
התחייבויות פיננסיות ⁽¹⁾					
82,882	116,164	50,959	65,455	35,057	30,975
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)					
663	787	787	12	-	-
אופציות (במונחי נכס הבסיס)					
312,179	124,483	65,054	73,482	38,835	32,372
סך-הכל שווי הוגן					
מכשירים פיננסיים, נטו					
(7,362)	4,182	5,643	7,167	7,797	3,919
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר					
(7,362)	(3,180)	2,463	9,630	17,427	21,346
החשיפה המצטברת במגזר					

- (1) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.
 (2) ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.
 (3) הנתונים כוללים הנחות פירעון מוקדם בגין אשראי לדיוור. השפעת הנחות אלו על השווי הוגן הינה הגדלת השווי הוגן ב-59 מיליוני ש"ח והקטנת מח"מ הנכסים ופער המח"מ ב-0.02 שנה.

הערות כלליות:

- פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר של הנכסים הפיננסיים ושל ההתחייבויות הפיננסיות, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.
- בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מייצגים את הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים של כל מכשיר פיננסי, כשהם מהווים לפי שיעורי הריבית שמנכים אותם אל השווי הוגן הכלול בגין המכשיר הפיננסי בביאור 32 בדוחות הכספיים, בעקביות להנחות שלפיהן חושב השווי הוגן של המכשיר הפיננסי. לפירוט נוסף בדבר הנחות ששימשו לחישוב השווי הוגן של המכשירים הפיננסיים, ראה [ביאור 32](#) בדוחות הכספיים.
- שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי הוגן הכלול בגינו בביאור 32 בדוחות הכספיים.
- משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי הוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שיגרם כתוצאה משינוי קטן (גידול של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.
- רכיבים אופציונליים המשויכים במכשירים פיננסיים, לצרכים חשבונאיים, קיבלו ביטוי בתזרימי המזומנים באמצעות מיון לפי תקופות לפירעון.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2017

2016 בדצמבר 31			ליום 31 בדצמבר 2017					
משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך-הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך-הכל שווי הוגן	ללא תקופת פירעון	מעל 20 שנים	מעל 10 עד 20 שנים
בשנים	באחוזים	במיליוני ש"ח	בשנים	באחוזים		במיליוני ש"ח		
0.50	2.87	294,383	0.55	2.85	306,733	2,740	244	2,407
1.16		351,603	1.26		362,128	-	-	364
2.23		3,776	1.62		4,645	-	-	-
⁽²⁾ 0.87		649,762	⁽²⁾ 0.94		673,506	2,740	244	2,771
0.22	1.19	248,124	0.20	0.99	263,118	76	2	376
1.11		374,221	1.23		381,785	-	-	293
0.34		2,749	0.27		2,249	-	-	-
⁽²⁾ 0.75		625,094	⁽²⁾ 0.81		647,152	76	2	669
		24,668			26,354	2,664	242	2,102
						26,354	23,690	23,448

חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית (המשך) טבלה 26-3: חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית צמוד למדד

ליום 31 בדצמבר 2017					
מעל 5 עד 10 שנים	מעל 3 עד 5 שנים	מעל שנה עד 3 שנים	מעל 3 חודשים עד שנה	מעל חודש עד 3 חודשים	עם דרישה עד חודש
במיליוני ש"ח					
מטבע ישראלי צמוד למדד					
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים ונכסים פיננסיים מורכבים					
5,836	10,704	14,556	8,129	1,745	2,066
נכסים פיננסיים ⁽¹⁾⁽³⁾					
5,130	2,594	8,391	6,442	1,484	932
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)					
10,966	13,298	22,947	14,571	3,229	2,998
סך-הכל שווי הוגן					
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים והתחייבויות פיננסיות מורכבות					
5,959	11,209	14,514	4,159	2,259	2,175
התחייבויות פיננסיות ⁽¹⁾					
5,562	2,112	8,149	6,154	1,339	1,387
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)					
11,521	13,321	22,663	10,313	3,598	3,562
סך-הכל שווי הוגן					
מכשירים פיננסיים, נטו					
(555)	(23)	284	4,258	(369)	(564)
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר					
3,031	3,586	3,609	3,325	(933)	(564)
החשיפה המצטברת במגזר					

- (1) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.
 (2) ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.
 (3) הנתונים כוללים הנחות פירעון מוקדם בגין אשראי לדיוור. השפעת הנחות אלו על השווי הוגן הינה הגדלת השווי הוגן ב-45 מיליוני ש"ח והקטנת מח"מ הנכסים ופער המח"מ ב-0.28 שנה.

הערות כלליות:

- א. פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר של הנכסים הפיננסיים ושל ההתחייבויות הפיננסיות, לפי סעיפי המאזן השונים, ימסרו לכל מבקש.
 ב. בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מייצגים את הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים של כל מכשיר פיננסי, כשהם מהווים לפי שיעורי הריבית שמנכים אותם אל השווי הוגן הכלול בגין המכשיר הפיננסי בביאור 32 בדוחות הכספיים, בעקביות להנחות שלפיהן חושב השווי הוגן של המכשיר הפיננסי. לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי הוגן של המכשירים הפיננסיים, ראה **ביאור 32** בדוחות הכספיים.
 ג. שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי הוגן הכלול בגינו בביאור 32 בדוחות הכספיים.
 ד. משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי הוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שיגרם כתוצאה משינוי קטן (גידול של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.
 ה. רכיבים אופציונליים המשבצים במכשירים פיננסיים, לצרכים חשבונאיים, קיבלו ביטוי בתזרימי המזומנים באמצעות מיון לפי תקופות לפירעון.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2017

2016 בדצמבר 31			ליום 31 בדצמבר 2017					
משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך-הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך-הכל שווי הוגן	כלא תקופת פירעון	מעל 20 שנים	מעל 10 עד 20 שנים
בשנים	באחוזים	במיליוני ש"ח	בשנים	באחוזים	במיליוני ש"ח			
3.24	3.30	46,088	3.36	2.57	46,143	155	287	2,665
2.62		23,632	2.06		24,985	-	-	12
⁽²⁾ 3.03		69,720	⁽²⁾ 2.90		71,128	155	287	2,677
3.38	0.94	41,415	2.90	0.73	41,180	-	-	905
2.80		24,608	2.25		24,865	-	-	162
⁽²⁾ 3.16		66,023	⁽²⁾ 2.66		66,045	-	-	1,067
		3,697			5,083	155	287	1,610
						5,083	4,928	4,641

חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית (המשך) טבלה 27-3: חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית מטבע-חוץ

ליום 31 בדצמבר 2017					
מעל 5 עד 10 שנים	מעל 3 עד 5 שנים	מעל שנה עד 3 שנים	מעל 3 חודשים עד שנה	מעל חודש עד 3 חודשים	עם דרישה עד חודש
במיליוני ש"ח					
מטבע-חוץ⁽³⁾					
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים ונכסים פיננסיים מורכבים					
4,390	10,674	9,904	5,741	7,677	39,365
נכסים פיננסיים ⁽¹⁾⁽⁴⁾					
27,930	15,404	156,447	50,316	104,766	91,475
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)					
-	10	24	1,772	3,073	1,648
אופציות (במונחי נכס הבסיס)					
32,320	26,088	166,375	57,829	115,516	132,488
סך-הכל שווי הוגן					
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים והתחייבויות פיננסיות מורכבות					
349	544	2,027	14,520	14,584	64,179
התחייבויות פיננסיות ⁽¹⁾					
31,521	17,261	157,200	47,049	87,117	86,638
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)					
510	603	272	2,170	3,479	1,591
אופציות (במונחי נכס הבסיס)					
32,380	18,408	159,499	63,739	105,180	152,408
סך-הכל שווי הוגן					
מכשירים פיננסיים, נטו					
(60)	7,680	6,876	(5,910)	10,336	(19,920)
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר					
(998)	(938)	(8,618)	(15,494)	(9,584)	(19,920)
החשיפה המצטברת במגזר					

- (1) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.
- (2) ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.
- (3) לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע-חוץ.
- (4) הנתונים כוללים הנחות פירעון מוקדם בגין אשראי לדיר. השפעת הנחות אלו הינה זניחה.

הערות כלליות:

- א. פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר של הנכסים הפיננסיים ושל ההתחייבויות הפיננסיות, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.
- ב. בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מייצגים את הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים של כל מכשיר פיננסי, כשהם מהווים לפי שיעורי הריבית שמנכים אותם אל השווי הוגן הכלול בגין המכשיר הפיננסי בביאור 32 בדוחות הכספיים, בעקביות להנחות שלפיהן חושב השווי הוגן של המכשיר הפיננסי. לפירוט נוסף בדבר הנחות ששימשו לחישוב השווי הוגן של המכשירים הפיננסיים, ראה **ביאור 32** בדוחות הכספיים.
- ג. שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי הוגן הכלול בגינו בביאור 32 בדוחות הכספיים.
- ד. משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי הוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שיגרם כתוצאה משינוי קטן (גידול של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.
- ה. רכיבים אופציונליים המשויכים במכשירים פיננסיים, לצרכים חשבונאיים, קיבלו ביטוי בתזרימי המזומנים באמצעות מיון לפי תקופות לפירעון.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2017

2016 בדצמבר 31			ליום 31 בדצמבר 2017					
משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך-הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך-הכל שווי הוגן	כלא תקופת פירעון	מעל 20 שנים	מעל 10 עד 20 שנים
בשנים	באחוזים	במיליוני ש"ח	בשנים	באחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח		
1.17	2.94	83,960	1.28	2.83	79,019	937	96	235
1.07		359,652	0.78		447,910	-	21	1,551
0.29		9,726	0.25		6,527	-	-	-
⁽²⁾ 1.07		453,338	⁽²⁾ 0.85		533,456	937	117	1,786
0.17	1.40	106,613	0.20	1.86	96,228	14	-	11
1.22		336,844	0.86		428,713	-	165	1,762
0.96		10,637	0.90		8,625	-	-	-
⁽²⁾ 0.97		454,094	⁽²⁾ 0.74		533,566	14	165	1,773
		(756)			(110)	923	(48)	13
						(110)	(1,033)	(985)

חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית (המשך) טבלה 28-3: חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית

ליום 31 בדצמבר 2017					
מעל דרישה עד חודש	מעל חודש עד 3 חודשים	מעל שנה עד 3 שנים	מעל 3 חודשים עד שנה	מעל 5 עד 10 שנים	מעל 5 עד 10 שנים
במיליוני ש"ח					
חשיפה כוללת לשינויים בשיעורי הריבית					
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים ונכסים פיננסיים מורכבים					
272,653	27,750	33,855	37,989	32,801	17,081
נכסים פיננסיים ⁽¹⁾⁽³⁾⁽⁴⁾					
165,345	215,366	106,208	231,688	52,546	61,922
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)					
2,305	4,294	3,033	295	671	574
אופציות (במונחי נכס הבסיס)					
440,303	247,410	143,096	269,972	86,018	79,577
סך-הכל שווי הוגן					
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים והתחייבויות פיננסיות מורכבות					
294,988	24,375	31,987	24,556	15,531	7,705
התחייבויות פיננסיות ⁽¹⁾					
170,907	204,620	104,162	230,804	54,430	68,058
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)					
2,254	4,266	2,957	284	603	510
אופציות (במונחי נכס הבסיס)					
468,149	233,261	139,106	255,644	70,564	76,273
סך-הכל שווי הוגן					
מכשירים פיננסיים, נטו					
(27,846)	14,149	3,990	14,328	15,454	3,304
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר					
(27,846)	(13,697)	(9,707)	4,621	20,075	23,379
החשיפה המצטברת במגזר					

- למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.
- ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.
- כולל מניות המוצגות בטור "ללא תקופת פירעון".
- הנתונים כוללים הנחות פירעון מוקדם בגין אשראי לדיור. במגזר הלא-צמוד והצמוד: השפעת הנחות אלו על השווי הוגן הינה הגדלת השווי הוגן ב-59 ו-45 מיליוני ש"ח והקטנת מח"מ הנכסים ופער המח"מ ב-0.02 ו-0.28 שנה, בהתאמה. במגזר מטבע-החוץ השפעת הנחות אלו הינה זניחה.

הערות כלליות:

- פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר של הנכסים הפיננסיים ושל ההתחייבויות הפיננסיות, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.
- בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מייצגים את הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים של כל מכשיר פיננסי, כשהם מהווים לפי שיעורי הריבית שמנכים אותם אל השווי הוגן הכלול בגין המכשיר הפיננסי בביאור 32 בדוחות הכספיים, בעקביות להנחות שלפיהן חושב השווי הוגן של המכשיר הפיננסי. לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי הוגן של המכשירים הפיננסיים, ראה **ביאור 32** בדוחות הכספיים.
- שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי הוגן הכלול בגינו בביאור 32 בדוחות הכספיים.
- משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי הוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שיגרם כתוצאה משינוי קטן (גידול של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.
- רכיבים אופציונליים המשובצים במכשירים פיננסיים, לצרכים חשבונאיים, קיבלו ביטוי בתזרימי המזומנים באמצעות מיון לפי תקופות לפירעון.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2017

2016 בדצמבר 31			ליום 31 בדצמבר 2017					
משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך-הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך-הכל שווי הוגן	ללא תקופת פירעון	מעל 20 שנים	מעל 10 עד 20 שנים
בשנים	באחוזים	במיליוני ש"ח	בשנים	באחוזים		במיליוני ש"ח		
0.92	3.06	428,044	0.98	2.74	435,598	7,535	627	5,307
1.12		735,256	0.99		835,839	816	21	1,927
0.83		13,502	0.82		11,172	-	-	-
⁽²⁾ 1.08		1,176,802	⁽²⁾ 1.01		1,282,609	8,351	648	7,234
0.53	1.05	397,510	0.48	0.92	402,005	1,569	2	1,292
1.17		736,042	1.04		836,175	812	165	2,217
0.83		13,386	0.77		10,874	-	-	-
⁽²⁾ 0.98		1,146,938	⁽²⁾ 0.88		1,249,054	2,381	167	3,509
		29,864			33,555	5,970	481	3,725
						33,555	27,585	27,104

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2017

בניהול סיכון הריבית הבנק מתמקד בניהול רגישות הערך, אשר מתבססת על שינויי הערך המהוון של כלל הנכסים וההתחייבויות במאזן הבנק עם שינוי הריבית (תוך שימוש במודלים פנימיים לצרכי החישוב), ומנטר את רגישות ההכנסה באמצעות מגבלות. רגישות ההכנסה שונה מרגישות הערך, שכן בניגוד אליה, רגישות ההכנסה אינה מביאה בחשבון שינויי ערך מהוון של נכסים והתחייבויות לזמן ארוך אשר אינם נמדדים בדוח רווח והפסד על בסיס שווי הוגן, אך כן מביאה בחשבון באופן מלא שינויים במרווחי פיקדונות ועו"ש. הבנק מודד את רגישות הערך הכלכלי למגוון תרחישים מדי חודש, תדירות התואמת לאופי התיק הבנקאי, עם מדידות בתדירות גבוהה יותר לצרכי ניהול החשיפה. רגישויות התיק למסחר נמדדות מספר פעמים ביום.

טבלה 29-3: נתונים אודות רגישות הון הבנק כולל חברות בנות בעלות חשיפה משמעותית לקבוצה לשינויים במקביל בעקומי הריבית (השינוי התיאורטי בשווי הכלכלי כתוצאה מהתרחיש, כולל מודלים פנימיים)

מינימום בשנת 2017		מקסימום בשנת 2017		31 בדצמבר 2017		
ירידה 1%	עלייה 1%	ירידה 1%	עלייה 1%	עלייה 0.1%	ירידה 1%	עלייה 1%
במיליוני ש"ח						
תרחיש:						
תזוזה בריבית צמודה למדד:						
315	(257)	493	(422)	(45)	493	(422)
בבנק						
315	(257)	476	(406)	(43)	477	(406)
מזה: בתיק הבנקאי						
-	-	23	(22)	(2)	16	(16)
בתיק למסחר						
תזוזה בריבית לא-צמודה:						
88	(68)	322	(269)	(29)	322	(269)
בבנק						
92	(54)	311	(260)	(28)	311	(260)
מזה: בתיק הבנקאי						
3	-	26	(43)	(1)	11	(9)
בתיק למסחר						
תזוזה בריביות במטבע-חוץ:						
6	(1)	49	(45)	-	7	(3)
בבנק						
2	-	41	(38)	-	3	-
מזה: בתיק הבנקאי						
(2)	2	(29)	31	-	4	(3)
בתיק למסחר						
מינימום בשנת 2016		מקסימום בשנת 2016		31 בדצמבר 2016		
ירידה 1%	עלייה 1%	ירידה 1%	עלייה 1%	עלייה 0.1%	ירידה 1%	עלייה 1%
במיליוני ש"ח						
תרחיש:						
תזוזה בריבית צמודה למדד:						
164	(120)	321	(262)	(29)	321	(262)
בבנק						
163	(118)	324	(264)	(29)	324	(264)
מזה: בתיק הבנקאי						
-	-	6	(5)	-	(3)	2
בתיק למסחר						
תזוזה בריבית לא-צמודה:						
153	(121)	289	(243)	(26)	289	(243)
בבנק						
134	(103)	278	(235)	(25)	271	(227)
מזה: בתיק הבנקאי						
-	(2)	47	(47)	(1)	18	(16)
בתיק למסחר						
תזוזה בריביות במטבע-חוץ:						
19	(15)	(165)	163	(2)	20	(15)
בבנק						
31	(26)	(173)	168	(3)	30	(26)
מזה: בתיק הבנקאי						
2	(2)	33	(32)	1	(10)	11
בתיק למסחר						

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2017

בטבלה לעיל מוצג ניתוח רגישות השווי הכלכלי של הבנק לשינויים בעקומי הריבית, המבוסס, בין השאר, על היוון תזרימי המזומנים הצפויים בעקום ריבית שאינו מביא בחשבון את מרווח סיכון האשראי של הצד הנגדי ותוך שימוש במודלים פנימיים לגבי חלק מהמוצרים. זאת בשונה מחישוב שווי הוגן המבוסס, בין השאר, על היוון תזרימי המזומנים הצפויים בשיעורי הריבית המשקפים את רמות הסיכון, כמקובל בדוחות הכספיים, וללא מודלים פנימיים בחלק מהמוצרים. נגזרים שאינם משמשים לגידור חשבונאי משפיעים על הון הבנק ישירות דרך חשבון רווח והפסד. הבנק מגדר בנגזרים, תוך שימוש בחשבונאות גידור, חלק מרגישות הריבית של אגרות-החוב הארוכות במטבע-חוץ. כמו-כן משתמש הבנק בנגזרים הן לגידור רגישות בתיק הבנקאי והן לפעילות בתיק למסחר. רגישות אלו נכללות בתוך רגישות הערך שהובאה לעיל. בנוסף לבחינת רגישות הערך הכוללת, הבנק בוחן גם את רגישות הנגזרים שאינם משמשים לגידור חשבונאי אל מול מגבלות רגישות ייעודיות ונפרדות מהמגבלות הכוללות.

למידע נוסף על סיכון הריבית ראה [הדוח על הסיכונים: גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2017](#).

3.3.3. סיכון שער חליפין

סיכונים המטבע (או בשמם האחר - חשיפת בסיסי הצמדה) כוללים את החשיפה לשערי חליפין של המטבעות השונים מול השקל וכן את החשיפה למדד המחירים לצרכן בכלל הבנק.

הבנק פעיל בשוקי המטבע הן באמצעות עסקות ספוט ופורוורד והן באמצעות אופציות, הן עבור עצמו והן עבור לקוחותיו. כתוצאה מכך, הבנק פעיל במטבעות סחירים, הן בשווקים המפותחים והן בשווקים המתפתחים.

ניהול חשיפות המטבע, לרבות שימוש במכשירי גידור הינו חלק מניהול החשיפות לסיכונים השוק כמתואר לעיל, ומתקיים הן בפעילות התיק הבנקאי והן במסגרת פעילות הדסקים למסחר בחדרי העסקות. הניהול השוטף נעשה במסגרת מגבלות דירקטוריון על חשיפות למטבע-חוץ ולשער חליפין למדד ולחשיפות כוללות, שעיקרן מופיע בריכוז המגבלות ב"דוח על הסיכונים".

טבלה 3-30: נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה

ליום 31 בדצמבר 2017						
סך-הכל	פריטים לא-כספיים*	מטבע-חוץ ⁽¹⁾			מטבע ישראלי	
		אחר	אירו	דולר	צמוד למדד	לא-צמוד
454,424	8,694	5,658	6,709	68,892	46,017	318,454
418,420	2,627	4,824	12,940	80,876	40,483	276,670
36,004	6,067	834	(6,231)	(11,984)	5,534	41,784
-	-	(1,019)	6,145	11,710	429	(17,265)
36,004	6,067	(185)	(86)	(274)	5,963	24,519

ליום 31 בדצמבר 2016						
סך-הכל	פריטים לא-כספיים*	מטבע-חוץ ⁽¹⁾			מטבע ישראלי	
		אחר	אירו	דולר	צמוד למדד	לא-צמוד
448,105	8,101	10,975	8,321	69,050	47,099	304,559
413,880	2,078	5,321	15,529	90,227	40,438	260,287
34,225	6,023	5,654	(7,208)	(21,177)	6,661	44,272
-	-	(6,111)	7,255	20,401	(626)	(20,919)
34,225	6,023	(457)	47	(776)	6,035	23,353

* לרבות מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא כספי.
(1) כולל צמודי מטבע-חוץ.

לפרטים נוספים ראה [ביאורים 30 ו-31 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2017](#).

טבלה 31-3: רגישות הבנק לשינויים בשערי חליפין של מטבעות חוץ בעלי נפח פעילות משמעותי בבנק ולמדד המחירים לצרכן

31 בדצמבר 2017		
במיליוני ש"ח		
ירידה 10%	עלייה 10%	
(68.2)	100.4	דולר ארצות-הברית
(26.8)	(1.8)	אירו
ירידה 3%		עלייה 3%
(187.1)	187.1	מדד המחירים לצרכן

בטבלה לעיל מוצג ניתוח רגישות השווי הכלכלי של הבנק לשינויים בשערי חליפין, המבוסס על שערך כל המכשירים המאזניים והחוץ-מאזניים במערכת לניהול סיכונים, תוך שימוש במודלים מקובלים לשערך כל מכשיר, ובשערים יציגים כשער הבסיס. לצורך החישוב משוערך התיק מחדש בשער חליפין המשקף עלייה/ירידה בשיעור המוצג, ללא הנחות נוספות. הרגישות למדד המחירים לצרכן מחושבת על-פי חשיפת הבנק למדד כמפורט בביאור 30 בדוחות הכספיים.

חשיפות מטבע – עשיית שוק ומסחר

בכל אחד משני חדרי העסקות של הבנק פועל דסק ספוט-פורוורד במטבע-חוץ ובשקלים. בחדר העסקות בתל-אביב פועל גם דסק אופציות במטבע-חוץ ובשקלים. פעילות המסחר ועשיית השוק במטבע ובאופציות נעשית בכפוף למגבלות סיכון שונות ובמסגרת הרשאה כוללת לחשיפת ש"ח/מטבע-חוץ המוקצית לפעילות זו מתוך המגבלה הכוללת של חשיפת ההון הפיננסי של הבנק למטבע-חוץ.

3.3.4. סיכון מחיר מניות ומרווחי אשראי: סיכון השקעה

הגדרת סיכון השקעה בבנק, הינה חשיפה לשוק המניות, למרווחי אשראי ולסיכון האשראי בשוקי אגרות-החוב והמניות בתיק הבנקאי בקבוצה (כתוצאה מהחזקה במוצרים אלו עלול הבנק להיחשף גם לסיכויי ריבית ו/או מטבע ו/או נזילות ואלה מנוהלים בנפרד).

בניהול תיק ההשקעות חשוף הבנק לסיכונים אשראי ומרווחי אשראי אגב השקעתו באגרות-חוב של חברות ושל ממשלות זרות. על-פי הגדרת הבנק, אגרות-חוב ממשלת ישראל בש"ח ובמטבע-חוץ ואגרות-חוב ממשלה, המוחזקת על-ידי שלוחה, של המדינה בה היא פועלת, אינו נושא סיכון השקעה ולכן אינו נכלל במדידת סיכון ההשקעה בבנק.

סיכון השקעה נוצר בקבוצת הבנק בשלוש מסגרות:

- תיק השקעות המנוהל באחריות חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית. ככלל, תיק ההשקעות מורכב ממוצרים הנסחרים בשווקים הפיננסיים ושיש אפשרות לקבל עבורם ציטוטי מחיר. מסגרת ההשקעות נקבעה בראייה גלובלית וכלל מערכתית באישורו של דירקטוריון הבנק וכוללת מגבלות על היקף ההשקעה ועל מדדי הסיכון הכוללים: תיאבון הסיכון, קיבולת הסיכון ומגבלות פרטניות לאפיקי ההשקעה השונים לרבות מגבלות פיזור. הסיכון מנוהל באחריות-על של חטיבת שווקים פיננסיים לגבי יישום המדיניות בקבוצה, הקצאת המסגרות שאושרו בהנהלה ובדירקטוריון, המעקב, ההנחיה והדיווח. הפעילות מנוהלת על-ידי יחידת יעודית שהוקמה למטרה זו והמעקב אחריה הינו באחריות צוות הנהלה השקעות שהוקם למטרה זו, כמתואר ב"דוח על הסיכונים". פעילות ההשקעות מותרת במספר מצומצם של חברות בנות, האחריות הניהולית על פעילות כל חברה הינה של חבר הנהלה הממונה עליה.
- השקעות לא סחירות מבוצעות על-פי רוב באמצעות החברה הבת פועלים שוקי הון (פ"ש"ה) על-פי מדיניות שנקבעת מדי תקופה על-ידי דירקטוריון פ"ש"ה בהתאמה למדיניות הקבוצתית.
- חברות מוחזקות: אחזקות אסטרטגיות במניות של חברות בנות. לפירוט ראה [ביאור 15](#) בדוחות הכספיים. הקבוצה מחזיקה מניות ואגרות-חוב, בעיקר לצורכי השקעה, שירידה בערך עשויה לפגוע בהון הבנק.

טבלה 32-3: פרטים על השקעת קבוצת הבנק במניות בתיק הבנקאי בהתאם לסיווג המאזני

31 בדצמבר 2016			31 בדצמבר 2017			
מזה: מוחזק באופן פרטי	מזה: נסחר בבורסה	הערך במאזן ושוי הוגן	מזה: מוחזק באופן פרטי	מזה: נסחר בבורסה	הערך במאזן ושוי הוגן	
במיליוני ש"ח						
-	54	54	-	67	67	השקעות המסווגות בתיק למסחר
889	1,313	2,202	848	1,311	2,159	השקעות המסווגות בתיק הזמין למכירה
889	1,367	2,256	848	1,378	2,226	סך-הכל השקעות במניות

למידע נוסף על השקעות ראה [ביאור 12](#) בדוחות הכספיים.

לפירוט והרחבה בנושא סיכונים השוק ובכלל זה סיכון הריבית, סיכון שערי חליפין וסיכון השקעה (סיכון מניות ומרווחי אשראי) ראה [הדוח על הסיכונים: גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2017](#).

3.4 סיכון נזילות ומימון

סיכון נזילות – סיכון הנזילות מוגדר כסיכון קיים, או עתיד, ליציבות הבנק ולרווחיו הנובע מאי יכולתו לעמוד בתזרים המזומנים הנדרש לצרכיו. סיכון הנזילות בבנק נבחן בראיה רחבה יותר של יכולת עמידה בפירעון ההתחייבויות במועד פירעון גם בעתות לחץ, בלי לפגוע בהתנהלות השוטפת במסגרת תוכניות העבודה של הבנק ובלי להיקלע להפסדים חריגים.

סיכון מימון – הינו הסיכון לאי יכולת לגייס מקורות חדשים במקום אלו שהגיעו לפירעון, או שהגיוס מחדש יבוצע בתקופות ובתנאים אשר יפגעו בהכנסות הבנק נטו מריבית. הסיכון מנוהל כחלק מסיכון הנזילות.

ניהול הסיכון

ניהול סיכון הנזילות והמימון מתבצע בראיה גלובלית של הפעילות בבנק בארץ, בסניפי הבנק בחו"ל ובחברות בנות להן סיכון נזילות משמעותי לקבוצה. הבנק מנהל את הנזילות השוטפת ואת סיכון הנזילות במספר רבדים. הרובד הראשון: ניהול הנזילות השוטפת נעשה באגף ניהול נכסים והתחייבויות (להלן: "נ"ה") באמצעות יחידות הנזילות בשקלים ובמטבע-חוץ בהתאם לצרכים השוטפים של הבנק והלקוחות, כאשר פעילות דומה נעשית בסניפי חו"ל ובחברות הבנות הבנקאיות. הרובד השני הוא ניהול סיכון הנזילות של הבנק. סיכון הנזילות בבנק, במטבע-חוץ ובשקלים, מנוהל ומבוקר באופן שוטף, בהתאם למדיניות קבוצתית, במטרה להבטיח את היכולת להתמודד באופן תחרותי גם במצבי ביקוש והיצע חריגים בשווקים הפיננסיים.

בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 342 בנושא "ניהול סיכון הנזילות", הבנק מפעיל מודל פנימי לאמידת סיכון הנזילות. המודל מבוסס על היציבות המוכחת של הפיקדונות בבנק לאורך תקופות ארוכות, וכולל תרחישים שונים לגבי שיעורי המיחזור והפירעון של הנכסים וההתחייבויות. ככלל, בעוד שבמהלך עסקים רגיל מניח הבנק מיחזור גבוה מאד של פיקדונות ואשראי, בתרחישי לחץ מניח הבנק יציאת פיקדונות בהתאם לסוג הלקוח והפיקדון, ניצול מסגרות מעבר לרגיל, ירידות ערך בשווי הנכסים ומקדמים נוספים. מקדמים אלו נבחנים מדי שנה על-ידי הנהלת הבנק והדירקטוריון. בכל תרחיש נבחן פער הנזילות לתקופה של עד חודש למול הנכסים הנזילים ומחושב יחס נזילות, אשר לא יפחת מרמת מינימום המוגדרת בהוראה. התרחישים המופעלים במודל הפנימי מתייחסים למצבי שוק שונים ובפרט תרחיש בנק, תרחיש מערכת ותרחיש משולב. התרחישים נבדלים בעיקר בהנחות לגבי מיחזור פיקדונות ומקדמי הנכסים הנזילים. כן מפעיל הבנק מודלים לתקופות ארוכות וקצרות יותר, מודל מבוסס NSFR לתקופה של שנה, מדדי ריכוזיות מפקדים, מערכת התרעה הכוללת מערכת ניטור של מדדים העשויים להצביע על סיכון למצב של משבר בצירוף תוכנית פעולה ועוד, כאשר חלקם של מדדים אלו כפוף למגבלות פנימיות ו/או רגולטוריות.

הבנק מחשב את יחס הנזילות "סולו" מדי יום בחלוקה לשקלים ומטבע-חוץ, ועוקב אחר היחס בחברות הבנות (אשר נדרשות לעמוד במגבלות נזילות פנימיות המותאמות לאופי פעילותן) ומחשב את היחס במאחד מדי יום כאשר בחישוב היחס במאחד מובאות בחשבון מגבלות העלולות לחול על העברת נזילות מחלק מהחברות הבנות בזמן משבר, ובפרט מחברות בנות בנקאיות בחו"ל. היחס בתאגיד הבנקאי סולו והיחס במאחד מדווח כממוצע התצפיות היומיות. דירקטוריון הבנק אימץ מגבלה פנימית המחמירה מהדרישה הרגולטורית ליחס כיסוי הנזילות, הן לתאגיד הבנקאי "סולו" והן במאחד. סיכון המימון בבנק מנוהל כחלק מסיכון הנזילות. לבנק מקורות מימון מגוונים, שעיקרם פיקדונות מהציבור. כשחלקם הארי מלקוחות פרטיים. אלו יוצרים, כאמור מטה, סיכונים נזילות ומימון נמוכים ביחס למקורות אחרים.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2017

טבלה 33-3: יחס כיסוי הנזילות

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2016	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2017	באחוזים
א. בנתוני המאוחד⁽¹⁾		
124%	122%	יחס כיסוי נזילות
80%	100%	יחס כיסוי נזילות המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים*
ב. בנתוני הבנק⁽²⁾		
118%	120%	יחס כיסוי נזילות
80%	100%	יחס כיסוי נזילות המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים*

* היחס המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים עומד על שיעור של 100% החל מיום 1 בינואר 2017.
 (1) החל מיום 1 בינואר 2017 היחס במאוחד מחושב מדי יום, ומדווח בדוח כממוצע התצפיות היומיות. בשנת 2016 היחס במאוחד חושב, בהתאם להוראות המעבר, מדי חודש, ודווח כממוצע שלוש התצפיות החודשיות.
 (2) היחס בתאגיד הבנקאי "סול" מחושב מדי יום, ומדווח בדוח כממוצע התצפיות היומיות. בהתאם לפרסום בנק ישראל בקובץ שאלות ותשובות מיום 29 בספטמבר 2016 בנושא הכללה בדיווח סול של תאגיד בנקאי, חברות בת המחזיקות נכסים נזילים עבור התאגיד, החל מיום 1 ביולי 2017 חישוב יחס כיסוי נזילות סול כולל חברות בנות אלו.

הבנק עומד בכל מגבלות סיכון הנזילות, הרגולטוריות והפנימיות, הכוללות, בין השאר, מודלי טווח קצר כדוגמת LCR ומודל פנימי ל-30 יום, מודלי טווח בינוני כדוגמת מודל פנימי דמוי NSFR (מקורות מימון יציבים למעל שנה חלקי צרכי מימון יציבים למעל שנה כהגדרתם בבנק ברוח המלצות ועדת באזל) ומגבלות המתייחסות לטווח הארוך. הבנק מחזיק במאוחד, לזמן משבר, נכסים נזילים (לאחר מקדמי ביטחון) בסך של 114,390 מיליון ש"ח נכון ליום 31 בדצמבר 2017, בנוסף לאגרות-חוב נזילות שאינן מוכרות לצרכי חישוב הנכסים הנזילים על-פי הוראת נב"ת 221. הנכסים הנזילים מוחזקים בחלקם בבנק ובחלקם בחברות הבנות, כאשר הבנק מתחשב במגבלות אפשריות להעברת נזילות בין חלק מהחברות הבנות לבנק עצמו, בדגש על חברות בנות בנקאיות בחו"ל. בהתאם, חלק מהחברות הבנות מחזיק נכסים נזילים לזמן משבר (או קו אשראי מהחברה האם) בהתאם לצורך, והבנק אינו מסתמך על נכסים אלו. לאור ההנחות לגבי מיחזור פיקדונות במהלך עסקים רגיל והנחות אחרות, הבנק אינו צופה בעיות נזילות שיחייבו שימוש בנכסים הנזילים, אך ערוך לתרחישים הנדרשים. הבנק עומד במגבלה הרגולטורית הנדרשת לשנת 2017 ובהתאם לתוכנית העסקית צפוי להמשיך לעמוד במגבלות הנדרשות. לבנק מקורות מימון מגוונים, שעיקרם פיקדונות מהציבור. הפיקדונות מגויסים ממספר רב מאוד של מפקידים וללא תלות במפקיד בודד או בקבוצת מפקידים. עיקר גיוס המקורות של הבנק מתבצע מהציבור בארץ כשחלקו הארי מלקוחות פרטיים. מקורות שקליים לא-צמודים מגיעים ברובם מלקוחות אלה, ובמידה מסוימת גם מלקוחות מוסדיים ועסקיים גדולים (שחלקם פועלים ישירות מול מגזר ניהול פיננסי). מקורות שקליים צמודים מגויסים הן מהציבור הרחב והן מלקוחות מוסדיים המשקיעים בפיקדונות בבנק, באגרות-חוב והון משני שמנפיקה קבוצת הבנק. הבנק מייחס חשיבות רבה לגיוס מקורות יציבים בעלי פיזור גבוה. המקורות במטבע-חוץ כוללים פיקדונות לקוחות פרטיים ולקוחות עסקיים בארץ, תושבי חוץ, חברות ישראליות בחו"ל, הנפקת CDs ומכשירים אחרים המבוטחים על-ידי ה-FDIC בארצות-הברית, הנפקות של אגרות-חוב בחו"ל ומקורות נוספים. שינויים בפעילות הבינלאומית מביאים לשינוי מסוים בתמהיל המקורות בשלוחות חו"ל, לפירוט ראה [סעיף פעילות בינלאומית בפרק "מגזר פעילות לפי גישה ההנהלה" בדוח ממשל תאגיד](#).

טבלה 34-3: יתרת סך הפיקדונות של שלוש קבוצות* המפקידים הגדולות**

ליום	ליום	
31 בדצמבר 2016	31 בדצמבר 2017	במיליוני ש"ח
12,696	16,828	קבוצה א
3,785	7,229	קבוצה ב
3,019	4,031	קבוצה ג

* "קבוצה" - מפקיד, לרבות צד השולט בו (לרבות אחרים הנשלטים על-ידיו) וצד הנשלט על-ידיו.
 ** שלוש קבוצות המפקידים הגדולות באותו מועד דיווח.

לפירוט והרחבה ראה פרק סיכון הנזילות [בדוח על הסיכונים: גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2017](#).
 למידע על נכסים והתחייבויות לפי מטבע ולפי תקופה לפירעון ראה [ביאור 31](#) בדוחות הכספיים.

3.5 סיכון תפעולי

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד העלול להיגרם מתהליכים פנימיים כושלים או לקויים, מפעולות אנוש, מכשלים במערכות וכן מאירועים חיצוניים. ההגדרה כוללת סיכון משפטי, אך אינה כוללת סיכון אסטרטגי וסיכון מוניטין. כשל הקשור לאחד הגורמים האמורים עלול להביא לפגיעה אפשרית ברווחיות. הבנק מפעיל יחידות בקרה, לרבות יחידות אבטחת מערכות מידע והגנת הסייבר, המשכיות עסקית, ביטחון, קצין ציות ואיסור הלבנת הון ומניעת מימון טרור, נהלים ומערכות מקיפים בנושאים הקשורים לפעילות בנקאית, ניהול משאבי אנוש, בקרות תהליכים, פעילות בחירום ועוד.

3.5.1 ניהול הסיכונים התפעוליים

אסטרטגיית ניהול הסיכונים התפעוליים נועדה לתמוך בהשגת היעדים האסטרטגיים של הקבוצה ומיקסום התועלת העסקית, בהתייחס לעלות במונחי סיכון, על-ידי כל גורם אחראי בכל הרמות של הארגון. התהליך הניהולי מוכוון להתבצע על בסיס הגדרת האחריות על הסיכונים (Risk Ownership). המטרה היא, שהתקשור והטיפול המושכל בסיכונים התפעוליים יתרמו לקבלת החלטות ניהוליות, תוך שיקולי תועלת עסקית מול עלות במונחי סיכון, הן ברמת הנהלת הארגון והן ברמת היחידות השונות. מטרת ניהול הסיכונים התפעוליים הנן:

- הבטחת פיקוח וניהול אפקטיביים של הסיכונים התפעוליים בכל יחידות הקבוצה, לרבות הבעלות על הסיכונים וקבלת החלטות בשיקולי עלות - תועלת;
  - הבטחת זיהוי ותקשורת אפקטיביים של הסיכונים התפעוליים בכל העסקים העיקריים בקבוצה וביחידות התמיכה, במגמה להגדיר תיאבון סיכון תפעולי בהתאם ליעדים האסטרטגיים המאושרים עבור כל יחידה בקבוצה;
  - הגדרת מסגרת בקרה פנימית, שתקדם בקבוצה ערכי תרבות נאותים של מודעות, שקיפות ויעילות בטיפול בסיכונים התפעוליים;
  - ניהול והקצאה אופטימלית של ההון הרגולטורי וההון הכלכלי ביחס לסיכונים התפעוליים.
- האחריות על הניהול השוטף של הסיכון התפעולי וביצוע הפעילויות למזער הסיכון חלה על מנהלי החטיבות ועל מנהלי חברות הבת בקבוצת הבנק. עבודת המטה בתחום זה מוטלת על המחלקה לניהול הסיכונים התפעוליים ביחידה לניהול הסיכונים התפעוליים וסיכוני השוק, בחטיבה לניהול סיכונים. ביחידות הבנק והקבוצה מתנהלת פעילות שוטפת של רשת בקרי סיכונים תפעוליים, לפי העיקרון של ניהול מטריציוני, שמבוסס על כפיפות ארגונית למנהלי החטיבות/מנכ"לי חברות הבת והכוונה מתודולוגית מצד המחלקה לניהול הסיכונים התפעוליים.

- הפעילות לניהול הסיכון התפעולי מפוקחת ומכוונת על-ידי שלושה פורומים:
- ועדת הדירקטוריון לניהול ובקרת סיכונים
- צוות ההנהלה לניהול סיכונים וצוות בראשות המנכ"ל
- צוות המשנה לניהול הסיכונים התפעוליים

מדיניות ניהול הסיכונים התפעוליים אושרה על-ידי ההנהלה ודירקטוריון הבנק. מסמך המדיניות מהווה מסגרת לניהול הסיכונים התפעוליים בקבוצה, בהתאם לעקרונות וחובות דיווח אחידים שיעדם ניהול תקין על-פי אמות המידה של באזל 2 (Sound Practices). פעילות הבנק בנושא מתבצעת על-פי כללי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 206 בנושא מדידה והלימות הון - סיכון תפעולי, המתייחסת בין היתר להקצאת ההון הרגולטורי בגין הסיכונים התפעוליים, וכן על-פי כללי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 350 בנושא ניהול הסיכון התפעולי, התואמת את ההנחיות במסמך של באזל מיוני 2011 בנושא Sound Practice בניהול הסיכון התפעולי.

הבנק פועל על-פי הגישה הסטנדרטית של באזל 2 והדרישות התואמות לניהול בנקאי תקין. התוכנית האסטרטגית לשנים הבאות כוללת, בין היתר, העמקה והרחבה של חלק מהפעילויות והתאמה לעדכונים במסמכים והנחיות רגולטוריות רלוונטיות. במסגרת הגישה הסטנדרטית מתנהלים בין היתר פרויקטים ופעילויות, כמפורט להלן:

- הדיווחים הרבעוניים מוגשים לצוות המשנה לניהול הסיכונים התפעוליים, צוות ההנהלה לניהול סיכונים וצוות, ועדת הדירקטוריון לניהול ובקרת סיכונים ומליאת הדירקטוריון. הדיווחים כוללים עדכונים בדבר יישום הגישה הסטנדרטית בקבוצה, תוכנית העבודה, סטטוס הפרויקטים בביצוע, מידע אודות אירועים תפעוליים, הערכות סיכונים פוטנציאליים, מגמות, שינויים בפרופיל הסיכונים ומידע חיצוני השוואתי.
- איסוף מידע על אירועים תפעוליים בקבוצת הבנק. בסיס המידע לעניין זה הוקם בסוף שנת 2002 ומשמש בין היתר לניתוח האירועים, המגמות והדפוסים ותומך במיפוי ובהערכת הסיכונים התפעוליים שהקבוצה חשופה אליהם.
- כחלק מפינוח תשתית מעקב ובקרה, מאופיינים KRIs, אינדיקטורים עיקריים לסיכונים תפעוליים, ביחס למוצרים, תהליכים או סיכונים מוסדיים. ה-KRI הנו מדד הניתן למדידה כמותית ועשוי לכלול גם מידע איכותי, המצביע על הימצאות גורם מסוים או מגמה. נקבעו ספים למעקב, אסקלציה וטיפול, לפי העניין.
- ביצוע הפקות לקחים מאירועים תפעוליים, שיתופי מידע רלוונטי בין יחידות ולמידה ארגונית.

מתבצעים מהלכים שוטפים לזיהוי, מיפוי והערכת סיכונים תפעוליים ובקרות ביחידות הבנק והקבוצה, לרבות מיפוי סיכונים מעילות והונאות. הפעילות מתבצעת על בסיס מתודולוגיה אחידה התואמת את דרישות ועדת באזל והוראות בנק ישראל בנושא, לרבות מעקב אחר יישום ההמלצות. אחת לשלוש שנים מתבצע מהלך של מיפוי מקיף של הסיכונים התפעוליים בכל יחידות הקבוצה. בהמשך, מתבצעים תחזוקה, עדכון והרחבה של הממצאים באמצעות ניתוחים נוספים, ניתוחי עומק וניתוח סיכונים במוצרים/פעילויות חדשים.

מטרת הפעילות לזהות מוקדי סיכון מהותיים, להגדיר אחריות על הסיכונים (Risk Ownership), להעריך את הסיכונים (הממוצעים והקיצוניים) והבקרת הקיימות ולהבחין בין סיכונים נמוכים לבין סיכונים מהותיים הדורשים בחינה נוספת ונקיטת פעילויות בהתאם לשיקולי עלות - תועלת, על-פי דרכים עיקריות להתמודדות עם סיכונים, כדלקמן:

- למזער את הסיכון באמצעות יישום בקרות נוספות
- להעביר את הסיכון לצד ג' (כגון: ביטוח, מיקור חוץ)
- לספוג את הסיכון תוך כימות שלו
- להפחית את הפעילות יוצרת הסיכון

פעולות נוספות בזיקה כוללות:

- מערכת מיכונית לניהול הסיכון התפעולי, "פמל"ה", הוטמעה ביחידות הקבוצה. המערכת פועלת בתחומים של איסוף מידע אודות אירועים תפעוליים, מיפוי והערכת הסיכונים והבקרות, איסוף KRI (אינדיקטורים עיקריים לסיכון), נושאים לטיפול, הפקת לקחים ודיווחים.
- גובשה ומיזמה מסגרת כוללת של עקרונות וסטנדרטים בנושא תפישת בקרה אחידה בקבוצת הבנק. במסגרת זו מתכנסים צוותי בקרה ומתבצע תהליך תקופתי להערכת אפקטיביות הבקרות.
- השקת מוצר חדש/פעילות חדשה, על-פי הגדרות מדיניות השקת מוצר חדש בקבוצת הבנק, מלווה בבחינה וניתוח של הסיכונים התפעוליים הרלוונטיים הטמונים במוצר/פעילות.
- הוגדרה תשתית מתודולוגית לניהול סיכונים תפעוליים בתהליכי IT מהותיים.
- דרישה מיוחדת מוגדרת במדיניות לצורך בחינה מקדימה טרם הוצאת פעילות למיקור חוץ. זאת בשים לב לסיכונים הייחודיים למיקור חוץ.
- תשומת לב מיוחדת, לרבות גיבוש מדיניות ייעודית, ניתנה לניהול סיכוני בנקאות בתקשורת, בהתאם להנחיות הוראת ניהול בנקאי תקין 367 בנקאות בתקשורת.

3.5.2. סיכוני טכנולוגיה ומחשוב

הבנק תלוי במערכות ותשתיות IT לפעילותיו השונות. סיכון הטכנולוגיה והמחשוב הינו הסיכון לפגיעה בפעילותו התקינה של הבנק ובשירות ללקוחות, להפסד או לפגיעה במוניטין עקב אי נאותות או כשל במערכות ותשתיות ה-IT של הבנק. ככלל, הבנק מתחזק את מערכות ותשתיות המידע, מאמץ טכנולוגיות חדשות ופועל תמידית למתן תשתית טכנולוגית המאפשרת את התנהלותו העסקית וקידום יוזמות אסטרטגיות בחטיבות השונות, בהתאם למדיניות ניהול טכנולוגיית המידע של הבנק. מדיניות זו כוללת התייחסות להיבטי אבטחת מידע והסייבר, עקרונות גיבוי והתאוששות במצבים של תקלות ואסונות, מיקור חוץ ומחשוב ענן, מדיניות פיתוח ושימוש בטכנולוגיות חדשות במסגרת בנקאות בתקשורת וניהול סיכוני IT. כמו-כן, על מנת להתמודד עם אתגרי העתיד, לפשט וליעל את הפלטפורמות הטכנולוגיות, לשפר את יכולת התגובה ולבנות יכולות חדשות, החליט הבנק על ביצוע פרויקט מודרניזציה רב שנתי של מערכות המחשוב המרכזיות.

בחינת סיכוני ה-IT מתבצעת באופן שוטף, על-פי מתודולוגיה מקובלת, הן ברמת תהליכי ה-IT המהותיים המנוהלים בבנק והן ברמת מערכות המידע והתשתיות המשמשות בבנק. הטיפול בסיכונים הנובעים מתהליכי IT מהותיים מבוצע כחלק מתפישת הבקרה המיושמת בחטיבת טכנולוגיה ומחשוב, על-ידי מספר יחידות מקצועיות ייעודיות הכפופות להנהלת החטיבה. יחידות אלו פועלות על-פי ההנחיות הרגולטוריות השונות, כגון הוראות ניהול בנקאי תקין 357 ו-361 בניהן; מחלקת אבטחת מערכות מידע והגנת הסייבר, יחידת תכנון ובקרה, בקרת פיתוח והמשכיות עסקית ויחידת ניהול סיכוני IT.

3.5.3. סיכוני אבטחת מידע וסייבר

בתחום הסייבר מתנהלת פעילות כנדרש בהוראות בנק ישראל ובכללן הוראת ניהול בנקאי תקין 361 בנושא ניהול הגנת הסייבר, חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981 וחוקים אחרים בהתאם לעניין, במטרה להגן על מערך טכנולוגיית המידע ולמזער את הסיכונים. סיכוני אבטחת מידע וסייבר בבנק מנוהלים על-ידי מערך אבטחת מערכות מידע וסייבר בחטיבת הטכנולוגיה והמחשוב.

סיכון הסייבר הינו הסיכון לנזק ובכללו שיבוש, הפרעה, השבתה של פעילות, גניבת נכס, איסוף מודיעין או פגיעה במוניטין/אמון הציבור כתוצאה מהתרחשות אירוע סייבר. בשנים האחרונות חל גידול בתחכום ובחומרת תקיפות הסייבר על המגזר הפיננסי העולמי, כאשר ההתפתחויות הטכנולוגיות והרחבת השירותים הדיגיטליים מחד ורמת התחכום והכלים העומדים לרשות התוקפים מאידך מגדילים את החשיפה לסיכוני סייבר.

הבנק משקיע אמצעים רבים (אנושיים וטכנולוגיים) בכדי לחזק את מערך אבטחת המידע והגנת הסייבר על מנת להתמודד עם התפתחות האיומים. מערך ההגנה של הבנק מורכב משכבות הגנה מרובות המשלבות טכנולוגיות מתקדמות. הבנק מפעיל תהליכי הגנת סייבר על מנת למזער את הסיכון לחדירה וגישה לא מורשית למערכות המידע ולהתממשות תקיפות, ולהבטיח את נכונות, זמינות וחשאיות מאגרי המידע. במקביל מפעיל הבנק תהליכי גילוי וזיהוי אירועי סייבר בכל שעות היממה, ובכללם הפעלת מרכז אירועי אבטחת מידע. כמו-כן הבנק ערוך להכלת אירועי סייבר תוך מזעור הנזק על נכסי הבנק ולקוחותיו. הבנק פועל באופן מתמיד לזיהוי יעדי ההגנה, האיומים, הסיכונים ואפקטיביות ההגנה ובונה את תוכניות העבודה לשיפור מערך ההגנה בהתאם.

3.5.4. סיכוני מחשוב ענן

בחודש יולי 2017 פרסם בנק ישראל הוראת ניהול בנקאי תקין שמספרה 362, בנושא מחשוב ענן (Cloud Computing). הוראה זו מבטלת את מכתב המפקח על הבנקים בנושא: "ניהול סיכונים בסביבת מחשוב ענן" מיום 29 ביוני 2015. הבנק מיישם מחשוב ענן בתחומים מסוימים ובוחן שימושים נוספים תוך טיפול נאות בסיכונים התפעוליים הנגזרים מכך ובהתאמה להנחיות הרגולציה. זאת מתוך כוונה לאפשר יישום היתרונות העסקיים של שימוש בשירותי מחשוב ענן תוך ניהול מושכל של הסיכונים ועמידה בדרישות הרגולציה.

3.5.5. היערכות לחירום

בבנק מנוהלת ומיושמת תוכנית רציפה להיערכות לחירום ולהמשכיות העסקית (BCMP – Business Continuity Management Plan) בהתאם להוראות בנק ישראל 355 ("ניהול המשכיות עסקית"), 357 ("ניהול טכנולוגיית המידע") והרחבות נוספות. היערכות הבנק מבוססת על תוכניות פעולה מפורטות, נוהלי עבודה, ניסויים ותרגולים תקופתיים המוגדרים במערכת נהלים לשעת חירום. כחלק מהיערכותו לחירום ביצע הבנק מהלך רוחבי של קביעת מדיניות, הגדרת תרחישי יחוס, מיפוי וניתוח תהליכים קריטיים והמשאבים הנדרשים לאישושם בחירום (BIA) ועדכון תוכניות הפעולה על בסיס מתודולוגיות מקובלות בעולם. תוכנית הפעילות מערבת את כל חטיבות הבנק, באמצעות ממוני המשכיות עסקית חטיבתיים וצוותים ייעודיים. תוכנית ה-BCP מובלת על-ידי יחידת ניהול המשכיות עסקית ייעודית (BCM), כפופה למנהל המשכיות העסקית בבנק ולמנהל צוות החירום הבנקאי (מנהלת חטיבת טכנולוגיה ומיחשוב). מדיניות המשכיות העסקית אומצה גם בחברות הבנות בארץ ובעולם וכן בסניפי חו"ל של הבנק, בהתאמה למדיניות ממשל תאגידי והנחיות בנק ישראל. בנוסף, מבצע הבנק תרגילי חירום תקופתיים, הכוללים הן תרחישים תפעוליים והן תרחישים עסקיים מורכבים, בהשתתפות היחידות השונות, מרמת הסניפים, מנהלות, יחידות, חטיבות ועד רמת הנהלת הבנק. הבנק הקים אתר מחשוב מרכזי חדש מרוחק להבטחת זמינות ומיגון מערכות המידע והמידע עצמו. מערך ניהול המשכיות העסקית בבנק אושר על-ידי מכון התקנים הישראלי כתואם את דרישות התקן הבינלאומי ISO22301. במסגרת היערכות המשכיות העסקית הבנק נערך לטיפול במגוון של תרחישים אפשריים. ביחס לתרחישי חירום, שבינם עלול להיגרם לונק משמעותי, מנוטרות מערכות התרעה של "אורות אדומים" וקיימות תוכניות מגירה מפורטות להמשכיות עסקית. תרחישי הקיצון נבחנים ונידונים תקופתית בצוות טיפול בתרחישי קיצון וריכוזי סיכון. הפעלת תוכניות המגירה היא באחריות הנהלה או צוות הנהלה ייעודי לטיפול בהיבטים הפיננסיים של מצבי משבר. יצוין כי צ'ארטר להקמתו של צוות כזה כלול אף הוא בין תוכניות המגירה.

3.5.6. ביטוח

לבנק פוליסת ביטוח בנקאי המגדרת סיכונים תפעוליים וכוללת: (1) ביטוח בנקאי לכיסוי נזקים העלולים להיגרם כתוצאה ממעילות עובדים, אובדן מסמכים, זיוף מסמכים ועוד; פוליסה זו כוללת כיסוי לנזקי פשעי מחשב שנגרמו לבנק ו/או ללקוחותיו עקב חדירה של צד שלישי בלתי מורשה למערכות המחשב של הבנק; (2) ביטוח אחריות מקצועית להגנה בפני תביעת לקוח שנגרם לו נזק כתוצאה מפעולה בנקאית רשלנית. הפוליסות האלו כפופות לחריגים המקובלים בפוליסות ביטוח של תאגידים בנקאיים בישראל (לרבות החרגת נזק הנגרם כתוצאה מעבירה על הוראות הקשורות בהלבנת הון ובמימון טרור). בנוסף, המערך הביטוחי של הבנק כולל גם ביטוח רכוש, צד ג', חבות מעבידים, ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה וביטוחים נוספים. גבולות האחריות בפוליסות נקבעו על-ידי הבנק בהתאם להערכת הסיכון הכרוך בפעילות הקבוצה וכחלק ממדיניות ניהול הסיכונים הכוללת. במסגרת מילוי הדרישות לניהול תקין על-פי הנחיות באזל (Sound Practice), קיים שיתוף פעולה תוך חילופי מידע בין המחלקה לניהול הסיכונים התפעוליים ובין היחידה המטפלת בביטוח הבנקאי.

לפרטים נוספים אודות התרבות הארגונית וממשל הסיכונים בקבוצה ראה ["דוח על הסיכונים"](#).

3.6. סיכון ציות

סיכון הציות הוא הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר התאגיד (הבנק) עלול לספוג כתוצאה מכך שהוא אינו מקיים את הוראות הציות. הבנק נוקט מדיניות של ציות לכלל הוראות החוק והרגולציה, ופועל להטמעתה ביחידותיו ובקרב עובדיו. לצרכי ניהול הסיכון, ניתן להגדיר את סיכוני הציות המרכזיים שמפניהם מבקש הבנק להתגונן כמפורט להלן:

- הסיכון לנזק מהותי בגין צו רגולטורי מצד רשות כלשהי, בשל אי-ציות של הבנק או מי מעובדיו, להוראות העוסקות באיסור הלבנת הון ומימון טרור, וכן בגין ליקויים בתהליכים שנועדו להבטיח ציות כאמור או בגין חסרונם של תהליכים כאמור;
- הסיכון לנזק מהותי בגין צו רגולטורי מצד רשות רגולטורית, בשל פעילות לא נאותה של הבנק או מי מעובדיו ביחס ללקוחות הבנק, ביחס לנושאי מס או בשל אי-ציות להוראות דין בהקשרים אלו;
- הסיכון לנזק מהותי בגין צו רגולטורי מצד רשות רגולטורית, בשל אי-ציות של הבנק או מי מעובדיו לדיני ניירות-ערך;
- הסיכון לנזק מהותי בגין תביעה ייצוגית, הנובעת מאי-ציות להוראות המסדירות את יחסי הבנק והלקוח;
- הסיכון לתביעה פלילית נגד הבנק או עובדים בכירים בו, בשל אי-ציות לחוק.

זיהוי מוקדי סיכון הציות המרכזיים ומעקב אחר התפתחותם נעשה, בין היתר, באמצעות מדדי סיכון. מוקדי הסיכון המרכזיים ועוצמת הסיכון הנובעת מהם עשויים להשתנות בהתאם לדינמיות הרגולציה, האכיפה, פעילות הבנק והלקוחות, התפתחות השוק וכיו"ב. לשם מדידת הסיכון, משתמש הבנק במדדים כמותיים ובמדדים איכותיים. המדדים כוללים, בין היתר, התפתחויות רגולטוריות ואכיפתיות, שינויים בלקוחות ובמוצרים מסוימים, ממצאי בקורות וביקורות, סקרי פערים ועוד. קצין הציות הראשי של הבנק משמש בתפקידו לפי הוראת ניהול בנקאי 308, בין היתר כאחראי על מילוי החובות לפי חוק איסור הלבנת הון ומניעת מימון טרור, וכן כממונה על האכיפה בניירות-ערך לפי חוק ליעול הליכי אכיפה ברשות ניירות-ערך וכקצין אחראי על-פי ה-FATCA. יחידת קצין ציות ראשי והממונה על האכיפה בניירות-ערך, מורכבת מיחידת איסור הלבנת הון, יחידת אכיפה בניירות-ערך וציות בינ"ל, יחידת קשרי לקוחות הוראות צרכניות וחברות בנות, יחידת הציות למיסי בינלאומי, ויחידת מטה.

יחידת קצין ציות ראשי נועדה לתמוך בהשגת היעדים האסטרטגיים והעסקיים של הקבוצה תוך מזעור החשיפה לסיכוני ציות ומוניטין. יעדי יחידת קצין ציות ראשי הינם:

- להוביל מדיניות ליישום מלוא הוראות החוק בכלל יחידות הבנק בארץ ובעולם, תוך הבנת הצרכים של היחידות העסקיות ותמיכה בפעילותן;
- בראייה מבוססת סיכון לזהות, לתעד ולהעריך באופן פעיל את סיכוני הציות הגלומים בפעילויות העסקיות של הבנק;
- לנטר ולבדוק הציות בקבוצת הבנק על-ידי ביצוע דגימות ולדווח לאורגני הבנק אודות הממצאים.

האחריות על הניהול השוטף של סיכון הבנק בהיבטי הציות, וביצוע הפעילויות למזעור הסיכון, חלה על מנהלי החטיבות ועל מנהלי חברות הבנות בקבוצת הבנק. האחריות המקצועית כמעגל בקרה שני בתחום זה מוטלת על יחידת קצין ציות ראשי בחטיבה לניהול סיכונים. ביחידות הבנק והקבוצה מתנהלת פעילות שוטפת של מערך קצין ציות, על בסיס ניהול מטריציוני, שמבוסס על כפיפות ארגונית למנהלי החטיבות/מנכ"לי חברות הבת וכפיפות מקצועית ליחידת קצין ציות ראשי.

הפעילות של יחידת קצין ציות ראשי ואכיפה בניירות-ערך מפוקחת על-פי ממשל תאגידי באמצעות:

- ועדת הדירקטוריון לניהול ובקרת סיכונים;

- הנהלת הבנק בראשות המנכ"ל;

- דיווח לפחות פעם בשנה להנהלה הבכירה ולדירקטוריון על נושאי הציות.

מדיניות הציות הקבוצתית, קובעת כללים לגבי מכלול הנושאים המרכיבים את נושאי הציות כאמור לעיל. המדיניות כוללת כללי ממשל תאגידי ואינטראקציה עם חברות בנות וסניפים מחוץ לישראל, ומתבססת על החקיקה והרגולציה בישראל ובמקומות הפעילות הרלוונטיים. קבוצת הבנק הקימה תשתית לטיפול בחובות הגילוי הנדרשות מול יחידים ותאגידים בעניין ה-FATCA וממשיכה בהיערכותה לעמוד במכלול הדרישות המתחייבות מחקיקה זו ומהרגולציה הישראלית בנושא. במסגרת זו הבנק והחברות הבנות הרלוונטיות נרשמו בהתאם לדרישות ה-FATCA באתר ה-IRS, קיבלו מספר GILN ומינו קצין אחראי FATCA כנדרש גם במסגרת הסכם בין מדינות. כמו-כן, בוצעו התאמות בתהליכי העבודה ובמערכות התפעוליות ובוצעו הדרכות לכל דרגי המנהלים והעובדים ביחידות המנהלות כספי לקוחות. בדומה קבוצת הבנק מקימה תשתית לטיפול בחובות הגילוי הנדרשות מול יחידים ותאגידים בעניין CRS. החוק בישראל מאפשר דיווחים הדדיים על חשבונות פיננסיים במסגרת אמנת ה-OECD לחילופי מידע. לצורך יישום החוק נדרשות תקנות שטרם אושרו בכנסת. כמו-כן, הבנק קבע מדיניות כוללת של כסף מוצהר גם לעניין הלקוחות תושבי החוץ, שנועדה לצמצם החשיפה להימצאותם של כספים לא מדווחים, בחשבונות תושבי החוץ בכל קבוצת הבנק.

במסגרת סיכון הציות נכלל גם הסיכון בקשר עם פעילות הבנק מול בנקים שמקום מושבם ברשות הפלסטינאית אשר טעונה עמידה בדרישות רגולטוריות שונות, בפרט בקשר עם הלבנת הון ומניעת מימון טרור, וכרוכה במעקב אחר העברות כספים אל ומאת תושבי הרשות הפלסטינאית. בחודש יוני 2006 החליט הבנק להפסיק לתת שירותים לבנקים הפועלים בשטחי הרשות הפלסטינאית. בעקבות החלטה זו, פנו נגיד בנק ישראל ונציגי משרד האוצר בבקשה שלא לממשה ולהמשיך במתן שירותים מסוימים בכפוף למגבלות מסוימות שנקבעו על-ידי הבנק. בהמשך למגעים שהתקיימו בנושא זה בין הבנק לבין בנק ישראל ומשרד האוצר, העניק שר האוצר לבנק בחודש נובמבר 2006 היתר לפי סעיף 9(ד) לחוק איסור מימון טרור, שמשמעו כי הוראות חוק איסור מימון טרור בדבר "איסור פעולה ברכוש טרור" לא יחולו על הפעולות שצוינו בהיתר.

בתחילת שנת 2009 הפסיק הבנק את פעילותו עם בנקים וסניפים שמקום מושבם ברצועת עזה, לאחר שהממשלה הכריזה על עזה כעל ישות עוינת. במרוצת השנים, חזר הבנק ופנה לבנק ישראל ולמשרד האוצר והודיע כי נוכח הבעייתיות הכרוכה במתן שירותים בבנקים הפלסטינאיים ברצונו להפסיק מתן שירותים אלה.

בשנת 2016 ביקש הבנק פעם נוספת להפסיק את מתן השירותים לבנקים ברשות הפלסטינאית, זאת לאור הסיכונים ההולכים וגדלים הכרוכים במתן שירותים לבנקים הפלסטינאיים הן במישור האזרחי והן במישור הפלילי והרגולטורי (איסור הלבנת הון, איסור מימון טרור, עבירות מס ועוד). רשויות המדינה ביקשו לדרות את ביצוע המהלך, תוך הדגשה שהמדינה פועלת על-מנת שהבנק יקבל את ההגנות הדרושות במישור האזרחי, הפלילי והרגולטורי, בקשר למתן השירותים לבנקים ברשות הפלסטינאית.

בחודש ינואר 2018 קיבל הבנק כתיב חסינות ושיפוי חתומים מהיועץ המשפטי לממשלה ומשרד האוצר. כתב החסינות מגן על הבנק, נושאי משרה בו ועובדיו מפני הגשת כתב אישום בישראל בגין עבירות מסוימות בקשר עם הלבנת הון ומניעת מימון טרור ביחס לשירותים שהבנק העניק או עניק לבנקים פלסטיניים מיום 28 במרץ 2016 ועד ליום 31 במאי 2019 ("תקופת החסינות והשיפוי"). בהמשך לכתב החסינות, קיבל הבנק בינואר 2018 מכתב מהמפקחת על הבנקים ובו הודעתה כי לא ינקטו צעדי אכיפה בכל הנוגע לפעולות של הבנק בקשר למתן שירותי קורספונדנציה שעליהם חל כתב החסינות.

בכתב השיפוי התחייבה מדינת ישראל לשפות את הבנק בסכום של עד 1.5 מיליארד ש"ח בגין הוצאות (חבות לפי פסק דין והוצאות משפט) בהן יישא הבנק במסגרת הליכים אזרחיים או הליכים פליליים שלא הסתיימו בהרשעה אשר ננקטו כנגד הבנק, נושא משרה בו או עובד בקשר עם מתן השירותים הקורספונדנטים בתקופת החסינות והשיפוי. התחייבויות החסינות והשיפוי הניתנות לבנק כאמור כפופות לסייגים שנקבעו בהן ולתנאים בהם על הבנק לעמוד.

תחת סיכון הציות כלולים גם הסיכונים הנובעים מהחקירות על-ידי רשויות בארצות-הברית כאמור בביאורים 25 ו-25 הדוחות הכספיים.

3.7 סיכון משפטי

סיכון להכנסות ולהון הקבוצה כתוצאה מאירועים בלתי צפויים, כגון תביעות משפטיות, לרבות תביעות ייצוגיות, חוסר יכולת לאכוף חוזים, או פסיקות לרעת הקבוצה, שעלולים לגרום לפגיעה ברווחיות הקבוצה. הקבוצה נעזרת במערך ייעוץ משפטי פנימי וחיצוני.

על-פי הגדרת בנק ישראל, סיכון משפטי הינו "סיכון להפסד כתוצאה מהעדר אפשרות לאכוף באופן משפטי קיומו של הסכם". סיכונים מעין אלה בעבודת הבנק יכולים לנבוע כתוצאה ממכלול רחב של נסיבות שונות. כך, למשל, סיכונים יכולים לנבוע כתוצאה מהעדר מסמכים כתובים בקשר להתקשרויות שנעשו בין הבנק ללקוחותיו, בין הבנק לספקיו או לאחרים, מליקויים בחתימה ו/או העדר פרטים בהסכמים כתובים; מהיותם של הסכמים מנוסחים שלא כהלכה ו/או נתונים לפרשנות שאינה משקפת את כוונת הבנק; מהיותם של הסכמים ברי ביטול (במלואם או בחלקם) ו/או כוללים הוראות שאינן ניתנות לאכיפה וליקויים משפטיים נוספים.

הבנק נוקט התייחסות מרחיבה באשר לסיכונים המשפטיים וכולל בהם סיכונים הנובעים מהוראות חקיקה ראשית ומשנית, הוראות רגולטוריות, פסיקה של בתי משפט, בתי דין וגופים אחרים שיש להם סמכות מעין-שיפוטית, סיכונים הנובעים מפעילות שאינה מגובה ביעוץ משפטי, או ביעוץ משפטי לקוי וסיכונים הנובעים מהליכים משפטיים.

הסיכונים המשפטיים שלובים מטבעם בסיכונים תפעוליים. כך, למשל, אפשרות העדרו של הסכם כתוב, מלא וחתום כדין לעסקה פלוגית, למרות שהסכם מסוג זה מצוי ברשות הבנק ומשמש אותו במהלך העסקים הרגיל שלו.

בבנק אושר מסמך מדיניות לניהול הסיכון המשפטי אשר במסגרתו מושם דגש על:

- איתור מוקדי הסיכונים המשפטיים המהותיים והטיפול בהם, תוך קביעת גורם אחראי ליישום ההנחיות;
- הכנת הסכמים, הנחיות ונהלים מתאימים, כדי לוודא נקיטת צעדים למניעת הסיכונים;
- בדיקת השלכות הוראות החקיקה (לרבות פסיקה) והוראות הרשויות, ובחינת השלכותיהן על עבודת הבנק;
- הפקת לקחים משינויים בחקיקה (לרבות פסיקה) ויישום לקחים אלה במסמכים המשפטיים הנהוגים בבנק והעברת חוות-דעת בנושא ליחידות הרלוונטיות בבנק.

לגבי חברות בנות בארץ ובח"ל, מתווה התוכנית מדיניות כללית של ניהול סיכונים שעל כל חברה להתאימה לנסיבותיה ולפעולותיה. כן נדרשו מנגנונים של דיווח מחברות אלו למנהל הסיכונים המשפטיים.

אחת לרבעון נמסר דיווח על-ידי יעוץ המשפטי לצוות ניהול סיכונים של ההנהלה ולועדת ניהול סיכונים של הדירקטוריון בדבר סיכונים משפטיים שהתממשו בהשוואה להערכות המוקדמות בעניין זה וכן מידע סטטיסטי בדבר הליכים משפטיים לסוגיהם שנפתחו או נסתיימו בתקופה הרלוונטית.

3.8 סיכון מוניטין

סיכון המוניטין מוגדר כסיכון קיים או עתידי לפגיעה בהכנסות או בהון כתוצאה מתדמית שלילית על-ידי מחזיקי העניין הרלוונטיים כגון: לקוחות, צדדים לעסקות, בעלי מניות, משקיעים, או גופים רגולטוריים.

מדיניות ניהול סיכון המוניטין בקבוצת הבנק אושרה על-ידי ההנהלה והדירקטוריון ומיושמת ביחידות הקבוצה.

אסטרטגיית ניהול סיכון המוניטין בקבוצת בנק הפועלים קובעת כי יש למנוע, למזער ולבקר את סיכוני המוניטין. בהתאם לכך, נקבעו יעדים כלל קבוצתיים ביחס לסיכון המוניטין, כדלקמן:

- הבטחת פיקוח וניהול אפקטיבי של סיכון המוניטין
  - הבטחת תקשורת אפקטיבית וזיהוי סיכון המוניטין, במטרה להגדיר תיאבון לסיכון המוניטין בהתאם למטרות האסטרטגיות שאושרו עבור כל יחידה
  - הגדרת מסגרת לבקרה פנימית במטרה לקדם תרבות וערכים של מודעות, שקיפות ויעילות בטיפול בסיכוני מוניטין
- דירקטוריון הבנק והנהלה אחראים לקידום סטנדרטים גבוהים של אתיקה וישרה ולביסוס תרבות המדגישה את חשיבות הבקרה הפנימית.

3.9 סיכון רגולציה וחקיקה

סיכון רגולציה הינו סיכון להכנסות ו/או להון הקבוצה, שנובע מתהליכי חקיקה ו/או מטיטוטות הוראות של גופים רגולטורים שונים, שגורמים לשינויים בסביבה העסקית של הקבוצה. שינויים אלה יכולים להשפיע, לעיתים, על יכולת הקבוצה להציע שירותים מסוימים ו/או לחייבה לבצע השקעות טכנולוגיות ואחרות בעלות ניכרת ותוך פגיעה בלוח הזמנים לפיתוח שירותים מתוכננים אחרים.

לפרטים בדבר יוזמות רגולטוריות מהותיות בעלות השפעה על פעילות הבנק בתקופת הדיווח ראה [סעיף 3.14 להלן](#).

3.9.1 מגבלות ופיקוח על פעילות התאגיד הבנקאי

הבנק פועל במסגרת חוקים, תקנות והוראות שחלקם ייחודיים למערכת הבנקאית, וחלקם, גם אם אינם ייחודיים כאמור, משפיעים על מקטעים מהותיים מפעילותו. פקודת הבנקאות, חוקי הבנקאות השונים והוראות ניהול בנקאי תקין אשר מפרסם המפקח על הבנקים מעת לעת, מהווים את הבסיס החוקי והמרכזי לפעילותה של קבוצת הבנק. אלו מגדירים, בין היתר, את גבולות הפעילות המותרת לבנק, את הפעילות המותרת לחברות בנות וחברות קשורות לקבוצת הבנק ואת תנאי השליטה והבעלות בהן, את מערכות היחסים בין הבנק ללקוחותיו, את השימוש בנכסי הבנק ואת אופן הדיווח על הפעילות האמורה למפקח על הבנקים ולציבור. בצידם כפוף הבנק לחקיקה ענפה המסדירה את פעילותו בשוק ההון הן עבור לקוחותיו והן עבור עצמו (למשל בתחום יעוץ ההשקעות וניהול תיקי לקוחות, יעוץ פנסיוני, דיני נירות-ערך ומגבלות על פעילות בתחום הביטוח).

חוקים נוספים, בנושאים ייחודיים, מטילים על בנקים, והבנק בכללם, חובות וכללים ספציפיים. כך למשל החקיקה הקשורה באיסור הלבנת הון ואיסור מימון טרו, חוק נתוני אשראי, חקיקה הקשורה בהלוואות לדויר, דיני הערבות וכו'.

בנוסף לאלה קיימת חקיקה נוספת שבשל הקשר שלה לפעילות הבנק יש לה השפעה רבה על התנהלותו. לעניין זה ראוי להזכיר, בין היתר, את דיני הוצאה לפועל, דיני פירוקים וכינוסים, חוקים המתחייבים למגזרים ספציפיים (רשויות מקומיות, נוטלי משכנתאות, רוכשי דירות, המגזר החקלאי) וחוקי מס שונים. פעילותו של הבנק נתונה לפיקוח וביקורת של הפיקוח על הבנקים וכן של גורמים מפקחים נוספים בתחומי פעילות ספציפיים, דוגמת רשות נירות-ערך, רשות שוק ההון, הביטוח והחיסכון והממונה על הגבלים העסקיים. גורמים אלה עורכים מעת לעת ביקורת בבנק בקשר עם תחומי הפעילות השונים. הבנק וחברות הבת פועלים על מנת לעמוד בחובות החלות עליהם מכוח הוראות הדין האמורות.

3.9.2 דרכי ניהול הסיכון הרגולטורי

יחידת הרגולציה מעריכה ומנהלת את הסיכונים הרגולטוריים, על-ידי ניטור, זיהוי, איסוף המידע, הערכה, דיווח ומעקב ובקרה אחר ההתפתחויות הרגולטוריות בעת התהוותם. היחידה מהווה את הקשר בין היחידות הפנימיות בבנק לרגולטור במהלך התגבשות החקיקה, כך שתושמע דעתם של הגורמים המקצועיים באופן שיפחית את הסיכון מרגולציה לא מיטבית. בנוסף מספקת היחידה חוות דעת לפי העניין בדבר השפעת הרגולציה בהתהוות על ההתנהלות העסקית הצפויה של יחידות הבנק השונות. היחידה פועלת בשיתוף פעולה מלא עם היחידות המקצועיות הרלוונטיות בבנק ובחברות הבנות והשלוחות, בארץ ובח"ל, לידוא יישום הרגולציה באופן מלא וביעילות מבחינה עסקית. לעניין הציות להוראות הרגולטוריות ראה [סיכון הציות לעיל](#).

3.10. סיכון כלכלי

זיהוי גורמי הסיכון בסביבה הכלכלית נעשה על-ידי המחלקה הכלכלית תוך מעקב אחר נתונים כלכליים ופיננסיים שוטפים בארץ ובעולם, והערכה מקצועית של המשמעות והנגזרות מנתונים אלו. המחלקה ממפה ומדווחת על הסיכונים הפוטנציאליים במשק ובשווקים הפיננסיים לצוותים ולועדות הרלוונטיים. במקביל עורכת המחלקה סט תרחישי קיצון בעלי הסתברות להתממשות עתידית, אף אם נמוכה, שלהערכתה עשויות להיות להם השלכות כלכליות ופיננסיות משמעותיות על המשק ועל הבנק. תרחישי הקיצון מתעדכנים מדי שנה בהתאם למפת הסיכונים, התרחישים מאושרים על-פי הנהלים על-ידי הגורמים המוסמכים לכך. בד בבד, המחלקה הכלכלית בוחנת שורה של "נורות אזהרה" שעשויות לאותת על עלייה בהסתברות לאירוע של תרחיש קיצון. דיווח על נורות האזהרה מבוצע באופן שוטף לצוות הנהלה לניהול סיכונים.

הבנק מתרגם את תנאי השוק בתרחיש להשפעה על פעילותו העסקית בהתאם לתחומי הסיכון השונים, ובוחן את ההשפעה על הרווחיות, ההון והלימות ההון תוך ניטור הסיכונים והמגזרים אשר עשויים להיות מושפעים מהשינויים הכלכליים במשק ובעולם, והתאמת מדיניותו ופעילותו הבקרה לפי צורך. בין היתר, הבנק בוחן את ניירות-ערך בתיק ההשקעות בישראל ובח"ל, את החשיפה למוסדות פיננסיים זרים, וכן מוקדי סיכון בתיק האשראי העלולים להיות מושפעים מן ההתפתחויות ועומד באופן שוטף בדרישות הנזילות כנדרש מהוראות הפיקוח.

לפרטים בדבר מצב המשק בישראל ובעולם ראה [פרק סקירה כלכלית](#) בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2017.

3.11. סיכון אסטרטגי

סיכון אסטרטגי הנו סיכון מהותי עכשווי או עתיד לרווחים, הון, מוניטין או מעמד שעשוי להיגרם בעקבות שינויים בסביבה העסקית, החלטות עסקיות שגויות, יישום בלתי נאות של אסטרטגיה או החלטות עסקיות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים (לדוגמה מהלכי מתחרים), כלכליים או טכנולוגיים. הסיכון האסטרטגי הנו פונקציה של התאמת היעדים האסטרטגיים של הארגון לסביבת פעילותו, התאמת התוכניות העסקיות שפותחו על מנת להשיג יעדים אלו, הקצאת המשאבים, ואיכות היישום.

התוכנית האסטרטגית של הבנק הינה תוכנית תלת-שנתית - המאושרת על-ידי הנהלת הבנק והדירקטוריון - והנבחנת ומותאמת מדי שנה לשינויים בסביבה העסקית בישראל ובעולם, לשינויים בסביבה התחרותית בה פועל הבנק ולשינויים ביעדי הבנק.

במסגרת תהליך התוויית התוכנית האסטרטגית מתבצעת בחינה כללית של עסקי התאגיד והסיכונים האסטרטגיים הרלוונטיים ונערך תהליך תכנון מקיף. הבחינה השנתית של אסטרטגיית הבנק והחטיבות נעשית על מנת לתמוך ביעדים החטיבתיים והכלכליים. תחת תהליך התכנון השנתי מבצעות החטיבות וחברות הבת בבנק פרויקטים אסטרטגיים ממוקדים כחלק מהתוכנית האסטרטגית שלהן.

התהליך השנתי לניהול והערכת הסיכון האסטרטגי מהווה חלק חשוב מתהליך התכנון האסטרטגי השנתי. תהליך התכנון האסטרטגי השנתי מחולק לשלושה שלבים עיקריים; כל אחד מהשלבים מספק התמודדות עם היבט אחר של ניהול והערכת הסיכון האסטרטגי:

שלב 1 - זיהוי הסיכונים האסטרטגיים של הבנק בסביבת התחרות - בחינת הגורמים המשפיעים על היכולת התחרותית של הבנק ועל פוטנציאל הצמיחה העתידית לרבות בחינת מגמות בעולם ובישראל ותמונת מצב הבנק.

שלב 2 - התוויית היעדים ותוכניות העבודה High Level תוך התאמתם לסביבה העסקית ולמתווה האסטרטגי.

שלב 3 - בניית התכנון המפורט של כלל החטיבות, בחינת תרחישים וקביעת אינדיקטורים מצביעי סיכון. בשלב זה מוגדרים התימות, המיקודים האסטרטגיים של הבנק, ומפות אסטרטגיות למימוש כל תימה. כמו-כן, נבנות מפות אסטרטגיות לחטיבות, בהלימה לתימות ונקבעים אינדיקטורים מצביעי סיכון אסטרטגי - הגדת מטרות ומדדים בכל מפה (הן ברמה התהליכית והן ברמת התוצאות העסקיות) הנגזרים מהאסטרטגיה. בדרך זו האסטרטגיה מתורגמת למהלכים מדידים ליחידות השונות אשר מאפשרים לזהות את היקף חשיפת הבנק לסיכון אסטרטגי.

לצד ניטור שוטף של התפתחויות בסביבה העסקית של הבנק, הבנק מנטר, מודד ומבקר את הסיכון האסטרטגי באמצעות תהליך הבקרה האסטרטגית (BSC - Balance Score Card). הבנק מנהל מעקב שוטף אחר עמידתו במטרות ויעדי המפות האסטרטגיות שהוגדרו, לפי מתודולוגיית BSC, לצד מידת עמידת הבנק ביעדיו הפיננסיים. בדרך זו הבנק מוודא כי התוכנית אמנם מובילה לתוצאות הרצויות מבחינה עסקית. תהליך הבקרה האסטרטגית (BSC) מבוצע במרכז לניהול אסטרטגי.

3.12. סיכון סביבתי

סיכון סביבתי לבנק הוא הסיכון להפסד כתוצאה מהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה ואכיפתן, היכול להתממש באם יישא הבנק באחריות ישירה למפגע סביבתי, לרבות האפשרות שהבנק יידרש להסיר מפגע סביבתי או שמא יהיה אחראי בגין מפגע סביבתי כלפי צד שלישי, או כתוצאה מירידת-ערך של ביטחונות שמומשו. הסיכון אף עשוי להתממש בעקיפין, כתוצאה מהרעה במצבו הפיננסי של אחר בשל עלויות סביבתיות שמקורן בהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה. כמו-כן, ייתכן ויתממש סיכון מוניטין כתוצאה מייחוס לבנק קשר לגורם למפגע סביבתי.

הסיכונים הסביבתיים בזיקה לתיקי אשראי גדולים מנוטרים בחטיבה העסקית, ניטור הסיכון הסביבתי בזיקה לפעילות הבנק עצמו הינו באחריות מנהלת אחריות חברתית תאגידית.

מתוך הכרה באחריותו החברתית של הבנק ומתוך הבנת החשיבות של ניהול מדיניות בת קיימא כלפי הסביבה, גיבש הבנק מדיניות סביבתית כוללת וסדורה. מדיניות זו מיושמת באמצעות מבנה ארגוני והגדרת תפקידים, נהלים, תהליכים ומערכות בקרה. כחלק מתהליך ניהול והערכת התנהלותו הסביבתית קיבל הבנק הסמכה לתקן ISO 14001, אשר מתוקף מחדש כל שנה, בבדיקה מקיפה באמצעות חברה בינלאומית המוסמכת לנושא. תיאור נרחב של הפעילות בתחום הסביבה מוצג בדוח אחריות חברתית וקיימות של בנק הפועלים, המפורסם בכל שנה, על-פי התקן המתקדם ביותר של GRI.

לצורך טיפול בהשפעת הסיכון הסביבתי על סיכון האשראי של הליוויים הגדולים קבע הבנק מדיניות, נוהלי עבודה ומתודולוגיה לזיהוי, אפיון וניהול סיכונים סביבה. בגיבוש תהליכי כתיבת המדיניות ונוהלי העבודה, נבחנו מתודולוגיות מקובלות בבנקים בחו"ל ונעשה שימוש ביועצים המתמחים בתחום. המתודולוגיה לזיהוי הסיכונים הסביבתיים, כוללת בין היתר התייחסות לפוטנציאל הסיכון הסביבתי של ענף המשק, וכן התייחסות פרטנית לסיכונים סביבתיים אשר עלולים להשפיע בצורה מהותית על התאגיד בהתאם לפעילותו העסקית. ניהול הסיכונים הסביבתיים כלול במכלול סיכונים האשראי המנוהלים על-ידי הבנק, והערכת הסיכון הסביבתי כלולה בהערכה של איכות האשראי שהועמד ללקוחות על-ידי הבנק.

הבנק או נושא משרה בכירה בו לא היו בתקופת הדיווח צד להליך משפטי או מנהלי מהותי בקשר עם איכות הסביבה.

3.13. הליכים משפטיים ואחרים

א. הליכים משפטיים

קבוצת הבנק (הבנק וחברות מאוחדות שלו) הינה צד להליכים משפטיים, לרבות בקשות לאישור תובענות ייצוגיות, שנקטו נגדה לקוחותיה, לקוחותיה בעבר וכן צדדים שלישיים שונים, שראו את עצמם נפגעים או ניזוקים מפעילותה במהלך עסקיה הרגיל. עילות התביעה נגד קבוצת הבנק שונות ומגוונות. לדעת הנהלת הבנק, בהסתמך על חוות דעת משפטיות, באשר לסיכויי תביעות אלו, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות, במקום בו נדרשה הפרשה, בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, לכיסוי נזקים אפשריים עקב תביעות אלו. לפירוט בדבר התביעות והבקשות לאישור תובענות כתובענות ייצוגיות בסכומים מהותיים אשר קבוצת הבנק צד להם - ראה [ביאור 25](#). בדוחות הכספיים.

ב. הליכים אחרים

1. ביום 6 בפברואר 2017, הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו בקשה לגילוי ועיון במסמכים לפני הגשת בקשה לתביעה נגזרת לפי סעיף 198 א לחוק החברות. הבקשה נוגעת לאופן אישורו של הסכם פרישה של עובדת הבנק לשעבר על רקע תלויה שהגישה נגד מנכ"ל הבנק לשעבר בנושא של הטרדה מינית. לאחר שהפיקוח על הבנקים והבנק השלימו את בדיקת העניין, הגיש הבנק את עמדתו לבית המשפט ביום 13 במרץ 2018, לפיה אין מקום לנקוט הליכים כלשהם בקשר עם העניין ויש לדחות את הדרישות שהופנו לבנק בנדון, לרבות הבקשה לגילוי מסמכים שהוגשה.
2. ביום 6 בספטמבר 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו בקשה לאישור תביעה נגזרת כנגד הבנק ונושאי משרה בבנק בעבר ובהווה (להלן: "המשיבים"). בקשת האישור הוגשה לאחר שנדחתה בקשת המבקש לגילוי מסמכים והיא עוסקת בטענות כנגד התנהלות המשיבים בכל הנוגע להעמדת האשראי לחברות מקבוצת מר אליעזר פישמן (להלן: "קבוצת פישמן") וגבייתו. במסגרת הבקשה נטען כי בשל מעשי ומחדלי המשיבים נגרם לבנק נזק המוערך בלמעלה ממיליארד וחצי ש"ח.
3. ביום 13 ביולי 2017, הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו בקשה לגילוי ועיון במסמכים לפני הגשת בקשה לתביעה נגזרת לפי סעיף 198 א לחוק החברות תשנ"ט-1999, בקשר עם חקירה המתנהלת בארצות-הברית בחשד כי קבוצת הבנק שימשה צינור להחזקה ולהעברת כספי ששולמו לבכירי ארגון הכדורגל FIFA. ביום 14 בספטמבר 2017, הוגשה לבית המשפט בקשה מוסכמת מטעם הצדדים לעיבוד הדיון בבקשת הגילוי, וזאת עד להשלמת החקירה נשוא הבקשה. ביום 17 בספטמבר 2017 ניתנה החלטת בית המשפט לפיה הדיון בבקשה יעוכב כמבוקש.
4. ביום 9 באפריל 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו בקשה לגילוי מסמכים לפי סעיף 198 א לחוק החברות, תשנ"ט-1999, זאת לצורך בחינת הגשת בקשה לאישור תביעה נגזרת בשם הבנק. בקשת האישור עוסקת בטענות בדבר סיוע שנתנו הבנק ובנק פועלים שוויץ, חברה בשליטת הבנק (להלן: "פועלים שוויץ") ללקוחות באוסטרליה להתחמק מתשלום מסים במדינתם, כפי שעולה מהליכים משפטיים שנקטו באוסטרליה כנגד הלקוחות וכנגד הבנק ופועלים שוויץ. ביום 23 במאי 2017, הודיע היועץ המשפטי לממשלה על התייצבותו להליך מכוח פקודת סדרי הדין (התייצבות היועץ המשפטי לממשלה) [נוסח חדש]. ביום 17 בספטמבר 2017 הוגשה לבית המשפט הודעה על הסכמת הצדדים להפנות את המחלוקת בנושא דן להליך גישור ובהמשך לכך ולבקשת הצדדים, בין הצדדים מתקיים הליך גישור ולבקשת הצדדים עוכבו ההליכים כדי למצות.
5. ביום 18 בדצמבר 2016 הוגשה עתירה לבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק, על-ידי בני משפחותיהם של קורבנות טרור שנפגעו בפיגועים שבוצעו בישראל, כנגד שר האוצר, מנכ"ל משרד האוצר, הבנק ובנק נוסף. אשר עוסקת במדיניות משרד האוצר למנוע התנתקות של בנקים ישראלים מקשריהם עם בנקים בשטחי הרשות הפלסטינית על דרך של מתן התחייבות לשיפוי לבנקים בישראל במידה ואלו יתבעו על-ידי קורבנות טרור או יועמדו לדיון בגין קשרים אלו. הבנק הודיע בתשובה שאין לו כל עמדה במסגרת העתירה שכן הוא החליט זה מכבר להפסיק את קשריו עם בנקים ברשות הפלסטינית והמשיך בקשריו אלו רק בשל הפצרותיהם של נציגי ממשלת ישראל ובנק ישראל. עוד הודיע הבנק כי ימשיך בקשרים אלו רק אם יקבל כתי שיפוי ו/או חסינות מרשויות המדינה. לפרטים אודות כתי חסינות ושיפוי שקיבל הבנק, ראה סעיף 3.6 לעיל (סיכון הציות).
6. ביום 29 ביוני 2014, הוגשה על-ידי התנועה לאיכות השלטון בישראל לבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק, עתירה למתן צווים על תנאי כנגד המפקח על הבנקים ונגידת בנק ישראל, בה התבקש בית המשפט להורות למפקח על הבנקים לבצע חקירה מקיפה ומערכתית בעניין האשראי שהועמד על-ידי המערכת הבנקאית לקבוצת אי.די.בי וכן, לפרסם את תוצאות הבדיקה. הבנק ויתר הבנקים המעורבים צורפו כמשיבים פורמליים. לבקשת העותרת ניתנה ביום 7 באוקטובר 2015 החלטת בית המשפט לפיה יידחה הדיון בעתירה עד לאחר מתן הכרעה בעתירה מנהלית המפורטת בסעיף 5 להלן וביום 28 ביוני 2016 ניתנה החלטת בית המשפט לפיה יידחה הדיון בעתירה עד לאחר מתן הכרעה בעתירה על פסק הדין שהתקבל בעתירה זו כמפורט בסעיף 7 להלן. ביום 12 במאי 2015 הוגשה על-ידי התנועה לאיכות השלטון בישראל עתירה לבית המשפט המחוזי בירושלים, בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים, במסגרתה התבקש בית המשפט להורות לבנק ישראל, בין היתר, למסור לידי העותרת דוחות ביקורת שערך המפקח על הבנקים במספר תאגידים בנקאיים ובניהם בבנק, בקשר עם מתן האשראי לחברות בקבוצת אי.די.בי. הבנק צורף לבקשתו כמשיב לעתירה. בנק ישראל הגיש תגובה לעתירה בה התנגד למסירת דוחות הביקורת שכן הם חוסים תחת מעטה של סודיות וחסיון. ביום 2 ביוני 2016 ניתן פסק דין הדוחה את העתירה. ביום 26 ביוני 2016 הגישה התנועה לאיכות השלטון ערעור על פסק דין זה. הבנק ובנק ישראל הגישו סיכומים מטעמם על פיהם אין לאפשר גילוי של דוחות הביקורת של בנק ישראל. ביום 28 בינואר 2017 הוגשה בקשה מטעם עמותת צדק פיננסי להצטרף להליך כ"ידיד בית המשפט". הבנק ואיגוד הבנקים הגישו התנגדות לבקשת ההצטרפות. ביום 29 ביוני 2017 הוגשה בקשת הצטרפות נוספת כ"ידיד בית המשפט" מטעם הצלחה-התנועה הצרכנית לקידום חברה כלכלית הוגנת.

7. ביום 1 במרץ 2015, הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו, בקשה לאישור תביעה נגזרת, נגד הבנק ונגד שורה של נושאי משרה, אשר כיהנו או מכהנים בין השנים 2000-2015, או בחלק מתקופה זו, וכן נגד רואי החשבון של הבנק (להלן ביחד: "המשיבים הפורמליים").
- המבקשת מבקשת מבית המשפט לקבוע, כי על המשיבים הפורמליים לפצות, לשפות ולהיטיב את הבנק בגין נזק שגרמו לכאורה לבנק במעשיהם ובמחדליהם בסך של 228 מיליוני דולר ארצות-הברית, אותו להערכת המבקשת יידרש הבנק לשלם לרשויות האכיפה האמריקאיות, בקשר לחשבונות של לקוחות אמריקאים בבנק הפועלים שוויץ.
- עוד טוענת המבקשת, כי הבנק לא פעל ולא הפריש כמתחייב על-פי כללי חשבונאות מקובלים ועל פי הוראות הדיון, הפרשה חשבונאית ראויה בדוחותיו הכספיים בגין התשלום הצפוי.
- במסגרת התביעה הנגזרת הגישה המבקשת בקשה לגילוי ועיון במסמכים הקשורים לחקירה וביניהם, חומרי חקירה ותכתובות שנערכו בין הבנק לבין רשויות החוק בארצות-הברית.
- בית המשפט קיבל את ההסכמה הדיונית אליה הגיעו הצדדים ולפיה, הדיון בבקשה יידחה עד שהליכי החקירה המתנהלת נגד הבנק על-ידי שלטונות ארצות-הברית יושלמו ויוודעו תוצאותיהם. (להלן: "התביעה הראשונה").
- ביום 1 במרץ 2015, הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו, בקשה לגילוי מסמכים לפני הגשת תביעה נגזרת, בקשר לחקירת הרשויות בארצות-הברית לגבי פעילות בנק הפועלים שוויץ ביחס ללקוחות אמריקאים (להלן: "התביעה השנייה"). התביעה הראשונה והתביעה השנייה יקראו ביחד להלן: "ההליכים הנ"ל".
- ביום 5 במרץ 2017 הגישו המבקשים בהליכים הנ"ל בקשה לאיחוד הבקשות וייצוג משותף, במסגרתה התבקש בית המשפט לאחד את הדיון בשתי הבקשות בפני אחד המותבים. ביום 5 באפריל 2017 ניתנה החלטה לפיה הבקשה לאיחוד הבקשות וייצוג במשותף התקבלה, תוך שנקבע כי שאלת השלכות האיחוד על אופן המשך ההליכים יקבעו לאחר שיחודשו ההליכים בתיק. בהמשך להודעת הבנק כי הליכי החקירה בארצות-הברית טרם הסתיימו וטרם נודעו תוצאותיהם, קבע בית המשפט כי הדיון בהליכי התובענות המאוחדות יעוכב עד ליום 31 במרץ 2018, אז ימסור הבנק עדכון בדבר התקדמות הליכי החקירה.
8. ביום 13 במאי 2015, הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו, בקשה לאישור תביעה נגזרת נגד הבנק ונגד 20 נושאי משרה (בהווה ובעבר) בבנק על-ידי מי שנטען כי הוא מחזיק במניות הבנק. עניינה של הבקשה באשראים שניתנו לחברת טומהוק השקעות בע"מ ("טומהוק") אשר בשליטתו של מר נוחי דנקנר, בהיקף נטען של 150 מיליון ש"ח. המבקש מצייין כי הוא מעריך שטומהוק תפרע מחצית מהחוב ולפיכך הועמד סכום התביעה הנגזרת על 75 מיליון ש"ח. בבקשה נטען כי עילת התביעה הנגזרת האפשרית מטעם הבנק הינה הפרת חובת הזהירות של נושאי המשרה בבנק באשרם את האשראי האמור ללא ביטחונות. ביום 12 בינואר 2017 נדחתה בקשת הבנק לדחיית בקשת האישור על הסף.
- ביום 19 במרץ 2017 הגיש המבקש בקשה לגילוי ועיון במסמכים על-פי סעיף 198 א' לחוק החברות, תשנ"ט-1999. בין הצדדים מתקיים הליך גישור ולבקשת הצדדים עוכבו ההליכים כדי למצותו.

3.14. יוזמות רגולטוריות מהותיות בעלות השפעה על פעילות הבנק בתקופת הדיווח רפורמות רגולטוריות להגברת התחרותיות במערכת הבנקאית

בשנים האחרונות גובשו מספר יוזמות רגולטוריות שעיקר עניינן, הגברת התחרותיות במערכת הבנקאית בישראל, ולצידן קיימות מספר יוזמות רגולטוריות נוספות הנמצאות בשלבי ייזום.

החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל

בחודש ינואר 2017 פורסם חוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה) התשע"ז-2017 על בסיס דוח ועדה ציבורית שמונתה על-ידי שר האוצר ונגידת בנק ישראל (ועדת שטרום).

עיקר הוראות החוק:

- בתוך שלוש שנים מחודש ינואר 2017 חברות כרטיסי האשראי יופרדו משני הבנקים הגדולים (הבנק ובנק לאומי). תקופת המכירה תתארך לארבע שנים במידה והבנק ינפיק תוך 3 שנים לפחות 25% מחברות כרטיסי אשראי בבעלותו וגם ירד לשיעור אחזקה של 40%.
- בנקים נדרשים לתפעל כרטיסי אשראי דרך 2 חברות מתפעלות לפחות, כאשר נתח השוק המרבי של חברה מתפעלת יהיה 52%.
- למשך תקופת המעבר, הוגבלה הפנייה של שני הבנקים הגדולים ללקוח, שברשותו כרטיס אשראי, לחלון של 45 ימי עבודה לפני סיום תוקף הכרטיס כדי להציע ללקוח חדש את הכרטיס או לקבל כרטיס חדש.
- החל מחודש יולי 2018 הבנקים ידרשו לעביר לגופים פיננסיים שישארו ובכפוף לאישור לקוח, יתרות עו"ש יומיות.
- הבנק יחוייב לאפשר להעביר מידע על חשבונות לקוחות לצדדים שלישיים שיתנו שירותי יעוץ, השוואת עלויות וסכימת מידע פיננסי. ההעברה תהיה בכפוף לאישור לקוח ותבוצע בשיטת OPEN API (במקום בשיטת READ ONLY שתוכננה בתחילה). עד סוף 2018 הבנק יידרש להעביר לגורמים שלישיים את תעודת הזהות הבנקאית של הלקוח, את פירוט התנועות בחשבון העו"ש שלו ואת התנועות בכרטיס האשראי.
- החל מחודש אפריל 2017 מחוייבים הבנקים שלא לסרב סירוב בלתי סביר לבקשת לווה לשעבר נכס בשעבוד נוסף נחות.
- הבנק יידרש למכור את אחזקותיו בשב"א שמעל 10% תוך 4 שנים כאשר זכויות ההצבעה בגין ההחזקות מעל השיעור האמור מורדמות החל מיום 1 ביוני 2017. ניתנה סמכות לשר האוצר לחייב בנק לארח על תשתיות המחשב שלו בנקים אחרים ואגודות אשראי זאת תוך 18 חודשים מיום כניסת החוק לתוקף. שר האוצר יוכל להפעיל את סמכותו רק במידה ולא קמו חלופות טכנולוגיות אחרות לאספקת שירותי מחשב והתנאים שהציע הבנק לגוף המבקש להתארח אינם סבירים וזאת בתנאי שלא יהווה סיכון ליציבות הטכנולוגית של הבנק.

הבנק נערך ליישום החוק על-פי לוח הזמנים שנקבע. לפרטים נוספים בדבר היערכות הבנק להיפרדות מקבוצת ישראל ראה [פרק 2.6.1 לעיל](#).

ועדת החקירה הפרלמנטרית להקצאת האשראי במשק

בחודש יולי 2017 החליטה הכנסת להקים ועדת חקירה פרלמנטרית לבחינת הקצאת האשראי במשק והסדרי חוב. בראש הוועדה יעמוד ח"כ איתן כבל. הוועדה תבחן את התנהלות בנק ישראל, הפיקוח על הבנקים, הבנקים, גופים מוסדיים, חברות ביטוח ונותני אשראי למיניהם, תקבע מסקנות ותגיש המלצות בנושא זה. הבנק נערך לדיוני הוועדה וישתף עימה פעולה כנדרש ועל פי החוק.

הוראות ויוזמות מהותיות בשנת 2017

- משרד האוצר פרסם הצעת חוק מסגרת להקמת מערכת נידוד חשבונות בנק אוטומטית על בסיס מערכת ה-CASS שהוקמה באנגליה (Current Account Switch Service). ההצעה אושרה על-ידי ועדת השרים לעניני חקיקה וצפויה להתקדם במסגרת חוק התוכנית הכלכלית (חוק ההסדרים). על-פי ההצעה-הבנקים יאפשרו מעבר לקוחות באופן מקוון, בטוח, בתוך שבעה ימי עסקים וללא עלות ללקוח, הקמת מערכת הניוד אמורה להסתיים בשנת 2021 ועלות ההקמה לכל המערכת הבנקאית צפויה לעמוד על מאות מיליוני שקלים.
- רשות ההגבלים העסקיים פרסמה דרישה, במסגרת התנאים לאישור ההסדר הכולל לסליקה צולבת בין חברות כרטיסי האשראי, למעבר של החברות לסליקה יומית של בתי עסק. התנאים הסופיים טרם פורסמו.
- בנק ישראל פרסם מתווה להפחתת שיעור העמלה הצולבת בכרטיסי אשראי מ-0.7% ל-0.5% בארבע פעימות מדורגות, הפעימה הראשונה תחול בינואר 2019 והאחרונה בינואר 2023. בנוסף, המפקחת מבקשת להפחית את העמלה הצולבת בעסקות חיוב מיידי מ-0.3% ל-0.25% בשתי פעימות שיחולו בינואר 2021 ויסתיימו בינואר 2023.
- בחודש יולי 2017 אישרה הכנסת את תיקון 3 לחוק הסדרת הלוואות חוץ בנקאיות (חוק אשראי הוגן) במסגרתו בין היתר נקבעה לראשונה תקרת ריבית אחידה לכל הגופים המלווים (ריבית בנק ישראל +15%). בנוסף הושגו כללי הגילוי הנאות בעת מתן אשראי בין בנקים לגופים חוץ בנקאיים.
- בנק ישראל ומשרד האוצר פועלים לחקיקת חוק אסדרת שירותי תשלום על-פי עקרונות PSD 2. תזכיר חוק להערות הציבור פורסם בחודש יולי 2017. במסגרת חוק שינוי מבנה הבורסה, אשר אושר בכנסת באפריל 2017, נקבעו חובות לדווח לבורסה על העמלות שחברי בורסה וחברי מסלוקה גובים מלקוחותיהם. בכלל זה עמלות מסחר ועמלות סליקה, וכל שינוי בהן. זאת החל מחודש יולי 2018.
- ביום 6 באפריל 2017 פורסם תיקון מס' 63 לחוק ניירות-ערך, התשכ"ח-1968 שעניינו שינוי מבנה הבורסה לניירות-ערך בתל-אביב בע"מ. בהמשך לתיקון ה"ל, אישר בית המשפט המחוזי בתל-אביב ביום 7 בספטמבר 2017, הסדר לשינוי מבנה הבורסה על פי הוקצו לבנק כ-11.6% ולפועלים סהר כ-1.6%, סך-הכל לקבוצת הבנק כ-13.2% מאמצעי השליטה בבורסה ומהזכויות בהון המונפק והנפרע שלה. בהתאם לתיקון, בתוך 5 שנים ממועד אישור ההסדר או עד מועד הנפקת מניות הבורסה לציבור ורישומן למסחר, לפי המוקדם מביניהם, על הבנק למכור את החזקותיו בבורסה כך שלא יחזיק למעלה מ-4.99% מאמצעי השליטה בה. עד למועד המכירה, אמצעי השליטה האמורים לא יקנו לבנק זכויות (פרט לזכויות בהון) מעבר לזכויות שמקנה החזקה בשיעור של 4.99% מכלל אמצעי השליטה בבורסה. בנוסף, בהתאם לתיקון לחוק, חברי הבורסה שימכרו את החזקותיהם, יעבירו לבורסה את מלוא ההפרש שבין תמורת המכירה שהתקבלה בידיהם, לבין שווי החזקות שנמכרו על ידם, בהתאם להון העצמי של הבורסה לפי דוחותיה הכספיים לשנת 2015 (כ-508 מיליון ש"ח). ביום 18 בינואר 2018 הגיש הבנק לבורסה הצעה למכירת החזקותיו בבורסה העולות על 4.99% ופועלים סהר הגישה לבורסה הצעה למכירת כל החזקותיה, וזאת במענה לפניית הבורסה מיום 28 בדצמבר 2017 לבעלי המניות לרכישת מניותיהם. בהתאם להצעת הבורסה, סך התמורה המוצעת בגין רכישת כלל מניות הבורסה תעמוד על סכום של 500 מיליון ש"ח. בהתאם להצעה, הבורסה רשאית להודיע על רכישת כלל המניות או חלקן ולהמחות את זכותו של בעל המניות למכירת זכויותיו לצד שלישי שתבחר הבורסה. תוקף ההצעה שהגישו הבנק ופועלים סהר הינו עד יום 18 באפריל 2018. לתיקון אין השפעה בשלב זה על הדוחות הכספיים של הבנק.
- הצעת חוק פרטית לביטול עמלת הפירעון המוקדם נמצאת על שולחן הכנסת לדיון בהכנת החוק לקריאה ראשונה.
- נחקק תיקון לחוק שירות נתוני אשראי התשס"ב-2002 במסגרתו נקבע כי בנק ישראל יקים וינהל מאגר אשראי ארצי מטרתו של החוק לקדם שיתוף נתוני אשראי ממגוון מקורות המידע הקבועים בחוק, שמירתם במאגר מידע מרכזי ומסירת מידע זה ללשכות אשראי לצורך עיבודם והעברתם, בין השאר, לנותני אשראי. כתוצאה מהחוק לכל אזרח יהיה דירוג אשראי כאשר דירוג זה ימסר לנותן אשראי בעת בקשת אשראי ולאחר הסכמת האזרח. המאגר מתוכנן להתחיל לפעול בחודש אוקטובר 2018.
- הצעת החוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי אושרה במליאת הכנסת בתחילת חודש מרץ 2018. ההוראות בהצעת החוק מגבילות את התמורה שהבנק יוכל לקבל ממימוש ביטחונות. לפי המוצע נושה מובטח בשעבוד צף רשאי להפרע רק עד 75% מהתמורה שהתקבלה ממימוש השעבוד הצף והיתרה תפרע חובות של נושים בלתי מובטחים. צמצום השעבוד הצף עלול להשפיע באופן משמעותי על נכונות נושים מובטחים להעמיד אשראי בהסתמך על שעבוד צף בלבד. בנוסף, הצעת החוק פוגעת ביכולת הבנק לגבות ריבית פיגורים מחייב הנמצא בהליך חדלות פירעון. מאחר ומוצע כי ריבית הפיגורים שנוספה לחוב החל ממועד מתן הצו תדחה לאחר תשלום כל החובות הבלתי מובטחים.
- ועדת השרים לעניני חקיקה אישרה את טיוטת חוק התחרות - תיקון לחוק ההגבלים העסקיים שיגדיל את סמכויות הרשות. בין היתר, מוצע לאפשר לרשות לבטל את תקרת הסכום על העיצום הכספי המקסימלי שיכולה להטיל היום הרשות: כיום ניתן להטיל קנס של עד 8% מהמחזור של החברה עליה מוטל העיצום או עד כ-24.5 מיליון ש"ח, הנמוך מביניהם. על-פי ההצעה לא יוגבל הסכום בתקרה והרשות תוכל לגבות עד 8% מהמחזור. בנוסף, על-פי ההצעה, הרשות תוכל להכריז על חברה כמונופול גם אם נתח השוק שלה נמוך מ-50%, ובלבד שהוכיחה שיש בידה כוח שוק משמעותי.
- בחודש ינואר 2018 המציאה רשות ההגבלים העסקיים לישראל טיוטה של תנאי פטור הסליקה המקומי. הטיוטה כוללת, בין היתר, התייחסות לחובת חברות כרטיסי האשראי לצרף להסכם, באופן שוויוני וללא עלות, כל מנפיק, סולק או מי מטעמם שיבקש להצטרף להסכם, להעמיד לרשותו את כל המידע הדרוש לו לצורך הצטרפותו ופעילותו על פי, ולבצע התאמות, ככל שנדרש, באופן שיאפשר לשחקן חדש להצטרף להסכם ולפעול על-פי הוראותיו. בנוסף כוללת הטיוטה הוראה, לפיה העברת כספים בין מנפיק וסולק בגין עסקות המבוצעות בתשלום בודד, תתבצע לא יאוחר מיום לאחר מועד ביצוע העסקה.

יזמות רגולטוריות אלו משפיעות לרעה על הכנסות הבנק ועל הוצאותיו, ועלולות להשפיע לרעה על עסקי קבוצת הבנק בעתיד. בשלב זה, הבנק בוחן את המשמעויות הכוללות של האמור לעיל על הכנסות הבנק ומשמעויות עסקיות ותפעוליות ארוכות טווח נוספות. השפעות אלו אינן ניתנות לכימות בשלב זה ותלויות, בין היתר בהתנהגות הלקוחות, שינויים רגולטוריים נוספים ופעילות המתחרים.

לפרטים נוספים בנושא רפורמות מרכזיות נוספות ראה [פרק חברות מוחזקות עיקריות](#), קבוצת ישראל לטל [וכן ב"אור 35 בדוחות הכספיים](#) לשנת 2017.

3.15. טבלת גורמי סיכון

בהתאם להוראת בנק ישראל, ביצע הבנק מיפוי של גורמי הסיכון העיקריים אליהם חשופה הקבוצה. בטבלה להלן מפורטים גורמי הסיכון והערכות הנהלה לגבי חומרת הסיכון של כל אחד מגורמי הסיכון. סולם דרגות החומרה של גורמי הסיכון נקבע תוך התייחסות להגדרות תיאבון הסיכון של הבנק והוא כולל חמש דרגות חומרה לכל גורם סיכון. עבור שלוש דרגות (נמוכה, בינונית וגבוהה) נקבעו מדדים כמותיים:

- **דרגת חומרה נמוכה** – הפגיעה ברווח השנתי בגין אירוע קיצון קטנה יותר מהרווח השנתי הממוצע לפני מס במהלך עסקים רגיל, כלומר, אירוע קיצון לא יגרום לבנק לעבור להפסדים.

- **דרגת חומרה בינונית** – הפגיעה ברווח השנתי בגין אירוע קיצון גדולה מהרווח השנתי הממוצע לפני מס במהלך עסקים רגיל ולכן גורמת לבנק לעבור להפסד לפחות באחת משנות התרחשות האירוע, ולירידה ביחס הון רובד ראשון, אך יחס הון לא ירד אל מתחת לרמת קיבולת הסיכון שהוגדרה (6.5%).

- **דרגת חומרה גבוהה** – הפגיעה ברווח בגין אירוע קיצון, תגרום לירידה ביחס הון רובד ראשון אל מתחת לרמת קיבולת הסיכון.

כדי לכמת את השפעת גורמי הסיכון על הרווח ועל יחס הון של הבנק, נבחנו, עבור מרבית הסיכונים, תרחישי קיצון מערכתיים ותרחישי גורם סיכון בודד וההשפעה החמורה ביותר מבין התרחישים משמשת לצורך טבלת גורמי סיכון.

יצוין כי כימות זה מתייחס להשפעה על הון הבנק ויתכנו תרחישים הכוללים ירידה ברווח או הפסדים שהשפעתם על רווחיות הבנק אינה זניחה אולם השפעתם על הלימות הון אינה נמוכה ולפיכך יסווגו בדרגת חומרה נמוכה.

בנוסף, ניתן ביטוי לחוות דעת של צוות מומחים במידה ולהערכת הצוות, המדדים הכמותיים אינם נותנים ביטוי מספיק לחומרת גורם הסיכון או כאשר אין אפשרות לקבוע בשיטות כמותיות מהימנות את רמת הסיכון של גורם סיכון מסוים.

כל גורם סיכון המופיע בטבלה שלהלן נבדק, כאשר הוא עומד בפני עצמו, ומתוך הנחה של אי-תלות בין גורם סיכון אחד לגורמי סיכון נוספים המופיעים בטבלה. יחד עם זאת, בגורמי סיכון "מצב המשק בעולם" ו"מצב המשק בישראל" המופיעים בטבלה, נבחנו תרחישים מערכתיים האומדים את ההשפעה על הרווח ויחס הון כתוצאה משילוב של מספר גורמי סיכון.

יצוין כי תרחישי הסיכון מדמים מצב של התממשות נזקים בלתי צפויים מעבר לרמה הצפויה של אירועי נזק במהלך העסקים הרגיל של הקבוצה.

הבנק מעריך את רמת הסיכונים גם בשיטה נוספת המבוססת על הערכות מומחה של רמת הסיכון המובנה, איכות ניהול הסיכונים ואפקטיביות הבקורות.

הסיכון המובנה הינו הסיכון המצרפי הקיים בפעילות בה עוסק הבנק ומוגדר כהפסד פוטנציאלי מפעילות זו. הערכת סיכון מובנה מתבצעת בראיה צופה פני עתיד וגם בראיית העבר אך מבלי להתחשב בתהליכי הניהול והבקורות. הסיכון המובנה מושפע בין היתר מן הגורמים הבאים:

- הפסדי עבר ואומדן הפסדים צפויים בעתיד

- תוכניות אסטרטגיות ועסקיות לרבות מוצרים חדשים

- תמהיל והרכב תיק האשראי

- מורכבות הפעילות

- השפעת גורמים חיצוניים, לרבות כלכלה, תעשייה, חקיקה, טכנולוגיה

כדי לאמוד את הסיכון השיורי המביא בחשבון את תהליכי הניהול והבקרה, נוספו למודל הערכות מומחי תוכן במעגל הבקרה השני בדבר איכות ניהול הסיכונים ואפקטיביות הבקורות.

שילוב האמידה בשתי השיטות לכלל הערכת הסיכון השיורי הניתנת בטבלה להלן בסולם בן חמש דרגות חומרה, נעשה כהערכת מומחה המשקפת את הטיפול של מומחי התוכן בתחומים השונים והוא כפוף לכל ההסתייגויות האמורות לגבי מידע צופה פני עתיד.

השפעת הסיכון	גורם הסיכון	
סיכונים פיננסיים		
בינונית	סיכון אשראי	1.
בינונית	סיכון בגין איכות הלזים ו/או ביטחונות	1.1
בינונית	סיכון בגין ריכוזיות ענפית	1.2
בינונית	סיכון בגין ריכוזיות לזימים/קבוצת לזימים	1.3
נמוכה-בינונית	סיכון שוק	2.
נמוכה-בינונית	סיכון ריבית	2.1
נמוכה	סיכון אינפלציה/סיכון שער חליפין	2.2
נמוכה-בינונית	סיכון מחירי מניות ומרווחי אשראי	2.3
נמוכה-בינונית	סיכון נזילות	3.
סיכונים תפעוליים ומשפטיים		
נמוכה-בינונית	סיכון תפעולי	4.
בינונית	מזה סיכון סייבר	4.1
נמוכה-בינונית	מזה סיכון IT	4.2
נמוכה	סיכון משפטי	5.
סיכונים אחרים		
נמוכה-בינונית	סיכון מוניטין	6.
בינונית	סיכון אסטרטגיה ותחרות	7.
בינונית	סיכון רגולציה וחקיקה	8.
בינונית	סיכון כלכלי - מצב המשק בישראל	9.
בינונית	סיכון כלכלי - מצב המשק בעולם	10.
בינונית	סיכון ציות*	11.

* תחת סיכון הציות כלולים גם הסיכונים הנובעים מהחקירות על-ידי רשויות בארצות-הברית כאמור בביאורים D25 ו-D25 בדוחות הכספיים.

4. מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקרות ונהלים

4.1 מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים

הדוחות הכספיים של הבנק ערוכים על-פי עקרונות וכללי חשבונאות שעיקרם מפורט בביאור 1 לדוחות הכספיים השנתיים ליום 31 בדצמבר 2017. ביישום כללי החשבונאות, משתמשת הנהלת הבנק בהנחות, בהערכות ובאומדנים שונים, המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים והתחייבויות (לרבות התחייבויות תלויות) ועל התוצאות המדווחות של הבנק. יתכן, שאופן התממשותם בעתיד של ההערכות והאומדנים כאמור, יהיה שונה מכפי שהוערך בעת עריכת הדוחות הכספיים.

חלק מההערכות והאומדנים כאמור, כרוכים במידה רבה של אי ודאות, והם עלולים להיות מושפעים משינויים אפשריים בעתיד. אומדנים והערכות מסוג זה, שהשינויים בהם עשויים להשפיע באופן מהותי על התוצאות הכספיות המוצגות בדוחות הכספיים, נחשבים על-ידי הבנק, כאומדנים והערכות בנושאים "קריטיים". הנהלת הבנק בדעה, כי האומדנים וההערכות שישומו בעת עריכת הדוחות הכספיים הינם נאותים, ונעשו על-פי מיטב ידיעתה ושיקול דעתה המקצועי.

הפרשה להפסדי אשראי

על פי הוראות המפקח על הבנקים בנושא מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי מיישם הבנק, את תקני החשבונאות האמריקאים בנושא (ASC 310) ועמדות של רשויות הפיקוח על הבנקים בארצות-הברית ושל הרשות לניירות-ערך בארצות-הברית, כפי שאומצו בהוראות הדיווח לציבור. ההפרשה לכיסוי הפסדי האשראי הצפויים בהתייחס לתיק האשראי מוערכת באחד משני מסלולים: "הפרשה פרטנית" ו"הפרשה קבוצתית". כמו-כן, הבנק בוחן את הנאותות הכוללת של ההפרשה להפסדי אשראי. לפרטים נוספים בדבר הכללים לבחינת חובות במסגרת הפרשה פרטנית או קבוצתית וכן פרטים בדבר חישוב ההפרשה להפסדי אשראי בגין הלוואות לדיור ראה [ביאור 4.1](#) בדבר הפרשה להפסדי אשראי בדוחות הכספיים. ההפרשה הפרטנית להפסדי אשראי נעשית בהתבסס על הערכת הנהלה לגבי ההפסדים הגלומים בתיק האשראי, לרבות חביונות בסעיפים חוץ-מאזניים. בתהליך ההערכה נסמכת הנהלה על מספר רב של שיקולים ואומדנים.

מדי רבעון מבוצע תהליך איתור של לקוחות בעלי פוטנציאל לבעייתיות לפי קריטריונים מוגדרים וכן נבחנים פרטנית כל הלווים הכלולים ברשימת הפיקוח ו/או עם סיווג בעייתי. לגבי לקוחות אלו מבוצעת בחינה פרטנית המתייחסת למצבו העסקי של הלווה, לתזרימי המזומנים מפעילותו העסקית של הלווה, לערך ומועד המימוש הצפוי של הביטחונות הקיימים, לערך ומועד מימוש של ערבויות מצדדים שלישיים וכדומה. בהתאם לבחינה זו מבוצעת הערכה לגבי הסכום הניתן לגבייה ובהתאם נקבעים הסיווג המתאים של החוב וההפרשה הפרטנית להפסדי אשראי, אשר מהווה את ההפרש בין סכום האשראי שניתן ללווה לבין הסכום הניתן לגבייה ממנו, מהוון בריבית החוב המקורית, או השווי הווגן נטו של הביטחונות העומדים כנגד החוב, בכל מועד דיווח. בנוסף, הבנק נדרש להעריך את היקף החוב אותו לא ניתן לגבות במאמצי גביה ארוכי טווח (המוגדרים ברוב המקרים כתקופה העולה על שנתיים) ולבצע מחיקה חשבונאית בניבו.

חלק מן הנתונים שבבסיס הבחינה הפרטנית, מבוססים על אומדנים ועל הערכות, ונסמכים על משתנים כלכליים אשר אינם בשליטת הבנק כגון, מצב כלכלי בשוק הישראלי ובשוקי העולם, שוקי פעילות של חברות ומוצריהן, שערי ריבית ומצב שוק ההון, מחירי נדל"ן ונכסים אחרים וביקושים בענף בארץ ובעולם ועוד. בקביעת הסכום הניתן לגבייה נלקחים מרווחי ביטחון שתכליתם לתת מענה למצבי אי ודאות באשר ליכולת פירעון האשראי ושווי הביטחונות. עם זאת, מכיוון שמדובר במשתנים כלכליים ואחרים, אין ודאות כי הסכומים שיתקבלו בפועל יהיו זהים לאומדן שנקבע.

בהקשר זה נציין כי הבנק מיישם את הוראת מקור החזר ראשוני של בנק ישראל לפיה קביעת הסיווג המתאים לחוב, עד לקרות כשל או כשההסתברות לכשל נעשתה צפויה ברמה גבוהה, מתבססת על החוזק הצפוי של מקור החזר ראשוני לחוב (מקור החזר תזרימי שוטף, יציב, מופרד ובשליטת החייב), וזאת למרות התמיכה של מקורות החזר שניים ושלישניים.

לצורך הבחינה קיימים בבנק תהליכי עבודה מוסדרים בהתאם לסמכויות שאושרו.

ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי מחושבת כדי לשקף הפרשות לירידת-ערך בגין הפסדי אשראי בלתי מזוהים פרטנית הגלומים בקבוצות גדולות של חובות קטנים בעלי מאפייני סיכון דומים, וכן בגין חובות שנבחנו פרטנית ונמצא שהם אינם פגומים. ההפרשה להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי מאזני חוץ-מאזני המוערך על בסיס קבוצתי, מחושבת בהתבסס על שיעורי מחיקות היסטוריים בחלוקה לענפי משק שונים ובחלוקה בין אשראי בעייתי לאשראי לא בעייתי, לאורך התקופה המתחילה ב-1 בינואר 2011 ומסתיימת במועד הדיווח. הבנק משתמש בשיעור מחיקות אשר מהווה ממוצע שיעורי מחיקות העבר בטווח השנים האמור. בנוסף לחישוב טווח שיעורי מחיקות היסטוריים בענפי משק שונים, לצורך קביעת שיעור ההפרשה הבנק מתחשב בגורמים סביבתיים רלוונטיים, לרבות מגמות בהיקפי האשראי ותנאים ענפיים, נתונים מקרו כלכליים, שינויים בנפח ובמגמה של יתרות בפיגור ויתרות פגומות והשפעות השינויים בריכוזיות האשראי. לעניין זה, בהתאם להוראות המפקח הנוגעות להפרשה קבוצתית בגין אשראי לענף משק אנשים פרטיים, נדרש הבנק להביא בחשבון שיעור התאמה איכותי שלא יפחת מ-0.75% מיתרת האשראי הצרכני הלא פגום. מהאמור הוצג סיכון אשראי הנובע מחייבים בגין כרטיסי אשראי בנקאיים ללא חיוב ריבית. הבנק פיתח מודל לחישוב ההפרשה הקבוצתית המביא בחשבון מקדמי התאמה איכותיים כנדרש בהוראות. המודל שאומץ כולל גם אומדנים רבים הקשורים לגורמים המשפיעים על קביעת מקדם ההתאמה בכל ענף משק מעל לממוצע מחיקות העבר ובהם, מגמות בהיקפי האשראי, תנאים ענפיים, נתונים מקרו כלכליים, שינויים בנפח ובמגמה של יתרות בפיגור ויתרות פגומות, השפעות השינויים בריכוזיות האשראי ועוד.

מכיוון שהיקף ושיעור ההפרשה הקבוצתית נסמכים, בין היתר, על עצם סיווג חוב כבעייתי ועיתוי הסיווג, הרי שגם בקביעת גובה ההפרשה הקבוצתית מסתמך הבנק על אותם אומדנים הקשורים ליציבותו הפיננסית של הלווה ולאומדן יכולת הפירעון שלו, שהם הבסיס לצורך סיווג חוב כחוב בעייתי ולעיתוי הסיווג. הבנק קבע נהלים לסיווג אשראי ולמדידת ההפרשה להפסדי אשראי כדי לקיים הפרשה ברמה מתאימה לכיסוי הפסדי אשראי צפויים בהתייחס לתיק האשראי שלו. בנוסף, הבנק קבע נהלים לקיום, הפרשה ברמה מתאימה כדי לכסות הפסדי אשראי צפויים הקשורים למכשירי אשראי חוץ-מאזניים (כגון: התקשרויות למתן אשראי, מסגרות אשראי שלא נוצלו וערבויות).

מדידות שווי הוגן

חלק מהמכשירים הפיננסיים בהם פועל הבנק, ובהם מרבית ניירות הערך בתיק הזמין למכירה, ניירות הערך בתיק למסחר ומכשירים פיננסיים נגזרים, נמדדים בדוחות הכספיים על-פי שווי הוגן. שווי הוגן של מכשיר פיננסי מוגדר כמחיר שהיה מתקבל במכירת נכס או המחיר שהיה משולם בהעברת התחייבות בעסקה רגילה בין משתתפים בשוק במועד המדידה; כלומר, בעסקה שאינה מכירה כפויה או מכירה במהלך פירוק. לצורך הערכת השווי הוגן נעשה שימוש מרבי בנתונים נצפים. נתונים נצפים מייצגים מידע הזמין בשוק ומתקבל ממקורות בלתי תלויים. במקרים בהם אין נתונים נצפים לצורך מדידת השווי הוגן, נעשה שימוש בנתונים לא נצפים, נתונים אלה משקפים את ההנחות של הבנק והם כוללים מודלים אשר לוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי (סיכון שוק, סיכון אשראי וכיוצא בזה).

סוגים אלו של נתונים יוצרים מדרג שווי הוגן כמפורט להלן:

- נתוני רמה 1: מחירים מצוטטים (לא מותאמים) בשווקים פעילים לנכסים או להתחייבויות זהים.
- נתוני רמה 2: נתונים נצפים עבור נכס או התחייבות, במישרין או בעקיפין, שאינם מחירים מצוטטים הנכללים ברמה 1.
- נתוני רמה 3: נתונים לא נצפים עבור נכס או התחייבות.

היררכיה זו דורשת שימוש בנתוני שוק נצפים, כאשר מידע זה קיים. כאשר הנתונים המשמשים למדידת שווי הוגן מסווגים לרמות שונות במדרג השווי הוגן, הבנק מסווג את מדידת השווי הוגן בכללותה לרמה הנמוכה ביותר של הנתון שהוא משמעותי למדידה בכללותה.

בקביעת ערכי השווי הוגן הבנק מפעיל שיקול דעת מקצועי נאות. לצורך כך, הבנק גיבש תוכנית לפיה יוגדר תהליך מובנה ומוסדר לקביעת שווי הוגן, במסגרתו פועלים ארבעה גורמים בלתי תלויים:

- הגורם העסקי - הגורם אשר אחראי לניהול המכשיר הפיננסי.
- הגורם המתקף - הגורם שאחראי על תיקוף המודלים לחישוב השווי הוגן ועל תיקוף הנתונים וההנחות שמשמשות לצורך החישוב.
- הגורם המבקר - הגורם שאחראי על ביצוע בקורות שוטפות על תהליך קביעת השווי הוגן.
- הגורם המפקח - הגורם שאחראי על פיקוח אחר יישום תהליך קביעת השווי הוגן ברמה נאותה.

כמו-כן, הבנק הגדיר מגבלה על-פיה הוא לא יתקשר בסוג חדש של מכשיר פיננסי בסכום מהותי, וכן לא יגדיל סוג קיים, אם לא קיים לגביו הליך מובנה לקביעת השווי ההוגן ברמה סבירה של ביטחון (להלן: "המכשירים החורגים"). בנוסף, נקבע כי במקרים בהם היקף המכשירים החורגים הגיע ל-75% מהמגבלה שנקבעה, הדבר יובא לידיעת הדירקטוריון וצוות הנהלה לניהול סיכונים אשר יגבש תוכנית לצמצום היקף המכשירים החורגים. השווי ההוגן של אגרות-חוב הנסחרות בחו"ל, מבוסס על ציטוטי מחירים של ספקי מחירים בינלאומיים, אשר הינם בלתי תלויים בתאגידים ובממשלות המנפיקים. ספקים אלה הינם חברות בינלאומיות מובילות, אשר מספקות שירותי ציטוט ושיערוך למוסדות פיננסיים מובילים בעולם. עם יישום ASC 820-10 (FAS 157) בדבר מדידות שווי הוגן, נדרש הבנק לשקף את סיכון האשראי ואת הסיכון לאי ביצוע (nonperformance risk) בהערכת השווי ההוגן של חוב, לרבות מכשירים נגזרים, אשר נמדדים בשווי הוגן. סיכון אי ביצוע כולל את סיכון האשראי של הבנק, ושל הצד הנגדי בעסקה. ליום 31 בדצמבר 2017 ההפרשה נטו בגין סיכון אשראי של נכסים והתחייבויות בגין מכשירים נגזרים הינה כ-106 מיליוני ש"ח.

לפרטים נוספים ראה [ביאור 32](#) בדוחות הכספיים.

התחייבויות לזכויות עובדים

חלק מההפרשות בגין התחייבויות הבנק בקשר עם יחסי עובד-מעביד מבוססות, בין היתר, על חישוב אקטוארי. הפרשות אלו כוללות, התחייבות למענק יובל לו זכאי כל עובד בתום 25 שנות עבודה בבנק, התחייבות לפיצוי בגין ימי מחלה שלא נוצלו, הטבות לעובדים לאחר פרישה, התחייבויות פנסיוניות לתשלומים לעובדים שפרשו לפני גיל הפרישה החוקי. וכן התחייבויות פנסיוניות לתשלומים לעובדים פעילים שצפוי שיפרשו בתנאי פרישה מועדפים לפני גיל הפרישה הקבוע בחוק והתחייבות בגין פיצוי פטורין.

סכום ההתחייבויות, המחושבות על בסיס אומדנים אקטואריים, ליום 31 בדצמבר 2017 הגיע לסך של כ-4,741 מיליון ש"ח. ההתחייבויות מהוונות בשיעור היוון ריאלי של 1.25% לשנה, על בסיס תשואת אגרות-החוב הממשלתיות בישראל בתוספת מרווח השווה להפרש בין שיעורי התשואה לפדיון, לפי תקופות פירעון, על אגרות-חוב קונצרניות בדירוג AA ומעלה בארצות-הברית, לבין שיעורי התשואה לפדיון, לאותן תקופות לפירעון, על אגרות-חוב של ממשלת ארצות-הברית למועד הדיווח, כפי שנקבע על-ידי הפיקוח על הבנקים.

חישובים אקטואריים מתבססים ברובם על הנחות ואומדנים, המתבססים על הערכות הנהלה והחלטותיה, ניסיון עבר וסטטיסטיקות שונות כגון לוחות תמותה, שיעורי עזיבת עובדים ושיעור שינוי ריאלי בשכר על פני זמן וכדומה. אומדנים והנחות אלו נסקרים באופן שוטף.

שינוי במאפיינים האקטואריים השונים יביא לתוצאות שונות מאלה שמתקבלות כיום. כך לדוגמה, גידול של 1% בשיעור ההיוון יגרום להקטנת התחייבויות בסך של כ-381 מיליון ש"ח וקטון של 1% בשיעור ההיוון יגרום להגדלת התחייבויות האמורות בסך של כ-451 מיליון ש"ח. כמו-כן, גידול של 1% באומדן לשיעור עליית השכר השנתי יגרום להגדלת התחייבויות האמורות בסך של כ-288 מיליון ש"ח. גידול של 1% באומדן השנתי לשיעור העזיבה לפרישה מוקדמת יגרום להגדלת התחייבויות האמורות בסך של כ-164 מיליון ש"ח וקטון של 1% באומדן השנתי לשיעור העזיבה לפרישה מוקדמת יגרום להקטנת התחייבויות האמורות בסך של כ-160 מיליון ש"ח.

הערכת האקטואר עבור התקופה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2017 בגין התחייבות לזכויות עובדים מפורסמת באתר המגנ"א של הרשות לניירות-ערך שכתובתו: www.magna.isa.gov.il.

התחייבויות תלויות

קבוצת הבנק הינה צד להליכים שיפוטיים שנקטו נגדה לקוחותיה, לקוחותיה בעבר וצדדים שלישיים שונים שראו את עצמם נפגעים או ניזוקים מפעילותה. כמו-כן הקבוצה נתונה לחקירות של רשויות אמריקאיות כמתואר בביאור 25 בדוחות הכספיים בדבר חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ו-FIFA.

הנהלת הבנק כללה בדוחות הכספיים הפרשות נאותות לכיסוי נזקים אפשריים, וזאת בהתבסס על חוות דעת משפטיות. ברוב ההליכים השיפוטיים, כמו גם בקשר עם חקירותיהן של רשויות שונות, מתקבלות חוות דעת מיועצים משפטיים חיצוניים לקבוצת הבנק, שנבדקות על-ידי היועצים המשפטיים המועסקים בבנק. הערכות אלה של יועצים משפטיים מתבססות על מיטב שיפוטם, בהתחשב בשלב שבו מצויים ההליכים, וכן על הניסיון המשפטי שנצבר בנושאים השונים בארץ ובעולם.

אומדנים לגבי הפרשות בהליכים שיפוטיים, חקירות ועניינים רגולטוריים כרוכים ברמה גבוהה מאוד של שיקול דעת וזאת בהשוואה לסוגי הפרשות אחרים. כאשר ההליכים הם בשלבים ראשוניים, הקביעה האם קיימת בכלל מחויבות לבנק, יצירת טווחי אומדנים וקביעת הסתברויות לכך שהבנק יאלץ לשאת בעלויות בגין אותה מחויבות, כרוכים באי ודאות משמעותית וכאשר מדובר בעניין שבו לא מתנהל במועד הדיווח הליך שיפוטאי או הודאות גדלה עוד יותר. עם התקדמות ההליך, הנהלת הבנק ויועציה המשפטיים, מעריכים מדי תקופה האם נדרש לכלול או לעדכן הפרשות בגין ההליך, תוך עדכון האומדן שבוצע בתקופת הדיווח הקודמת. ככל שמתקדם ההליך, היכולת לבצע אומדנים מתגברת, אולם סכום ההפרשה עדיין רגיש לשינויים בהנחות. ברוב המקרים קיים טווח רחב של תוצאות לכל הליך משפטי, לכל חקירה ולכל הליך רגולטורי.

בנוסף יש להביא בחשבון, כי בתחום המשפטי אין אפשרות לקיים הערכה "ודאית" או "קרובה לוודאית", וזאת לא רק בשלבים הראשונים של חיי התובענה או ההליך האחר, אלא עד וסמוך לקבלת פסק-הדין, או סיומו של ההליך האחר. ולפיכך, תוצאות ההליך עלולות להיות שונות, לעיתים אף באופן מהותי, מההערכה שנקבעה לגבי.

כך במיוחד כאשר מדובר בתובענות ייצוגיות, וזאת גם נוכח הניסיון המשפטי המוגבל באשר לאופן התמשותן של תובענות כאלה בישראל. הבנק ויועציו המשפטיים עומדים, אפוא, בפני קשיים גדולים עוד יותר מהרגיל בהערכת תוצאות הדיון המשפטי בתובענות ייצוגיות, וביתר שאת בשלב שבו בית המשפט טרם החליט, אם לקבל את הבקשה להכיר בתובענה כתובענה ייצוגית, או לדחותה.

לפיכך, בהתחשב באמור לעיל, ובהתחשב בסכומים המהותיים הנקובים בתובענות ייצוגיות, ובאי הוודאות המשמעותית הכרוכה ביכולת האמידה, התבררות של הליך כזה, עלולה מעת לעת, להשפיע באופן מהותי לרעה על תוצאות קבוצת הבנק בתקופת דיווח רבעונית או שנתיית כלשהי בה התברר הליך. הדברים נכונים ביתר שאת, כאשר מדובר בעניין שבו לא מתנהל במועד הדיווח הכספי הליך שיפוטי אלא מתקיימים חקירה או הליך רגולטורי אחר כדוגמת החקירות של רשויות אמריקאיות כמתואר בביאור 25 בדוחות הכספיים.

באמידת השלכותיהן של החקירות האמורות עולה קושי לקבוע אם הפסד הינו צפוי או אפשרי וכן קושי להעריך את הסכום הצפוי של ההפסד ואף להעריך טווח של חשיפות, לא כל שכן את ההסתברות להתממשות תרחיש כלשהו בטווח החשיפות שנערך לצורך קביעת סכום ההפרשה בדוחות הכספיים. באותם הליכים בהם תהליך בירור העובדות ואיסוף הנתונים הינו ממושך, יש להגיע לעיתים לשלבים מתקדמים בהליך על מנת שניתן יהיה להגיע למצב בו ניתן יהיה להעריך באופן מהימן את האומדן להפסד הצפוי או לטווח של חשיפות אפשריות. נדרשת הפעלת שיקול דעת משמעותי באומדן סכום הפסד במקרים כגון אלה ואפשר כי סכום ההפסד עם התבררות האירוע יהיה גבוה משמעותית מסכום ההפרשה שנצברה למועד הדוחות הכספיים.

לפיכך, בהתחשב באי הוודאות המשמעותית מעריך הבנק כי היקף החשיפה הכוללת גדול מסכום ההפרשה שנכללה בדוחות הכספיים באופן שבו הסכומים הכוללים שתשלם קבוצת הבנק במסגרת הסדרים עם הרשויות האמריקאיות (אם יושגו) יהיו גבוהים משמעותית מסכום ההפרשה ולפיכך, עלולה להיות לכך השפעה משמעותית לרעה על תוצאות קבוצת הבנק בתקופת דיווח רבעונית או שנתיית כלשהי בה תוסר אי הוודאות.

ירידת-ערך ניירות-ערך זמינים למכירה וניירות-ערך המוחזקים לפדיון

מדי תקופת דיווח הנהלת הבנק בוחנת האם ירידה בשוים ההוגן של ניירות-ערך המסווגים לתיק הזמין למכירה ולתיק המוחזק לפדיון הינה בעלת אופי אחר מזמני (Other Than Temporary). הבחינה כאמור כוללת מספר שלבים ועקרונות, בהתאם למדיניות שנקבעה בבנק, והעיקריים שבהם הינם:

1. בחינה האם ירידת-ערך היא בעלת אופי אחר מזמני ומה סכומה:
  - ניירות-ערך אשר לתאריך המאזן אין בכוונת הבנק להחזיקם או שנמכרו לאחר תאריך המאזן בסכום נמוך מעלותם, מהווים ניירות-ערך שחלה בהם ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני.
  - ניירות-ערך שחלה בהם ירידת-ערך של למעלה מ-20% ביחס לעלותם לגבי מכשירים הוניים או 15% לגבי מכשירי חוב וירידת-ערך זו נמשכה למעלה מחצי שנה, מהווים ניירות-ערך שחלה בהם ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני, אלא אם ניתן להוכיח כי נתקיימו נסיבות מיוחדות.
  - ניירות-ערך אשר חלה לגביהן ירידת-ערך בשיעור של 40% ומעלה מעלות נייר הערך לגבי מכשירים הוניים או 30% לגבי מכשירי חוב לתאריך המאזן או לאחריו, מהווים ניירות-ערך שחלה בהם ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני, אלא אם ניתן להוכיח כי נתקיימו נסיבות מיוחדות.
  - מכשירי חוב שחלה לגביהם ירידת דירוג אל מתחת לדירוג השקעה, מהווים ניירות-ערך שחלה בהם ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני.
  - מכשירי חוב שסווגו כבעייתיים (פגום, נחות, השגחה מיוחדת) על-ידי הבנק.
2. הרכבת רשימת מעקב - מבוצעת בדיקה כמותית ואיכותית לצורך זיהוי והערכה של ניירות-ערך שחלה ירידה בערכם ואפשרי כי מדובר בירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני.
3. בחינה ספציפית - בגין כל ניירות הערך ברשימת המעקב מבוצעת בחינה ספציפית. הבחינה המבוצעת הינה נפרדת למכשירי חוב ומכשירי הון וכוללת בין היתר את הפרמטרים הבאים:
  - הכוונה והיכולת של הבנק להחזיק בניירות הערך לתקופה מספקת, אשר תאפשר את חזרת שווי נייר הערך לעלותו.
  - היקף שווי הביטחונות המגבים את הנייר וכריות הביטחון.
  - דירוג ניירות הערך על-ידי סוכנויות דירוג בינלאומיות ומקומיות לרבות התפתחויות בדירוג לאחר תאריך המאזן.
  - שיעור ירידת הערך מסך עלות נייר הערך.
  - משך תקופה בה שווי הוגן של נייר-ערך נמוך מעלותו.
  - מצבו הפיננסי של המנפיק ושינויים בסביבתו העסקית, לרבות בחינה האם ירידת הערך משקפת נסיבות ייחודיות למנפיק או משקפת תנאי שוק כלליים.
  - אירועים לאחר תאריך המאזן.
4. תיעוד תוצאות הבחינה כנדרש בהתאם לכללים שנקבעו בבנק. כאשר חלה ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני בנייר-ערך, תופחת עלותו לשווי ההוגן ליום המאזן, ותשמש כבסיס עלות חדש. סכום ההפחתה יזקף לדוח רווח והפסד.

4.2 בקורות ונהלים

בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים, יחתמו מנכ"ל הבנק, הממונה על החטיבה הפיננסית והחשבונאי הראשי, כל אחד בנפרד, על הצהרה על אחריותם לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי, לרבות הערכת האפקטיביות של בקורות אלו, בהתאם להוראות סעיפים 302 ו-404 לחוק הידוע בשם "חוק Sarbanes Oxley" שנחקק בארצות-הברית.

ההוראות של שני הסעיפים בחוק הנ"ל אוחדו על-ידי המפקח על הבנקים בחודש ספטמבר 2008 בהוראת ניהול בנקאי תקין (הוראה 309), וביוני 2009 שולבו בהוראות הדיווח לציבור.

הוראת סעיף 302 בדבר קיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי מקיימת בבנק בתדירות רבעונית, והוראת סעיף 404 בדבר הבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי מקיימת עבור סוף כל שנה, כנדרש בהוראות.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2017

במסגרת היישום של הוראת סעיף 404, ביצע הבנק, בסיוע חברת ייעוץ ששכר, מיפוי ותיעוד של כל תהליכי הבקרה המהותיים בהתבסס על הוראות ה-SEC (הרשות לניירות-ערך בארצות-הברית) ועל-פי המתודולוגיות המקובלות, תוך התבססות על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת והעדכנית של בקרה פנימית שפורסמה על-ידי ה-COSO Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission. כמו-כן, הבנק ביצע, על-פי הדרישות, בחינה של אפקטיביות ניהול הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי באמצעות בדיקה בפועל של אפקטיביות הבקרות העיקריות. הבנק ביצע עבור שנת 2017 כמדי שנה, על-פי המתודולוגיות המקובלות ובסיוע חברת ייעוץ, עדכון לתיעוד של תהליכי הבקרה המהותיים, וכן בחינת אפקטיביות של ניהול הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי, באמצעות בדיקה מחודשת של הבקרות העיקריות עבור השנה השוטפת.

הערכת בקרות ונהלים לגבי הגילוי

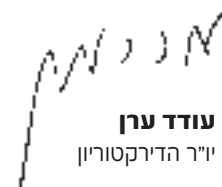
הנהלת הבנק, בשיתוף עם מנכ"ל הבנק, הממונה על החטיבה הפיננסית והחשבונאי הראשי, העריכו ליום 31 בדצמבר 2017 את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו הסיקו, כי לתום תקופה זו הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק הם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח הכספי בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

שינויים בבקרה הפנימית

במהלך הרבעון שהסתיים ביום 31 בדצמבר 2017 לא ארע שינוי מהותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי על הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי. עם זאת יצוין, כי החל מהדוחות הכספיים לרבעון הראשון של 2017 הוחלפה מערכת הספר הראשי בבנק למערכת "מסר" המבוססת תשתית SAP, תוך שיפור ביכולת הניתוח והבקרה והטמעת תהליכי עבודה ובקרה עדכניים.

ארי פינטו
המנהל הכללי

עודד ערן
יו"ר הדירקטוריון

תל-אביב, 25 במרץ 2018

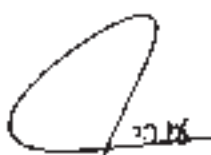
5. דוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

הדירקטוריון והנהלה של בנק הפועלים בע"מ (להלן: "הבנק") אחראים להקמה ולקיום של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי (כהגדרתה בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון"). מערכת הבקרה הפנימית של הבנק תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של הבנק לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של ביטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

הנהלה בפיקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקות מבוצעות בהתאם להרשאות הנהלה, הנכסים מוגנים והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, הנהלה בפיקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (Monitor) ביצוע, לרבות ביצוע ניהול בקרה פנימית.

הנהלת הבנק בפיקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של COSO (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission). בהתבסס על הערכה זו, הנהלה מאמינה (Believes) כי ליום 31 בדצמבר 2017, הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

האפקטיביות של הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2017 בוקרה על-ידי רואי החשבון המבקרים של הבנק, הי"ה זיו האפט רואי חשבון וסומך חייקין רואי חשבון, כפי שצוין בדוח שלהם, בעמוד מספר 111, אשר בו נכללה חוות דעת בלתי מסויגת בדבר האפקטיביות של הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2017.

עופר לוי

משנה למנכ"ל, חשבונאי ראשי

ידן ענתבי

משנה למנכ"ל,
ממונה על החטיבה הפיננסית

ארי פינטו

המנהל הכללי

עודד ערן

יו"ר הדירקטוריון

תל-אביב, 25 במרץ 2018

הצהרות בקרה פנימית על דיווח כספי

ליום 31 בדצמבר 2017

הצהרת המנכ"ל

אני, ארי פינטו, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק הפועלים בע"מ (להלן: "הבנק") לשנת 2017 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי (כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון") וכן:
  - א. קבענו בקרות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקרות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על-ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
  - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
  - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
  - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן
5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואי החשבון המבקרים, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
  - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
  - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על-פי כל דין.

ארי פינטו
המנהל הכללי

תל-אביב, 25 במרץ 2018

הצהרת הממונה על החטיבה הפיננסית (CFO)

אני, ידין ענתבי, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק הפועלים בע"מ (להלן: "הבנק") לשנת 2017 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי (כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון") וכן:
  - א. קבענו בקרות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקרות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על-ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
  - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
  - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
  - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן
5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואי החשבון המבקרים, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
  - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
  - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על-פי כל דין.

ידין ענתבי

משנה למנכ"ל,

ממונה על החטיבה הפיננסית

תל-אביב, 25 במרץ 2018

הצהרות בקרה פנימית על דיווח כספי

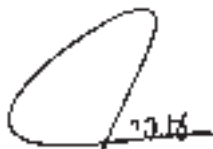
ליום 31 בדצמבר 2017

הצהרת החשבונאי הראשי

אני, עופר לוי, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק הפועלים בע"מ (להלן: "הבנק") לשנת 2017 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי (כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון") וכן:
  - א. קבענו בקרות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקרות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על-ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
  - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
  - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
  - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן
5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואי החשבון המבקרים, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
  - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
  - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על-פי כל דין.

עופר לוי

משנה למנכ"ל, חשבונאי ראשי

תל-אביב, 25 במרץ 2018

בנק הפועלים

דוחות כספיים

2017

תוכן העניינים

112	דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק הפועלים בע"מ
113	דוח רווח והפסד מאוחד
114	דוח מאוחד על הרווח הכולל
115	מאזן מאוחד
116	דוח על השינויים בהון
118	דוח מאוחד על תזרימי מזומנים
121	ביאורים לדוחות הכספיים
121	ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית
138	ביאור 2 הכנסות והוצאות ריבית
139	ביאור 3 הכנסות מימון שאינן מריבית
141	ביאור 4 עמלות
141	ביאור 5 הכנסות אחרות
142	ביאור 6 משכורות והוצאות נלוות
142	ביאור 7 הוצאות אחרות
143	ביאור 8 הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד)
149	ביאור 9 רווח למניה רגילה
150	ביאור 10 רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר
152	ביאור 11 מזומנים ופיקדונות בבנקים
153	ביאור 12 ניירות-ערך
158	ביאור 13 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי
161	ביאור 14 אשראי לממשלות
161	ביאור 15 השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה
164	ביאור 16 בניינים וציוד
165	ביאור 17 נכסים אחרים
166	ביאור 18 פיקדונות הציבור
167	ביאור 19 פיקדונות מבנקים
168	ביאור 20 אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
169	ביאור 21 התחייבויות אחרות
169	ביאור 22 זכויות עובדים
179	ביאור 23 עסקות תשלום מבוסס מניות
183	ביאור 24 הון, הלימות הון, מינוף ונזילות
191	ביאור 25 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות
200	ביאור 26 שיעבודים והגבלות אחרות
201	ביאור 27 פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון
207	ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים
234	ביאור 28א מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה
239	ביאור 29 מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי
258	ביאור 30 נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה
260	ביאור 31 נכסים והתחייבויות לפי מטבע ולפי תקופה לפירעון
264	ביאור 32 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים
273	ביאור 33 בעלי-עניין וצדדים קשורים
280	ביאור 34 תמצית דוחות של הבנק
284	ביאור 35 יוזמות רגולטוריות
286	ביאור 36 צמצום פעילות בנקאות פרטית בינלאומית

דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק הפועלים בע"מ בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של בנק הפועלים בע"מ וחברות בנות (להלן "הבנק") ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על-ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). הדירקטוריון והנהלה של הבנק אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי, ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הבנק בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board) בארצות-הברית בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על-ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של הבקרה הפנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים כאלה שחשבנו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של בנק הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. בקרה פנימית על דיווח כספי של בנק כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקות וההעברות של נכסי הבנק (לרבות הוצאתם מרשותו); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, ושקבלת כספים והוצאת כספים של הבנק נעשים רק בהתאם להרשאות הדירקטוריון והנהלה של הבנק, ו-(3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי הבנק, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למונע או לגלות הצגה מוטעית. כמו-כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקרות תהפוכנה לבלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, הבנק קיים, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על-ידי COSO.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל ותקני ביקורת מסוימים שיישומם בביקורת של תאגידים בנקאיים נקבע לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, את הדוחות הכספיים המאוחדים של הבנק לימים 31 בדצמבר 2017 ו-2016 ולכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017, והדוח שלנו, מיום 25 במרץ 2018, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים, וכן הפניות תשומת לב בדבר חשיפה לתובענות ייצוגיות שהוגשו כנגד קבוצת הבנק, בדבר חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ובדבר חקירה בנושא FIFA.

זיו האפט
רואי חשבון

סומך חייקין
רואי חשבון

תל-אביב, 25 במרץ 2018

דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק הפועלים בע"מ

ביקרנו את המאזנים המאוחדים המצורפים של בנק הפועלים בע"מ (להלן: הבנק): לימים 31 בדצמבר 2017 ו-2016, ואת דוחות רווח והפסד, הדוחות על הרווח הכולל, הדוחות על השינויים בהון והדוחות על תזרימי המזומנים המאוחדים לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון וההנהלה של הבנק. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התש"לג-1973 ותקני ביקורת מסוימים שיישומם בביקורת של תאגידים בנקאיים נקבע לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שישומו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על-ידי הדירקטוריון וההנהלה של הבנק, וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, בהתבסס על ביקורתנו הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי של הבנק וחברות מאוחדות שלו לימים 31 בדצמבר 2017 ו-2016 ואת תוצאות הפעולות, השינויים בהון ותזרימי המזומנים של הבנק וחברות מאוחדות שלו לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017 בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP). כמו-כן, לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל ערוכים בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

מבלי לסייג את חוות דעתנו הנ"ל, אנו מפנים את תשומת הלב לאמור בביאור ג25. (ב) בדבר חשיפות לתובענות ייצוגיות שהוגשו כנגד קבוצת הבנק, לביאור ג25. בדבר חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ולביאור ג25. בדבר החקירה בנושא FIFA.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board) בארצות-הברית בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על-ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הבנק ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על-ידי Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO) והדוח שלנו מיום 25 במרץ 2018 ככלל חוות דעת בלתי מסויגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הבנק.

זיו האפט
רואי חשבון

סומך חייקין
רואי חשבון

תל-אביב, 25 במרץ 2018

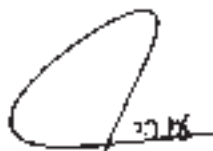

במיליוני ש"ח

דוח רווח והפסד מאוחד
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017

2015	2016	2017	ביאור	
9,837	10,200	10,889	2	הכנסות ריבית
(1,952)	(2,007)	(2,192)	2	הוצאות ריבית
7,885	8,193	8,697		הכנסות ריבית, נטו
475	269	323	(1)(א)29	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
7,410	7,924	8,374		הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
הכנסות שאינן מריבית				
1,044	1,152	637	3	הכנסות מימון שאינן מריבית
5,287	5,216	5,111	4	עמלות
146	160	185	5	הכנסות אחרות
6,477	6,528	5,933		סך-כל ההכנסות שאינן מריבית
הוצאות תפעוליות ואחרות				
4,934	4,783	4,843	6	משכורות והוצאות נלוות
1,555	1,530	1,475		אחזקה ופחת בניינים וציוד
7	-	-		הפחתות וירידת-ערך של נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין
2,294	3,177	3,298	7	הוצאות אחרות
8,790	9,490	9,616		סך-כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
5,097	4,962	4,691		רווח לפני מסים
2,097	2,358	2,077	8	הפרשה למסים על הרווח
3,000	2,604	2,614		רווח לאחר מסים
19	12	17	(ב)15	חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר מסים
רווח נקי:				
3,019	2,616	2,631		לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
63	12	29		הפסד (רווח) המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
3,082	2,628	2,660		המיוחס לבעלי מניות הבנק
רווח למניה רגילה בשקלים חדשים				
9				
רווח בסיסי				
2.32	1.98	2.00		רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
רווח מדולל				
2.31	1.97	1.99		רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

עופר לוי
 משנה למנכ"ל, חשבונאי ראשי

ידן ענתבי
 משנה למנכ"ל,
 ממנה על החטיבה הפיננסית

ארי פינטו
 המנהל הכללי

עודד ערן
 יו"ר הדירקטוריון

תל-אביב, 25 במרץ 2018

דוחות כספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

דוח מאוחד על הרווח הכולל לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017

2015	2016	2017	ביאור
3,019	2,616	2,631	רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
63	12	29	הפסד (רווח) נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
3,082	2,628	2,660	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
			רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מסים: 10
(750)	(160)	212	התאמות בגין הצגת ניירות-ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן נטו
4	(2)	4	התאמות מתרגום דוחות כספיים* נטו, לאחר השפעת גידורים**
49	(1,221)	(122)	התאמות של התחייבויות בגין הטבות לעובדים***
4	4	1	רווחים נטו בגין גידורי תזרים מזומנים
(693)	(1,379)	95	רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מסים
210	439	(39)	השפעת המס המתחייב
(483)	(940)	56	רווח (הפסד) כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה, לאחר מסים
2	(1)	(2)	בניכוי הפסד (רווח) כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(481)	(941)	54	רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק, לאחר מסים
2,536	1,676	2,687	הרווח (ההפסד) הכולל לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
65	11	27	ההפסד (הרווח) הכולל המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
2,601	1,687	2,714	הרווח הכולל המיוחס לבעלי מניות הבנק

* התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה שונה ממטבע הפעילות של הבנק.
 ** גידורים - רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעות נטו במטבע-חוץ.
 *** בעיקר משקף התאמות בגין אומדנים אקטואריים לסוף השנה והפחתה של סכומים שנרשמו בעבר ברווח כולל אחר.

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוחות כספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

מאזן מאוחד ליום 31 בדצמבר 2017

31 בדצמבר		
2016	2017	ביאור
נכסים		
80,378	86,114	11
71,449	65,442	26, 12
375	684	
276,084	282,507	
(4,127)	(3,844)	
271,957	278,663	29
2,561	2,292	14
153	203	15
3,363	3,392	16
11,916	12,013	27
5,953	5,621	17
448,105	454,424	
התחייבויות והון		
338,502	347,351	18
4,377	4,149	19
345	320	
484	367	
33,560	29,058	20
12,587	12,049	27
24,025	25,126	21
413,880	418,420	
34,047	35,863	24
178	141	
34,225	36,004	
448,105	454,424	

(1) לגבי סכומים הנמדדים בשווי הוגן, ראה [ביאור 32](#).
 (2) לפרטים בדבר ניירות-ערך ששועבדו למלווים ראה [ביאור 26](#).

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוחות כספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

דוח על השינויים בהון לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017

הון מניות ופרמיה	קרנות הון מהטבה בשל עסקות תשלום מבוסס מניות	סך הון וקרנות הון	רווח כולל אחר מצטבר	עודפים	סך-הכל הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק	זכויות שאינן מקנות שליטה	סך-הכל הון
8,004	169	8,173	582	22,211	30,966	250	31,216
-	-	-	-	3,082	3,082	(63)	3,019
-	-	-	-	(569)	(569)	-	(569)
יתרה ליום 1 בינואר 2015							
רווח (הפסד) נקי בשנת החשבון							
דיבידנד							
התאמות ושינויים הנובעים מ:							
-	30	30	-	-	30	-	30
90	(86)	4	-	-	4	-	4
-	-	-	(481)	-	(481)	(2)	(483)
-	-	-	-	-	-	2	2
8,094	113	8,207	101	24,724	33,032	187	33,219
-	-	-	-	2,628	2,628	(12)	2,616
-	-	-	-	(685)	(685)	-	(685)
(27)	-	(27)	-	-	(27)	-	(27)
יתרה ליום 1 בינואר 2016							
רווח (הפסד) נקי בשנת החשבון							
דיבידנד							
התאמות ושינויים הנובעים מ:							
-	35	35	-	-	35	-	35
79	(74)	5	-	-	5	-	5
-	-	-	(941)	-	(941)	1	(940)
-	-	-	-	-	-	2	2
8,146	74	8,220	(840)	26,667	34,047	178	34,225
יתרה ליום 1 בינואר 2017							

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

במיליוני ש"ח

דוח על השינויים בהון

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017 (המשך)

הון מניות ופרמיה*	קרנות הון מהטבה בשל עסקות משלום מבוסס מניות	סך הון וקרנות הון	רווח כולל אחר מצטבר	עודפים	סך-הכל הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק	זכויות שאינן מקנות שליטה	סך-הכל הון
8,146	74	8,220	(840)	26,667	34,047	178	34,225
-	-	-	-	2,660	2,660	(29)	2,631
-	-	-	-	(861)	(861)	-	(861)
(39)	-	(39)	-	-	(39)	-	(39)
התאמות ושינויים הנובעים מ:							
-	2	2	-	-	2	-	2
17	(17)	-	-	-	-	-	-
-	-	-	54	-	54	2	56
-	-	-	-	-	-	2	2
-	-	-	-	-	-	(12)	(12)
8,124	59	8,183	(786)	**28,466	35,863	141	36,004

* בניכוי 4,311,952 יתרת מניות באוצר (31.12.16): בניכוי 3,826,498 יתרת מניות באוצר, 31.12.15: בניכוי 7,970,392 יתרת מניות באוצר).
 ** כולל סך של 2,734 מיליוני ש"ח שאינם ניתנים לחלוקה כדיבידנד.

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוח מאוחד על תזרימי מזומנים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017

2015	2016	2017	
			תזרימי מזומנים מפעילות (לפעילות) שוטפת
3,019	2,616	2,631	רווח נקי לתקופה
			התאמות הדרושות כדי להציג את תזרימי המזומנים מפעילות שוטפת
(19)	(12)	(17)	חלקו של הבנק בהפסדים (ברוחים) של חברות כלולות
664	651	602	פחת על בניינים וציוד
28	24	21	הפחתות
475	269	323	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
(571)	(496)	(255)	רווח ממימוש של ניירות-ערך זמינים למכירה ומוחזקים לפדיון
(29)	2	(24)	הפסד (רווח) שמומש ושטרם מומש מהתאמות לשווי הוגן של ניירות-ערך למסחר
31	-	-	הפסד ממימוש, ירדת-ערך ושינוי בשיעורי ההחזקה בחברות מוחזקות
(14)	(12)	(51)	רווח ממימוש בניינים וציוד
87	101	(2)	שינוי בהטבה בשל עסקות תשלום מבוסס מניות
(122)	(154)	(65)	שינוי בהתחייבויות, נטו, בגין זכויות עובדים
205	284	22	מסים נדחים, נטו
(3)	(93)	(4)	הפסד (רווח) ממכירות תיקי אשראי
648	322	1,930	התאמות בגין הפרשי שער
(1,017)	(860)	968	הפרשי צבירה שנכללו בפעולות השקעה ומימון
			שינוי נטו בכספים שוטפים
1,268	(213)	(1,248)	פיקדונות בבנקים
(15,608)	*9,369	1,677	אשראי לציבור
(718)	(3)	267	אשראי לממשלות
346	(256)	(309)	ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
3,461	874	(103)	נכסים בגין מכשירים נגזרים
(2,923)	(2,098)	3,375	ניירות-ערך למסחר
1,800	440	211	נכסים אחרים
			שינוי נטו בהתחייבויות שוטפות
451	(380)	(174)	פיקדונות מבנקים
24,597	17,268	9,367	פיקדונות מהציבור
(101)	(9)	(25)	פיקדונות מהממשלה
50	414	(89)	ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
(2,960)	(1,146)	(468)	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
(944)	(294)	1,188	התחייבויות אחרות
12,101	*26,608	19,748	מזומנים, נטו, מפעילות (לפעילות) שוטפת

* סווג מחדש.

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

במיליוני ש"ח

דוח מאוחד על תזרימי מזומנים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017 (המשך)

2015	2016	2017	
			תזרימי מזומנים לפעילות השקעה
(137)	(7)	(130)	רכישת אגרות-חוב מוחזקות לפדיון
241	21	131	תמורה מפדיון אגרות-חוב מוחזקות לפדיון
(26,045)	(36,710)	(38,829)	רכישת ניירות-ערך זמינים למכירה
13,780	14,745	12,559	תמורה ממכירת ניירות-ערך זמינים למכירה
11,345	15,827	27,795	תמורה מפדיון ניירות-ערך זמינים למכירה
-	*(7,486)	(9,110)	רכישת תיקי אשראי
499	4,331	190	תמורה ממכירת תיקי אשראי
11	5	10	דיבידנדים שהתקבלו מחברות כלולות
-	(3)	(3)	השקעה בחברות כלולות
22	-	-	תמורה ממימוש השקעה בחברת בת שיצאה מאיחוד (נספח א')
(631)	(619)	(662)	רכישת בניינים וציוד
37	19	80	תמורה ממימוש בניינים וציוד
(878)	*(9,877)	(7,969)	מזומנים, נטו, מפעילות (לפעילות) השקעה
			תזרימי מזומנים מפעילות (לפעילות) מימון
5,805	3,160	316	הנפקת אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
(4,520)	(3,401)	(4,399)	פדיון אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
4	5	-	הנפקת מניות ואופציות
(569)	(685)	(861)	דיבידנד ששולם לבעלי-מניות הבנק
-	(27)	(39)	רכישה עצמית של מניות
-	-	(12)	דיבידנד ששולם לבעלי-מניות חיצוניים בחברות מאוחדות
720	(948)	(4,995)	מזומנים, נטו, מפעילות (לפעילות) מימון
11,943	15,783	6,784	גידול (קיטון) במזומנים
51,823	63,108	78,328	יתרת מזומנים לתחילת השנה
(658)	(563)	(2,235)	השפעת תנועות בשער החליפין על יתרת מזומנים
63,108	78,328	82,877	יתרת מזומנים לסוף השנה

* סווג מחדש.

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

במיליוני ש"ח

דוח מאוחד על תזרימי מזומנים
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017 (המשך)

2015	2016	2017	
			ריבית ומסים ששולמו ו/או התקבלו
11,695	12,798	11,391	ריבית שהתקבלה
(3,433)	(2,761)	(2,525)	ריבית ששולמה
56	44	42	דיבידנדים שהתקבלו
(1,930)	(2,049)	(1,533)	מסים על הכנסה ששולמו
156	21	178	מסים על הכנסה שהתקבלו
			נספח א' - תמורה ממימוש השקעה בחברת בת שאוחדה בעבר
			נכסים והתחייבויות של חברת הבת שאוחדה בעבר, ליום המכירה
80	-	-	מזומנים שנגרעו
174	-	-	נכסים
(121)	-	-	התחייבויות
133	-	-	נכסים והתחייבויות שנגרעו
(31)	-	-	הפסד הון ממימוש השקעות בחברת בת שאוחדה בעבר
102	-	-	תמורה שהתקבלה ממימוש השקעה
(80)	-	-	מזומנים שנגרעו
22	-	-	זרימת מזומנים ממימוש השקעה בחברת בת שיצאה מאיחוד

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית

א. כללי

בנק הפועלים בע"מ (להלן: "הבנק") הינו תאגיד מאוגד בישראל. הדוחות הכספיים המאוחדים של הבנק ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים והנחיותיו. בעיקר הנושאים, הוראות אלה מבוססות על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות-הברית. בנושאים הנותרים, שהם פחות מהותיים, ההוראות מבוססות על תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ועל כללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP). כאשר תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) מאפשרים מספר חלופות, או אינם כוללים התייחסות ספציפית למצב מסוים, נקבעו בהוראות אלה הנחיות יישום ספציפיות, המבוססות בעיקר על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות-הברית. הבנק קיבל את אישור הפיקוח על הבנקים לפרסם את הדוחות הכספיים השנתיים על בסיס מאוחד בלבד. בביאור 34 מוצגת תמצית הדוחות הכספיים של הבנק סולו, הכוללת מאזן, דוח רווח והפסד ודוח על תזרימי המזומנים. הדוחות הכספיים אושרו לפרסום על-ידי דירקטוריון הבנק ביום 25 במרץ 2018.

ב. הגדרות

דוחות כספיים אלה:

כללי חשבונאות מקובלים בבנקים בארצות-הברית - כללי החשבונאות שבנקים אמריקאים שנסחרים בארצות-הברית נדרשים ליישם בהתאם להיררכיה שנקבעה ב-ASC 105-10 לקודיפיקציה (FAS 168), המוסד לתקינה חשבונאית בארצות-הברית ובהתאם להנחיות ועמדות של רשות ניירות-ערך האמריקאית ורשויות הפיקוח על הבנקים בארצות-הברית. תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) - תקנים ופרשנויות שאומצו על-ידי הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים (IASB), והם כוללים תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ותקני חשבונאות בינלאומיים (IAS), לרבות פרשנויות לתקנים אלה שנקבעו על-ידי הוועדה לפרשנויות של דיווח כספי בינלאומי (IFRIC) או פרשנויות שנקבעו על-ידי הוועדה המתמדת לפרשנויות (SIC), בהתאמה. חברות מאוחדות/חברות בנות - חברות שדוחותיהן מאוחדים באופן מלא, במישרין או בעקיפין, עם דוחות הבנק. חברות כלולות - חברות אשר נמדדות על בסיס שיטת השווי המאזני. חברות מוחזקות - חברות מאוחדות וחברות כלולות בקבוצה. שלוחות בחו"ל - נציגויות, סוכנויות, סניפים או חברות בנות של הבנק מחוץ לישראל. הקבוצה - הבנק והחברות המאוחדות שלו. מטבע הפעילות - המטבע של הסביבה הכלכלית העיקרית שבה פועל הבנק. מדד - מדד המחירים לצרכן כפי שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בישראל. צדדים קשורים ובעלי עניין - כהגדרתם בסעיף 80 להוראות הדיווח לציבור. יתרת חוב רשומה - מוגדרת כיתרת החוב, לאחר ניכוי מחיקות חשבונאיות, אך לפני ניכוי הפרשה להפסדי אשראי בגין אותו חוב. שווי הוגן - המחיר אשר היה מתקבל ממכירת נכס או היה משולם לצורך העברת התחייבות בעסקה רגילה בין משתתפים בשוק במועד המדידה.

ג. בסיס עריכת הדוחות הכספיים

1. עקרונות הדיווח

הדוחות הכספיים של הבנק ערוכים בהתאם להוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים והנחיותיו. בעיקר הנושאים, הוראות אלה מבוססות על כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית. בנושאים הנותרים, שהם פחות מהותיים, ההוראות מבוססות על תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ועל כללי החשבונאות המקובלים בישראל (Israeli GAAP). כאשר תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) מאפשרים מספר חלופות, או אינם כוללים התייחסות ספציפית למצב מסוים, נקבעו בהוראות אלה הנחיות יישום ספציפיות, המבוססות בעיקר על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות-הברית.

2. מטבע פעילות ומטבע הצגה

השקל הינו המטבע שמייצג את הסביבה הכלכלית העיקרית בה פועל הבנק ועל כן מהווה מטבע הפעילות של הבנק. הדוחות הכספיים מוצגים בשי"ח ומעוגלים למיליון הקרוב, למעט אם צוין אחרת. למידע בדבר מטבע הפעילות של שלוחה בנקאית בחו"ל ראה [ביאור 1.ה.1](#) להלן.

3. בסיס המדידה

הדוחות הוכנו על בסיס העלות ההיסטורית, למעט הנכסים וההתחייבויות המפורטים להלן:

- מכשירים פיננסיים נגזרים ומכשירים פיננסיים אחרים אשר נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד;
- מכשירים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה;
- התחייבות בגין תשלום מבוסס מניות אשר יסולק במזומן;
- נכסי והתחייבויות מסים נדחים;
- הפרשות;
- נכסים והתחייבויות בגין הטבות לעובדים;
- השקעות בחברות כלולות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

4. שימוש באומדנים

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו נדרשת הנהלת הבנק להשתמש בשיקול דעת, בהערכות, אומדנים והנחות אשר משפיעים על יישום המדיניות ועל הסכומים של נכסים והתחייבויות, הכנסות והוצאות. יובהר שהתוצאות בפועל עלולות להיות שונות מאומדנים אלה. בעת גיבושם של אומדנים חשבונאיים המשמשים בהכנת הדוחות הכספיים של הבנק, נדרשת הנהלת הבנק להניח הנחות באשר לנסיבות ולאירועים הכרוכים באי ודאות משמעותית. בשיקול דעתה בקביעת האומדנים, מתבססת הנהלת הבנק על ניסיון העבר, עובדות שונות, גורמים חיצוניים ועל הנחות סבירות בהתאם לנסיבות המתאימות לכל אומדן. האומדנים וההנחות שבבסיסם נסקרים באופן שוטף. שינויים באומדנים חשבונאיים מוכרים בתקופה שבה תוקנו האומדנים ובכל תקופה עתידית מושפעת.

ד. יישום לראשונה של תקני חשבונאות, עדכוני תקינה חשבונאית והוראות הפיקוח על הבנקים

החל מה-1 בינואר 2017 מיישם הבנק הוראות ותקנים חשבונאיים חדשים בנושאים המפורטים להלן:

- (1) דיווח לפי כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא מסים על ההכנסה.
- (2) דיווח לפי כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושאים: סוגיות במטבע-חוץ; מדיניות חשבונאית, שינויים באומדנים חשבונאיים ותיקון טעויות; ואירועים לאחר תאריך המאזן.
- (3) הוראות הפיקוח על הבנקים בנושא הגדרת מקור החזר ראשוני בסיווג חוב בעיית.

להלן תיאור מהות השינויים שננקטו במדיניות החשבונאית בדוחות כספיים מאוחדים אלה ותיאור של אופן והשפעת היישום לראשונה, ככל שהייתה:

(1) דיווח לפי כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא מסים על ההכנסה

ביום 22 באוקטובר 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בדבר "דיווח של תאגידים בנקאיים וחברות כרטיסי אשראי בישראל לפי כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא מסים על ההכנסה". בהתאם לחוזר, הבנק נדרש ליישם את כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות-הברית בנושא מסים על ההכנסה. בנוסף, ביום 13 באוקטובר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר הכולל מספר עדכונים בהוראות הדיווח לציבור, וכן מעדכן את אופן היישום לראשונה של ההוראות החדשות.

להלן סקירה של השינויים העיקריים בעקבות היישום לראשונה של ההוראות כאמור:

- **הכרה בנכסי מסים נדחים:** נכסי מסים נדחים מוכרים במלואם ומופחתים באמצעות יצירת "הפרשה בגין נכסי מסים נדחים" (valuation allowance) בסכומים אשר לגביהם לא ניתן לקבוע ברמת סבירות של "יותר סביר מאשר לא" (more likely than not) שהנכס ימומש.
  - **השקעות בחברות בנות זרות:** נדרש להכיר בהתחייבות מסים נדחים בגין הפרשים זמניים חייבים במס. יחד עם זאת, לא נדרש להכיר בהתחייבות מסים נדחים בגין רווחים לא מחולקים של חברה בת זרה שהיא במהותה למשך זמן תמידי והבנק יכול להוכיח כוונה ויכולת להשקיע מחדש את הרווחים הלא מחולקים לתקופה בלתי מוגדרת.
  - **השקעה בחברות בנות מקומיות:** נדרש להכיר בהתחייבות מסים נדחים, למעט אם ההשקעה יכולה להיות מושבת על בסיס פטור ממס וללא עלות משמעותית והבנק צופה להשתמש באמצעי זה בסופו של דבר (כוונה ויכולת).
  - **שיעורי המס וחוקי המס:** חישוב מסים שוטפים ונדחים מתבסס על שיעורי מס שנחקקו. חוק יחשב כ"חוקק" עם פרסומו ב"רשומות". שינויים עוקבים במסים נדחים בעקבות שינוי בשיעור המס מוכרים בדוח ברווח והפסד גם אם המסים הנדחים הוכרו לראשונה מחוץ לרווח והפסד.
  - **סיווג ריבית וקנסות בדוח רווח והפסד:** הכנסות והוצאות ריבית בגין מסים על הכנסה וכן קנסות לרשויות המס יסווגו בסעיף "מסים על הכנסה".
  - **הכרה בהטבת המס בגין תשלום מבוטס מניות:** הבנק מיישם את הוראות ASC 718 ואת עדכון ASU 2016-09. על-פי הוראות אלו, הטבות המס בגובה ההוצאות שנרשמו בספרים יוכרו במועד התהוות ההוצאה ברווח והפסד. הטבות המס העודפות יוכרו במועד הסילוק ברווח והפסד. ההוראות החדשות חלות מיום 1 בינואר 2017 ואילך. בהתאם להוראות המעבר הפרשים זמניים בגין תקופות קודמות ממשכים להיות מטופלים לפי ההוראות שחלו עד ליום 31 בדצמבר 2016.
- ההשפעה של אימוץ ההוראות הנ"ל על הדוחות הכספיים אינה מהותית.

(2) דיווח לפי כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושאים: סוגיות במטבע-חוץ; מדיניות חשבונאית, שינויים באומדנים חשבונאיים ותיקון טעויות; ואירועים לאחר תאריך המאזן

ביום 21 במרץ 2016 פרסם חוזר בנושא דיווח של תאגידים בנקאיים וחברות כרטיסי אשראי בישראל לפי כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית. החוזר מעדכן את הוראות הדיווח לציבור ומאמץ תקני חשבונאות מקובלים בארצות-הברית בנושאים: סוגיות במטבע-חוץ; מדיניות חשבונאית, שינויים באומדנים חשבונאיים ותיקון טעויות ואירועים לאחר תאריך המאזן.

ההוראות שנקבעו בהתאם לחוזר חלות מיום 1 בינואר 2017 ואילך. בעת היישום לראשונה, נדרש לפעול בהתאם להוראות המעבר שנקבעו באותם נושאים בתקינה האמריקאית בשינויים המתחייבים. יודגש, כי ביישום הנחיות נושא 830 בקודיפיקציה בדבר "מטבע-חוץ", בתקופות מדווחות עד ליום 1 בינואר 2019, בנקים לא יכללו את הפרשי השער בגין אגרות-חוב זמינות למכירה כחלק מההתאמות לשווי הוגן של אגרות-חוב אלו, אלא ימשיכו לטפל בהם כפי שנדרש בהוראות הדיווח לציבור לפני אימוץ נושא זה.

ההשפעה של אימוץ ההוראות הנ"ל על הדוחות הכספיים אינה מהותית.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

(3) הגדרת מקור החזר ראשוני בסיווג חוב בעייתי

ביום 20 בפברואר 2017 פורסם עדכון לקובץ שאלות ותשובות בנושא חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי. בין היתר כלל המסמך שאלה שנגעה להגדרת מקור החזר ראשוני. בהתאם לאמור במסמך, מקור החזר ראשוני הוא מקור מזומנים יציב לאורך זמן, אשר חייב להימצא תחת שליטת החייב, ואשר חייב להיות מופרד, במפורש או במהות, לכיסוי החוב. ככלל, כדי שמקור החזר יוכל להיות ראשוני, על הבנק להראות שהחייב צפוי בהסתברות גבוהה להפיק תוך פרק זמן סביר תזרים מזומנים מתאים מפעילות עסקית נמשכת, אשר ישמש לפירעון התשלומים הנדרשים באופן מלא במועד שנקבע בהסכם. לצד מקור החזר ראשוני מצופה שכמעט לכל עסקות האשראי יהיה מקור החזר שני ואף שלישוני (בטוחות, תמיכה של ערב, מימון מחדש על-ידי צד שלישי וכו'). למרות התמיכה של מקורות החזר שניים ושלישוני, קביעת הסיווג המתאים של חוב, עד לקרות כשל או כשההסתברות לו נעשתה צפויה ברמה גבוהה, ככלל מתבססת על יכולת התשלום של החייב, כלומר - החוזק הצפוי של מקור החזר הראשוני. שינויים אלה חלים מיום 1 ביולי 2017 ואילך. ההשפעה של אימוץ ההוראות הנ"ל על הדוחות הכספיים אינה מהותית.

ה. מדיניות חשבונאית שיושמה בעריכת הדוחות הכספיים

1. מטבע-חוץ והצמדה

עסקות במטבע-חוץ

עסקות במטבע-חוץ מתורגמות לפי שער החליפין שבתוקף בתאריכי העסקות. נכסים והתחייבויות כספיים הנקובים במטבע-חוץ במועד הדיווח, מתורגמים לפי שער החליפין שבתוקף לאותו יום. נכסים והתחייבויות לא-כספיים הנקובים במטבעות חוץ והנמדדים לפי שווי הוגן, מתורגמים למטבע הפעילות לפי שער החליפין שבתוקף ביום בו נקבע השווי הוגן. פריטים לא-כספיים הנקובים במטבע-חוץ והנמדדים לפי עלות היסטורית, מתורגמים לפי שער החליפין שבתוקף למועד העסקה. הפרשי שער הנובעים מתרגום עסקות במטבע-חוץ מוכרים ברווח והפסד, פרט להפרישים הנובעים מתרגום למטבע הפעילות של מכשירים פיננסיים הוניים לא-כספיים המסווגים כזמניים למכירה, או גידורי תזרים מזומנים, אשר מוכרים ברווח כולל אחר.

שלוחות בנקאיות בחו"ל

בהתאם לקריטריונים שנקבעו על-ידי הפיקוח על הבנקים בקביעת מטבע הפעילות של שלוחות בנקאיות בחו"ל נדרש הבנק לבחון קיום/אי קיום של כל אחד מהקריטריונים המפורטים להלן:

- הסביבה הראשית בה השלוחה מפיקה ומוציאה מזומנים היא מטבע זר ואילו פעילות השלוחה בשקלים הינה שולית;
- גיוס אוטונומי של הלקוחות על-ידי השלוחה - פעילות השלוחה מול לקוחות הבנק ו/או צדדים קרובים אליהם ו/או צדדים שהופנו לשלוחה על-ידי הבנק אינה משמעותית;
- פעילות השלוחה מול הבנק ו/או מול הצדדים הקשורים לו אינה משמעותית. כמו-כן, אין תלות משמעותית של השלוחה במקורות המימון מהבנק ו/או הצדדים הקשורים לו.
- פעילות השלוחה במהותה הינה עצמאית ועומדת בפני עצמה ואינה הרחבה או השלמה של הפעילות המקומית של הקבוצה. כמו-כן, השלוחה מבצעת את הפעילויות שלה עם מידה משמעותית של אוטונומיות.

כאשר אחד הקריטריונים כאמור אינו מתקיים במובהק, הדבר מצביע על כך שיש לטפל בשלוחה כפעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה הינו שקל. במצב אחר, הקביעה תבוצע בהתאם לבחינת מכלול הקריטריונים. בהתאם לקריטריונים אלו, מסווג הבנק את שלוחותיו בחו"ל כפעילות חוץ שמטבע פעילותן הינו השקל, למעט בנק הפועלים שוויץ המסווג כפעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה הינו הפרנק השוויצרי.

פעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה שונה מהשקל

הנכסים וההתחייבויות של פעילויות חוץ, כולל מוניטין והתאמות לשווי הוגן שנוצרו ברכישה, תורגמו לש"ח לפי שערי החליפין שבתוקף למועד הדיווח. ההכנסות וההוצאות של פעילויות החוץ, תורגמו לש"ח לפי שער החליפין הממוצע החודשי שמתאים למועד ביצוע העסקות. הפרשי השער בגין התרגום מוכרים ברווח כולל אחר ומוצגים בהון במסגרת "התאמות מתרגום". בעת מימוש של פעילות חוץ המביא לאובדן שליטה, הסכום המצטבר בקרן התרגום שנובע מפעילות החוץ מסווג מחדש לרווח והפסד כחלק מהרווח או ההפסד מהמימוש.

גידור השקעה נטו בפעילות חוץ

הבנק מיישם חשבונאות גידור בגין הפרשי שער בין מטבע הפעילות של בנק הפועלים שוויץ לבין מטבע הפעילות של הבנק (ש"ח). הפרשי שער בגין החלק האפקטיבי בגידור הנובעים מתרגום ההתחייבויות הפיננסיות המגדרת את ההשקעה נטו בבנק הפועלים שוויץ, נזקפים לרווח כולל אחר ומוצגים בהון במסגרת "התאמות מתרגום". החלק שאינו אפקטיבי בגידור נזקף לרווח והפסד.

נכסים והתחייבויות צמודי מדד שאינם נמדדים לפי שווי הוגן

נכסים והתחייבויות הצמודים למדד, נכללים לפי תנאי ההצמדה שנקבעו לגבי כל יתרה.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

מדד ושער חליפין

להלן פרטים על מדד המחירים לצרכן ושערי החליפין היציגים של מטבעות עיקריים ושיעורי השינוי בהם:

2016	2017	2015	2016	2017	
השינוי ב-% בשנה		בנקודות			
מדד המחירים לצרכן					
(0.3)	0.3	101.2	100.9	101.2	המדד לחודש נובמבר ("ידוע")
בש"ח					
שער החליפין ליום 31 בדצמבר					
(1.5)	(9.8)	3.902	3.845	3.467	שער חליפין של הדולר של ארצות-הברית (בש"ח ל-1 דולר)
(18.3)	(0.9)	5.784	4.725	4.682	שער חליפין של הליש"ט (בש"ח ל-1 ליש"ט)
(4.8)	2.7	4.247	4.044	4.153	שער חליפין של האירו (בש"ח ל-1 אירו)
(4.0)	(5.6)	3.925	3.767	3.555	שער חליפין של הפרנק השוויצרי (בש"ח ל-1 פרנק שוויצרי)
(18.7)	(15.4)	1.339	1.089	0.921	שער חליפין של הלירה התורכית

2015	2016	2017	
0.10%	0.10%	0.10%	ליום 31 בדצמבר
שיעור ריבית בנק ישראל			

2. השקעות בחברות מוחזקות

א. דוחות כספיים מאוחדים וזכויות שאינן מקנות שליטה

חברות בנות הינן ישויות הנשלטות על-ידי הקבוצה. הדוחות הכספיים של חברות בנות נכללים בדוחות הכספיים המאוחדים מיום השגת השליטה ועד ליום הפסקת השליטה.

לפיכך, יתרות ועסקות הדדיות בין ישויות אלה ורווחים או הפסדים בין הישויות שטרם מומשו, בוטלו במלואם.

זכויות שאינן מקנות שליטה מייצגות את חלקן בהון חברת הבת, שאינו ניתן לייחוס, במישרין או בעקיפין, לבנק. הזכויות שאינן מקנות שליטה נמדדות במועד צירוף העסקים בשווי הוגן ומוצגות כסעיף נפרד במסגרת הון הבנק.

רווח או הפסד וכל רכיב של רווח כולל אחר מיוחסים לבעלי המניות של הבנק ולזכויות שאינן מקנות שליטה. סך הרווח או הפסד ורווח כולל אחר מיוחס לבעלי המניות של הבנק ולזכויות שאינן מקנות שליטה גם אם כתוצאה מכך יתרת הזכויות שאינן מקנות שליטה תהיה שלילית.

עסקות בין הקבוצה לזכויות שאינן מקנות שליטה שאינן מביאות לאיבוד שליטה מטופלות כעסקות במישור ההוני.

ב. טיפול בישויות בעלות זכויות משתנות

ישות בעלת זכויות משתנות (VIE) היא כזו שעומדת באחד או יותר מהמבחנים המפורטים ב-FAS 167 (ASC 810-10), פרשנות מתוקנת 46 (FIN 46(R)): (1) ההשקעה ההונית בסיכון אינה מספקת כדי לאפשר לישות לממן את פעולותיה מבלי להזדקק לתמיכה כספית נחותה נוספת (subordinated financial support) שמסופקת על-ידי צדדים מעורבים, לרבות מחזיקי מניות; או (2) למשקיעים בהון כקבוצה אין את הכוח באמצעות זכויות הצבעה או זכויות דומות, לכוון את הפעילויות בעלות השפעה משמעותית ביותר על הביצועים הכלכליים של הישות, או שאינם מחויבים לספוג את חלקם היחסי בהפסדים הצפויים או ברווחים השיריים הצפויים של הישות.

הבנק ייחשב לנהנה העיקרי (primary beneficiary) וה-VIE תאוחד בדוחות הכספיים אם לבנק יש את הכוח לכוון את הפעילויות בעלות השפעה משמעותית ביותר על הביצועים הכלכליים של ה-VIE, וכן אם לבנק יש את הזכות לקבל הטבות מה-VIE או מחויבות לספוג את הפסדיה, אשר פוטנציאלית עשויים להיות משמעותיים עבור ה-VIE.

לבנק קיימות זכויות משתנות אחרות ב-VIE שאינן מאוחדות מכיוון שהבנק אינו הנהנה העיקרי.

לפרטים נוספים לגבי ישויות בעלות זכויות משתנות, ראה [ביאור 125](#).

ג. השקעה בחברות כלולות

חברות כלולות הינן ישויות בהן יש לבנק השפעה מהותית על המדיניות הפיננסית והתפעולית, אך לא הושגה בהן שליטה. קיימת הנחה לפיה החזקה בשיעור של 20% עד 50% במוחזקת מקנה השפעה מהותית.

השקעה בחברות כלולות מטופלת בהתאם לשיטת השווי המאזני ומוכרת לראשונה לפי עלותה. עלות השקעה כוללת עלויות עסקה. הדוחות הכספיים כוללים את חלקו של הבנק בהכנסות ובהוצאות, ברווח או הפסד וברוח כולל אחר של ישויות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

ד. צירופי עסקים

הבנק מיישם לגבי כל צירופי העסקים את שיטת הרכישה (Acquisition Method). מועד הרכישה הינו המועד בו הרוכשת משיגה שליטה על הנרכשת. הבנק מכיר במוניטין למועד הרכישה לפי השווי ההוגן של התמורה שהועברה, לרבות סכומים שהוכרו בגין זכויות כלשהן שאינן מקנות שליטה בנרכשת, וכן השווי ההוגן למועד הרכישה של זכויות הונית בנרכשת שהוחזקו קודם לכן על-ידי הרוכשת, בניכוי הסכום נטו שיוחס ברכישה לנכסים הניתנים לזיהוי שנרכשו ושל ההתחייבויות שניטלו.

3. בסיס ההכרה בהכנסות ובהוצאות

ככלל, הכנסות והוצאות נכללות בדוח רווח והפסד על בסיס צבירה.

הבנק מטפל בהכנסות ובהוצאות הבאות כפי שנקבע בהוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו:

א. ריבית שנצברה על חובות בעייתיים שסווגו כחובות שאינם מבצעים מוכרת כהכנסה על בסיס מזומן כאשר לא קיים ספק לגבי גביית היתרה הרשומה הנותרת של חוב פגום. במצבים אלה סכום שנגבה על חשבון הריבית שיוכר כהכנסת ריבית, מוגבל לסכום שהיה נצבר בתקופת הדיווח על היתרה הרשומה הנותרת של החוב לפי שיעור הריבית החוזי. הכנסות ריבית על בסיס מזומן מסווגות בדוח רווח והפסד במסגרת הכנסות ריבית בסעיף הרלוונטי. כאשר קיים ספק לגבי גביית היתרה הרשומה הנותרת, כל התשלומים שנגבו משמשים להקטנת קרן ההלוואה. כמו-כן, ריבית על סכומים בפיגור בגין הלוואות לדירור מוכרת בדוח רווח והפסד על בסיס הגבייה בפועל.

ב. עמלות אשר חיבו ביצירת אשראי, למעט בגין הלוואות לתקופה של עד שלושה חודשים, אינן מוכרות באופן מיידי כהכנסה בדוח רווח והפסד, אלא נדחות ומוכרות לאורך חיי ההלוואה כהתאמת התשואה. הכנסות מעמלות כאמור נזקפות לפי שיטת הריבית האפקטיבית ומדווחות כחלק מהכנסות ריבית.

ג. עמלות הקצאת אשראי מטופלות בהתאם לסבירות המימוש של המחויבות למתן האשראי. במידה שהסבירות קלושה, העמלה מוכרת על בסיס קו ישר לאורך תקופת המחויבות. אחרת, יש לדחות את ההכרה בהכנסה מעמלות אלה עד למועד מימוש המחויבות או עד למועד פקיעתה, לפי המוקדם. אם המחויבות מומשה, אזי העמלות מוכרות בדרך של התאמת התשואה לאורך חיי ההלוואה כאמור לעיל. אם המחויבות פקעה מבלי שמומשה, העמלות מוכרות במועד הפקיעה ומדווחות במסגרת הכנסות מעמלות. לעניין זה, הבנק מניח כי הסבירות למימוש ההתחייבות אינה קלושה.

ד. במקרים של מימון מחדש או ארגון מחדש של חובות שאינם בעייתיים, יש לבחון האם השינוי בתנאי ההלוואה הינו מינורי או לא. במקרים שהשינוי אינו מינורי, כל העמלות שטרם הופחתו וכן עמלות פירעון מוקדם שנגבו מהלקוח בגין שינוי בתנאי אשראי מוכרות ברווח והפסד. אחרת, העמלות הנ"ל נכללות כחלק מההשקעה נטו בהלוואה החדשה ומוכרות כהתאמת תשואה כאמור לעיל. לעניין זה, הבנק מניח כי השינויים בתנאי החוב הינם מינוריים.

ה. עמלות פירעון מוקדם מוכרות מיידית במסגרת הכנסות ריבית.

ו. הכנסות מעמלות בגין מתן שירותים (כגון: מפעילות בניירות-ערך ומכשירים נגזרים, מכרטיסי אשראי, ניהול חשבון, הפרשי המרה ופעילות סחר חוץ) מוכרות ברווח והפסד כאשר לבנק נצמחת זכאות לקבלתן. עמלות מסוימות כגון עמלות בגין ערבויות ועמלות מסוימות בגין ליווי פרויקטים מוכרות באופן יחסי על פני תקופת העסקה.

ז. ניירות-ערך - ראה [סעיף ה\(5\) להלן](#).

ח. מכשירים פיננסיים נגזרים - ראה [סעיף ה\(6\) להלן](#).

4. חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי

תחולת ההוראות

הבנק מיישם את הוראות הפיקוח על הבנקים בדבר מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי, המבוססות בעיקרן על כללי החשבונאות המיושמים בבנקים בארצות-הברית. ההוראות מיושמות לגבי כל יתרות החוב, כגון, פיקדונות בבנקים, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או שנרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, אשראי לציבור, אשראי לממשלה וכו'. אשראי לציבור ויתרות חוב אחרות לגביהם לא נקבעו בהוראות הדיווח לציבור כללים ספציפיים בדבר מדידת הפרשה להפסדי אשראי (כגון: אשראי לממשלה, פיקדונות בבנקים וכד') מדווחים בספרי הבנק לפי יתרת חוב רשומה.

סיווג אשראי בעייתי

הבנק קבע נהלים לזיהוי אשראי בעייתי ולסיווג חובות ופריטי אשראי חוץ-מאזני בעייתיים כפגומים, נחותים או בהשגחה מיוחדת. בהקשר זה נציין כי הבנק מיישם את הוראת מקור החזר ראשוני של בנק ישראל לפיה קביעת הסיווג המתאים לחוב, עד לקרות כשל או כשההסתברות לכשל נעשתה צפויה ברמה גבוהה, מתבססת על החוזק הצפוי של מקור החזר ראשוני לחוב (מקור החזר תזרימי שוטף, יציב, מופרד ובשליטת החייב), וזאת למרות התמיכה של מקורות החזר שניים ושלישונים.

אשראי פגום

אשראי מסווג כפגום, כאשר בהתבסס על מידע ואירועים עדכניים, צפוי שהבנק לא יוכל לגבות את כל הסכומים המגיעים לו לפי התנאים החוזיים המקוריים עם הלקוח. קבלת החלטה בדבר סיווג אשראי כפגום מבוססת, בין היתר, על מצב הפיגור של החוב, הערכת מצבו הפיננסי וכוח הפירעון של הלווה, קיום ומצב הביטחונות, מצבם הפיננסי של ערבים, אם קיימים, ומחויבותם לתמוך בחוב ויכולת הלווה להשיג מימון מצד ג'. בכל מקרה, חוב המוערך על בסיס פרטני (כמפורט להלן) מסווג כפגום כאשר קרן או ריבית בגינו מצויים בפיגור של 90 ימים או יותר. כמו-כן, כל חוב שתנאיו שונו במסגרת ארגון מחדש של חוב בעייתי יסווג כחוב פגום, אלא אם לפני הארגון מחדש ולאחריו נערכה בגינו הפרשה מזערית להפסדי אשראי לפי שיטת עומק הפיגור, בהתאם לנספח להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 314 בנושא הערכה נאותה של סיכוני אשראי ומדידה נאותה של חובות.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

חוב פגום חוזר להיות מסווג כחוב שאינו פגום רק כאשר אין בגינו רכיבי קרן או ריבית אשר הגיע מועדם וטרם שולמו והבנק צופה פירעון של הקרן הנוותרת והריבית בשלמותם לפי תנאי החוזה.

אשראי נחות

סיכון אשראי נחות, כולל סיכון אשראי מאזני וחץ-מאזני שאינו מוגן באופן מספק על-ידי השווי הנוכחי המבוסס ויכולת התשלום של החייב או של הביטחון ששועבד, אם קיים. לסיכון אשראי שסווג כאמור נדרש שתהייה חולשות מוגדרות היטב, אשר מסכנות את מימוש החוב, שכן קיימת אפשרות ברורה שהבנק יספוג הפסד מסוים, אם הליקויים לא יתוקנו. סיכון אשראי חוץ-מאזני יסווג כנחות אם קיימת הסתברות, שהינה לפחות אפשרית לכך שההתחייבות התלויה בגין הסעיף החוץ-מאזני תתממש, ובנוסף החובות שיתכן שירכשו כתוצאה מהתממשות ההתחייבות התלויה ראויים לסיווג של חובות נחותים. אשראי שאינו נבחן פרטנית, אשר מוכרת בגינו הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי יסווג כנחות כאשר הוא הופך לחוב בפיגור של 90 יום או יותר.

אשראי בהשגחה מיוחדת

סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת, כולל סיכון אשראי מאזני וחץ-מאזני בעל חולשות פוטנציאליות שראוי שיקבלו תשומת לב מיוחדת של ההנהלה. אם לא יטופלו, התוצאה של חולשות פוטנציאליות אלו עלולה להיות התדרדרות בסיכויים לפירעון של האשראי או במעמד של הבנק כנושה בתאריך עתידי מסוים. סיכון אשראי חוץ-מאזני יסווג בהשגחה מיוחדת אם קיימת הסתברות, שהינה לפחות אפשרית לכך, שההתחייבות התלויה בגין הסעיף החוץ-מאזני תתממש, ובנוסף החובות שיתכן שירכשו כתוצאה מהתממשות ההתחייבות התלויה ראויים לסיווג של חובות בהשגחה מיוחדת.

לעניין סיווג אשראי בעייתי, חוב בפיגור הינו חוב בו קרן או ריבית לא שולמו במועדם בהתייחס לתנאי הפירעון החוזיים. חשבון עו"ש/חח"ד ידווח כחוב בפיגור כאשר החשבון נותר ברציפות ביתרת חובה (בהיעדר מסגרת מאושרת), או בחריגה ממסגרת האשראי המאושרת, למשך 30 ימים או יותר או אם בתוך מסגרת האשראי נזקפו לזכות אותו חשבון סכומים הנמוכים מיתרת החובה ומהמסגרת במשך תקופה של 180 ימים. הלוואות ידווחו כחוב בפיגור כאשר הקרן או ריבית לא שולמו לאחר 30 יום מהמועד שנקבע לתשלומם, בהתאם לתנאי הפירעון החוזיים של החוב.

הפרשה להפסדי אשראי

הבנק נדרש לקיים הפרשה להפסדי אשראי ברמה נאותה, על-מנת לכסות הפסדי אשראי צפויים, בהתייחס לתיק האשראי שלו. בנוסף, הבנק נדרש לקיים, הפרשה ברמה מתאימה כדי לכסות הפסדי אשראי צפויים הקשורים למכשירי אשראי חוץ-מאזניים, כגון התקשרויות למתן אשראי, מסגרות אשראי שלא נוצלו וערבויות.

ההפרשה לכיסוי הפסדי האשראי הצפויים בהתייחס לתיק האשראי מוערכת באחד משני מסלולים: "הפרשה פרטנית" ו"הפרשה קבוצתית". כמו-כן, הבנק בוחן את הנאותות הכוללת של ההפרשה להפסדי אשראי.

הפרשה פרטנית

חובות שההפרשה להפסדי אשראי בגינם נבחנת על בסיס פרטני כוללים חובות שסך יתרתם החוזית (ללא ניכוי מחיקות חשבונאיות, ריבית שלא הוכרה, הפרשה להפסדי אשראי וביטחונות), מקובצות ברמת הלקוח, הינה מעל 1 מיליון ש"ח (בחברת כרטיסי אשראי מאוחדת מעל 500 אלפי ש"ח), וכן חובות לקוחות בארגון מחדש של חוב בעייתי. הפרשה פרטנית להפסדי אשראי נבחנת לגבי כל חוב שסווג כפגום.

ההפרשה הפרטנית להפסדי אשראי מוערכת בהתבסס על תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים, מהוונים בשיעור הריבית המקורית של החוב. כאשר נקבע כי החזר החוב הינו מותנה בביטחון או כאשר הבנק קובע שצפויה תפיסת נכס, ההפרשה הפרטנית מוערכת בהתבסס על השווי ההוגן של הביטחון ששועבד להבטחת אותו חוב, לאחר הפעלת מקדמים זמירים ועקביים שמשקפים, בין היתר, את התנודתיות בשווי ההוגן של הביטחון, את הזמן שיעבור עד למועד המימוש בפועל ואת העלויות הצפויות במכירת הביטחון.

ההפרשה הפרטנית הנדרשת בהתייחס למכשירי האשראי החוץ-מאזניים תוערך בהתאם לכללים שנקבעו בתקן חשבונאות אמריקאי ASC 450 Contingencies (טיפול חשבונאי בתלויות).

הפרשה קבוצתית

הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי מחושבת כדי לשקף הפרשות לירידת-ערך בגין הפסדי אשראי בלתי מזוהים פרטנית הגלומים בקבוצות גדולות של חובות קטנים בעלי מאפייני סיכון דומים, וכן בגין חובות שנבחנו פרטנית ונמצא שהם אינם פגומים. ההפרשה להפסדי אשראי בגין חובות המוערכים על בסיס קבוצתי, מחושבת בהתאם לכללים שנקבעו ב-ASC 450 ובהתאם להוראת הפיקוח על הבנקים, בהתבסס על שיעורי הפסד היסטוריים בחלוקה לענפי משק שונים ובחלוקה בין אשראי בעייתי לאשראי לא בעייתי, בטווח של שנים לאורך התקופה שמחילה ביום 1 בינואר 2011 ומסתיימת במועד הדיווח. הבנק משתמש בשיעור הפסדים אשר מהווה ממוצע שיעורי הפסדי העבר בטווח השנים האמור. בנוסף לחישוב טווח שיעורי הפסד היסטוריים בענפי משק שונים, לצורך קביעת שיעור ההפרשה הבנק מתחשב בגורמים סביבתיים רלוונטיים, לרבות מגמות בהיקפי האשראי בכל ענף ותנאים ענפיים, נתונים מקרו כלכליים, הערכת איכות כללית של האשראי לענף משק, שינויים בנפח ובמגמה של יתרות בפיגור ויתרות פגומות והשפעות השינויים בריכוזיות האשראי.

לעניין זה, בהתאם להוראות המפקח הנוגעות להפרשה קבוצתית בגין אשראי לענף משק אנשים פרטיים, נדרש הבנק להביא בחשבון שיעור התאמה איכותי שלא יפחת מ-0.75% מיתרת האשראי הצרכני הלא פגום. מהאמור הוחרג סיכון אשראי הנובע מחייבים בגין כרטיסי אשראי בנקאיים ללא חיוב ריבית.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

הפרשה בגין הלוואות לדיור

הפרשה מזערית בגין הלוואות לדיור מחושבת לפי נוסחה שקבע הפיקוח על הבנקים, בהתחשב בעומק הפיגור, באופן שבו שיעורי הפרשה גדלים ככל שמעמיק הפיגור. על-פי הוראות הנספח להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 314 בנושא הערכה נאותה של סיכונים אשראי ומדידה נאותה של חובות, חישוב הפרשה לפי נוסחת עומק הפיגור יבוצע, במידת הצורך, לכלל הלוואות לדיור, למעט הלוואות שאינן נפרעות בתשלומים תקופתיים והלוואות המממנות פעילות בעלת אופי עסקי.

הבנק גיבש מדיניות שנועדה להבטיח כי יתרת הפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי בגין הלוואות לדיור לא תפחת משיעור של 0.35% מיתרת הלוואות האמורות למועד הדיווח.

הפרשה קבוצתית בגין סיכון אשראי חוץ-מאזני

בהתאם להנחיות של הפיקוח על הבנקים, הפרשה הקבוצתית הנדרשת בהתייחס לסיכון אשראי חוץ-מאזני מבוססת על שיעורי הפרשה שנקבעו עבור האשראי המאזני (כמפורט לעיל), תוך התחשבות בשיעור המימוש לאשראי הצפוי של סיכון האשראי החוץ-מאזני. שיעור המימוש לאשראי מחושב בהתבסס על מקדמי המרה לאשראי כמפורט בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 203, מדידה והלימות הון - סיכון אשראי - הגישה הסטנדרטית בהתאמות מסוימות. יתרת הפרשה זו לא מנוכה מסעיף אשראי לציבור והיא נכללת בסעיף התחייבויות אחרות במאזן.

הבנק בוחן את הנאותות הכוללת של הפרשה להפסדי אשראי. הערכת נאותות כאמור, מתבססת על שיקול הדעת של ההנהלה אשר מתחשב בסיכונים הגלומים בתיק האשראי.

הכרה בהכנסה

החל ממועד סיווג החוב כפגום הבנק מפסיק לציבור בגינו הכנסות ריבית (לרבות הפרשי הצמדה למדד עבור חובות שסווגו כפגומים). כמו-כן, במועד סיווג החוב כפגום הבנק מבטל את כל הכנסות הריבית שנצברו וטרם נגבו, ואשר הוכרו כהכנסה ברווח והפסד. החוב ממשיך להיות מסווג כחוב שאינו צובר הכנסות ריבית, כל עוד לא בוטל לגביו הסיווג כחוב פגום. עם זאת, חוב אשר פורמלית עבר ארגון מחדש של חוב בעייתי מטופל כחוב פגום שצובר הכנסות ריבית בהתאם לתנאים המצטברים הבאים: 1. צפוי שהחוב ישולם במלואו על-פי לוח הסילוקין החדש של הלוואה. 2. במקרה של לוח סילוקין בתשלומי קרן וריבית חודשיים רציפים - שולמו לפחות 6 תשלומים רציפים או במקרה בו אין לוח סילוקין בתשלומי קרן וריבית חודשיים רציפים - עברה לפחות חצי שנה ממועד הקמת הלוואה וגם שולם לפחות 20% מיתרת הקרן. 3. אין ללקוח התראת חוב בפיגור. 4. כל ארגוני החוב של הלקוח הינם צוברים. בנוסף, בעת גביה במזומן, כאשר צפוי כי יתרת החוב הרשומה תיפרע במלואה, ניתן להכיר בהכנסות מימון בגובה הכנסות הריבית שהיו נצברות בתקופת הדיווח על היתרה הרשומה הנוותרת של החוב לפי השיעור החוזי. היתרה שהתקבלה במזומן מעבר לסכום זה ואשר לא נרשמה כהקטנת היתרה הרשומה הנוותרת, תירשם כגביית מחיקות חשבונאיות קודמות. כאשר קיים ספק לגבי גביית היתרה הרשומה הנוותרת של חוב פגום, כל התשלומים שהתקבלו ישמשו להקטנת היתרה הרשומה במידה הנדרשת להסרת ספק זה.

לגבי חובות שאינם נבחנים פרטנית ומופרשים על בסיס קבוצתי, אשר מצויים בפיגור של 90 ימים או יותר, הבנק אינו מפסיק צבירת הכנסות ריבית, עד למחיקתם החשבונאית.

ארגון מחדש של חוב בעייתי

חוב אשר פורמלית עבר ארגון מחדש של חוב בעייתי מוגדר כחוב אשר לגביו, מסיבות כלכליות או משפטיות הקשורות לקשיים פיננסיים של חייב, הבנק העניק ויתור בדרך של שינוי בתנאי החוב במטרה להקל על החייב את נטל תשלומי המזומן בטווח הקרוב (הפחתה או דחייה של תשלומים במזומן שנדרשים מהחייב) או בדרך של קבלת נכסים אחרים כפירעון החוב (בחלקו או במלואו).

לצורך קביעה האם הסדר חוב שבוצע על-ידי הבנק מהווה ארגון מחדש של חוב בעייתי, הבנק מבצע בחינה איכותית של מכלול התנאים של ההסדר והנסיבות במסגרתן הוא בוצע, וזאת במטרה לקבוע האם החייב מצוי בקשיים פיננסיים והאם במסגרת ההסדר הבנק העניק ויתור לחייב. לצורך קביעה זאת, הבנק בוחן את יכולת הגביה מהלקוח וכן האם קיימים סממנים המצביעים על היותו של הלווה בקשיים במועד ההסדר או על קיום אפשרות סבירה שהלווה יקלע לקשיים פיננסיים לולא ההסדר.

הבנק לא מסווג חוב כחוב בעייתי שאורגן מחדש אם במסגרת ההסדר הוענקה לחייב דחיית תשלומים שאינה מהותית בהתחשב בתדירות התשלומים, בתקופה החוזית לפירעון ובמשך החיים הממוצע הצפוי של החוב המקורי. לעניין זה, אם בוצעו מספר הסדרים הכרוכים בשינוי תנאי החוב, הבנק מביא בחשבון את ההשפעה המצטברת של הארגונים הקודמים לצורך קביעה האם הדחייה בתשלומים אינה מהותית.

חובות שאורגנו מחדש, לרבות כאלה שטרם הארגון מחדש לא נבחנו על בסיס פרטני, מסווגים כחובות פגומים ומוערכים על בסיס פרטני לצורך ביצוע הפרשה להפסדי אשראי או מחיקה חשבונאית. ככלל, חוב בעייתי שאורגן מחדש ימשיך להימדד ולהיות מסווג כחוב פגום עד שישולם במלואו. עם זאת, בנסיבות מסוימות, כאשר נערך לחוב ארגון מחדש של חוב בעייתי ולאחר מכן התאגיד הבנקאי והחייב נכנסו להסכם נוסף של ארגון מחדש, התאגיד הבנקאי אינו נדרש להתייחס יותר לחוב כחוב שעבר ארגון מחדש של חוב בעייתי אם מתקיימים שני התנאים הבאים:

- א. החייב אינו נמצא יותר בקשיים פיננסיים במועד הארגון מחדש העוקב.
- ב. בהתאם לתנאי הארגון מחדש העוקב, התאגיד הבנקאי לא העניק ויתור לחייב (לרבות לא העניק ויתור על קרן על בסיס מצטבר ממועד מתן הלוואה המקורי).

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

חוב כאמור שעבר ארגון מחדש עוקב והוסר לגביו הסיווג כפגום, יוערך על בסיס קבוצתי לצורך כימות ההפרשה להפסדי אשראי ויתרת החוב הרשומה של החוב לא תשתנה בעת הארגון העוקב (למעט אם התקבל או שולם מזומן).
אם בתקופות עוקבות חוב כאמור נבחן פרטנית ונמצא שיש להכיר בגינו בירידת-ערך או שמבוצע לו ארגון מחדש של חוב בעייתי, הבנק מחזיר לחוב סיווג פגום ומטפל בו כבארגון מחדש של חוב בעייתי.

מחיקה חשבונאית

הבנק מוחק חשבונאית כל חוב או חלק ממנו המוערך על בסיס פרטני שנחשב כאינו בר גביה ובעל ערך נמוך כך שהותרו כנכס אינה מוצדקת, או חוב בגינו מנהל הבנק מאמצי גביה ארוכי טווח (המוגדרים ברוב המקרים כתקופה העולה על שנתיים). במקרה בו מדובר בחוב מותנה בביטחון אשר ההפרשה הפרטנית בגינו מוערכת בהתבסס על השווי ההוגן של הביטחון, הבנק מוחק חשבונאית כל יתרת חוב העולה על השווי ההוגן של הביטחון בניכוי עלויות מימוש. לגבי החובות שאינם מוערכים על בסיס פרטני, נקבעו כללי המחיקה בהתבסס על תקופת הפיגור שלהם (ברוב המקרים מעל 150 ימי פיגור רצופים) ועל סממני בעייתיות אחרים. יובהר כי מחיקות חשבונאיות אינן כרוכות בויתור משפטי והן מקטינות את יתרת החוב המדווחת לצרכים חשבונאיים בלבד, תוך יצירת בסיס עלות חדש לחוב בספרי הבנק. למרות האמור לעיל, לגבי חובות שנבחנו על בסיס קבוצתי שעברו ארגון מחדש של חוב בעייתי אשר כשלו, נבחן הצורך במחיקה חשבונאית מיידי. בכל מקרה, לגבי חובות כאמור מבוצעת מחיקה חשבונאית לא יאוחר מהמועד שבו החוב הופך לחוב בפיגור של 60 ימים או יותר ביחס לתנאי הארגון מחדש.

נכסים שנתפסו (Foreclosed Assets)

במקרה בו בוצע ארגון מחדש של חוב בעייתי בו הבנק קיבל נכסים כפירעון מלא או חלקי של חוב, למשל זכויות בהון, חייבים מצד שלישי או נכסים אחרים שימכרו לאחר מכן, יוכרו נכסים אלה לפי שוויים ההוגן של הנכסים במועד התפיסה. אם הנכסים שנתקבלו מהווים פירעון מלא של החוב ובמועד התפיסה עולה יתרת החוב הרשומה על השווי ההוגן של הנכסים, מכיר הבנק בהפרשה להפסדי אשראי. בכל מקרה במידה והנכסים שהתקבלו נמכרו זמן קצר לאחר תפיסתם (לרוב עד 90 יום), כל עוד לא חל שינוי מהותי באומדן השווי ההוגן, מחליף הבנק את אומדן השווי ההוגן במחיר שהתקבל במכירה בניכוי עלויות מכירה ומתאים את ההפרשה להפסדי אשראי.

5. ניירות-ערך

א. ניירות-ערך בהם משקיע הבנק מסווגים לשלושה תיקים כלהלן:

- אגרות-חוב מוחזקות לפדיון - אגרות-חוב אשר לבנק יש כוונה ויכולת להחזיקן עד למועד הפדיון, למעט אגרות-חוב אשר ניתנות לפירעון מוקדם או לסילוק בדרך אחרת כך שהבנק לא יכסה, במהות את כל (substantially all) השקעתו הרשומה. אגרות-חוב מוחזקות לפדיון מוצגות במאזן לפי העלות בתוספת ריבית, הפרשי הצמדה והפרשי שער שנצברו, בהתחשב בחלק היחסי של הפרמיה או הניכיון ובניכוי הפסדים בגין ירידת-ערך שהינה בעלת אופי אחר מזמני.
- ניירות-ערך למסחר - ניירות-ערך אשר נרכשו ומוחזקים במטרה למוכרם בתקופה הקרובה, למעט מניות שלא קיים לגביהן שווי הוגן זמין. ניירות-ערך למסחר מוצגים במאזן לפי השווי ההוגן ביום הדיווח. רווחים והפסדים מהתאמות לשווי הוגן נזקפים לדוח רווח והפסד לסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית מפעילות למסחר.
- ניירות-ערך זמניים למפירה - ניירות-ערך אשר לא סווגו כאגרות-חוב מוחזקות לפדיון או כניירות-ערך למסחר. מניות שקיים לגביהן שווי הוגן זמין ואגרות-חוב נכללות במאזן לפי שוויי ההוגן ביום הדיווח. מניות שלא קיים לגביהן שווי הוגן זמין נמדדות במאזן לפי עלות. רווחים או הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן לא נכללים בדוח רווח והפסד ומדווחים נטו, בניכוי עתודה מתאימה למס, בסעיף נפרד בהון במסגרת רווח כולל אחר מצטבר. רווחים או הפסדים שמומשו, מוצגים בסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית מפעילות שאינה ממסחר.
- הכנסות מדיבידנד, צבירת ריבית, הפרשי הצמדה ושער, הפחתת פרמיה או ניכיון (לפי שיטת הריבית האפקטיבית), וכן הפסדים מירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני נזקפים לדוח רווח והפסד.
- השקעות הבנק בקרנות הון סיכון מטופלות לפי עלות בניכוי הפסדים מירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני. רווח מהשקעות הון סיכון נזקף לדוח רווח והפסד בעת מימוש ההשקעה.
- עלות ניירות-ערך שמומשו מחושבת על בסיס ממוצע.
- העניין חישוב שווי הוגן - ראה [סעיף ה\(7\)](#) להלן.
- העניין טיפול בירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני - ראה [סעיף ה\(8\)](#) להלן.

6. מכשירים פיננסיים נגזרים, לרבות חשבונאות גידור

- הבנק מחזיק מכשירים פיננסיים נגזרים לצרכי גידור סיכונים מטבע-חוץ וסיכונים ריבית, וכן נגזרים שאינם משמשים לגידור, לרבות נגזרים משובצים.
- במועד יצירת הגידור הבנק מתעד באופן פורמלי את יחסי הגידור בין המכשיר המגדר והפריט המגודר, לרבות מטרת ניהול הסיכונים והאסטרטגיה של הבנק לביצוע הגידור, וכן האופן בו הבנק יעריך את אפקטיביות יחסי הגידור. הבנק מעריך את האפקטיביות של יחסי הגידור הן בתחילת הגידור והן על בסיס מתמשך בהתאם למדיניות ניהול הסיכונים שלו.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

ג. גידור תזרימי מזומנים

כאשר נגזר מיועד כמכשיר מגדר לחשיפה להשתנות של תזרימי מזומנים עתידיים צפויים, שניתן לייחס לסיכון מסוים המיוחס לנכס או להתחייבות שהוכרז או לעסקה חזויה שקרוב לוודאי (probable) שתתבצע ויכולה להשפיע על רווח והפסד, שינויים בשווי ההוגן בגין החלק המגדר האפקטיבי, נזקפים ישירות לרווח כולל אחר. בגין החלק שאינו אפקטיבי, נזקפים השינויים בשווי ההוגן לרווח והפסד.

הסכום המוכר ברווח כולל אחר יסווג מחדש לדוח רווח והפסד בתקופה בה תזרימי המזומנים ישפיעו על דוח רווח והפסד ויוצג באותו הסעיף בדוח רווח והפסד בו נמצא הפריט המגודר.

אם המכשיר המגדר אינו עונה עוד לקריטריונים לגידור חשבונאי, או שהוא פוקע, נמכר, מבוטל או ממומש, או שהבנק מבטל את הייעוד של גידור תזרימי מזומנים, אזי נפסק הטיפול לפי חשבונאות גידור. הרווח או ההפסד שנצבר ברווח כולל אחר והוצג בהון קודם לכן, נשאר בהון עד אשר מתקיימת העסקה החזויה או עד אשר קרוב לוודאי כי העסקה החזויה לא תתרחש. אם קרוב לוודאי שהעסקה החזויה לא תתרחש, הרווח או ההפסד המצטבר בגין המכשיר המגדר שהוכר ברווח כולל אחר יסווג מחדש לרווח והפסד.

ד. גידור שווי הוגן

שינויים בשווי ההוגן של מכשיר פיננסי נגזר שיועד לגידור שווי הוגן נזקפים לדוח רווח והפסד. הפריט המגודר מוצג אף הוא בשווי הוגן, בהתייחס לסיכונים שגודרו, והשינויים בשווי ההוגן נזקפים לדוח רווח והפסד. החלק האפקטיבי מוכר בסעיף הכנסות/הוצאות ריבית, בעקביות לסיווג של הכנסות/הוצאות בגין הפריט המגודר. החלק הלא אפקטיבי מוכר בהכנסות מימון שאינן מריבית.

אם המכשיר המגדר אינו עונה עוד לקריטריונים לגידור חשבונאי, או שהוא פוקע, נמכר, מבוטל או ממומש, או שהבנק מבטל את הייעוד של גידור שווי הוגן, אזי נפסק הטיפול לפי חשבונאות גידור. כאשר התקשרות איתנה מגודרת אינה מקיימת עוד את ההגדרה של התקשרות איתנה, כל נכס או התחייבות שנרשמו בהתאם להכרה של ההתקשרות האיתנה יבוטלו ויוכרו במקביל בדוח רווח והפסד באופן שוטף בהפסד או ברווח.

ה. גידור כלכלי

חשבונאות גידור אינה מיושמת לגבי מכשירים נגזרים המשמשים כחלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק (ניהול ALM). השינויים בשווי ההוגן של נגזרים אלה מוכרים ברווח והפסד עם היווצרותם.

ו. גידור ההשקעה נטו בפעילות חוץ - ראה [סעיף ה\(1\)](#) לעיל.

ז. נגזרים שאינם משמשים לגידור

שינויים בשווי ההוגן של נגזרים שאינם משמשים לגידור נזקפים מיידית לרווח והפסד.

ח. נגזרים משובצים

מכשירים נגזרים משובצים מופרדים מהחזוה המארח ומטופלים בנפרד אם: (א) אין קשר ברור והדוק בין המאפיינים הכלכליים והסיכונים של החזוה המארח ושל המכשיר הנגזר המשובץ, לרבות סיכוני אשראי הנובעים מנגזרי אשראי משובצים מסוימים; (ב) מכשיר נפרד בעל אותם תנאים כשל המכשיר הנגזר המשובץ היה עומד בהגדרת נגזר; ו-(ג) המכשיר המשולב אינו נמדד לפי שווי הוגן דרך רווח והפסד.

נגזר משובץ שהופרד מוצג במאזן יחד עם החזוה המארח, שינויים בשווי ההוגן של נגזרים משובצים שהופרדו נזקפים מיידית לרווח והפסד.

7. קביעת שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

בהתאם ל-FAS 157 (ASC-820-10) שווי הוגן מוגדר כמחיר אשר היה מתקבל ממכירת נכס או היה משולם לצורך העברת התחייבות בעסקה רגילה בין משתתפים בשוק במועד המדידה. התקן מחייב, לצורך הערכת שווי הוגן, לעשות שימוש מרבי ככל שניתן בנתונים נצפים ולמזער שימוש בנתונים לא נצפים. נתונים נצפים מייצגים מידע הזמין בשוק המתקבל ממקורות בלתי תלויים ואילו נתונים לא נצפים משקפים את ההנחות של הבנק. ASC 820-10 מפרט היררכיה של טכניקות מדידה בהתבסס על השאלה האם הנתונים ששימשו לצורך קביעת השווי ההוגן הינם נצפים או לא נצפים. סוגים אלו של נתונים יוצרים מדרג שווי הוגן כמפורט להלן:

- נתוני רמה 1: מחירים מצוטטים (לא מותאמים) בשווקים פעילים לנכסים או להתחייבויות זהים, אשר לבנק יש יכולת לגשת אליהם במועד המדידה.
- נתוני רמה 2: נתונים נצפים עבור הנכס או התחייבות, במישרין או בעקיפין, שאינם מחירים מצוטטים הנכללים ברמה 1.
- נתוני רמה 3: נתונים לא נצפים עבור הנכס או התחייבות.

היררכיה זו דורשת שימוש בנתוני שוק נצפים, כאשר מידע זה קיים. כאשר הנתונים המשמשים למדידת שווי הוגן מסווגים לרמות שונות במדרג השווי ההוגן, הבנק מסווג את מדידת השווי ההוגן בכללותה לרמה הנמוכה ביותר של הנתון שהוא משמעותי למדידה בכללותה.

מדידת שווי הוגן של מכשירים פיננסיים נעשית ללא הבאה בחשבון של פקטור גודל ההחזקה (blockage factor) הן לגבי מכשירים פיננסיים המוערכים לפי נתוני רמה 1 והן לגבי מכשירים פיננסיים המוערכים לפי רמות 2 או 3, למעט מצבים בהם פרמיה או ניכיון היו מובאים בחשבון במדידת שווי הוגן על-ידי משתתפים בשוק בהיעדר נתוני רמה 1.

ניירות-ערך

השווי ההוגן של ניירות-ערך למסחר וניירות-ערך זמינים למכירה נקבע על סמך מחירי שוק מצוטטים בשוק העיקרי. כאשר קיימים מספר שווקים בהם נסחר נייר הערך, הערכה מבוצעת לפי מחיר שוק מצוטט בשוק המועיל ביותר. במקרים אלה השווי ההוגן של השקעת הבנק בניירות-ערך הינו מכפלה של מספר היחידות באותו מחיר שוק מצוטט. המחיר המצוטט המשמש לקביעת שווי הוגן אינו מותאם בשל גודל ההחזקה על-ידי הבנק או גודל הפוזיציה יחסית לנפח המסחר (פקטור גודל ההחזקה). אם מחיר שוק מצוטט אינו זמין, אומדן השווי ההוגן מתבסס על המידע הזמין הטוב ביותר תוך שימוש מרבי בנתונים נצפים ותוך הבאה בחשבון של הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי (סיכון שוק, סיכון אשראי, אי סחירות וכיוצא באלה).

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

מכשירים פיננסיים נגזרים

מכשירים פיננסיים נגזרים שיש להם שוק פעיל הוערכו לפי שווי שוק שנקבע בשוק העיקרי ובהיעדר שוק עיקרי, לפי מחיר שוק מצוטט בשוק המועיל ביותר. מכשירים פיננסיים נגזרים שאינם נסחרים הוערכו לפי מודלים אשר לוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הנגזר (סיכון שוק, סיכון אשראי וכיוצא באלה). ליתר פירוט, ראה בהמשך לגבי מתודולוגיית הערכה של סיכון אשראי וסיכון לאי ביצוע.

הערכה של סיכון אשראי וסיכון לאי ביצוע

FAS 157 (ASC 820) דורש מהבנק לשקף את סיכון האשראי (credit risk) ואת הסיכון לאי ביצוע (nonperformance risk) במדידת השווי ההוגן של חוב, לרבות מכשירים נגזרים, אשר הונפק על ידו ונמדד לפי שווי הוגן. סיכון אי ביצוע כולל את סיכון האשראי של הבנק, אך לא מוגבל לסיכון זה בלבד.

- הבנק מעריך את סיכון האשראי במכשירים נגזרים באופן המפורט להלן:
- כאשר בנין החשיפה קיימים ביטחונות נזילים מספקים המבטיחים ספציפית ברמת ודאות משפטית גבוהה את המכשיר הנגזר, הבנק מתחשב באותם ביטחונות לצורך קביעת סיכון האשראי.
- כאשר החשיפה בנין הצד הנגדי על בסיס מאוחד הינה מהותית - הבנק מבצע הערכת שווי הוגן בהתבסס על אינדיקציות מעסקות בשוק פעיל לאיכות האשראי של הצד הנגדי, ככל שהאינדיקציות כאמור זמינות במאמצים סבירים. הבנק גוזר את האינדיקציות, בין היתר, ממחירים של מכשירי חוב של הצד הנגדי הנסחרים בשוק פעיל וממחירים של נגזרי אשראי שהבסיס שלהם הוא איכות האשראי של הצד הנגדי. במידה ולא קיימות אינדיקציות כאמור, הבנק מחשב את ההתאמות בהתבסס על דירוגים פנימיים (כגון: אומדנים לשיעורי כשל צפויים ושיעורי הפסדי אשראי בעת כשל).
- החישוב מבוצע בהתבסס על מודל פנימי המניח תרחישים שונים לשווי העסקות. להרחבה לגבי השיטות וההנחות העיקריות המשמשות לצורך אומדן השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים, ראה [ביאור 32](#) להלן, בנושא יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים.

8. ירידת-ערך נכסים פיננסיים

א. אשראי לציבור ויתרות חוב - ראה [סעיף ה.4](#) לעיל

ב. ניירות-ערך

מדי תקופת דיווח הנהלת הבנק בוחנת האם ירידה בשוויים ההוגן של ניירות-ערך המסווגים לתיק הזמין למכירה ולתיק המוחזק לפדיון הינה בעלת אופי אחר מזמני (Other Than Temporary). הבחינה כאמור כוללת מספר שלבים ועקרונות, בהתאם למדיניות שנקבעה בבנק, והעיקריים שבהם הינם:

- בחינה האם ירידת-ערך היא בעלת אופי אחר מזמני ומה סכומה:
    - ניירות-ערך אשר לתאריך המאזן אין בכוונת הבנק להחזיקם או שנמכרו לאחר תאריך המאזן בסכום נמוך מעלותם, מהווים ניירות-ערך שחלה בהם ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני.
    - ניירות-ערך שחלה בהם ירידת-ערך של למעלה מ-20% ביחס לעלותם לגבי מכשירים הוניים או 15% לגבי מכשירי חוב וירידת-ערך זו נמשכה למעלה מחצי שנה, מהווים ניירות-ערך שחלה בהם ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני, אלא אם ניתן להוכיח כי נתקיימו נסיבות מיוחדות.
    - ניירות-ערך אשר חלה לגביהן ירידת-ערך בשיעור של 40% ומעלה מעלות נייר הערך לגבי מכשירים הוניים או 30% לגבי מכשירי חוב לתאריך המאזן או לאחריו, מהווים ניירות-ערך שחלה בהם ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני, אלא אם ניתן להוכיח כי נתקיימו נסיבות מיוחדות.
    - מכשירי חוב שחלה לגביהם ירידת דירוג אל מתחת לדירוג השקעה, מהווים ניירות-ערך שחלה בהם ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני.
    - מכשירי חוב שסווגו כבעייתיים (פגום, נחות, השגחה מיוחדת) על-ידי הבנק.
  - הרכבת רשימת מעקב - מבוצעת בדיקה כמותית ואיכותית לצורך זיהוי והערכה של ניירות-ערך שחלה ירידה בערכם ואפשרי כי מדובר בירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני.
  - בחינה ספציפית - בגין כל ניירות הערך ברשימת המעקב מבוצעת בחינה ספציפית. הבחינה המבוצעת הינה נפרדת למכשירי חוב ומכשירי הון וכוללת בין היתר את הפרמטרים הבאים:
    - הכוונה והיכולת של הבנק להחזיק בניירות הערך לתקופה מספקת, אשר תאפשר את חזרת שווי נייר הערך לעלותו.
    - היקף שווי הביטחונות המגבים את הנייר וכריות הביטחון.
    - דירוג ניירות הערך על-ידי סוכנויות דירוג בינלאומיות ומקומיות לרבות התפתחויות בדירוג לאחר תאריך המאזן.
    - שיעור ירידת הערך מסך עלות נייר הערך.
    - משך תקופה בה שווי הוגן של נייר-ערך נמוך מעלותו.
    - מצבו הפיננסי של המנפיק ושינויים בסביבתו העסקית, לרבות בחינה האם ירידת הערך משקפת נסיבות ייחודיות למנפיק או משקפת תנאי שוק כלליים.
    - אירועים לאחר תאריך המאזן.
  - תיעוד תוצאות הבחינה כנדרש בהתאם לכללים שנקבעו בבנק.
- כאשר חלה ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני בנייר-ערך, תופחת עלותו לשווי ההוגן ליום המאזן, ותשמש כבסיס עלות חדש. סכום ההפחתה ייקף לדוח רווח והפסד. עליות ערך בתקופות עוקבות מוכרות בסעיף נפרד בהון במסגרת רווח כולל אחר מצטבר ואינן נזקפות לרווח והפסד.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

9. קיזוז נכסים והתחייבויות פיננסיים

הבנק מקיזז נכסים והתחייבויות הנובעים מאותו צד נגדי ומציג במאזן את יתרתם נטו כאשר מתקיימים התנאים המצטברים הבאים:

- קיימת זכות חוקית ניתנת לאכיפה (legally enforceable right) לקיזוז ההתחייבויות מהנכסים
- קיימת כוונה לפרוע את ההתחייבות ולממש את הנכסים על בסיס נטו או בו זמנית
- גם הבנק וגם הצד הנגדי חייבים אחד לשני סכומים הניתנים לקביעה (determinable amounts)

כמו-כן, הבנק מקיזז פיקדונות שפירעונם למפקיד מותנה במידת הגביה מן האשראי והאשראי שניתן מפיקדונות אלה, כשאין לבנק סיכון להפסד מהאשראי. הבנק לא מקיזז בין נכסים בגין מכשירים נגזרים כנגד התחייבויות בגין מכשירים נגזרים אלא אם מתקיימים כל התנאים המצטברים שלעיל. עם זאת, הבנק אינו רשאי לקיזז מאזנית סכומים אלא אם קיבל לכך אישור מראש של הפיקוח על הבנקים. אי לכך בדוחות הכספיים ממשיך הבנק להציג חשיפות בגין עסקות בסכום ברוטו.

10. העברות ושירות של נכסים פיננסיים וסילוק של התחייבויות

הבנק מיישם את כללי המדידה והגילוי שנקבעו בתקן חשבונאות אמריקאי ASC 860-10, העברות ושירות של נכסים פיננסיים וסילוק של התחייבויות, לצורך הטיפול בהעברות של נכסים פיננסיים וסילוק של התחייבויות.

בהתאם לכללים אלו העברת נכס פיננסי תטופל חשבונאית כמכירה, אם ורק אם, מתקיימים כל התנאים הבאים: (1) הנכס הפיננסי שהועבר בודד מהגורם המעביר, גם במצב של פשיטת רגל או בכינוס נכסים אחר; (2) כל מקבל יכול לשעבד או להחליף את הנכסים שקיבל, ולא קיים תנאי שגם מגביל את המקבל מלנצל את זכותו לשעבד או להחליף וגם מעניק למעביר הטבה גדולה יותר מאשר הטבה טריוויאלית; (3) המעביר, אינו משמר שליטה אפקטיבית בנכסים הפיננסיים המועברים האלה.

הערכת קיום שליטה אפקטיבית מתמקדת בזכויות החוזיות ובהתחייבויות החוזיות של המעביר, ולכן לא מובאים בחשבון: (1) קריטריון שדורש שלמעביר תהיה יכולת לרכוש ניירות שהועברו גם במקרה כשל של הנעבר; וכן (2) הנחיות בנושא דרישת הביטחונות בקשר לקריטריון הנ"ל.

בעסקות העברת נכסים פיננסיים הבנק קובע כי למעביר נותרת שליטה אפקטיבית על הנכסים שהועברו (ולכן העברת הנכסים תטופל כחוב מובטח) אם מתקיימים כל התנאים שלהלן:

- הנכסים שירכשו חזרה או ייפדו זהים או זהים במהות לנכסים שהועברו
- ההסכם הוא לרכוש אותם חזרה או לפדות אותם לפני מועד הפירעון, במחיר קבוע או במחיר הניתן לקביעה; וכן
- ההסכם נערך בעת ובעונה אחת עם ההעברה

בנוסף, כדי שהעברה של חלק מנכס פיננסי תחשב כמכירה, החלק המועבר חייב לקיים את ההגדרה של זכויות משתתפות. זכויות משתתפות מקיימות את הקריטריונים הבאים: הזכות צריכה לייצג זכויות פרופורציונאליות ביחס למלוא הנכס הפיננסי; כל תזרימי מזומנים המתקבלים מהנכסים מחולקים בין זכויות המשתתפות באופן פרופורציונלי לחלקם בבעלות; הזכויות אינן זכויות נחותות (subordinated) ביחס לזכויות אחרות; לא קיימת זכות חזרה למעביר או למחזיקים אחרים בזכויות משתתפות (למעט במקרה של הפרת מצגים או התחייבויות, התחייבויות חוזיות שוטפות לשירות בנכס פיננסי בשלמותו וניהול חוזה ההעברה, ומחויבויות חוזיות להתחלק בקיזוז הטבות כלשהן שהתקבלו על-ידי מחזיק כלשהו בזכויות משתתפות); ולמעביר וגם למחזיק בזכויות משתתפות אין זכות לשעבד או להחליף את הנכס הפיננסי בשלמותו, למעט אם כל המחזיקים בזכויות משתתפות מסכימים לשעבד או להחליף את הנכס הפיננסי בשלמותו. במידה והעסקה עומדת בתנאים לטיפול בעסקה כמכירה, הנכסים הפיננסיים המועברים או הזכות המשתתפת נגרעים מהמאזן של הבנק, במידה ולא מתקיימים תנאי המכירה, ההעברה נחשבת לחוב מובטח. מכירה של חלק מנכס פיננסי שאינו זכות משתתפת מטופלת כחוב מובטח, היינו, הנכסים המועברים ממושיכים להירשם במאזן של הבנק והתמורה מהמכירה תוכר כהתחייבות של הבנק.

ניירות-ערך שנמכרו בתנאי רכישה חוזרת או שנרכשו בתנאי מכירה חוזרת, בהם הבנק לא איבד שליטה על הנכס המועבר או לא רכש שליטה בנכס שהתקבל, מטופלים כחוב מובטח.

על-פי הנחיות של הפיקוח על הבנקים, ניירות-ערך מסוימים שנמכרו בתנאי רכישה חוזרת לבנק ישראל מטופלים כחוב מובטח. מכשירים פיננסיים שהועברו בעסקות כאמור, נמדדים לפי אותם עקרונות מדידה שישמו לפני העברתם. כלומר, ניירות הערך כאמור לא נגרעים מהמאזן, וכנגדם מוצג הפקדון שלהבטחת השבתו שועבדו אותם ניירות-ערך בסעיף "ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר". ניירות-ערך שהתקבלו בעסקות כאמור, נרשמים לפי סכום המזומן שהתקבל על-ידי הבנק במסגרת הסעיף "ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר". הבנק עוקב אחר שווי הוגן של ניירות-ערך שנשאלו והושאלו וכן של ניירות-ערך שהועברו בהסכמי רכישה חוזרת ומכירה חוזרת ודרישת השלמת ביטחונות מבוצעת במקרים הנדרשים.

הבנק מיישם הוראות ספציפיות שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור לטיפול בעסקות השאלה או שאילה של ניירות-ערך שבהן ההשאלה מבוצעת כנגד איכות האשראי הכללית והביטחונות הכלליים של השואל, כאשר השואל אינו מעביר אל המשאיל כביטחון מכשירים נזילים המתייחסים ספציפית לעסקת השאלת ניירות הערך, אשר המשאיל רשאי למכור או לשעבד אותם. טיפול בהשאלה ובשאילה כאמור מטופלת כאשראי או כפיקדון אשר נמדדים לפי השווי ההוגן של נייר הערך המתייחס.

הבנק גורע התחייבויות רק כאשר ההתחייבות מסולקת. סילוק של התחייבות יכול להיעשות באמצעות תשלום למלווה או באמצעות שחרור משפטי מהמחויבות.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

11. רכוש קבוע

הכרה ומדידה

פריטי רכוש קבוע נמדדים לפי העלות בניכוי פחת שנצבר והפסדים מירידת-ערך. העלות כוללת יציאות הניתנות לייחוס במישרין לרכישת הנכס. עלות נכסים שהוקמו באופן עצמי כוללת את עלות החומרים ושכר העבודה הישיר, וכן כל עלות נוספת שניתן לייחס במישרין להבאת הנכס למיקום ולמצב הדרושים לכך שהוא יוכל לפעול באופן שהתכוונה ההנהלה.

עלות תוכנה שנרכשה, המהווה חלק בלתי נפרד מתפעול הציוד הקשור, מוכרת כחלק מעלות ציוד זה. כמו-כן, בהתאם להוראות הדיווח לציבור הבנק מסווג בסעיף בניינים וציוד את העלויות בגין נכסי תוכנה שנרכשו או עלויות שהונו כנכס בגין תוכנות שפותחו באופן פנימי לשימוש עצמי.

כאשר לחלקי רכוש קבוע משמעותיים (לרבות עלויות של בדיקות תקופתיות משמעותיות) יש אורך חיים שונה, הם מטופלים כפריטים נפרדים (רכיבים משמעותיים) של הרכוש הקבוע.

רווח או הפסד מגרעת פריט רכוש קבוע נקבעים לפי השוואת התמורה מגרעת הנכס לערכו בספרים, ומוכרים נטו, בסעיף "הכנסות אחרות" בדוח רווח והפסד.

עלויות עוקבות

עלות החלפת חלק מפריט רכוש קבוע ועלויות עוקבות אחרות מוכרת כחלק מהערך בספרים של רכוש קבוע אם צפוי כי ההטבות הכלכליות העתידיות הגלומות בהן יזרמו אל הקבוצה ואם עלותן ניתנת למדידה באופן מהימן. הערך בספרים של חלק מפריט רכוש קבוע שהוחלף נגרע. עלויות תחזוקה שוטפות של פריטי רכוש קבוע נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן.

פחת

פחת הוא הקצאה שיטתית של הסכום בר-פחת של נכס על פני אורך חייו השימושיים. סכום בר-פחת הוא העלות של הנכס, או סכום אחר המחליף את העלות, בניכוי ערך השיר של הנכס.

פחת נזקף לדוח רווח והפסד לפי שיטת הקו הישר על פני אומדן אורך החיים השימושי של כל חלק מפריט הרכוש הקבוע, מאחר ושיטה זו משקפת את תבנית הצריכה החזויה של ההטבות הכלכליות העתידיות הגלומות בנכס בצורה הטובה ביותר. נכסים חכורים מופחתים על פני התקופה הקצרה מבין תקופת החכירה ותקופת השימוש בנכסים. קרקעות בבעלות הבנק אינן מופחתות. שיפורים במושכר מופחתים על פני התקופה הקצרה מבין תקופת החכירה ותקופת השימוש בנכסים.

האומדנים בנושא שיטת הפחת, אורך החיים השימושיים וערך השיר נבחנים מחדש לפחות בכל סוף שנת כספים ומותאמים בעת הצורך.

עלויות תוכנה

תוכנה אשר נרכשה על-ידי הבנק נמדדת לפי עלות בניכוי הפחתות והפסדים מירידת-ערך. היוון עלויות הקשורות לפיתוח תוכנה לשימוש עצמי מתחיל רק כאשר השלב הראשוני בפרויקט הושלם, וכן ההנהלה, בעלת הסמכות המתאימה, אישרה והתחייבה לממן, באופן ישיר או עקיף, פרויקט לפיתוח תוכנה וצפוי כי הפיתוח יושלם ויתהוו הטבות כלכליות עתידיות מהתוכנה.

עלויות תקורה שלא ניתן ליחסן באופן ישיר לפיתוח התוכנה ועלויות בשלב הראשוני של הפרויקט מוכרות כהוצאה עם התהוותן. בנוסף, הבנק מיישם את הנחיות הפיקוח על הבנקים בנושא היוון עלויות תוכנה לפיהן נקבע סף מהותיות להיוון של 1 מיליון ש"ח. כל פרויקט פיתוח תוכנה אשר סך עלויותיו נמוכות מסף המהותיות שנקבע, נזקף כהוצאה בדוח רווח והפסד. עוד נקבע כי בגין תוצרים, אשר סך העלויות שניתן להוון בגינם אינו נמוך מסף המהותיות, נקבע מקדם היוון נמוך מ-1 לשעות עבודה, כדי להביא בחשבון את הפוטנציאל לחוסר יעילות ולסטיית מקובלות במסגרת פרויקטי פיתוח תוכנה. דרג העובדים שעלויותיהם מהוות לכנסים הוגבל לדרגת מנהל פרויקט התוכנה ורישום עלויות בגין פיתוח תוכנה של כלל עובדי הפיתוח המותרים להיוון, נעשה בדרך של דיווח שעות פרטני ולא בדרך של הקצאת עלויות באופן יחסי.

עלויות עוקבות

עלויות שדרוגים ושיפורים של תוכנה לשימוש עצמי מהווים רק אם צפוי שההוצאות שהתהוו יובילו לפונקציונליות נוספת. עלויות עוקבות אחרות מוכרות כהוצאה בעת התהוותן.

הפחתה

הפחתה נזקפת לדוח רווח והפסד לפי שיטת הקו הישר על פני אומדן אורך החיים השימושי החל מהמועד שבו התוכנות זמינות לשימוש. תוכנות בתהליך פיתוח אינן מופחתות באופן שיטתי כל עוד הן אינן זמינות לשימוש. לפיכך, מתבצעת בחינה לירידת-ערך לפחות אחת לשנה, עד למועד בו הן הופכות להיות זמינות לשימוש.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

12. חכירות

חכירות, לרבות חכירות של קרקעות ממינהל מקרקעי ישראל או מצדדים שלישיים אחרים בהן נושא הבנק באופן מהותי בכל הסיכונים והתשואות מהנכס, מסווגות כחכירות מימוניות. בעת ההכרה לראשונה נמדדים הנכסים החכורים בסכום השווה לנמוך מבין השווי ההוגן והערך הנוכחי של דמי החכירה המינימליים העתידיים. תשלומים עתידיים למימוש אופציה להארכת תקופת החכירה מול מנהל מקרקעי ישראל אינם מוכרים כחלק מהנכס וההתחייבות המתאימת מאחר שמהווים דמי חכירה מותנים, הנגזרים משווי ההוגן של הקרקע במועדי החידוש העתידיים של הסכם החכירה. לאחר ההכרה לראשונה, מטופל הנכס בהתאם למדיניות החשבונאית הנהוגה לגבי נכס זה.

יתר החכירות מסווגות כחכירות תפעוליות, כאשר הנכסים החכורים אינם מוכרים במאזן של הבנק. תשלומים במסגרת חכירה תפעולית נזקפים לרווח והפסד לפי שיטת הקו הישר, לאורך תקופת החכירה.

13. ירידת-ערך נכסים שאינם פיננסיים

בכל מועד דיווח נבחן האם קיימים סימנים המצביעים על ירידת-ערך עבור הנכסים הלא פיננסיים של הבנק, למעט נכסי מסים נדחים. באם קיימים סימנים כאמור, מחושב אומדן סכום בר ההשבה של הנכס. בנוסף, עבור כל יחידה מניבת מזומנים אליה מיוחס מוניטין או מיוחסים נכסים בלתי מוחשיים בעלי אורך חיים בלתי מוגדר או נכסים שאינם זמינים לשימוש, מבוצעת הערכה של סכום בר ההשבה אחת לשנה בתאריך קבוע גם במידה ולא קיימים סימנים לירידת-ערך או באופן תכוף יותר אם קיימים סימנים לירידת-ערך.

סכום בר ההשבה של נכס או של יחידה מניבת מזומנים הינו הגבוה מבין שווי השימוש ומחיר המכירה נטו (שווי הוגן, בניכוי הוצאות מכירה). בקביעת שווי השימוש, מהוון הבנק את תזרימי המזומנים העתידיים החזויים לפי שיעור היוון לפני מסים, המשקף את הערכות השוק לגבי ערך הזמן של הכסף והסיכונים הספציפיים המתחייבים לנכס.

הפסדים מירידת-ערך מוכרים כאשר הערך בספרים של הנכס או של יחידה מניבת מזומנים אליה הנכס משתייך עולה על הסכום בר ההשבה, ונזקפים לרווח והפסד.

הפסד מירידת-ערך מוקצה בין הבעלים של החברה לזכויות שאינן מקנות שליטה לפי אותו בסיס שהרווח או ההפסד מוקצה.

ירידת-ערך של עלויות פיתוח עצמי של תוכנות מחשב

בחנית קיום ירידת-ערך לגבי עלויות פיתוח עצמי של תוכנות מחשב מוכרת ונמדדת בעת התרחשות אירועים או שינויים בנסיבות המצביעים על כך שיתכן והערך בספרים של הנכס לא יושב. דוגמאות לאירועים או שינויים בנסיבות המצביעים על ירידת-ערך:

- לא צפוי כי התוכנה תספק שירותים פוטנציאליים משמעותיים;
- חל שינוי מהותי באופן או בהיקף השימוש בתוכנה או בשימוש הצפוי בתוכנה;
- בוצע או יבוצע בעתיד שינוי מהותי בתוכנה;
- העלויות לפיתוח או הסבת התוכנה המיועדת לשימוש עצמי חורגות משמעותית מהסכומים שנצפו מראש;
- צפוי שפיתוח התוכנה לא יושלם ולא יעשה בו שימוש.

14. נכסים לא שוטפים המוחזקים למכירה ופעילויות שהופסקו

נכסים לא שוטפים (או קבוצות מימוש המורכבות מנכסים והתחייבויות) שהשבתם צפויה בעיקרה בדרך של מכירה או חלוקה ולא בדרך של שימוש מתמשך (למעט נכסים שנתפסו בגין חובות פגומים), מסווגים כנכסים המוחזקים למכירה או חלוקה.

רגע לפני סיווגם כמוחזקים למכירה או לחלוקה, נמדדים הנכסים על-פי המדיניות החשבונאית של הבנק. לאחר מכן נמדדים הנכסים, לפי הנמוך מבין הערך בספרים והשווי ההוגן, בניכוי עלויות מכירה.

בתקופות עוקבות, נכסים ברי פחת המסווגים כמוחזקים למכירה או לחלוקה אינם מופחתים הפחתה תקופתית, והשקעות בחברות כלולות המסווגות כמוחזקות למכירה אינן מטופלות בהתאם לשיטת השווי המאזני.

15. זכויות עובדים

הבנק מחויב מתוקף דין, הסכם ונוהג בתשלומי הטבות פרישה לעובדים, אשר כוללים תשלומים לפי תוכניות להטבה מוגדרת בגין פנסיה (כגון, תשלומי פנסיה, פיצויי פיטורין ופרישה), תשלומים לפי תוכניות אחרות לאחר פרישה (כגון, שי לחג ותשלומי רווחה בריאות ואחרים המשולמים לפנסיונרים או בגינם) ולאחר סיום העסקה ותשלומים לפי תוכניות להפקדה מוגדרת (כגון, תשלומים לקופות תגמולים או לקרן פנסיה בהתאם לסעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין, התשכ"ג-1963). כמו-כן, בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים, תאגיד בנקאי שצופה כי ישולמו לקבוצת עובדים הטבות מעבר לתנאים החוזיים, נדרש להביא בחשבון את שיעור העובדים שצפויים לעזוב (לרבות עובדים שצפויים לפרוש במסגרת תוכניות פרישה מרצון או בעת קבלת תנאים מועדפים אחרים) ואת ההטבות שהם צפויים לקבל בעת עזיבתם.

התחייבויות הבנק לתשלום פיצויים לעובדי הבנק בהתאם לסעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין מטופלות כתוכנית להפקדה מוגדרת. התאגיד הבנקאי מכיר בעלות הפנסיה נטו לתקופה בהתאם להפקדה הנדרשת לאותה תקופה.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

התחייבויות הבנק לתשלום פיצויים, פנסיה והטבות אחרות, שאינם בהתאם לסעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין, הטבות אחרות לזמן ארוך והטבות אחרות לאחר סיום העסקה ולאחר פרישה, מטופלות כתוכניות להטבה מוגדרת ומחושבות על בסיס אקטוארי ובהתחשב בהסתברויות על בסיס ניסיון העבר. שיעור ההיוון להטבות לעובדים מחושב על בסיס תשואת אגרות-החוב הממשלתיות בישראל בתוספת מרווח ממוצע על אגרות-חוב קונצרניות בדירוג AA (בינלאומי) ומעלה במועד הדיווח. משיקולים פרקטיים, נקבע כי המרווח ייקבע לפי ההפרש בין שיעורי התשואה לפדיון, לפי תקופות פירעון, על אגרות-חוב קונצרניות בדירוג AA ומעלה בארצות-הברית, לבין שיעורי התשואה לפדיון, לאותן תקופות לפירעון, על אגרות-חוב של ממשלת ארצות-הברית, והכול במועד הדיווח. שיעור התמותה מתבסס על הוראות עדכניות של הממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון כפי שמפורט בחוזר 2-1-2013 (לוחות חדשים לחברות ביטוח). שיעור עליית השכר בעתיד מוערך על-ידי ההנהלה.

בגין ההטבות האמורות נזקפת לרווח והפסד עלות שירות, עלות ריבית, תשואה על נכסי תוכנית, הפחתה של רווח או הפסד אקטוארי נטו, הפחתה של עלות או זיכוי בגין שירות קודם והפחתה של נכס או התחייבות נטו בגין המעבר לתקינה האמריקאית אשר נכללו במסגרת הרווח הכולל האחר המצטבר. רווח או הפסד אקטוארי, הינו שינוי בערך של מחויבות בגין הטבה חזויה או של נכסי תוכנית, הנובע מכך שהניסיון בפועל שונה מהמשוער, או הנובע משינוי בהנחה אקטוארית. רווחים והפסדים אקטואריים נכללים במסגרת הרווח הכולל האחר המצטבר ומופחתים בשיטת הקו הישר על פני תקופת השירות הממוצעת הנתרת של העובדים הצפויים לקבל הטבות על-פי התוכנית.

עלות או זיכוי בגין שירות קודם מופחת כרכיב של עלות הפנסיה נטו לתקופה בקו ישר, על פני תקופת השירות הממוצעת הנתרת של העובדים הצפויים לקבל הטבות על-פי התוכנית.

הטבות עובד לטווח קצר (כדוגמת: שכר עבודה, חופשה ומענקים) נמדדות על בסיס לא מהוון והוצאה נזקפת בעת שניתן השירות המתייחס.

16. תשלום מבוסס מניות

עסקות תשלום מבוסס מניות עם עובדי התאגיד הבנקאי מטופלות בהתאם לנושא 718 לקודיפיקציה - (ASC 718 Compensation - Stock Compensation). עסקות אלו כוללות קבלת שירותים מהעובדים בתמורה להנפקת מניות התאגיד הבנקאי, אופציות למניות או מכשירים הוניים אחרים. עסקות אלו כוללות גם התחייבויות לעובדים, בהתקיים אחד משני התנאים הבאים: (1) הסכום מבוסס, לפחות בחלקו, על מחיר המניה של התאגיד הבנקאי, או על מכשיר הוני אחר של התאגיד הבנקאי. (2) המענק דורש, או עשוי לדרוש, סילוק באמצעות הנפקת מניות התאגיד הבנקאי, או מכשירים הוניים אחרים של התאגיד הבנקאי. ככלל, הבנק מכיר בהוצאה בגין תשלומים מבוססי מניות שהוא מעניק לעובדיו.

לגבי עסקות תשלום מבוסס מניות המסווגות כמענקים הוניים, שווי ההטבה נמדד במועד ההענקה בהתייחס לשווי ההוגן של המכשירים הוניים המוענקים. שווי ההטבה מוכר ברווח והפסד כהוצאות שכר כנגד גידול מקביל בהון. לצורך ההכרה בהוצאה ויחוסה על פני תקופת השירות המתאימות של העובדים, הבנק מתחשב בתנאי שירות ובתנאי ביצוע (שאינם תנאי שוק), כך שההכרה בהוצאה מבוססת על מספר המכשירים אשר לגביהם תנאי השירות ותנאי הביצוע צפויים להתקיים. יעד ביצוע אשר יכול להיות מושג לאחר תקופת השירות, מטופל כתנאי ביצוע.

מענקים התחייבויות נמדדים על בסיס השווי ההוגן במועד ההענקה. הבנק מודד מחדש את השווי ההוגן של ההתחייבות בסוף כל תקופת דיווח ובמועד הסילוק, כאשר שינויים כלשהם בשווי ההוגן מוכרים ברווח והפסד לתקופה כנגד ההתחייבות. עסקות הכוללות התחייבות אשר תסולק על-ידי הנפקת מספר משתנה של מניות הבנק על בסיס שווי כספי קבוע מסווגות כהתחייבות.

17. מניות באוצר

בעת רכישת מניות הבנק על-ידי הבנק, סכום התמורה ששולם, הכולל עלויות ישירות, מנוכה מההון. המניות שנרכשו מחדש מסווגות כמניות באוצר. כאשר מניות באוצר נמכרות או מונפקות מחדש, סכום התמורה שהתקבלה מוכר כגידול בהון והעודף או הגרעון שנובעים מהעסקה נזקף ליתרת הפרמיה.

18. התחייבויות תלויות

בקבוצת הבנק הינה צד להליכים משפטיים שונים במסגרת עיסוקה במגוון סוגים של שירותים פיננסיים ובהם תביעות של לקוחות ובקשות צדדים שונים לאישור תביעות כתובענות ייצוגיות. הקבוצה הינה אף צד לבדיקות או חקירות של גופים משפטיים ורגולטוריים. הקבוצה מיישמת את הוראות הפיקוח על הבנקים בנושא התחייבויות תלויות המבוססות על הוראות ASC 450. הליכים אלה נבחנים באופן פרטני בסיוע יועצים משפטיים הנדרשים להעריך את הסיכון להתממשות חשיפה. מצב בו הסיכון צפוי (Probable) הינו כאשר קיימת הסתברות להתממשות החשיפות לסיכון של מעל ל-70%. בגין תלויה הנכללת בקבוצת סיכון זו נכללה הפרשה בדוחות הכספיים.

מצב בו הסיכון אפשרי (Reasonably Possible) הינו כאשר קיימת הסתברות להתממשות החשיפות לסיכון של בין 20% ל-70%. בגין תלויה הנכללת בקבוצת סיכון זו לא נכללה הפרשה בדוחות הכספיים, אלא רק ניתן גילוי.

מצב בו הסיכון קלוש (Remote) הינו כאשר קיימת הסתברות להתממשות החשיפות לסיכון של מתחת ל-20%. בגין תלויה הנכללת בקבוצת סיכון זו לא נכללת הפרשה בדוחות הכספיים ולא ניתן גילוי.

הפרשה להתחייבויות תלויות נרשמת בהתקיים שני התנאים להלן: (א) צפוי כי ירד ערכו של נכס (או התחייבות) במועד הדיווח; (ב) סכום ההפסד ניתן למדידה באופן סביר. במידה ועל פי הערכת הבנק בהתבסס על חוות דעתם של יועצי המשפטיים לא ניתן לאמוד סכום של הפסד באופן מהימן, נערך טווח של תרחישים לחשיפה ואם סכום כלשהו בטווח מהווה לאותו המועד אומדן טוב מן האחרים על אותו טווח, הסכום האמור יצבר כהפרשה. במידה ולא קיים סכום בטווח המהווה אומדן טוב יותר מסכום כלשהו אחר, נדרש לרשום כהפרשה את הסכום המינימלי בטווח. על פי ההוראות נדרש, כאמור, לתת גילוי לסכומי ההפסד אשר הסתברות התממשותם אינה קלושה.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

בהליכים מסוימים, ובעיקר הליכים מורכבים כגון החקירות המתוארות בביאור 25 להלן, עולה קושי לקבוע אם הפסד הינו צפוי או אפשרי וכן קושי להעריך את הסכום הצפוי של ההפסד ואף להעריך טווח של חשיפות, לא כל שכן את ההסתברות להתממשות תרחיש כלשהו בטווח של חשיפות. באותם הליכים בהם תהליך בירור העובדות ואיסוף הנתונים הינו ממושך, בלתי אפשרי לעיתים, טרם הגיע ההליך לשלבים מתקדמים, להעריך באופן מהימן את האומדן להפסד הצפוי או לטווח של חשיפות אפשריות. נדרשת הפעלת שיקול דעת משמעותי באומדן סכום הפסד במקרים כגון אלה ואפשר כי סכום ההפסד עם התבררות האירוע יהיה גבוה משמעותית מסכום ההפרשה שנצברה למועד הדוחות הכספיים.

הדוחות הכספיים כוללים הפרשות נאותות בגין תלויות, בהתאם להערכת ההנהלה ובהתבסס על הערכות יועציה המשפטיים. לגבי תביעות שלגביהן קיימת קביעה של הפיקוח על הבנקים כי הבנק נדרש להשיב כספים, אלה מסווגות כ"צפוי" ונערכת בגין כל תביעה הפרשה בגובה הסכום שהבנק נדרש להשיב.

במקרים נדירים הבנק קבע, שלדעת הנהלת הבנק, בהסתמך על יועציה המשפטיים, לא ניתן להעריך את סיכויי ההתממשות של החשיפה לסיכון בגין תביעה רגילה ובגין תביעה שאושרה כתביעה ייצוגית במקרים בהם טרם פורסמו ארבעה דוחות כספיים על-ידי הבנק מאז שנכללה בהם לראשונה תביעה כאמור ולכן לא בוצעה הפרשה.

ביאור 25.2.2. כולל גילוי על כל תביעה שסכומה מעל 1% מהון הבנק ולגבי תביעות שלא ניתן בשלב זה להעריך את תוצאותיהן, ניתן גילוי לגבי כל תביעה שסכומה מעל 0.5% מההון.

19. הוצאות מסים על ההכנסה

הדוחות הכספיים של הבנק כוללים מסים שוטפים ומסים נדחים. מסים שוטפים ונדחים נזקפים לדוח רווח והפסד, אלא אם המס נובע מעסקה או אירוע אשר מוכרים ישירות בהון או ברווח כולל אחר. במקרים אלו הוצאת המסים על הכנסה נזקפת להון או לרווח כולל אחר לפי הרלוונטי. ההפרשה למסים על ההכנסה של הבנק וחברות מאוחדות שלו שהן מוסדות כספיים לצרכי מס ערך מוסף, כוללת מס רווח המוטל על ההכנסה לפי חוק מס ערך מוסף. מס שכר המוטל מתוקף חוק מע"מ במוסדות כספיים נכלל בדוח רווח והפסד בסעיף "משכורת והוצאות נלוות".

מסים שוטפים

המס השוטף הינו סכום המס הצפוי להשתלם (או להתקבל) על ההכנסה החייבת במס לשנה, כשהוא מחושב לפי שיעורי המס החלים לפי החוק שנחקק לתאריך המאזן, והכולל שינויים בתשלומי המס המתחייבים לשנים קודמות.

מסים נדחים

הבנק מכיר במסים נדחים בהתייחס להפרשים זמניים בין הערך בספרים של נכסים והתחייבויות לצורך דיווח כספי לבין ערכם לצרכי מסים. ואולם, הבנק לא מכיר במסים נדחים לגבי הפרשים הזמניים הבאים: ההכרה לראשונה במוניטין, ההכרה לראשונה בנכסים ובהתחייבויות בעסקה שאינה מהווה צירוף עסקים ושאינה משפיעה על הרווח החשבוני ועל הרווח לצרכי מס, וכן הפרשים הנובעים מהשקעה בחברות בנות ובחברות כלולות, במידה שהשקעה יכולה להיות מושבת על בסיס פטור ממס וללא עלות משמעותית והבנק צופה לפעול בדרך זו בסופו של דבר (מבחן כוונה ויכולת).

הבנק לא הכיר בהתחייבות מסים נדחים בגין הפרשים זמניים שנוצרו עד ליום 31 בדצמבר 2016 בגין השקעה בחברות בנות מקומיות. הפרשים זמניים אלו עשויים להתחייב במס, במידה והבנק יממש את ההשקעה בחברות הבנות המקומיות. מכיוון שהשקעות אלה נרכשו על-ידי הבנק כדי להחזיק בהן ולפתחן, והואיל ואין כוונת הבנק לממשן, לא הוכרה התחייבות כאמור. החל מיום 1 בינואר 2017, הבנק הכיר בהתחייבות מסים נדחים, בגין הפרשים זמניים חייבים במס בגין חברות בנות מקומיות.

הבנק מכיר בנכסי מסים נדחים בגין כל הפרשים הזמניים הניתנים לניכוי והפסדים מועברים. נכס מס נדחה מופחת בסכום יתרת הפרשה (Valuation allowance) אם, יותר סביר מאשר לא כי חלק או כל נכס המס הנדחה לא ימומש.

המסים הנדחים נמדדים לפי שיעורי המס הצפויים לחול על הפרשים הזמניים במועד בו ימומשו, בהתבסס על החוקים שנחקקו לתאריך המאזן. יצירה של נכסי מסים נדחים נטו לא תעלה על המסים השוטפים בתקופת החשבון, אלא במקרים מיוחדים בהם צפוי שבעתיד תהיה הכנסה חייבת שכנגדה יהיה ניתן לנצל אותם.

קיצוז נכסי והתחייבויות מסים נדחים

הבנק מקזז נכסי והתחייבות מסים נדחים במידה וקיימת זכות חוקית הניתנת לאכיפה לקיצוז נכסי והתחייבויות מסים שוטפים, והם מיוחסים לאותה הכנסה חייבת במס הממוסה על-ידי אותה רשות מס בגין אותה חברה נישומה, או בחברות שונות בקבוצה, אשר בכוונתן לסלק נכסי והתחייבויות מסים שוטפים על בסיס נטו או שנכסי והתחייבויות המסים מיושבים בו זמנית.

פוזיציות מס לא וודאית

הבנק מכיר בהשפעת פוזיציות מס רק אם צפוי (more likely than not) שהפוזיציות יתקבלו על-ידי רשויות המס או בית המשפט. פוזיציות מס שמוכרות נמדדות לפי הסכום המקסימלי שסבירות התממשותו עולה על 50%. שינויים בהכרה או במדידה באים לידי ביטוי בתקופה בה חלו שינויים בנסיבות אשר הובילו לשינוי בשיקול הדעת.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

20. רווח למניה

הבנק מציג נתוני רווח למניה בסיסי ומדולל לגבי הון המניות הרגילות שלו. הרווח הבסיסי למניה מחושב על-ידי חלוקת הרווח או ההפסד המיוחסים לבעלי המניות הרגילות של הבנק במספר הממוצע המשוקלל של המניות הרגילות שהיו במחזור במשך התקופה, לאחר התאמה בגין מניות באוצר. הרווח המדולל למניה נקבע על-ידי התאמת הרווח או ההפסד (כגון התאמות בגין השפעה לאחר מס של דיבידנדים, עלויות מימון כלשהן ושינויים אחרים) המתייחס לבעלי המניות הרגילות והתאמת הממוצע המשוקלל של המניות הרגילות שבמחזור, לאחר התאמה בגין מניות באוצר ובגין ההשפעות של כל המניות הרגילות הפוטנציאליות המדללות, הכוללות, כתבי אופציה למניות וכתבי אופציה למניות שהוענקו לעובדים.

21. דיווח על מגזרי פעילות

מגזרי פעילות פיקוחיים

הבנק מדווח על מגזרי פעילות פיקוחיים בהתאם למתכונת אחידה ובת השוואה שקבע הפיקוח על הבנקים. מגזר פעילות פיקוחי מוגדר בעיקר בהתבסס על סיווג הלקוחות. לקוחות פרטיים מסווגים בהתאם להיקף הנכסים הפיננסיים למגזר משקי הבית ומגזר הבנקאות הפרטית. לקוחות שאינם אנשים פרטיים מסווגים בעיקר על-פי מחזור הפעילות שלהם למגזרים עסקיים (תוך הפרדה בין עסקים זעירים וקטנים, עסקים בינוניים ועסקים גדולים) גופים מוסדיים ומגזר ניהול פיננסי.

מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה

בנוסף לדיווח האחיד לפי מגזרי פעילות פיקוחיים, הבנק מדווח על מגזרי פעילות בהתאם לגישת ההנהלה. מגזר פעילות הוא מרכיב בבנק אשר עוסק בפעילויות שמהן הוא עשוי להפיק הכנסות ולשאת בהוצאות; תוצאות פעולותיו נבחנות באופן סדיר על-ידי ההנהלה והדירקטוריון לצורך קבלת החלטות בנוגע להקצאת משאבים והערכת ביצועיו; וכן קיים לגביו מידע פיננסי נפרד. חלוקת המגזרים בבנק מבוססת על אפיון של מגזרי לקוחות. מגזרים אלו כוללים גם מוצרים בנקאיים. תוצאות מגזר המוצר שלא ניתן לשייך למגזרי הלקוחות הרלוונטיים נכלל ב"אחרים והתאמות".

22. גילויים בהקשר לצד קשור

המידע על יתרות מאזניות וחוף-מאזניות והמידע על תוצאות העסקות עם בעלי עניין וצדדים קשורים ניתן בהתאם להראות הדיווח לציבור לגבי כל אדם המוגדר כבעל עניין או צד קשור לפי ההגדרה בסעיף 80 בהוראות הדיווח לציבור, או כאיש קשור, לפי ההגדרות בהוראת ניהול בנקאי תקין 312 בדבר "עסקי תאגיד בנקאי עם אנשים קשורים". בנוסף לדרישות הגילוי הנדרשות מכוח הוראות הדיווח לציבור, התאגיד הבנקאי מיישם גם את הוראות הגילוי המתחייבות מיישום נושא 850 בקודיפיקציה בדבר "גילויים בהקשר לצד קשור".

23. עסקות עם בעלי שליטה

הבנק מיישם את כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית לצורך טיפול חשבונאי בפעולות בין תאגיד בנקאי לבין בעל שליטה בו ובין חברה בשליטת הבנק. במצבים בהם בכללים כאמור לא קיימת התייחסות לאופן הטיפול, מיישם הבנק את הכללים שנקבעו בתקן מספר 23 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות בנושא הטיפול החשבונאי בעסקות בין ישות לבין בעל השליטה בה. נכסים והתחייבויות שלגביהם בוצעה עסקה עם בעל שליטה, נמדדים לפי שווי הוגן במועד העסקה. בשל העובדה כי מדובר בעסקה במישור ההוני, זקפת הקבוצה את ההפרש בין השווי ההוגן לבין התמורה מהעסקה להון.

הלוואות, לרבות פיקדונות

במועד ההכרה לראשונה, ההלוואה שניתנה לבעל השליטה או פיקדון שהתקבל מבעל השליטה, מוצגים בדוחות הכספיים של הבנק לפי שוויים הוגן כנכס או כהתחייבות, לפי העניין. ההפרש בין סכום ההלוואה שניתנה או פיקדון שהתקבל לבין שוויים הוגן במועד ההכרה לראשונה נזקף להון. בתקופות הדיווח שלאחר מועד ההכרה לראשונה ההלוואה או הפיקדון כאמור מוצגים בדוחות הכספיים של הבנק בעלותם המופחתת תוך יישום שיטת הריבית האפקטיבית.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

1. תקני חשבונאות חדשים והוראות חדשות של הפיקוח על הבנקים בתקופה שלפני יישום

נושא	עיקרי ההוראות	מועד תחילה והוראות מעבר	השפעה על הבנק
תקן חדש בנושא הכרה בהכנסה מחוזים עם לקוחות - ASU 2014-09	התקן מכיל מודל יחיד החל על חוזים עם לקוחות על מנת לקבוע את עיתוי ההכרה בהכנסה ואת סכומה. התקן החדש אינו חל, בין השאר, על מכשירים פיננסיים וזכויות או מחויבויות חוזיות אשר בתחולת פרק 310 לקודיפיקציה.	1 בינואר 2018. הבנק בחר בחלופת יישום בדרך של מכאן ולהבא תוך זקיפת ההשפעה המצטברת להון במועד היישום לראשונה.	להערכת הבנק ההשפעה של אימוץ ההוראות על הדוחות הכספיים אינה צפויה להיות מהותית.
חוזר בדבר דיווח של תאגידים בנקאיים בישראל לפי כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושאים שונים	החוזר מעדכן את ההוראות הדיווח לציבור ומאמץ תקני חשבונאות מקובלים בארצות-הברית בנושאים: נכסים לא שוטפים המוחזקים למכירה ופעילויות שהופסקו, רכוש קבוע, רווח למניה, דוח על תזרימי המזומנים, דיווח לתקופות ביניים, היוון ריבית וערבויות.	1 בינואר 2018. בהתאם להוראות המעבר שנקבעו באותם נושאים בתקינה האמריקאית בשינויים המתחייבים.	להערכת הבנק ההשפעה של אימוץ ההוראות על הדוחות הכספיים אינה צפויה להיות מהותית.
תיקון בדבר שיפור ההצגה של הוצאות בנין פנסיה והטבות אחרות לאחר סיום העסקה - ASU 2017-07	התיקון מבהיר כי יש להפריד את רכיבי עלות ההטבה שנכללים בהוצאות השכר בדוח רווח והפסד כך שרק עלות השירות תיוותר בהוצאות השכר ואילו את שאר העלויות יש להציג בהוצאות שאינן תפעוליות (הוצאות אחרות). יתר על כן, הובהר כי רק עלות השירות ניתנת להיוון, במקרים בהם מתאפשר היוון הוצאות שכר, ולא מתאפשר היוון של שאר רכיבי עלות ההטבה.	1 בינואר 2018. בהתאם להוראות המעבר שנקבעו באותם נושאים בתקינה האמריקאית בשינויים המתחייבים.	להוראות התיקון השפעה הצגתית בלבד.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 2 הכנסות והוצאות ריבית

2015	2016	2017	
א. הכנסות ריבית*			
9,044	9,466	9,894	מאשראי לציבור
41	54	57	מאשראי לממשלות
117	120	270	מפיקדונות בבנקים
26	36	43	מפיקדונות בבנק ישראל וממזומנים
2	-	-	מניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
604	523	625	מאגרות-חוב
3	1	-	מנכסים אחרים
9,837	10,200	10,889	סך-כל הכנסות ריבית
ב. הוצאות ריבית**			
(830)	(904)	(1,117)	על פיקדונות הציבור
(12)	(10)	(7)	על פיקדונות הממשלה
(40)	(27)	(13)	על פיקדונות מבנקים
(2)	(1)	2	על ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
(1,058)	(1,061)	(1,051)	על אגרות-חוב וכתבי התחייבויות נדחים
(10)	(4)	(6)	על התחייבויות אחרות
(1,952)	(2,007)	(2,192)	סך-כל הוצאות ריבית
7,885	8,193	8,697	סך הכנסות ריבית, נטו
ג. פירוט ההשפעה נטו של מכשירים נגזרים מגדרים על הכנסות והוצאות ריבית**			
(211)	(147)	(78)	הכנסות ריבית
(6)	(14)	(11)	הוצאות ריבית
ד. פירוט הכנסות ריבית על בסיס צבירה מאגרות-חוב			
13	13	13	מוחזקות לפדיון
571	493	588	זמינות למכירה
20	17	24	למסחר
604	523	625	סך-הכל כלול בהכנסות ריבית

* כולל מרכיב אפקטיבי ביחסי הגידור.

** פירוט של השפעת מכשירים נגזרים מגדרים על סעיפי משנה א ו-ב.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 3 הכנסות מימון שאינן מריבית

א. הכנסות (הוצאות) מימון שאינן פעילויות שאינן למטרות מסחר

2015	2016	2017	
			1. מפעילות במכשירים נגזרים
19	22	22	חלק לא אפקטיבי ביחסי הגידור (ראה ג' להלן) ⁽¹⁾
550	519	(986)	הכנסות (הוצאות) נטו בגין מכשירים נגזרים ALM ⁽²⁾
569	541	(964)	סך-הכל מפעילות במכשירים נגזרים
			2. מהשקעה באגרות-חוב
525	257	119	רווחים ממכירת אגרות-חוב זמינות למכירה ⁽³⁾
(33)	(51)	(11)	הפסדים ממכירת אגרות-חוב זמינות למכירה ⁽³⁾⁽⁴⁾
492	206	108	סך-הכל מהשקעה באגרות-חוב
			3. הפרשי שער, נטו
(161)	(29)	1,273	
			4. רווחים (הפסדים) מהשקעה במניות
264	361	225	רווחים ממכירת מניות זמינות למכירה ⁽³⁾⁽⁶⁾
(185)	(71)	(78)	הפסדים ממכירת מניות זמינות למכירה ⁽³⁾⁽⁵⁾
45	39	32	דיבידנד ממניות זמינות למכירה
(31)	-	-	הפסד ממכירת מניות של חברות מוחזקות
93	329	179	סך-הכל מהשקעה במניות
			5. רווחים (הפסדים) נטו בגין עסקות איגוח
-	-	-	
			6. רווחים נטו בגין הלוואות שנמכרו
3	93	4	
			סך-הכל הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית בגין פעילויות שאינן למטרות מסחר
996	1,140	600	

- (1) למעט מרכיב אפקטיבי ביחסי גידור.
- (2) מכשירים נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.
- (3) סוג מחדש מרווח כולל אחר מצטבר.
- (4) לרבות הפרשות לירידת-ערך בסך של כ-0 מיליוני ש"ח לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017 (2016: כ-21 מיליוני ש"ח; 2015: כ-21 מיליוני ש"ח).
- (5) לרבות הפרשות לירידת-ערך בסך של כ-75 מיליוני ש"ח לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017 (2016: כ-51 מיליוני ש"ח; 2015: כ-113 מיליוני ש"ח).
- (6) בשנת 2016 כולל רווח בסך 109 מיליוני ש"ח ממכירת מניות ויזה.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 3 הכנסות מימון שאינן מריבית (המשך)

ב. הכנסות מימון שאינן מריבית בגין פעילויות למטרות מסחר*

2015	2016	2017	
19	14	13	הכנסות נטו בגין מכשירים נגזרים אחרים
28	(2)	18	רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אגרות-חוב למסחר, נטו ⁽¹⁾
1	-	6	רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של מניות למסחר, נטו ⁽²⁾
48	12	37	סך-הכל הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית בגין פעילויות מסחר**
1,044	1,152	637	סך-הכל הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית
28	(4)	18	חשיפת ריבית
4	2	1	חשיפת מטבע-חץ
16	14	18	חשיפה למניות
48	12	37	סך-הכל

ג. חלק לא אפקטיבי ביחסי הגידור – פירוט נוסף***

1. גידורי שווי הוגן			
4	9	(3)	חוסר האפקטיביות של הגידורים
2. גידורי תזרים מזומנים			
-	-	15	חוסר האפקטיביות של הגידורים
15	13	10	מרכיב הרווח בגין מכשירים נגזרים, אשר הוצא לצורך הערכת אפקטיביות הגידור
19	22	22	סך-הכל

* כולל הפרשי שער שנבעו מפעילות מסחר.

** להכנסות ריבית מהשקעה באגרות-חוב למסחר ראה [ביאור 2](#).

*** לגילוי על השפעה נטו של מכשירים נגזרים על הכנסות ומחזקות ליום המאזן בסך של כ-2 מיליוני ש"ח (2016: 0 מיליוני ש"ח; 2015: 0 מיליוני ש"ח).

(1) מזה: חלק הרווחים (ההפסדים) הקשורים לאגרות-חוב למסחר שעדיין מוחזקות ליום המאזן בסך של כ-1 מיליוני ש"ח (2016: 0 מיליוני ש"ח; 2015: 0 מיליוני ש"ח).

(2) מזה: חלק הרווחים (ההפסדים) הקשורים למניות למסחר שעדיין מוחזקות ליום המאזן בסך של כ-1 מיליוני ש"ח (2016: 0 מיליוני ש"ח; 2015: 0 מיליוני ש"ח).

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 4 עמלות

הרכב הסעיף

2015	2016	2017	
987	970	939	ניהול חשבון
1,725	1,834	1,917	כרטיסי אשראי
1,032	837	761	פעילות בניירות-ערך
219	189	183	עמלות הפצת מוצרים פיננסיים ⁽¹⁾
45	42	31	ניהול, תפעול ונאמנות לגופים מוסדיים ⁽²⁾
205	276	224	טיפול באשראי
293	282	279	הפרשי המרה
114	103	88	פעילות סחר חוץ
41	39	38	הכנסות נטו משירות תיקי אשראי
44	44	45	דמי ניהול ועמלות מביטוח חיים וביטוח דירות
548	569	575	עמלות מעסקי מימון
34	31	31	עמלות אחרות
5,287	5,216	5,111	סך-כל העמלות

(1) בעיקר קרנות נאמנות.

(2) בעיקר בגין שירותי ניהול ותפעול הניתנים לקופות-גמל.

ביאור 5 הכנסות אחרות

הרכב הסעיף

2015	2016	2017	
60	52	5	הכנסות משירותי מחשב לחברה שאוחדה בעבר
14	12	51	רווח הון ממכירת בניינים וציוד
72	96	129	אחרות ⁽¹⁾
146	160	185	סך-כל ההכנסות האחרות

(1) מזה סך של 51 מיליון ש"ח בשנת 2017 נובע מהכנסה ממכירת תיק נכסי לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית של סניף מיאמי. ראה [ביאור 36.א](#).

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 6 משכורות והוצאות נלוות

הרכב הסעיף

2015	2016	2017	
3,141	2,950	2,933	משכורות
87	101	96	הוצאה הנובעת מעסקות תשלום מבוסס מניות ⁽¹⁾
645	668	659	הוצאות נלוות אחרות לרבות קרן השתלמות, חופשה ומחלה
*5	*3	5	הטבות לזמן ארוך
748	698	683	ביטוח לאומי ומס-שכר
*283	*330	441	הוצאות בגין פנסיה (לרבות פיצויים ותגמולים)
25	33	26	הטבות אחרות לאחר סיום העסקה
4,934	4,783	4,843	סך-כל המשכורות וההוצאות הנלוות ⁽²⁾
20	-	11	(1) מזה: הוצאות הנובעות מעסקות המטופלות כעסקות תשלום מבוסס מניות המסולקות במכשירים הוניים
513	478	399	(2) מזה: משכורות והוצאות נלוות בחו"ל

* סווג מחדש.

ביאור 7 הוצאות אחרות

הרכב הסעיף

2015	2016	2017	
356	442	427	שיווק ופירסום
234	225	232	תקשורת
419	483	505	מחשב*
135	134	134	משרדיות
19	83	157	ביטוח
265	408	340	שירותים מקצועיים**
18	20	15	שכר והחזר הוצאות לחברי דירקטוריון
38	43	53	הדרכה והשתלמויות
253	262	290	עמלות
43	44	43	תרומה לקהילה
-	528	503	הפרשה בגין חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים***
514	505	599	אחרות
2,294	3,177	3,298	סך-כל ההוצאות האחרות

* למעט משכורות, פחת והפחתות.

** כולל הוצאות הכרוכות בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים והחקירה בנושא FIFA בסך של 89 מיליוני ש"ח (2016: 170 מיליוני ש"ח, 2015: 46 מיליוני ש"ח).

*** כולל הוצאות (הכנסות) הפרשי שער בגין שערורף הפרשה בסך של (54) מיליוני ש"ח (2016: 10 מיליוני ש"ח).

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 8 הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד)

א. הרכב הסעיף

2015	2016	2017	
			מסים שוטפים:
1,932	1,923	2,006	בגין שנת החשבון
(40)	151	49	בגין שנים קודמות
1,892	2,074	2,055	סך-כל המסים השוטפים
			בתוספת (בניכוי):
			מסים נדחים:
85	374	29	בגין שנת החשבון
120	(90)	(7)	בגין שנים קודמות
205	284	22	סך-כל המסים הנדחים*
2,097	2,358	2,077	סך-כל הפרשה למסים ⁽¹⁾
87	64	21	(1) מזה: הפרשה למסים לרשויות מס בחו"ל
			* הרכב הוצאות (הכנסות) מסים נדחים המיוחסים לפעילויות נמשכות הינו, כדלהלן:
158	13	21	הוצאות (הכנסות) מסים נדחים לפני השפעת הפריטים המפורטים להלן:
47	271	1	השפעת שינויים בחוקי המס
205	284	22	סך-כל הוצאת (הכנסת) מסים נדחים

הטבלה לעיל אינה כוללת את השפעת המס על רווח כולל אחר. ראה [בביאור 10](#) את השפעת המס על הרווח הכולל האחר.

ביאור 8 הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) (המשך)

ב. התאמה בין סכום מס תיאורטי, שהיה חל על הבנק לפי שיעור מס סטטוטורי, לבין הפרשה למסים על הרווח, כפי שנוקפה לדוח רווח והפסד

2015	2016	2017	
5,097	4,962	4,691	רווח לפני מסים
37.58	35.9	35.04	שיעור המס החל על הבנק בישראל (באחוזים)
1,915	1,781	1,644	סכום המס על בסיס שיעור המס הסטטוטורי נוסף (פחות) הוצאות מסים (חיסכון במס) בגין:
15	26	35	הכנסות חברות בנות בחו"ל
(16)	(2)	(9)	הכנסות פטורות ובעלות שיעור מס מוגבל
1	(4)	3	הפרשי פחת, תיאום פחת ורווח הון
87	255	226	הוצאות לא-מוכרות
(10)	2	50	הפרשי עיתוי שלא נרשמו בגינם מסים נדחים מסים בגין שנים קודמות:
*38	*25	32	סכומים נוספים לשלם בגין חובות בעייתיים
*42	*36	10	אחרים
(72)	(67)	41	הכנסות חברות בנות בישראל
50	35	44	הפרשי תרגום בגין חברות מאוחדות בחו"ל
47	271	1	שינוי יתרת מסים נדחים עקב שינוי שיעור המס
2,097	2,358	2,077	הפרשה למסים על הרווח

* סווג מחדש.

ג. שומות

- לבנק שומות מס הכנסה סופיות עד וכולל שנת 2012. לחברות בנות שומות סופיות עד וכולל שנת 2013. בחודש דצמבר 2013, ובחודש דצמבר 2015 הוציא פקיד השומה לבנק שומות ניכיים לשנים 2011-2013. הבנק חולק על השומות ולפיכך הבנק הגיש עליהן השגה. לשנים 2008-2010 שלטונות המס הוציאו צווים בגין שומות המס אשר הבנק מערער עליהם בבית המשפט המחוזי. המחלוקת עם פקיד השומה נובעת בעיקר משתי סוגיות (1) שומות בסך כולל של 150 מיליון ש"ח לא כולל ריבית והצמדה בשל מס שגר בגין משכורות ותשלומים סוציאליים ששולמו על-ידי הבנק לעובדים מקומיים בסניפים של הבנק בחו"ל (2) שומות בסך כולל של 85 מיליון ש"ח לא כולל ריבית והצמדה בגין ניכיים במקור בסניפי חו"ל בחו"ל. להערכת הבנק בהתבסס על יועציו המשפטיים קיים סיכוי אפשרי (Reasonably Possible) להתממשות תביעות רשות מס הכנסה. ככל שעמדת הבנק לא תתקבל יהיה הבנק חשוף לדרישות דומות גם בגין השנים שלאחר מכן.
- בחודש דצמבר 2016 נתקבלו בישראל שומות מטעם רשות המסים בישראל, אגף המכס ומע"מ (להלן: "הודעת השומה") וזאת בהמשך לביקורת רוחבית ענפית, אשר עיקר עניינה התחשבות ישראל בגין עסקות של מחזיקי כרטיס מול הארגונים הבינלאומיים בגין השנים 2012 ועד יוני 2016. סכום הודעת השומה בגין כלל רכיביה מגיע לכ-70 מיליון ש"ח, לא כולל ריבית והצמדה. ישראל חולקת על הודעת השומה ועל כן הגישה השגה לרשויות המס. ככל שעמדתה לא תתקבל תהיה ישראל חשופה לדרישות דומות גם בגין התקופה שלאחר מתן הודעת השומה. להערכת ישראל בהתבסס על יועציה המשפטיים קיים סיכוי אפשרי להתממשות חלק מהסעיפים בשומה.
- בדיון שמתנהל בין הבנק לבין פקיד השומה בין היתר לגבי החבות במס במכירת מניות חברה בת המסוגלת כעוסק מורשה לעניין מס ערך מוסף, העלה פקיד השומה טענה לפיה יש לחייב במס רווח גם רווחים ראויים לחלוקה הפטורים ממס חברות לפי הוראות פקודת מס הכנסה. הדיון טרם מוצה ופקיד השומה טרם קיבל החלטה פורמלית בעניין זה. בעסקה נשואת הדיון לא עשויה לקום חבות מס רווח מהותית לבנק, אולם ככל שעמדת פקיד השומה כאמור תתקבל, יביא הדבר לגידול בחבות המס שתוטל על הבנק במכירה עתידית של מניות בחברות המסוגלות כעוסק מורשה לעניין חוק מס ערך מוסף. להערכת הבנק בהתבסס על יועציו המשפטיים, יותר סביר מאשר לא ("More Likely Than Not") שתתקבל עמדת הבנק לפיה אין לכלול בבסיס החיוב במס רווח את סכום הרווחים הראויים לחלוקה הפטורים ממס חברות.

ביאור 8 הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) (המשך)

ד. תנועה במסים נדחים

שיעור מס ממוצע							יתרה ליום 31 בדצמבר 2016***	
31 בדצמבר 2017	יתרה ליום 31 בדצמבר 2017	שינויים אשר נזקפו להון	שינויים אשר נזקפו לרווח כולל אחר	השפעת השינוי בשיעור המס שנזקפה לרווח והפסד	שינויים שנזקפו לרווח והפסד	1,813		
במיליוני ש"ח								
נכסי מסים נדחים								
33.8	1,935	-	-	(3)	125	1,813	מהפרשה להפסדי אשראי	
33.5	246	-	-	-	(5)	251	מהפרשה לחופשה ולמענקים	
33.9	1,750	(23)	40	2	(14)	1,745	מהטבות לעובדים	
24.6	190	-	-	(17)	24	183	זיכוי מס והפסדים מועברים לצורך מסים	
26.0	19	-	2	-	(5)	22	מניירות-ערך ופריטים כספיים אחרים	
30.8	12	-	-	-	-	12	מפריטים לא-כספיים אחרים	
33.2	4,152	(23)	42	(18)	125	4,026	יתרת נכסי מסים נדחים, ברוטו	
25.0	149	-	-	(17)	30	136	הפרשה לנכס מסים נדחים*	
33.6	4,003	(23)	42	(1)	95	3,890	יתרת נכסי מסים נדחים בניכוי הפרשה למסים נדחים	
התחייבויות מסים נדחים								
32.6	46	-	39	-	1	6	מניירות-ערך	
26.0	147	-	-	-	11	136	רכוש קבוע וחכירות	
34.3	40	-	-	-	16	24	מנכסים בלתי מוחשיים	
12.9	146	-	-	-	87	59	בגין השקעות בחברות מוחזקות	
16.7	1	-	-	-	1	-	אחר	
19.4	380	-	39	-	116	225	יתרת התחייבויות מסים נדחים, ברוטו	
36.4	3,623	(23)	3	(1)	(21)	3,665	יתרת נכסי מסים נדחים, נטו**	
-	-	(23)	-	-	-	23	* מזה: הטבות מס שנזקפו בהון	
2	-	-	3	-	(2)	1	** מזה: בגין פעילות חו"ל	

*** סווג מחדש.

ביאור 8 הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) (המשך)

ד. תנועה במסים נדחים (המשך)

שיעור מס ממוצע	31 בדצמבר 2016	יתרה ליום 31 בדצמבר 2016***	שינויים אשר נזקפו להון	שינויים אשר נזקפו לרווח כולל אחר	השפעת השינוי בשיעור המס שנזקפה לרווח והפסד	שינויים שנזקפו לרווח והפסד	יתרה ליום 31 בדצמבר 2015***	
								במיליוני ש"ח
								נכסי מסים נדחים
	33.9	1,813	-	-	(161)	32	1,942	מהפרשה להפסדי אשראי
	33.6	251	-	-	-	26	225	מהפרשה לחופשה ולמענקים
	33.9	1,745	-	399	(122)	(17)	1,485	מהטבות לעובדים
	25.0	183	-	-	(1)	(1)	185	זיכוי מס והפסדים מועברים לצורך מסים
	24.4	22	-	-	-	1	21	מניירות-ערך ופריטים כספיים אחרים
	36.4	12	-	-	(2)	(13)	27	מפריטים לא-כספיים אחרים
	33.3	4,026	-	399	(286)	28	3,885	יתרת נכסי מסים נדחים, ברוטו
	26.1	136	-	-	-	(1)	137	הפרשה לנכס מסים נדחים*
	33.6	3,890	-	399	(286)	29	3,748	יתרת נכסי מסים נדחים בניכוי הפרשה למסים נדחים
								התחייבויות מסים נדחים
	35.3	6	-	(29)	-	15	20	מניירות-ערך
	25.4	136	-	-	(15)	4	147	רכוש קבוע וחכירות
	35.0	24	-	-	-	23	1	מנכסים בלתי מוחשיים
	17.0	59	-	-	-	-	59	בגין השקעות בחברות מוחזקות
	-	-	-	-	-	-	-	אחר
	23.2	225	-	(29)	(15)	42	227	יתרת התחייבויות מסים נדחים, ברוטו
	34.6	3,665	-	428	(271)	(13)	3,521	יתרת נכסי מסים נדחים, נטו**
		23	-	-	-	-	23	* מזה: הטבות מס שנזקפו בהון
		1	-	9	-	(20)	12	**מזה: בגין פעילות חו"ל

*** סווג מחדש.

ביאור 8 הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) (המשך)

ה. תיקוני חקיקה

מס הכנסה

שיעור מס החברות בשנת 2015 עמד על 26.5% ובשנת 2016 עמד על 25%. ביום 29 בדצמבר 2016 פורסם ברשומות חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי המדיניות הכלכלית לשנת התקציב 2017), ובמסגרתו נכלל תיקון פקודת מס הכנסה (מס' 234), אשר קבע, בין היתר, הורדת שיעור מס חברות החל משנת 2017, בשיעור של 1%, והחל משנת 2018 בשיעור של 1% נוסף, כך שיעמוד על 24% ו-23% בהתאמה. השפעת השינויים בשנת 2016 מתבטאת בקיטון ביתרת נכסי המס נטו ליום 31 בדצמבר 2016 בסך 310 מיליון ש"ח, מהן כנגד הפרשה למסים על הרווח בסך של 271 מיליון ש"ח, וכנגד רווח כולל אחר בסך 39 מיליון ש"ח.

חוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975

הבנק מוגדר כמוסד כספי לצורכי חוק מס ערך מוסף המטיל על מוסד כאמור מס שכר ומס רווח. רווח מוגדר כהכנסה חייבת, כמשמעותה בפקודת מס הכנסה, לפני קיזוז הפסדים משנות המס הקודמות לשנת המס שבה נתקבלה ההכנסה, ואחרי ניכוי מס שכר ולמעט הכנסה מדיבידנד שנתקבל ממוסד כספי ולרבות הכנסה מריבית או מדיבידנד או ממכירה או פדיון של יחידה או מחלוקת רווחים לבעל יחידה שלגביה ניתן פטור ממס הכנסה לפי כל דין. שיעור מס הרווח בשנת 2014 עמד על 18%. החל מיום 1 באוקטובר 2015 ירד שיעור מס הרווח ל-17% ולפיכך בשנת 2015 השיעור המשוקלל עמד על 17.75%. כתוצאה מהשינוי האמור, הבנק כלל בדוחותיו הכספיים לשנת 2015, קיטון יתרת נכסי מסים נדחים בסך של כ-50 מיליון ש"ח, כנגד גידול הפרשה למס בסך 47 מיליון ש"ח והקטנת קרנות הון בסך של 3 מיליון ש"ח, וקיטון ביתרת ההתחייבות בגין זכויות עובדים בסך של כ-33 מיליון ש"ח, לפני השפעת המס המתחייבת, אשר מרביתה נזקפה כרווח כולל אחר.

שיעורי המס המשולבים

כתוצאה מהשינויים האמורים לעיל, חל שינוי בשיעור המס הסטטוטורי אשר חל על הבנק כמפורט בטבלה להלן.

המסים המשולמים על הרווח של התאגידים הבנקאיים כוללים מס חברות המוטל על-פי פקודת מס הכנסה ומס רווח המוטל על-פי חוק מס ערך מוסף כמוסבר לעיל. לפיכך, שיעורי המס המשולבים הינם כדלקמן:

שנה	שיעור מס רווח	שיעור מס הכנסה	שיעור מס משולב
2015	17.75%	26.50%	37.58%
2016	17.00%	25.00%	35.90%
2017	17.00%	24.00%	35.04%
2018 ואילך	17.00%	23.00%	34.19%

א. התחייבויות מסים נדחים שלא הוכרו בגין הפרשים זמניים הקשורים להשקעות בחברות בנות בישראל

בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראות המפקח על הבנקים, הבנק לא הכיר בהתחייבות מס נדחה בגין הפרשים זמניים מסוימים הקשורים להשקעות הבנק בחברות בנות, שהינן קבועות במהותן. הסכום האמור יהיה ממוסה רק בעת מכירה או פירוק של מי מחברות הבת. יתרת הפרש הזמני האמור הסתכם לסך של 9,337 מיליון ש"ח נכון ליום 31 בדצמבר 2017. במידה שהבנק היה נדרש להכיר בהתחייבות מסים נדחים בגין הרווחים הלא מחולקים הנ"ל, סכום ההתחייבות הינו 1,366 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017.

א. התחייבויות מסים נדחים שלא הוכרו בגין הפרשים זמניים הקשורים להשקעות בחברות בנות זרות

הבנק לא הכיר בהתחייבות מס נדחה בגין רווחים לא מחולקים של חברה בת זרה. בשנת 2017 הסכומים המצטברים של הרווחים הלא מחולקים לפני מס בחברות הבת הזרה הנ"ל הסתכמו לכ-234 מיליון ש"ח. במידה שהבנק היה נדרש להכיר בהתחייבות מסים נדחים בגין הרווחים הלא מחולקים הנ"ל, סכום ההתחייבות היה כ-80 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 8 הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) (המשך)

ח. הפסדים מועברים וזיכויים לצורכי מס

ליום 31 בדצמבר 2017					
שנת פקיעה ראשונה	יתרת הפסד	נכסי מסים נדחים, נטו	הפרשה לנכסי מסים נדחים	נכסי מסים נדחים	
-	407	38	(55)	93	הפסדים לצורכי מס
					חברות בנות בישראל
2023	364	3	(94)	97	חברות בנות בחו"ל

ליום 31 בדצמבר 2016					
שנת פקיעה ראשונה	יתרת הפסד	נכסי מסים נדחים, נטו	הפרשה לנכסי מסים נדחים	נכסי מסים נדחים	
-	445	41	(60)	101	הפסדים לצורכי מס
					חברות בנות בישראל
-	287	6	(76)	82	חברות בנות בחו"ל

ט. הוצאה להפסדי אשראי

- בחדש פברואר 2012 נחתם הסכם עקרונות בין הבנק לבין פקיד השומה בנושא אופן ההכרה למס של הפרשה להפסדי אשראי בגין הפרשות לחובות פגומים שירשמו החל מיום 1 בינואר 2011. בחדש יולי 2017 נחתם הסכם עקרונות עם פקיד השומה בנושא אופן ההכרה למס של הפרשה להפסדי אשראי של חובות הנמדדים לפי שיטת עומק הפיגור וזאת בגין חובות שההפרשה בגינם נכללה בספרי הבנק החל מיום 1 בינואר 2014. להלן עקרונות ההסכמים:
1. הפרשות לחובות פגומים בבחינה פרטנית יותרו בניכוי כהוצאה לצורכי מס בשנה שבה נכללה ההוצאה בדוחות הכספיים של הבנק. בשנת מס שבה הוקטנה יתרת הפרשה לחובות פגומים (שלא כהוצאה מ"מחיקה חשבונאית" או מ"מחילת חוב"), יתווסף לחבות המס של הבנק מס נוסף על-פי נוסחה מוסכמת בהסכם.
  2. מחצית ההוצאה השנתית להפסדי אשראי בגין הפרשות לחובות פגומים שאינם בבחינה פרטנית תותר בניכוי כהוצאה לצורכי מס בשנה הראשונה לאחר השנה שבה נרשמה ומחצית תותר בשנת המס השנייה לאחר השנה שבה נרשמה.
  3. ההוצאה השנתית להפסדי אשראי בגין הפרשות הנמדדות על בסיס קבוצתי איננה מותרת בניכוי כהוצאה לצורכי מס.
  4. 65% מהגידול בהפרשה השנתית להפסדי אשראי בגין אשראי לדיור הנמדדות לפי שיטת עומק הפיגור בגין חובות שההפרשה בגינם נכללה בספרי הבנק החל מיום 1 בינואר 2014 אינו מותר בניכוי.

ביאור 9 רווח למניה רגילה

הרכב הסעיף

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2015	2016	2017	
3,082	2,628	2,660	רווח בסיסי רווח נקי המיוחס לבעלי המניות הרגילות של הבנק במיליוני ש"ח

ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות

במניות 1 ש"ח ע.ב.			
1,323,208,692	1,329,406,719	1,333,550,613	יתרה ליום 1 בינואר של הון מניות מונפק ונפרע
3,262,618	3,133,302	721,154	השפעת אופציות שמומשו למניות
-	(830,738)	(803,836)	השפעת מניות שנרכשו במהלך התקופה
1,326,471,310	1,331,709,283	1,333,467,931	ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות ששימשו לצורך חישוב הרווח הבסיסי למניה ליום 31 בדצמבר

רווח מדולל

3,082	2,628	2,660	רווח נקי המיוחס לבעלי המניות הרגילות של הבנק במיליוני ש"ח
-------	-------	--------------	---

ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות (מדולל)

במניות 1 ש"ח ע.ב.			
1,326,471,310	1,331,709,283	1,333,467,931	ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות ששימשו לצורך חישוב הרווח הבסיסי למניה
7,030,704	3,695,071	2,158,892	השפעת אופציות למניות
1,333,502,014	1,335,404,354	1,335,626,823	ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות ששימשו לצורך חישוב הרווח המדולל למניה ליום 31 בדצמבר

רווח למניה רגילה בשקלים חדשים

רווח בסיסי			
2.32	1.98	2.00	רווח נקי למניה

רווח מדולל

2.31	1.97	1.99	רווח נקי למניה
------	------	-------------	----------------

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 10 רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר

א. שינויים ברווח (הפסד) כולל אחר מצטבר, לאחר השפעת מס

רווח כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק	רווח כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	רווח כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה					יתרה ליום 1 בינואר 2015
		סך-הכל	התאמות בגין הטבות לעובדים	רווחים (הפסדים) נטו בגין גידורי תזרים מזומנים	התאמות נטו לאחר השפעת גידורים**	התאמות בגין ניירות-ערך מורגום*, נטו לאחר השפעת גידורים**	
582	2	584	(363)	(6)	(10)	963	2015
(481)	(2)	(483)	25	2	2	(512)	שנוי נטו במהלך השנה
101	-	101	(338)	(4)	(8)	451	2016
(941)	1	(940)	(822)	2	(25)	(95)	שנוי נטו במהלך השנה
(840)	1	(839)	(1,160)	(2)	(33)	356	2017
54	2	56	(82)	1	(20)	157	שנוי נטו במהלך השנה
(786)	3	(783)	(1,242)	(1)	(53)	513	2017

* התאמות מורגום דוחות כספיים של פעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה שונה ממטבע הפעילות של הבנק.

** רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעות נטו במטבע-חוץ.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 10 רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר (המשך)

ב. השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר, לפני השפעת מס ואחרי השפעת מס

לשנה שהסתיימה ביום								
31 בדצמבר 2015			31 בדצמבר 2016			31 בדצמבר 2017		
לאחר מס	השפעת מס	לפני מס	לאחר מס	השפעת מס	לפני מס	לאחר מס	השפעת מס	לפני מס
השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה								
התאמות בגין ניירות-ערך ומינים למכירה לפי שווי הוגן								
(169)	58	(227)	125	(44)	169	282	(107)	389
רווחים (הפסדים) נטו שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן (רווחים) הפסדים בגין ניירות-ערך ומינים למכירה שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד ⁽¹⁾								
(343)	180	(523)	(220)	109	(329)	(125)	52	(177)
שינוי נטו במהלך השנה								
(512)	238	(750)	(95)	65	(160)	157	(55)	212
התאמות מתרגום*								
התאמות מתרגום דוחות כספיים גידורים**								
(3)	-	(3)	(71)	-	(71)	(65)	-	(65)
5	(2)	7	46	(23)	69	45	(24)	69
שינוי נטו במהלך השנה								
2	(2)	4	(25)	(23)	(2)	(20)	(24)	4
גידור תזרימי מזומנים								
(רווחים) הפסדים נטו בגין גידורי תזרימי מזומנים שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד ⁽¹⁾								
2	(2)	4	2	(2)	4	1	-	1
שינוי נטו במהלך השנה								
2	(2)	4	2	(2)	4	1	-	1
הטבות לעובדים								
רווח (הפסד) אקטוארי נטו השנה (רווחים) הפסדים נטו שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד ⁽²⁾								
4	(12)	16	(872)	423	(1,295)	(178)	90	(268)
21	(12)	33	50	(24)	74	96	(50)	146
שינוי נטו במהלך השנה								
25	(24)	49	(822)	399	(1,221)	(82)	40	(122)
סך-הכל השינוי נטו במהלך השנה								
(483)	210	(693)	(940)	439	(1,379)	56	(39)	95
השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה								
סך-הכל השינוי נטו במהלך השנה								
(2)	-	(2)	1	-	1	2	-	2
השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק								
סך-הכל השינוי נטו במהלך השנה								
(481)	210	(691)	(941)	439	(1,380)	54	(39)	93

* התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה שונה ממטבע הפעילות של הבנק.

** רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעות נטו במטבע-חוץ.

(1) הסכום לפני מס מדווח בדוח רווח והפסד בסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית. פירוט נוסף ראה [בביאור 3](#) - הכנסות מימון שאינן מריבית.

(2) הסכום לפני מס מדווח בדוח רווח והפסד בסעיף משכורות והוצאות נלוות.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 11 מזומנים ופיקדונות בבנקים

הרכב הסעיף

ליום 31 בדצמבר		
2016	2017	
72,892	79,297	מזומנים ופיקדונות בבנקים מרכזיים
7,486	6,817	פיקדונות בבנקים מסחריים
80,378	86,114	סך-הכל**
78,328	82,877	* מזה: מזומנים, פיקדונות בבנקים ופיקדונות בבנקים מרכזיים לתקופה מקורית של עד שלושה חודשים
***4	3	** בניכוי הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי בסך

*** הוצג מחדש.

הערה:

בנושא שיעבודים ראה [ביאור 26](#).

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 12 ניירות-ערך

ליום 31 בדצמבר 2017				
הערך במאזן	עלות מופחתת	רווחים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן*
(1) אגרות-חוב מוחזקות לפדיון				
אגרות-חוב ומלוות				
423	423	5	-	428
של מוסדות פיננסיים בישראל				
423	423	5	-	428
סך-כל אגרות-חוב מוחזקות לפדיון				
(2) ניירות-ערך זמינים למכירה				
אגרות-חוב ומלוות				
35,528	35,193	335	-	35,528
של ממשלת ישראל				
13,097	13,233	14	(150)	13,097
של ממשלות זרות				
73	68	5	-	73
של מוסדות פיננסיים בישראל				
6,327	6,298	47	(18)	6,327
של מוסדות פיננסיים זרים				
402	396	8	(2)	402
של אחרים בישראל				
2,223	2,194	34	(5)	2,223
של אחרים זרים				
57,650	57,382	443	(175)	57,650
סך-כל אגרות-חוב ומלוות זמינים למכירה				
מניות				
2,159	1,765	406	(12)	(1)2,159
של אחרים				
59,809	59,147	(2)849	(187)	(1)59,809
סך-כל ניירות הערך הזמינים למכירה				

* נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך-כלל על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות-ערך בהיקפים גדולים.
 (1) כולל מניות ואופציות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, המוצגות לפי עלות, בסך של 848 מיליוני ש"ח.
 (2) כוללים בהון בסעיף "התאמות בגין הצגת ניירות-ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן" במסגרת רווח כולל אחר.

הערות:

א. לפירוט תוצאות הפעילות בהשקעות באגרות-חוב וכן במניות - ראה [ביאור 2](#) וביאור 3.
 ב. ההבחנה בין אגרות-חוב של ישראל לבין אגרות-חוב של זרים נערכה בהתאם למדינת התושבות של הישות המנפיקה.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 12 ניירות-ערך (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2017				
הערך במאזן	עלות מופחתת (במניות-עלות)	רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן*
(3) ניירות-ערך למסחר				
אגרות-חוב ומלוות				
5,069	5,066	3	-	5,069
71	70	1	-	71
3	3	-	-	3
5,143	5,139	4	-	5,143
מניות				
67	70	-	(3)	67
5,210	5,209	4 ⁽²⁾	(3) ⁽²⁾	5,210
⁽¹⁾ 65,447	64,779	858	(190)	65,442 ⁽³⁾

ליום 31 בדצמבר 2017						
סך-הכל	12 חודשים ומעלה		שווי הוגן	סך-הכל	פחות מ-12 חודשים	
	הפסדים שטרם מומשו	0-20%			הפסדים שטרם מומשו	20-40%
(4) שווי הוגן והפסדים שטרם מומשו, לפי משך זמן ושיעור ירידת הערך, של ניירות-ערך זמינים למכירה הנמצאים בפוזיציות הפסד שטרם מומשו						
אגרות-חוב ומלוות						
(78)	-	(78)	3,184	(72)	-	(72)
(10)	-	(10)	784	(8)	-	(8)
(1)	-	(1)	50	(1)	-	(1)
(3)	-	(3)	378	(2)	-	(2)
(92)	-	(92)	4,396	(83)	-	(83)
מניות						
-	-	-	-	(12)	-	(12)
(92)	-	(92)	4,396	(95)	-	(95)

- * נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך-כלל על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות-ערך בהיקפים גדולים.
- (1) כולל מניות ואופציות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, המוצגות לפי עלות, בסך של 848 מיליוני ש"ח.
- (2) נזקפו לדוח רווח והפסד.
- (3) מזה: ניירות-ערך בסך של כ-4.3 מיליארד ש"ח שועבדו למלווים - ראה [ביאור 26](#).

הערות:

- א. לפירוט תוצאות הפעילות בהשקעות באגרות-חוב וכן במניות - ראה [ביאור 2](#) ו**ביאור 3**.
- ב. ההבחנה בין אגרות-חוב של ישראל לבין אגרות-חוב של זרים נערכה בהתאם למדינת התושבות של הישות המנפיקה.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

ביאור 12 ניירות-ערך (המשך)

במיליוני ש"ח

ליום 31 בדצמבר 2016				
הערך במאזן	עלות מופחתת	רווחים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן*
(1) אגרות-חוב מוחזקות לפדיון				
אגרות-חוב ומלוות				
413	413	1	-	414
של מוסדות פיננסיים בישראל				
413	413	1	-	414
סך-כל אגרות-חוב מוחזקות לפדיון				
(2) ניירות-ערך זמינים למכירה				
אגרות-חוב ומלוות				
42,424	42,176	265	(17)	42,424
של ממשלת ישראל				
8,172	8,257	20	(105)	8,172
של ממשלות זרות				
164	162	2	-	164
של מוסדות פיננסיים בישראל				
5,739	5,728	36	(25)	5,739
של מוסדות פיננסיים זרים				
913	895	23	(5)	913
של אחרים בישראל				
2,854	2,843	24	(13)	2,854
של אחרים זרים				
60,266	60,061	370	(165)	60,266
סך-כל אגרות-חוב ומלוות זמינים למכירה				
מניות				
2,202	1,956	265	(19)	2,202 ⁽¹⁾
של אחרים				
62,468	62,017	635 ⁽²⁾	(184) ⁽²⁾	62,468 ⁽¹⁾
סך-כל ניירות הערך הזמינים למכירה				

* נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך-כלל על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות-ערך בהיקפים גדולים.
 (1) כולל מניות ואופציות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, המוצגות לפי עלות, בסך של 889 מיליוני ש"ח.
 (2) כוללים בהון בסעיף "התאמות בגין הצגת ניירות-ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן" במסגרת רווח כולל אחר.

הערות:

א. לפירוט תוצאות הפעילות בהשקעות באגרות-חוב וכן במניות - ראה [ביאור 2](#) ו-[ביאור 3](#).
 ב. ההבחנה בין אגרות-חוב של ישראל לבין אגרות-חוב של זרים נערכה בהתאם למדינת התושבות של הישות המנפיקה.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 12 ניירות-ערך (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2016				
הערך במאזן	עלות מופחתת (במניות-עלות)	רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן*
(3) ניירות-ערך למסחר				
אגרות-חוב ומלוות				
8,420	8,421	4	(5)	8,420
84	84	-	-	84
3	3	-	-	3
7	7	-	-	7
8,514	8,515	4	(5)	8,514
מניות				
54	58	-	(4)	54
8,568	8,573	(2)4	(9)(2)	8,568
(1)71,450	71,003	640	(193)	71,449
(4) מידע לגבי אגרות-חוב פגומות				
להלן יתרת החוב הרשומה של:				
24	אגרות-חוב פגומות שצוברות הכנסות ריבית			
24	סך-הכל יתרות חוב רשומות			

- * נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך-כלל על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות-ערך בהיקפים גדולים.
- (1) כולל מניות ואופציות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, המוצגות לפי עלות, בסך של 889 מיליוני ש"ח.
- (2) נזקפו לדוח רווח והפסד.
- (3) מזה: ניירות-ערך בסך של כ-6.8 מיליארד ש"ח שועבדו למלווים - ראה [ביאור 26](#).

הערות:

- א. לפירוט תוצאות הפעילות בהשקעות באגרות-חוב וכן במניות - ראה [ביאור 2](#) ו-[ביאור 3](#).
- ב. ההבחנה בין אגרות-חוב של ישראל לבין אגרות-חוב של זרים נערכה בהתאם למדינת התושבות של הישות המנפיקה.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

ביאור 12 ניירות-ערך (המשך)

במיליוני ש"ח

ליום 31 בדצמבר 2016								
סך-הכל	12 חודשים ומעלה		שווי הוגן	סך-הכל	פחות מ-12 חודשים		שווי הוגן	
	20-40%	0-20%			20-40%	0-20%		
(5) שווי הוגן והפסדים שטרם מומשו, לפי משך זמן ושיעור ירידת הערך, של ניירות-ערך זמינים למכירה הנמצאים בפוזיציות הפסד שטרם מומש								
אגרות-חוב ומלוות								
-	-	-	61	(17)	-	(17)	17,636	של ממשלת ישראל
(6)	-	(6)	415	(99)	-	(99)	4,997	של ממשלות זרות
(9)	-	(9)	837	(16)	-	(16)	1,945	של מוסדות פיננסיים זרים
(2)	-	(2)	235	(3)	-	(3)	258	של אחרים בישראל
(4)	-	(4)	702	(9)	-	(9)	314	של אחרים זרים
(21)	-	(21)	2,250	(144)	-	(144)	25,150	סך-כל אגרות-חוב ומלוות זמינים למכירה
מניות								
-	-	-	-	(19)	-	(19)	871	של אחרים
(21)	-	(21)	2,250	(163)	-	(163)	26,021	סך-כל ניירות הערך הזמינים למכירה

הערות:

- לפירוט תוצאות הפעילות בהשקעות באגרות-חוב וכן במניות - ראה [ביאור 2](#) וביאור 3.
- ההבחנה בין אגרות-חוב של ישראל לבין אגרות-חוב של זרים נערכה בהתאם למדינת התושבות של הישות המנפיקה.

מיזוג חברת ויזה אירופה עם חברת ויזה אינק

ביום 21 בדצמבר 2015 הכריזה Visa Inc. על כוונתה לרכוש את ויזה אירופה אשר במנייתיה החזיק הבנק ערב העסקה. ביום 21 ביוני 2016 הושלמה עסקת המיזוג של ויזה אירופה עם Visa Inc. (מועד השלמת העסקה).

כתוצאה מהעסקה, הבנק העביר את החזקותיו בויזה אירופה, בתמורה לסך של כ-87 מיליון ש"ח (20 מיליון אירו) שהתקבלו במזומן וסך של כ-15 מיליון ש"ח שהתקבלו במניות חסומות של Visa Inc. בבנק יקבל תקבול נדחה בסך של כ-7 מיליון ש"ח (כ-1.7 מיליון אירו) במזומן, שיוענק בתום 3 שנים ממועד סגירת העסקה.

המניות החסומות שהתקבלו כאמור, אינן סחירות וניתנות להעברה בתנאים מוגבלים. בנוסף, המניות החסומות המירות למניות רגילות של Visa Inc. במועדים אשר יקבעו על-ידי Visa Inc. אך לא יאוחר מ-12 שנים ממועד סגירת העסקה. יחס ההמרה למניות רגילות נקבע במועד סגירת העסקה אך עשוי להשתנות בעתיד כתוצאה מתביעות עתידיות או היעדר תביעות עתידיות כנגד ויזה אירופה.

עם השלמת עסקת החלפת המניות הכיר הבנק בדוחות הכספיים לשנת 2016 ברווח ממכירת מניות לפני מס בסך כ-109 מיליון ש"ח. הרווח שהוכר חושב בהתאם למזומן שהתקבל, המניות החסומות שהתקבלו והמזומן שצפוי להתקבל עד ליום 21 ביוני 2019 (בתום 3 שנים ממועד העסקה) תוך הבאה בחשבון של מקדם הגבלת סחירות בגין המניות החסומות.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 13 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי

1. חובות*, אשראי לציבור ויתרת הפרשה להפסדי אשראי

2017						
בנקים וממשלות סך-הכל	אשראי לציבור					
	סך-הכל	פרטי אחר	לדיוור	מסחרי**		
						יתרת חוב רשומה
150,919	26,403	124,516	1,451	-	123,065	חובות שנבדקו על בסיס פרטני
157,991	-	157,991	53,663	65,176	39,152	חובות שנבדקו על בסיס קבוצתי ⁽¹⁾
74,285	-	74,285	-	64,940	9,345	(1) מזה: לפי עומק פיגור
308,910	26,403	282,507	55,114	65,176	162,217	סך-הכל ⁽²⁾
						(2) מזה:
1,309	-	1,309	637	-	672	חובות בארגון מחדש
1,355	-	1,355	131	-	1,224	חובות פגומים אחרים
2,664	-	2,664	768	-	1,896	סך-הכל חובות פגומים
913	-	913	97	594	222	חובות בפיגור 90 ימים או יותר
3,092	-	3,092	237	3	2,852	חובות בעייתיים אחרים
6,669	-	6,669	1,102	597	4,970	סך-הכל חובות בעייתיים
						יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות
2,196	6	2,190	229	-	1,961	בגין חובות שנבדקו על בסיס פרטני
1,654	-	1,654	813	333	508	בגין חובות שנבדקו על בסיס קבוצתי ⁽³⁾
397	-	397	-	333	64	(3) מזה: לפי עומק פיגור***
3,850	6	3,844	1,042	333	2,469	סך-הכל ⁽⁴⁾
545	-	545	227	-	318	(4) מזה: בגין חובות פגומים

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

** יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיוור, בסך של כ-9,345 מיליוני ש"ח, של לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה (ליום 31.12.16: 7,512 מיליוני ש"ח).

*** כולל יתרת הפרשה מעבר למתחייב לפי שיטת עומק הפיגור שחושבה על בסיס קבוצתי בסך של כ-259 מיליוני ש"ח (ליום 31.12.16: 241 מיליוני ש"ח). כולל יתרת הפרשה מעבר למתחייב לפי שיטת עומק הפיגור בסך של כ-0 מיליוני ש"ח (ליום 31.12.16: 17 מיליוני ש"ח).

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 13 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

1. חובות*, אשראי לציבור ויתרת הפרשה להפסדי אשראי (המשך)

		2016				
בנקים וממשלות סך-הכל		אשראי לציבור				
		סך-הכל	פרטי אחר	לדיוור	מסחרי**	
יתרת חוב רשומה						
161,201	29,883	131,318	2,140	-	129,178	חובות שנבדקו על בסיס פרטני
144,766	-	144,766	52,410	61,742	30,614	חובות שנבדקו על בסיס קבוצתי ⁽¹⁾
69,009	-	69,009	-	61,497	7,512	(1) מזה: לפי עומק פיגור
305,967	29,883	276,084	54,550	61,742	159,792	סך-הכל ⁽²⁾
(2) מזה:						
1,948	-	1,948	615	-	1,333	חובות בארגון מחדש
2,027	-	2,027	131	-	1,896	חובות פגומים אחרים
3,975	-	3,975	746	-	3,229	סך-הכל חובות פגומים
884	-	884	82	607	195	חובות בפיגור 90 ימים או יותר
2,779	-	2,779	253	8	2,518	חובות בעייתיים אחרים
7,638	-	7,638	1,081	615	5,942	סך-הכל חובות בעייתיים
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות						
2,553	7	2,546	153	-	2,393	בגין חובות שנבדקו על בסיס פרטני
1,581	-	1,581	735	366	480	בגין חובות שנבדקו על בסיס קבוצתי ⁽³⁾
432	-	432	-	366	66	(3) מזה: לפי עומק פיגור***
4,134	7	4,127	888	366	2,873	סך-הכל ⁽⁴⁾
894	-	894	145	-	749	(4) מזה: בגין חובות פגומים

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

** יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיוור, בסך של כ-9,345 מיליוני ש"ח, של לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה (ליום 31.12.16: 7,512 מיליוני ש"ח).

*** כולל יתרת הפרשה מעבר למתחייב לפי שיטת עומק הפיגור שחושבה על בסיס קבוצתי בסך של כ-259 מיליוני ש"ח (ליום 31.12.16: 241 מיליוני ש"ח). כולל יתרת הפרשה מעבר למתחייב לפי שיטת עומק הפיגור בסך של כ-0 מיליוני ש"ח (ליום 31.12.16: 17 מיליוני ש"ח).

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 13 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

2. תנועה ביתרת הפרשה להפסדי אשראי

בנקים וממשלות סך-הכל	אשראי לציבור				מסחרי	
	סך-הכל	פרטי אחר	לדיוור	אחר		
4,856	4	4,852	935	387	3,530	יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 01.01.15
475	(1)	476	180	5	291	הוצאות בגין הפסדי אשראי
(1,504)	-	(1,504)	(586)	-	(918)	מחיקות חשבונאיות
1,276	-	1,276	318	-	958	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(228)	-	(228)	(268)	-	40	מחיקות חשבונאיות נטו
(17)	-	(17)	(3)	-	(14)	אחר
5,086	3	5,083	844	392	3,847	יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 31.12.15
269	4	265	482	(5)	(212)	הוצאות בגין הפסדי אשראי
(1,634)	-	(1,634)	(703)	(21)	(910)	מחיקות חשבונאיות
1,091	-	1,091	317	-	774	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(543)	-	(543)	(386)	(21)	(136)	מחיקות חשבונאיות נטו
(1)	-	(1)	(1)	-	-	התאמות מתרגום דוחות כספיים
4,811	7	4,804	939	366	3,499	יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 31.12.16
323	-	323	649	(14)	(312)	הוצאות בגין הפסדי אשראי
(2,030)	-	(2,030)	(811)	(25)	(1,194)	מחיקות חשבונאיות
1,375	-	1,375	330	6	1,039	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(655)	-	(655)	(481)	(19)	(155)	מחיקות חשבונאיות נטו
(2)	-	(2)	(2)	-	-	התאמות מתרגום דוחות כספיים
4,477	7	4,470	1,105	333	3,032	יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 31.12.17
						מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים
669	-	669	53	-	616	ליום 31 בדצמבר 2015
677	-	677	51	-	626	ליום 31 בדצמבר 2016
627	1	626	63	-	563	ליום 31 בדצמבר 2017

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 14 אשראי לממשלות

הרכב הסעיף

31 בדצמבר		
2016	2017	
948	998	אשראי לממשלת ישראל
1,613	1,294	אשראי לממשלות זרות
2,561	2,292	סך-כל האשראי לממשלות*
3	3	* בניכוי הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי בסך

ביאור 15 השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה

א. הרכב הסעיף

2016	2017	
חברות כלולות		
112	148	השקעות במניות לפי שיטת השווי המאזני
השקעות אחרות		
41	55	השקעה בהלוואות בעלים
153	203	סך-כל ההשקעות
מזה:		
114	131	רווחים נטו, שנצברו ממועד הרכישה
פרטים לגבי ערך בספרים ושווי שוק של ההשקעות הסחירות		
20	22	ערך בספרים
54	48	שווי שוק

ב. החלק ברווחי חברות כלולות, נטו

2015	2016	2017	
19	12	17	חלקו של הבנק ברווחים (הפסדים), נטו, של חברות כלולות

ביאור 15 השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה (המשך)

ג. פרטים על חברות מוחזקות עיקריות

חלק בזכויות ההצבעה		חלק בהון המקנה זכות לקבלת רווחים		
31 בדצמבר				
2016	2017	2016	2017	
באחוזים				
חברות מאוחדות				
100%	100%	100%	100%	בנק הפועלים (שוויץ) לימיטד, בנק מסחרי בשוויץ ⁽³⁾
69.8%	69.8%	69.8%	69.8%	בנק פודיטיף קרדי וה קלקינמה בנקאסי אי.אס. - בנק מסחרי בתורכיה
98.2%	98.2%	98.2%	98.2%	ישראלכרט בע"מ, שירות כרטיסי אשראי ⁽⁴⁾
100%	100%	100%	100%	פועלים אקספרס בע"מ ⁽⁴⁾
100%	100%	100%	100%	פועלים שוקי הון - בית השקעות בע"מ
100%	100%	100%	100%	דירור ב.פ. בע"מ - ניהול נכסים
100%	100%	100%	100%	תרשיש - החזקות והשקעות פועלים בע"מ, חברה פיננסית
100%	100%	100%	100%	אופז בע"מ, השקעות והחזקות
100%	100%	100%	100%	קונטיננטל פועלים בע"מ, חברה פיננסית
100%	100%	100%	100%	הפועלים נכסים (מניות) בע"מ, חברת החזקות
100%	100%	100%	100%	פועלים סהר בע"מ - תפעול ומסחר בניירות-ערך
100%	100%	100%	100%	זהר - השמש להשקעות בע"מ

(1) לרבות יתרת עודפי עלות מיוחסים, מוניטין, שטרי הון, בניכי הפסדים מצטברים לירידת-ערך.
 (2) לרבות התאמות בגין הצגת ניירות-ערך מסוימים של חברות מוחזקות לפי שווי הוגן.
 (3) ביום 2 באוקטובר 2017 חתם הבנק על מזכר הבנות מחייב עם Bank J. Safra Sarasin AG -i Banque J. Safra Sarasin (Luxembourg) S.A. (ביחד, "בנק ספרא") למכירת תיק נכסי לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית של בנק הפועלים שוויץ בסניפיו בשוויץ ובלוקסמבורג. לפרטים נוספים ראה [ביאור 36 ב'](#).
 (4) בתוך שלוש שנים מחודש ינואר 2017 חברות כרטיסי האשראי: ישראלכרט ופועלים אקספרס יופרדו מהבנק. תקופת המכירה תתארך לארבע שנים במידה והבנק ינפיק תוך 3 שנים לפחות 25% מחברות כרטיסי אשראי בבעלותו וגם ירד לשיעור אחזקה של 40%.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

סעיפים אחרים שנצברו בהון ⁽²⁾		דיבינד שנרשם		תרומה לרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק		השקעה במניות לפי שווי מאזני ⁽¹⁾	
31 בדצמבר							
2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
במיליוני ש"ח							
(76)	(73)	-	-	(331)	(334)	1,269	862
1	3	-	-	(39)	(78)	290	215
(24)	(9)	-	(226)	228	267	2,616	2,648
-	-	-	(10)	47	47	379	416
-	-	-	-	31	25	884	909
(1)	(1)	-	-	20	18	618	635
(20)	(23)	-	-	69	92	4,660	4,729
(3)	-	-	-	5	-	379	379
(2)	-	(3)	-	1	1	526	527
6	60	-	-	23	20	1,199	1,279
-	-	-	-	8	7	558	565
(7)	8	-	-	10	1	1,652	1,661

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 16 בניינים וציוד

א. הרכב הסעיף

סך-הכל	תוכנות ⁽¹⁾	ציוד, לרבות מחשבים, ריהוט וכלי רכב	בניינים ומקרקעין (לרבות התקנות ושיפורים במושכר)	
עלות נכסים				
10,630	4,101	2,305	4,224	יתרה ליום 31 בדצמבר 2015
619	376	193	50	תוספות
(127)	(45)	(20)	(62)	גריעות
(8)	(4)	(4)	-	התאמות מתרגום דוחות כספיים
11,114	4,428	2,474	4,212	יתרה ליום 31 בדצמבר 2016
662	404	151	107	תוספות
(183)	(49)	(64)	(70)	גריעות
(13)	(6)	(7)	-	התאמות מתרגום דוחות כספיים
11,580	4,777	2,554	4,249	יתרה ליום 31 בדצמבר 2017*
פחת והפסדים מירידת-ערך				
7,221	3,206	1,795	2,220	יתרה ליום 31 בדצמבר 2015
651	336	157	158	פחת לשנה
12	10	1	1	הפסד מירידת-ערך
(127)	(45)	(18)	(64)	גריעות
(6)	(3)	(3)	-	התאמות מתרגום דוחות כספיים
7,751	3,504	1,932	2,315	יתרה ליום 31 בדצמבר 2016
586	308	144	134	פחת לשנה
16	15	1	-	הפסד מירידת-ערך
(154)	(49)	(64)	(41)	גריעות
(11)	(5)	(6)	-	התאמות מתרגום דוחות כספיים
8,188	3,773	2,007	2,408	יתרה ליום 31 בדצמבר 2017
הערך בספרים				
3,409	895	510	2,004	יתרה ליום 31 בדצמבר 2015
3,363	924	542	1,897	יתרה ליום 31 בדצמבר 2016
3,392	1,004	547	1,841	יתרה ליום 31 בדצמבר 2017
	20.0	11.4	4.4	שיעור פחת ממוצע משוקלל ב-% ליום 31.12.16
	20.0	11.8	4.1	שיעור פחת ממוצע משוקלל ב-% ליום 31.12.17

* יתרת הנכסים שהופחתו במלואם הכלולים ביתרת העלות של הנכסים: בניינים ומקרקעין לרבות התקנות ושיפורים במושכר: 1,387 מיליוני ש"ח.

ציוד, לרבות מחשבים, ריהוט וכלי רכב: 1,393 מיליוני ש"ח, ועלויות תוכנה: 3,105 מיליוני ש"ח.

(1) מזה: עלויות תוכנה בפיתוח עצמי שהונו שיתרתם המאזנית, נטו, הסתכמה בסך 813 מיליוני ש"ח (31.12.16: 736 מיליוני ש"ח, 31.12.15: 707 מיליוני ש"ח).

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 16 בניינים וציוד (המשך)

- ב.** פרטים נוספים בנושא הפחת:
- שיטת הפחת ושיעורי הפחת העיקריים שמיישם הבנק עבור קבוצות הנכסים השונים הינם כדלקמן:
- בניינים - 2% בשנה בקו ישר.
 מקרקעין בחכירה ממנהל מקרקעי ישראל - בהתאם לתקופת החכירה.
 התקנות ושיפורים במושכר - בהתאם לתקופת השכירות, תוך התחשבות בכוונת הבנק למימוש אופציית הארכת תקופת השכירות, במידה וקיימת.
 מחשבים - 20% בשנה בקו ישר.
 ציוד משרדי וריהוט - 6-15% בשנה בקו ישר.
 תוכנות - 20% בשנה בקו ישר.
- ג.** הבנק הינו בעל זכויות בדרך של שכירות או של חכירה בבניינים ובציוד, לתקופה שאינה עולה על 49 שנים מתאריך המאזן, בסך של 137 מיליוני ש"ח (31.12.16: 146 מיליוני ש"ח).
- ד.** היתרה המאזנית של בניינים העומדים למכירה בסך 19 מיליוני ש"ח (31.12.16: 56 מיליוני ש"ח), מוצגת לאחר ניכוי הפרשה לירידת-ערך. לא צפוי הפסד ממימוש הבניינים העומדים למכירה מעבר להפרשות שנעשו בגינם. בנוסף, היתרה המאזנית של בניינים שנמכרו וטרם נמסרה חזקה בגינם הינה בסך של 5 מיליוני ש"ח. היתרה המאזנית של בניינים שנמכרו לאחר תאריך המאזן הינה בסך של 1 מיליוני ש"ח.
- ה.** זכויות במקרקעין בסך של 66 מיליוני ש"ח (31.12.16: 70 מיליוני ש"ח), טרם נרשמו בלשכת רישום מקרקעין בעיקר בשל עיכוב בפעולות איחוד השטחים, או שהזכויות בתהליכי רישום.
- ו.** היתרה המאזנית של בניינים שאינם בשימוש הבנק, בעיקר בניינים מושכרים, הסתכמה בסך של 30 מיליוני ש"ח (31.12.16: 35 מיליוני ש"ח), המהווים בשתי התקופות נדל"ן להשקעה המושכר לאחרים.

ביאור 17 נכסים אחרים

הרכב הסעיף

31 בדצמבר		
2016	2017	
3,742	3,699	מסים נדחים לקבל, נטו*
142	120	מסים שוטפים - עודף מקדמות ששולמו על עתודה שוטפת למס-הכנסה
66	66	נכסים שנתקבלו בגין אשראים שסולקו
79	57	הוצאות הנפקה של אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
236	237	הכנסות לקבל
268	288	הוצאות מראש**
709	617	נכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף ⁽¹⁾
711	537	חייבים אחרים ויתרות חובה
5,953	5,621	סך-כל הנכסים האחרים

* ראה גם ביאור 8ד.

** כולל הוצאות מראש בסך 16 מיליוני ש"ח בגין חכירות תפעוליות בהן הבנק הוא החוכר (בשנת 2016: 14 מיליוני ש"ח).

(1) מוצג בשווי הוגן.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 18 פיקדונות הציבור

א. סוגי פיקדונות לפי מקום הגיוס ולפי סוג המפקיד

31 בדצמבר		
2016	2017	
בישראל		
לפי דרישה		
117,407	125,959	אינם נושאים ריבית
80,644	89,075	נושאים ריבית
198,051	215,034	סך-הכל לפי דרישה
112,745	113,608	לזמן קצוב
310,796	328,642	סך-כל פיקדונות הציבור בישראל*
מחוץ לישראל		
לפי דרישה		
7,630	3,575	אינם נושאים ריבית
8,698	4,640	נושאים ריבית
16,328	8,215	סך-הכל לפי דרישה
11,378	10,494	לזמן קצוב
27,706	18,709	סך-כל פיקדונות הציבור מחוץ לישראל
338,502	347,351	סך-כל פיקדונות הציבור
* מזה:		
157,835	157,695	פיקדונות של אנשים פרטיים
46,567	56,173	פיקדונות של גופים מוסדיים
106,394	114,774	פיקדונות של תאגידים ואחרים

ב. פיקדונות הציבור לפי גודל

31 בדצמבר		
2016	2017	
תקרת הפיקדון		
115,309	117,257	עד 1
87,169	81,942	מעל 1 עד 10
55,351	52,425	מעל 10 עד 100
34,307	35,600	מעל 100 עד 500
46,366	60,127	מעל 500
338,502	347,351	סך-הכל

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 19 פיקדונות מבנקים

הרכב הסעיף

31 בדצמבר		
2016	2017	
בישראל		
בנקים מסחריים		
3,160	2,914	פיקדונות לפי דרישה
194	136	פיקדונות לזמן קצוב
418	417	קיבולים
בנקים מרכזיים		
-	-	פיקדונות לפי דרישה
-	-	פיקדונות לזמן קצוב
מחוץ לישראל		
בנקים מסחריים		
239	205	פיקדונות לפי דרישה
353	160	פיקדונות לזמן קצוב
13	-	קיבולים
בנקים מרכזיים		
-	-	פיקדונות לפי דרישה
-	317	פיקדונות לזמן קצוב
4,377	4,149	סך-כל פיקדונות מבנקים

ביאור 20 אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים

א. הרכב הסעיף

31 בדצמבר			
2016	2017		משך חיים ממוצע ⁽¹⁾
במיליוני ש"ח	שיעור תשואה פנימי ⁽²⁾		ממוצע ⁽¹⁾
אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים שאינם ניתנים להמרה במניות			
במטבע ישראלי⁽³⁾			
5,281	3,398	5.2%	1.3
23,562	21,400	2.3%	2.8
	0.0%		-
במטבע-חוץ⁽⁴⁾			
1,208	937	4.1%	0.7
109	143	10.3%	0.5
אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים הניתנים להמרה במניות			
במטבע ישראלי⁽³⁾			
	0.0%		-
3,400	3,180	5.8%	2.9
	0.0%		-
במטבע-חוץ⁽⁴⁾			
	0.0%		-
	0.0%		-
	0.0%		-
33,560	29,058	3.1%	2.6
סך-כל אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים*			
מזה: כתבי התחייבות נדחים			
1,465	1,221	-	-
7,982	6,028	-	-
8,073	7,571	-	-
17,520	14,820	4.6%	2.6

- * בהתאם לתנאי ההנפקה, בתנאים מסוימים, אגרות-החוב ניתנות לפירעון מוקדם.
- להבטחת אגרות-חוב שהונפקו על-ידי חברות מאוחדות נרשמו שיעבודים על נכסי החברות, לפרטים נוספים ראה [ביאור 26](#) להלן.
- (1) משך חיים ממוצע, הינו, ממוצע תקופות התשלומים משוקללות בתזרים המהווה לפי שיעור התשואה הפנימי.
- (2) שיעור תשואה פנימי, הינו, שיעור הריבית המנכה את זרם התשלומים הצפוי אל היתרה המאזנית הכלולה בדוח הכספי.
- (3) מזה: רשומים למסחר בבורסה לניירות-ערך בתל-אביב בסך של 24,798 מיליוני ש"ח (31.12.16: 28,843 מיליוני ש"ח), ואילו היתר אינם רשומים למסחר.
- (4) מזה: רשומים למסחר בבורסה לניירות-ערך בחו"ל בסך של 587 מיליוני ש"ח (31.12.16: 632 מיליוני ש"ח).

ב. פרטים נוספים בדבר כתבי התחייבות נדחים

- (1) שטרי הון נדחים (סדרה ב') שהונפקו בפברואר 2004 ושטרי הון נדחים (סדרה ג') שהונפקו בנובמבר 2007 ובספטמבר 2008 לתקופה של 99 שנים וניתנים לפדיון מוקדם החל מהשנה ה-15 להנפקתם. שטרי הון נדחים (סדרה ד') שהונפקו בספטמבר 2009 לתקופה של 49 שנה וניתנים לפדיון מוקדם, החל מהשנה ה-10 להנפקתם. בהתאם לתנאיהם בהתקיים אירועים מסוימים שטרי הון יומרו למניות רגילות של הבנק. שטרי הון הנדחים אושרו על-ידי הפיקוח על הבנקים כ"מכשירי הון מורכבים" ונכללים בהון רוברד 1 של הבנק.
- (2) שטרי הון נדחים סדרה 1 שהונפקו ביוני 2009 לתקופה של 50 שנה וניתנים לפדיון מוקדם החל מהשנה ה-11 להנפקתם. בהתאם לתנאי ההנפקה, בהתקיים אירועים מסוימים שטרי הון יומרו למניות רגילות של הבנק. שטרי הון הנדחים אושרו על-ידי הפיקוח על הבנקים כ"מכשירי הון מורכבים" הנכללים בהון רוברד 2 של הבנק. שטרי הון הני"ל רשומים למסחר בבורסה לניירות-ערך בתל-אביב.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 21 התחייבויות אחרות

הרכב הסעיף

31 בדצמבר		
2016	2017	
77	76	עתודה למסים נדחים, נטו*
59	698	מסים שוטפים - עודף עתודה שוטפת למס-הכנסה על מקדמות ששולמו
309	303	הכנסות מראש
1,268	1,334	עובדים בגין שכר עבודה
4,748	4,805	עתודה לפיצויי פיטורין, פרישה ופנסיה**
937	1,101	הוצאות לשלם
13,624	13,357	זכאים בגין פעילות בכרטיסי אשראי
677	627	הפרשה להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי חוץ-מאזני
709	617	התחייבויות בגין פעילות בשוק המעו"ף ⁽¹⁾
1,617	2,208	זכאים אחרים ויתרות זכות
24,025	25,126	סך-כל ההתחייבויות האחרות

* ראה גם ביאור 8ד.
** ראה גם ביאור 22.
(1) מוצג בשווי הוגן.

ביאור 22 זכויות עובדים

אוכלוסיית העובדים בבנק כוללת:

- עובדים קבועים וזמניים - עובדים אשר תנאי עבודתם מוסדרים, בהסכמים ובהסדרים קיבוציים המגובשים מעת לעת בין הבנק לבין ארגון עובדי הבנק.
- עובדים בחוזה אישי - עובדים אשר תנאי העסקתם מוסדרים בחוזים אישיים באופן שההסכמים וההסדרים הקיבוציים אינם חלים עליהם.
- עובדים בחוזה אישי בכיר - עובדים מסוימים ברובד הניהולי הבכיר של הבנק (לרבות חברי הנהלה, המנכ"ל ויו"ר הדירקטוריון), אשר תנאי העסקתם מוסדרים בחוזים אישיים באופן שההסכמים וההסדרים הקיבוציים אינם חלים עליהם.

להלן פירוט תנאי העבודה של עובדי הבנק:

א. תנאי העבודה של עובדים קבועים וזמניים

להלן פירוט ההטבות העיקריות מעבר לרכיבי השכר השוטפים, להם זכאים עובדי הבנק האמורים:

1. מענק שנתי מותנה תשואה

המענק השנתי מושפע משיעור תשואת הרווח הנקי על ההון, כאשר המדרגה הבסיסית לחלוקתו הינה החל משיעור תשואה של 7.5%.

2. תגמול מבוסס מניות

על-פי הסכם השכר שנחתם בחודש מרץ 2013 בין הנהלת הבנק לבין ועד ארגון העובדים של הבנק לשנים 2013-2017, אימץ הבנק, תוכנית להקצאה לעובדים בשנים 2013 עד 2017 של יחידות פנטום המוקצות ללא תמורה וממומשות למזומן לאחר תקופת הבשלה בת 4 שנים מהשנה בגינה הוענקה כל מנה. לפרטים נוספים לגבי תנאי יחידות הפנטום ראה [ביאור 23](#) להלן. ביום 8 בפברואר 2018 אישר דירקטוריון הבנק, לאחר אישור ועדת התגמול הארכה של תוכנית זו בשנה נוספת, תוך הקצאת 4.5 מיליון יחידות פנטום נוספות לעובדי הבנק בגין שנת 2018.

3. הטבות אחרות

בנוסף להטבות שפורטו לעיל, זכאים עובדי הבנק להטבות נוספות במהלך ולאחר תקופת ההעסקה, אשר העיקריות שבהן מפורטות להלן:

חופשה

עובדי הבנק זכאים על-פי חוק והסכמי עבודה לימי חופשה שנתיים. ההפרשה חושבה על בסיס השכר האחרון של העובדים יומי החופשה שצברו בתוספת ההוצאות הנלוות המתחייבות.

מענק 25

העובדים זכאים למענק בתום 25 שנות עבודה בבנק. התחייבות זו מחושבת בהתבסס על חישוב אקטוארי, הלוקח בחשבון תוספת שכר ריאלי המושפעת מגיל העובדים, ומהווה לפי תשואת אגרות-חוב ממשלתיות צמודות בישראל בתוספת מרווח שנקבע על-פי הוראות הפיקוח על הבנקים.

ביאור 22 זכויות עובדים (המשך)

הטבות אחרות לאחר סיום העסקה

עובדי הבנק זכאים לאחר מועד פרישתם לגמלאות או לפנסיה מוקדמת, למענק בגין ימי מחלה שלא נוצלו, להטבות בגין שי לחג, ולהשתתפות בעלויות רווחה. התחייבויות אלו מחושבות בהתבסס על חישוב אקטוארי הלוקח בחשבון לפי העניין, בין היתר, תוספת שכר ריאלית, ומהווה לפי תשואת אגרות-חוב ממשלתיות צמודות בישראל בתוספת מרווח שנקבע על-פי הוראות הפיקוח על הבנקים.

4. פיצויי פרישה ופנסיה

כללי

זכויות הפנסיה של העובדים, המגיעים לגיל פרישה, מכוסות על-ידי סכומים שנצברו בקרנות הפנסיה ובקופות הגמל לקיצבה. עובדים שפרשו לגמלאות או לפנסיה מוקדמת אינם זכאים לתשלום פיצויי פיטורין.

פנסיה לעובדים שפרשו בפרישה מוקדמת

עובדים שפרשו בפרישה במסלול קצבה זכאים לפנסיה גישור חודשית עד המועד שנקבע בהסכם הפרישה. ההפרשה מבוססת על חישוב אקטוארי ומהווה לפי תשואת אגרות-חוב ממשלתיות צמודות בישראל בתוספת מרווח שנקבע על-פי הוראות הפיקוח על הבנקים.

פרישה מוקדמת לעובדים פעילים

בנוסף לזכויות המתוארות לעיל, כולל הבנק במסגרת החישוב האקטוארי של ההתחייבות בגין זכויות עובדים, התחייבות בגין עובדים שהנהלת הבנק צופה שהם יפרשו בפרישה מוקדמת או בתנאים מועדפים אחרים.

ההתחייבות חושבה בהתבסס על חישוב אקטוארי הלוקח בחשבון, בין היתר:

1. תוספת שכר ריאלית המושפעת מגיל העובדים.
2. שיעורי עזיבה לפיצויים מוגדלים ולפרישה מוקדמת בהתאם לניסיון הבנק, ציפיות הנהלה והחלטותיה, תוך התחשבות, בין היתר, בגיל העובד ומגדר.
3. שיעור היוון אשר חושב לפי תשואת אגרות-חוב ממשלתיות צמודות בישראל בתוספת מרווח שנקבע על-פי הוראות הפיקוח על הבנקים.
4. שיעור תמותה ונכות המבוסס על לוחות תמותה עדכניים שמפרסם האקטואר הראשי במשרד האוצר.

ב. תנאי העסקת עובדים בחוזה אישי

תנאי התגמול המקובלים לעובדים אלה כוללים לרוב שכר בסיס, תגמול מבוסס מניות (כאמור לעיל), הפרשות להסדר פנסיוני ולקרן השתלמות, מענק שנתי והטבות אחרות במהלך תקופת העסקה, בדומה לעובדים הקבועים.

ג. תנאי העסקת עובדים בחוזה אישי בכיר

1. כללי

ביום 19 בדצמבר 2016 אישרה האסיפה הכללית של בעלי מניות הבנק את מדיניות התגמול החדשה של הבנק לנושאי משרה לפי חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג) התשע"ו-2016 (להלן: "חוק הגבלת התגמול"), חוק החברות ובהתאם להוראה בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי, בנוסחה מיום 29 בספטמבר 2016 ("מדיניות התגמול החדשה"). בהתאם לכך, נקבע במדיניות התגמול החדשה, כי ההוצאה החזויה ביום ההתקשרות בגין תגמולו של כל מנהל ועובד בבנק לא תעלה על התקרה הנקובה בחוק הגבלת התגמול (כ-2.5 מיליון ש"ח בשנה, צמוד למדד, "תקרת התגמול"). ביום 29 בנובמבר 2016 אימץ הבנק מדיניות תגמול חדשה כוללת למנהליו הבכירים ועובדיו שאינם נושאי משרה (כל פרקי מדיניות התגמול לאוכלוסיות הבנק השונות יכוננו להלן יחדיו "מדיניות התגמול החדשה"), וכן תוכנית תגמול בהתאם לה ("תוכנית 2016"). מדיניות התגמול החדשה ותוכנית 2016, תוקנו מעת לעת, לפי הנדרש. בהמשך אימץ הבנק פרקים נוספים למדיניות התגמול החדשה בקשר עם אוכלוסיות עובדים נוספות. הבנק יישם חלק מעקרונות מדיניות התגמול החדשה שלו גם על חברות בנות בארץ ובח"ל, וסניפי ח"ל.

מדיניות התגמול החדשה ותוכנית 2016 כוללות הוראות מעבר לגבי זכויות עבר שנצברו (לאור החלטת הבג"צ וכמפורט להלן), ולגבי אופן המעבר מתוכנית 2010 ו/או תוכנית 2014 לתנאי תוכנית 2016, לרבות בנוגע לקטימת התגמול הקבוע ו/או המשתנה כך שהתגמול יתאים למגבלות אשר בהוראות חוק הגבלת התגמול. החל משנת 2018 כל הסכמי העסקה של חברי הנהלה והמנהלים הבכירים (שאינם חברי הנהלה ושרובם אינם נושאי משרה בבנק) (כולם יחד, "המנהלים") יהיו כפופים במלואם למדיניות התגמול החדשה.

בשנת 2017 יו"ר הדירקטוריון, מנכ"ל הבנק, חלק מחברי הנהלה, והמנהלים הבכירים היו כפופים למדיניות התגמול החדשה, למעט מספר חברי הנהלה שתגמולם היה כפוף להוראות מעבר מתוכנית 2014 לתוכנית 2016.

להלן פירוט הזכויות וההטבות העיקריות, להן זכאים עובדי הבנק בחוזה אישי בכיר במהלך תקופת העסקתם, כפוף להוראות מדיניות התגמול של הבנק ומדיניות התגמול החדשה, לרבות הוראות התחילה והתחולה של מדיניות התגמול החדשה.

2. יו"ר הדירקטוריון

תנאי כהונתו של מר עודד ערן כיו"ר דירקטוריון הבנק אשורו על-ידי ועדת התגמול ודירקטוריון הבנק ביום 27 בפברואר 2017, ועל-ידי האסיפה הכללית של בעלי מניות הבנק ביום 4 באפריל 2017, לתקופה שמיום 1 בינואר 2017 ועד ליום 31 בדצמבר 2019. הסכם העסקה עם היו"ר הינו בהתאם להוראות מדיניות התגמול החדשה, תוכנית תגמול 2016 והדין החל, לרבות ההוראה בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי, לפיה היו"ר יאזכאי לתשלום של תגמול קבוע בלבד, הכולל שכר והטבות נלוות ותגמול הוני קבוע.

3. מנכ"ל הבנק

החל מיום 12 באוקטובר 2016 ועד ליום 31 בדצמבר 2019 תגמולו של המנכ"ל הוא בהתאם להסכם שנחתם עימו, אשר אושר על-ידי האסיפה הכללית של בעלי מניות הבנק ביום 19 בדצמבר 2016 לאחר אישורו על-ידי ועדת התגמול ודירקטוריון הבנק ("ההסכם החדש"). ההסכם הוא בהתאם להוראות מדיניות התגמול החדשה ותוכנית תגמול 2016, ולפיו יקבל המנכ"ל תגמול קבוע בלבד, הכולל שכר והטבות נלוות ותגמול הוני קבוע (ראה "תוכנית 2016" להלן).

ביאור 22 זכויות עובדים (המשך)

4. חברי הנהלה

א. תוכנית 2016

1. תגמול קבוע

1.1. כללי - התגמול הקבוע עשוי לכלול את הרכיבים הבאים: שכר חודשי, תשלום חודשי ללא סוציאליות, הפרשות סוציאליות והטבות נלוות, תגמול הוני קבוע כמפורט בסעיף 1.2 להלן, ותשלומי פרישה שאינם מעבר למקובל לגבי יתר עובדי הבנק.

1.2. תגמול הוני קבוע - לכל מנהל תוענק כמות מניות חסומות שתחושב על-ידי חלוקת השווי המצוין בתוכנית תגמול 2016 אשר נקבע בהתאם לדרגתו של המנהל (צמוד למדד) בממוצע שער הנעילה של מניית הבנק בבורסה ב-30 ימי המסחר אשר קדמו ליום פרסום הדוחות הכספיים השנתיים של הבנק. המניות החסומות תוענקה ללא תמורה ותהינה חסומות למימוש למשך תקופה של 36 חודשים מתום השנה בגינה הוענקו.

2. תגמול משתנה - מענק שנתי מותאם סיכון ומותנה ביצועים

2.1. קביעת תקציב המענקים האישי לחברי הנהלה - המענק השנתי לחברי הנהלה מורכב מרכיב תלוי ביצועים שמחושב על-פי ביצועי הבנק, ומושפע מהביצועים האישיים של חבר הנהלה ומרכיב מענק אשר בשיקול דעת המנכ"ל, או ההרכב הממונה (לגבי פונקציות הבקרה והפיקוח כמפורט במדיניות החדשה).

2.2. רכיב תלוי ביצועים - לכל חבר הנהלה ייקבע תקציב מענק אישי המבוסס על ההפרש שבין התשואה בפועל למחיר ההון הנדרש כהגדרתם בתוכנית (להלן: "הפרש התשואה"). בשנה שבה הפרש התשואה בפועל חיובי, זכאי חבר הנהלה למענק לפי מדרגות עולות של הפרש התשואה בפועל באופן פרוגרסיבי החל מהפרש תשואה בפועל של 0.5% ועד ל-3% ומעלה, עד לתקרה של 4 משכורות (לפי דרגת המנהל והשתייכותו לפונקציות עסקיות או פונקציות הבקרה והפיקוח). מתוך תקציב המענק האישי, 50% יחושבו כתלות בציון לפי עמידה במדדי ביצוע ו-50% יהיו קבועים.

2.3. רכיב מענק שבשיקול דעת - רכיב נוסף של עד 3 משכורות שיינתן לפי שיקול דעת המנכ"ל, או הממונה לגבי פונקציות הבקרה והפיקוח. רכיב זה ינתן מתוך "סל מענקים", אשר לא יעלה בהיקפו על מכפלת 2 משכורות בגין כל חבר הנהלה. אם לבנק יהיו רווחים מיוחדים, כהגדרתם בתוכנית, רשאים ועדת התגמול והדירקטוריון להחליט כי סל המענקים יגדל כך שהיקפו יהיה עד 2.5 משכורות בגין כל חבר הנהלה. בשנה שבה הפרש התשואה בפועל שלילי, המלצת המנכ"ל, או הממונה (לגבי פונקציות הבקרה והפיקוח) תהיה כפופה לאישור ועדת התגמול והדירקטוריון.

2.4. תנאים נוספים - תוכנית התגמול כוללת הוראות נוספות הרלוונטיות לעניין המענק באשר לסיום ההעסקה, דחיית תשלום חלק מהמענק ופריסתו, הפחתת המענק והשבתו בנסיבות מסוימות.

2.5. תקרה על-פי דין - בהתאם לתוכנית 2016 התגמול המשתנה עשוי להיקטם כך שלא יחרוג מתקרת התגמול שבחוק הגבלת התגמול.

3. הסדרי פרישה

3.1. בהתאם למדיניות התגמול החדשה של הבנק, וכפוף להוראות המעבר שבה ביחס לזכויות שנצברו ו/או יצברו (כמפורט מטה), לפי ההסכמים החדשים עם הבכירים, בעת סיום העסקה כתוצאה מפטורים או התפטרות, יהיה זכאי הבכיר לפיצויי פיטורין בשיעור של 100% בגין התקופה שמיום תחולת ההסכם החדש.

3.2. לפי "ההסכמים הקיימים" של חברי הנהלה לרבות המנכ"ל (להלן: "הבכירים") (קרי הסכמים שאושרו לפני 12 באפריל 2016 (יום כניסתו לתוקף של חוק הגבלת התגמול) ויסתיימו לאחר 12 באוקטובר 2016 (תום "תקופת ההתארגנות" לפי חוק הגבלת התגמול)), ולפי ההסדרים הקודמים, במקרה שהבנק יחליט מיזמתו לפטר את אחד הבכירים או לסיים את עבודתו בתום תקופת ההסכם יהיה זה זכאי לפיצויי פיטורין בשיעור של 250%. בנוסף, בהתאם להסדרים הקודמים, בהגיע הבכיר למועד בו סכום גילו והוותק שלו בבנק עולים על 75 (ולחבר הנהלה שכיהן 7 שנים לפחות בתפקידו יתווספו שנות הכהונה בהנהלה כשנות ותק נוספות לצורך צבירת 75 כאמור), אזי יהיה חבר הנהלה או העובד הבכיר זכאי לפרוש בפרישה מוקדמת ולבחור בין קבלת פיצויי פיטורין מוגדלים בשיעור של 250% משכרו החודשי הרלוונטי האחרון לפי ההסכם הקיים שהיה בתוקף עד כניסת החוזה החדש, מוכפל בשנות הוותק שלו בבנק, לבין קבלת קצבה חודשית (בשיעור שנצבר עבורו) שתשולם לו ממועד יציאתו לפרישה מוקדמת ועד הגיעו לגיל פרישה על-פי חוק. שיעור הקצבה לחבר הנהלה הינו בשיעור של 2.67% לשנה בגין 15 שנות העבודה הראשונות, 2% לשנה בגין כל שנה נוספת בה לא כיהן כחבר הנהלה ו-2.5% לכל שנה בה כיהן כחבר הנהלה עד לשיעור קיצבה מירבי של 70% מהשכר המזכה בפנסיה. חבר הנהלה שהגיע לגיל 62 יוכל לבחור בקבלת קצבה חודשית בלבד, או פיצויים בשיעור 100%.

3.3. הוראות מעבר לפי תוכנית 2016 - חברי הנהלה יהיו זכאים לכל הזכויות שנצברו ו/או ייצברו עד לתום ההסכמים הקיימים ובלבד שהוצאה החזויה כהגדרתה בחוק הגבלת התגמול, לא תחרוג מתקרות החוק. במסגרת הסכמי העסקה הקיימים, קיימת אפשרות שחבר הנהלה ימשיך לצבור וותק וזכויות למסלול פנסיה מוקדמת לפי השכר הקובע בהסכם הקיים. במסגרת ההסכמים החדשים, חבר הנהלה יוכל לצבור וותק וגיל לצורך בחינת העמידה בתנאי הסף הנדרשים כמפורט לעיל לצורך קביעת הזכאות לבחירה במסלול פנסיה מוקדמת. לקביעת הזכאות עשויים להיווסף תנאים נוספים. הבחירה במסלול פנסיה מוקדמת לא תתאפשר לחברי הנהלה שיצטרפו בעתיד לשורותיו של הבנק.

ב. תוכנית 2014

1. תגמול קבוע

בהתאם לתוכנית 2014, חברי הנהלה זכאים לתגמול קבוע שאינו מזכה בהפרשות סוציאליות ואשר גובהו תלוי בדרגת המנהל ובתפקידו. מנהלים אשר משתייכים לפונקציות הפיקוח והבקרה זכאים לתגמול שנתי קבוע נוסף, שאינו מזכה בהפרשות סוציאליות. חברי הנהלה זכאים בנוסף לשני אלה, גם לתגמול הוני שנתי בסכום כספי קבוע המשמש לרכישת מניות הבנק.

ביאור 22 זכויות עובדים (המשך)

2. תגמול חשתנה – מענק שנתי מותאם סיכון ומותנה ביצועים

כחלק מהוראות המעבר לתוכנית (2016) נקבע כי לגבי הסכמים קיימים הכפופים לתנאי תוכנית 2014 עם חברי ההנהלה שטרם הסתיימה תקופתם, הם ימשיכו לחול עד תום שנת 2017 (או תום תקופת ההסכם המקורית, לפי המוקדם), ויכללו רכיבי תגמול על-פי ההסכמים הקיימים. ואולם, בגין שנת 2017 יתוקנו ההסכמים הקיימים כך שהתגמול יופחת באופן שה"הוצאה החזויה" בגינו (כהגדרת המונח בחוק הגבלת התגמול) לשנת 2017, ככלל, לא תעלה על תקרת התגמול על-פי המתווה להלן: (א) הוצאה החזויה בגין מרכיבי התגמול הקבוע (למעט תשלום פנסיוני ופיצויי פיטורין על-פי דין) לא תעלה על שווי שנתי של 2.2 מ' ש"ח צמוד למדד. ו- (ב) המענק השנתי בגין שנת 2017 ייקבע לפי "תקציב מענק אישי", שלא יעלה על סך של 300,000 ש"ח צמוד למדד, אשר יחושב באופן יחסי וליניארי החל מהפרש תשואה בפועל בין מחיר ההון הנדרש, כהגדרת מונחים אלה בתוכנית של 0.5% מעל מחיר ההון הנדרש. מחצית מתקציב המענק האישי תוכפל בציון שיוענק למנהל בהתאם לעמידה ב-KPIs ומחצית מתקציב המענק האישי יוענק על-פי שיקול דעת המנכ"ל (ולגבי פונקציות פיקוח ובקרה – על-פי הערכת הגורמים הרלוונטיים).

3. תגמול הוני – יחידות מניות חסומות (RSU)

למנהלי הבנק לא הוענקו יחידות מניות חסומות (Restricted Stock Units) ("יחידות RSU") בגין שנת 2017 אך הם מחזיקים ביחידות RSU שהוענקו להם בגין שנים קודמות.

3.1. יחידות RSU (מותנות ביצועים) שהוענקו בגין השנים שקדמו לשנת 2017 – בשנה בה התגמול המשתנה למנהל עלה על 1/6 (שישית) מהתגמול הקבוע למנהל בשנת המענק (לגבי השנים שקדמו לשנת 2017), הוענקו מספר יחידות RSU השווה לתוצאת חלוקת סכום בגובה 50% מהמענק השנתי בגין שנת המענק כאמור, בממוצע שער הניעילה של מניית הבנק ב-30 ימי המסחר שקדמו ליום פרסום הדוחות הכספיים של הבנק, המתחייבים לשנת המענק.

3.2. מועדי הבשלה ותנאי הבשלה – יחידות ה-RSU שהוענקו מבשילות בשלוש מנות שוות לאחר 12, 24 ו-36 חודשים בהתאמה ממועד תחילת השנה שלאחר שנת המענק. כמות יחידות ה-RSU המבשילה מתוך כל מנת RSU כאמור בסוף כל שנת הבשלה, אם בכלל, תלויה בהפרש שבין התשואה בפועל למחיר ההון הנדרש (בהפרש תשואה בפועל שלילי של 5% – לא תהיה זכאות ל-RSU, בשנה בה הפרש התשואה בפועל השלילי הוא בין 2% ל-5% ימומש למניות חלק יחסי שיחושב על בסיס ליניארי ובלבד שהבנק לא נמצא באותה שנה בחריגה מהותית מיחסי הלימות ההון הנדרשים; ובשנה בה הפרש התשואה בפועל השלילי הוא לא נמוך מ-2%, תבשיל כל המנה השנתית הנדחית למניות, ובלבד שהבנק לא נמצא באותה שנה בחריגה מהותית מיחסי הלימות ההון הנדרשים).

3.3. אופן ותמורת המימוש – בהתקיים כל התנאים למימוש יחידות ה-RSU, הן ממומשות באופן אוטומטי על-ידי הבנק למניות הבנק ומועברות לידי הנאמן מתוך מניותיו הרדומות של הבנק.

3.4. חלוקת דיבידנד – במקרה בו יחלק הבנק דיבידנד בטרם מימוש יחידות ה-RSU למניות, יהיה זכאי חבר ההנהלה לתשלום במזומן בסכום השווה לסכום הדיבידנד בגין מספר יחידות ה-RSU כאמור, בניכוי המס החל.

3.5. התאמות – התוכנית כוללת הוראות בדבר התאמות שיבוצעו במניות המימוש בעת שינויים בהון המניות של הבנק או בעת שינויים במבנה הבנק עקב מיזוג או מכירת הבנק.

5. מנהלים בכירים

החל משנת 2017, כל המנהלים הבכירים בבנק כפופים לתוכנית 2016 בלבד. תוכנית 2016 חלה על המנהלים הבכירים של הבנק על-פי עקרונות דומים לאלה המפורטים לעיל לגבי חברי הנהלה, אך בהיקפים שונים, לרבות בעניין, משקל כל אחד מהגורמים בחישוב הציון האישי למנהל הבכיר. תנאי התוכנית לגבי מנהלים בכירים שונה מהתנאים לחברי הנהלה בזהות הגורמים הקובעים את היעדים והעמידה בהם, זהות הגורם המאשר את חלוקת תקציב המענקים ואת המענק לכל מנהל. למנהלים בכירים שהינם שליחי הבנק בחו"ל, תוענקה יחידות פנטום חסומות במקום תגמול הוני קבוע ויחידות RSU, ככל שתוענקה, בתנאים דומים לתנאיהן של יחידות ה-RSU, אשר יסולקו במזומן. לגבי מנהלים בכירים שאינם חברי הנהלה יחול האמור להלן:

א. מענק שנתי

תוכנית 2016

קביעת תקציב המענקים למנהלים הבכירים (שאינם משתייכים לפונקציות הבקרה והפיקוח) – בשנה שבה הפרש התשואה בפועל גבוה מ-0.5%, יחושב תקציב המענקים הכולל לכל אחת מהקבוצות של מנהלי אגפים וממוני על ומנהלי מחלקה ומקביליהם בהתאם להפרש התשואה בפועל ותוך התאמה לדרגתו ולמשכורתו היחסית בקבוצת ההשתייכות. התקציב מחושב לפי מדרגות עולות של הפרש התשואה בפועל באופן פרוגרסיבי החל מהפרש תשואה בפועל של 0.5% ועד להפרש תשואה בפועל של 4% ומעלה. תקרת המענק השנתי למנהלים אלה היא 10-8 משכורות (תלוי דרגה).

תוכנית 2016 כוללת הוראות לעניין חלוקת תקציב המענקים בין המנהלים הבכירים (שאינם משתייכים לפונקציות הבקרה והפיקוח) ולגבי קביעת תקציב המענקים האישי למנהלים הבכירים בפונקציות הבקרה והפיקוח וגזירת המענק האישי מתוכו.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 22 זכויות עובדים (המשך)

ב. הסדרי פרישה

על-אף האמור לעיל לגבי הסדרי פרישה לחברי הנהלה, לגבי מנהלים בכירים המועסקים בחוזים אישיים, שאינם חברי הנהלה, שיעור הקיצבה הוא 2.55% בגין 15 שנות העבודה הראשונות, 1.5% לשנה בגין כל שנה נוספת עד למועד חתימת תחילת העסקתם בחוזה אישי ו-2% לשנה בגין כל שנה נוספת, עד לשיעור קיצבה מירבי של 70% מהשכר המזכה בפנסיה.

הוראות מעבר לפי תוכנית 2016 - מנהלים בכירים שאינם חברי הנהלה יהיו זכאים לכל הזכויות שניצברו עד לתום ההסכמים הקיימים ובלבד שההוצאה החזויה כהגדרתה בחוק הגבלת התגמול, לא תחרוג מתקרות החוק. במסגרת הסכמי ההעסקה הקיימים ובמסגרת הסכמי ההעסקה החדשים, קיימת אפשרות שהמנהל הבכיר ימשיך לצבור וותק וזכויות למסלול פנסיה מוקדמת לפי השכר הקובע בהסכם הקיים. בגין שנות הוותק עד תום שנת 2016 במקרה של פרישה במסלול פיצויים, עשוי המנהל להיות זכאי לעד 250% פיצויים על בסיס השכר הקובע לפי ההסכם הקיים. בגין שנות הוותק מ 2017 ואילך, במקרה של פרישה במסלול פיצויים, המנהל עשוי להיות זכאי לגבוה מבין 250% פיצויי פיטורין על בסיס השכר לפיצויים או מכפלת 100% במשכורתו האחרונה של המנהל. כפוף לשיקול דעת ועדת התגמול ודירקטוריון הבנק, לפי המלצת המנכ"ל וכפוף להוראות הדין, ניתן לאשר למנהל הבכיר פיצויי פיטורין בגובה של עד 175% משכרו האחרון בגין כל שנות העסקתו. לקביעת הזכאות לבחירה במסלול פנסיה מוקדמת ייוסף תנאי של גיל מינימלי 55 ועשויים להיוסף תנאים נוספים. הבחירה במסלול פנסיה מוקדמת לא תתאפשר למנהלים בכירים שיצטרפו לראשונה לשורות מנהליו הבכירים של הבנק.

ד. התחייבות בגין הטבות לעובדים

31 בדצמבר		
2016	2017	
פרישה מוקדמת ופיצויים		
7,718	7,772	סכום ההתחייבות
(3,937)	(3,963)	השווי ההוגן של נכסי התוכנית
3,781	3,809	עודף ההתחייבות על נכסי התוכנית (כלול בהתחייבויות אחרות)
מענק אי ניצול ימי מחלה		
376	379	סכום ההתחייבות
-	-	השווי ההוגן של נכסי התוכנית
376	379	עודף ההתחייבות על נכסי התוכנית (כלול בהתחייבויות אחרות)
מענק יובל		
36	37	סכום ההתחייבות
-	-	השווי ההוגן של נכסי התוכנית
36	37	עודף ההתחייבות על נכסי התוכנית (כלול בהתחייבויות אחרות)
הטבות אחרות בסיום ולאחר העסקה		
596	617	סכום ההתחייבות
-	-	השווי ההוגן של נכסי התוכנית
596	617	עודף ההתחייבות על נכסי התוכנית (כלול בהתחייבויות אחרות)
סך-הכל		
4,789	4,842	עודף ההתחייבויות בגין הטבות לעובדים על נכסי תוכנית שנכללו בסעיף "התחייבויות אחרות"*
52	48	* מזה: בגין הטבות לעובדים בחייל

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 22 זכויות עובדים (המשך)

ה. תוכנית הטבות לאחר פרישה

(1) מחויבויות ומצב המימון

א. שינוי במחויבות בגין הטבה חזויה, נטו*,**

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2017	
3,652	4,753	מחויבות בגין הטבה חזויה, נטו בתחילת התקופה
122	152	עלות שירות
127	153	עלות ריבית
1,295	273	הפסד אקטוארי (רווח)
(1)	(5)	שינויים בשערי החליפין של מטבע-חוץ
(460)	(521)	הטבות ששולמו
18	-	צמצומים, סילוקים, הטבות מיוחדות וחוזיות בגין פיטורין
4,753	4,805	מחויבות בגין הטבה חזויה, נטו בסוף התקופה
4,547	4,576	מחויבות בגין הטבה מצטברת, נטו בסוף התקופה

* כולל הטבות לאחר פרישה, לרבות מענק מחלה אשר משולם במועד הפרישה.

** הסכומים המוצגים הינם בנטו מנכסי תוכנית. לפירוט נוסף, ראה [סעיף \(4\)](#) להלן.

ב. סכומים שהוכרו במאזן המאוחד

31 בדצמבר		
2016	2017	
4,753	4,805	סכומים שהוכרו בסעיף התחייבויות אחרות

ג. סכומים שהוכרו ברווח (הפסד) כולל אחר מצטבר לפני השפעת מס

31 בדצמבר		
2016	2017	
1,755	1,877	הפסד אקטוארי נטו
1,755	1,877	יתרת סגירה ברווח כולל אחר מצטבר

ד. תוכניות שבהן המחויבות בגין הטבה מצטברת וחזויה עולה על נכסי התוכנית

31 בדצמבר		
2016	2017	
8,690	8,768	מחויבות בגין הטבה חזויה
8,484	8,539	מחויבות בגין הטבה מצטברת
(3,937)	(3,963)	שווי הוגן של נכסי התוכנית

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 22 זכויות עובדים (המשך)

ה. תוכנית הטבות לאחר פרישה (המשך)

(2) הוצאה לתקופה

א. רכיבי עלות ההטבה נטו שהוכרו ברווח והפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2015	2016	2017	
108	122	152	עלות שירות
112	127	153	עלות ריבית
			הפחתה של סכומים שלא הוכרו:
33	74	146	הפסד (רווח) אקטוארי נטו
253	323	451	סך עלות ההטבה, נטו

ב. שינויים בנכסי תוכנית ובמחויבות להטבה שהוכרו ברווח (הפסד) כולל אחר לפני השפעת מס

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2015	2016	2017	
(16)	1,296	273	הפסד (רווח) אקטוארי נטו בתקופה
(33)	(74)	(146)	הפחתה של רווח (הפסד) אקטוארי
-	(1)	(5)	שינויים בשערי החליפין של מטבע-חוץ
(49)	1,221	122	סך-הכל הוכר ברווח כולל אחר
253	323	451	סך עלות ההטבה נטו
204	1,544	573	סך-הכל הוכר בעלות ההטבה, נטו לתקופה וברווח כולל אחר

ג. אומדן של הסכומים הכלולים ברווח כולל אחר מצטבר שצפוי כי יופחתו מרווח כולל אחר מצטבר לדוח רווח והפסד כהוצאה (כהכנסה) בשנת 2018 לפני השפעת המס

150	הפסד אקטוארי נטו
150	סך-הכל צפוי כי יופחת מרווח כולל אחר מצטבר

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

ביאור 22 זכויות עובדים (המשך)

ה. תוכנית הטבות לאחר פרישה (המשך)

(3) הנחות*

א. ההנחות על בסיס ממוצע משוקלל המשמשות לקביעת המחויבות בגין הטבה ולמדידת עלות ההטבה נטו
1. ההנחות העיקריות המשמשות לקביעת המחויבות בגין הטבה

31 בדצמבר		
2016	2017	
1.71%	1.25%	שיעור היוון
2.0%	2.0%	שיעור עליית המדד
0.0%-7.5%	0.0%-7.5%	שיעור גידול בתגמול

שיעורי עזיבה משתנים לפי גיל ומגדר ומשקפים שיעור עזיבה משוקלל של כ-7.5% לשנה.

2. ההנחות העיקריות המשמשות למדידת עלות ההטבה נטו לתקופה

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר		
2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	
1.92%	1.71%	1.59%	1.73%	1.46%	1.76%	1.57%	1.48%	שיעור היוון
0.5%-7.5%	0.0%-7.5%	0.0%-7.5%	0.0%-7.5%	0.0%-7.5%	0.0%-7.5%	0.0%-7.5%	0.0%-7.5%	שיעור גידול בתגמול

ב. השפעה על שינוי בנקודת אחוז אחת על המחויבות בגין הטבה חזויה לפני השפעת מס

קיסון בנקודת אחוז אחת		גידול בנקודת אחוז אחת		
31 בדצמבר				
במיליוני ש"ח				
2016	2017	2016	2017	
442	451	(373)	(381)	שיעור היוון
43	45	(34)	(37)	שיעור עליית המדד
(143)	(160)	146	164	שיעור עזיבה
(240)	(246)	280	288	שיעור גידול בתגמול

* ההנחות מתייחסות לנתוני הבנק בלבד.

ה. תוכנית הטבות לאחר פרישה (המשך)

(4) נכסי תוכנית

התחייבות הבנק בגין זכויות עובדים מחושבת בהתבסס על חישוב אקטוארי. חישוב זה מביא בחשבון, בין היתר, את ההסתברות לפרישה מוקדמת בתנאים מיטיבים בכל אחד מהמסלולים הרלוונטיים (פיצויים בשיעורים מוגדלים או פנסיה מוקדמת), את סכומי ההתחייבות בעת הפרישה ואת שווי היעודות באותו מועד. בנוסף, לאור הסכמי העבודה הקיימים בבנק ומהות הסכמי הפרישה בבנק, חשיפת הבנק לשינויים (חיוביים או שליליים) בשווי היעודות, הינה מצומצמת לאור קיומו של סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין, לפיו במקרה של עזיבת העובד, הגיעו לגיל הפרישה הקבוע בחוק, או יציאת העובד לפנסיה מוקדמת, הבנק אינו נדרש או נוהג לבצע השלמה ליעודות במקרים ששווין ירד או אינו מכסה את הגידול שחל בשכר. התחייבות הבנק לתשלום פיצויי פיטורין לעובדי, מכוסה בעיקרה על-ידי יעודות אשר מופקדות בקופות לפיצויים על שם העובדים.

להלן יתרות ההתחייבות לפיצויי פיטורין והיעודות לפיצויי פיטורין:

31 בדצמבר		
2016	2017	
3,746	3,731	התחייבות לפיצויים
(3,610)	(3,604)	יעודות לפיצויים
136	127	התחייבות נטו

יודגש, כי חשיפת ההתחייבות נטו של הבנק לשינויים בשווי היעודות משוקללת בהסתברות לפרישה במסלול פיצויים, אינה מהותית. כך לדוגמא, במקרה של ירידה בשיעור של 10% בשווי ההוגן של היעודות לפיצויים תגדל ההתחייבות נטו בסך של כ-20 מיליון ש"ח, וזאת לאור העובדה שההסתברות לפרישה במסלול פיצויים מוגדלים נמוכה. היעודות לפיצויי פיטורין מופקדות בקופות לפיצויים על שם העובדים. כ-45% מסך יתרות היעודה לפיצויי פיטורין מופקדות בקרן הגימלאות המרכזית של עובדי ההסתדרות בע"מ (קג"מ). יתרת הסכומים מופקדים במספר רב של קופות-גמל לפיצויי פיטורין, והכל בהתאם לבחירת העובדים.

ו. תזרימי מזומנים

(1) הפקדות

הפקדות בפועל	תחזית	
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2017	*2018
200	185	188

* אומדן ההפקדות שהבנק צופה לשלמן לתוכניות פנסיה להטבה מוגדרת במהלך שנת 2018.

(2) הטבות שהבנק צופה לשלם בעתיד

שנה	
2018	547
2019	496
2020	385
2021	341
2022	312
2023-2027	1,231
2028 ואילך	2,240
סך-הכל	5,552

ביאור 22 זכויות עובדים (המשך)

ז. תוכנית התייעלות

ביום 12 בינואר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בדבר התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל, על פי נדרשים התאגידים הבנקאיים לבחון ולאשר תוכנית רב שנתית להתייעלות בחמש השנים שמתחילות ב-2016 ועקרונות להתייעלות ארוכת טווח. על-פי האמור במכתב, תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו יקבל הקלה, לפיה יוכל לפרוס את השפעת עלויות התוכנית, לעניין חישוב הלימות ההון, על פני חמש שנים.

ביום 27 באוקטובר 2016 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית התייעלות, לאחר שהנהלת הבנק בחנה חלופות ליישום האמור במכתב וגיבשה מתווה ולאחר קבלת אישור עקרוני מהפיקוח על הבנקים בהתאם לנדרש במכתב.

על פי תוכנית התייעלות שאושרה צפויים לפרוש מקבוצת הבנק כ-1,500 עובדים בשנים 2017-2020.

להלן עיקרי התוכנית שאושרה:

- בהתאם לתוכנית, מתאפשר לעובדים קבועים לפרוש מהבנק בפרישה מוקדמת בתנאים מיטיבים.
  - ההטבות שהוצעו, כוללות בגיל וותק העובדים, הן: (א) פנסיה מוקדמת עד לגיל הפרישה על-פי דין; או (ב), פיצויים מוגדלים בשיעור של עד 275% וזאת לעובדים העומדים בתנאים שנקבעו בתוכנית.
  - עם אישור התוכנית עדכן הבנק את שיעורי העזיבה לטווח ארוך של עובדים בתנאים מיטיבים. שיעורי העזיבה החדשים משתנים לפי גיל ומגדר ומשקפים שיעור עזיבה משוקלל של כ-7.5% לשנה לעומת שיעור של 6.25% בשנה טרם השינוי.
  - העלות הכוללת של התוכנית, לרבות בגין התאמת שיעורי העזיבה לטווח הארוך, כמפורט לעיל, מוערכת בכ-1.2 מיליארד ש"ח, לפני השפעת המס. עקרונות הטיפול החשבונאי:
  - בהתאם לכללי החשבונאות החלים על הבנק, עלויות עדכון ההתחייבות האקטוארית בגין תוכנית התייעלות והתאמת שיעורי העזיבה לטווח ארוך, בסך כ-1.2 מיליארד ש"ח, מהווים הפסד אקטוארי שנקפו לרווח כולל אחר בשנת 2016.
  - בתקופות עוקבות יפחתו לרווח והפסד עלויות התוכנית כחלק מיתרת "רווחים והפסדים אקטואריים" בשיטת הקו הישר על פני תקופת השירות הממוצעת הנוטרת של העובדים העומדת כיום על כ-14 שנים.
  - במידה ובתקופות מסוימות יעלו סך התשלומים בגין פיצויים על עלות השירות ועלות הריבית שהוכרה באותה שנה, ויתקיים סילוק משמעותי בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא זכויות עובדים, יואץ קצב הפחתת ה"רווחים והפסדים אקטואריים" באותה תקופה, כך שיותאם לקצב סילוק ההתחייבות האקטוארית בתקופה.
  - בהתאם לאמור במכתב ולאישור העקרוני שהתקבל מהפיקוח על הבנקים, השפעת עלויות תוכנית התייעלות, על יחס ההון העצמי לרכיבי סיכון, המוערכת בכ-0.21% למועד הדיווח נזקפת לשיעורין על פני 5 שנים החל משנת 2017 ואילך.
- בכוונת הבנק לבחון את ישימות ויעילות התוכנית לאורך השנים הבאות, נוכח חוסר הוודאות בתחומי חקיקה ורגולציה, לצד כניסתן לתוקף של רפורמות שונות, שבשלב זה לא ניתן להעריך את השפעתן המלאה על תחום הבנקאות בישראל בכלל ועל הבנק בפרט.

ביאור 23 עסקות תשלום מבוסס מניות

א. פרטים על עסקות תשלום מבוסס מניות

להלן פירוט בדבר הסדרי התשלום מבוסס מניות שהיו קיימים בבנק במהלך התקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017:

1. תגמול מבוסס מניות לעובדי הבנק

תוכנית לעובדי הבנק 2013-2017

ביום 6 במרץ 2013 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית להענקת יחידות פנטום. על-פי התוכנית שאושרה תוענקה לעובדי הבנק ללא תמורה 22.5 מיליון יחידות פנטום ללא מחיר מימוש. יחידות הפנטום תוענקה בחמש מנות שנתיים שוות של 4.5 מיליון יחידות פנטום כל אחת, החל משנת 2013 ועד שנת 2017. כל יחידות הפנטום תמומשה למזומן באופן אוטומטי על-ידי הבנק לאחר תקופת הבשלה של ארבע שנים מיום הענקתה של כל מנה (כל יחידת פנטום תיפדה במזומן בסך השווה למחיר מניית הבנק סמוך לפני המימוש). יחידות הפנטום שהוקצו לעובדי הבנק לפי תוכנית זו וטרם מומשו או פקעו ליום 31 בדצמבר 2017, מסתכמת ב-16,879,680 יחידות פנטום. ביום 8 בפברואר 2018 אישר דירקטוריון הבנק, לאחר אישור ועדת התגמול הארכה של תוכנית זו בשנה נוספת, תוך הקצאת 4.5 מיליון יחידות פנטום נוספות לעובדי הבנק בגין שנת 2018.

2. מניות חסומות ויחידות מניות חסומות לפי תוכנית 2014 ותוכנית 2016 לחברי הנהלה ומנהלים בכירים

לפרטים בדבר מניות חסומות ויחידות מניות חסומות (Restricted Stock Units) ("יחידות RSU") שהוענקו או יוענקו לחברי הנהלה ומנהלים הבכירים לפי התוכנית הללו, ראה [ביאור 22](#) לעיל.

ב. אומדן השווי ההוגן של המכשירים הונויים שהוענקו

עסקות תשלום מבוסס מניות המסולקות במכשירים הונויים שהוענקו לבכירים

השווי ההוגן של המניות החסומות, יחידות RSU ויחידות RSU מותנות אשר הוענקו ויסולקו במכשירים הונויים, שווה למחיר מניית הבנק ביום הענקתם, וזאת לאור העובדה שתוספת המימוש בגינן שווה לאפס והן כוללות התאמות בגין חלוקת דיבידנדים. הבנק התאים את כמות יחידות RSU המותנות שצפוי שיובשלו, בהתאם לתחזית הפרש התשואה על עלות ההון.

ביאור 23 עסקות תשלום מבוסס מניות (המשך)

ג. פרטים נוספים בדבר עסקות תשלום מבוסס מניות המסולקות במכשירים הוניים
1. עסקות תשלום מבוסס מניות המסולקות במכשירים הוניים שהוענקו לבכירים ליום 31.12.17

מספר יחידות										
עובדים מרכזיים		מנהלים בכירים		חברי הנהלה		מנכ"ל לשעבר		מנכ"ל		
מותנות	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות	חסומות	
80,459	-	1,132,340	-	323,440	-	-	99,819	-	-	קיימות במחזור לתחילת השנה
49,431	-	682,134	10,533	149,976	7,203	-	-	14,361	960	הוענקו במהלך השנה ⁽¹⁾
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	חולטו במהלך השנה
(69,185)	-	(881,115)	(10,533)	(240,044)	(7,203)	-	(99,819)	(4,787)	(960)	מומשו במהלך השנה ⁽²⁾
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	פקעו במהלך השנה
60,705	-	933,359	-	233,372	-	-	-	9,574	-	קיימות במחזור לתום השנה ⁽³⁾
23.03	-	23.03	-	23.03	-	-	-	23.03	-	(1) הממוצע המשוקלל של השווי ההוגן של המניות שהוענקו במהלך השנה במועד המדידה בש"ח
25.60	-	25.57	-	25.53	-	22.00	-	25.17	-	(2) הממוצע המשוקלל של מחיר המניה במועד המימוש של היחידות שמומשו במהלך השנה בש"ח
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(3) המניות הקיימות במחזור לתום השנה: תחום מחירי מימוש (בש"ח)
60,705	-	933,359	-	233,372	-	-	-	9,574	-	מספר המניות
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	ממוצע משוקלל של מחיר המימוש (בש"ח)
1.27	-	1.24	-	1.21	-	-	-	-	-	ממוצע משוקלל של יתרת אורך החיים החוזי (בשנים)
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	מזה ניתנות למימוש:
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	מספר המניות
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	ממוצע משוקלל של מחיר המימוש (בש"ח)

ביאור 23 עסקות תשלום מבוסס מניות (המשך)

ג. פרטים נוספים בדבר עסקות תשלום מבוסס מניות המסולקות במכשירים הוניים (המשך)
2. עסקות תשלום מבוסס מניות המסולקות במכשירים הוניים שהוענקו לבכירים ליום 31.12.16

מספר יחידות										
עובדים מרכזיים		מנהלים בכירים		חברי הנהלה		מנכ"ל לשעבר		יו"ר לשעבר		
מותנות	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות	חסומות	
49,914	-	412,099	526,447	123,246	64,970	-	399,999	-	133,332	קיימות במחזור לתחילת השנה
83,253	-	1,435,809	-	400,164	-	-	-	-	-	הוענקו במהלך השנה ⁽¹⁾
-	-	(61,831)	(26,860)	(9,918)	-	-	(166,848)	-	-	חולטו במהלך השנה
(52,708)	-	(653,737)	(499,587)	(190,052)	(64,970)	-	(133,332)	-	(133,332)	מומשו במהלך השנה ⁽²⁾
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	פקעו במהלך השנה
80,459	-	1,132,340	-	323,440	-	-	99,819	-	-	קיימות במחזור לתום השנה ⁽³⁾
18.36	-	18.36	-	18.36	-	-	-	-	-	(1) הממוצע המשוקלל של השווי ההוגן של המניות שהוענקו במהלך השנה במועד המדידה בשי"ח
22.91	-	21.43	-	22.02	-	19.35	-	19.35	-	(2) הממוצע המשוקלל של מחיר המניה במועד המימוש של היחידות שמומשו במהלך השנה בשי"ח
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(3) המניות הקיימות במחזור לתום השנה: תחום מחירי מימוש (בשי"ח)
80,459	-	1,132,340	-	323,440	-	-	99,819	-	-	מספר המניות
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	ממוצע משוקלל של מחיר המימוש (בשי"ח)
1.34	-	1.42	-	1.41	-	-	-	-	-	ממוצע משוקלל של יתרת אורך החיים החוזי (בשנים)
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	מזה ניתנות למימוש:
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	מספר המניות
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	ממוצע משוקלל של מחיר המימוש (בשי"ח)

ביאור 23 עסקות תשלום מבוסס מניות (המשך)

ד. התחייבויות הנובעות מעסקות תשלום מבוסס מניות המסולקות במזומן
1. להלן פרטים נוספים בדבר יחידות פנטום שהוענקו לעובדים ליום 31 בדצמבר 2017

-	תחום מחירי מימוש בשי"ח
16,879,680	מספר יחידות פנטום שהוענקו וטרם מומשו
-	מזה: ניתנים למימוש
1.5	ממוצע שנים לפקיעה

להלן פרטים נוספים בדבר יחידות פנטום שהוענקו לעובדים ליום 31 בדצמבר 2016:

-	תחום מחירי מימוש בשי"ח
21,488,161	מספר יחידות פנטום שהוענקו וטרם מומשו
-	מזה: ניתנים למימוש
2.0	ממוצע שנים לפקיעה

2. להלן פרטים נוספים בדבר יחידות פנטום חסומות ויחידות פנטום חסומות מותנות לבכירים המסולקות במזומן ליום 31.12.17

סך-הכל	מותנות	חסומות	
-	-	-	תחום מחירי מימוש בשי"ח
147,953	79,639	68,314	מספר יחידות פנטום שהוענקו וטרם מומשו
-	-	-	מזה: ניתנים למימוש
1.23	1.34	1.10	ממוצע שנים לפקיעה

להלן פרטים נוספים בדבר יחידות פנטום חסומות ויחידות פנטום חסומות מותנות לבכירים המסולקות במזומן ליום 31.12.16:

סך-הכל	מותנות	חסומות	
-	-	-	תחום מחירי מימוש בשי"ח
66,925	44,170	22,755	מספר יחידות פנטום שהוענקו וטרם מומשו
-	-	-	מזה: ניתנים למימוש
1.62	2.08	0.73	ממוצע שנים לפקיעה

3. להלן פרטים נוספים בדבר סך ההתחייבות הנובעת מעסקות תשלום מבוסס מניות ובדבר השווי הפנימי של התחייבויות שבגינן זכות הצד שכנגד למזומן הבשילה עד תום השנה

ליום 31 בדצמבר		
2016	2017	
במיליוני שי"ח		
306	293	סך ההתחייבויות הנובעות מעסקות תשלום מבוסס מניות
1	99	השווי הפנימי של התחייבויות שבגינן זכות הצד שכנגד למזומן או לנכסים אחרים הבשילה עד תום השנה

ביאור 24 הון, הלימות הון, מינוף ונזילות

א. הון המניות

31 בדצמבר			
2016	2017	2016	2017
מונפק ונפרע*		רשום	
הסכום בש"ח			
1,333,550,613	1,333,065,159	4,000,000,000	4,000,000,000

מניות רגילות, בנות 1 ש"ח ע.ב.

* ההון המונפק הינו לאחר הפחתת 4,311,952 מניות רגילות (31.12.16: 3,826,498 מניות רגילות) שנרכשו על-ידי הבנק, כפי שיפורט להלן. המניות רשומות למסחר בבורסה לניירות-ערך בתל-אביב.

ב. דיבידנד

ביום 24 באפריל 2017 החליט דירקטוריון הבנק לעדכן את מדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק, כך שהמדיניות המעודכנת היא לחלק עד 40% מהרווח הנקי הרבעוני הנובע מפעולות רגילות החל מהרבעון הראשון של 2017. החלטת הדירקטוריון התקבלה לאור הלימות ההון הגבוהה אליה הגיע הבנק ולאחר שהתקבל אישור המפקחת על הבנקים. כל חלוקה כפופה להחלטה ספציפית של דירקטוריון הבנק לפי שיקול דעתו במועד החלוקה ובהתחשב בשיקולים עסקיים, בהוראת כל דין ובמגבלות על חלוקה.

ג. תשלום דיבידנד

ביום 25 במרץ 2018 דירקטוריון הבנק החליט על חלוקת דיבידנד בשיעור של כ-40% מרווחי הרבעון הרביעי של שנת 2017 בסך של כ-245 מיליון ש"ח המהווה 18.345 אגורות לכל מניה בת 1 ש"ח ע.ב. הדירקטוריון קבע את יום 3 באפריל 2018 כיום הקובע לעניין תשלום הדיבידנד ואת יום 11 באפריל 2018 כיום התשלום.

להלן פרטים בדבר דיבידנד ששולם:

מועד הכרזה	מועד תשלום	דיבידנד למניה	דיבידנד ששולם במזומן
		באגורות	במיליוני ש"ח
27.11.2017	14.12.2017	14.08	188
14.08.2017	31.08.2017	24.365	325
23.05.2017	13.06.2017	22.980	307
29.03.2017	18.04.2017	3.105	41
16.11.2016	06.12.2016	15.745	210
10.08.2016	31.08.2016	16.770	223
18.05.2016	08.06.2016	10.116	135
28.02.2016	16.03.2016	8.804	117

ד. הוראות באזל 3

הבנק מיישם את הוראות מדידה והלימות הון המבוססות על הוראות באזל 3 כפי שפורסמו על-ידי הפיקוח על הבנקים וכפי ששולבו בהוראות ניהול בנקאי תקין 201-211 וכן במסגרת קובץ שאלות ותשובות.

הוראות באזל 3 נכנסו לתוקף החל מיום 1 בינואר 2014, כאשר היישום הינו באופן מדורג בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין 299 בנושא "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר". בהתאם להוראות המעבר, ההתאמות הפיקוחיות והניכויים מההון, וכן הזכויות שאינן מקנות שליטה שאינן כשירות להיכלל בהון הפיקוחי, מנוכים מההון בהדרגה בשיעור של 20% בכל שנה, החל מיום 1 בינואר 2014 ועד ליום 1 בינואר 2018. מכשירי ההון שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי הוכרו החל מיום 1 בינואר 2014 עד לתקרה של 80% מיתרתם בהון הפיקוחי ליום 31 בדצמבר 2013, ובכל שנה עוקבת מופחתת תקרה זו ב-10% נוספים עד ליום 1 בינואר 2022. בשנת 2016 שיעור הניכויים מההון הפיקוחי עמד על 60% ותקרת המכשירים הכשירים כהון פיקוחי עמדה על 60%. בשנת 2017 שיעור הניכויים מההון הפיקוחי עומד על 80% ותקרת המכשירים הכשירים כהון פיקוחי עומדת על 50%. בשנת 2018 שיעור הניכויים מההון הפיקוחי יעמוד על 100% ותקרת המכשירים הכשירים כהון פיקוחי יעמוד על 40%.

ביאור 24 הון, הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

ה. הלימות הון בנתוני המאחד

31 בדצמבר 2016	31 בדצמבר 2017	במיליוני ש"ח
35,045	36,582	הון עצמי רובד 1 ⁽¹⁾
1,465	1,221	הון רובד 1 נוסף
36,510	37,803	סך-הכל הון רובד 1 ⁽¹⁾
11,609	9,728	הון רובד 2
48,119	47,531	סך-הכל הון כולל ⁽¹⁾

1. הון לצורך חישוב יחס ההון לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים

290,139	295,986	סיכון אשראי ⁽²⁾
4,866	5,114	סיכוי שוק
23,374	23,672	סיכון תפעולי
318,379	324,772	סך-הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון ⁽²⁾

2. יתרות משוקללות של נכסי סיכון

11.01%	11.26%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
11.47%	11.64%	יחס הון רובד 1 לרכיבי סיכון
15.11%	14.64%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
9.17%	10.23%	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ⁽³⁾
12.67%	13.73%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ⁽³⁾

3. יחס ההון לרכיבי סיכון

11.01%	11.26%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
11.47%	11.64%	יחס הון רובד 1 לרכיבי סיכון
15.11%	14.64%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
9.17%	10.23%	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ⁽³⁾
12.67%	13.73%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ⁽³⁾

(1) הנתונים מוצגים בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 202 בדבר "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי" ובהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299. בנוסף, נתונים אלה כוללים התאמות בגין תוכנית ההתייעלות שנקבעו לפי מכתב הפיקוח על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" (להלן: התאמות בגין תוכנית ההתייעלות), אשר נזקפות בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2017 ואילך. לפרטים נוספים על השפעת הוראות המעבר והתאמות בגין תוכנית ההתייעלות ראה [סעיף ז. להלן](#).

(2) מסך-הכל היתרות המשוקללות של נכסי סיכון הופחתו סך של 853 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017 ו-1,065 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016 בשל התאמות בגין תוכנית ההתייעלות, אשר בהתאם לאישור הפיקוח על הבנקים נזקפות בהדרגה על פני 5 שנים החל משנת 2017.

(3) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש יחס ההון הכולל המזערי הנדרש מיום 1 בינואר 2015 ועד ליום 31 בדצמבר 2016 הינם 9%-12.5% והחל מיום 1 בינואר 2017 הינם 10%-13.5% בהתאמה ליחסים אלה, החל מיום 1 בינואר 2015, התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיוור ליום 31 בדצמבר 2017 בהתאמה. דרישה זו יושמה בהדרגה עד ליום 1 בינואר 2017.

ביאור 24 הון, הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

ה. הלימות הון בנתוני המאוחד (המשך)

31 בדצמבר 2016	31 בדצמבר 2017	
באחוזים		
4. חברות בת משמעותיות		
ישראל		
20.74%	19.83%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
20.74%	19.83%	יחס הון רובד 1 לרכיבי סיכון
21.80%	20.89%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
8.00%	8.00%	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ⁽¹⁾
11.50%	11.50%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ⁽¹⁾
בנק הפועלים שוויץ⁽³⁾		
22.38%	15.93%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
22.38%	15.93%	יחס הון רובד 1 לרכיבי סיכון
22.46%	16.00%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
8.00%	8.00%	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש בהתאם לרגולציה המקומית
11.20%	11.20%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש בהתאם לרגולציה המקומית
באזל 2 ⁽²⁾		
בנק פוזיטיף⁽³⁾		
17.55%	25.56%	יחס הון רובד 1 לרכיבי סיכון
17.92%	25.81%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
12.00%	12.00%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש בהתאם לרגולציה המקומית

(1) השיעורים הנדרשים הינם בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 472 הכוללת הקלה לסולק לעניין דרישות ההון העצמי והינם בתוקף החל מחודש יוני 2016.

(2) בנק פוזיטיף אינו מיישם את הוראות באזל 3 ולכן הנתונים מוצגים לפי הוראות באזל 2.

(3) בהתאם למדווח לרגולטור המקומי.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 24 הון, הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

1. רכיבי ההון לצורך חישוב יחס ההון

31 בדצמבר 2016	31 בדצמבר 2017	
הון עצמי רובד 1		
34,225	36,004	סך ההון
95	24	הבדלים בין סך ההון לבין הון עצמי רובד 1
34,320	36,028	סך הון עצמי רובד 1, לפני התאמות פיקוחיות וניכויים התאמות פיקוחיות וניכויים:
(27)	(32)	מסים נדחים לקבל
-	-	השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור
(10)	(24)	התאמות פיקוחיות וניכויים אחרים - הון עצמי רובד 1
(37)	(56)	סך-הכל התאמות פיקוחיות וניכויים, לפני התאמות בגין תוכנית ההתייעלות - הון עצמי רובד 1
762	610	סך התאמות בגין תוכנית ההתייעלות - הון עצמי רובד 1*1
35,045	36,582	סך-הכל הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
הון רובד 1 נוסף		
1,465	1,221	הון רובד 1 נוסף - מכשירים, לפני ניכויים
-	-	הון רובד 1 נוסף - סך-הכל ניכויים
1,465	1,221	סך-הכל הון רובד 1 נוסף, לאחר ניכויים
36,510	37,803	סך-הכל הון רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
הון רובד 2		
7,982	6,028	הון רובד 2 - מכשירים, לפני ניכויים
3,627	3,700	הון רובד 2 - הפרשות להפסדי אשראי, לפני ניכויים
11,609	9,728	סך הון רובד 2, לפני ניכויים
-	-	ניכויים:
-	-	סך-הכל ניכויים - הון רובד 2
11,609	9,728	סך-הכל הון רובד 2
48,119	47,531	סך-הכל הון כולל

* התאמות בגין תוכנית ההתייעלות שנקבעו לפי מכתב הפיקוח על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" נזקפות בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2017 ואילך.

ביאור 24 הון, הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

ז. השפעת הוראות המעבר והתאמות בגין תוכנית התייעלות על יחס הון עצמי רובד 1

31 בדצמבר 2016	31 בדצמבר 2017	
באחוזים		
יחס ההון לרכיבי סיכון		
10.66%	11.01%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון לפני השפעת הוראות המעבר בהוראה 299 ולפני השפעת ההתאמות בגין תוכנית התייעלות
0.07%	0.04%	השפעת הוראות המעבר
10.73%	11.05%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון לפני השפעת ההתאמות בגין תוכנית התייעלות
0.28%	0.21%	השפעת ההתאמות בגין תוכנית התייעלות*
11.01%	11.26%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון

* התאמות בגין תוכנית התייעלות שנקבעו לפי מכתב הפיקוח על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" נזקפות בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2017 ואילך.

ח. רכיבי הון הנתונים לתנודות

הבנק מנהל את יחס הלימות ההון במטרה לעמוד בדרישות ההון המזעריות של הפיקוח על הבנקים. הון הבנק והיקף נכסי הסיכון נתונים לשינויים, בין היתר, בגין הגורמים המפורטים להלן:

- שינויים אקטואריים כתוצאה משינויים בשיעור הריבית לחישוב התחייבויות הבנק או הנחות אקטואריות אחרות, כגון: שיעורי תמותה ופרישה.
- השפעות שינויים בריבית על קרנות ההון מניירות-ערך זמינים למכירה.
- השפעות שינויים במדד ובשערי חליפין על יתרות הנכסים.

להלן קנה מידה להשפעות קיטון בהון וגידול בנכסי סיכון על יחס הון עצמי רובד 1 ליום 31 בדצמבר 2017:

השפעת גידול ב-1 מיליארד ש"ח בסך נכסי הסיכון	השפעת קיטון ב-100 מיליוני ש"ח בהון עצמי רובד 1	
באחוזים		
(0.03%)	(0.03%)	בנק בנתוני המאוחד
(1.35%)	(0.73%)	ישראלכרט

ביאור 24 הון, הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

ט. יעד הלימות הון

בהתאם לחוזר הפיקוח על הבנקים בדבר יחסי הון מזעריים נדרש הבנק בהיותו תאגיד בנקאי משמעותי במיוחד (כזה, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל), לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 10%, וביחס הון כולל מזערי של 13.5% זאת, החל מיום 1 בינואר 2017. בנוסף, החל מיום 1 בינואר 2015 התווספה ליחסי ההון המזעריים דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדירור לתאריכי הדוחות הכספיים. דרישה זו יושמה בהדרגה, על פני שמונה רבעונים, עד ליום 1 בינואר 2017. בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי הנדרשים על-ידי הפיקוח על הבנקים על בסיס מאוחד, לפי הנתונים ליום 31 בדצמבר 2017, הינם 10.23%-13.73%, בהתאמה. על-פי החלטת דירקטוריון הבנק, יעד יחס הון עצמי רובד 1 מיום 31 בדצמבר 2017 עומד על 10.75%.

י. דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים

הפיקוח על הבנקים פרסם חוזר בנושא "דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים" (להלן: "החוזר"). החוזר מתקן את הוראות ניהול בנקאי תקין 203 ו-204 במטרה להתאימן להמלצות ועדת באזל בכל הקשור לדרישות הון בגין חשיפות של תאגידים בנקאיים לצדדים נגדיים מרכזיים. החוזר מפרט את ההנחיות החדשות, אשר חלות על חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים הנגרמות מנגזרי OTC, עסקות נגזרים סחירים בבורסה ועסקות מימון ניירות-ערך. ההנחיות מבדילות בין צד נגדי מרכזי שאינו כשיר לבין צד נגדי מרכזי כשיר, כאשר לאחרון נקבעו דרישות הון מופחתות. האמור בחוזר חל מיום 1 בינואר 2017.

ביום 28 בדצמבר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב המצייין כי על אף האמור לעיל, חישוב סכום החשיפה בגין לקוחות הפעילים בבורסת המעו"ף ימשיך להיות על-פי גישת התרחישים.

ביום 2 ביוני 2017 הודיע הפיקוח על הבנקים כי מתקיימים התנאים, כאמור בנספח ג' להוראה 203, לסיווג מסלקת הבורסה ומסלקת המעו"ף כצדדים נגדיים מרכזיים כשירים. זאת, בעקבות תיקונים שונים בחקיקה והצהרת רשות ניירות-ערך בעניין, ולאחר סיום הוראות המעבר, שלפיהן ניתן היה להתייחס לבורסה בתל-אביב כצד נגדי מרכזי כשיר עד לתאריך 30 ביוני 2017. ההשפעה של אימוץ החוזר ליום 31 בדצמבר 2017 אינה מהותית.

יא. דרישות הון בגין חובות בביטחון נכס למגורים

ביום 15 במרץ 2018 פרסם הפיקוח על הבנקים עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין 203 בנושא חובות בביטחון נכס למגורים, לפיו הלוואות המובטחות במלואן על-ידי משכנתאות על נכס למגורים בשיעור מימון הגבוה מ-60%, תשוקללנה בשיעור של 60%. ההוראה נכנסה לתוקף ביום פרסומה וחלה על הלוואות בביטחון נכס למגורים אשר ניתנו מיום 15 במרץ 2018.

יב. התייעלות תפעולית

השפעת עלויות תוכנית התייעלות על יחסי הלימות הון, המוערכת בכ-0.21% ליום 31 בדצמבר 2017, נזקפת בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2017 ואילך.

בחודש יוני 2017 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל - התייעלות בתחום הנדל"ן", אשר מעודד את התאגידים הבנקאיים לבחון, בנוסף להתייעלות בהוצאות כוח אדם, גם אפשרויות לצמצום עלויות נדל"ן ותחזוקה של יחידות המטה וההנהלה, לרבות באמצעות בחינה מחודשת של מיקומן הגיאוגרפי (להלן: התייעלות בתחום הנדל"ן). במסגרת זאת, על מנת לעודד יישום תוכנית התייעלות בתחום הנדל"ן, הפיקוח יאשר לבנקים הקלות בנושא הלימות הון. בהתאם למכתב הנוסף, הוארך תוקפו של המכתב המקורי עד ליום 30 ביוני 2018.

יג. יחס מינוף

הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין 218 בנושא "יחס מינוף" (להלן: "ההוראה"). ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט ושקוף שאינו מבוסס סיכון, אשר יפעל כמדידה משלימה ואמינה לדרישות ההון מבוססות הסיכון, ואשר נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי. יחס המינוף מבוסס באחוזים ומוגדר כיחס בין מדידת ההון למדידת החשיפה. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. סך מדידת החשיפה היא סכום החשיפות המאזניות, חשיפות לנגזרים ולעסקות מימון ניירות-ערך ופריטים חוץ-מאזניים.

בהתאם להוראה, תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד. תאגיד בנקאי, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה 20% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-6%. בהתאם לאמור לעיל, יחס המינוף המזערי שנדרש מהבנק הוא 6%. יחס המינוף של הבנק ושל חברות בנות משמעותיות בישראל מחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218 בדבר "יחס מינוף". יחס המינוף של חברות בנות בנקאיות בחו"ל מוצג בהתאם להוראות הרגולטוריות והיחסים הנדרשים בכל תחום שיפוט, ככל שקיימים.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

ביאור 24 הון, הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

יג. יחס מינוף (המשך)

31 בדצמבר 2016	31 בדצמבר 2017	
במיליוני ש"ח		
א. בנתוני המאוחד		
36,510	37,803	הון רובד *1
503,875	513,037	סך החשיפות*
באחוזים		
7.25%	7.37%	יחס מינוף
6.00%	6.00%	יחס מינוף מזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים
ב. חברות בת משמעותיות		
ישראל		
12.93%	12.52%	יחס מינוף
5.00%	5.00%	יחס מינוף מזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים
בנק הפועלים שוויץ**		
8.55%	7.04%	יחס מינוף
בנק פודיסיף		
15.25%	14.29%	יחס מינוף
3.00%	3.00%	יחס מינוף מזערי הנדרש בהתאם לרגולציה המקומית
<p>* נתונים אלה כוללים התאמות בגין תוכנית ההתייעלות שנקבעו לפי מכתב הפיקוח על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל". השפעת עלויות תוכנית ההתייעלות על יחס המינוף ליום 31 בדצמבר 2017, המוערכת בכ-0.12% נזקפת בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2017 ואילך.</p> <p>** על-פי הרגולציה המקומית בשוויץ לא קיימת דרישת מינימום ליחס מינוף.</p>		
השפעת גידול	השפעת קיטון	
ב-1 מיליארד ש"ח	ב-100 מיליוני ש"ח	
בסך החשיפות	בהון רובד 1	
באחוזים		
ג. להלן השפעות על יחס המינוף ליום 31 בדצמבר 2017:		
(0.01%)	(0.02%)	בנק בנתוני המאוחד
(0.55%)	(0.46%)	ישראל

ביאור 24 הון, הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

יד. יחס כיסוי הנזילות

בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 221 בנושא "יחס כיסוי נזילות" הדרישה המזערית החל מיום 1 בינואר 2017 הינה 100%. הבנק מחשב את יחס הנזילות "סולו" ובמאחד מדי יום, בחלוקה לשקלים ומטבע-חוץ, ועוקב אחר היחס בחברות הבנות (אשר נדרשות לעמוד במגבלות נזילות פנימיות המותאמות לאופי פעילותן). היחסים מדווחים כממוצע התצפיות היומיות. מספר התצפיות ששימשו בחישוב הממוצעים ברבעון המדווח הינו 62. חברות כרטיסי אשראי פטורות מחישוב עצמאי אך נכללות בנתוני המאחד.

לשלושה חודשים		לשלושה חודשים	
שהסתיימו ביום		שהסתיימו ביום	
31 בדצמבר 2017		31 בדצמבר 2016	
באחוזים			
א. בנתוני המאחד⁽¹⁾			
יחס כיסוי נזילות	122%	124%	
יחס כיסוי נזילות המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים*	100%	80%	
ב. בנתוני הבנק⁽²⁾			
יחס כיסוי נזילות	120%	118%	
יחס כיסוי נזילות המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים*	100%	80%	
ג. חברות בת משמעותיות**			
בנק הפועלים שויץ			
יחס כיסוי נזילות בהתאם לרגולציה המקומית	200%	191%	
יחס כיסוי נזילות המזערי הנדרש בהתאם לרגולציה המקומית***	80%	70%	

- * היחס המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים עומד על שיעור של 100% החל מיום 1 בינואר 2017.
- ** בשלב זה, חברות כרטיסי האשראי לא נדרשות למלא אחר החוזר והן תמשכנה לעמוד בדרישות הוראת ניהול בנקאי תקין 342. בהמשך, חברות כרטיסי האשראי יידרשו לעמוד במודל כמותי פיקוחי, אשר יותאם למאפייני הפעילות שלהן. כמו-כן, בנק פוזיטיף אינו כפוף בתורכיה להוראת יחס כיסוי נזילות.
- *** יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש בהתאם לרגולציה המקומית גדל ב-10% כל שנה עד לשיעור של 100% בשנת 2019.
- (1) החל מיום 1 בינואר 2017 היחס במאחד מחושב מדי יום, ומדווח בדוח כממוצע התצפיות היומיות. בשנת 2016 היחס במאחד חושב, בהתאם להוראות המעבר, מדי חודש, ודווח כממוצע שלוש התצפיות החודשיות.
- (2) היחס בתאגיד הבנקאי "סולו" מחושב מדי יום, ומדווח בדוח כממוצע התצפיות היומיות. בהתאם לפרסום בנק ישראל בקובץ שאלות ותשובות מיום 29 בספטמבר 2016 בנושא הכללה בדיווח סולו של תאגיד בנקאי, חברות בת המחזיקות נכסים נזילים עבור התאגיד, החל מיום 1 ביולי 2017 חישוב יחס כיסוי נזילות סולו כולל חברות בנות אלו.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 25 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות

א. התקשרות חוץ-מאזנית בגין פעילות לפי מידת הגבייה⁽¹⁾ לסוף השנה

31 בדצמבר		
2016	2017	
		יתרת האשראי מפקדונות לפי מידת גבייה ⁽²⁾ :
18	28	מטבע ישראלי לא-צמוד
1,756	1,493	מטבע ישראלי צמוד מדד
232	198	מטבע-חוץ
2,006	1,719	סך-הכל

(1) אשראים ופיקדונות מפקדונות שהחזרתם למפקיד מותנית בגביית האשראים (או הפיקדונות), עם מרווח או עם עמלת גבייה (במקום מרווח).
 (2) הלוואות עומדות ופיקדונות ממשלה שניתנו בגינם בסך 76 מיליוני ש"ח, (2016: 93 מיליוני ש"ח), לא נכללו בלוח זה.

תזרימים בגין עמלת גבייה ומירווחי ריבית בגין הפעילות במידת גבייה⁽¹⁾

31 בדצמבר		31 בדצמבר 2017						
2016	סך-הכל	סך-הכל	עד 20 מעל 20 שנים	עד 10 מעל 10 שנים	עד 5 מעל 5 שנים	עד 3 מעל 3 שנים	עד 1 מעל 1 שנה	עד 3 מעל 3 שנים
								במגזר הצמוד למדד⁽²⁾
92	71	1	5	13	12	25	15	תזרימים חוזיים עתידיים
72	58	-	2	8	10	23	15	תזרימים עתידיים צפויים לאחר הערכת הנהלה לפירעונות מוקדמים
71	58	-	2	8	10	23	15	תזרימים צפויים מהוונים לאחר הערכת הנהלה לפירעונות מוקדמים ⁽³⁾

מידע על העמדת הלוואות במהלך השנה בבנקים למשכנתאות:

31 בדצמבר		
2016	2017	
10	44	הלוואות מפקדונות לפי מידת הגבייה
4	3	הלוואות עומדות

(1) אשראים ופיקדונות מפקדונות שהחזרתם למפקיד מותנית בגביית האשראים (או הפיקדונות), עם מרווח או עם עמלת גבייה (במקום מרווח).
 (2) כולל מגזר מטבע-חוץ.
 (3) ההיוון בוצע לפי שיעור 0.16% - (2016: לפי שיעור 0.36%).

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 25 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ב. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות

31 בדצמבר		
2016	2017	
463	397	1. התחייבות לרכישת נירות-ערך
5	4	2. הקמה של בניינים וציוד ורכישתם
		3. חוזי שכירות לזמן ארוך - דמי שכירות של בניינים וציוד בשל התקשרויות לתשלום בשנים הבאות:
157	154	בשנה הראשונה
155	148	בשנה השניה
150	121	בשנה השלישית
111	110	בשנה הרביעית
97	102	בשנה החמישית
529	576	מעל חמש שנים
1,199	1,211	סך-הכל דמי שכירות של בניינים וציוד

4. פעילות מכירת אשראי הטבלה שלהלן מסכמת את פעילות מכירת האשראי של הבנק:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2015	2016	2017	
496	4,229 ⁽¹⁾	186	הערך בספרים של האשראי שנמכר
499	4,331	190	תמורה שהתקבלה במזומן
-	9	-	התחייבות בגין שירות ותפעול על הלוואות שנמכרו
3	93	4	סך-הכל רווח נטו ממכירת אשראי

(1) מזה סך של 2,043 מיליון ש"ח נובע ממכירת תיקי סינדיקציה בסניף ניו-יורק.

ביאור 25 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ב. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

5. בחודש מרץ 2008, הבנק מכר לפסגות קופות-גמל ופנסיה בע"מ (להלן: פסגות) תיקי עמיתי קופות-גמל. בעקבות המכירה, הבנק היה ערב לשלם במועד הזכאות לפחות את סכום תקבולי הקרן הנומינליים בחשבון העמית בניכוי סכומים המותרים על-פי החוק לכיסוי הוצאות הקופה, ניכוי מס וכן כל סכום שהקופה מחויבת להחזיר למעבידו של העמית, והכל בהתאם לנאמרו בתקנון ההתאגדות המאושר של כל קופה.

במסגרת המכירה, פסגות התחייבה להעביר בתום שבע שנים ממועד השלמת העסקה את ערבות הבנק למבטח או לגורם אחר שיאושר על-ידי הממונה באופן שהבנק יופטר באופן סופי ומוחלט מערבותו. בתקנוני הקופות של פסגות נאמר כי כל עוד לא ניתן אישור הממונה להחלפת ערבות הבנק או המחאתה, תיוותר ערבות הבנק כלפי חלק מעמיתי קופות הגמל לעמוד בתקופה. נכון למועד המאזן הערבות שניתנה לפסגות הוארכה עד לתום שנת 2018, בכפוף לכתב שיפוי שקיבל הבנק מפסגות. יתרת הסכומים הנומינליים בגינם הבנק ערב, הסתכמה לתאריך המאזן לסך של 1,801 מיליוני ש"ח ויתרת החשבוניות של העמיתים הסתכמה לתאריך המאזן לסך של 7,922 מיליוני ש"ח. יודגש, כי "השווי ההוגן" של התחייבות הבנק בגין הערבויות האמורות ליום 31 בדצמבר 2017 אינו מהותי.

6. ביום 18 בפברואר 2016 אישרה האסיפה הכללית של הבנק, בהמלצת ועדת התגמול והדירקטוריון, את התחייבות הבנק לשפות דירקטורים ונושאי משרה בבנק, המכונים /או שיכהנו מעת לעת, אשר בעלת השליטה בבנק עשויה להיחשב כבעלת עניין במתן כתבי השיפוי להם, וזאת לתקופה קצובה שתסתיים ביום 31 בדצמבר 2024, כפי שהמליצה ועדת הביקורת של דירקטוריון הבנק.

התחייבות הבנק לפי כתבי השיפוי תחול גם ביחס לאירועים שאירעו טרם הענקתו וחיידוש תוקפו.

נוסח כתב השיפוי לאותם נושאי המשרה הינו זהה מבחינת תנאיו, לנוסח כתב השיפוי הניתן ליתר הדירקטורים ונושאי המשרה בבנק, לרבות מנכ"ל הבנק, אשר אושר באסיפה הכללית של הבנק ביום 3 בינואר 2012 (להלן: "האסיפה הכללית"), ואשר לבעלת השליטה בבנק אין עניין אישי במתן כתב השיפוי להם, כאשר למועד הדוח הם מחזיקים בכתבי שיפוי כאמור, שאינם קצובים בזמן.

האסיפה הכללית של הבנק קבעה כי סכום השיפוי, שיעמיד הבנק, מכוח ההתחייבות כאמור, לכל נושאי המשרה בו, במצטבר, בגין אחד או יותר מאירועי השיפוי, לא יעלה על 25% מההון המיוחס לבעלי מניות הבנק, לפי דוחותיו הכספיים האחרונים, שפורסמו סמוך לפני מועד השיפוי בפועל.

7. הבנק התחייב לשפות חברות בנות לצורך קיום מגבלות ניהול בנקאי תקין (יחס הון לרכיבי סיכון ומגבלות חבות לווה בודד ואנשים קשורים) ולצורך קבלת פטור מיישום הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 211-201 בדבר "מדידה והלימות הון". השיפוי יפקע מאליו, ללא צורך בפעולה כלשהי של מי מן הצדדים במועד בו הבנק יחדל להחזיק, בין בעצמו ובין באמצעות חברות שבעלותו המלאה, בכל אמצעי השליטה בחברה.

8. הפועלים הנפקות בע"מ, שהינה חברה מאוחדת ו"תאגיד עזר" כמשמעותו בחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981 (להלן: "הפועלים הנפקות"), העוסקת בהנפקת כתבי התחייבות נדחים ואגרות-חוב לציבור בהתאם לדוחות הצעת מדף המתפרסמים על-פי תשקיף מדף, לשם הפקדת תמורתם בבנק, התחייבה לשפות דירקטורים, נושאי משרה (להלן: "מקבלי השיפוי") בקשר לתשקיפים שונים שפרסמה פועלים הנפקות מאז שנת 1998 בגין חבות כספית שתוטל עליהם בשל פעולה שעשו בתוקף מתן השירותים על-ידיהם לחברה, ולגבי כתבי התחייבות נדחים ואגרות-חוב שהונפקו החל משנת 2001 גם בגין חבות כספית שהוטלה עליהם לטובת אדם אחר על-פי פסק-דין, לרבות פסק-דין שניתן בפשרה או פסק בורר שאושר בידי בית-משפט ובגין הוצאות התדיינות סבירות, לרבות שכר טרחת עורך-דין, שיוציאו או שיחויבו בהן בידי בית-משפט בהליך שיוגש נגדם בידי החברה או בשמה או על-ידי אדם אחר, או באישום פלילי שממנו יזוכו, או באישום פלילי שבו יורשעו בעבירה שאינה דורשת הוכחת מחשבה פלילית, ולגבי כתבי התחייבות נדחים (סדרה טי-טז) ושטרי הון נדחים (סדרה 1) שהונפקו על-פי תשקיפים מיום 21 בדצמבר 2005 ועד ליום 23 במאי 2011 גם לגבי הוצאות התדיינות סבירות, לרבות שכר-טרחה עורך-דין, שהוציאו מקבלי השיפוי עקב חקירה או הליך שהתנהל נגדו בידי הרשות המוסמכת לנהל חקירה או הליך, ואשר הסתיים בלא הגשת כתב אישום נגדם, ובלי שהוטלה עליהם חבות כספית כחלופה להליך פלילי, או שהסתיים בלא הגשת כתב אישום נגדם, אך בהטלת חבות כספית כחלופה להליך פלילי בעבירה שאינה דורשת הוכחת מחשבה פלילית, כהגדרתם של מונחים אלה בחוק החברות התשנ"ט-1999, והכל במידה שהחבות הכספית /או ההוצאות לא יכוסו בפועל על-ידי פוליסת ביטוח. תקרת השיפוי נקבעה לכל מקבלי השיפוי במצטבר בסכום מירבי שלא יעלה על סכום המסגרת הכולל כפי שנקבע בכל תשקיף ותשקיף, ולגבי כתבי התחייבות נדחים (סדרה טי-טז) בסכום מירבי שלא יעלה על 10% מסכום המסגרת הכולל שנקבע להנפקה על-פי התשקיף הנ"ל.

9. מכוח הסכם קיימת התחייבות תלויה בין מסלקת הבורסה וחברי הבורסה לניירות-ערך בת"א בע"מ (ובהם הבנק), הדנה במתן שיפוי באופן הדדי בין החברים למסלקת הבורסה לשלם את הכסף, כולו או מקצתו, או את ניירות הערך הנסלקים, כולם או מקצתם, שאחד מחברי הבורסה חייב לשלם או למסור, וכן אם המסלקה שילמה את הכסף, שלא שולם כאמור, או רכשה את ניירות הערך הנסלקים שלא נמסרו ומסרה אותם למקבל המיועד, שהם מגיעים לו.

חלקו של כל חבר בשיפוי הוא כיחס שבין המחזור הכספי של החבר לגבי המחזור הכספי הכולל של כל החברים האחראים לשלם למסלקה עקב ההפסד, במשך תקופה של 12 חודשים, המסתיימת ביום האחרון של החודש הקודם לחודש בו אירע המקרה שגרם להפסד.

10. חברות מאוחדות של הבנק משמשות כנאמנות למחזיקי אגרות-חוב ונדרשות לעקוב אחר קיום תנאי אגרות-החוב על-פי התחייבויות החברות המנפיקות ועל-פי דין. כמו-כן, עוסקות החברות בשירותי נאמנות לטובת הנהנים שונים בעלי כספים, זכויות ונכסים אחרים, להחזקתם ולניהולם על-פי הוראות בעליהם.

11. א. חברת ישראלכרט התחייבה לשפות דירקטורים ונושאי משרה אחרים בחברה כפי שיהיו מעת לעת. כתב השיפוי שאושר על-ידי האסיפה הכללית של ישראלכרט ביום 12 בפברואר 2012 באישור ועדת הביקורת והדירקטוריון, הותאם לשינויים בחקיקה. סכום השיפוי שתעמיד ישראלכרט מכוח ההתחייבות, לכל המבוטחים בחברה במצטבר, בגין אחד או יותר מאירועי השיפוי, לא יעלה על 30% מהונה לפי דוחותיה הכספיים האחרונים (שנתיים או רבעוניים) הידועים לפני התשלום בפועל.

ב. חברת פועלים אקספרס התחייבה לשפות דירקטורים ונושאי משרה אחרים בחברה כפי שיהיו מעת לעת. כתב השיפוי שאושר על-ידי האסיפה הכללית של פועלים אקספרס ביום 12 בפברואר 2012 באישור ועדת הביקורת והדירקטוריון, הותאם לשינויים בחקיקה. סכום השיפוי שתעמיד החברה מכוח ההתחייבות, לכל המבוטחים בחברה במצטבר, בגין אחד או יותר מאירועי השיפוי, לא יעלה על 50% מהונה לפי דוחותיה הכספיים האחרונים (שנתיים או רבעוניים) הידועים לפני התשלום בפועל.

ביאור 25 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ב. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

ג. חברת יורופי התחייבה לשפות דירקטורים ונושאי משרה אחרים בחברה כפי שיהיו מעת לעת. כתב השיפוי שאושר על-ידי האסיפה הכללית של יורופי ביום 12 בפברואר 2012 באישור וועדת הביקורת והדירקטוריון, הותאם לשינויים בחקיקה. סכום השיפוי שתעמיד החברה מכוח ההתחייבות, לכל המבוטחים בחברה במצטבר, בגין אחד או יותר מאירועי השיפוי, לא יעלה על 30% מהונה לפי דוחותיה הכספיים האחרונים (שנתיים או רבעוניים) הידועים לפני התשלום בפועל. ד. על-פי הסדר שבין חברת ישראלכרט וחברות כרטיסי האשראי לאומי קארד וכ.א.ל. שאושר על-ידי בית הדין להגבלים עסקיים ביום 7 במרץ 2012 (להלן: "ההסדר") החל מיום 1 ביולי 2014 ועד לסוף תקופת ההסדר (31 בדצמבר 2018) תעמוד עמלת המנפיק הממוצעת על 0.7%. ההסכם שנחתם בין הצדדים המפרט את תנאי הפעלת הממשק הטכני המשותף, הוגש לממונה לקבלת פטור מאישור הסדר כובל. ביום 25 בפברואר 2018, לאחר קבלת הערות הציבור, פרסם בנק ישראל את המתווה הסופי להפחתת העמלה הצולבת. המתווה להורדת העמלה הצולבת בעסקות חיוב נדחה יהיה כדלקמן: מיום 1 בינואר 2019 תרד העמלה הצולבת מ-0.7% ל-0.6%; מיום 1 בינואר 2020 תרד העמלה הצולבת מ-0.6% ל-0.575%; מיום 1 בינואר 2021 תרד העמלה הצולבת מ-0.575% ל-0.55%; מיום 1 בינואר 2022 תרד העמלה הצולבת מ-0.55% ל-0.525%; מיום 1 בינואר 2023 תרד העמלה הצולבת מ-0.525% ל-0.5%. לגבי העמלה המשולמת בעסקות חיוב מידי-החל מיום 1 בינואר 2021 תרד העמלה הצולבת מ-0.3% ל-0.275%. ומיום 1 בינואר 2023 תרד העמלה הצולבת מ-0.275% ל-0.250%.

ג. תביעות משפטיות

קבוצת הבנק (הבנק וחברות מאוחדות שלו) הינה צד להליכים משפטיים, לרבות בקשות לאישור תובענות ייצוגיות, שנקטו נגדה לקוחותיה, לקוחותיה בעבר וכן צדדים שלישיים שונים, שראו את עצמם נפגעים או ניזוקים מפעילותה במהלך עסקיה הרגיל. עילות התביעות נגד קבוצת הבנק שונות ומגוונות. סכום החשיפה הנוספת בשל תביעות שהוגשו נגד הבנק בנושאים שונים, שאפשרות התממשותן הינה אפשרית (Reasonably Possible), מסתכם ליום 31 בדצמבר 2017 בכ-164 מיליון ש"ח.

א. להלן פירוט התביעות, לרבות הבקשות לאישור וניהולן כתובענות ייצוגיות, בסכומים מהותיים למועד הגשתן (סכומי התביעות המופיעים להלן הינם בהתאם לסכומים הנקובים בכתבי התביעות), אשר לדעת הנהלת הבנק, בהסתמך על חוות דעת משפטיות באשר לסיכויי תביעות אלו, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות, במקום בו נדרשה הפרשה, בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים לכיסוי נזקים אפשריים עקב תביעות אלו.

1. ביום 11 בינואר 2017, הוגשו לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו כתב תביעה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית, נגד הבנק. המבקש העמיד את סכום התביעה על כ-590 מיליון ש"ח אך הוא מבקש להתיר לו לתקן את הסכום בהתאם לעובדות שיתבררו.

לטענת המבקש, הבנק גובה עמלות בגין החזרת שיקים, מלקוחות שחשבונום הוגבל במשיכת שיקים. לפי הטענה, גביית העמלות נעשית בניגוד להוראות הדין או בהתאם לתקנות שהותקנו בחוסר סמכות ובניגוד להוראות חקיקה ראשית. המבקש טוען בין היתר, כי מי שחשבונו הוגבל, אין לראות בשיקים שנמשכו על ידו שיקים, אלא פיסות נייר בלבד שאין באי כיבודן משום שירות המתיר גביית עמלה. לטענת המבקש, גביית עמלות בגין החזרת שיק מחמת כך שהחשבון מוגבל, הן בחשבון המושך והן בחשבון הנפרע, מהווה הפרת חובות החלות על הבנק ביחסיו עם לקוחותיו.

2. ביום 8 בדצמבר 2016 הוגשו לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז נגד חמישה בנקים והבנק בתוכם (להלן: "הבנקים המשיבים") כתב תביעה ובקשה לאישורה וניהולה כתובענה ייצוגית. התובע לא ציין בשלב זה את גובהו המשוער של הנזק אשר נגרם לטענתו לקבוצה, אך הוא מעריך אותו בסכום של 500 מיליון ש"ח לפחות.

עניינה של הבקשה היא בטענה, לפיה הבנקים המשיבים גבו עמלה בגין פעולה של העברת מטבע-חוץ שלא כדין כאשר תמחרו את העמלה באופן מדורג כך שייגבו שלוש "דרגות" שונות של עמלת מינימום. לטענת התובע בכך הפרו הבנקים המשיבים את חובותיהם החקוקות על-פי חוקים שונים. בדיון שנערך ביום 24 בדצמבר 2017, הורה בית המשפט על קבלת עמדת המפקחת על הבנקים בקשר למחלוקת נשוא התביעה.

3. ביום 27 באוקטובר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו תובענה ובקשה לאישורה וניהולה כתובענה ייצוגית כנגד פסגות קופות-גמל ופנסיה בע"מ (להלן: "פסגות") כמנהלת קופות-גמל. סכום התובענה הייצוגית עומד על 1 מיליארד ש"ח. המבקשים טוענים כי מדובר בתביעה משלימה לתביעה ייצוגית המפורטת בסעיף 9 להלן. עניינה של התובענה בביטוח חיים קבוצתי מסוג ריסק אשר נרכש על-ידי פסגות או קודמותיה כמנהלת קופות-גמל שונות עבור עמיתיה. פוליסות אלה נרכשו במימון העמיתים. פסגות הודיעה לבנק כי היא שומרת על כל זכויותיה בהתאם להסכם מכירת זכויות הניהול של קופת הגמל גדיש על-ידי גד גמולים חברה לניהול קופות-גמל בע"מ, שהינה חברת בת של הבנק, לפסגות.

המבקשים טוענים להפרת חובותיה של פסגות וקודמותיה, בכך שלא פעלו לקבלת תגמולי הביטוח מהחברה המבטחת ובכך סיכלו את העברתם למוטבי/יורשי העמית. עוד טוענים המבקשים כי פסגות וקודמותיה נמנעו מלהודיע למוטבי/יורשי העמית אודות דבר קיומה של פוליסת ביטוח החיים, זכות פסגות להגיש תביעה לקבלת תגמולי הביטוח, ואודות תקופת ההתיישנות הקצרה. פסגות הגישה בקשה להעברת הדין בבקשה לבית הדין לעבודה. הבקשה עודנה תלויה ועומדת.

ביאור 25 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ג. תביעות משפטיות (המשך)

4. ביום 9 ביוני 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בחוזו מרכז תביעה ובקשה מתוקנת לאישורה וניהולה כתובענה ייצוגית כנגד שלוש חברות כרטיסי אשראי ובתוכן חברת ישראלכרט בע"מ, שהינה חברת בת של הבנק. בקשה זו מחליפה את הבקשה שהוגשה כנגד אותן המשיבות ביום 28 באפריל 2014 ואשר לאחר הסתלקות המבקשים בה, אישר בית המשפט להמשיך ולנהלה על-ידי מבקשים חליפיים.

הטענה הבסיסית בבקשת האישור המתוקנת הינה, ששלוש חברות כרטיסי האשראי הן צד להסדר כובל שלא קיבל אישור כנדרש על-פי הדין ולפיו בעסקות דביט ו-Prepaid הן מעכבות אצלן שלא כדין כספים המגיעים לבתי עסק לאחר שהכסף נלקח כבר מחשבוננו של מחזיק הכרטיס וכמו-כן, הן מחייבות את בתי העסק בעמלה בלתי ראויה עבור עסקות אלו, שכן היא מחושבת על בסיס עמלה צולבת כנהוג בעסקות בתשלום נדחה. כמו-כן נטען כי סעיפים בהסכם בית עסק הינם סעיפים מקפחים בחוזה אחיד.

הנזק הנטען כנגד כל המשיבות נאמד על-ידי המבקשים בתרחיש "שמרני" על כ-4.2 מיליארד ש"ח, בתרחיש "סביר" על כ-6.9 מיליארד ש"ח ובתרחיש "קיצוני" על כ-8.4 מיליארד ש"ח.

ביום 12 במרץ 2017 קבע בית המשפט כי עניין העמלה הצולבת כלול לכאורה בפסק הדין של בית הדין להגבלים עסקיים ולפיכך, ההליכים הנוגעים לטענות בדבר צורך בהבהרה או בשינוי פסק הדין של בית הדין להגבלים עסקיים אינם יכולים להתבצע במסגרת תובענה ייצוגית. לאור זאת, הסכימו הצדדים כי המשך ההליכים ידחה על מנת לאפשר למבקש למצות הליכים אחרים שבכוונתו לנקוט. ביום 16 באוקטובר 2017 הגיש המבקש המרצת פתיחה לבית הדין להגבלים עסקיים המבקשת כי בית הדין יצהיר שהעמלה הצולבת לכרטיסי הדביט לא אושרה על ידו במסגרת האישור שניתן לעמלה הצולבת בכרטיסי החיוב הנדחה. בד בבד, פנה המבקש לבית המשפט המחוזי הדין בבקשה וביקש את דחיית המשך הדיון בתיק עד לאחר הכרעת בית הדין להגבלים עסקיים בהמרצת הפתיחה שהוגשה לו.

5. ביום 24 ביוני 2015 הוגשו לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו תביעה ובקשה לאישורה וניהולה כתובענה ייצוגית נגד הבנק. סכומה של התביעה הנקוב בכתב התביעה הינו כ-500 מיליון ש"ח.

עניינה של הבקשה בטענה, כי לקוחות הבנק אשר היו או הינם זכאים לחסות תחת הגדרת "עסק קטן", כקבוע בכללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות), תשס"ח-2008, שילמו עמלות שלא בהתאם לתעריפון החל על עסק קטן, ומבלי שהבנק יידע לקוחות אלו כי קיימת האפשרות לסווגם כעסק קטן. לנוכח בקשות אישור דומות שהוגשו נגד בנקים אחרים, הוגשה ביום 24 ביולי 2017, בקשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב לאיחוד הדיון בבקשות השונות. טרם התקבלה החלטה בבקשה.

6. ביום 7 ביולי 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו תביעה ובקשה לאישורה וניהולה כתובענה ייצוגית כנגד מספר חברות כרטיסי אשראי ובתוכן חברת ישראלכרט בע"מ וחברת פועלים אקספרס בע"מ, שתיהן חברות בת של הבנק. סכום התביעה הייצוגית הועמד על סך של 200 מיליון ש"ח כנגד כל הנתבעות.

לטענת התובעים, האופן על-פיו מבצעות המשיבות את ההמרה לש"ח של עסקות המבוצעות במטבע-חוץ אינו ראוי, מהווה עמלה נוספת שלא ניתן בגינה גילוי ראוי ללקוחות וכי בכך מפרות המשיבות הוראות חוק שונות.

במהלך השנים, הוגשו על-ידי מבקשים שונים, מספר בקשות להכרה בתביעות כייצוגיות בנושאים הדומים לטענות דלעיל כנגד משיבים שונים ("הבקשות הנוספות") וכן הוגשו בקשות לאיחוד התיקים על-ידי חלק מהמבקשים. ביום 25 באוקטובר 2015 החליט בית המשפט לאחד את התביעה דנן עם חלק מהבקשות הנוספות וביניהן גם עם התביעה המפורטת בסעיף 8 להלן, הצדדים הגישו סיכומים וממתינים להחלטת בית המשפט. ביום 1 במרץ 2018 התקבל פסק דין הדוחה את "הבקשות". ביום 21 במרץ 2018 נודע לבנק כי הוגש ערעור לבית המשפט העליון על פסק הדין.

7. ביום 12 בינואר 2014 הוגשו נגד הבנק לבית המשפט המחוזי מרכז תביעה ובקשה לאישורה וניהולה כתובענה ייצוגית. סכום התביעה הייצוגית הנקוב בכתב התביעה הוא 546 מיליון ש"ח.

לטענת המבקשים, הבנק התקשר בהסדר עם קבוצת ישראלכרט להנפקת כרטיסי אשראי בנקאיים עבור לקוחותיו שהתנאים שנקבעו באותו הסדר הובילו לכך שעמלת דמי הכרטיס המשולמת על-ידי לקוחות הבנק לקבוצת ישראלכרט היא הגבוהה ביותר ביחס לעמלות שמשלמים לקוחותיהם של בנקים אחרים שהתקשרו עם קבוצת ישראלכרט להנפקת כרטיסי אשראי בנקאיים. לטענת המבקשים, הבנק פועל בניגוד עניינים ומעדיף את אינטרס הבנק וקבוצת ישראלכרט על פני אינטרס לקוחות הבנק.

ביאור 25 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ג. תביעות משפטיות (המשך)

8. ביום 28 באוגוסט 2013 הוגשו לבית המשפט המחוזי תל-אביב-יפו תביעה ובקשה לאישורה וניהולה כתובענה ייצוגית נגד חמישה בנקים והבנק בתוכם וכן נגד המפקח על הבנקים, נגיד בנק ישראל והממונה על הגבלים עסקיים כמשיבים פורמליים. סכומה הכולל של התביעה כנגד כל הבנקים הועמד על סכום של כ-10.5 מיליארד ש"ח. המבקשים טענו, שהבנקים הנתבעים גובים שלא כדין וללא מתן גילוי נאות ללקוחות, עמלה הקשורה לפעילות של המרה ומשלוח של מטבע-חוץ. לטענתם, לקוח המבצע פעולת המרה של מטבע-חוץ, משלם בגין שירותי ההמרה עמלה נוספת על זו המפורטת בתעריפון הבנק, שהיא, כך נטען, הפרש בין השער בו קונים הבנקים מטבע-חוץ בשוק הבינבנקאי לבין השער בו הם מוכרים מטבע-חוץ ללקוחות וזאת, ללא גילוי נאות ובניגוד לדין. כן נטען כי בפעילות זאת הבנקים המשיבים מקיימים ביניהם הסדר כובל.

לאחר הגשת התביעה המקורית תוקנה התביעה מספר פעמים לבקשת המבקשים וביום 4 בפברואר 2014 הוגשה בקשת אישור מתוקנת במסגרתה, בין היתר, הוספה טענה לפיה עסקות המרה של מטבע-חוץ לפי "שער הזמנה" הן "עסקות עתידיות" והבנק הפר לכאורה את הוראות הדין בקשר עם עסקות אלו, וכמו-כן תוקן סכום התביעה המקורית לסכום של כ-11 מיליארד ש"ח ("התובענה המתוקנת"). בהמשך, ביום 23 באפריל 2015, הגישו המבקשים בהתאם להחלטת בית המשפט, בקשה לאישור תובענה ייצוגית מתוקנת ומקוצרת ("הבקשה המקוצרת").

במהלך השנים, הוגשו על-ידי מבקשים שונים, מספר בקשות להכרה בתביעות כייצוגיות בנושאים הדומים לטענות דלעיל כנגד משיבים שונים ("הבקשות הנוספות") והוגשו בקשות לאיחוד תיקים על-ידי חלק מהמבקשים. ביום 25 באוקטובר 2015 החליט בית המשפט לאחד את הבקשה המקוצרת עם חלק מהבקשות הנוספות וביניהן גם התביעה המפורטת בסעיף 6 לעיל. ביום 1 במרץ 2018 התקבל פסק דין הדוחה את ה"בקשות". ביום 22 במרץ 2018 נודע לבנק כי הוגש ערעור לבית המשפט העליון על פסק הדין.

9. בשנת 2012 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו תביעה ובקשה להכיר בה כתובענה ייצוגית, נגד פסגות קופות-גמל ופנסיה בע"מ (להלן: "פסגות") בתפקידה כמנהלת קופת-גמל גדיש, סכום התביעה הייצוגית הועמד על כ-3,840 מיליון ש"ח. הבקשה אושרה על-ידי בית המשפט. טענות המבקשת נוגעות לניהולם של כספים בחשבונות עמיתים שהלכו לעולמם. בין היתר היא טוענת, כי פסגות לא עושה די כדי לייצע מוטבים על קיומה של הקופה, כי פסגות מערימה קשיים על מוטבים המבקשים לקבל מידע על הקופה וכן כי פסגות העלתה את דמי הניהול בחשבונות עמיתים שנפטרו ללא משלוח הודעה מוקדמת. פסגות הודיעה לבנק כי ככל שיתברר במהלך בירור התובענה כי יש עילות הנוגעות לאופן ניהול קופת גדיש עת נוהלה על-ידי גדיד פועלים בע"מ לשעבר גדיד-גמולים חברה לניהול קופות-גמל בע"מ, שהינה חברת בת של הבנק (להלן: "גדיד") בתקופה שקדמה ליום 24 במרץ 2008 (מועד השלמת מכירת זכויות הניהול של קופת הגמל גדיש על-ידי גדיד-גמולים לפסגות גמל), פסגות שומרת על זכויותיה לשיפוי מגדיד בערבות הבנק, בהתאם להסכם המכר שנחתם בין הצדדים. במרץ 2016 הוגשה בקשה לתיקון כתב התביעה במסגרתה מבוקש להגדיל את סכום התביעה נגד פסגות לכ-10 מיליארד ש"ח (להלן: "סכום התביעה המוגדל"). יצוין כי סכום התביעה המוגדל מתייחס לכלל קופות הגמל המנוהלות על-ידי פסגות (ולא רק לגדיש) וביחס לגדיש, גם לתקופה שלאחר רכישתה על-ידי פסגות (במרץ 2008). עוד יצוין כי כמחצית מסכום התביעה המוגדל, מתייחס לכספים המצויים בחשבונות העמיתים המנוהלים על-ידי פסגות והסעד המבוקש לגביהם הינו סעד הצהרתי בלבד. בין הצדדים מתקיים הליך גישור.

10. ביום 21 בספטמבר 2011 הוגשו לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז נגד שלושה בנקים והבנק בתוכם (להלן: "הבנקים המשיבים") כתב תביעה ובקשה לאישורה וניהולה כתובענה ייצוגית. סכומה הכולל של התביעה כנגד כל הבנקים המשיבים הועמד על סכום של 927 מיליון ש"ח ואילו חלקו של הבנק הועמד על סכום של 280 מיליון ש"ח.

עילתה של התביעה, לטענת המבקשים, הינה בגביית יתר הנובעת, כביכול, מגבייה אסורה של "ריבית דריבית" בהלוואות לדיור שלקחו המבקשים מהבנקים המשיבים וכן מכך, שבחישובי הריבית מתעלמים הבנקים המשיבים מכך שהריבית כבר שולמה ושתשלומים קודמים פרעו גם חלק מהקרן. עמדת המפקח על הבנקים שהוגשה לבקשת בית המשפט תמכה בעמדת הבנקים ולפיה, במקרה בו הריבית שנקבעה בהסכם ההלוואה לדיור נקבעה במונחים שנתיים וההלוואה נפרעת בתשלומים חודשיים יש לחלק את הריבית השנתית שנקבעה בהסכם ההלוואה ב-12.

ביום 16 באוגוסט 2015 ניתן פסק דין הדוחה את בקשת האישור. ביום 7 בדצמבר 2015 ערערו המבקשים על פסק הדין לבית המשפט העליון.

11. ביום 16 באוגוסט 2010 הוגשה ל-US Bankruptcy Court of the Southern District of New York (להלן: "Bankruptcy Court") תביעה נגד Bank Hapoalim (Switzerland) Ltd, חברת בת בבעלות מלאה של הבנק (להלן: "הפועלים שוויץ") ונגד אחרים. התובעת, Fairfield Sentry Ltd באמצעות מפרקיה (להלן: "הקרן"), היא קרן שבה השקיעו לקוחות הפועלים שוויץ. תביעה זו תוקנה והורחבה. התביעה עומדת על סך של כ-27 מיליון דולר ארצות-הברית. התביעה נגד הפועלים שוויץ היא אחת מתביעות דומות רבות שהקרו הגישה, ושבהן נדרשים נתבעים שונים להשיב לקרן את כל הפדיונות שמשכו מהקרן במהלך מספר שנים קודם לפירוקה (להלן: "תביעות Fairfield").

במהלך חודש ספטמבר 2011 התקבלה החלטה של בית המשפט ב-British Virgin Island (איי הבתולה) (מקום התאגדותה של הקרן), לפיה הקרן קיבלה בשעתו תמורה נאותה עבור כספי הפדיונות שנמשכו ממנה. הערעור על החלטה בפני ה-Eastern Caribbean Court of Appeal נדחה. בקשת רשות ערעור של הקרן ל-Privy Council באנגליה נדחתה אף היא. בשלב זה, הדיון בתביעת Fairfield בפני ה-Bankruptcy Court מעוכב. כמו-כן, החליט בית המשפט הפדרלי בניו-יורק, בחודש ספטמבר 2011, כי ל-Bankruptcy Court אין סמכות עניינית לדון בתביעות Fairfield. עם זאת, בדיון בתביעת השבה דומה הקשורה לפרשת מיידוף, החליט בית המשפט הפדרלי בניו-יורק, בחודש ינואר 2013, כי ל-Bankruptcy Court יש סמכות להמליץ על ממצאים עובדתיים מוצעים ומסקנות משפטיות.

ביאור 25 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ג. תביעות משפטיות (המשך)

בנוסף לתביעה הנ"ל, הגיש ביום 29 במרץ 2012 עורך-דין ארוינג פיקרד, המפרק של Bernard L LLC. Securities Investment Madoff (להלן: "מיידוף") תביעה נגד הבנק ונגד הפועלים שוויץ ל-Bankruptcy Court. התביעה היא בסכום של כ-27.5 מיליוני דולר ארצות-הברית, מתוך זה כ-26 מיליוני דולר נגד הפועלים שוויץ. בתביעה, נדרשים הנתבעים להשיב לקופת הפירוק של מיידוף, פדיונות שנמשכו מהקרן ומקרן Kingate בתקופה שלפני חדלות הפירעון של מיידוף. המדובר בקרנות שבהן השקיעו בשעתם לקוחות הבנק ולקוחות הפועלים שוויץ, וקרנות אלה מצידן השקיעו כספן במיידוף. יש לציין, כי חלק ניכר מהסכומים הנדרשים להשבה בתביעה זו (כ-22 מיליוני דולר מתוך 27.5 מיליוני דולר) חופפים לסכומים הנתבעים בתביעה שהגישה הקרן והמפורטת לעיל, ולפיכך נראה כי אין חשש לכפל תשלום בגין סכומים חופפים אלה.

ב. כמו-כן, תלויות ועומדות נגד קבוצת הבנק תביעות, לרבות בקשות לאישור תובענות ייצוגיות, כמפורט להלן שלדעת הנהלת הבנק, בהסתמך על חוות דעת משפטיות, לא ניתן בשלב זה להעריך את סיכויי הליכים משפטיים אלו ולפיכך לא בוצעה ביגום הפרשה:

1. ביום 4 בדצמבר 2017 הוגשו לבית המשפט המחוזי בחיפה כתב תביעה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית נגד הבנק. התביעה אינה נוקבת בסכום אך המבקש מעריך שסכום התביעה גדול מ-5 מיליוני ש"ח. לטענת המבקש, הבנק נמנע מלצרף באופן יזום, לשירות מסלול בסיסי, חשבונות של לקוחות עם מוגבלויות העומדים בתנאים מסוימים, על אף הוראות התיקון לכללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות) שנכנס לתוקף ביום 1 בספטמבר 2016 והמחייב אותו לעשות זאת.

2. ביום 4 בדצמבר 2017 הוגשו לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז כתב תביעה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית נגד הבנק ונגד ישראלכרט בע"מ ופועלים אקספרס בע"מ, שתיהן חברות בת של הבנק (להלן ביחד: "הנתבעים"). סכום התביעה הנקוב בכתב התביעה הינו 180 מיליוני ש"ח. לטענת המבקשים, בחודש דצמבר 2013 העלו הנתבעים את גובה עמלת דמי הכרטיס ללקוחות הבנק, על-ידי שינוי מדרג ההנחות והפטורים מעמלת דמי כרטיס וזאת בחוסר תום לב ותוך עשיית עושר ולא במשפט.

3. ביום 15 בנובמבר 2017 הוגשו לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז כתב תביעה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית נגד הבנק. התביעה אינה נוקבת בסכום אך המבקש מעריך שסכום התביעה גדול מ-2.5 מיליוני ש"ח. עניינה של התביעה בטענה, כי הבנק גובה מלקוחותיו דמי ניהול פיקדון ניירות-ערך בגין ניירות-ערך שבעבר נסחרו בבורסה ונמחקו מהמסחר ובגין ניירות-ערך שמעולם לא נרשמו למסחר בבורסה וזאת בניגוד לדין.

4. ביום 27 ביוני 2017 הוגשו לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד כתב תביעה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית נגד הבנק. התביעה אינה נוקבת בסכום. עניינה של הבקשה בטענה כי הבנק גבה עמלת ליווי פיננסי שלא כדין מיחידים או עסקים קטנים, כאשר כלל במסגרת עמלה זו אחוז מכלל העלות של בניית הדירה בתוספת עלות הקרקע ולא רק אחוז מהאשראי שהעמיד הבנק ללקוח.

5. ביום 27 בפברואר 2017 הוגשו לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד כתב תביעה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית נגד ארבעה בנקים והבנק בתוכם. התביעה אינה נוקבת בסכום. עניינה של התביעה בטענה לפיה הבנק גובה עמלת פקיד מלקוחותיו, בבצעם פעולה של הפקדת שיקים ומזומנים, גם במקרה בו המכונות האוטומטיות לשירות עצמי בהן ניתן לבצע את ההפקדה ולשלם עמלה בערוץ ישיר בלבד, אינן תקינות ולא קיימת למעשה אפשרות סבירה לבצע את הפעולות בערוץ ישיר. בעקבות הסדר דיוני בין הצדדים, הבקשה תידון במאוחד עם בקשה בנושא דומה שהוגשה נגד בנק אחר.

ביאור 25 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ד. במהלך שנת 2011, בעקבות הודעת רשויות שוויץ לבנק הפועלים (שוויץ) בע"מ (להלן: "הפועלים שוויץ"), כי מספר בנקים שוויצריים ובהם הפועלים שוויץ נחקרים על-ידי רשויות של ארצות-הברית בקשר עם חשד או חשש לסיכונים ללקוחות אמריקאים בהעלמת מס מרשויות ארצות-הברית, מסר הפועלים שוויץ לרשויות שוויץ מידע סטטיסטי אודות עסקיו עם לקוחות אמריקאים על מנת שיעבירו אותו לרשויות ארצות-הברית. ביום 29 באוגוסט 2013 פורסם כי שלטונות ארצות-הברית ושוויץ הגיעו להסדר ("ההסדר השוויצרי") לפיו בנקים שוויצריים מקטיגוריה 2 אשר יבחרו להצטרף להסדר השוויצרי יועמדו בתנאים (ביניהם, תשלום קנס, מסירת מידע נרחב אודות החשבונות של לקוחותיהם האמריקאים, אודות כספים שהתקבלו מבנקים אחרים ועוד), לא יועמדו לדין בארצות-הברית בקשר עם עניינים המהווים חלק מהסדר זה. ההסדר השוויצרי מגדיר "קטגוריה 2" כקטגוריה שמתייחסת לבנקים שאינם נתונים לחקירה ושיכולים להצטרף להסדר ולחתום על הסכם אי העמדה לדין (Non-Prosecution Agreement). באותו היום הודיע משרד המשפטים האמריקאי במכתב לבא כוחו של הפועלים שוויץ, כי בהתאם להוראות ההסדר, בנק הפועלים שוויץ לא ייכלל בו בהיותו נתון לחקירה. במכתב האמור לא פורטו טענות או דרישות כלשהן.

החל מראשית שנת 2015 התקבלו בבנק דרישות ובקשות מאת משרד המשפטים האמריקאי (ה-DOJ) ומחלקת השירותים הפיננסיים של מדינת ניו-יורק (ה-NYDFS) לקבלת נתונים, מידע ומסמכים מקבוצת הבנק בקשר עם פעילות קבוצת הבנק מול לקוחות אמריקאים. קבוצת הבנק, בסיוע יועציה המשפטית, העבירו וממשיכים להעביר ל-DOJ, ל-NYDFS ול-Federal Reserve בניו-יורק נתונים, מידע ומסמכים ככל שהדבר ניתן ובגבולות הדין. החקירה ואיסוף המידע והמסמכים כמו גם עדכון ותיקוף מאגר המידע הכמותי ביחס ללקוחות האמריקאים של הבנק בישראל ובבנק הפועלים שוויץ (לרבות הסניף בלוקסמבורג והסניף בסינגפור אשר נסגר בשנת 2012) טרם הסתיימו. כחלק מהחקירה הועברו לרשויות בארצות-הברית נתונים ומידע כמותי אודות לקוחות אמריקאים בבנק ובפועלים שוויץ הגם שעדכון המאגר טרם הושלם. כמו-כן, לבקשת ה-DOJ הנתונים הכמותיים, המתודולוגיה ואופן הבדיקות שערכה קבוצת הבנק נבדקים ומתוקפים במקביל באמצעות צדדים שלישיים (Independent Examiner). אף הליך זה טרם הושלם.

בשלב זה, משהחקירה לא הסתיימה, טרם הושגה הסכמה עם הרשויות האמריקאיות בדבר סוג, אופי ומתכונת ההסדר או ההסדרים המוסכמים (אם ישגו) ובכלל זה האם יגובש הסדר כולל לקבוצת הבנק או הסדרים נפרדים ושונים לבנק ולהפועלים שוויץ. קיים מנעד של אפשרויות לדרגת החומרה של ההסדרים ולמידת האחריות לביצוע עבירות על הדין האמריקאי שיידרשו בנק הפועלים והפועלים שוויץ לקחת על עצמם במסגרת הסדר או הסדרים מוסכמים (אם ישגו). הסדר או הסדרים מוסכמים כאמור יכול שיהיו מסוג של Non-Prosecution Agreement, Deferred Prosecution Agreement או Plea Agreement. שורה של שיקולים עלולים להשפיע לרעה על ההסדר או ההסדרים (אם ישגו) ובכללם טענות אפשרויות ביחס לפעולות מסוימות של בכירים לשעבר בהפועלים שוויץ שעלו במסגרת החקירה, אופי והיקף שיתוף הפעולה עם ה-DOJ וקביעות ביחס לחומרת המעשים והיקפי הפעילות.

בשלב זה, טרם החל בין נציגי הבנק לבין הרשויות האמריקאיות משא ומתן בדבר הסכומים שתידרש קבוצת הבנק לשלם לרשויות האמריקאיות במסגרת הסדר או הסדרים מוסכמים אפשריים עמן וטרם הוגדרו המתודולוגיות לחישובם. לפיכך, לא ניתן לדעת בשלב זה האם חישוב איה מרכיביו של הסדר אפשרי יתבסס על המתודולוגיה הקבועה בהנחיות הענישה בדין האמריקאי (United States Sentencing Guidelines), או, לחלופין, על המתודולוגיה המיושמת בהסדרים המבוצעים תחת קטגוריה 2 להסדר השוויצרי (אשר למיטב ידיעת הבנק לא יושמה בעבר ביחס למוסדות פיננסיים בגין פעילות מחוץ לשוויץ). כמו-כן, טרם סוכמו הקריטריונים לקביעת אוכלוסיית הלקוחות שביגנה עלולה קבוצת הבנק להידרש לשלם לרשויות האמריקאיות או הרכיבים שעליהם יבוסס חישוב התשלום על-פי הסדר אפשרי בהתייחס לאוכלוסיית הלקוחות הרלוונטית. בין הרכיבים עליהם מבוססים הסדרים בתיקים דומים עם ה-DOJ מנמים, בין היתר, רכיב של תשלום בגין סכום אובדן המס שנגרם לרשויות המס בארצות-הברית בגין לקוחות אמריקאים (להלן: "רכיב אובדן המס"), רכיב ההכנסות שהפיקה קבוצת הבנק מלקוחות אמריקאים (להלן: "רכיב ההכנסות מלקוחות אמריקאים") ורכיב של קנס עונשי (להלן: "רכיב הקנס"). הגם שמדובר ברכיבים נפרדים ושונים על-פי הדין האמריקאי, למיטב ידיעת הבנק, קיימת תחליפיות מסוימת בין רכיבים אלו, באופן שמקשה לחזות אילו רכיבים יכללו בהסדר, ככל שיוגבש. יתרה מכך, בחינת המידע הפומבי הקיים ביחס להסדרים בתיקים דומים של ה-DOJ בבנקים אחרים אשר לא היו רשאים להיכלל בקטגוריה 2 של התוכנית השוויצרית מעלה כי קיימת שונות רבה בין המתודולוגיות אשר יושמו בכל הסדר, באופן שמקשה על הסתמכות על הסדרים אלה לקביעת המתודולוגיות שלפיהן יחושבו הסכומים שתידרש קבוצת הבנק לשלם ל-DOJ.

בטרם השלמת עדכון ותיקוף מאגר הלקוחות האמריקאים והגעה להסכמות עם הרשויות האמריקאיות בדבר הקריטריונים לקביעת אוכלוסיית הלקוחות הרלוונטיים לחישוב, התקופות הרלוונטיות לחישוב, רכיבי החישוב ואופן החישוב קבוצת הבנק ויועציה המשפטית אינם יכולים להעריך באופן מהימן את היקף או טווח החשיפה.

עם זאת, כעולה מהסדרים של בנקים אחרים ומשיחות שהתקיימו עם ה-DOJ במהלך החודשים האחרונים בהן נדונו היבטים מסוימים הנוגעים לאופן חישוב הסכומים שתידרש קבוצת הבנק לשלם, אגב תהליך איסוף הנתונים והמידע שעודנו נמשך, מעריך הבנק, כי הסכומים שתידרש קבוצת הבנק לשלם ל-DOJ יכללו, לכל הפחות, את השבת סכומי רכיב אובדן המס שנגרם לרשויות המס בארצות-הברית על-ידי לקוחות אמריקאים מסוימים שקיבלו מקבוצת הבנק שירותים מסוימים (כדוגמת, בין היתר, חשבונות קוד, הלוואות גב-אל-גב או ניהול חשבון באמצעות חברות המאגדות במדינות אף-שור). ההפרשה שכלל הבנק בדוחותיו מבוססת על רכיב זה וחושבה בהתבסס על המידע הכמותי הקיים בידי קבוצת הבנק נכון למועד פרסום הדוחות הכספיים בגין לקוחות אלה. המידע שעל בסיסו בוצעה ההפרשה עודנו כפוף לעדכון ולתיקוף. לפיכך, אפשר שקבוצת הבנק תידרש לשלם גם בגין לקוחות אמריקאים נוספים, עם זאת אפשר שטענות קבוצת הבנק ביחס ללקוחות מסוימים תתקבלנה ואילו יוחרגו מהאוכלוסייה הרלוונטית לתשלום.

ההפרשה הכלולה בדוחותיו הכספיים בקשר עם החשיפה ל-DOJ מתייחסת לרכיב אובדן המס בלבד (שלהערכת הבנק הינו גבוה מסכום רכיב ההכנסות מלקוחות אמריקאים) ואינה כוללת רכיב של קנס עונשי או רכיב הכנסות מלקוחות אמריקאים. ההפרשה גם אינה מתבססת על האפשרות של יישום נוסחת קטגוריה 2 ביחס לפעילות שוויץ של הפועלים שוויץ. המשמעות הכספית של הוספת רכיבים אלה, כולם או חלקם, או יישום הנוסחה כאמור יכול שתהא משמעותית.

ביאור 25 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

הגם שהבנק מעריך שהוא צפוי לשלם סכומים גם ביחס ל-NYDFS במסגרת הסדר עם ה-NYDFS לכשיגובש, ואפשר שסכומים אלה יהיו משמעותיים, בשלב זה קבוצת הבנק ויועציה המשפטיים אינם יודעים להעריך באופן מהימן את היקף החשיפה בעניין זה.

בהתבסס על האמור ועל המידע הכמותי בדבר אוכלוסיית הלקוחות האמריקאים הקיים בידי קבוצת הבנק נכון למועד פרסום הדוח, מידע אשר כפוף לעדכון ולתיקוף כאמור, הגדיל הבנק ברבעון הרביעי של שנת 2017 את סכום ההפרשה בקשר עם החשיפה הנובעת מחקירת הרשויות האמריקאיות בסך של כ-79.5 מיליון דולר, המתווספים לסך כולל של כ-268.5 מיליון דולר אשר הופרשו בעבר. כך שסכום ההפרשה הכולל בעניין זה עומד, נכון ליום 31 בדצמבר 2017, על סך השווה לכ-348 מיליון דולר (כ-1,207 מיליון ש"ח), סכום זה כולל גם הפרשה בגין חשיפה לסכומים כלפי רשויות אחרות בארצות-הברית (שאינן ה-DOJ) בשיעור של 30% מסכום ההפרשה בגין ה-DOJ. זאת, בהמשך להוראת הפיקוח על הבנקים שניתנה לבנק ביחס לדוחות הכספיים של הבנק ליום 31 בדצמבר 2016 לאחר שהפיקוח על הבנקים בחן את הנסיבות ומטעמי שמרנות מקצועית.

בשלב זה, בהתבסס בין היתר על עמדת יועציו המשפטיים והמקצועיים, אין ביכולתו של הבנק להעריך באופן מהימן את היקף החשיפה או טווח החשיפה בנושא זה. עם זאת, הבנק מעריך, כי היקף החשיפה הכוללת גדול מסכום ההפרשה שכלל הבנק בדוחותיו באופן שבו הסכומים הכוללים שתשלם קבוצת הבנק במסגרת הסדרים עם הרשויות האמריקאיות (אם יושגו), יהיו גבוהים משמעותית מסכום ההפרשה, הגם שאין ביכולתו, כאמור לעיל, לאמוד סכומים אלו. בהתאם לכללי החשבונאות החלים על הבנק, לצורך הכללת ההפרשה בדוחות הכספיים ערכה קבוצת הבנק מספר תרחישים להפסד הצפוי מהשלכות החקירה. מאחר ואין ביכולתו של הבנק לקבוע מי מהתרחישים האמורים מהווה אומדן טוב יותר להפסד הצפוי, ההפרשה שכלל הבנק מחושבת על בסיס התרחיש המינימלי מבין התרחישים האמורים בהתבסס על המידע הכמותי הקיים בידי קבוצת הבנק נכון למועד פרסום הדוח. יודגש כי יועציו המשפטיים של הבנק אינם יודעים להעריך את ההסתברות להתקיימות איזה מהתרחישים האמורים אשר נערכו כאמור מטעמים חשבונאיים לצורכי הכללת הפרשה בדוחות, ויכול שקיימים גם תרחישים נוספים. אפשר גם שבמסגרת הסדר עם הרשויות האמריקאיות תהא רשאית קבוצת הבנק להחריג לקוחות מסוימים מהאוכלוסייה הרלוונטית לתשלום, או לבצע הפחתות אחרות לסכומי התשלום, החרגות או הפחתות אלה, כמו גם תוספות אפשריות לאוכלוסיית הרלוונטית, לא יושמו במסגרת חישוב ההפרשה. יודגש כי אין בביצוע הפרשה זו או בפרוט היקפי החשיפה כאמור, משום הודאה בטענה כלשהיא שעלולה לעלות כנגד קבוצת הבנק על-ידי הרשויות בארצות-הברית או על-ידי כל גורם אחר.

ה. במהלך שנת 2015 הגיש משרד המשפטים האמריקאי לבית המשפט הפדרלי בניו-יורק, כתב אישום נגד בכירים בארגון הכדורגל הבינלאומי (FIFA) ואחרים, בעבירות שוחד, תרמית ועבירות קשורות. בחודש דצמבר 2015 פורסם כתב אישום חדש אשר החליף את כתב האישום המקורי (Superseding Indictment). על-פי כתב האישום המקורי וה-Superseding Indictment נאשמים מסוימים החזיקו חשבונות בבנק הפועלים (שוויץ) בע"מ וביצעו עסקות כספיות הקשורות לכאורה לפרשה, בחשבונות אלה.

על פי המדווח, כחלק מהפרשה חוקרות הרשויות האמריקאיות גם מוסדות פיננסים שונים. במסגרת זו, נחקרת גם קבוצת הבנק, בחשד להפרות חוק, בקשר עם חשבונות בנק שהוחזקו בקבוצת הבנק על-ידי נאשמים מסוימים המעורבים בפרשה. במסגרת זו נמסרו לבנק צווי גילוי מסמכים ובקשות שונות לקבלת מידע וחומרים. בכפוף להוראות החוקים הרלוונטיים החלים על הגופים השונים בקבוצת הבנק, נמסרו לרשויות מידע ומסמכים בהיקף משמעותי. כמו-כן, משרד המשפטים האמריקאי קיים ראיונות עם חלק מעובדי הבנק. קבוצת הבנק מתקדמת בצורה משמעותית בביצועה של חקירה פנימית שהיא מנהלת בקשר עם נושא זה באמצעות עורכי דין חיצוניים, והיא משתפת פעולה עם הרשויות.

על פי חוות דעת יועציה המשפטיים של קבוצת הבנק לא ניתן בשלב זה להעריך האם קבוצת הבנק תישא בחבות כלשהי במישור הפלילי, האזרחי או הרגולטורי בנושא זה, ולפיכך לא נכללה הפרשה בדוחות הכספיים.

ו. יישויות בעלות זכויות משתנות (VIE)

הבנק מספק קווי נזילות לגופי איגוח שבהם צדדים שלישיים משמשים כיוצרים. הקווים המסופקים על-ידי הבנק מהווים חלק קטן יחסית מסך קווי הנזילות של אותם גופי איגוח. הבנק אינו מספק חיזוקי אשראי לגופים אלו. סך קווי הנזילות המסופקים לגופי איגוח כאמור לעיל ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכם ב-173 מיליוני ש"ח (50 מיליוני דולר), בהשוואה ל-192 מיליוני ש"ח (50 מיליוני דולר) בסוף שנת 2016. עד ליום 31 בדצמבר 2017 לא בוצעה משיכה מאף אחד מהקווים האלו. בהתחשב בעובדה שבדרך כלל הבנק מספק חלק קטן יחסית מסך קווי הנזילות לגופי איגוח אלו ואינו מספק להם תמיכה מסוגים אחרים, הבנק קבע כי הוא אינו מחזיק בזכויות משתנות אשר הופכות אותו לנהנה העיקרי ב-VIE כלשהן של אותם גופי איגוח.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 26 שיעבודים והגבלות אחרות

(א) ניירות-ערך במטבע-חוץ, המוחזקים על-ידי קבוצת הבנק בחו"ל, שיתרתם ליום 31 בדצמבר 2017 מסתכמת ב-1.8 מיליארד ש"ח (31 בדצמבר 2016: 2.1 מיליארד ש"ח), משועבדים בעיקר להבטחת פיקדונות הציבור (באמצעות ה-FDIC) בהתאם להוראות הרשויות השלטוניות בארצות-הברית ובגין הלוואות מוניטריות שנתקבלו מבנקים מרכזיים באותן מדינות.

(ב) הבנק חבר במסלוקת היורוקליר שהינה מערכת סליקה לניירות-ערך הנסחרים בשווקים הבינלאומיים. לצורך פעילות בניירות-ערך באמצעות המסלוקה הנ"ל וכבטוחה לקו אשראי שהעמיד מפעיל המסלוקה לטובת הבנק, שיעבד הבנק מזומנים וניירות-ערך שיתרתם ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכמה ב-60 מיליון דולר (208 מיליון ש"ח). (31 בדצמבר 2016: כ-60 מיליון דולר (230 מיליון ש"ח)).

(ג) אגרות-חוב, שיתרתן ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכמה ב-367 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2016: 484 מיליון ש"ח), שועבדו להבטחת פיקדונות שנתקבלו במסגרת עסקות מכירה של נכסים בתנאי רכישה חוזרת (Repurchase Agreements).

(ד) הבנק חבר במסלוקת המעו"ף בע"מ ובמסלוקת הבורסה בע"מ. לצורך פעילות המסלוקות להבטחת עסקות שהבנק אחראי להן, שיעבד הבנק אגרות-חוב בחשבונות שנפתחו לשם כך במסלוקות הנ"ל.

יתרת אגרות-החוב המשועבדות ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכמה ב-2.1 מיליארד ש"ח (יתרה מקסימלית במהלך שנת 2017 4.1 מיליארד ש"ח).

יתרת אגרות-החוב המשועבדות ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכמה ב-4.2 מיליארד ש"ח (יתרה מקסימלית במהלך שנת 2016 5.6 מיליארד ש"ח).

בנוסף לביטחונות המפורטים לעיל, הבנק הפקיד ביטחונות במזומן בסך של 27 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2016: 21 מיליון ש"ח) לטובת קרן הסיכונים של מסלוקת הבורסה וסך של 103 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2016: 99 מיליון ש"ח) לטובת קרן הסיכונים של מסלוקת המעו"ף. סכום הביטחונות שנדרשים חברי המסלוקות להפקיד מתעדכן מעת לעת על-פי תקנוני המסלוקות.

(ה) הבנק וחברות מאוחדות מתקשרים עם צדדים נגדיים בהסכמים מסוג CSA (Credit Support Annex) שנועדו למזער את סיכוני האשראי ההדדיים הנוצרים בין בנקים במסחר בנגזרים. על-פי ההסכמים, מבוטעת מדידה תקופתית של השווי ההוגן של התחייבויות וזכויות הצדדים בנוגע לעסקות בנגזרים, ואם החשיפה נטו של אחד הצדדים עוברת סף שנקבע מראש, אזי אותו צד יעביר לצד השני העברה לתיחום החשיפה עד למועד המדידה הבא.

ליום 31 בדצמבר 2017 העמידה קבוצת הבנק לטובת צדדים נגדיים, פיקדונות בשווי של 600 מיליון דולר (31 בדצמבר 2016: 479 מיליון דולר).

(ו) בחודש יולי 2008 נחתם הסכם בין הבנק לבין בנק ישראל, במסגרתו התחייב בנק ישראל לתת לבנק מסגרת הלוואות עד לסך כולל של 1 מיליארד ש"ח, וזאת, לצורך מילוי התחייבויות הבנק כספק נזילות בש"ח של ה-CLS Bank International.

כתנאי להעמדת הלוואות, הבנק חתם על אגרת-חוב על-פיה שיעבד בשעבוד צף ראשון בדרגה, לטובת בנק ישראל, את זכויותיו לקבלת סכומים וחיובים כספיים בש"ח, המגיעים ו/או שיגיעו לבנק מפעם לפעם מלקוחותיו, שהינם תאגידים, שהתאגדו לפי דיני מדינת ישראל (להלן: "הלקוחות החייבים") ואשר אינם מפרגים בהחזר לבנק של אשראים כלשהם שקיבלו מהבנק, בגין אשראים בש"ח, שמשך החיים הממוצע (מח"מ) של כל אשראי לא עולה על 3 שנים, שניתנו ו/או שיינתנו על-ידי הבנק ללקוחות החייבים, וזאת, עד לסך כולל של 1.1 מיליארד ש"ח.

(ז) המקורות של ניירות-ערך שהתקבלו ואשר הבנק רשאי למכור או לשעבד, לפי שווי הוגן, לפני השפעת הקיזוזים:

31.12.16	31.12.17	
375	684	ניירות-ערך שנרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
484	367	ניירות-ערך שנמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
529	396	פירוט ניירות-ערך אשר שועבדו למלווים:
		ניירות-ערך זמינים למכירה

ניירות-ערך אלה הועמדו כביטחון למלווים אשר רשאים למכור או לשעבד אותם.

(ח) אגרות-החוב המשועבדות כמפורט לעיל, אשר המלווים אינם רשאים למכור או לשעבדן:

31.12.16	31.12.17	
6,283	3,917	תיק זמין למכירה

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 27 פעילות במכשירים נגזרים – היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון

א. סכום נקוב של מכשירים נגזרים

31 בדצמבר 2017					
סך-הכל	חוזי סחורות ואחרים	חוזים בגין מניות	חוזי מטבע-חוץ	חוזי ריבית	
				שקל-מדד	אחר
1. נגזרים מגזרים*					
2,076	-	-	2,076	-	-
חוזי Forward					
9,922	-	-	-	9,922	-
Swaps					
11,998	-	-	2,076	9,922	-
סך-הכל נגזרים מגזרים					
מתוך זה חוזי החלפת שיעורי ריבית (Swaps) בהם התאגיד הבנקאי הסכים לשלם שיעור ריבית קבוע					
7,843	-	-	-	7,843	-
2. נגזרי ALM**					
3,221	-	-	-	3,221	-
חוזי Futures					
177,826	157	-	140,233	14,065	23,371
חוזי Forward					
חוזי אופציה אחרים:					
37,869	193	2,712	14,212	20,752	-
אופציות שנכתבו					
35,036	176	941	14,230	19,689	-
אופציות שנקנו					
658,468	-	9,073	42,737	598,078	8,580
Swaps					
912,420	526	12,726	211,412	655,805	31,951
סך-הכל נגזרי ALM					
מתוך זה חוזי החלפת שיעורי ריבית (Swaps) בהם התאגיד הבנקאי הסכים לשלם שיעור ריבית קבוע					
306,428	-	-	-	298,671	7,757
3. נגזרים אחרים*					
10,752	-	10,752	-	-	-
חוזי Futures					
חוזי אופציה שנסחרים בבורסה:					
14,719	-	10,996	3,723	-	-
אופציות שנכתבו					
14,719	-	10,996	3,723	-	-
אופציות שנקנו					
59	-	-	-	59	-
Swaps					
40,249	-	32,744	7,446	59	-
סך-הכל נגזרים אחרים					
מתוך זה חוזי החלפת שיעורי ריבית (Swaps) בהם התאגיד הבנקאי הסכים לשלם שיעור ריבית קבוע					
59	-	-	-	59	-
4. נגזרי אשראי וחוזי החלפת מטבע-חוץ ספוט					
121	121	-	-	-	-
נגזרי אשראי בהם התאגיד הבנקאי ערב					
50	50	-	-	-	-
נגזרי אשראי בהם התאגיד הבנקאי מוטב					
10,593	-	-	10,593	-	-
חוזי החלפת מטבע-חוץ ספוט					
975,431	697	45,470	231,527	665,786	31,951
סך-כל הסכום הנקוב					

* למעט נגזרי אשראי וחוזי החלפת מטבע-חוץ ספוט.

** נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 27 פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

א. סכום נקוב של מכשירים נגזרים (המשך)

סך-הכל	ליום 31 בדצמבר 2016					
	חוזי סחורות ואחרים	חוזים בגין מניות	חוזי מטבע-חוץ	חוזי ריבית		
				אחר	שקל-מדד	
						1. נגזרים מגזרים*
3,236	-	-	3,236	-	-	חוזי Forward
9,915	-	-	-	9,915	-	Swaps
13,151	-	-	3,236	9,915	-	סך-הכל נגזרים מגזרים
6,725	-	-	-	6,725	-	מתוך זה חוזי החלפת שיעורי ריבית (Swaps) בהם התאגיד הבנקאי הסכים לשלם שיעור ריבית קבוע
						2. נגזרי ALM**
3,810	-	-	-	3,810	-	חוזי Futures
200,000	95	-	163,734	15,827	20,344	חוזי Forward
						חוזי אופציה אחרים:
51,608	302	3,440	16,794	31,072	-	אופציות שנכתבו
50,701	280	1,599	17,236	31,586	-	אופציות שנקנו
516,592	-	10,442	47,008	451,336	7,806	Swaps
822,711	677	15,481	244,772	533,631	28,150	סך-הכל נגזרי ALM
235,451	-	-	-	228,361	7,090	מתוך זה חוזי החלפת שיעורי ריבית (Swaps) בהם התאגיד הבנקאי הסכים לשלם שיעור ריבית קבוע
						3. נגזרים אחרים*
588	-	588	-	-	-	חוזי Futures
						חוזי אופציה שנסחרים בבורסה:
7,646	-	5,272	2,374	-	-	אופציות שנכתבו
7,646	-	5,272	2,374	-	-	אופציות שנקנו
132	-	-	-	132	-	Swaps
16,012	-	11,132	4,748	132	-	סך-הכל נגזרים אחרים
66	-	-	-	66	-	מתוך זה חוזי החלפת שיעורי ריבית (Swaps) בהם התאגיד הבנקאי הסכים לשלם שיעור ריבית קבוע.
						4. נגזרי אשראי וחוזי החלפת מטבע-חוץ ספוט
135	135	-	-	-	-	נגזרי אשראי בהם התאגיד הבנקאי ערב
50	50	-	-	-	-	נגזרי אשראי בהם התאגיד הבנקאי מוטב
15,999	-	-	15,999	-	-	חוזי החלפת מטבע-חוץ ספוט
868,058	862	26,613	268,755	543,678	28,150	סך-כל הסכום הנקוב

* למעט נגזרי אשראי וחוזי החלפת מטבע-חוץ ספוט.

** נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 27 פעילות במכשירים נגזרים – היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

ב. שווי הוגן ברוטו של מכשירים נגזרים

31 בדצמבר 2017						
סך-הכל	חוזי סחורות ואחרים	חוזים בגין מניות	חוזי מטבע-חוץ	חוזי ריבית		
				שקל-מדד	אחר	
1. נגזרים מגזרים*						
107	-	-	57	50	-	שווי הוגן ברוטו חיובי
206	-	-	7	199	-	שווי הוגן ברוטו שלילי
2. נגזרי ALM***						
11,097	11	147	4,250	6,244	445	שווי הוגן ברוטו חיובי
11,060	11	137	4,040	6,407	465	שווי הוגן ברוטו שלילי
3. נגזרים אחרים*						
808	-	767	41	-	-	שווי הוגן ברוטו חיובי
808	-	767	41	-	-	שווי הוגן ברוטו שלילי
4. נגזרי אשראי						
נגזרי אשראי בהם התאגיד הבנקאי ערב:						
1	1	-	-	-	-	שווי הוגן ברוטו חיובי
12,013	12	914	4,348	6,294	445	סך-הכל שווי הוגן ברוטו חיובי ⁽³⁾
-	-	-	-	-	-	סכומי שווי הוגן שקודזו במאזן
12,013	12	914	4,348	6,294	445	יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים ⁽¹⁾
1,818	9	797	797	125	90	(1) מזה: יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים שאינם כפופים להסדר התחשבות נטו או הסדרים דומים***
12,074	11	904	4,088	6,606	465	סך-הכל שווי הוגן ברוטו שלילי ⁽⁴⁾
-	-	-	-	-	-	סכומי שווי הוגן שקודזו במאזן
12,074	11	904	4,088	6,606	465	יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים ⁽²⁾
1,879	8	877	884	109	1	(2) מזה: יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים שאינם כפופים להסדר התחשבות נטו או הסדרים דומים***

* למעט נגזרי אשראי.

** נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.

*** לעניין זה הסדר התחשבות נטו, הינו הסדר העומד בתנאים המשפטיים והתפעוליים שניקבעו לעניין קיזוז בנספח ג' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 בדבר מדידה והלימות הון.

(3) מתוך זה שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים משובצים בסך של 0 מיליוני ש"ח.

(4) מתוך זה שווי הוגן ברוטו שלילי של מכשירים נגזרים משובצים בסך של 25 מיליוני ש"ח.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 27 פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

ב. שווי הוגן ברוטו של מכשירים נגזרים (המשך)

סך-הכל	ליום 31 בדצמבר 2016					
	חוזי סחורות ואחרים	חוזים בגין מניות	חוזי מטבע-חוץ	חוזי ריבית		
				שקל-מדד	אחר	
						1. נגזרים מגזרים*
61	-	-	10	51	-	שווי הוגן ברוטו חיובי
301	-	-	7	294	-	שווי הוגן ברוטו שלילי
						2. נגזרי ALM***
11,467	25	270	3,682	7,020	470	שווי הוגן ברוטו חיובי
11,916	23	264	3,908	7,199	522	שווי הוגן ברוטו שלילי
						3. נגזרים אחרים*
392	-	368	23	1	-	שווי הוגן ברוטו חיובי
391	-	368	23	-	-	שווי הוגן ברוטו שלילי
						4. נגזרי אשראי
						נגזרי אשראי בהם התאגיד הבנקאי ערב:
3	3	-	-	-	-	שווי הוגן ברוטו חיובי
11,923	28	638	3,715	7,072	470	סך-הכל שווי הוגן ברוטו חיובי ⁽³⁾
-	-	-	-	-	-	סכומי שווי הוגן שקוזזו במאזן
11,923	28	638	3,715	7,072	470	יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים ⁽¹⁾
1,500	11	441	877	112	59	(1) מזה: יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים שאינם כפופים להסדר התחשבות נטו או הסדרים דומים***
12,608	23	632	3,938	7,493	522	סך-הכל שווי הוגן ברוטו שלילי ⁽⁴⁾
-	-	-	-	-	-	סכומי שווי הוגן שקוזזו במאזן
12,608	23	632	3,938	7,493	522	יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים ⁽²⁾
1,927	5	601	1,204	115	2	(2) מזה: יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים שאינם כפופים להסדר התחשבות נטו או הסדרים דומים***

* למעט נגזרי אשראי.

** נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.

*** לעניין זה הסדר התחשבות נטו, הינו הסדר העומד בתנאים המשפטיים והתפעוליים שניקבעו לעניין קיזוז בנספח ג' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 בדבר מדידה והלימות הון.

(3) מתוך זה שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים משובצים בסך של 7 מיליוני ש"ח.

(4) מתוך זה שווי הוגן ברוטו שלילי של מכשירים נגזרים משובצים בסך של 21 מיליוני ש"ח.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 27 פעילות במכשירים נגזרים – היקף, סיכונים אשראי ומועדי פירעון (המשך)

ג. סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים לפי צד נגדי לחוזה

31 בדצמבר 2017					
סך-הכל	אחרים	ממשלות ובנקים מרכזיים	דילרים/ ברוקרים	בנקים	בורסות
12,013	3,960	83	1,872	6,019	79
שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים ⁽¹⁾					
סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:					
(7,648)	(626)	-	(1,600)	(5,422)	-
הפחתת סיכון אשראי בגין מכשירים פיננסיים					
(1,084)	(513)	(36)	(128)	(407)	-
הפחתת סיכון אשראי בגין ביטחון במזומן שהתקבל					
3,281	2,821	47	144	190	79
סכום נטו של נכסים בגין מכשירים נגזרים					
9,966	4,074	82	1,616	3,924	270
סיכון אשראי חוץ-מאזני בגין מכשירים נגזרים ⁽²⁾					
21,979	8,034	165	3,488	9,943	349
סך-הכל סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים					
12,074	2,893	44	2,420	6,261	456
יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים ⁽³⁾					
סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:					
(7,648)	(626)	-	(1,600)	(5,422)	-
מכשירים פיננסיים					
4,426	2,267	44	820	839	456
סכום נטו של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים					

31 בדצמבר 2016					
סך-הכל	אחרים	ממשלות ובנקים מרכזיים	דילרים/ ברוקרים	בנקים	בורסות
11,923	2,814	3	1,888	6,886	332
שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים ⁽¹⁾					
סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:					
(8,240)	(965)	-	(1,688)	(5,587)	-
הפחתת סיכון אשראי בגין מכשירים פיננסיים					
(1,101)	(7)	-	(191)	(903)	-
הפחתת סיכון אשראי בגין ביטחון במזומן שהתקבל					
2,582	1,842	3	9	396	332
סכום נטו של נכסים בגין מכשירים נגזרים					
8,843	3,462	75	1,259	4,044	3
סיכון אשראי חוץ-מאזני בגין מכשירים נגזרים ⁽²⁾					
20,766	6,276	78	3,147	10,930	335
סך-הכל סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים					
12,608	1,538	53	3,131	7,555	331
יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים ⁽³⁾					
סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:					
(8,240)	(965)	-	(1,688)	(5,587)	-
מכשירים פיננסיים					
4,368	573	53	1,443	1,968	331
סכום נטו של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים					

- (1) מתוך זה, שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים משובצים בסך של 0 מיליוני ש"ח (31.12.16: 7 מיליוני ש"ח).
 (2) סיכון אשראי חוץ-מאזני בגין מכשירים נגזרים (לרבות בגין מכשירים נגזרים עם שווי הוגן שלילי), כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לווה.
 (3) מתוך זה, שווי הוגן ברוטו שלילי של מכשירים נגזרים משובצים בסך של 25 מיליוני ש"ח (31.12.16: 21 מיליוני ש"ח).

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 27 פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכונים אשראי ומועדי פירעון (המשך)

ד. פירוט מועדי פירעון (סכומי ערך נקוב)

31 בדצמבר 2017				
סך-הכל	מעל 5 שנים	מעל שנה ועד 5 שנים	מעל 3 חודשים ועד שנה	עד 3 חודשים
				חוזי ריבית
31,951	6,426	11,688	9,174	שקל-ממד
665,786	106,375	366,767	103,559	אחר
231,527	16,271	28,075	48,996	חוזי מטבע-חוץ
45,470	8	6,244	8,489	חוזים בגין מניות
697	-	139	251	חוזי סחורות ואחרים (כולל נגזרי אשראי)
975,431	129,080	412,913	170,469	סך-הכל
31 בדצמבר 2016				
סך-הכל	מעל 5 שנים	מעל שנה ועד 5 שנים	מעל 3 חודשים ועד שנה	עד 3 חודשים
868,058	126,704	275,401	226,156	239,797

ה. מכשירים פיננסיים נגזרים - בקרת סיכונים

(1) הבנק מבצע עסקות במכשירים פיננסיים נגזרים, כחלק מניהול הסיכונים הפיננסיים (חשיפות בסיס, ריבית ונזילות) וכן כשירות ללקוחותיו. הבנק מיעד מעת לעת חלק מהמכשירים הנגזרים כמכשירים מגדרים בגידורי שווי הוגן או גידורי תזרים מזומנים. המכשירים הנגזרים המגדרים נמדדים על-פי הכללים המפורטים בביאור 1(ה)6.

(2) סוגי העסקות העיקריים בהן הבנק פועל הינן:

- עסקות אקדמה (Forward)
- חוזה בין שני צדדים, לרכישה ולמכירה של כמות מוגדרת של סחורות, מטבעות, ריביות או מכשירים פיננסיים אחרים (להלן: נכסי בסיס), שיבוצע בתאריך עתידי ובמחיר מוגדר מראש.
- חוזים עתידיים סחירים בבורסות, לרכישה או למכירה של כמות יחידות סטנדרטיות של נכסי בסיס, שיבוצעו בתאריך עתידי, ובמחיר מוגדר מראש.
- עסקות החלפה (Swap)
- חוזה להחליף במועד העסקה כמות מוגדרת של נכסי בסיס, עם התחייבות הדדית להחליף חזרה בתאריך עתידי את הפריטים שהוחלפו.
- אופציות (Options)
- חוזה המקנה, תמורת תשלום פרמיה, את הזכות לרכוש (Call) או למכור (Put) נכסי בסיס במחיר, בכמות ובזמן נקובים מראש.
- עסקות למסירה מיידית (Spot)

עסקת חליפין בין שני מטבעות על-פי שער מוסכם מראש, לביצוע תוך יומיים.

(3) הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים כרוכה במספר סיכונים, כמפורט להלן:

סיכון אשראי - סכום ההפסד המירבי לבנק אם הצד הנגדי לא יעמוד בתנאי החוזה.

סיכון שוק - הסיכון הנוצר בשל התנודות בשווי המכשיר הפיננסי הנגזר, כתוצאה משינוי מחירי השוק, כגון: שערי חליפין, שיעורי ריבית, וכדומה.

סיכון נזילות - סיכון הנובע מכך שלא ניתן יהיה לסגור חשיפה במהירות על-ידי סילוקה במזומן או על-ידי יצירת חשיפה הפוכה.

סיכון תפעולי - הסיכון הנובע מתפעול שגוי של העסקות ממועד קשירתן ועד לסיום ההתחשבות בגינן, הן בשל טעויות אנוש והן כתוצאה מכשל מיכוני בתפעול.

סיכונים השוק וסיכונים הנזילות הנובעים מן הפעילות מנוהלים ונמדדים באופן שוטף במערכות מיכון ייעודיות הידועות בשווקים הבינלאומיים לתחומים אלה, כגון Algorithmics-I Devon, Summit וכן במערכות מיכון אשר פותחו על-ידי הבנק.

סיכון האשראי הנובע מן העסקות במכשירים פיננסיים נגזרים ביחס לצד הנגדי לעסקות נמדד, בדרך כלל, על-ידי הפעלת מקדמים שמרניים על הסכומים הנומינליים של העסקות, וכן בגישת התרחישים.

הנושאים התפעוליים הנובעים מהפעילות נבדקים ומבוקרים באופן שוטף על-ידי יחידה ייעודית.

השימוש במכשירים נגזרים כחלק מניהול הפעילות השוטפת של הבנק (לא למסחר) מכוון להשגת יעדים ועמידה במגבלות כפי שאושרו על-ידי הדירקטוריון (חשיפות בסיס, ריבית ונזילות).

ביאור 27 פעילות במכשירים נגזרים – היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

הבנק פועל במתכונת של מתן שירות מקיף ללקוחותיו להגנה ולהשקעה במכשירים פיננסיים נגזרים באמצעות חדרי העסקות. הפעילות במכשירים פיננסיים בתחומי המסחר מיועדת לתת מענה לצרכי הלקוחות, תוך לקיחת סיכון מוגבל ומבוקר בהתאם להרשאות ההרשאות לפעילות והסיכון נמדדים, לפי העניין, במונחים של רגישות לגורמי סיכון (כגון ווגא), של הפסד תיאורטי בתרחישים לרבות תרחיש קיצוני, במונחי VaR ובמונחים של סכומים נומינליים. במקרים מסוימים מכתוב הנוהל גם הגבלת ההפסד באמצעות הוראת STOP LOSS.

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים

שיוך לקוחות למגזרי הפעילות הפיקוחיים

- הדיווח על מגזרי פעילות הינו בהתאם למתכונת ולסיווגים שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים, כמפורט להלן.
- **מגזר בנקאות פרטית:** אנשים פרטיים אשר היתרה של תיק נכסיהם הפיננסיים עולה על 3 מיליוני ש"ח.
  - **מגזר משקי בית:** אנשים פרטיים, למעט לקוחות הנכללים בבנקאות פרטית.
  - **מגזר עסקים זעירים וקטנים:** עסקים שמחזור פעילותם השנתי קטן מ-50 מיליוני ש"ח.
  - **מגזר עסקים בינוניים:** עסקים שמחזור פעילותם השנתי גדול או שווה ל-50 מיליוני ש"ח וקטן מ-250 מיליוני ש"ח.
  - **מגזר עסקים גדולים:** עסקים שמחזור פעילותם השנתי גדול או שווה ל-250 מיליוני ש"ח.
  - **מגזר ניהול פיננסי:** כולל פעילות למסחר, פעילות ניהול נכסים והתחייבויות, פעילות השקעה ריאלית ופעילויות נוספות, כהגדרתן בהוראות המפקח על הבנקים. בהתאם להוראות המעבר, בדוחות אלו לא נכלל גילוי נפרד אודות מגזר הניהול הפיננסי.
  - **מגזר גופים חסודיים:** כולל קופות-גמל, קרנות נאמנות, קרנות פנסיה, קרנות השתלמות, חברות ביטוח, בהתאם להגדרות המפקח על הבנקים.
  - **מגזר אחר:** כולל רווחים מיעודות ותוצאות אחרות הקשורות לזכויות עובדים שלא שויכו למגזרי הפעילות האחרים, פעילויות שלא שויכו למגזרים האחרים והתאמות בין סך-כל הפריטים המיוחסים למגזרים לבין סך-כל הפריטים בדוח הכספי המאוחד. בנוסף, נכללת במגזר זה פעילות בכרטיסי אשראי שבאחריות בבנקים אחרים, שאינם שייכים לקבוצת הבנק. כמו-כן, כוללות תוצאות המגזר הפרשות והוצאות משפטיות ואחרות בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים.

כאשר מחזור ההכנסות של לקוח עסקי אינו מייצג את היקף הפעילות שלו, הסיווג נעשה בהתאם לאמור להלן: כאשר סך החבות של הלקוח העסקי שווה או גדולה מ-100 מיליון ש"ח יסווג הלקוח למגזר עסקים גדולים. כאשר סך החבות שלו מתחת ל-100 מיליון ש"ח, יסווג הלקוח למגזר הפעילות הפיקוחי הרלוונטי לפי סך הנכסים במאזן של העסק, בהתאם לכללים שנקבעו בהוראה.

בהתאם להוראות המעבר שקבע הפיקוח על הבנקים, כאשר לבנק אין מידע לגבי מחזור ההכנסות של לקוח עסקי, אשר אין לו חבות לבנק או שהחבות שלו אינה עולה על 80 אלפי ש"ח, יסווג הלקוח לפי סך נכסיו הפיננסיים בבנק (לרבות פיקדונות כספיים, תיקי ניירות-ערך ונכסים כספיים אחרים), בהתאם לכללים שפורטו בהוראת הפיקוח על הבנקים.

יצוין כי הבנק ביצע פעולות שונות להשגת המידע על מחזור הפעילות של הלקוחות העסקיים. עם זאת, בהיעדר מידע על מחזור הפעילות, סיווג הלקוח נקבע על בסיס הערכות ואומדנים המבוססים על היכרות הבנק עם הלקוח ופעילותו. הבנק פועל להשלמת הנתונים ללקוחות אלה וסיווג מספרי ההשוואה כשנדרש.

סיווג מחדש למספרי ההשוואה

מספרי ההשוואה לשנים 2016 ו-2015 סווגו מחדש כדלהלן:

1. היתרות הקשורות לפעילות אשראי ישראלכרט שבאחריות בבנקים אחרים, סווגו ממגזר "אחר" למגזר משקי בית ועסקים זעירים, על מנת לשקף פעילות זו בתוך המגזרים אליהם משויכים הלקוחות.
2. מסים על הכנסה – סווגו מחדש על מנת לייחס באופן ספציפי את ההפרשה למס בין המגזרים, ובפרט – השפעת שינוי בשיעור המס יוחסה למגזר "אחר". לפירוט נוסף בדבר אופן חלוקת הוצאות המסים – ראה [ביאור 28](#) להלן.
3. כחלק מהיישום ההדרגתי של הוראת בנק ישראל בוצע מהלך של טיוב נתונים והשלמת נתוני מחזור פעילות ללקוחות עסקיים. כתוצאה מכך, השתנה המגזר הפיקוחי של לקוחות מסוימים. מספרי ההשוואה סווגו מחדש על מנת לשקף באופן נאות את השינוי.
4. ההוצאות התפעוליות סווגו מחדש על מנת להתאים את ייחוס ההוצאות לשינויים שבוצעו בסיווגי הלקוחות במהלך שנת 2017, וכן, עודכן התמחור ללקוח בעקבות ביצוע מהלך של מעבר לקוחות בעלי סממנים עסקיים מהבנקאות הפרטית והאישית בסניף למחלקה העסקית בסניף.

לפירוט בדבר חלוקת תוצאות הפעילות בין המגזרים השונים המבוצעת בהלימה לכללי החלוקה המשמשים את הבנק בגישת ההנהלה – ראה [ביאור 28](#) להלן.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017					
פעילות ישראל					
משקי בית	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים	עסקים בינוניים	עסקים גדולים	
4,103	38	2,551	822	1,651	הכנסות ריבית מחיצוניים
(292)	(125)	(77)	(49)	(145)	הוצאות ריבית לחיצוניים
					הכנסות ריבית, נטו:
3,811	(87)	2,474	773	1,506	מחיצוניים
(758)	211	(193)	(112)	(467)	בינמגזרי
3,053	124	2,281	661	1,039	סך הכנסות ריבית, נטו
					הכנסות שאינן מריבית:
6	1	9	14	37	הכנסות מימון שאינן מריבית
2,214	183	1,226	336	675	עמלות והכנסות אחרות
2,220	184	1,235	350	712	סך הכנסות שאינן מריבית
5,273	308	3,516	1,011	1,751	סך הכנסות
					הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
631	-	521	(396)	(472)	הוצאות תפעוליות ואחרות:
4,322	150	1,805	360	544	לחיצוניים
(149)	49	214	19	43	בינמגזרי
4,173	199	2,019	379	587	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
469	109	976	1,028	1,636	רווח (הפסד) לפני מסים
192	39	370	379	604	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד)
277	70	606	649	1,032	רווח (הפסד) לאחר מסים
-	-	-	-	-	חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות
277	70	606	649	1,032	רווח (הפסד) נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(4)	-	-	-	-	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
273	70	606	649	1,032	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017								
סך-הכל	פעילות חו"ל				פעילות ישראל			
	סך-הכל פעילות חו"ל	אחר	פעילות עסקית	אנשים פרטיים	סך-הכל פעילות ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים
10,889	869	197	653	19	10,020	-	805	50
(2,192)	(245)	(148)	(86)	(11)	(1,947)	-	(911)	(348)
8,697	624	49	567	8	8,073	-	(106)	(298)
-	(119)	(73)	(76)	30	119	-	1,061	377
8,697	505	(24)	491	38	8,192	-	955	79
637	58	59	(1)	-	579	3	491	18
5,296	213	57	105	51	5,083	207	86	156
5,933	271	116	104	51	5,662	210	577	174
14,630	776	92	595	89	13,854	210	1,532	253
323	37	(1)	34	4	286	-	-	2
9,616	1,113	348	452	313	8,503	495	687	140
-	(3)	10	(17)	4	3	(10)	(203)	40
9,616	1,110	358	435	317	8,506	485	484	180
4,691	(371)	(265)	126	(232)	5,062	(275)	1,048	71
2,077	16	(52)	53	15	2,061	53	397	27
2,614	(387)	(213)	73	(247)	3,001	(328)	651	44
17	-	-	-	-	17	-	17	-
2,631	(387)	(213)	73	(247)	3,018	(328)	668	44
29	21	19	(2)	4	8	-	12	-
2,660	(366)	(194)	71	(243)	3,026	(328)	680	44

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017					
פעילות ישראל					
משקי בית	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים	עסקים בינוניים	עסקים גדולים	
115,180	1,869	59,684	27,074	49,459	יתרה ממוצעת של נכסים ⁽¹⁾
-	-	-	-	-	מזה: השקעות בחברות כלולות ⁽¹⁾
115,559	1,865	60,529	27,617	50,348	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, ברטון ⁽¹⁾
118,132	1,824	63,302	28,385	53,290	יתרת האשראי לציבור, ברטון, לסוף תקופת הדיווח
733	-	943	389	512	יתרת חובות פגומים
686	1	218	-	-	יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום
122,974	31,697	57,489	20,761	45,112	יתרה ממוצעת של התחייבויות ⁽¹⁾
123,963	32,695	48,373	19,561	37,320	מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור ⁽¹⁾
123,759	31,788	57,412	20,700	36,661	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
91,222	2,784	69,718	39,386	61,788	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ⁽¹⁾⁽²⁾
90,071	2,506	75,135	40,650	61,858	יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ⁽²⁾
71,519	45,119	24,098	15,564	85,091	יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ⁽¹⁾⁽³⁾
פיצול הכנסות ריבית, נטו:					
2,786	23	2,167	620	981	מרווח מפעילות מתן אשראי
267	101	114	41	57	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
-	-	-	-	1	אחר
3,053	124	2,281	661	1,039	סך-הכל הכנסות ריבית, נטו

(1) יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרה לתחילת רבעון או לתחילת חודש.
 (2) נכסים משוקללים בסיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון (ניהול בנקאי תקין 201).
 (3) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות-ערך של לקוחות.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017								
סך-הכל	פעילות חו"ל				פעילות ישראל			
	סך-הכל פעילות חו"ל	אחר	פעילות עסקית	אנשים פרטיים	סך-הכל פעילות ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים
450,131	41,466	24,848	15,963	655	408,665	110	152,989	2,300
174	-	-	-	-	174	-	174	-
274,652	16,830	-	16,175	655	257,822	-	-	1,904
282,507	15,157	-	14,695	462	267,350	-	-	2,417
2,664	87	-	52	35	2,577	-	-	-
913	8	-	4	4	905	-	-	-
414,795	28,065	11,037	12,331	4,697	386,730	16	54,849	54,819
340,777	25,456	8,438	12,321	4,697	315,321	-	-	53,409
347,351	20,858	7,563	9,962	3,333	326,493	-	-	56,173
320,753	21,760	471	19,596	1,693	298,993	2,801	25,358	5,936
324,772	20,911	671	18,535	1,705	303,861	3,819	23,020	6,802
979,201	20,441	-	13,653	6,788	958,760	2,532	59,768	655,069
9,951	688	192	480	16	9,263	-	2,658	28
(1,137)	(322)	(354)	10	22	(815)	-	(1,436)	41
(117)	139	138	1	-	(256)	-	(267)	10
8,697	505	(24)	491	38	8,192	-	955	79

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017									
סך-הכל	מגזר בנקאות פרטית				מגזר משקי בית				
	סך-הכל	אחר	כרטיסי אשראי	הלוואות לדיור	סך-הכל	אחר	כרטיסי אשראי	הלוואות לדיור	
4,141	38	19	-	19	4,103	2,324	207	1,572	הכנסות ריבית מחיצונים
(417)	(125)	(125)	-	-	(292)	(292)	-	-	הוצאות ריבית לחיצונים
									הכנסות ריבית, נטו:
3,724	(87)	(106)	-	19	3,811	2,032	207	1,572	מחיצונים
(547)	211	224	-	(13)	(758)	339	(2)	(1,095)	בינמגזרי
3,177	124	118	-	6	3,053	2,371	205	477	סך הכנסות ריבית, נטו
									הכנסות שאינן מריבית:
7	1	1	-	-	6	6	-	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
2,397	183	145	38	-	2,214	1,051	1,103	60	עמלות והכנסות אחרות
2,404	184	146	38	-	2,220	1,057	1,103	60	סך הכנסות שאינן מריבית
5,581	308	264	38	6	5,273	3,428	1,308	537	סך הכנסות
									הוצאות בגין הפסדי אשראי
631	-	-	-	-	631	545	100	(14)	הוצאות תפעוליות ואחרות:
4,472	150	120	28	2	4,322	3,208	901	213	לחיצונים
(100)	49	49	-	-	(149)	(149)	-	-	בינמגזרי
4,372	199	169	28	2	4,173	3,059	901	213	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
									רווח לפני מסים
578	109	95	10	4	469	(176)	307	338	הפרשה למסים על הרווח
231	39	35	3	1	192	(65)	133	124	רווח לאחר מסים
347	70	60	7	3	277	(111)	174	214	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(4)	-	-	-	-	(4)	-	(4)	-	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
343	70	60	7	3	273	(111)	170	214	

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017									
סך-הכל	מגזר בנקאות פרטית				מגזר משקי בית				
	סך-הכל	אחר	כרטיסי אשראי	הלוואות לדיור	סך-הכל	אחר	כרטיסי אשראי	הלוואות לדיור	
117,049	1,869	540	415	914	115,180	36,759	15,034	63,387	יתרה ממוצעת של נכסים ⁽¹⁾
117,424	1,865	548	399	918	115,559	37,230	14,585	63,744	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו ⁽¹⁾
119,956	1,824	489	507	828	118,132	38,728	15,056	64,348	יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח
733	-	-	-	-	733	714	19	-	יתרת חובות פגומים
687	1	-	-	1	686	95	-	591	יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום
154,671	31,697	31,697	-	-	122,974	122,968	-	6	יתרה ממוצעת של התחייבויות ⁽¹⁾
154,658	31,695	31,695	-	-	122,963	122,963	-	-	מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור ⁽¹⁾
155,547	31,788	31,788	-	-	123,759	123,759	-	-	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
94,006	2,784	1,267	983	534	91,222	40,625	12,880	37,717	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ⁽¹⁾⁽²⁾
92,577	2,506	1,085	958	463	90,071	39,500	12,644	37,927	יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ⁽²⁾
116,638	45,119	45,119	-	-	71,519	71,519	-	-	יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ⁽¹⁾⁽³⁾
פיצול הכנסות ריבית נטו:									
2,809	23	17	-	6	2,786	2,104	205	477	מרווח מפעילות מתן אשראי
368	101	101	-	-	267	267	-	-	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
3,177	124	118	-	6	3,053	2,371	205	477	סך-הכל הכנסות ריבית, נטו

- (1) יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרה לתחילת רבעון או לתחילת חודש.
 (2) נכסים משוקללים בסיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון (ניהול בנקאי תקין 201).
 (3) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות-ערך של לקוחות.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017										
סך-הכל	מגזר עסקים גדולים			מגזר עסקים בינוניים			מגזר עסקים קטנים וזעירים			
	סך-הכל	אחר	בינוני ונדל"ן	סך-הכל	אחר	בינוני ונדל"ן	סך-הכל	אחר	בינוני ונדל"ן	
5,024	1,651	1,238	413	822	469	353	2,551	1,869	682	הכנסות ריבית מחיצונים
(271)	(145)	(135)	(10)	(49)	(41)	(8)	(77)	(71)	(6)	הוצאות ריבית לחיצונים
										הכנסות ריבית, נטו:
4,753	1,506	1,103	403	773	428	345	2,474	1,798	676	מחיצונים
(772)	(467)	(362)	(105)	(112)	(48)	(64)	(193)	(99)	(94)	בינמגזרי
3,981	1,039	741	298	661	380	281	2,281	1,699	582	סך הכנסות ריבית, נטו
										הכנסות שאינן מריבית:
60	37	36	1	14	14	-	9	9	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
2,237	675	512	163	336	175	161	1,226	1,021	205	עמלות והכנסות אחרות
2,297	712	548	164	350	189	161	1,235	1,030	205	סך הכנסות שאינן מריבית
752	259	259	-	49	49	-	444	444	-	מזה: הכנסות מכרטיסי אשראי
6,278	1,751	1,289	462	1,011	569	442	3,516	2,729	787	סך הכנסות
										הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
(347)	(472)	(223)	(249)	(396)	(155)	(241)	521	455	66	הוצאות תפעוליות ואחרות:
2,709	544	437	107	360	212	148	1,805	1,456	349	לחיצונים
276	43	33	10	19	9	10	214	152	62	בינמגזרי
2,985	587	470	117	379	221	158	2,019	1,608	411	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
3,640	1,636	1,042	594	1,028	503	525	976	666	310	רווח לפני מסים
1,353	604	387	217	379	186	193	370	256	114	הפרשה למסים על הרווח
2,287	1,032	655	377	649	317	332	606	410	196	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017										
סך-הכל	מגזר עסקים גדולים			מגזר עסקים בינוניים			מגזר עסקים קטנים וזעירים			
	סך-הכל	אחר	בינוני ונדל"ן	סך-הכל	אחר	בינוני ונדל"ן	סך-הכל	אחר	בינוני ונדל"ן	
136,217	49,459	37,572	11,887	27,074	16,961	10,113	59,684	42,354	17,330	יתרה ממוצעת של נכסים ⁽¹⁾
138,494	50,348	38,278	12,070	27,617	17,369	10,248	60,529	42,941	17,588	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו ⁽¹⁾
144,977	53,290	40,111	13,179	28,385	17,481	10,904	63,302	44,687	18,615	יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח
1,844	512	440	72	389	149	240	943	628	315	יתרת חובות פגומים
218	-	-	-	-	-	-	218	144	74	יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום
123,362	45,112	40,371	4,741	20,761	16,570	4,191	57,489	49,354	8,135	יתרה ממוצעת של התחייבויות ⁽¹⁾
108,241	36,120	31,451	4,669	19,561	15,463	4,098	52,560	44,514	8,046	מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור ⁽¹⁾
114,773	36,661	31,901	4,760	20,700	16,678	4,022	57,412	48,521	8,891	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
170,892	61,788	42,226	19,562	39,386	21,837	17,549	69,718	46,938	22,780	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ⁽¹⁾⁽²⁾
177,643	61,858	41,688	20,170	40,650	22,593	18,057	75,135	50,730	24,405	יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ⁽²⁾
124,753	85,091	85,091	-	15,564	15,564	-	24,098	24,098	-	יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ⁽¹⁾⁽³⁾
פיצול הכנסות ריבית נטו:										
3,768	981	683	298	620	339	281	2,167	1,585	582	מרווח מפעילות מתן אשראי
212	57	57	-	41	41	-	114	114	-	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	אחר
3,981	1,039	741	298	661	380	281	2,281	1,699	582	סך-הכל הכנסות ריבית, נטו

- (1) יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרה לתחילת רבעון או לתחילת חודש.
 (2) נכסים משוקללים בסיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון (ניהול בנקאי תקין 201).
 (3) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות-ערך של לקוחות.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017					
מגזר ניהול פיננסי					
סך-הכל	אחר	פעילות השקעה ריאלית	פעילות ניהול נכסים והתחייבויות	פעילות למסחר	
805	2	-	803	-	הכנסות ריבית מחיצונים
(911)	-	-	(911)	-	הוצאות ריבית לחיצונים
הכנסות ריבית, נטו:					
(106)	2	-	(108)	-	מחיצונים
1,061	(3)	(6)	1,070	-	בינמגזרי
955	(1)	(6)	962	-	סך הכנסות ריבית, נטו
הכנסות מימון שאינן מריבית:					
491	2	179	713	(403)	מחיצונים
-	-	-	(595)	595	בינמגזרי
86	8	-	78	-	עמלות והכנסות אחרות
577	10	179	196	192	סך הכנסות שאינן מריבית
1,532	9	173	1,158	192	סך הכנסות
הוצאות תפעוליות ואחרות:					
687	221	17	257	192	לחיצונים
(203)	(161)	-	(42)	-	בינמגזרי
484	60	17	215	192	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
רווח לפני מסים					
1,048	(51)	156	943	-	הפרשה למסים על הרווח
397	(18)	55	360	-	רווח לאחר מסים
17	-	17	-	-	חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות
668	(33)	118	583	-	רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
12	-	(1)	13	-	רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
680	(33)	117	596	-	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
יתרה ממוצעת של נכסים ⁽¹⁾					
152,989	297	2,851	134,985	14,856	מזה: השקעות בחברות כלולות ⁽¹⁾
174	-	174	-	-	יתרה ממוצעת של התחייבויות ⁽¹⁾
54,849	98	-	31,203	23,548	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ⁽¹⁾⁽²⁾
25,358	-	2,413	13,338	9,607	יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ⁽²⁾
23,020	-	2,373	10,421	10,226	יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ⁽¹⁾⁽³⁾

(1) יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרה לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(2) נכסים משוקללים בסיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון (ניהול בנקאי תקין 201).

(3) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות-ערך של לקוחות.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017					
מגזר ניהול פיננסי					
סך-הכל	אחר	פעילות השקעה ריאלית	פעילות ניהול נכסים והתחייבויות	פעילות למסחר	
מרכיבי הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית					
-	-	-	(26)	38	הפרשי שער, נטו ⁽¹⁾
-	-	-	38	-	הפרשי מדד, נטו ⁽¹⁾
-	-	-	550	39	חשיפות ריבית, נטו ⁽¹⁾
-	-	-	-	18	חשיפות למניות, נטו ⁽¹⁾
-	-	-	528	-	מרווחי ריבית שמשויכים לניהול פיננסי
-	-	-	1,090	95	סך-הכל הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית, לפי בסיס צבירה
-	-	-	108	-	רווחים או הפסדים ממכירה או מירידת-ערך שאינה זמנית של אגרות-חוב
-	-	-	(40)	-	שינוי בפער בין שווי הוגן לבין בסיס צבירה של מכשירים נגזרים שנרשם ברווח והפסד
-	-	-	-	97	הכנסות אחרות שאינן מריבית
-	-	-	1,158	192	סך-הכל הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית

(1) לרבות בגין ניירות-ערך ומכשירים נגזרים.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016*				
פעילות ישראל				
משקי בית	בנקאות פרטית וזעירים	עסקים קטנים	עסקים בינוניים	עסקים גדולים
הכנסות ריבית מחיצוניים	3,812	40	2,182	793
הוצאות ריבית לחיצוניים	(268)	(97)	(26)	(87)
הכנסות ריבית, נטו:				
מחיצוניים	3,544	(57)	2,156	769
בינמגזרי	(625)	161	(226)	(525)
סך הכנסות ריבית, נטו	2,919	104	1,930	632
הכנסות שאינן מריבית:				
הכנסות מימון שאינן מריבית	7	2	10	18
עמלות והכנסות אחרות	2,135	190	1,172	389
סך הכנסות שאינן מריבית	2,142	192	1,182	407
סך הכנסות	5,061	296	3,112	1,039
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	416	(1)	249	(92)
הוצאות תפעוליות ואחרות:				
לחיצוניים	4,088	151	1,840	402
בינמגזרי	(92)	51	145	(6)
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	3,996	202	1,985	396
רווח (הפסד) לפני מסים	649	95	878	735
הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד)	226	35	323	277
רווח (הפסד) לאחר מסים	423	60	555	458
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות	-	-	-	-
רווח (הפסד) נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	423	60	555	458
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	(4)	-	-	-
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	419	60	555	458

* סווג מחדש - למידע נוסף ראה הסבר לעיל.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016*								
סך-הכל	פעילות חו"ל				פעילות ישראל			
	סך-הכל פעילות חו"ל	אחר	פעילות עסקית	אנשים פרטיים	סך-הכל פעילות ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים
10,200	833	195	582	56	9,367	-	799	46
(2,007)	(230)	(150)	(62)	(18)	(1,777)	-	(1,029)	(246)
8,193	603	45	520	38	7,590	-	(230)	(200)
-	(47)	37	(119)	35	47	-	1,128	271
8,193	556	82	401	73	7,637	-	898	71
1,152	119	90	28	1	1,033	2	805	22
5,376	324	27	158	139	5,052	222	94	180
6,528	443	117	186	140	6,085	224	899	202
14,721	999	199	587	213	13,722	224	1,797	273
269	113	-	109	4	156	-	4	(4)
9,490	1,264	231	396	637	8,226	447	657	130
-	(2)	7	(17)	8	2	(41)	(161)	45
9,490	1,262	238	379	645	8,228	406	496	175
4,962	(376)	(39)	99	(436)	5,338	(182)	1,297	102
2,358	14	(9)	43	(20)	2,344	322	463	38
2,604	(390)	(30)	56	(416)	2,994	(504)	834	64
12	-	-	-	-	12	-	12	-
2,616	(390)	(30)	56	(416)	3,006	(504)	846	64
12	(1)	(1)	(2)	2	13	-	17	-
2,628	(391)	(31)	54	(414)	3,019	(504)	863	64

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016*					
פעילות ישראל					
משקי בית	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים	עסקים בינוניים	עסקים גדולים	
111,284	2,205	60,351	27,779	53,628	יתרה ממוצעת של נכסים ⁽¹⁾
-	-	-	-	-	מזה: השקעות בחברות כלולות ⁽¹⁾
111,659	2,280	59,583	27,424	55,254	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו ⁽¹⁾
112,939	2,001	59,548	28,792	51,939	יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח
714	1	932	476	1,723	יתרת חובות פגומים
689	-	190	1	4	יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום
122,317	31,829	45,735	19,958	43,645	יתרה ממוצעת של התחייבויות ⁽¹⁾
122,303	31,822	40,965	17,991	35,772	מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור ⁽¹⁾
122,601	31,982	49,191	18,994	38,192	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
91,171	3,442	61,599	38,963	75,775	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ⁽¹⁾⁽²⁾
91,935	2,963	64,269	37,862	60,582	יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ⁽²⁾
75,050	46,903	16,666	14,122	73,369	יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ⁽¹⁾⁽³⁾
פיצול הכנסות ריבית, נטו:					
2,670	22	1,876	601	1,038	מרווח מפעילות מתן אשראי
236	82	52	30	39	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
13	-	2	1	6	אחר
2,919	104	1,930	632	1,083	סך-הכל הכנסות ריבית, נטו

* סווג מחדש - למידע נוסף ראה הסבר לעיל.

- (1) יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרה לתחילת רבעון או לתחילת חודש.
- (2) נכסים משוקללים בסיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון (ניהול בנקאי תקין 201).
- (3) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות-ערך של לקוחות.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016*								
סך-הכל	פעילות חו"ל				פעילות ישראל			
	סך-הכל פעילות חו"ל	אחר	פעילות עסקית	אנשים פרטיים	סך-הכל פעילות ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים
441,216	52,120	30,898	19,135	2,087	389,096	129	131,077	2,643
149	-	-	-	-	149	-	149	-
279,573	21,138	-	19,056	2,082	258,435	-	-	2,235
276,084	18,728	-	17,184	1,544	257,356	-	-	2,137
3,975	129	-	98	31	3,846	-	-	-
884	-	-	-	-	884	-	-	-
407,302	38,434	11,243	16,677	10,514	368,868	260	59,897	45,227
326,287	34,064	8,005	15,844	10,215	292,223	-	-	43,370
338,502	30,975	6,146	15,816	9,013	307,527	-	-	46,567
334,715	26,547	450	23,455	2,642	308,168	2,967	29,010	5,241
318,379	23,688	450	21,284	1,954	294,691	3,129	28,946	5,005
984,847	31,675	-	15,806	15,869	953,172	2,198	61,213	663,651
9,520	595	153	395	47	8,925	-	2,693	25
(941)	(129)	(161)	6	26	(812)	-	(1,288)	37
(386)	90	90	-	-	(476)	-	(507)	9
8,193	556	82	401	73	7,637	-	898	71

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016*									
סך-הכל	מגזר בנקאות פרטית				מגזר משקי בית				
	סך-הכל	אחר	כרטיסי אשראי	הלוואות לדיוור	סך-הכל	אחר	כרטיסי אשראי	הלוואות לדיוור	
3,852	40	23	-	17	3,812	2,326	179	1,307	הכנסות ריבית מחיצונים
(365)	(97)	(97)	-	-	(268)	(268)	-	-	הוצאות ריבית לחיצונים
									הכנסות ריבית, נטו:
3,487	(57)	(74)	-	17	3,544	2,058	179	1,307	מחיצונים
(464)	161	174	-	(13)	(625)	299	-	(924)	בינמגזרי
3,023	104	100	-	4	2,919	2,357	179	383	סך הכנסות ריבית, נטו
									הכנסות שאינן מריבית:
9	2	2	-	-	7	7	-	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
2,325	190	143	47	-	2,135	1,052	1,020	63	עמלות והכנסות אחרות
2,334	192	145	47	-	2,142	1,059	1,020	63	סך הכנסות שאינן מריבית
5,357	296	245	47	4	5,061	3,416	1,199	446	סך הכנסות
									הוצאות בגין הפסדי אשראי
415	(1)	(1)	-	-	416	362	52	2	הוצאות תפעוליות ואחרות:
4,239	151	114	35	2	4,088	3,087	814	187	לחיצונים
(41)	51	51	-	-	(92)	(92)	-	-	בינמגזרי
4,198	202	165	35	2	3,996	2,995	814	187	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
									רווח לפני מסים
744	95	81	12	2	649	59	333	257	הפרשה למסים על הרווח
261	35	31	3	1	226	21	111	94	רווח (הפסד) נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
483	60	50	9	1	423	38	222	163	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(4)	-	-	-	-	(4)	-	(4)	-	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
479	60	50	9	1	419	38	218	163	

* סווג מחדש - למידע נוסף ראה הסבר לעיל.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016*									
סך-הכל	מגזר בנקאות פרטית				מגזר משקי בית				
	סך-הכל	אחר	כרטיסי אשראי	הלוואות לדיוור	סך-הכל	אחר	כרטיסי אשראי	הלוואות לדיוור	
113,489	2,205	807	456	942	111,284	37,689	13,804	59,791	יתרה ממוצעת של נכסים ⁽¹⁾
113,939	2,280	830	440	1,010	111,659	38,030	13,442	60,187	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו ⁽¹⁾
114,940	2,001	551	551	899	112,939	38,196	13,900	60,843	יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח
715	1	1	-	-	714	699	15	-	יתרת חובות פגומים
689	-	-	-	-	689	96	-	593	יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום
154,146	31,829	31,829	-	-	122,317	122,312	-	5	יתרה ממוצעת של התחייבויות ⁽¹⁾
154,125	31,822	31,822	-	-	122,303	122,303	-	-	מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור ⁽¹⁾
154,583	31,982	31,982	-	-	122,601	122,601	-	-	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
94,613	3,442	1,728	1,097	617	91,171	41,641	13,313	36,217	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ⁽¹⁾⁽²⁾
94,898	2,963	1,359	1,034	570	91,935	41,817	12,332	37,786	יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ⁽²⁾
121,953	46,903	46,903	-	-	75,050	75,050	-	-	יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ⁽¹⁾⁽³⁾
פיצול הכנסות ריבית נטו:									
2,692	22	18	-	4	2,670	2,108	179	383	מרווח מפעילות מתן אשראי
318	82	82	-	-	236	236	-	-	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
13	-	-	-	-	13	13	-	-	אחר
3,023	104	100	-	4	2,919	2,357	179	383	סך-הכל הכנסות ריבית, נטו

- * סוג מחדש - למידע נוסף ראה הסבר לעיל.
- (1) יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרה לתחילת רבעון או לתחילת חודש.
- (2) נכסים משוקללים בסיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון (ניהול בנקאי תקין 201).
- (3) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות-ערך של לקוחות.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016*										
סך-הכל	מגזר עסקים גדולים			מגזר עסקים בינוניים			מגזר עסקים קטנים וזעירים			
	סך-הכל	אחר	בינוני ונדל"ן	סך-הכל	אחר	בינוני ונדל"ן	סך-הכל	אחר	בינוני ונדל"ן	
4,670	1,695	1,284	411	793	454	339	2,182	1,553	629	הכנסות ריבית מחיצונים
(137)	(87)	(87)	-	(24)	(24)	-	(26)	(26)	-	הוצאות ריבית לחיצונים
										הכנסות ריבית, נטו:
4,533	1,608	1,197	411	769	430	339	2,156	1,527	629	מחיצונים
(888)	(525)	(410)	(115)	(137)	(69)	(68)	(226)	(126)	(100)	בינמגזרי
3,645	1,083	787	296	632	361	271	1,930	1,401	529	סך הכנסות ריבית, נטו
										הכנסות שאינן מריבית:
195	167	164	3	18	18	-	10	10	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
2,231	670	485	185	389	209	180	1,172	996	176	עמלות והכנסות אחרות
2,426	837	649	188	407	227	180	1,182	1,006	176	סך הכנסות שאינן מריבית
741	241	241	-	74	74	-	426	426	-	מזה: הכנסות מכרטיסי אשראי
6,071	1,920	1,436	484	1,039	588	451	3,112	2,407	705	סך הכנסות
										הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
(259)	(416)	(176)	(240)	(92)	101	(193)	249	284	(35)	הוצאות תפעוליות ואחרות:
2,753	511	410	101	402	252	150	1,840	1,497	343	לחיצונים
200	61	52	9	(6)	(15)	9	145	90	55	בינמגזרי
2,953	572	462	110	396	237	159	1,985	1,587	398	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
3,377	1,764	1,150	614	735	250	485	878	536	342	רווח לפני מסים
1,260	660	431	229	277	95	182	323	195	128	הפרשה למסים על הרווח
2,117	1,104	719	385	458	155	303	555	341	214	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק

* סווג מחדש - למידע נוסף ראה הסבר לעיל.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016*										
סך-הכל	מגזר עסקים גדולים			מגזר עסקים בינוניים			מגזר עסקים קטנים וזעירים			
	סך-הכל	אחר	בינו ונדל"ן	סך-הכל	בינו ונדל"ן	אחר	סך-הכל	בינו ונדל"ן	אחר	
141,758	53,628	42,098	11,530	27,779	16,594	11,185	60,351	42,375	17,976	יתרה ממוצעת של נכסים ⁽¹⁾
142,261	55,254	42,591	12,663	27,424	16,645	10,779	59,583	41,919	17,664	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו ⁽¹⁾
140,279	51,939	39,424	12,515	28,792	17,523	11,269	59,548	42,309	17,239	יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לטוף תקופת הדיווח
3,131	1,723	1,545	178	476	214	262	932	577	355	יתרת חובות פגומים
195	4	4	-	1	1	-	190	125	65	יתרת חובות בפיקוח מעל 90 יום
109,338	43,645	39,138	4,507	19,958	16,095	3,863	45,735	39,118	6,617	יתרה ממוצעת של התחייבויות ⁽¹⁾
94,728	35,772	31,306	4,466	17,991	14,180	3,811	40,965	34,399	6,566	מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור ⁽¹⁾
106,377	38,192	33,841	4,351	18,994	14,499	4,495	49,191	41,740	7,451	יתרת פיקדונות הציבור לטוף תקופת הדיווח
176,337	75,775	50,192	25,583	38,963	21,119	17,844	61,599	41,264	20,335	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ⁽¹⁾⁽²⁾
162,713	60,582	40,834	19,748	37,862	21,100	16,762	64,269	42,543	21,726	יתרת נכסי סיכון לטוף תקופת הדיווח ⁽²⁾
104,157	73,369	73,369	-	14,122	14,122	-	16,666	16,666	-	יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ⁽¹⁾⁽³⁾
פיצול הכנסות ריבית נטו:										
3,515	1,038	742	296	601	330	271	1,876	1,347	529	מרווח מפעילות מתן אשראי
121	39	39	-	30	30	-	52	52	-	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
9	6	6	-	1	1	-	2	2	-	אחר
3,645	1,083	787	296	632	361	271	1,930	1,401	529	סך-הכל הכנסות ריבית, נטו

* סווג מחדש - למידע נוסף ראה הסבר לעיל.

(1) יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרה לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(2) נכסים משוקללים בסיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון (ניהול בנקאי תקין 201).

(3) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות-ערך של לקוחות.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015*				
פעילות ישראל				
משקי בית	בנקאות פרטית וזעירים	עסקים קטנים	עסקים בינוניים	עסקים גדולים
הכנסות ריבית מחיצוניים	3,391	39	2,174	768
הוצאות ריבית לחיצוניים	(263)	(104)	(34)	(115)
הכנסות ריבית, נטו:				
מחיצוניים	3,128	(65)	2,140	747
בינמגזרי	(476)	153	(266)	(576)
סך הכנסות ריבית, נטו	2,652	88	1,874	604
הכנסות שאינן מריבית:				
הכנסות מימון שאינן מריבית	11	3	25	17
עמלות והכנסות אחרות	2,329	187	959	340
סך הכנסות שאינן מריבית	2,340	190	984	357
סך הכנסות	4,992	278	2,858	961
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	258	21	143	(128)
הוצאות תפעוליות ואחרות:				
לחיצוניים	4,678	188	1,470	337
בינמגזרי	(93)	95	153	(4)
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	4,585	283	1,623	333
רווח (הפסד) לפני מסים	149	(26)	1,092	756
הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד)	38	(12)	432	309
רווח (הפסד) לאחר מסים	111	(14)	660	447
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות	-	-	-	-
רווח (הפסד) נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	111	(14)	660	447
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	(4)	-	(3)	-
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	107	(14)	657	447

* סווג מחדש - למידע נוסף ראה הסבר לעיל.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015*								
סך-הכל	פעילות חו"ל				פעילות ישראל			
	סך-הכל פעילות חו"ל	אחר	פעילות עסקית	אנשים פרטיים	סך-הכל פעילות ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים
9,837	728	20	632	76	9,109	-	855	45
(1,952)	(213)	(152)	(50)	(11)	(1,739)	-	(964)	(238)
7,885	515	(132)	582	65	7,370	-	(109)	(193)
-	46	257	(227)	16	(46)	-	1,012	250
7,885	561	125	355	81	7,324	-	903	57
1,044	16	(36)	51	1	1,028	20	937	20
5,433	378	8	200	170	5,055	269	116	199
6,477	394	(28)	251	171	6,083	289	1,053	219
14,362	955	97	606	252	13,407	289	1,956	276
475	(15)	-	(19)	4	490	-	(1)	(9)
8,790	889	185	381	323	7,901	187	487	152
-	(8)	(1)	11	(18)	8	(28)	(163)	49
8,790	881	184	392	305	7,909	159	324	201
5,097	89	(87)	233	(57)	5,008	130	1,633	84
2,097	92	4	76	12	2,005	125	596	33
3,000	(3)	(91)	157	(69)	3,003	5	1,037	51
19	-	-	-	-	19	8	11	-
3,019	(3)	(91)	157	(69)	3,022	13	1,048	51
63	15	19	(9)	5	48	-	55	-
3,082	12	(72)	148	(64)	3,070	13	1,103	51

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015*					
פעילות ישראל					
משקי בית	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים	עסקים בינוניים	עסקים גדולים	
105,334	2,080	54,449	25,531	58,529	יתרה ממוצעת של נכסים ⁽¹⁾
-	-	-	-	-	מזה: השקעות בחברות כלולות ⁽¹⁾
106,345	2,104	55,301	26,054	59,930	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו ⁽¹⁾
110,940	2,116	58,618	27,595	58,569	יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח
661	5	1,000	740	2,584	יתרת חובות פגומים
724	-	126	1	-	יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום
112,792	30,179	39,521	20,201	42,758	יתרה ממוצעת של התחייבויות ⁽¹⁾
112,790	30,176	34,979	18,377	35,167	מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור ⁽¹⁾
117,873	32,346	35,075	20,102	37,796	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
84,044	3,325	61,335	38,625	84,772	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ⁽¹⁾⁽²⁾
88,317	3,430	63,490	39,359	83,211	יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ⁽²⁾
84,796	48,856	18,363	11,965	80,496	יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ⁽¹⁾⁽³⁾
פיצול הכנסות ריבית, נטו:					
2,396	24	1,819	580	1,108	מרווח מפעילות מתן אשראי
238	64	49	23	35	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
18	-	6	1	3	אחר
2,652	88	1,874	604	1,146	סך-הכל הכנסות ריבית, נטו

* סווג מחדש - למידע נוסף ראה הסבר לעיל.
 (1) יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרה לתחילת רבעון או לתחילת חודש.
 (2) נכסים משוקללים בסיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון (ניהול בנקאי תקין 201).
 (3) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות-ערך של לקוחות.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015*								
סך-הכל	פעילות חו"ל				פעילות ישראל			
	סך-הכל פעילות חו"ל	אחר	פעילות עסקית	אנשים פרטיים	סך-הכל פעילות ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים
419,503	59,547	36,507	20,306	2,734	359,956	320	111,492	2,221
139	-	-	-	-	139	-	139	-
274,559	23,039	-	20,306	2,733	251,520	-	-	1,786
282,911	23,293	-	20,722	2,571	259,618	-	-	1,780
5,336	346	-	316	30	4,990	-	-	-
857	6	-	6	-	851	-	-	-
388,028	36,966	11,488	14,780	10,698	351,062	15	62,788	42,808
306,506	34,174	8,698	14,778	10,698	272,332	-	-	40,843
321,727	36,277	9,953	15,176	11,148	285,450	-	-	42,258
342,840	27,793	-	24,621	3,172	315,047	3,009	33,589	6,348
345,124	28,984	-	26,330	2,654	316,140	3,530	28,461	6,342
1,003,257	40,245	-	21,159	19,086	963,012	1,890	67,211	649,435
9,085	410	34	332	44	8,675	-	2,731	17
(882)	47	(12)	23	36	(929)	-	(1,366)	28
(318)	104	103	-	1	(422)	-	(462)	12
7,885	561	125	355	81	7,324	-	903	57

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015*									
סך-הכל	מגזר בנקאות פרטית				מגזר משקי בית				
	סך-הכל	אחר	כרטיסי אשראי	הלוואות לדיור	סך-הכל	אחר	כרטיסי אשראי	הלוואות לדיור	
3,430	39	24	-	15	3,391	2,152	134	1,105	הכנסות ריבית מחיצונים
(367)	(104)	(104)	-	-	(263)	(263)	-	-	הוצאות ריבית לחיצונים
									הכנסות ריבית, נטו:
3,063	(65)	(80)	-	15	3,128	1,889	134	1,105	מחיצונים
(323)	153	163	-	(10)	(476)	324	-	(800)	בינמגזרי
2,740	88	83	-	5	2,652	2,213	134	305	סך הכנסות ריבית, נטו
									הכנסות שאינן מריבית:
14	3	3	-	-	11	11	-	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
2,516	187	164	23	-	2,329	1,165	1,127	37	עמלות והכנסות אחרות
2,530	190	167	23	-	2,340	1,176	1,127	37	סך הכנסות שאינן מריבית
5,270	278	250	23	5	4,992	3,389	1,261	342	סך הכנסות
									הוצאות בגין הפסדי אשראי
279	21	21	-	-	258	235	23	-	הוצאות תפעוליות ואחרות:
4,866	188	166	18	4	4,678	3,470	1,017	191	לחיצונים
2	95	95	-	-	(93)	(93)	-	-	בינמגזרי
4,868	283	261	18	4	4,585	3,377	1,017	191	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
									רווח לפני מסים
123	(26)	(32)	5	1	149	(223)	221	151	הפרשה למסים על הרווח
26	(12)	(14)	2	-	38	(90)	68	60	רווח לאחר מסים
97	(14)	(18)	3	1	111	(133)	153	91	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(4)	-	-	-	-	(4)	-	(4)	-	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
93	(14)	(18)	3	1	107	(133)	149	91	

* סווג מחדש - למידע נוסף ראה הסבר לעיל.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015*									
סך-הכל	מגזר בנקאות פרטית				מגזר משקי בית				
	סך-הכל	אחר	כרטיסי אשראי	הלוואות לדיור	סך-הכל	אחר	כרטיסי אשראי	הלוואות לדיור	
107,414	2,080	786	323	971	105,334	33,627	14,619	57,088	יתרה ממוצעת של נכסים ⁽¹⁾
-	-	-	-	-	-	-	-	-	מזה: השקעות בחברות כלולות ⁽¹⁾
108,449	2,104	822	311	971	106,345	34,573	14,330	57,442	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו ⁽¹⁾
113,056	2,116	766	355	995	110,940	36,390	14,425	60,125	יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח
666	5	5	-	-	661	653	8	-	יתרת חובות פגומים
724	-	-	-	-	724	90	-	634	יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום
142,971	30,179	30,179	-	-	112,792	112,792	-	-	יתרה ממוצעת של התחייבויות ⁽¹⁾
142,966	30,176	30,176	-	-	112,790	112,790	-	-	מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור ⁽¹⁾
150,219	32,346	32,346	-	-	117,873	117,873	-	-	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
87,369	3,325	1,709	1,056	560	84,044	38,697	13,084	32,263	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ⁽¹⁾⁽²⁾
91,747	3,430	1,766	1,069	595	88,317	40,629	13,480	34,208	יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ⁽²⁾
133,652	48,856	48,856	-	-	84,796	84,796	-	-	יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ⁽¹⁾⁽³⁾
פיצול הכנסות ריבית נטו:									
2,420	24	19	-	5	2,396	1,960	134	302	מרווח מפעילות מתן אשראי
302	64	64	-	-	238	238	-	-	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
18	-	-	-	-	18	15	-	3	אחר
2,740	88	83	-	5	2,652	2,213	134	305	סך-הכל הכנסות ריבית, נטו

* סווג מחדש - למידע נוסף ראה הסבר לעיל.

(1) יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרה לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(2) נכסים משוקללים בסיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון (ניהול בנקאי תקין 201).

(3) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות-ערך של לקוחות.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015*										
סך-הכל	מגזר עסקים גדולים			מגזר עסקים בינוניים			מגזר עסקים קטנים וזעירים			
	סך-הכל	אחר	בינוי ונדל"ן	סך-הכל	אחר	בינוי ונדל"ן	סך-הכל	אחר	בינוי ונדל"ן	
4,779	1,837	1,398	439	768	463	305	2,174	1,553	621	הכנסות ריבית מחיצונים
(170)	(115)	(89)	(26)	(21)	(20)	(1)	(34)	(30)	(4)	הוצאות ריבית לחיצונים
										הכנסות ריבית, נטו:
4,609	1,722	1,309	413	747	443	304	2,140	1,523	617	מחיצונים
(985)	(576)	(455)	(121)	(143)	(81)	(62)	(266)	(148)	(118)	בינמגזרי
3,624	1,146	854	292	604	362	242	1,874	1,375	499	סך הכנסות ריבית, נטו
										הכנסות שאינן מריבית:
37	(5)	(16)	11	17	16	1	25	25	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
1,955	656	502	154	340	208	132	959	825	134	עמלות והכנסות אחרות
1,992	651	486	165	357	224	133	984	850	134	סך הכנסות שאינן מריבית
5,616	1,797	1,340	457	961	586	375	2,858	2,225	633	סך הכנסות
579	232	232	-	65	65	-	282	282	-	מזהה: הכנסות מכרטיסי אשראי
221	206	334	(128)	(128)	(12)	(116)	143	205	(62)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
										הוצאות תפעוליות ואחרות:
2,209	402	345	57	337	294	43	1,470	1,436	34	לחיצונים
148	(1)	(1)	-	(4)	(14)	10	153	99	54	בינמגזרי
2,357	401	344	57	333	280	53	1,623	1,535	88	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
3,038	1,190	662	528	756	318	438	1,092	485	607	רווח לפני מסים
1,225	484	267	217	309	128	181	432	184	248	הפרשה למסים על הרווח
1,813	706	395	311	447	190	257	660	301	359	רווח לאחר מסים
(3)	-	-	-	-	-	-	(3)	(3)	-	רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
1,810	706	395	311	447	190	257	657	298	359	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק

* סווג מחדש - למידע נוסף ראה הסבר לעיל.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015*										
סך-הכל	מגזר עסקים גדולים			מגזר עסקים בינוניים			מגזר עסקים קטנים וזעירים			
	סך-הכל	אחר	בינוי ונדל"ן	סך-הכל	אחר	בינוי ונדל"ן	סך-הכל	אחר	בינוי ונדל"ן	
138,509	58,529	45,867	12,662	25,531	16,391	9,140	54,449	37,961	16,488	יתרה ממוצעת של נכסים ⁽¹⁾
141,285	59,930	46,566	13,364	26,054	16,645	9,409	55,301	38,346	16,955	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו ⁽¹⁾
144,782	58,569	44,394	14,175	27,595	16,787	10,808	58,618	40,890	17,728	יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח
4,324	2,584	2,432	152	740	314	426	1,000	533	467	יתרת חובות פגומים
127	-	-	-	1	1	-	126	84	42	יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום
102,480	42,758	38,355	4,403	20,201	17,295	2,906	39,521	34,032	5,489	יתרה ממוצעת של התחייבויות ⁽¹⁾
88,523	35,167	30,764	4,403	18,377	15,471	2,906	34,979	29,490	5,489	מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור ⁽¹⁾
92,973	37,796	33,002	4,794	20,102	16,653	3,449	35,075	28,997	6,078	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
184,732	84,772	60,566	24,206	38,625	22,621	16,004	61,335	41,756	19,579	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ⁽¹⁾⁽²⁾
186,060	83,211	57,795	25,416	39,359	22,191	17,168	63,490	42,837	20,653	יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ⁽²⁾
110,824	80,496	80,496	-	11,965	11,965	-	18,363	18,363	-	יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ⁽¹⁾⁽³⁾
פיצול הכנסות ריבית נטו:										
3,507	1,108	822	286	580	341	239	1,819	1,328	491	מרווח מפעילות מתן אשראי
107	35	30	5	23	20	3	49	42	7	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
10	3	2	1	1	1	-	6	5	1	אחר
3,624	1,146	854	292	604	362	242	1,874	1,375	499	סך-הכל הכנסות ריבית, נטו

* סווג מחדש - למידע נוסף ראה הסבר לעיל.

(1) יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרה לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(2) נכסים משוקללים בסיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון (ניהול בנקאי תקין 201).

(3) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות-ערך של לקוחות.

ביאור 28 מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה

קבוצת הבנק פועלת בישראל ומחוצה לה ומספקת מגוון שירותים בנקאיים ופיננסיים ללקוחותיה. החלוקה למגזרי הפעילות לפי גישת ההנהלה מבוססת על סוגי המוצרים והשירותים או על סוגי הלקוחות. חלוקה זו משמשת את מקבל החלטות התפעולי הראשי בבנק לצורך קבלת החלטות ולניתוח התוצאות העסקיות של הקבוצה.

רקע להצגת מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה

בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים, תאגיד בנקאי שבהתאם לגישת ההנהלה שלו מגזרי הפעילות שלו שונים מהותית ממגזרי הפעילות הפיקוחיים, ייתן בנוסף גילוי על מגזרי פעילות בהתאם לגישת ההנהלה. מקבל החלטות התפעולי הראשי בבנק נקבע כהנהלת הבנק והדירקטוריון.

שיוך לקוחות למגזרים לפי גישת ההנהלה

שיוך הלקוח למגזרי הפעילות מבוסס על שיוך הלקוח בפועל ליחידה הארגונית המטפלת, שמבוצע בהתאם לקריטריונים המנויים להלן. עם זאת, יובהר כי שיוך הלקוח לעיתים לוקח בחשבון קריטריונים נוספים. לדוגמה, לקוח פרטי או חברה בעלת פרופיל או פוטנציאל לפעילות עתידית אשר תצדיק שיוכם למגזר לקוחות פרטיים או למגזר העסקי, לפי העניין. לצורך שיוך לקוח עסקי ליחידה ארגונית מטפלת, תילקח בחשבון גם השתייכותו לקבוצת חברות.

להלן המגזרים ברי הדיווח שזיהה הבנק בהתאם לגישת ההנהלה:

מגזר לקוחות פרטיים – הלקוחות הנכללים במגזר זה הינם לקוחות פרטיים, להם הבנק מספק מגוון של שירותי בנקאות ומוצרים פיננסיים, לרבות שירותי ייעוץ בהשקעות.

מגזר הלוואות לדור – המגזר אחראי על מתן שירותי אשראי לדור לקוחות המגזר.

מגזר עסקים קטנים – מספק מגוון שירותים בנקאיים ללקוחות עסקיים, בעלי אובליגו כולל (בין מהבנק ובין ממלווים אחרים) נמוך מ-10 מיליון ש"ח או בעלי אובליגו כולל (בין מהבנק ובין ממלווים אחרים) גבוה מ-10 מיליון ש"ח, אך בעלי אובליגו בבנק נמוך מ-6 מיליון ש"ח ומחזור מכירות נמוך מ-30 מיליון ש"ח.

מגזר מסחרי – במסגרת מגזר זה נכללים ללקוחות עסקיים בעלי אובליגו כולל (בין מהבנק ובין ממלווים אחרים) גבוה מ-10 מיליון ש"ח ועד לסך של 100 מיליון ש"ח או מחזור מכירות מעל 30 מיליון ש"ח ועד מיליארד ש"ח. לקוחות בענף בנייה ונדל"ן שנכללים במגזר זה הינם לקוחות בעלי אובליגו כולל גבוה מ-10 מיליון ש"ח ועד לסך של 350 מיליון ש"ח או יתרת אשראי כוללת בסך 150 מיליון ש"ח ומטה.

מגזר עסקי – מספק שירותים פיננסיים לתאגידים גדולים בישראל ובח"ל, בעלי אובליגו כולל בסך 250 מיליון ש"ח ומעלה או מחזור מכירות העולה על מיליארד ש"ח. לקוחות בענף בנייה ונדל"ן הנכללים במגזר זה הינם לקוחות בעלי אובליגו כולל בסך 550 מיליון ש"ח ומעלה או יתרת אשראי כוללת בסך 250 מיליון ש"ח ומעלה.

קבוצות בעלות אובליגו כולל הנע בין 100 מיליון ש"ח ל-250 מיליון ש"ח, וקבוצות בענף הבניה והנדל"ן בעלות אובליגו כולל הנע בין 350 מיליון ש"ח לבין 550 מיליון ש"ח ואו יתרות אשראי כוללת בין 150 מיליון ש"ח לבין 250 מיליון ש"ח, משויכות בחלקן למגזר העסקי ובחלקן למגזר המסחרי, וזאת על סמך פרמטרים שונים הנבחנים ספציפית לכל קבוצה.

מגזר פעילות בינלאומית – כולל פעילויות חברות הבנות בחו"ל וסניפי הבנק בחו"ל לרבות Bank Hapoalim (Switzerland) Ltd, סניפי ארצות-הברית, בנק פוזיטיב והחברה הבת שלו, JSC Bank Pozitiv עד למועד מכירתה.

מגזר קבוצת ישראלכרט – במגזר זה כלולה פעילות בכרטיסי אשראי המתבצעת באמצעות חברות ישראלכרט ופועלים אקספרס וכן החברות הבנות שלהן (להלן: "קבוצת ישראלכרט"). כמו-כן, המגזר כולל פעילות לקוחות בנקים מחוץ לקבוצת הבנק ותיירות נכנסת.

מגזר ניהול פיננסי – אחראי על ניהול המקורות והשימושים בבנק, על פעילות הנוסטרו של הבנק, על פעילות חדרי העסקות (מטבע-חוץ וניירות-ערך), על הטיפול הכולל בחברות ניהול של קופות הגמל (למעט חברות ניהול של קופות הגמל שמנהלות בחברות ביטוח) ובקרנות הנאמנות, על הקשר והסדרת הפעילות עם גופים פיננסיים (בארץ ובח"ל) וכן על מתן שירותי תפעול למנהלי נכסים פיננסיים ושירותי תפעול בניירות-ערך לכלל לקוחות הבנק. ניהול סיכוני השוק והנזילות, הנמצאים תחת אחריות המגזר, נעשה באמצעות ניהול פרואקטיבי של תיק הנוסטרו וכן באמצעות שימוש במכשירים פיננסיים כגון הנפקות ניירות-ערך שונים, פיקדונות, נגזרי ריבית ומטבע-חוץ ועוד.

אחרים והתאמות – כולל את כל הפעילויות האחרות של קבוצת הבנק, אשר כל אחת מהן אינה מגיעה עד כדי מגזר בר דיווח, ובכלל זה תוצאות הפעילות של פועלים סהר בע"מ, פועלים שוקי הון - בית השקעות בע"מ ופעילים ניהול תיקי השקעות בע"מ. בנוסף, נכללות באחרים והתאמות הכנסות בגין שירותי מחשב אותם מעמיד הבנק לחיצוניים, וכן הפרשות והוצאות משפטיות ואחרות בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים.

כללים לחלוקת תוצאות הפעילות בין המגזרים השונים

להלן הכללים העיקריים שישמו בחלוקת תוצאות הפעילות בין המגזרים השונים:

הכנסות ריבית, נטו – כוללות בין היתר: (1) את המרווח שבין הריבית המתקבלת מלקוחות המגזר לבין הריבית הסיטונאית בה מחויב המגזר בגין המקור אשר שימש למתן ההלוואה ללקוח; (2) את המרווח שבין הריבית הסיטונאית בה מזוכה המגזר בגין המקורות אותם הוא מעמיד לשימוש הבנק לבין הריבית המשולמת ללקוחות המגזר בגין מקורות אלה.

הוצאות בגין הפסדי אשראי – ההוצאות בגין הפסדי אשראי נזקפות למגזר אליו משתייך הלווה, שכנגד חברותו נרשמה ההפרשה.

ביאור 28 מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

הכנסות מימון שאינן מריבית – מיוחסות למגזר אליו משתייך הלקוח. ההכנסות שנרשמו במגזר ניהול פיננסי כוללות הכנסות ממימוש והתאמות לשווי הוגן של אגרות-חוב, רווחים מהשקעה במניות, תוצאות פעילות בנגזרים, רווח, נטו, מהפרשי שער והוצאות מימון הנובעות מחיסוי השקעות בחו"ל. ההכנסות שנרשמו ביתר המגזרים כוללות רווחים מחדר עסקות.

עמלות והכנסות אחרות – מיוחסות למגזר אליו משתייך הלקוח.

הוצאות תפעוליות ואחרות – ההוצאות מיוחסות על-פי כללים קבועים מראש ומחירי תקן, לכל אחד ממגזרי הפעילות אם כהוצאה המזוהה ישירות עם פעילות המגזר ואם על-פי מפתחות העמסה. כללי הייחוס מבוססים על היקפי הפעילות הרלוונטיים לסוגי העלויות של כל מגזר.

חיוב על שירותים בינמגזריים – מגזר אליו משויך לקוח אשר מקבל שירותים ממגזר אחר, מחויב בהוצאה בינמגזרית על-פי מחירי תקן עבור שירותים שסיפקו מגזרים אחרים ללקוחותיו. בהתאם לכך, מוקטנות העלויות של המגזר המספק את השירות, ובמקביל, המגזר אליו משתייך הלקוח מחויב בעלויות אלו. החיוב נקבע על-ידי הבנק בהתבסס, בין היתר, על מחירי השוק בגין שירות, הערכת עלויות פנימית והשתתפות בהכנסות הנובעות במישרין או בעקיפין מהשירות כאמור.

מסים על ההכנסה – ההפרשה למס על תוצאות הפעילות של כל מגזר חושבה על-פי שיעור המס האפקטיבי השנתי, ובהתחשב בהשפעות המס המתייחסות למגזרים מסוימים, כדלהלן: (1) השפעות הפרשי תרגום בגין חברות מאוחדות בחו"ל – מיוחסות למגזר "ניהול פיננסי"; (2) הוצאות שאינן מוכרות לצורכי מס מיוחסות למגזר הרלוונטי. מקום בו לא ניתן לייחס את ההוצאות באופן ספציפי – ההוצאות מיוחסות ל"אחרים והתאמות"; (3) השפעת שינויים בשיעור המס – מיוחסת למגזר "אחרים והתאמות"; (4) הוצאות המס של חברות הבנות לרבות השלמת המס שמבוצעת בבנק – מיוחסות למגזר אליו משויכת החברה; (5) הוצאות המס של קבוצת ישראלכרט – מיוחסות למגזר "קבוצת ישראלכרט".

סיווג מחדש למספרי ההשוואה

מספרי ההשוואה לשנים 2016 ו-2015 סווגו מחדש כדלהלן:

1. בהתאם להחלטת הנהלה, החל משנת 2017 יושם מודל שירות עסקי חדש בפריסה מדורגת בחטיבה הקמעונאית, במסגרתו הועברו לקוחות בעלי סממנים עסקיים מהבנקאות הפרטית והאישית בסניף (מגזר לקוחות פרטיים) למחלקה העסקית (מגזר עסקים קטנים). כמו-כן, בוצע עדכון למודל ייחוס ההוצאות למגזרים.

המהלך בוצע עד כה ב-80 סניפים וצפוי להימשך גם בהמשך השנה, כאשר עד סוף שנת 2018 צפוי המהלך להסתיים.

על מנת לשקף את השינויים הנ"ל בצורה נאותה, סווגו מחדש מספרי ההשוואה.

2. מסים על הכנסה – סווגו מחדש על מנת לייחס באופן ספציפי את ההפרשה למס בין המגזרים, ובפרט – השפעת שינוי בשיעור המס יוחסה למגזר "אחר".

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 28 מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

א. מידע על מגזרי פעילות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017										
סך-הכל	אחרים והתאמות	ניהול פיננסי	קבוצת ישראלכרט	פעילות בינלאומית	פעילות עסקית		פעילות קמעונאית			
					עסקי	מסחרי	הלוואות לדיור	עסקים קטנים	לקוחות פרטיים	
הכנסות ריבית, נטו:										
8,697	13	(526)	288	624	1,976	1,039	1,768	1,560	1,955	מחיצוניים
-	1	1,460	(15)	(119)	(626)	(111)	(1,220)	(12)	642	בינמגזרי
637	62	443	(15)	58	69	6	-	1	13	הכנסות מימון שאינן מריבית
9,334	76	1,377	258	563	1,419	934	548	1,549	2,610	סך-הכל רווח מימוני, נטו
5,296	(96)	167	1,946	240	510	415	62	570	1,482	עמלות והכנסות אחרות
14,630	(20)	1,544	2,204	803	1,929	1,349	610	2,119	4,092	סך ההכנסות
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי										
323	-	1	121	37	(824)	(3)	(3)	543	451	הוצאות תפעוליות ואחרות:
9,616	567	678	1,364	1,113	666	511	233	1,036	3,448	מחיצוניים
-	(391)	(131)	282	24	38	33	-	179	(34)	בינמגזרי
רווח (הפסד) לפני מסים										
4,691	(196)	996	437	(371)	2,049	808	380	361	227	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד)
2,077	79	379	201	16	752	296	139	132	83	רווח (הפסד) לאחר מסים
2,614	(275)	617	236	(387)	1,297	512	241	229	144	חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר מסים
17	-	17	-	-	-	-	-	-	-	רווח (הפסד) נקי:
לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה										
2,631	(275)	634	236	(387)	1,297	512	241	229	144	המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
29	(1)	13	(4)	21	-	-	-	-	-	המיוחס לבעלי מניות הבנק
2,660	(276)	647	232	(366)	1,297	512	241	229	144	
אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח										
278,663	-	1,224	19,564	12,902	65,494	33,859	74,124	31,217	40,279	פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
347,351	-	49,881	7	20,858	42,207	24,653	-	38,227	171,518	

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 28 מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

א. מידע על מגזרי פעילות (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016*										
סך-הכל	אחרים והתאמות	ניהול פיננסי	קבוצת ישראל	פעילות בינלאומית	פעילות עסקית		פעילות קמעונאית			
					עסקי	מסחרי	לקוחות פרטיים	עסקים קטנים	הלוואות לדיור	
הכנסות ריבית, נטו:										
8,193	8	(435)	241	603	1,980	965	1,452	1,490	1,889	מחיצוניים
-	1	1,283	(6)	(47)	(532)	(133)	(1,032)	(45)	511	בינמגזרי
1,152	33	791	(11)	107	199	9	-	-	24	הכנסות מימון שאינן מריבית
9,345	42	1,639	224	663	1,647	841	420	1,445	2,424	סך-הכל רווח מימוני, נטו
5,376	(99)	173	1,864	349	578	386	64	567	1,494	עמלות והכנסות אחרות
14,721	(57)	1,812	2,088	1,012	2,225	1,227	484	2,012	3,918	סך ההכנסות
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי										
269	-	(5)	90	113	(781)	124	-	443	285	הוצאות תפעוליות ואחרות:
9,490	510	676	1,288	1,264	628	468	226	975	3,455	מחיצוניים
-	(393)	(134)	302	23	37	31	-	214	(80)	בינמגזרי
רווח לפני מסים										
4,962	(174)	1,275	408	(388)	2,341	604	258	380	258	הפרשה למסים על הרווח
2,358	318	460	129	14	877	226	95	142	97	רווח לאחר מסים
2,604	(492)	815	279	(402)	1,464	378	163	238	161	חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר מסים
12	5	7	-	-	-	-	-	-	-	רווח (הפסד) נקי:
לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה										
2,616	(487)	822	279	(402)	1,464	378	163	238	161	המיוחס לבעלי מניות הבנק
12	(1)	18	(4)	(1)	-	-	-	-	-	אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח
2,628	(488)	840	275	(403)	1,464	378	163	238	161	פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
271,957	-	1,305	18,593	15,272	68,008	32,173	68,822	29,064	38,720	
338,502	-	38,271	-	30,979	38,968	23,010	-	37,431	169,843	

* סווג מחדש בעקבות החלטת הנהלה על העברת לקוחות בעלי סממנים עסקיים ממגזר לקוחות פרטיים למגזר עסקים קטנים, ובעקבות שינוי אופן הקצאת הוצאות המסים - לפירוט נוסף ראה [ביאור 28](#) בדוחות הכספיים.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 28 מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

א. מידע על מגזרי פעילות (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015*										
סך-הכל	אחרים והתאמות	ניהול פיננסי	קבוצת ישראל	פעילות בינלאומית	פעילות עסקית		פעילות קמעונאית			
					עסקי	מסחרי	לקוחות פרטיים	עסקים קטנים	הלוואות לדיור	
הכנסות ריבית, נטו:										
7,885	5	(400)	179	515	2,416	907	1,170	1,350	1,743	מחיצוניים
-	2	1,270	(4)	46	(831)	(137)	(841)	(40)	535	בינמגזרי
1,044	66	885	10	16	12	12	-	1	42	הכנסות מימון שאינן מריבית
8,929	73	1,755	185	577	1,597	782	329	1,311	2,320	סך-הכל רווח מימוני, נטו
5,433	(15)	175	1,755	410	567	329	68	555	1,589	עמלות והכנסות אחרות
14,362	58	1,930	1,940	987	2,164	1,111	397	1,866	3,909	סך ההכנסות
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי										
475	-	-	38	(15)	(142)	139	1	262	192	הוצאות תפעוליות ואחרות:
8,790	315	748	1,218	889	520	456	227	992	3,425	מחיצוניים
-	(352)	(182)	276	24	72	6	-	196	(40)	בינמגזרי
רווח לפני מסים										
5,097	95	1,364	408	89	1,714	510	169	416	332	הפרשה למסים על הרווח
2,097	128	504	120	92	684	205	65	166	133	רווח לאחר מסים
3,000	(33)	860	288	(3)	1,030	305	104	250	199	חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר מסים
19	8	13	(2)	-	-	-	-	-	-	רווח (הפסד) נקי:
לפני ייחוס לבעלי זכויות										
3,019	(25)	873	286	(3)	1,030	305	104	250	199	שאינן מקנות שליטה המיוחס לבעלי זכויות
63	(4)	56	(4)	15	-	-	-	-	-	שאינן מקנות שליטה המיוחס לבעלי מניות הבנק
3,082	(29)	929	282	12	1,030	305	104	250	199	
278,497	-	1,269	17,408	18,705	79,194	30,759	66,793	27,751	36,618	אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח
321,727	-	35,589	-	36,277	34,507	21,819	-	34,044	159,491	פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

* סווג מחדש.

ב. מידע על אזורים גיאוגרפיים⁽¹⁾

סך נכסים	ליום 31 בדצמבר		לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		הכנסות ⁽²⁾	
	2016	2017	2015	2016	2015	2016		
393,439	412,114	2,989	3,037	3,053	13,220	13,689	13,838	ישראל
34,756	31,081	63	7	49	573	502	507	צפון אמריקה
19,779	11,159	26	(403)	(429)	566	512	284	אירופה
131	70	4	(13)	(13)	3	18	1	אחר
54,666	42,310	93	(409)	(393)	1,142	1,032	792	סך-הכל מחוץ לישראל
448,105	454,424	3,082	2,628	2,660	14,362	14,721	14,630	סך-הכל מאוחד

(1) החלוקה לאזורים גיאוגרפיים בוצעה לפי מיקום הנכסים. המרכז לבנקאות פרטית בינלאומית בתל-אביב, המהווה חלק אינטגרלי ממערך ה-GPB, שווך אף הוא לפעילות מחוץ לישראל.
 (2) הכנסות - הכנסות ריבית, נטו, והכנסות שאינן מריבית.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 29 מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי

א. חובות* ומכשירי אשראי חוץ-מאזניים

הפרשה להפסדי אשראי

1. תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי*

2017						
סך-הכל	בנקים וממשלות	אשראי לציבור				
		סך-הכל	פרטי אחר	לדיור	מסחרי	
4,811	7	4,804	939	366	3,499	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה
323	-	323	649	(14)	(312)	הוצאות בגין הפסדי אשראי ⁽¹⁾
(2,030)	-	(2,030)	(811)	(25)	(1,194)	מחיקות חשבונאיות
1,375	-	1,375	330	6	1,039	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(655)	-	(655)	(481)	(19)	(155)	מחיקות חשבונאיות נטו
(2)	-	(2)	(2)	-	-	התאמות מתרגום דוחות כספיים
4,477	7	4,470	1,105	333	3,032	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה ⁽²⁾
(50)	1	(51)	12	-	(63)	(1) מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים
627	1	626	63	-	563	(2) מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים
2016						
סך-הכל	בנקים וממשלות	אשראי לציבור				
		סך-הכל	פרטי אחר	לדיור	מסחרי	
5,086	3	5,083	844	392	3,847	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה
269	4	265	482	(5)	(212)	הוצאות בגין הפסדי אשראי ⁽¹⁾
(1,634)	-	(1,634)	(703)	(21)	(910)	מחיקות חשבונאיות
1,091	-	1,091	317	-	774	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(543)	-	(543)	(386)	(21)	(136)	מחיקות חשבונאיות נטו
(1)	-	(1)	(1)	-	-	התאמות מתרגום דוחות כספיים
4,811	7	4,804	939	366	3,499	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה ⁽²⁾
8	-	8	(2)	-	10	(1) מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים
677	-	677	51	-	626	(2) מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 29 מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

א. חובות* ומכשירי אשראי חוץ-מאזניים (המשך)

הפרשה להפסדי אשראי (המשך)

1. תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי* (המשך)

2015						
סך-הכל	בנקים וממשלות	אשראי לציבור				
		סך-הכל	פרטי אחר	לדיוור	מסחרי	
4,856	4	4,852	935	387	3,530	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה
475	(1)	476	180	5	291	הוצאות בגין הפסדי אשראי ⁽¹⁾
(1,504)	-	(1,504)	(586)	-	(918)	מחיקות חשבונאיות
1,276	-	1,276	318	-	958	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(228)	-	(228)	(268)	-	40	מחיקות חשבונאיות נטו
(17)	-	(17)	(3)	-	(14)	אחר
5,086	3	5,083	844	392	3,847	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה ⁽²⁾
(3)	-	(3)	(15)	-	12	(1) מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים
669	-	669	53	-	616	(2) מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 29 מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

א. חובות* ומכשירי אשראי חוץ-מאזניים (המשך)

הפרשה להפסדי אשראי (המשך)

2. מידע נוסף על דרך חישוב ההפרשה להפסדי אשראי בגין חובות*, ועל החובות* בגינם היא חושבה

31 בדצמבר 2017						
סך-הכל	בנקים וממשלות	אשראי לציבור			מסחרי**	
		סך-הכל	פרטי אחר	לדיוור		
						יתרת חוב רשומה של חובות*:
150,919	26,403	124,516	1,451	-	123,065	שנבדקו על בסיס פרטני
157,991	-	157,991	53,663	65,176	39,152	שנבדקו על בסיס קבוצתי ⁽¹⁾
308,910	26,403	282,507	55,114	65,176	162,217	סך-הכל חובות*
74,285	-	74,285	-	64,940	9,345	(1) מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק הפיגור
						הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות*:
2,196	6	2,190	229	-	1,961	שנבדקו על בסיס פרטני
1,654	-	1,654	813	333	508	שנבדקו על בסיס קבוצתי ⁽²⁾
3,850	6	3,844	1,042	333	2,469	סך-הכל הפרשה להפסדי אשראי
397	-	397	-	333	64	(2) מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק הפיגור***

31 בדצמבר 2016						
סך-הכל	בנקים וממשלות	אשראי לציבור			מסחרי**	
		סך-הכל	פרטי אחר	לדיוור		
						יתרת חוב רשומה של חובות*:
161,201	29,883	131,318	2,140	-	129,178	שנבדקו על בסיס פרטני
144,766	-	144,766	52,410	61,742	30,614	שנבדקו על בסיס קבוצתי ⁽¹⁾
305,967	29,883	276,084	54,550	61,742	159,792	סך-הכל חובות*
69,009	-	69,009	-	61,497	7,512	(1) מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק הפיגור
						הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות*:
2,553	7	2,546	153	-	2,393	שנבדקו על בסיס פרטני
1,581	-	1,581	735	366	480	שנבדקו על בסיס קבוצתי ⁽²⁾
4,134	7	4,127	888	366	2,873	סך-הכל הפרשה להפסדי אשראי
432	-	432	-	366	66	(2) מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק הפיגור***

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, נירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

** יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיוור, בסך של כ-9,345 מיליוני ש"ח, של לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה (ליום 31.12.16: 7,512 מיליוני ש"ח).

*** כולל יתרת הפרשה מעבר למתחייב לפי שיטת עומק הפיגור שחושבה על בסיס קבוצתי בסך של כ-259 מיליוני ש"ח (ליום 31.12.16: 241 מיליוני ש"ח). כולל יתרת הפרשה מעבר למתחייב לפי שיטת עומק הפיגור בסך של כ-0 מיליוני ש"ח (ליום 31.12.16: 17 מיליוני ש"ח).

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 29 מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות*

1. איכות אשראי ופיגורים

31 בדצמבר 2017					
חובות לא פגומים** - מידע נוסף	סך-הכל	בעייתיים ⁽¹⁾		לא בעייתיים	
		פגומים ⁽²⁾	לא פגומים		
בפיגור של 30 ועד 89 ימים ⁽⁴⁾	בפיגור של 90 ימים או יותר ⁽³⁾				
פעילות לווים בישראל					
ציבור - מסחרי					
59	49	22,866	338	246	22,282
18	21	18,904	273	147	18,484
11	2	14,343	30	56	14,257
228	146	88,368	1,065	2,478	84,825
316	218	144,481	1,706	2,927	139,848
419	592	64,703	-	595	64,108
246	97	54,655	732	334	53,589
981	907	263,839	2,438	3,856	257,545
-	-	193	-	-	193
-	-	998	-	-	998
981	907	265,030	2,438	3,856	258,736
פעילות לווים בחו"ל					
ציבור - מסחרי					
8	4	4,978	16	4	4,958
14	-	12,758	174	143	12,441
22	4	17,736	190	147	17,399
12	2	932	36	2	894
34	6	18,668	226	149	18,293
-	-	23,915	-	-	23,915
-	-	1,297	-	-	1,297
34	6	43,880	226	149	43,505
1,015	913	282,507	2,664	4,005	275,838
-	-	24,108	-	-	24,108
-	-	2,295	-	-	2,295
1,015	913	308,910	2,664	4,005	302,241

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, נירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המע"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

** לעניין זה, "חובות לא פגומים" לרבות חובות לא בעייתיים.

(1) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(2) ככלל, חובות פגומים אינם צוברים הכנסות ריבית. למידע על חובות פגומים מסוימים שאורגנו מחדש באירגון מחדש של חוב בעייתית ראה [ביאור 29.ב.2.29](#) להלן.

(3) מסוגים כחובות בעייתיים (למעט הלוואות לדיור בפיגור עד 3 חודשים) שאינם פגומים, צוברים הכנסות ריבית.

(4) צוברים הכנסות ריבית. חובות בפיגור של 30 ועד 89 ימים בסך של כ-26 מיליוני ש"ח (ליום 31.12.16: 105 מיליוני ש"ח) סווגו כחובות בעייתיים שאינם פגומים.

(5) כולל יתרת הלוואות לדיור שהוסדרה במסגרת הסדר עם הלווה בסך של כ-66 מיליוני ש"ח (ליום 31.12.16: 39 מיליוני ש"ח).

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 29 מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות* (המשך)

1. איכות אשראי ופיגורים (המשך)

31 בדצמבר 2016					
חובות לא פגומים** - מידע נוסף		סך-הכל	בעייתיים ⁽¹⁾		לא בעייתיים
בפיגור של 30 ועד 89 ימים ⁽⁴⁾	בפיגור של 90 ימים או יותר ⁽³⁾		פגומים ⁽²⁾	לא פגומים	
פעילות לווים בישראל					
ציבור - מסחרי					
36	42	18,577	376	322	17,879
20	7	20,254	366	143	19,745
2	1	13,901	178	214	13,509
186	129	86,976	2,108	1,796	83,072
244	179	139,708	3,028	2,475	134,205
*404	593	61,205	-	598	60,607
217	81	53,459	714	326	52,419
*865	853	254,372	3,742	3,399	247,231
-	-	125	-	-	125
-	-	948	-	-	948
*865	853	255,445	3,742	3,399	248,304
פעילות לווים בחו"ל					
ציבור - מסחרי					
16	16	5,981	53	45	5,883
71	-	14,103	148	193	13,762
87	16	20,084	201	238	19,645
26	15	1,628	32	26	1,570
113	31	21,712	233	264	21,215
-	-	27,194	-	-	27,194
-	-	1,616	-	-	1,616
113	31	50,522	233	264	50,025
*978	884	276,084	3,975	3,663	268,446
-	-	27,319	-	-	27,319
-	-	2,564	-	-	2,564
*978	884	305,967	3,975	3,663	298,329

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

** לעניין זה, "חובות לא פגומים" לרבות חובות לא בעייתיים.

(1) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(2) ככלל, חובות פגומים אינם צוברים הכנסות ריבית. למידע על חובות פגומים מסוימים שאורגנו מחדש באירגון מחדש של חוב בעייתית ראה [ביאור 29.ב.2.2](#). להלן.

(3) מסוגים כחובות בעייתיים (למעט הלוואות לדיור בפיגור עד 3 חודשים) שאינם פגומים, צוברים הכנסות ריבית.

(4) צוברים הכנסות ריבית. חובות בפיגור של 30 ועד 89 ימים בסך של כ-26 מיליוני ש"ח (ליום 31.12.16: 105 מיליוני ש"ח) סווגו כחובות בעייתיים שאינם פגומים.

(5) כולל יתרת הלוואות לדיור שהוסדרה במסגרת הסדר עם הלווה בסך של כ-66 מיליוני ש"ח (ליום 31.12.16: 39 מיליוני ש"ח).

ביאור 29 מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

איכות האשראי – מצב פיגור החובות

מצב הפיגור מנוטר באופן שוטף ומהווה אחת האינדיקציות המרכזיות לאיכות אשראי. קביעת מצב הפיגור מבוצעת לפי ימי הפיגור בפועל כאשר חוב מועבר לטיפול כחוב לא מבצע (לא צובר הכנסות ריבית) לאחר 90 ימי פיגור או כל חוב שאורגן מחדש כחוב בעייתי והוחזר לצבור ריבית, כאשר הוא מפגר במשך 30 ימי פיגור ביחס לתנאי החוב החדשים. לגבי חובות המוערכים על בסיס קבוצתי, מצב הפיגור משפיע על סיווג החוב (סיווג החוב חמור יותר ככל שמעמיק הפיגור) ולרוב לאחר 150 ימי פיגור הבנק מבצע מחיקה חשבונאית של חוב. לגבי הלוואות לדיור למעט הלוואות ללא תשלום רבעוני או חודשי, הבנק קובע הפרשה לפי שיטת עומק הפיגור.

ויתורים וארגון מחדש של חוב בעייתי

במדיניות הויתורים הבנק מביא בחשבון מגוון שיקולים על מנת למקסם את ההחזר לבנק. ניהול מערכת היחסים עם הלקוח ומקסום הזדמנויות, מניעת default, עיקולים, היבטים ציבוריים וכדומה. ויתורים ניתנים רק במקרים בהם הלקוח הציג רצון טוב לפרוע את ההלוואות וצפוי כי יעמוד בהתחייבויותיו. במקרים בהם, מסיבות כלכליות או משפטיות הקשורות לקשיים פיננסיים של חייב, הבנק מעניק לחייב ויתור אשר בתנאים אחרים הוא לא היה שוקל להעניק החוב יוגדר כארגון מחדש של חוב בעייתי. ארגון מחדש של חוב בעייתי יכול שיהיה שינוי בתנאי החוב שגורם להפחתה או לדחייה של תשלומים במזומן שנדרשים מהחייב בעתיד הקרוב, הפחתה בשיעור הריבית או בהפחתה של תשלומים על חשבון הקרן, איחוד חובות וכו'. הבנק יכול להסכים לקבל במזומן נכסים או זכות בהון עצמי של החייב כפירעון של החוב למרות שהשווי המתקבל נמוך מסכום החוב מאחר והבנק מגיע למסקנה שהאמור ימקסם את החזר ההשקעה שלו.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 29 מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות** (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים

א. חובות פגומים והפרשה פרטנית

31 בדצמבר 2017					
יתרת(1) חובות פגומים בגינם לא קיימת הפרשה פרטנית(2)	יתרת(1) חובות פגומים בגינם לא קיימת הפרשה פרטנית(2)	סך-הכל יתרת(1) חובות פגומים	יתרת(1) חובות פגומים בגינם קיימת הפרשה פרטנית(2)	יתרת(1) חובות פגומים בגינם קיימת הפרשה פרטנית(2)	יתרת קרן חוזית של חובות פגומים
פעילות לווים בישראל					
ציבור - מסחרי					
217	53	121	338	3,177	בינוי ונדל"ן - בינוי
127	15	146	273	1,517	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
4	1	26	30	397	שירותים פיננסיים
805	244	260	1,065	4,720	מסחרי - אחר
1,153	313	553	1,706	9,811	סך-הכל מסחרי
538	191	194	732	1,431	אנשים פרטיים - אחר
1,691	504	747	2,438	11,242	סך-הכל ציבור - פעילות בישראל
פעילות לווים בחו"ל					
ציבור - מסחרי					
16	2	-	16	119	בינוי ונדל"ן
41	3	133	174	406	מסחרי אחר
57	5	133	190	525	סך-הכל מסחרי
36	36	-	36	39	אנשים פרטיים
93	41	133	226	564	סך-הכל ציבור - פעילות בחו"ל
1,784	545	880	2,664	11,806	סך-הכל ציבור*
* מזה:					
1,246	428	560	1,806	-	נמדד לפי ערך נוכחי של תזרימי המזומנים
750	218	559	1,309	-	חובות בארגון מחדש של חובות בעייתיים

** אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, נירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

(1) יתרת חוב רשומה.

(2) הפרשה פרטנית להפסדי אשראי.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 29 מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות** (המשך)

ג. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

א. חובות פגומים והפרשה פרטנית (המשך)

31 בדצמבר 2016					
יתרת קרן חוזית של חובות פגומים	סך-הכל יתרת ⁽¹⁾ חובות פגומים	יתרת ⁽¹⁾ חובות פגומים בגינם לא קיימת הפרשה פרטנית ⁽²⁾	יתרת הפרשה פרטנית ⁽²⁾	יתרת ⁽¹⁾ חובות פגומים בגינם קיימת הפרשה פרטנית ⁽²⁾	
פעילות לווים בישראל					
ציבור – מסחרי					
3,405	376	100	100	276	בינוי ונדל"ן – בינוי
1,698	366	60	15	306	בינוי ונדל"ן – פעילויות בנדל"ן
853	178	89	-	89	שירותים פיננסיים
5,727	2,108	641	565	1,467	מסחרי – אחר
11,683	3,028	890	680	2,138	סך-הכל מסחרי
1,335	714	329	115	385	אנשים פרטיים – אחר
13,018	3,742	1,219	795	2,523	סך-הכל ציבור – פעילות בישראל
פעילות לווים בחו"ל					
ציבור – מסחרי					
170	53	33	2	20	בינוי ונדל"ן
414	148	19	67	129	מסחרי אחר
584	201	52	69	149	סך-הכל מסחרי
35	32	1	30	31	אנשים פרטיים
619	233	53	99	180	סך-הכל ציבור – פעילות בחו"ל
13,637	3,975	1,272	894	2,703	סך-הכל ציבור*
* מזה:					
-	2,641	677	748	1,964	נמדד לפי ערך נוכחי של תזרימי המזומנים
-	1,948	934	236	1,014	חובות בארגון מחדש של חובות בעייתיים

** אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

(1) יתרת חוב רשומה.

(2) הפרשה פרטנית להפסדי אשראי.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 29 מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות* (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ב. יתרה ממוצעת והכנסות ריבית

2015			2016			2017			
מזה:	הכנסות	יתרה**	מזה:	הכנסות	יתרה**	מזה:	הכנסות	יתרה**	
נרשמו על	ריבית	ממוצעת של	נרשמו על	ריבית	ממוצעת של	נרשמו על	ריבית	ממוצעת של	
בסיס מזומן	שנרשמו*** ⁽¹⁾	חובות פגומים	בסיס מזומן	שנרשמו*** ⁽¹⁾	חובות פגומים	בסיס מזומן	שנרשמו*** ⁽¹⁾	חובות פגומים	
4	5	574	5	6	386	3	4	363	ציבור - מסחרי
5	6	523	11	11	417	3	5	326	בינוי ונדל"ן - בינוי
4	4	589	6	6	290	1	1	76	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
32	38	3,329	14	20	2,683	11	18	1,521	שירותים פיננסיים
45	53	5,015	36	43	3,776	18	28	2,286	מסחרי - אחר
15	36	640	18	43	687	19	50	730	סך-הכל מסחרי
60	89	5,655	54	86	4,463	37	78	3,016	אנשים פרטיים - אחר
									סך-הכל ציבור - פעילות בישראל

פעילות לווים בישראל

ציבור - מסחרי

2	2	154	-	-	81	-	-	25	בינוי ונדל"ן
2	2	172	-	-	122	-	-	119	מסחרי - אחר
4	4	326	-	-	203	-	-	144	סך-הכל מסחרי
2	2	44	-	-	32	-	-	32	אנשים פרטיים
6	6	370	-	-	235	-	-	176	סך-הכל ציבור - פעילות בחו"ל
66	95	6,025	54	86	4,698	37	78	3,192	סך-הכל ציבור

פעילות לווים בחו"ל

ציבור - מסחרי

2	2	154	-	-	81	-	-	25	בינוי ונדל"ן
2	2	172	-	-	122	-	-	119	מסחרי - אחר
4	4	326	-	-	203	-	-	144	סך-הכל מסחרי
2	2	44	-	-	32	-	-	32	אנשים פרטיים
6	6	370	-	-	235	-	-	176	סך-הכל ציבור - פעילות בחו"ל
66	95	6,025	54	86	4,698	37	78	3,192	סך-הכל ציבור

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

** יתרת חוב רשומה ממוצעת של חובות פגומים בתקופת הדיווח.

*** הכנסות ריבית שנרשמו בתקופת הדיווח, בגין היתרה הממוצעת של החובות הפגומים, בפרק הזמן בו החובות סווגו כפגומים.

(1) אילו החובות הפגומים היו צוברים ריבית לפי התנאים המקוריים היו נרשמות הכנסות ריבית בסך 243 מיליוני ש"ח לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017 (2016: 345 מיליוני ש"ח, 2015: 430 מיליוני ש"ח).

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 29 מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות* (המשך)

ג. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ד. חובות בעייתיים בארגון מחדש

31 בדצמבר 2017			
יתרת חוב רשומה			
סך-הכלל ⁽²⁾	צובר ⁽¹⁾ לא בפיגור	צובר ⁽¹⁾ בפיגור של 30 ימים ועד 89 ימים	שאינו צובר הכנסות ריבית
פעילות לווים בישראל			
ציבור - מסחרי			
50	24	-	26
בינוי ונדל"ן - בינוי			
170	74	-	96
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן			
4	1	-	3
שירותים פיננסיים			
435	93	-	342
מסחרי - אחר			
659	192	-	467
סך-הכל מסחרי			
637	349	-	288
אנשים פרטיים - אחר			
1,296	541	-	755
סך-הכל ציבור - פעילות בישראל			
פעילות לווים בחו"ל			
ציבורי - מסחרי			
13	-	13	-
מסחרי אחר			
1,309	541	13	755
סך-הכל ציבור			

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

(1) צובר הכנסות ריבית.

(2) נכלל בחובות פגומים.

התחייבויות לתן אשראי נוסף לחייבים שלגביהם בוצע ארגון מחדש של חוב בעייתי במסגרתו בוצעו שינויים בתנאי האשראי הסתכמו ליום 31 בדצמבר 2017 בסך של כ-21 מיליוני ש"ח (ליום 31.12.16: 32 מיליוני ש"ח).

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 29 מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות* (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ג. חובות בעייתיים בארגון מחדש (המשך)

31 בדצמבר 2016			
יתרת חוב רשומה			
סך-הכל ⁽²⁾	צובר ⁽¹⁾ לא בפיגור	צובר ⁽¹⁾ בפיגור של 30 ימים ועד 89 ימים	שאינו צובר הכנסות ריבית
פעילות לווים בישראל			
ציבור - מסחרי			
112	24	-	88
237	46	-	191
25	2	-	23
938	91	-	847
1,312	163	-	1,149
614	305	-	309
1,926	468	-	1,458
פעילות לווים בחו"ל			
ציבור - מסחרי			
21	-	16	5
1	-	-	1
22	-	16	6
1,948	468	16	1,464

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).
 (1) צובר הכנסות ריבית.
 (2) נכלל בחובות פגומים.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 29 מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות** (המשך)

ג. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ד. חובות בעייתיים בארגון מחדש (המשך)

ארגונים מחדש שבוצעו								
בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015*			בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016*			בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017		
מספר חוזים	יתרת חוב	יתרת חוב	מספר חוזים	יתרת חוב	יתרת חוב	מספר חוזים	יתרת חוב	יתרת חוב
רשומה לפני ארגון מחדש	רשומה לפני ארגון מחדש	רשומה לפני ארגון מחדש	רשומה לאחר ארגון מחדש	רשומה לפני ארגון מחדש	רשומה לפני ארגון מחדש	רשומה לאחר ארגון מחדש	רשומה לפני ארגון מחדש	רשומה לפני ארגון מחדש
38	45	127	97	135	199	36	43	243
37	38	25	2	2	19	10	11	38
16	17	15	1	1	10	2	2	19
487	539	836	177	203	942	244	333	1,279
578	639	1,003	277	341	1,170	292	389	1,579
408	441	9,451	450	480	9,611	450	482	9,232
986	1,080	10,454	727	821	10,781	742	871	10,811

פעילות לווים בישראל

ציבור - מסחרי

בינוי ונדל"ן - בינוי	38	45	127	97	135	199	36	43	243
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	37	38	25	2	2	19	10	11	38
שירותים פיננסיים	16	17	15	1	1	10	2	2	19
מסחרי - אחר	487	539	836	177	203	942	244	333	1,279
סך-הכל מסחרי	578	639	1,003	277	341	1,170	292	389	1,579
אנשים פרטיים - אחר	408	441	9,451	450	480	9,611	450	482	9,232
סך-הכל ציבור - פעילות בישראל	986	1,080	10,454	727	821	10,781	742	871	10,811

פעילות לווים בחו"ל

ציבור - מסחרי

בינוי ונדל"ן	-	-	-	-	-	1	-	-	1
מסחרי - אחר	19	19	2	7	8	1	-	-	1
אנשים פרטיים	1	2	27	1	2	30	-	-	16
סך-הכל ציבור - פעילות בחו"ל	20	21	29	8	10	32	-	-	18
סך-הכל ציבור	1,006	1,101	10,483	735	831	10,813	742	871	10,829

* הוצג מחדש.

** אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 29 מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות*** (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ג. חובות בעייתיים בארגון מחדש (המשך)

ארגונים מחדש שבוצעו וכשלו**					
בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015*		בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016*		בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017	
מספר חוזים	יתרת חוב רשומה	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה
פעילות לווים בישראל					
ציבור - מסחרי					
5	42	41	79	7	91
בינוי ונדל"ן - בינוי					
1	10	-	9	-	13
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן					
-	3	-	8	-	3
שירותים פיננסיים					
30	285	33	383	32	407
מסחרי - אחר					
36	340	74	479	39	514
סך-הכל מסחרי					
74	3,333	71	3,626	68	3,452
אנשים פרטיים - אחר					
110	3,673	145	4,105	107	3,966
סך-הכל ציבור - פעילות בישראל					

פעילות לווים בחו"ל

ארגונים מחדש שבוצעו וכשלו**					
בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015*		בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016*		בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017	
מספר חוזים	יתרת חוב רשומה	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה
פעילות לווים בחו"ל					
ציבור - מסחרי					
-	1	-	-	-	-
בינוי ונדל"ן					
-	9	1	12	-	5
אנשים פרטיים					
-	10	1	12	-	-
סך-הכל ציבור - פעילות בחו"ל					
110	3,683	146	4,117	107	3,971
סך-הכל ציבור					

* הוצג מחדש.

** חובות שהפכו בשנת הדיווח לחובות בפיגור של 30 ימים או יותר, אשר אורגנו מחדש בארגון מחדש של חוב בעייתי במהלך 12 החודשים שקדמו למועד שבו הם הפכו לחובות בפיגור.

*** אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 29 מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות** (המשך)

3. מידע נוסף על הלוואות לדיור - אנשים פרטיים

יתרות לסוף שנה לפי שיעור המימון (LTV)*, סוג החוזר וסוג הריבית

31 בדצמבר 2017					
סיכון אשראי חוץ-מאזני	יתרת הלוואות לדיור - אנשים פרטיים			סך-הכל	
	מזה: ריבית משתנה	מזה: בולט ובלון	מזה:		
917	26,194	1,775	41,627	עד 60%	שיעבוד ראשון: שיעור המימון
467	15,995	355	22,907	מעל 60%	
1,512	364	23	642		שיעבוד משני או ללא שיעבוד
2,896	42,553	2,153	65,176		סך-הכל

31 בדצמבר 2016					
סיכון אשראי חוץ-מאזני	יתרת הלוואות לדיור - אנשים פרטיים			סך-הכל	
	מזה: ריבית משתנה	מזה: בולט ובלון	מזה:		
703	23,939	2,044	38,083	עד 60%	שיעבוד ראשון: שיעור המימון
277	16,273	504	22,981	מעל 60%	
1,129	391	38	678		שיעבוד משני או ללא שיעבוד
2,109	40,603	2,586	61,742		סך-הכל

* היחס בין המסגרת המאושרת בעת העמדת המסגרת לבין שווי הנכס, כפי שאושר על-ידי הבנק בעת העמדת המסגרת.
** אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

איכות אשראי - יחס ה-LTV

יחס ה-LTV מהווה אינדיקציה נוספת של הבנק לאיכות אשראי. יחס ה-LTV - מהווה יחס בין סכום הלוואה לבין השווי המוערך של הנכס הממומן כפי שאושר על-ידי הבנק בעת העמדת המסגרת. יחס ה-LTV מחושב בעת אישור האשראי למעט החריגים המפורטים להלן:

1. העמדת אשראי נוסף בביטחון אותו נכס.
  2. קבלת הלוואה מתאגיד אחר, תוך ביצוע שיעבוד משותף פרי-פסו בגין הנכס.
  3. גרירת משכנתא.
  4. חלק ממסגרת האשראי שלא נוצל.
  5. פירעון מוקדם מהותי (10 אחוז ומעלה).
- הביאור מציג יתרות חוב בגין הלוואות לדיור תוך פילוח לפי טווח יחסי LTV ודרגות שיעבוד.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 29 מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ג. מכירה, רכישה וסינדיקציה של אשראי לציבור במהלך השנה 1. מכירה ורכישה של אשראי לציבור

סיכון אשראי לציבור שנמכר									
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016					לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017				
יטרה לסוף שנה של האשראי שנמכר, אשר הבנק נותן עברו שירות	סך-הכל רווח (הפסד) בגין אשראי שנמכר	מזה: אשראי בעייתי	סיכון אשראי חוץ-מאזני* שנמכר השנה	אשראי לציבור שנמכר השנה	יטרה לסוף שנה של האשראי שנמכר, אשר הבנק נותן עברו שירות	סך-הכל רווח (הפסד) בגין אשראי שנמכר	מזה: אשראי בעייתי	סיכון אשראי חוץ-מאזני* שנמכר השנה	אשראי לציבור שנמכר השנה
2,255	106	63	540	3,298	2,359	5	-	-	135
870	(13)	-	-	924	743	-	-	-	-
-	-	-	-	7	-	(1)	-	-	51
3,125	93	63	540	4,229 ⁽¹⁾	3,102	4	-	-	186

סיכון אשראי לציבור שנרכש							
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016				לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017			
יטרה לסוף שנה של האשראי שנרכש	מזה: אשראי בעייתי	סיכון אשראי חוץ-מאזני* שנרכש השנה	אשראי לציבור שנרכש השנה ⁽²⁾	יטרה לסוף שנה של האשראי שנרכש	מזה: אשראי בעייתי	סיכון אשראי חוץ-מאזני* שנרכש השנה	אשראי לציבור שנרכש השנה ⁽²⁾
1,623	-	388	7,486	2,361	-	616	9,110
-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-
1,623	-	388	7,486	2,361	-	616	9,110

* סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלת חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
(1) מזה סך של 2,043 מיליון ש"ח נובע ממכירת תיקי סינדיקציה בסניף ניו-יורק.
(2) כולל ברובו עסקות ניכיון לטווח קצר.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במילוני ש"ח

ביאור 29 מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ג. מכירה, רכישה וסינדיקציה של אשראי לציבור במהלך השנה (המשך)
2. סינדיקציות והשתתפות בסינדיקציות של הלוואות

יתרה ליום 31 בדצמבר 2017					
עסקות סינדיקציה שיזמו אחרים		עסקות סינדיקציה שהבנק יזם*			
חלקו של הבנק		חלקם של אחרים		חלקו של הבנק	
סיכון אשראי חוץ-מאזני**	אשראי לציבור	סיכון אשראי חוץ-מאזני**	אשראי לציבור	סיכון אשראי חוץ-מאזני**	אשראי לציבור
1,337	954	4,245	15,991	2,744	8,195
-	-	-	-	-	-
-	-	-	15	-	44
1,337	954	4,245	16,006	2,744	8,239

סך-הכל מסחרי
 אנשים פרטיים - הלוואות לדיוור
 אנשים פרטיים - אחר
 סך-הכל אשראי לציבור

יתרה ליום 31 בדצמבר 2016					
עסקות סינדיקציה שיזמו אחרים		עסקות סינדיקציה שהבנק יזם*			
חלקו של הבנק		חלקם של אחרים		חלקו של הבנק	
סיכון אשראי חוץ-מאזני**	אשראי לציבור	סיכון אשראי חוץ-מאזני**	אשראי לציבור	סיכון אשראי חוץ-מאזני**	אשראי לציבור
1,646	1,336	5,396	17,631	3,482	9,027
-	-	-	-	-	-
-	-	-	12	-	37
1,646	1,336	5,396	17,643	3,482	9,064

סך-הכל מסחרי
 אנשים פרטיים - הלוואות לדיוור
 אנשים פרטיים - אחר
 סך-הכל אשראי לציבור

* לרבות אם הבנק נותן שירות מהותי בעסקת הסינדיקציה.
 ** סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלת חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

ד. יתרות אשראי לציבור⁽¹⁾ וסיכון אשראי חוץ-מאזני⁽¹⁾⁽²⁾ לפי גודל האשראי של לווה

31 בדצמבר 2017			
סיכון אשראי חוץ-מאזני ⁽¹⁾⁽²⁾	אשראי ⁽¹⁾	מספר לווים ⁽³⁾	
			אשראי ללווה באלפי ש"ח
2,823	2,669	1,958,231	עד 10
4,933	3,524	599,888	10-עד 20
6,965	6,254	468,913	20-עד 40
6,314	10,497	302,656	40-עד 80
4,994	15,296	185,377	80-עד 150
4,910	20,552	122,696	150-עד 300
4,113	26,362	71,154	300-עד 600
5,125	44,059	58,520	600-עד 1,200
2,722	19,720	15,106	1,200-עד 2,000
2,424	12,181	5,513	2,000-עד 4,000
2,768	8,735	2,084	4,000-עד 8,000
5,898	12,926	1,502	8,000-עד 20,000
8,506	14,451	836	20,000-עד 40,000
32,862	46,461	958	40,000-עד 200,000
18,321	17,468	134	200,000-עד 400,000
15,212	18,661	61	400,000-עד 800,000
3,443	5,574	9	800,000-עד 1,200,000
3,350	2,003	4	1,200,000-עד 1,600,000
1,937	1,831	2	1,600,000-עד 2,000,000
680	1,365	1	2,000,000-עד 3,200,000
5,012	1,558	2	מעל-3,200,000
143,312	292,147	3,793,647	סך-הכל

- * אשראי לציבור, השקעות באגרות-חוב של הציבור, נכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים כנגד הציבור בסך של 3,729,282,507 ו-5,911 מיליוני ש"ח בהתאמה.
- (1) אשראי וסיכון אשראי חוץ-מאזני מוצגים לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
- (2) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה (לא כולל מסגרות לא מנוצלות של כרטיסי אשראי באחריות בנקים אחרים בסך של כ-10,762 מיליוני ש"ח).
- (3) מספר הלווים מחושב לפי אשראי וסיכון אשראי חוץ-מאזני גם יחד.

הערה:

הנתונים של אשראי וסיכון אשראי חוץ-מאזני ("האשראי") במדרגות האשראי עד 8,000 אלפי ש"ח, כולל מספר הלווים, חושבו על-ידי סיכום הנתונים בכל מדרגת אשראי של כל חברה מאוחדת (איחוד על בסיס שכבות), ואילו הנתונים של האשראי מעל 8,000 אלפי ש"ח, כולל מספר הלווים, חושבו על-ידי סיכום האשראי של כל לווה בכלל קבוצת הבנק, וסיווגו במדרגת האשראי בהתאם (איחוד ספציפי).

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 29 מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ד. יתרות אשראי לציבור⁽¹⁾ וסיכון אשראי חוץ-מאזני⁽¹⁾⁽²⁾ לפי גודל האשראי של לווה (המשך)

31 בדצמבר 2016		
סיכון אשראי חוץ-מאזני ⁽¹⁾⁽²⁾	אשראי ⁽¹⁾	מספר לווים ⁽³⁾
אשראי ללווה באלפי ש"ח		
3,029	2,738	1,925,915
4,969	3,461	589,021
6,937	6,275	462,931
6,101	10,353	292,807
4,688	14,611	174,690
4,543	19,325	113,967
3,879	25,418	68,198
4,386	40,109	52,832
2,439	17,870	13,614
2,321	11,833	5,316
2,712	8,817	2,067
5,838	12,971	1,499
8,393	14,653	836
34,282	47,373	971
16,334	17,055	126
15,133	20,152	63
2,311	4,428	7
5,817	4,038	7
717	927	1
1,968	673	1
3,947	2,937	2
140,744	286,017	3,704,871
סך-הכל		

- * אשראי לציבור, השקעות באגרות-חוב של הציבור, נכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים כנגד הציבור בסך של 276,084, 4,907 ו-5,026 מיליוני ש"ח בהתאמה.
- (1) אשראי וסיכון אשראי חוץ-מאזני מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
- (2) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה (לא כולל מסגרות לא מנוצלות של כרטיסי אשראי באחריות בנקים אחרים בסך של כ-10,759 מיליוני ש"ח).
- (3) מספר הלווים מחושב לפי אשראי וסיכון אשראי חוץ-מאזני גם יחד.

הערה:

הנתונים של אשראי וסיכון אשראי חוץ-מאזני (להלן: "האשראי") במדרגות האשראי עד 8,000 אלפי ש"ח, כולל מספר הלווים, חושבו על-ידי סיכום הנתונים בכל מדרגת אשראי של כל חברה מאוחדת (איחוד על בסיס שכבות), ואילו הנתונים של האשראי מעל 8,000 אלפי ש"ח, כולל מספר הלווים, חושבו על-ידי סיכום האשראי של כל לווה בכלל קבוצת הבנק, וסיווגו במדרגת האשראי בהתאם (איחוד ספציפי).

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 29 מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ה. מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים

31 בדצמבר			
2016	2017	2016	2017
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי		יתרות החוזים*	
יתרות החוזים או הסכומים הנקובים שלהם לסוף השנה - עסקות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי:			
5	7	861	1,825
(א) אשראי תעודות			
52	61	6,009	5,659
(ב) ערבויות להבטחת אשראי			
79	68	22,854	24,511
(ג) ערבויות לרוכשי דירות			
206	185	23,588	23,070
(ד) ערבויות והתחייבויות אחרות**			
43	49	24,628	25,618
(ה) מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו באחריות הבנק			
-	-	10,759	10,762
(ו) מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו באחריות בנקים אחרים			
111	102	35,540	37,604
(ז) מסגרות חו"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה, שלא נוצלו			
97	87	25,734	24,634
(ח) התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שאושר ושעדיין לא ניתן***			
84	68	19,570	19,725
(ט) התחייבויות להוצאת ערבויות			

* יתרות החוזים או הסכומים הנקובים שלהם לסוף השנה, לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי.

** כולל התחייבויות הבנק בגין חלקו בקרן סיכונים של מסלקת המעו"ף בסך 311 מיליוני ש"ח (ליום 31.12.16: 289 מיליוני ש"ח).

*** כולל התחייבויות למתן אשראי שניתנו ללקוחות במסגרת "אישור עקרוני ושמירת שיעור הריבית" להוראות ניהול בנקאי תקן 451, נהלים למתן הלוואות לדיוור.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 30 נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה

ליום 31 בדצמבר 2017							
סך-הכל	פריטים לא-כספיים*	מטבע-חוץ ⁽¹⁾			מטבע ישראלי		
		אחר	אירו	דולר	צמוד למדד	לא-צמוד	
נכסים							
86,114	9	3,036	451	20,698	-	61,920	מזומנים ופיקדונות בבנקים
65,442	2,226	590	1,108	24,345	54	37,119	ניירות-ערך
684	-	-	-	-	-	684	ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
278,663	851	1,791	3,392	21,094	44,915	206,620	אשראי לציבור, נטו ⁽²⁾
2,292	-	-	1,043	1,150	-	99	אשראי לממשלות
203	148	-	-	-	-	55	השקעות בחברות כלולות
3,392	3,392	-	-	-	-	-	בניינים וציוד
12,013	816	217	648	1,544	1,041	7,747	נכסים בגין מכשירים נגזרים ⁽³⁾
5,621	1,252	24	67	61	7	4,210	נכסים אחרים
454,424	8,694	5,658	6,709	68,892	46,017	318,454	סך-כל הנכסים
התחייבויות							
347,351	886	3,758	11,851	74,937	13,642	242,277	פיקדונות הציבור
4,149	-	35	438	1,443	125	2,108	פיקדונות מבנקים
320	-	-	-	98	6	216	פיקדונות הממשלה
367	-	367	-	-	-	-	ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
29,058	-	132	11	937	24,580	3,398	אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
12,049	787	222	437	1,635	1,347	7,621	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים ⁽³⁾
25,126	954	310	203	1,826	783	21,050	התחייבויות אחרות
418,420	2,627	4,824	12,940	80,876	40,483	276,670	סך-כל ההתחייבויות
36,004	6,067	834	(6,231)	(11,984)	5,534	41,784	עודף נכסים (התחייבויות)
							השפעת מכשירים נגזרים מגדרים:
-	-	(998)	-	(17)	-	1,015	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
							השפעת מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:
-	-	160	5,610	14,237	429	(20,436)	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
-	-	(247)	369	(1,827)	-	1,705	אופציות בכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)
-	-	66	166	(683)	-	451	אופציות מחוץ לכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)
36,004	6,067	(185)	(86)	(274)	5,963	24,519	סך-הכל כללי
-	-	(260)	(120)	(1,577)	-	1,957	אופציות בכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)
-	-	208	682	(1,971)	-	1,081	אופציות מחוץ לכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)

* לרבות מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא כספי.
(1) כולל צמודי מטבע-חוץ.

(2) לאחר ניכוי הפרשות להפסדי אשראי אשר יוחסו לבסיסי ההצמדה.

(3) הבנק מיישם את הוראות FAS 157 בדבר מדידת שווי הוגן. יתרות הנכסים וההתחייבויות, המוצגות בביאור זה, הינן נטו לאחר ייחוס ההשפעות הנובעות מיישום התקן המסתכמות לסך של (106) מיליוני ש"ח.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 30 נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2016							
סך-הכל	פריטים לא-כספיים*	מטבע-חוץ ⁽¹⁾			מטבע ישראלי		
		אחר	אירו	דולר	צמוד למדד	לא-צמוד	
							נכסים
80,378	-	5,659	1,544	20,351	6	52,818	מזומנים ופיקדונות בבנקים
71,449	2,256	1,074	805	19,171	541	47,602	ניירות-ערך
375	-	-	-	-	-	375	ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
271,957	655	3,573	4,759	23,978	45,684	193,308	אשראי לציבור, נטו ⁽²⁾
2,561	-	57	1,010	1,371	-	123	אשראי לממשלות
153	112	-	-	-	-	41	השקעות בחברות כלולות
3,363	3,363	-	-	-	-	-	בניינים וציוד
11,916	369	457	173	3,992	638	6,287	נכסים בגין מכשירים נגזרים ⁽³⁾
5,953	1,346	155	30	187	230	4,005	נכסים אחרים
448,105	8,101	10,975	8,321	69,050	47,099	304,559	סך-כל הנכסים
							התחייבויות
338,502	656	4,595	14,599	81,357	11,813	225,482	פיקדונות הציבור
4,377	-	27	553	1,771	182	1,844	פיקדונות מבנקים
345	-	-	16	193	10	126	פיקדונות הממשלה
484	-	19	81	384	-	-	ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
33,560	-	94	15	1,208	26,963	5,280	אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
12,587	369	326	171	3,835	988	6,898	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים ⁽³⁾
24,025	1,053	260	94	1,479	482	20,657	התחייבויות אחרות
413,880	2,078	5,321	15,529	90,227	40,438	260,287	סך-כל ההתחייבויות
34,225	6,023	5,654	(7,208)	(21,177)	6,661	44,272	עודף נכסים (התחייבויות)
							השפעת מכשירים נגזרים מגדרים:
-	-	(1,617)	-	15	-	1,602	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
							השפעת מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:
-	-	(3,604)	7,007	20,654	(626)	(23,431)	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
-	-	(906)	305	(487)	-	1,088	אופציות בכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)
-	-	16	(57)	219	-	(178)	אופציות מחוץ לכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)
34,225	6,023	(457)	47	(776)	6,035	23,353	סך-הכל כללי
-	-	111	160	(2,414)	-	2,143	אופציות בכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)
-	-	(262)	(583)	2,132	-	(1,287)	אופציות מחוץ לכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)

* לרבות מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא כספי.
(1) כולל צמודי מטבע-חוץ.

(2) לאחר ניכוי הפרשות להפסדי אשראי אשר יוחסו לבסיסי ההצמדה.

(3) הבנק מיישם את הוראות FAS 157 בדבר מדידת שווי הוגן. יתרות הנכסים וההתחייבויות, המוצגות בביאור זה, הינן נטו לאחר ייחוס ההשפעות הנובעות מיישום התקן המסתכמות לסך של (124) מיליוני ש"ח, השפעות אלה הוצגו במגזר הלא-צמוד.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

ביאור 31 נכסים והתחייבויות לפי מטבע ולפי תקופה לפירעון

31 בדצמבר 2017				
תזרימי מזומנים עתידיים חוזיים צפויים*				
עם דרישה עד חודש	מעל חודש עד 3 חודשים	מעל 3 חודשים עד שנה	מעל שנה עד שנתיים	מעל 2 עד 3 שנים
במיליוני ש"ח				
מטבע ישראלי (לרבות צמוד מטבע-חוץ)				
נכסים	101,562	24,176	65,044	34,309
התחייבויות	225,862	16,066	26,123	11,466
הפרש	(124,300)	8,110	38,921	22,843
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	(7,505)	(3,964)	(2,728)	105
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	140	494	462	243
הפרש לאחר השפעת מכשירים נגזרים	(131,665)	4,640	36,655	22,948
מטבע-חוץ**				
נכסים	30,202	4,306	7,455	6,934
התחייבויות	62,659	12,890	16,198	984
הפרש	(32,457)	(8,584)	(8,743)	5,950
מזה: הפרש - בדולר	(25,025)	(8,236)	(7,639)	4,654
מזה: הפרש - בגין פעילות חוץ	11,245	(4,230)	(1,540)	3,259
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	7,481	3,945	2,780	(89)
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	(140)	(494)	(462)	(243)
הפרש לאחר השפעת מכשירים נגזרים	(25,116)	(5,133)	(6,425)	5,861
סך-הכל ליום 31 בדצמבר 2017				
נכסים***	131,764	28,482	72,499	41,243
התחייבויות****	288,521	28,956	42,321	12,450
הפרש	(156,757)	(474)	30,178	28,793
מזה: אשראי לציבור	44,673	21,392	54,779	30,089
מזה: פיקדונות הציבור	272,983	21,075	32,438	4,004

- * בביאור זה מוצגים תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים בגין סעיפי הנכסים וההתחייבויות לפי מטבעות, בהתאם לתקופות הנתרות למועד הפירעון החוזי של כל תזרים. הנתונים מוצגים בניכוי ההשפעה של מחיקות חשבונאיות ושל הפרשות להפסדי אשראי.
- ** לא כולל מט"י צמוד למטבע-חוץ.
- (1) נכסים ללא תקופת פירעון כוללים נכסים בסך של 3,790 מיליוני ש"ח, שזמן פירעונם עבר.
- (2) כפי שנכללה בביאור 30 "נכסים והתחייבויות לפי בסיס הצמדה", לרבות סכומים חוץ-מאזניים בגין נגזרים.
- (3) שיעור תשואה חוזי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים המוצגים בביאור זה בגין פריט כספי אל היתרה המאזנית שלו.
- (4) כולל אשראי בתנאי חח"ד בסך 11,569 מיליון ש"ח שמתוכו סכומי חריגה ממסגרת חח"ד בסך 2,416 מיליון ש"ח.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

31 בדצמבר 2017

שיעור תשואה חוזי ⁽³⁾	יתרה מאזנית ⁽²⁾		תזרימי מזומנים עתידיים חוזיים צפויים*					
	סך-הכלל	ללא תקופת פירעון ⁽¹⁾	סך-הכלל תזרימי מזומנים	מעל 20 שנים	מעל 10 עד 20 שנים	מעל 5 עד 10 שנים	מעל 4 עד 5 שנים	מעל 3 עד 4 שנים
%-ב	במיליוני ש"ח							
2.8%	367,022	3,090	392,498	12,669	31,748	40,685	17,559	25,352
2.1%	317,461	100	321,492	4,110	1,273	6,773	9,357	7,363
-	49,561	2,990	71,006	8,559	30,475	33,912	8,202	17,989
-	(10,911)	-	(10,771)	-	-	865	(368)	313
-	2,371	-	2,542	-	-	569	634	-
-	41,021	2,990	62,777	8,559	30,475	35,346	8,468	18,302
3.0%	78,708	939	84,860	176	1,278	8,003	8,709	7,434
1.4%	98,332	14	98,687	72	351	862	774	894
-	(19,624)	925	(13,827)	104	927	7,141	7,935	6,540
-	(11,707)	1,028	(8,733)	166	513	6,092	7,491	6,248
-	16,108	(13)	17,305	166	143	1,123	1,791	1,777
-	10,911	-	10,771	-	-	(946)	349	(253)
-	(2,371)	-	(2,542)	-	-	(569)	(634)	-
-	(11,084)	925	(5,598)	104	927	5,626	7,650	6,287
2.9%	⁽⁴⁾ 445,730	4,029	477,358	12,845	33,026	48,688	26,268	32,786
1.9%	415,793	114	420,179	4,182	1,624	7,635	10,131	8,257
-	29,937	3,915	57,179	8,663	31,402	41,053	16,137	24,529
3.2%	277,812	3,811	307,081	9,127	32,320	38,602	16,807	21,298
1.7%	346,465	7	348,767	5	1,595	4,449	4,022	2,305

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

ביאור 31 נכסים והתחייבויות לפי מטבע ולפי תקופה לפירעון (המשך)

31 בדצמבר 2016				
תזרימי מזומנים עתידיים חוזיים צפויים*				
עם דרישה עד חודש	מעל חודש עד 3 חודשים	מעל 3 חודשים עד שנה	מעל שנה עד שנתיים	מעל 2 עד 3 שנים
במיליוני ש"ח				
מטבע ישראלי (לרבות צמוד מטבע-חוץ)				
נכסים	94,699	22,800	74,460	36,765
התחייבויות	211,391	15,259	23,968	11,804
הפרש	(116,692)	7,541	50,492	24,961
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	(14,261)	4,163	(2,696)	639
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	(157)	95	(90)	3
הפרש לאחר השפעת מכשירים נגזרים	(131,110)	11,799	47,706	25,603
מטבע-חוץ**				
נכסים	34,462	6,026	9,815	6,707
התחייבויות	72,754	13,004	18,284	2,589
הפרש	(38,292)	(6,978)	(8,469)	4,118
מזה: הפרש - בדולר	(30,560)	(7,100)	(9,758)	2,464
מזה: הפרש - בגין פעילות חוץ	5,551	(2,203)	809	2,573
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	14,238	(4,184)	2,740	(661)
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	157	(95)	90	(3)
הפרש לאחר השפעת מכשירים נגזרים	(23,897)	(11,257)	(5,639)	3,454
סך-הכל ליום 31 בדצמבר 2016				
נכסים***	129,161	28,826	84,275	43,472
התחייבויות****	284,145	28,263	42,252	14,393
הפרש	(154,984)	563	42,023	29,079
מזה: אשראי לציבור	46,489	21,212	54,784	35,042
מזה: פיקדונות הציבור	267,564	20,724	33,419	5,111

* בביאור זה מוצגים תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים בגין סעיפי הנכסים וההתחייבויות לפי מטבעות, בהתאם לתקופות הנותרות למועד הפירעון החוזי של כל תזרים. הנתונים מוצגים בניכוי ההשפעה של מחיקות חשבונאיות ושל הפרשות להפסדי אשראי.

** לא כולל מט"י צמוד למטבע-חוץ.

(1) נכסים ללא תקופת פירעון כוללים נכסים בסך של 4,655 מיליוני ש"ח, שזמן פירעונם עבר.

(2) כפי שנכללה בביאור 30 "נכסים והתחייבויות לפי בסיס הצמדה", לרבות סכומים חוץ-מאזניים בגין נגזרים.

(3) שיעור תשואה חוזי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים המוצגים בביאור זה בגין פריט כספי אל היתרה המאזנית שלו.

(4) כולל אשראי בתנאי חח"ד בסך 13,648 מיליון ש"ח שמתוכו סכומי חריגה ממסגרת חח"ד בסך 2,818 מיליון ש"ח.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

31 בדצמבר 2016

שיעור תשואה חוזי ⁽³⁾	יתרה מאזנית ⁽²⁾		תזרימי מזומנים עתידיים חוזיים צפויים*					
	סך-הכלל	כלא תקופת פירעון ⁽¹⁾	סך-הכלל תזרימי מזומנים	מעל 20 שנים	מעל 10 עד 20 שנים	מעל 5 עד 10 שנים	מעל 4 עד 5 שנים	מעל 3 עד 4 שנים
%-ב	במיליוני ש"ח							
2.8%	355,849	3,577	377,036	7,514	28,765	40,829	15,856	26,062
2.5%	300,920	147	306,760	5	1,197	14,618	7,403	10,006
-	54,929	3,430	70,276	7,509	27,568	26,211	8,453	16,056
-	(9,533)	-	(9,140)	-	142	219	176	(462)
-	1,152	-	1,296	-	-	1,249	-	-
-	46,548	3,430	62,432	7,509	27,710	27,679	8,629	15,594
2.8%	84,155	1,175	92,392	223	1,786	11,145	7,201	7,758
1.1%	110,882	14	111,918	39	410	1,159	1,163	767
-	(26,727)	1,161	(19,526)	184	1,376	9,986	6,038	6,991
-	(21,849)	796	(18,647)	184	896	9,177	5,632	5,849
-	16,360	(10)	17,622	184	159	1,674	2,134	3,202
-	9,533	-	9,140	-	(152)	(337)	(126)	521
-	(1,152)	-	(1,296)	-	-	(1,249)	-	-
-	(18,346)	1,161	(11,682)	184	1,224	8,400	5,912	7,512
2.8%	⁽⁴⁾ 440,004	4,752	469,428	7,737	30,551	51,974	23,057	33,820
2.1%	411,802	161	418,678	44	1,607	15,777	8,566	10,773
-	28,202	4,591	50,750	7,693	28,944	36,197	14,491	23,047
3.0%	271,302	4,488	297,146	7,514	29,534	35,431	15,348	23,440
1.7%	337,846	8	340,510	5	1,482	3,396	1,892	3,188

ביאור 32 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

הביאור כולל מידע בדבר הערכת השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים. לרוב המכשירים הפיננסיים בבנק לא ניתן לצטט "מחיר שוק" מכיוון שלא קיים שוק פעיל בו הם נסחרים. לפיכך, השווי ההוגן נאמד באמצעות מודלים מקובלים לתמחור, כגון ערך נוכחי של תזרים מזומנים עתידי המהווה ריבית ניכיון בשיעור המשקף את רמת הסיכון הגלומה במכשיר הפיננסי. אומדן של השווי ההוגן באמצעות הערכת תזרים המזומנים העתידי וקביעת שיעור ריבית הניכיון הוא סובייקטיבי. לכן, עבור רוב המכשירים הפיננסיים, הערכת השווי ההוגן המצורפת אינה בהכרח אינדיקציה לשווי מימוש של המכשיר הפיננסי ביום הדיווח. הערכת השווי ההוגן נערכה לפי שיעורי הריבית התקפים למועד הדיווח ואינה לוקחת בחשבון את התנודתיות של שיעורי הריבית. תחת הנחת שיעורי ריבית אחרים יתקבלו ערכי שווי הוגן שיכולו להיות שונים באופן מהותי. בעיקר הדברים אמורים לגבי המכשירים הפיננסיים בריבית קבועה או שאינם נושאים ריבית. בנוסף, בקביעת ערכי השווי ההוגן לא הובאו בחשבון העמלות שיתקבלו או ישולמו אגב הפעילות העסקית וכן אינם כוללים את השפעת הזכויות שאינן מקנות שליטה ואת השפעת המס. יותר מכך, הפער בין היתרה במאזן לבין יתרות השווי ההוגן ייתכן ולא ימומש מכיוון שברוב המקרים הבנק עשוי להחזיק את המכשיר הפיננסי עד לפירעון. בשל כל אלו, יש להדגיש כי אין בנתונים הכלולים בביאור זה כדי להצביע על שווי התאגיד הבנקאי כעסק חי. כמו-כן, בשל הקשת הרחבה של טכניקות הערכה והאומדנים האפשריים ליישום במהלך ביצוע הערכת השווי ההוגן, יש להיזהר בעת עריכת השוואות ערכי שווי הוגן בין בנקים שונים.

השיטות וההנחות העיקריות לצורך אומדן השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים

פיקדונות בבנקים, אגרות-חוב ומלוות שאינם נסחרים ואשראי לממשלה – שיטת היוון תזרימי מזומנים עתידיים לפי שיעורי ריבית שבהם הבנק ביצע עסקות דומות במועד הדיווח;

ניירות-ערך סחירים – לפי שווי שוק בשוק העיקרי.

אשראי לציבור – השווי ההוגן של יתרת האשראי לציבור נאמד לפי שיטת הערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים מנוכים בשיעור ניכיון מתאים. יתרת האשראי פולחה לקטגוריות הומוגניות. בכל קטגוריה חושב התזרים של התקבולים העתידיים (קרן וריבית). תקבולים אלה הונו בשיעור ריבית המשקף את רמת הסיכון הגלומה באשראי באותה קטגוריה.

בדרך כלל שיעור ריבית זה נקבע לפי שיעור ריבית לפיו נעשות בבנק עסקות דומות במועד הדיווח.

השווי ההוגן של חובות פגומים חושב תוך שימוש בשיעורי ריבית ניכיון המשקפים את סיכון האשראי הגבוה הגלום בהם. בכל מקרה, שיעורי ניכיון אלה לא פחתו משיעור הריבית הגבוה ביותר המשמש את הבנק בעסקותיו במועד הדיווח.

תזרימי המזומנים העתידיים עבור חובות פגומים וחובות אחרים חושבו לאחר ניכוי השפעות של מחיקות חשבונאיות ושל הפרשות להפסדי אשראי בגין החובות. גידול של 1% בשיעורי ריבית הניכיון של חובות פגומים מקטין את שווי ההוגן בסכום של 9 מיליוני ש"ח.

מחיקות חשבונאיות והפרשות להפסדי אשראי יחסו לתקופות שבהן מוין אותו חוב, מקום בו ניתן לעשות זאת (לדוגמה, כאשר חושבה הפרשה על בסיס פרטני לפי ערך נוכחי של תזרים מזומנים). בהעדר נתונים אלה מחיקות חשבונאיות ויתרת ההפרשות מיוחסים באופן יחסי ליתרת האשראי לפי תקופות לפירעון בסוף התקופה.

בחישוב השווי ההוגן נכללו הנחות פירעון מוקדם בגין אשראי לדיור בהתאם להערכת הבנק בהתבסס על בחינת הנתונים ההיסטוריים של פירעונות מוקדמים ביחס לפרמטרים המסבירים פירעונות אלו. השפעת הנחות אלו על השווי ההוגן הינה הגדלת השווי ההוגן ב-104 מיליוני ש"ח.

פיקדונות, אגרות-חוב וכתבי התחייבות – בשיטת היוון תזרימי מזומנים עתידיים לפי שיעור ריבית בו התאגיד מגייס פיקדונות דומים, או בהנפקת אגרות-חוב וכתבי התחייבות דומים (אם מחיר מצוטט בשוק פעיל אינו זמין), על-ידי הבנק, ביום הדיווח. לגבי אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים אשר נסחרים כנכס בשוק פעיל, השווי ההוגן מבוסס על מחירי שוק מצוטטים או על ציטוטי סוחרים עבור התחייבות זהה הנסחרת כנכס בשוק פעיל.

השאלות בין לקוחות – מוצגים כאשראי ופיקדונות ונמדדים לפי ערכם בבורסה של ניירות הערך המושאלים.

מכשירים פיננסיים נגזרים – מכשירים פיננסיים נגזרים שיש להם שוק פעיל הוערכו לפי שווי שוק שנקבע בשוק העיקרי.

מכשירים פיננסיים נגזרים שאינם נסחרים בשוק פעיל הוערכו לפי מודלים המשמשים את הבנק בפעילותו השוטפת והלוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי.

מידת השווי ההוגן של מכשירים נגזרים מתחשבת בין היתר בסיכון האשראי הגלום בעסקות אלו.

אומדן השווי ההוגן של נכסים בגין מכשירים נגזרים, משקף גם את סיכון האשראי של הצד הנגדי, ואומדן השווי ההוגן של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים משקף גם את סיכון האשראי של הבנק.

נכסים והתחייבויות אשר מדידת השווי ההוגן בגינם מתבססת על נתוני רמה 3 – פריטים ששווי ההוגן נקבע על סמך מחיר אינדיקטיבי מגורם בלתי תלוי, מחיר אינדיקטיבי של צד נגדי לעסקה, מודלים להערכה אשר חלק מהנתונים המשמעותיים בהם אינם נצפים וכן פריטים ששווי ההוגן נקבע על סמך מחשבוני פנימיים או לשכות שירות אשר חלק מהנתונים בהם אינם נצפים.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 32 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

א. יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

ליום 31 בדצמבר 2017				
סך-הכל	שווי הוגן ⁽¹⁾			יתרה במאזן
	רמה 3	רמה 2	רמה 1	
נכסים פיננסיים				
86,085	82,891	-	3,194	86,114
מזומנים ופיקדונות בבנקים				
65,447	1,488	23,723	40,236	65,442
ניירות-ערך*				
684	684	-	-	684
ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר				
279,771	274,566	-	5,205	278,663
אשראי לציבור, נטו				
2,302	2,302	-	-	2,292
אשראי לממשלות				
12,013	3,934	7,270	809	12,013
נכסים בגין מכשירים נגזרים				
1,309	692	-	617	1,298
נכסים פיננסיים אחרים				
447,611	366,557	30,993	50,061	**446,506
סך-כל הנכסים הפיננסיים				
התחייבויות פיננסיות				
348,827	343,456	-	5,371	347,351
פיקדונות הציבור***				
4,166	4,166	-	-	4,149
פיקדונות מבנקים				
334	334	-	-	320
פיקדונות הממשלה				
368	368	-	-	367
ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר				
30,499	2,209	2,114	26,176	29,058
אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים				
12,049	4,354	6,886	809	12,049
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים				
17,836	17,219	-	617	17,836
התחייבויות פיננסיות אחרות				
414,079	372,106	9,000	32,973	**411,130
סך-כל התחייבויות הפיננסיות				

* כולל מניות ואופציות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, המוצגות לפי עלות, בסך של 848 מיליוני ש"ח. לפירוט נוסף על יתרה במאזן ושווי הוגן של ניירות-ערך ראה [ביאור 12](#).

** מזה: נכסים והתחייבויות בסך של 85,209 מיליוני ש"ח ובסך של 18,062 מיליוני ש"ח, בהתאמה, אשר יתרתם במאזן זהה לשווי הוגן (מכשירים המוצגים במאזן לפי שווי הוגן). למידע נוסף על מכשירים שנמדדו בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה ועל בסיס שאינו חוזר ונשנה ראה [סעיפים ב-1](#).

*** מזה נכלל ביתרת פיקדונות הציבור סך של 25 מיליוני ש"ח בגין מכשירים נגזרים משובצים.

(1) רמה 1 - מדידות שווי הוגן המשתמשות במחירים מצוטטים בשוק פעיל.
 רמה 2 - מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים נצפים משמעותיים אחרים.
 רמה 3 - מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים לא נצפים משמעותיים.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 32 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

א. יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

סך-הכל	ליום 31 בדצמבר 2016			יתרה במאזן	
	שווי הוגן ⁽¹⁾				
	רמה 3	רמה 2	רמה 1		
נכסים פיננסיים					
80,366	77,622	-	2,744	80,378	מזומנים ופיקדונות בבנקים
71,450	1,459	17,177	52,814	71,449	ניירות-ערך*
375	375	-	-	375	ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
271,727	268,036	-	3,691	271,957	אשראי לציבור, נטו***
2,571	2,571	-	-	2,561	אשראי לממשלות
11,916	2,593	8,932	391	11,916	נכסים בגין מכשירים נגזרים
1,562	853	-	709	1,561	נכסים פיננסיים אחרים
439,967	353,509	26,109	60,349	**440,197	סך-כל הנכסים הפיננסיים
התחייבויות פיננסיות					
339,692	335,808	-	3,884	338,502	פיקדונות הציבור***
4,394	4,394	-	-	4,377	פיקדונות מבנקים
362	362	-	-	345	פיקדונות הממשלה
484	484	-	-	484	ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
35,101	2,714	2,107	30,280	33,560	אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
12,587	371	11,825	391	12,587	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
17,498	16,789	-	709	17,504	התחייבויות פיננסיות אחרות
410,118	360,922	13,932	35,264	**407,359	סך-כל ההתחייבויות הפיננסיות

- * כולל מניות ואופציות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, המוצגות לפי עלות, בסך של 889 מיליוני ש"ח. לפירוט נוסף על יתרה במאזן ושווי הוגן של ניירות-ערך ראה [ביאור 12](#).
- ** מזה: נכסים והתחייבויות בסך של 89,214 מיליוני ש"ח ובסך של 17,201 מיליוני ש"ח, בהתאמה, אשר יתרתם במאזן זהה לשווי הוגן (מכשירים המוצגים במאזן לפי שווי הוגן). למידע נוסף על מכשירים שנמדדו בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה ועל בסיס שאינו חוזר ונשנה ראה [סעיפים ב-1](#).
- *** מזה נכללו ביתרת אשראי לציבור וביתרת פיקדונות הציבור סכומים של 7 מיליוני ש"ח ו-21 מיליוני ש"ח (בהתאמה) בגין מכשירים נגזרים משובצים.
- (1) רמה 1 - מדידות שווי הוגן המשתמשות במחירים מצוטטים בשוק פעיל.
 רמה 2 - מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים נצפים משמעותיים אחרים.
 רמה 3 - מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים לא נצפים משמעותיים.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 32 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

ב. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה

ליום 31 בדצמבר 2017			
סך-הכל שווי הוגן	מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-		
	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)	נתונים נצפים משמעותיים (רמה 2)	מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)
נכסים			
ניירות-ערך זמינים למכירה			
35,528	-	3,935	31,593
אגרות-חוב של ממשלת ישראל			
13,097	-	12,424	673
אגרות-חוב של ממשלות זרות			
73	-	-	73
אגרות-חוב של מוסדות פיננסיים בישראל			
6,327	212	5,442	673
אגרות-חוב של מוסדות פיננסיים זרים			
402	-	402	-
אגרות-חוב של אחרים בישראל			
2,223	-	1,520	703
אגרות-חוב של אחרים זרים			
1,311	-	-	1,311
מניות סחירות			
ניירות-ערך למסחר			
5,069	-	-	5,069
אגרות-חוב של ממשלת ישראל			
71	-	-	71
אגרות-חוב של ממשלות זרות			
3	-	-	3
אגרות-חוב של אחרים זרים			
67	-	-	67
מניות סחירות			
64,171	212	23,723	40,236
סך-הכל ניירות-ערך הנמדדים בשווי הוגן			
נכסים בגין מכשירים נגזרים			
445	196	249	-
חוזי שקל-מדד			
6,294	2,222	4,072	-
חוזי ריבית אחרים			
4,348	1,418	2,888	42
חוזי מטבע-חוץ			
914	90	57	767
חוזי מניות			
12	8	4	-
חוזי סחורות ואחרים			
5,214	-	-	5,214
אשראי בגין השאלות בין לקוחות			
617	-	-	617
נכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף			
82,015	4,146	30,993	46,876
סך-כל הנכסים			
התחייבויות			
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים			
465	93	372	-
חוזי שקל-מדד			
6,606	1,927	4,679	-
חוזי ריבית אחרים			
4,090	2,231	1,818	41
חוזי מטבע-חוץ			
877	93	16	768
חוזי מניות			
11	10	1	-
חוזי סחורות ואחרים			
25	29	(4)	-
התחייבויות בגין נגזרים משובצים			
5,214	-	-	5,214
פיקדונות בגין השאלות בין לקוחות			
617	-	-	617
התחייבויות בגין פעילות בשוק המעו"ף			
157	-	-	157
התחייבויות בגין השאלת ניירות-ערך			
18,062	4,383	6,882	6,797
סך-כל ההתחייבויות			

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 32 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

ב. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2016			
סך-הכל שווי הוגן	מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-		
	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)	נתונים נצפים משמעותיים (רמה 2)	מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)
נכסים			
ניירות-ערך זמינים למכירה			
42,424	-	3,521	38,903
8,172	-	7,142	1,030
164	-	-	164
5,739	156	4,380	1,203
913	-	615	298
2,854	-	1,519	1,335
1,313	-	-	1,313
ניירות-ערך למסחר			
8,420	-	-	8,420
84	-	-	84
3	-	-	3
7	-	-	7
54	-	-	54
70,147	156	17,177	52,814
נכסים בגין מכשירים נגזרים			
470	78	392	-
7,072	876	6,196	-
3,708	1,594	2,091	23
638	37	233	368
28	8	20	-
7	7	-	-
3,691	-	-	3,691
709	-	-	709
86,470	2,756	26,109	57,605

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 32 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

ב. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2016			
סך-הכל שווי הוגן	מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-		
	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)
522	-	522	-
7,495	287	7,208	-
3,942	71	3,848	23
605	12	225	368
23	1	22	-
21	23	(2)	-
3,691	-	-	3,691
709	-	-	709
193	-	-	193
17,201	394	11,823	4,984

התחייבויות

התחייבויות בגין מכשירים נגזרים

חוזי שקל-מדד				
חוזי ריבית אחרים				
חוזי מטבע-חוץ				
חוזי מניות				
חוזי סחורות ואחרים				
התחייבויות בגין נגזרים משובצים				
פיקדונות בגין השאלות בין לקוחות				
התחייבויות בגין פעילות בשוק המעו"ף				
התחייבויות בגין השאלת ניירות-ערך				
סך-כל ההתחייבויות				

ג. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס שאינו חוזר ונשנה

ליום 31 בדצמבר 2017				
סך-הכל הרווח (הפסד) בגין השינויים בשווי בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017	סך-הכל שווי הוגן	מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-		
		נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)
	858	858	-	-
(207) ⁽¹⁾	48	48	-	-
(19) ⁽²⁾	906	906	-	-
(226)				

נכסים שנמדדים לפי שווי הוגן שלא על בסיס חוזר ונשנה

אשראי פגום שגביתו מותנית בביטחון				
השקעות במניות				
סך-הכל				

ליום 31 בדצמבר 2016				
סך-הכל הרווח (הפסד) בגין השינויים בשווי בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016	סך-הכל שווי הוגן	מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-		
		נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)
	1,334	1,334	-	-
(331) ⁽¹⁾	19	19	-	-
(9) ⁽²⁾	1,353	1,353	-	-
(340)				

נכסים שנמדדים לפי שווי הוגן שלא על בסיס חוזר ונשנה

אשראי פגום שגביתו מותנית בביטחון				
השקעות במניות				
סך-הכל				

(1) הפסדים שנכללו בדוח רווח והפסד בסעיף הוצאות בגין הפסדי אשראי.
 (2) הפסדים שנכללו בדוח רווח והפסד בסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 32 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

ד. שינויים בפרטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה שנכללו ברמה 3

שווי הוגן ליום 31 בדצמבר 2016	רווחים (הפסדים) שנכללו בדוח רווח והפסד ⁽¹⁾⁽³⁾	רווחים (הפסדים) שנכללו בהון ⁽²⁾	רכישות	סילוקים	העברות אל רמה 3	העברות מתוך רמה 3	שווי הוגן ליום 31 בדצמבר 2017	רווחים (הפסדים) שטרם מומשו בגין מכשירים המוחזקים ליום 31 בדצמבר 2017
-------------------------------	--	--	--------	---------	-----------------	-------------------	-------------------------------	--

נכסים								
ניירות-ערך זמינים למכירה								
156	-	(15)	73	(2)	-	-	212	(15) ⁽¹⁾⁽²⁾
יתרות בגין מכשירים נגזרים, נטו								
78	23	-	-	(1)	3	-	103	(9) ⁽³⁾
589	(49)	-	(28)	(75)	(116)	(26)	295	(113) ⁽¹⁾⁽³⁾
1,523	(384)	-	41	(405)	(467)	(1,121)	(813)	(848) ⁽³⁾
25	(17)	-	3	(14)	-	-	(3)	(33) ⁽³⁾
7	(1)	-	-	(6)	-	(2)	(2)	(1) ⁽³⁾
(16)	(20)	-	(3)	10	-	-	(29)	(20) ⁽³⁾
2,362	(448)	(15)	86	(493)	(580)	(1,149)	(237)	(1,039)

שווי הוגן ליום 31 בדצמבר 2015	רווחים (הפסדים) שנכללו בדוח רווח והפסד ⁽¹⁾⁽³⁾	רווחים (הפסדים) שנכללו בהון ⁽²⁾	רכישות	סילוקים	העברות אל רמה 3	העברות מתוך רמה 3	שווי הוגן ליום 31 בדצמבר 2016	רווחים (הפסדים) שטרם מומשו בגין מכשירים המוחזקים ליום 31 בדצמבר 2016
-------------------------------	--	--	--------	---------	-----------------	-------------------	-------------------------------	--

נכסים								
ניירות-ערך זמינים למכירה								
151	-	5	-	-	-	-	156	5 ⁽¹⁾⁽²⁾
יתרות בגין מכשירים נגזרים, נטו								
115	(1)	-	-	(31)	-	(5)	78	5 ⁽³⁾
1,004	76	-	85	(500)	63	(139)	589	61 ⁽¹⁾⁽³⁾
1,523	644	-	299	(916)	2	(29)	1,523	598 ⁽³⁾
88	1	-	17	(81)	-	-	25	1 ⁽³⁾
52	(11)	-	6	(40)	-	-	7	2 ⁽³⁾
(2)	(17)	-	(3)	6	-	-	(16)	(18) ⁽³⁾
2,931	692	5	404	(1,562)	65	(173)	2,362	654

- (1) רווחים (הפסדים) שנכללו בדוח רווח והפסד בסעיף הכנסות ריבית.
 (2) רווחים (הפסדים) שנכללו בהון בסעיף התאמות בגין הצגת ניירות-ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן.
 (3) רווחים (הפסדים) שנכללו בדוח רווח והפסד בסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית.

ה. במהלך התקופה לא היו מעברים של פריטים הנמדדים לפי שווי הוגן בין רמה 1 לרמה 2.

ו. במהלך התקופה לא היו מעברים של פריטים הנמדדים לפי שווי הוגן ממדידה ברמה 3 למדידה ברמה 2, למעט העברות הנובעות מסיכון צד נגדי לעסקה. בהתאם למדיניות התאגיד הבנקאי, ההעברות בין הרמות מוכרות כמתרחשות בסוף תקופת הדיווח.

ביאור 32 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

ז. מידע נוסף בדבר נתונים לא נצפים משמעותיים וטכניקות הערכה המשמשים במדידת שווי הוגן של פריטים שסווגו לרמה 3

31 בדצמבר 2017			
שווי הוגן	טכניקת הערכה	נתונים לא נצפים	טווח (ממוצע משוקלל)
במיליוני ש"ח			
1. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה			
נכסים			
	ציטוט מצד נגדי לעסקה	212	אגרות-חוב של מוסדות פיננסיים זרים
יתרות בגין מכשירים נגזרים, נטו			
חוזי שקל-מדד	מודל תמחור נגזרי מטבע וריבית	103	סיכון צד נגדי לעסקה (0.96%) -2.77% -0.44%
חוזי ריבית אחרים	מודל תמחור נגזרי ריבית	295	סיכון צד נגדי לעסקה (1.00%) -14.85% -0.44%
חוזי מטבע-חוץ	מודל תמחור אופציות	(813)	סיכון צד נגדי לעסקה (1.20%) -14.85% -0.44%
חוזי מניות	מודל תמחור נגזרי מניות	(33)	סיכון צד נגדי לעסקה (4.58%) -14.85% -0.44%
חוזי מניות	מודל תמחור אופציות	28	ציטוט מצד נגדי
חוזי מניות ⁽¹⁾	מודל תמחור אופציות	2	סטיית תקן (36.26%) -41.81% -36.14%
תשואת דיבידנד			
	ריבית שקלית לא-צמודה		0.06% -0.97% (0.13%)
חוזי סחורות ואחרים	מודל תמחור נגזרי מטבע	(2)	סיכון צד נגדי לעסקה (0.88%) -14.83% -0.44%
נגזרים משובצים ⁽²⁾	מודל תמחור אופציות	(29)	ציטוט מצד נגדי
2. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס שאינו חוזר ונשנה			
השקעה במניות לא סחירות	הערכת שווי	48	
אשראי פגום שגבייתו מותנית בביטחון	נכסים סחירים - שווי שוק בניכוי מקדם ביטחון מתאים	858	
	נכסים לא סחירים - היוון תזרימי מזומנים בניכוי מקדם ביטחון מתאים		

ניתוח רגישות לגבי מדידות שווי הוגן המסווגות ברמה 3:

- (1) עלייה (ירידה) בשיעור סטיית התקן תביא למדידת שווי הוגן גבוהה (נמוכה) משמעותית. מנגד, עלייה (ירידה) בשיעור תשואת הדיבידנד או בשיעור הריבית להיוון תביא למדידת שווי הוגן נמוכה (גבוהה) משמעותית.
- (2) עלייה (ירידה) בשיעור הריבית להיוון תביא למדידת שווי הוגן נמוכה (גבוהה) משמעותית.

ביאור 32 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

ז. מידע נוסף בדבר נתונים לא נצפים משמעותיים וטכניקות הערכה המשחשים במדידת שווי הוגן של פריטים שסווגו לרמה 3 (המשך)

31 בדצמבר 2016			
שווי הוגן	טכניקת הערכה	נתונים לא נצפים	טווח (ממוצע משוקלל)
במיליוני ש"ח			
1. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה			
נכסים			
156	ציטוט מצד נגדי לעסקה		
אגרות-חוב של מוסדות פיננסיים זרים			
יתרות בגין מכשירים נגזרים, נטו			
78	מודל תמחור נגזרי מטבע וריבית	סיכון צד נגדי לעסקה	1.78%-3.01% (2.36%)
774	מודל תמחור נגזרי ריבית	סיכון צד נגדי לעסקה	0.46%-5.86% (4.65%)
1,522	מודל תמחור אופציות	סיכון צד נגדי לעסקה	0.46%-5.86% (2.44%)
-	מודל תמחור אופציות	סיכון צד נגדי לעסקה	
2	מודל תמחור אופציות	סטיית תקן	23.00%-44.17% (29.81%)
		תשואת דיבידנד	6.00%-6.00% (6.00%)
		ריבית שקלית לא-צמודה	0.85%-0.85% (0.85%)
7	מודל תמחור נגזרי מטבע	סיכון צד נגדי לעסקה	3.06%-5.86% (5.85%)
7	מודל תמחור אופציות	ריבית שקלית לא-צמודה	0.94%-8.04% (3.51%)
2. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס שאינו חוזר ונשנה			
19	הערכת שווי		
השקעה במניות לא סחירות			
1,334	נכסים סחירים - שווי שוק בניכוי מקדם ביטחון מתאים		
אשראי פגום שגבייתו מותנית בביטחון			
		נכסים לא סחירים - היוון תזרימי מזומנים בניכוי מקדם ביטחון מתאים	

ניתוח רגישות לגבי מדידות שווי הוגן המסווגות ברמה 3:

- (1) עלייה (ירידה) בשיעור סטיית התקן תביא למדידת שווי הוגן גבוהה (נמוכה) משמעותית. מנגד, עלייה (ירידה) בשיעור תשואת הדיבידנד או בשיעור הריבית להיוון תביא למדידת שווי הוגן נמוכה (גבוהה) משמעותית.
- (2) עלייה (ירידה) בשיעור הריבית להיוון תביא למדידת שווי הוגן נמוכה (גבוהה) משמעותית.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 33 בעלי-עניין וצדדים קשורים

חברות אם, בעל שליטה וחברות בנות

עסקות עם בעלי-עניין וצדדים קשורים נעשו כולן במהלך העסקים הרגיל ובתנאים דומים לתנאי העסקות עם גופים שאינם קשורים בבנק. ההכנסות או ההוצאות הקשורות בעסקות אלה כלולות בסעיפים המתאימים בדוח רווח והפסד.

א. יתרות במאזן

31 בדצמבר 2017							
בעלי-עניין							
אחרים		נושאי משרה*		מי שהיה בעל עניין בעת שנעשתה העסקה		מחזיקי מניות בעלי שליטה	
יתרה	היתרה	יתרה	היתרה	יתרה	היתרה	יתרה	היתרה
לסוף שנה	הגבוהה במשך השנה**	לסוף שנה	הגבוהה במשך השנה**	לסוף שנה	הגבוהה במשך השנה**	לסוף שנה	הגבוהה במשך השנה**
נכסים							
-	-	-	-	389	231	-	-
231	205	8	8	1,754	1,699	-	-
(6)	(5)	-	-	-	-	-	-
225	200	8	8	1,754	1,699	-	-
12	2	-	-	215	134	-	-
התחייבויות							
1,277	164	65	48	-	-	20	18
30	-	-	-	-	-	-	-
147	58	82	80	-	-	-	-
-	-	35	35	-	-	7,198	7,198
סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים***							
1,031	683	8	7	1,769	730	-	-

* בהתאם לסעיף 80 ד (3) בהוראות הדיווח לציבור.

** על בסיס היתרה בסוף כל חודש.

*** כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 33 בעלי-עניין וצדדים קשורים (המשך)

א. יתרות במאזן (המשך)

31 בדצמבר 2017							
צדדים קשורים המוחזקים על-ידי הבנק וחברות מאוחדות שלו							
אחרים		חברות כלולות		אחרים		חברות-בת שלא אוחדו	
היתרה הגבוהה במשך השנה*	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה*	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה*	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה*	יתרה לסוף שנה
נכסים							
228	-	19	17	-	-	-	-
ניירות-ערך							
-	-	104	104	-	-	-	-
אשראי לציבור							
-	-	(1)	(1)	-	-	-	-
הפרשה להפסדי אשראי							
-	-	103	103	-	-	-	-
אשראי לציבור, נטו							
-	-	203	203	-	-	-	-
השקעות בחברות כלולות ⁽¹⁾							
1	1	1	1	-	-	-	-
נכסים אחרים							
התחייבויות							
57	15	134	107	-	-	2	2
פיקדונות הציבור							
-	-	18	18	-	-	-	-
התחייבויות אחרות							
סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים**							
254	6	73	65	-	-	-	-

* על בסיס היתרה בסוף כל חודש.

** כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.

(1) פירוט של סעיף זה כלול גם בביאור 15.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 33 בעלי-עניין וצדדים קשורים (המשך)

א. יתרות במאזן (המשך)

31 בדצמבר 2016							
בעלי-עניין							
				מחזיקי מניות			
אחרים		נושאי משרה*		אחרים		בעלי שליטה	
יתרה	יתרה	יתרה	יתרה	יתרה	יתרה	יתרה	יתרה
הגבוהה	לסוף שנה	הגבוהה	לסוף שנה	הגבוהה	לסוף שנה	הגבוהה	לסוף שנה
במשך השנה**		במשך השנה**		במשך השנה**		במשך השנה**	
נכסים							
264	-	-	-	491	389	-	-
(1)7,033	(1)4,469	25	9	109	18	-	-
(66)	(38)	-	-	-	-	-	-
6,967	4,431	25	9	109	18	-	-
374	102			2	2		
התחייבויות							
18,041	11,509	71	65	341	156	21	20
62	30	-	-	-	-	-	-
1,360	850	88	82	215	212	-	-
-	-	35	34	1,921	1,790	6,890	6,831
סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים***							
(1)4,607	(1)3,427	(2)20	9	298	288	-	-

* בהתאם לסעיף 80 ד (3) בהוראות הדיווח לציבור.

** על בסיס היתרה בסוף כל חודש.

*** כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.

(1) כולל באשראי לציבור סך של 595 מיליוני ש"ח ובסיכון אשראי בגין מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים סך של 171 מיליוני ש"ח (היתרה הגבוהה במהלך שנת 2016: 641 מיליוני ש"ח ו-180 מיליוני ש"ח בהתאמה), בגין מי שהיה בעל עניין בעת שנעשו העסקות וחדל מלהיות בעל עניין.

(2) היתרה הגבוהה במהלך שנת 2016: 0 מיליוני ש"ח בסיכון אשראי בגין מכשירים פיננסיים, בגין מי שהיה בעל עניין בעת שנעשו העסקות וחדל מלהיות בעל עניין.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 33 בעלי-עניין וצדדים קשורים (המשך)

א. יתרות במאזן (המשך)

31 בדצמבר 2016							
צדדים קשורים המוחזקים על-ידי הבנק וחברות מאוחדות שלו							
אחרים		חברות כלולות		אחרים		חברות-בת שלא אוחדו	
היתרה הגבוהה במשך השנה*	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה*	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה*	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה*	יתרה לסוף שנה
נכסים							
228	228	-	-	-	-	-	-
84	-	102	79	-	-	49	45
-	-	(1)	(1)	-	-	-	-
84	-	101	78	-	-	49	45
-	-	153	153	-	-	-	-
1	-	2	-	-	-	-	-
התחייבויות							
65	20	142	109	-	-	3	2
-	-	42	16	-	-	-	-
סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים**							
348	254	73	62	-	-	4	4

* על בסיס היתרה בסוף כל חודש.
 ** כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
 (1) פירוט של סעיף זה כלול גם בביאור 15.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 33 בעלי-עניין וצדדים קשורים (המשך)

ב. הכנסות והוצאות ברוח הפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017								
סך-הכל	צדדים קשורים המוחזקים על-ידי הבנק וחברות מאוחדות שלו			בעלי-עניין				
	אחרים***	חברות כלולות	חברות-בת שלא אוחדו	אחרים	נושאי משרה**	אחרים	מחזיקי מניות בעלי שליטה	
14	-	4	-	10	-	-	-	הכנסות ריבית נטו*
2	-	-	-	2	-	-	-	הכנסות (הוצאות) בגין הפסדי אשראי
25	-	1	-	24	-	-	-	הכנסות שאינן מריבית
18	-	-	-	18	-	-	-	מזה: דמי ניהול ושירותים
(68)	-	(14)	-	(10)	(44) ⁽¹⁾	-	-	הוצאות תפעוליות ואחרות
(35)	-	-	-	-	(35)	-	-	מזה: בעל עניין המועסק בתאגיד או מטעמו: 17
(9)	-	-	-	-	(9)	-	-	הטבות לדירקטורים שאינם מועסקים בתאגיד או מטעמו - מספר מקבלי הטבה 10
(27)	-	(9)	-	26	(44)	-	-	סך-הכל

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016								
סך-הכל	צדדים קשורים המוחזקים על-ידי הבנק וחברות מאוחדות שלו			בעלי-עניין				
	אחרים***	חברות כלולות	חברות-בת שלא אוחדו	אחרים	נושאי משרה**	אחרים	מחזיקי מניות בעלי שליטה	
203	-	2	1	186	-	14	-	הכנסות ריבית נטו*
27	(1)	-	-	28	-	-	-	הכנסות (הוצאות) בגין הפסדי אשראי
132	98	1	-	24	-	9	-	הכנסות שאינן מריבית
5	-	-	-	5	-	-	-	מזה: דמי ניהול ושירותים
(158)	-	(10)	-	(26)	(103) ⁽²⁾	(19)	-	הוצאות תפעוליות ואחרות
(89)	-	-	-	-	(89)	-	-	מזה: בעל עניין המועסק בתאגיד או מטעמו: 17
(14)	-	-	-	-	(14)	-	-	הטבות לדירקטורים שאינם מועסקים בתאגיד או מטעמו - מספר מקבלי הטבה 10
204	97	(7)	1	212	(103)	4	-	סך-הכל

* פירוט בסעיף ג' להלן.

** בהתאם לסעיף 80 ד (3) בהוראות הדיווח לציבור, לרבות מי שפרש במהלך השנה.

*** צדדים העומדים בהגדרת צד קשור שלא נכללו בעמודות אחרות וצד שפעילותו של הבנק והחברות המאוחדות שלו תלויות בהיקף משמעותי בעסקיו.

(1) הטבות עובד לזמן קצר 32 מיליון ש"ח, הטבות לאחר סיום העסקה 0 מיליון ש"ח, הטבות בגין פיטורין 0 מיליון ש"ח, הטבות אחרות לזמן ארוך 1 מיליון ש"ח, תשלום מבוסס מניות 2 מיליון ש"ח.

(2) הטבות עובד לזמן קצר 39 מיליון ש"ח, הטבות לאחר סיום העסקה 0 מיליון ש"ח, הטבות בגין פיטורין 0 מיליון ש"ח, הטבות אחרות לזמן ארוך 44 מיליון ש"ח, תשלום מבוסס מניות 6 מיליון ש"ח.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 33 בעלי-עניין וצדדים קשורים (המשך)

ב. הכנסות והוצאות בדוח רווח והפסד (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015								
סך-הכל	צדדים קשורים המוחזקים על-ידי הבנק וחברות מאוחדות שלו			בעלי-עניין				
	אחרים***	חברות כלולות	חברות-בת שלא אוחדו	אחרים	נושאי משרה**	אחרים	מחזיקי מניות בעלי שליטה	
219	1	10	-	207	-	1	-	הכנסות ריבית נטו*
(23)	(1)	1	-	(24)	-	1	-	הכנסות (הוצאות) בגין הפסדי אשראי -
142	121	1	-	25	-	(6)	1	הכנסות שאינן מריבית
2	-	-	-	2	-	-	-	מזה: דמי ניהול ושירותים
(166)	-	(13)	-	(29)	(89) ⁽¹⁾	(36)	1	הוצאות תפעוליות ואחרות
(78)	-	-	-	-	(78)	-	-	מזה: בעל עניין המועסק בתאגיד או מטעמו: 17
								הטבות לדירקטורים שאינם מועסקים בתאגיד או מטעמו -
(10)	-	-	-	-	(11)	-	1	מספר מקבלי הטבה 10
172	121	(1)	-	179	(89)	(40)	2	סך-הכל

* פירוט בסעיף ג' להלן.

** בהתאם לסעיף 80 ד (3) בהוראות הדיווח לציבור, לרבות מי שפרש במהלך השנה.

*** צדדים העומדים בהגדרת צד קשור שלא נכללו בעמודות אחרות וצד שפעילותו של הבנק והחברות המאוחדות שלו תלויה בהיקף משמעותי בעסקיו.

(1) הטבות עובד לזמן קצר 56 מיליון ש"ח, הטבות לאחר סיום העסקה 0 מיליון ש"ח, הטבות בגין פיטורין 0 מיליון ש"ח, הטבות אחרות לזמן ארוך 8 מיליון ש"ח, תשלום מבוסס מניות 14 מיליון ש"ח.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 33 בעלי-עניין וצדדים קשורים (המשך)

ג. הכנסות ריבית, נטו בעסקות עם בעלי-עניין וצדדים קשורים

2015	2016	2017	
הכנסות (הוצאות)			
בגין נכסים			
238	211	14	מאשראי לציבור
-	-	-	מפיקדונות בבנקים
-	-	-	מניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
9	13	-	מאגרות-חוב
3	-	-	מנכסים אחרים
בגין התחייבויות			
(26)	(18)	-	על פיקדונות הציבור
-	-	-	על פיקדונות מבנקים
-	-	-	על ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי רכש חוזר
(5)	(3)	-	על אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
-	-	-	על התחייבויות אחרות
אחר			
-	-	-	עמלות מעיסקי מימון
-	-	-	הכנסות מימון אחרות
219	203	14	סך-הכל

ד. מידע בדבר תנאי העסקות והיתרות עם צדדים קשורים ובעלי-עניין

עסקות ויתרות עם בעלי-עניין וצדדים קשורים נעשו כולן במהלך העסקים הרגיל ובתנאים הדומים לתנאי העסקות עם גופים שאינם קשורים לבנק. הריבית המחויבת והריבית המשולמת בגין יתרות עם בעלי-עניין וצדדים קשורים הינן בשיעורים הרגילים בעסקות במהלך העסקים הרגיל עם צדדים שאינם קשורים לבנק.

ה. עסקה עם צד קשור

במהלך השנים 2013 ו-2014 רכש הבנק מניות של קבוצת דלק בע"מ, שהיווה צד קשור בשיעור של כ-1% מהון אותה חברה, בסך כולל של 160 מיליון ש"ח. שווי המניות ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכם לסך של 93 מיליון ש"ח. במהלך תקופת ההחזקה בוצעה הפרשה לירידת-ערך. ביום 9 בפברואר 2017 חדלה קבוצת דלק בע"מ מלהיות צד קשור לבנק.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 34 תמצית דוחות של הבנק

א. תמצית דוח רווח והפסד

2015	2016	2017	
9,291	9,695	10,433	הכנסות ריבית
(1,842)	(1,945)	(2,151)	הוצאות ריבית
7,449	7,750	8,282	הכנסות ריבית, נטו
455	184	205	הוצאות בגין הפסדי אשראי
6,994	7,566	8,077	הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי

הכנסות שאינן מריבית

995	1,052	553	הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית
3,343	3,310	3,225	עמלות
101	91	138	הכנסות אחרות
4,439	4,453	3,916	סך-כל ההכנסות שאינן מריבית

הוצאות תפעוליות ואחרות

4,202	4,101	4,206	משכורות והוצאות נלוות
1,343	1,343	1,291	אחזקה ופחת בניינים וציוד
1,353	1,890	1,997	הוצאות אחרות
6,898	7,334	7,494	סך-כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
4,535	4,685	4,499	רווח לפני מסים
1,855	2,120	1,883	הפרשה למסים על הרווח
2,680	2,565	2,616	רווח לאחר מסים
402	63	44	חלקו של הבנק ברווחים של חברות מוחזקות לאחר מסים
			רווח נקי:
3,082	2,628	2,660	המיוחס לבעלי מניות הבנק

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 34 תמצית דוחות של הבנק (המשך)

ב. תמצית מאזן

31 בדצמבר		
2016	2017	
		נכסים
75,182	84,079	מזומנים ופיקדונות בבנקים
63,258	57,054	ניירות-ערך
375	684	ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
253,059	262,544	אשראי לציבור
(3,904)	(3,598)	הפרשה להפסדי אשראי
249,155	258,946	אשראי לציבור, נטו
2,504	2,292	אשראי לממשלות
17,018	16,781	השקעות בחברות מוחזקות
2,841	2,904	בניינים וציוד
11,631	11,876	נכסים בגין מכשירים נגזרים
5,145	4,929	נכסים אחרים
427,109	439,545	סך-כל הנכסים
		התחייבויות והון
349,819	362,447	פיקדונות הציבור
4,058	4,031	פיקדונות מבנקים
345	320	פיקדונות הממשלה
17,407	14,718	כתבי התחייבות נדחים
12,438	11,944	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
8,995	10,222	התחייבויות אחרות
393,062	403,682	סך-כל ההתחייבויות
34,047	35,863	הון
427,109	439,545	סך-כל ההתחייבויות וההון

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 34 תמצית דוחות של הבנק (המשך)

ג. תמצית דוח על תזרימי מזומנים

2015	2016	2017	
			תזרימי מזומנים מפעילות (לפעילות) שוטפת
3,082	2,628	2,660	רווח נקי לשנה
			התאמות הדרושות כדי להציג את תזרימי המזומנים מפעילות שוטפת
(402)	(63)	(44)	חלקו של הבנק ברווחים של חברות מוחזקות
524	527	481	פחת על בניינים וציוד
21	24	21	הפחתות
455	184	205	הוצאות בגין הפסדי אשראי
(382)	(384)	(115)	רווח ממימוש של ניירות-ערך זמינים למכירה ומוחזקים לפדיון
(8)	5	(14)	רווח שמומש ושטרם מומש מהתאמות לשווי הוגן של ניירות-ערך למסחר
(5)	(8)	(39)	רווח ממימוש בניינים וציוד
86	98	(4)	שינוי בהטבה בשל עסקות תשלום מבוסס מניות
(157)	(159)	(33)	שינוי בהתחייבויות, נטו, בגין זכויות עובדים
206	269	27	מסים נדחים, נטו
(3)	(93)	(5)	רווח ממכירות תיקי אשראי
549	250	1,880	התאמות בגין הפרשי שער
148	818	1,428	הפרשי צבירה שנכללו בפעולות השקעה ומימון
			שינוי נטו בכספים שוטפים
724	(45)	(80)	פיקדונות בבנקים
(15,683)	*4,011	(4,095)	אשראי לציבור
(507)	(136)	212	אשראי לממשלות
355	(256)	(309)	ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
3,179	937	(245)	נכסים בגין מכשירים נגזרים
(3,391)	(2,179)	3,499	ניירות-ערך למסחר
1,556	457	85	נכסים אחרים
			שינוי נטו בהתחייבויות שוטפות
17	(448)	(27)	פיקדונות מבנקים
28,647	22,745	12,628	פיקדונות מהציבור
(101)	(9)	(25)	פיקדונות מהממשלה
(2,733)	(1,072)	(424)	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
(1,069)	19	1,247	התחייבויות אחרות
15,108	28,120	18,914	מזומנים, נטו, מפעילות (לפעילות) שוטפת

* סווג מחדש.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

ביאור 34 תמצית דוחות של הבנק (המשך)

ג. תמצית דוח על תזרימי מזומנים (המשך)

2015	2016	2017	
			תזרימי מזומנים לפעילות השקעה
(137)	(7)	(130)	רכישת אגרות-חוב מוחזקות לפדיון
241	12	131	תמורה מפדיון אגרות-חוב מוחזקות לפדיון
(24,463)	(36,039)	(36,227)	רכישת ניירות-ערך זמינים למכירה
10,760	12,819	10,945	תמורה ממכירת ניירות-ערך זמינים למכירה
10,871	14,993	26,735	תמורה מפדיון ניירות-ערך זמינים למכירה
-	*(5,177)	(6,096)	רכישת תיקי אשראי
493	4,324	140	תמורה ממכירת תיקי אשראי
52	67	251	דיבידנדים שהתקבלו מחברות מוחזקות
(347)	(566)	-	השקעות בחברות מוחזקות
259	-	-	תמורה ממימוש חברות מוחזקות ומפירעון שטרי הון
(471)	(500)	(571)	רכישת בניינים וציוד
9	14	66	תמורה ממימוש בניינים וציוד
(2,733)	(10,060)	(4,756)	מזומנים, נטו, לפעילות השקעה

			תזרימי מזומנים מפעילות (לפעילות) מימון
(15)	(17)	-	הנפקת אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
(2,702)	(3,034)	(2,561)	פדיון אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
4	5	-	הנפקת מניות ואופציות
(569)	(685)	(861)	דיבידנד ששולם לבעלי-מניות הבנק
-	(27)	(39)	רכישה עצמית של מניות
(3,282)	(3,758)	(3,461)	מזומנים, נטו, מפעילות (לפעילות) מימון
9,093	14,302	10,697	גידול (קיטון) במזומנים
49,393	57,937	71,989	יתרת מזומנים לתחילת השנה
(549)	(250)	(1,880)	השפעת תנועות בשער החליפין על יתרות מזומנים
57,937	71,989	80,806	יתרת מזומנים לסוף השנה

			ריבית וחסים ששולמו/ואו התקבלו
11,017	12,256	10,921	ריבית שהתקבלה
(2,228)	(2,650)	(2,497)	ריבית ששולמה
1	2	220	דיבידנדים שהתקבלו
(1,708)	(1,791)	(1,321)	חסים על הכנסה ששולמו
134	11	157	חסים על הכנסה שהתקבלו

* סווג מחדש.

ביאור 35 יוזמות רגולטוריות

בשנים האחרונות וגם בשנת 2017 גובשו מספר יוזמות רגולטוריות שעיקר עניינן, הגברת התחרותיות במערכת הבנקאית בישראל, ולצידן קיימות מספר יוזמות רגולטוריות נוספות הנמצאות בשלבי ייזום.

החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל

- בחודש ינואר 2017 פורסם חוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה) התשע"ז-2017 על בסיס דוח ועדה ציבורית שמונתה על-ידי שר האוצר ונגידת בנק ישראל (ועדת שטרום).
- עיקר הוראות החוק:
- בתוך שלוש שנים מחודש ינואר 2017 חברות כרטיסי האשראי יופרדו משני הבנקים הגדולים (הבנק ובנק לאומי). תקופת המכירה תתארך לארבע שנים במידה והבנק ינפיק תוך 3 שנים לפחות 25% מחברות כרטיסי אשראי בבעלותו וגם ירד לשיעור אחזקה של 40%.
- בנקים נדרשים לתפעל כרטיסי אשראי דרך 2 חברות מתפעלות לפחות, כאשר נתח השוק המרבי של חברה מתפעלת יהיה 52%.
- למשך תקופת המעבר, הוגבלה הפנייה של שני הבנקים הגדולים ללקוח, שברשותו כרטיס אשראי, לחלון של 45 ימי עבודה לפני סיום תוקף הכרטיס כדי להציע ללקוח לחדש את הכרטיס או לקבל כרטיס חדש.
- החל מחודש יולי 2018 הבנקים ידרשו להעביר לגופים פיננסיים שיואשרו ובכפוף לאישור לקוח, יתרות עו"ש יומיות.
- הבנק יחוייב לאפשר להעביר מידע על חשבונות לקוחות לצדדים שלישיים שיתנו שירותי יעוץ, השוואת עלויות וסכימת מידע פיננסי. ההעברה תהיה בכפוף לאישור לקוח ותבוצע בשיטת OPEN API (במקום בשיטת READ ONLY שתוכננה בתחילה). עד סוף 2018 הבנק ידרש להעביר לגורמים שלישיים את תעודת הזהות הבנקאית של הלקוח, את פירוט התנועות בחשבון העו"ש שלו ואת התנועות בכרטיס האשראי.
- החל מחודש אפריל 2017 מחוייבים הבנקים לאפשר ללקוחות להעמיד שעבוד שני לטובת מלווה אחר.
- הבנק ימכור את החזקותיו בשרותי בנק אוטומטיים (שב"א) שמעל 10% תוך 4 שנים כאשר זכויות ההצבעה בגין ההחזקות מעל השיעור האמור מורדות החל מיום 1 ביוני 2017. ניתנה סמכות לשר האוצר לחייב בנק לארח על תשתיות המחשב שלו בנקים אחרים ואגודות אשראי זאת תוך 18 חודשים מיום כניסת החוק לתוקף. שר האוצר יוכל להפעיל את סמכותו רק במידה ולא קמו חלופות טכנולוגיות אחרות לאספקת שירותי מחשב והתנאים שהציע הבנק לגוף המבקש להתארח אינם סבירים וזאת בתנאי שלא יהווה סיכון ליציבות הטכנולוגית של הבנק.
- הבנק נערך ליישום החוק על-פי לוח הזמנים שנקבע.

ועדת החקירה הפרלמנטרית להקצאת האשראי במשק

בחודש יולי 2017 החליטה הכנסת להקים ועדת חקירה פרלמנטרית לבחינת הקצאת האשראי במשק והסדרי חוב. בראש הוועדה יעמוד ח"כ איתן כבל. הוועדה תבחן את התנהלות בנק ישראל, הפיקוח על הבנקים, גופים מוסדיים, חברות ביטוח ונותני אשראי למיניהם, תקבע מסקנות ותגיש המלצות בנושא זה. הבנק נערך לדיני הוועדה וישתף עימה פעולה כנדרש ועל פי החוק.

הוראות יוזמות מהותיות בשנת 2017

- משרד האוצר פרסם הצעת חוק מסגרת להקמת מערכת ניויד חשבונות בנק אוטומטית על בסיס מערכת ה-CASS שהוקמה באנגליה (Current Account Switch Service). ההצעה אושרה על-ידי ועדת השרים לעניני חקיקה וצפויה להתקדם במסגרת חוק התוכנית הכלכלית (חוק ההסדרים). על-פי ההצעה הבנקים יאפשרו מעבר לקוחות באופן מקוון, בטוח, בתוך שבעה ימי עסקים וללא עלות ללקוח, הקמת מערכת הניוד אמורה להסתיים בשנת 2021 ועלות ההקמה לכלל המערכת הבנקאית צפויה לעמוד על מאות מיליוני שקלים.
- רשות ההגבלים העסקיים פרסמה דרישה, במסגרת התנאים לאישור ההסדר הכולל לסליקה צולבת בין חברות כרטיסי האשראי, למעבר של סולקים לסליקה יומית של בתי עסק. התנאים הסופיים ומועד תחילת הסליקה היומית טרם פורסמו.
- בנק ישראל פרסם מתווה להפחתת שיעור העמלה הצולבת בכרטיסי אשראי מ-0.7% ל-0.5% בארבע פעימות מדורגות, הפעימה הראשונה תחול בינואר 2019 והאחרונה בינואר 2023. בנוסף, המפקחת מבקשת להפחית את העמלה הצולבת בעסקות חיוב מיידי מ-0.3% ל-0.25% בשתי פעימות שיחלו בינואר 2021 ויסיימו בינואר 2023.
- בחודש יולי 2017 אישרה הכנסת את תיקון 3 לחוק הסדרת הלוואות חוץ בנקאיות (חוק אשראי הוגן) במסגרתו בין היתר נקבעה לראשונה תקרת ריבית אחידה לכל הגופים המלווים (ריבית בנק ישראל +15%). בנוסף הושגו כללי הגילוי הנאות בעת מתן אשראי בין בנקים לגופים חוץ בנקאיים.
- בנק ישראל ומשרד האוצר פועלים לחקיקת חוק אסדרת שירותי תשלום על-פי עקרונות PSD 2. תזכיר חוק להערות הציבור פורסם ביולי 2017.
- במסגרת חוק שינוי מבנה הבורסה, אשר אושר בכנסת בחודש אפריל 2017, נקבעו חובות לדווח לבורסה על העמלות שחברי בורסה וחברי מסלוקה גובים מלקוחותיהם, בכלל זה עמלות מסחר ועמלות סליקה, וכל שינוי בהן. זאת החל מיולי 2018.

ביאור 35 יוזמות רגולטוריות (המשך)

- ביום 6 באפריל 2017 פורסם תיקון מס' 63 לחוק ניירות-ערך, התשכ"ח-1968 שעניינו שינוי מבנה הבורסה לניירות-ערך בתל-אביב בע"מ. בהמשך לתיקון הנ"ל, אישר בית המשפט המחוזי בתל-אביב ביום 7 בספטמבר 2017, הסדר לשינוי מבנה הבורסה על פיו הוקצו לבנק כ-11.6% ולפועלים סהר כ-1.6%, סך-הכל לקבוצת הבנק כ-13.2% מאמצעי השליטה בבורסה ומהזכויות בהון המונפק והנפרע שלה. בהתאם לתיקון, בתוך 5 שנים ממועד אישור ההסדר או עד מועד הנפקת מניות הבורסה לציבור ורישומן למסחר, לפי המוקדם מביניהם, על הבנק למכור את החזקותיו בבורסה כך שלא יחזיק למעלה מ-4.99% מאמצעי השליטה בה. עד למועד המכירה, אמצעי השליטה האמורים לא יקנו לבנק זכויות (פרט לזכויות בהון) מעבר לזכויות שמקנה החזקה בשיעור של 4.99% מכלל אמצעי השליטה בבורסה. בנוסף, בהתאם לתיקון לחוק, חברי הבורסה שימכרו את החזקותיהם, יעבירו לבורסה את מלוא ההפרש שבין תמורת המכירה שהתקבלה בידיהם, לבין שווי החזקות שנמכרו על ידם, בהתאם להון העצמי של הבורסה לפי דוחותיה הכספיים לשנת 2015 (כ-508 מיליון ש"ח). ביום 18 בינואר 2018 הגיש הבנק לבורסה הצעה למכירת החזקותיו בבורסה העולות על 4.99% ופועלים סהר הגישה לבורסה הצעה למכירת כל החזקותיה, וזאת במענה לפניית הבורסה מיום 28 בדצמבר 2017 לבעלי המניות לרכישת מניותיהם. בהתאם להצעת הבורסה, סך התמורה המוצעת בגין רכישת כלל מניות הבורסה תעמוד על סכום של 500 מיליון ש"ח. בהתאם להצעה, הבורסה רשאית להודיע על רכישת כלל המניות או חלקן ולהמחות את זכותו של בעל המניות למכירת זכויותיו לצד שלישי שתבחר הבורסה. תוקף ההצעה שהגישו הבנק ופועלים סהר הינו עד יום 18 באפריל 2018. לתיקון אין השפעה בשלב זה על הדוחות הכספיים של הבנק.
- הצעת חוק פרטית לביטול עמלת הפירעון המוקדם נמצאת על שולחן הכנסת לדיון בהכנת החוק לקריאה ראשונה.
- נחקק תיקון לחוק שירות נתוני אשראי התשס"ב-2002 במסגרתו נקבע כי בנק ישראל יקים וינהל מאגר אשראי ארצי. מטרתו של החוק לקדם שיתוף נתוני אשראי ממגוון מקורות המידע הקבועים בחוק, שמירתם במאגר מידע מרכזי ומסירת מידע זה ללשכות אשראי לצורך עיבודם והעברתם, בין השאר, לנותני אשראי. כתוצאה מהחוק לכלל אזרח יהיה דירוג אשראי כאשר דירוג זה ימסר לנותן אשראי בעת בקשת אשראי ולאחר הסכמת האזרח. המאגר מתוכנן להתחיל לפעול בחודש אוקטובר 2018 כאשר הבנק נדרש להתחיל להעביר מידע לצורך אגירתו במאגר החל מחודש אוקטובר 2017. בנק ישראל החל באפיון שלב ב' של המאגר והוציא לבנק הוראות מתאימות.
- נחקק חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים שמסדיר את הפיקוח על גופים חוץ בנקאיים שאינם גופים מוסדיים, כולל נש"מים ואגודות אשראי. החוק יאפשר הקמת אגודות אשראי ("בנקים חברתיים") עם דרישות הון עצמי מופחתות של 3 מיליון ש"ח במקום 75 מיליון ש"ח. נקבע כי גוף שהיקף פעילותו הוא עד 1.5 מיליארד ש"ח יהיה בפיקוח רשות שוק ההון.
- נחקק חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים) (תיקון - הפעלת מערכת לתיווך באשראי). הצעת החוק מסדירה את פעילותן של פלטפורמות אינטרנטיות המתווכות בין אנשים ועסקים לשם הלוואות המונים במתכונת Peer to Business-I Peer to Peer. בין היתר, בהצעת החוק נקבע כי הבנקים וחברות בשליטתן לא יוכלו לעסוק בתחום ה-P2P למשך שלוש שנים מיום תחילת החוק.
- בנק ישראל פרסם את נוהל בנקאי תקין 450 העוסק בהליכי גביית חובות ומסדיר את הפעולות שעל הבנק לנקוט כדי להגביר את השקיפות והוגנות בעת גביית חובות מלקוחות. בין היתר ההוראה קובעת את דרכי קביעת ריבית הפיגורים המירבית, אופן הגילוי הנאות ללקוח ודרכי התנהלות הבנק בהליכי הוצאה לפועל. ההוראה תיכנס לתוקף בחודש פברואר 2018.
- הצעת החוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי אושרה במליאת הכנסת בתחילת חודש מרץ 2018. הוראות החוק מגבילות את התמורה שהבנק יוכל לקבל ממימוש ביטחונות. לפי הוראות החוק נושה מובטח בשעבוד צף רשאי להפרע רק עד 75% מהתמורה שהתקבלה ממימוש השעבוד הצף והיתרה תפרע חובות של נושים בלתי מובטחים. צמצום השעבוד הצף עלול להשפיע באופן משמעותי על נכונות נושים מובטחים להעמיד אשראי בהסתמך על שעבוד צף בלבד. בנוסף, החוק פוגע ביכולת הבנק לגבות ריבית פיגורים מחייב הנמצא בהליך חדלות פירעון מאחר וריבית הפיגורים שנוספה לחוב החל ממועד מתן הצו תידחה לאחר תשלום כל החובות הבלתי מובטחים.
- בנק ישראל פרסם במהלך 2017 מספר רב של טיוטות נוהל בנקאי תקין, לעיקריות בהן העוסקות במיקור חוץ, ניהול סיכונים סייבר בשרשרת אספקה, מתן מענה טלפוני ופיקוח על שלוחות חו"ל, צפויה השפעה על פעילות הבנק.
- בכוננת הבורסה להיכנס לפעילויות חדשות כמו קסטודי והקמת מאגר השאלות, המתחרות בפעילות הבנק בתחום. כניסת הבורסה המופקדת כרגולטור על חלק מתחומים אלו, בעייתית ונגועה בניגודי עניינים. איגוד הבנקים פנה בשם הבנקים לרשות ניירות-ערך והסביר את הבעייתיות בכך שהבורסה תפעל כמתחרה בתחום עליו היא מפקחת.
- בחודש ינואר 2018 המציאה רשות ההגבלים העסקיים לישראל טיוטה של תנאי פטור הסליקה המקומי. הטיוטה כוללת, בין היתר, התייחסות לחובת חברות כרטיסי האשראי לצרף להסכם, באופן שוויוני וללא עלות, כל מנפיק, סולק או מי מטעמם שיבקש להצטרף להסכם, להעמיד לרשותו את כל המידע הדרוש לו לצורך הצטרפותו ופעילותו על פיו, ולבצע התאמות, ככל שנדרש, באופן שיאפשר לשחקן חדש להצטרף להסכם ולפעול על-פי הוראותיו. בנוסף כוללת הטיוטה הוראה, לפיה העברת כספים בין מנפיק וסולק בגין עסקות המבוצעות בתשלום בודד, תתבצע לא יאוחר מיום לאחר מועד ביצוע העסקה.

הקלות לבנקים חדשים

- ביוני 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים "מתווה להקמת בנק חדש בישראל". ובו מדיניות חדשה של הסרת חסמי כניסה לגופים חדשים במערכת הבנקאית. המתווה עוסק במתן רישיון בנקאי לחברות כרטיסי האשראי ובתנאים הנדרשים להקמה מהיסוד של בנק חדש. נקבע כי ההקלות המוצעות לבנקים חדשים לא יכנסו לתוקף עד להקמת מאגר נתוני אשראי, יצירת ביטוח פיקודנות וחקיקת חוק לטיפול בבנק כושל.
- יוזמות רגולטוריות אלו משפיעות לרעה על הכנסות הבנק ועל הוצאותיו, ועלולות להשפיע לרעה על עסקי קבוצת הבנק בעתיד. בשלב זה, הבנק בוחן את המשמעויות הכוללות של האמור לעיל על הכנסות הבנק ומשמעויות עסקיות ותפעוליות ארוכות טווח נוספות. השפעות אלו אינן ניתנות לכימות בשלב זה ותלויות, בין היתר בהתנהגות הלקוחות, שינויים רגולטוריים נוספים ופעילות המתחרים.

ביאור 36 צמצום פעילות בנקאות פרטית בינלאומית

א. מכירת תיק נכסי לקוחות בנקאות פרטית בסניף מיאמי

ביום 15 במאי 2017 הושלמה העסקה למכירת תיק נכסי לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית של סניף מיאמי בארצות-הברית ל-Safra National Bank of New York ("בנק ספרא"). התמורה בגין המכירה הסתכמה בסך של כ-51 מיליון ש"ח.

ב. בנק הפועלים שוויץ

בחודש ספטמבר 2017 החליט הבנק להביא להפסקת פעילותה של הפועלים שוויץ בדרך של מכירת נכסיה או בדרך אחרת. ההחלטה התקבלה לנוכח מדיניות ניהול הסיכונים של הבנק, הפועל למזער את סיכוני הציות בקבוצת הבנק, בין היתר, כפי שעלו בקשר עם חקירת הרשויות האמריקאיות, לצד שינויים בסביבה הרגולטורית העולמית והשפעתם על סיכונים אלה. כחלק מההחלטה על היציאה מהפעילות בשוויץ אישר דירקטוריון הבנק עקרונית גם את הפסקת הפעילות בחברות בקבוצת Poalim Asset Management (להלן: "קבוצת PAM"). בהמשך להחלטה זו, ביום 2 באוקטובר 2017 חתם הבנק על מזכר הבנות מחייב עם Sarasin (Luxembourg) S.A. Bank J. Safra Sarasin AG and Banque J. Safra (ביחד, "בנק ספרא") למכירת תיק נכסי לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית של בנק הפועלים שוויץ בסניפיו בשוויץ ובלוקסמבורג. בהתאם למזכר הבנות, עם השלמת העסקה ככל שתושלם, התמורה הצפויה בגין המכירה (בכפוף להתאמות בעיקר כתלות בהיקף חשבונות הלקוחות שיועברו) היא בין 22 ל-25 מיליון פרנקים שוויצרים (בין כ-78 לכ-89 מיליון ש"ח). כחלק מהעסקה, מספר מנהלי קשרי לקוחות ועובדים אחרים של בנק הפועלים שוויץ מסניפיו בשוויץ ולוקסמבורג, מחברת הבת שלו בישראל וממשרד הנציגות שלו בישראל אמורים לעבור לבנק ספרא. ככל שתושלם העסקה, המעבר מתוכנן להתבצע במהלך שנת 2018. השלמת העסקה כפופה, בין היתר, לאישורי הרשויות הרגולטוריות, לחתימה על הסכם מפורט ולתנאים נוספים.

העלויות המוערכות ליציאה מהפעילות בשוויץ ומקבוצת PAM, הכוללות בעיקר פיצויים והתחייבויות בגין שכירות ארוכת טווח נכללו בדוחות כספיים אלה והן מסתכמות בסך של כ-131 מיליון ש"ח.

כמו-כן הבנק עשוי לשאת בעלויות נוספות אשר יכללו בתקופות הדיווח הבאות ועד למועד השלמת הליך היציאה מהפעילות. לאחר הפסקת פעילות הפועלים שוויץ לא תיוותר לבנק פעילות משמעותית בתחום הבנקאות הפרטית בחו"ל.

בנק הפועלים

ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

2017

תוכן העניינים

290	6. מחשל תאגידי
290	6.1. הדירקטוריון וההנהלה
292	6.2. הביקורת הפנימית
293	6.3. גילוי בדבר הליך אישור הדוחות הכספיים
294	6.4. שכר רואי החשבון המבקרים
295	6.5. תגמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בכירה
298	6.6. עניינים אחרים
299	6.7. עסקות עם בעל שליטה
303	7. פרטים נוספים בנוגע לעסקי התאגידי הבנקאי ואופן ניהולם
303	7.1. תרשים החזקות
303	7.2. השליטה בבנק
303	7.3. רכוש קבוע
305	7.4. הון אנושי
309	7.5. מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה
330	7.6. מגבלות ופיקוח על פעילות התאגידי הבנקאי
331	7.7. דירוג הבנק
331	7.8. פועלים בקהילה - מעורבות חברתית ותרומה לקהילה
333	8. נספחים
333	8.1. דוח רווח והפסד ומאזן - מידע רב תקופתי
335	8.2. דוח רווח והפסד ומאזן - מידע רב רבעוני
338	8.3. התפתחויות מהותיות בהכנסות ובהוצאות לפי רבעונים
341	8.4. שיעורי הכנסות והוצאות ריבית

רשימת הטבלאות

292	טבלה 6-1: מספר משרות ממוצע בצוות הביקורת הפנימית
294	טבלה 6-2: שכר רואי החשבון המבקרים
295	טבלה 6-3: פירוט השכר, הגמול, שווי ההטבות, תשלומי המעביד וההפרשות לגבי נושאי המשרה הבכירים בקבוצת הבנק (באלפי ש"ח)
301	טבלה 6-4: פרטים על היתרות של בעלת השליטה בבנק ושל אחרים שבעלת השליטה עשויה להיחשב בעלת עניין אישי בעיסוקיהם עם הבנק (באלפי ש"ח)
303	טבלה 7-1: רכוש קבוע
306	טבלה 7-2: נתונים אודות מצבת כוח אדם בקבוצת הבנק במונחי משרות
306	טבלה 7-3: התפלגות מספר המשרות הממוצעות בקבוצת הבנק על-פי מגזרי הפעילות לפי גישת ההנהלה
307	טבלה 7-4: פירוט עלות למשרת עובד ושכר למשרת עובד בבנק (באלפי ש"ח)
311	טבלה 7-5: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזר לקוחות פרטיים
313	טבלה 7-6: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזר עסקים קטנים
315	טבלה 7-7: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזר הלוואות לדיור
317	טבלה 7-8: מגזרי פעילות גישת ההנהלה - תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של המגזר המסחרי
319	טבלה 7-9: מגזרי פעילות גישת ההנהלה - תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של המגזר העסקי
322	טבלה 7-10: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של המגזר הבינלאומי
326	טבלה 7-11: מגזרי פעילות גישת ההנהלה - תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של קבוצת ישראל
329	טבלה 7-12: מגזרי פעילות גישת ההנהלה - תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזר ניהול פיננסי
331	טבלה 7-13: דירוג
333	טבלה 8-1: דוח רווח והפסד מאוחד לשנים 2013-2017 - מידע רב תקופתי
334	טבלה 8-2: מאזן מאוחד לשנים 2013-2017 - מידע רב תקופתי
335	טבלה 8-3: דוח רווח והפסד מאוחד לרבעון בשנים 2016-2017 - מידע רב-רבעוני
336	טבלה 8-4: מאזן מאוחד לסוף כל רבעון בשנים 2016-2017 - מידע רב-רבעוני
338	טבלה 8-5: התפתחות רבעונית של סך הרווח המימוני, נטו
339	טבלה 8-6: ההוצאה המצטברת להפסדי אשראי בגין חובות ובגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים לפי רבעונים
340	טבלה 8-7: פירוט עמלות והכנסות אחרות לפי רבעונים
340	טבלה 8-8: פירוט רבעוני של ההוצאות התפעוליות והאחרות
340	טבלה 8-9: נתונים עיקריים בקבוצת בנק הפועלים
341	טבלה 8-10: שיעורי הכנסות והוצאות ריבית של הבנק והחברות המאוחדות שלו וניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות ריבית

6. ממשל תאגידי 6.1. הדירקטוריון וההנהלה חברי דירקטוריון הבנק*

עודד ערן	יו"ר הדירקטוריון
רונית אברמזון רוקח	דירקטורית חיצונית לפי חוק החברות
אמנון דיק	דירקטור חיצוני לפי הוראה 301
מאיר ויצ'נר	דירקטור
יעקב פאר	דירקטור חיצוני לפי הוראה 301
אפרת פלד	דירקטורית
משה קורן	דירקטור
ראובן קרופיק	דירקטור חיצוני לפי הוראה 301
דפנה שורץ	דירקטורית חיצונית לפי חוק החברות
עידו שטרן	דירקטור

כן כיהנו במהלך תקופת הדוח הדירקטורים:

אמרי טוב	כיהן כדירקטור חיצוני לפי חוק החברות עד יום 4 בפברואר 2018.
יוסף ירום	כיהן כדירקטור חיצוני לפי הוראה 301 עד יום 20 במרץ 2017.
ישראל תפוחי	כיהן כדירקטור עד יום 7 במרץ 2017.

עבודת הדירקטוריון

במהלך שנת 2017 התקיימו 46 ישיבות של מליאת דירקטוריון הבנק ו-221 ישיבות של ועדות הדירקטוריון. במהלך שנת 2017 פעלו 13 ועדות דירקטוריון קבועות והן: ביקורת, תגמול, ניהול ובקרת סיכונים, עסקות עם אנשים קשורים, אשראי, כספים ותשקיפים, בנקאות חו"ל ופעילות בינלאומית, מוצרים חדשים, ממשל תאגידי ומחזיקי עניין, אישור השקעות, טכנולוגיה ומחשוב, רפורמות וניהול הון והועדה לבחינת התנהלות הבנק עם קבוצת א.ד.ב.

בחודש פברואר 2018 החליט דירקטוריון הבנק, לאחר בחינה של ועדות הדירקטוריון והרכבן אל מול האסטרטגיה של הבנק ומאפייני פעילותו, על שינויים בוועדות הדירקטוריון וסמכויותיהן בתוקף מחודש מרץ 2018, הכוללים גם ביטול ומיזוג ועדות והקמתה של ועדה חדשה לאסטרטגיה ופתוח עסקי, באופן שלמועד פרסום הדוח, פועלות 8 ועדות דירקטוריון קבועות והן: ביקורת, תגמול, ניהול ובקרת סיכונים, אסטרטגיה ופתוח עסקי, אשראי, כספים ותשקיפים, ממשל תאגידי ומחזיקי עניין, טכנולוגיה ומחשוב.

בחודש יולי 2017 פורסם עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 301 בנושא הדירקטוריון. מטרת העדכון לשפר את אפקטיביות עבודת הדירקטוריון ולהגביר את כשירותו המקצועית של הדירקטוריון. במסגרת העדכון נקבע, בין היתר, כי הדירקטוריון לא ימנה יותר מ-10 חברים, הועלה שיעור הדירקטורים הנדרשים להיות בעלי ניסיון בנקאי מחמישית לשליש, הוספו דרישות לכך שלפחות מחצית הדירקטורים יהיו בעלי כשירות מקצועית ולפחות אחד יהיה בעל ניסיון מוכח בתחומי הטכנולוגיה, נקבע כי על הדירקטוריון לקבוע מדיניות למשך כהונה מקסימלי ליו"ר הדירקטוריון וכן נקבעו הוראות נוספות לקשורות לסמכויות הדירקטוריון ולדרכי עבודתו. העדכון חל מיום הפרסום, למעט ההוראות לעניין מספר הדירקטורים וכשירותם החלות מיום 1 ביולי 2020. בהקשר זה יצוין כי בחודש מרץ 2018 אימץ דירקטוריון הבנק מדיניות לפיה משך כהונה המקסימלי של יו"ר הדירקטוריון יהיה 9 שנים.

דיווח על דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית

בחודש מרץ 2018 קבע דירקטוריון הבנק, כי המספר המזערי של דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית יהיה 3 דירקטורים (במקום 2 דירקטורים עובר להחלטה), וכי המספר המזערי של דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית שראוי שהיו חברים בוועדת הביקורת ובוועדת כספים ותשקיפים של הדירקטוריון, יהיה 2 דירקטורים. זאת, בהתחשב בחובות המוטלות על דירקטוריון הבנק ובפרט לאחריותו לעריכת הדוחות הכספיים של הבנק ולאישורם, בהתחשב בגודל הבנק ובמורכבות פעילותו וכן בחשיבות הרבה המיוחסת לתפקוד גורמי הבקרה בבנק והפיקוח עליהם.

בהסתמך על השכלתם, ניסיונם, כישוריהם וידיעותיהם, וכפי שהעריך הדירקטוריון, מכהנים בדירקטוריון הבנק במועד הדיווח 7 דירקטורים, שהינם בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית: עודד ערן, אמנון דיק, מאיר ויצ'נר, יעקב פאר, אפרת פלד, משה קורן ודפנה שורץ. לפרטים אודות השכלתם, עיסוקם וניסיונם של דירקטורים אלה, ראה [תקנה 26](#) בדוח התקופתי.

במועד פרסום הדוח מכהנים בוועדת הביקורת 3 דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית ובוועדת כספים ותשקיפים מכהנים 4 דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית.

* לפרטים נוספים על חברי דירקטוריון הבנק, השכלתם, עיסוקם וניסיונם (לרבות ביחס להיות חלקם בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית), ועדות הדירקטוריון בהן הם מכהנים, תאגידיים נוספים בהם הם מכהנים ועוד, ראה [תקנה 26](#) בדוח התקופתי וכן באתר מג"א של רשות ניירות-ערך: <http://www.magna.isa.gov.il>.

חברי הנהלת הבנק*

מנהל כללי	ארי פינטו
משנה למנהל כללי, היועצת המשפטית הראשית של הבנק.	יעל אלמוג
משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת טכנולוגיה ומחשוב.	אתי בן-זאב
משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת מחזיקי עניין.	יעל דרומי
משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת COO, אסטרטגיה, משאבים ותפעול.	ארז יוסף
משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה העסקית.	צחי כהן
משנה למנהל כללי, חשבונאי ראשי.	עופר לוי
משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה הפיננסית - CFO.	ידין ענתבי
משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה לשוקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית.	דן קולר
משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה הקמעונאית.	רון שטיין
משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת החדשנות.	גולן שרמן

מבקר פנימי ראשי - זאב חיו

משנה למנהל כללי, במעמד חבר הנהלה, ממונה על הביקורת הפנימית בארץ ובח"ל.

כן כיהנו במהלך תקופת הדוח:

כיהן כחבר הנהלה, משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה העסקית עד יום 28 בפברואר 2018.	יעקב אורבך
כיהנה כחברת הנהלה, משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת מחזיקי עניין עד יום 31 במרץ 2017.	אפרת יעבץ
כיהן כחבר הנהלה, משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת החדשנות עד יום 31 בינואר 2018.	אברהם כוכבא
כיהן כחבר הנהלה, היועץ המשפטי הראשי של הבנק עד יום 28 בפברואר 2018.	אילן מזור

* לפרטים נוספים על חברי הנהלה, ראה [תקנה 26א](http://www.magna.isa.gov.il) לדוח וכן סעיף 6.6 להלן ובאתר מגנייא של רשות ניירות-ערך: <http://www.magna.isa.gov.il>.

6.2. הביקורת הפנימית

פרטי המבקר הפנימי – ר"ח זאב חיו מכהן כמבקר הפנימי הראשי של הבנק מיום 14 ביולי 2014 ר"ח זאב חיו עובד בקבוצת בנק הפועלים משנת 1990 ומועסק במשרה מלאה במעמד חבר הנהלה, משנה למנכ"ל. הינו בעל תואר ראשון בחשבונאות וכלכלה מאוניברסיטת תל-אביב, בעל ניסיון בתחומי הבנקאות והביקורת, ועומד בתנאים הקבועים בסעיף 3 (א) לחוק הביקורת הפנימית, התשנ"ב-1992 (להלן: "חוק הביקורת הפנימית"). המבקר הפנימי אינו בעל עניין בבנק, או בחברות הבנות שלו, ואינו ממלא תפקיד נוסף על תפקידו כמבקר הפנימי הראשי של הבנק וכמבקר פנימי בחלק מהחברות הבנות בקבוצה כנדרש בסעיף 146 (ב) לחוק החברות ובסעיף 8 לחוק הביקורת הפנימית. מינוי עובדים לביקורת הפנימית והפסקת עבודתם שם, נעשים באישור המבקר הפנימי הראשי; עובדי הביקורת מקבלים הוראות בענייני ביקורת רק מהמבקר הפנימי הראשי, או מהמנהלים בביקורת הפנימית שהוסמכו על-ידי; ככלל, עובדי הביקורת הפנימית אינם עוסקים בתפקיד אחר זולת ביקורת פנימית; עובדי לשכת המבקר הפנימי מורשים לחתום בשם הבנק רק על מסמכים הקשורים בעבודת הביקורת כנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 307 בנושא פונקציית ביקורת פנימית.

דרך המינוי – מינוי המבקר הפנימי אושר בדירקטוריון הבנק ביום 14 ביולי 2014 לאחר המלצה ואישור של ועדת הביקורת מיום 14 ביולי 2014, אשר בנימוקה התייחסה, בין היתר, לכישוריו המקצועיים, לתכונותיו האישיות, להשכלתו ולניסיונו, לרבות הניסיון בתחום הביקורת.

זהות הממונה על המבקר הפנימי – הממונה הארגוני על המבקר הפנימי הראשי הינו יו"ר הדירקטוריון.

תוכנית העבודה – הביקורת הפנימית פועלת על-פי תוכנית עבודה שנתית ותוכנית עבודה רב שנתית לתקופה של שלוש שנים. תוכנית העבודה לשנת 2017 נגזרה מתוכנית העבודה הרב-שנתית, המתבססת, בין היתר, על: הערכת סיכונים בישויות לביקורת; סקר סיכונים תפעוליים; מבנה ארגוני מעודכן של הבנק; סבב ביקורת ביחידות השונות, וממצאים שהועלו בביקורת קודמות. לצורך התוית תוכנית העבודה, קיימה הביקורת שיחות והתייעצויות עם מנהלים בכירים וגורמי ניהול אחרים ועם ראוי החשבון המבקרים. באופן דומה נקבעה תוכנית עבודת הביקורת בחברות הבנות של הבנק, אשר הביקורת הפנימית של הבנק נותנת שירותי ביקורת למרביתן.

במסגרת תוכנית העבודה של הביקורת נבחנו גם תהליכי אישור עסקאות מהותיות, והכל מתוך ראייה כוללת של מיקוד בסיכונים. לאחר שתוכנית העבודה של הביקורת גובשה על-ידי הביקורת הפנימית, היא הובאה לדיון בוועדת הביקורת, ובשים לב להמלצותיה התקיים דיון בדירקטוריון והתוכנית אושרה על-ידי.

למבקר הפנימי הראשי שיקול דעת לסטות מתוכנית העבודה, כמענה לצרכים משתנים ובלתי צפויים. בין היתר, במסגרת תוכנית העבודה הוקצו משאבים גם לביקורת אירועים מיוחדים ולביקורות לא מתוכננות, לרבות ביקורות, לפי דרישה, של גורמים מוסמכים, כגון: הדירקטוריון, ועדת הביקורת, גורמי ניהול בבנק ורגולטורים. שינויים מהותיים מתוכנית העבודה מובאים לדיון ואישור בוועדת הביקורת והדירקטוריון.

תוכנית העבודה של הביקורת הפנימית מתייחסת גם לפעילות הבנק בחו"ל, באמצעות סניפים ונציגויות, ולחברות הבנות של הבנק (בארץ ובחו"ל). לחברות הבנות העיקריות בחו"ל מבקרים פנימיים מקומיים, והביקורת הפנימית בארץ מבצעת בקרה על כך שהביקורת הפנימית נערכת ברמה מקצועית נאותה כנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 307 בנושא פונקציית ביקורת פנימית. ככלל, חברות הבנות בארץ מקבלות שירותי ביקורת פנימית מהביקורת הפנימית של הבנק. ייצוין כי מר זאב חיו הודיע על פרישה מכהונתו כמבקר פנימי ראשי בחברות קבוצת ישראל, שתיכנס לתוקף מיום 30 באפריל 2018 או מינוי ואישור על-ידי בנק ישראל של מבקר פנים חדש לחברה, המוקדם מבין השניים. זאת, על רקע ההיערכות להיפרדות קבוצת ישראל מחברת האם, בנק הפועלים, בעקבות החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה) התשע"ז-2017. למרות האמור, חברות קבוצת ישראל ממשיות לקבל שירותי ביקורת מהביקורת הפנימית בבנק הפועלים.

היקף העסקה – תקני כוח האדם בביקורת הפנימית נקבעו על בסיס תוכנית עבודה רב שנתית, מבוססת סקר סיכונים. צוות הביקורת הפנימית בבנק, בחברות הבנות ובשלוחות חו"ל מנה בממוצע כ-127 משרות בשנת 2017 וכ-4 משרות במיקור חוץ כלהלן:

טבלה 1-6: מספר משרות ממוצע בצוות הביקורת הפנימית

מספר משרות ממוצע בשנת 2017		
בבנק	בחברות הבנות	סך-הכל
103	6	109
8	10	18
111	16	127

בנוסף, הושקעו כ-3 משרות במיקור חוץ.

עריכת הביקורת – הביקורת הפנימית בבנק פועלת במסגרת החוקים, התקנות, הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, ובכלל זה הוראת ניהול בנקאי תקין (307) בנושא פונקציית ביקורת פנימית, תקנים מקצועיים, הנחיות מקצועיות של לשכת המבקרים הפנימיים, והנחיות ועדת הביקורת והדירקטוריון.

הדירקטוריון וועדת הביקורת, אשר בחנו את תוכנית העבודה של הביקורת הפנימית ואת ביצועה בפועל, סבורים, כי הביקורת הפנימית של הבנק עומדת בדרישות שנקבעו בתקנים המקצועיים ובהוראות המפקח על הבנקים.

גישה למידע – לביקורת הפנימית נתונה גישה חופשית לכל המידע בבנק, ובכלל זה גישה מתמדת ובלתי אמצעית למערכות המידע של הבנק, לרבות לנתונים כספיים, ככל שהדבר נדרש לביצוע עבודתה.

סמכות זו מעוגנת בצ'ארטר הביקורת ובנהלים. מדיניות זו מקובלת בפעילות הבנק בארץ, בחו"ל ובחברות הבנות.

דין וחשבון המבקר הפנימי – דוחות הביקורת הפנימית, לרבות דיווחים תקופתיים, מוגשים בכתב.

מדי חודש מוצגת בוועדת הביקורת של הדירקטוריון, לאחר שהוגשה ליו"ר ועדת הביקורת, רשימת כל דוחות הביקורת שפורסמו במהלך החודש הקודם. דוחות הביקורת מוגשים ליו"ר הדירקטוריון, ליו"ר ועדת הביקורת ולמנכ"ל הבנק. הדוחות מופצים גם לחברי ועדת הביקורת. דוחות ביקורת מהותיים נדונים בוועדת הביקורת מדי חודש.

בשנת 2017 הוגשו לוועדת הביקורת של הדירקטוריון ונדונו בוועדה סיכומים חצי שנתיים ושנתיים, שסקרו את פעילות הביקורת הפנימית במהלך התקופה המדווחת. סיכום פעילות הביקורת לשנת 2016 הוגש לוועדת הביקורת ביום 14 במרץ 2017 ונדון בוועדה ביום 20 במרץ 2017, סיכום פעילות הביקורת במחצית הראשונה של שנת 2017 הוגש לוועדת הביקורת ביום 16 באוגוסט 2017 ונדון בוועדה ביום 21 באוגוסט 2017. סיכום פעילות הביקורת לשנת 2017 ידון בוועדת הביקורת ברבעון ראשון של שנת 2018.

הערכת הדירקטוריון את פעילות המבקר הפנימי – לדעת הדירקטוריון וועדת הביקורת, ההיקף, האופי, רציפות הפעילות ותוכנית העבודה של הביקורת הפנימית הינם סבירים בנסיבות העניין, ויש בהם כדי להגשים את מטרות הביקורת הפנימית בבנק.

תגמול – להלן פרטים על השכר, הגמול, שווי ההטבות, תשלומי המעביד וההפרשות ששולמו או שנרשמה בגינם הפרשה למבקר הפנימי הראשי, בשנת 2017: משכורת בסך של 1,781 אלפי ש"ח, מענק בסך של 309 אלפי ש"ח, הטבה בשל תשלום מבוסס מניות בסך של 84 אלפי ש"ח, שווי הטבות נוספות בסך של 203 אלפי ש"ח. תשלומי הפרשות המעביד בסך של (135) אלפי ש"ח, סך התגמול לפי תקנה 21 הסתכם בסך של 2,250 אלפי ש"ח. סך-הכל שכר והוצאות נלוות לפי חוק הגבלת התגמול הסתכם בסך של 2,486 אלפי ש"ח. היתרה של הלוואות שניתנו בתנאים רגילים הסתכמה בסך של 134 אלפי ש"ח. שכרו ותנאי שכרו ותנאי העסקתו של המבקר הפנימי מאושרים על-ידי ועדת התגמול והדירקטוריון בהמלצת ועדת הביקורת. תגמול המבקר הולם את משרתו, ומושתת על עקרונות מקובלים גם לתגמול חברי ההנהלה (המוגדרים כפונקציות בקרה). להערכת הדירקטוריון, תגמול המבקר הפנימי אין בו כדי לגרום להשפעה על הפעלת שיקול דעתו המקצועי.

6.3. גילוי בדבר הליך אישור הדוחות הכספיים

דירקטוריון הבנק הינו האורגן המופקד על בקרת העל בבנק וכן על אישור הדוחות הכספיים שלו. ועדת הביקורת של הדירקטוריון הינה הוועדה אשר דנה ובוחנת את טיטוטות הדוחות הכספיים המוצגים בפניה וממליצה לדירקטוריון על אישור הדוחות הכספיים. כמו-כן, דנה בדוחות הכספיים ועדת הדירקטוריון לכספים ותשקיפים, אשר בוחנת את הדוחות הכספיים בעיקר מהיבטים עסקיים כלכליים, לרבות בחינת התוצאות המדווחות תוך השוואה לתמצית התקציב ותוכנית העבודה של הבנק.

ועדת הביקורת קיבלה דיווח וקיימה דיון על ליקויים וחולשות מהותיות בבקרה הפנימית על הדוחות הכספיים, אם וככל שנמצאו, וכן קיבלה דיווח על כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, אם וככל שהיתה, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי. ועדת הביקורת בחנה את הסוגיות המהותיות והאומדנים הקריטיים שיושמו בדוחות הכספיים; את סבירות הנתונים; את המדיניות החשבונאית שיושמה, את השינויים שחלו בה, אם חלו ואת הטיפול החשבונאי שיושם בעניינים מהותיים; כן בחנה הוועדה את יישום עיקרון הגילוי הנאות בדוחות הכספיים ובמידע הנלווה, באמצעות הצגה מפורטת של הנושאים על-ידי נושאי משרה ואחרים בבנק, לרבות: המנכ"ל, הממונה על החטיבה הפיננסית (CFO) והחשבונאי הראשי של הבנק ובחנה את אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי.

במסגרת הדיון בדוחות הכספיים ועדת הביקורת דנה בחובות הבעייתיים של הבנק, בחנה את שווי החזקות הבנק בניירות-ערך, דנה בהפרשות לירידת-ערך, שהינה בעלת אופי אחר מזמני, של ניירות-ערך ובהוצאות בגין הפסדי אשראי של הבנק. כן דנה ועדת הביקורת ובחנה את חשיפות הבנק לסיכונים ואת דרך השתקפותם והשפעתם על הדוחות הכספיים.

לישיבות ועדת הביקורת, כמו גם לישיבות הדירקטוריון, בהן נדונים ומאושרים הדוחות הכספיים, מוזמנים רואי החשבון המבקרים של הבנק זיו האפט, רואי חשבון וסומך חייקין, רואי חשבון והם נוכחים בכל הישיבות האלה. המבקר הפנימי של הבנק מוזמן לדיוני ועדת הביקורת והדירקטוריון בנושא אישור הדוחות הכספיים. לפרטים נוספים אודות הליך אישור הדוחות הכספיים, ראה [שאלון ממשל תאגידי, סעיפים 25, 26, 27](#).

חמשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2017

6.4 שכר רואי החשבון המבקרים⁽¹⁾⁽²⁾⁽³⁾

טבלה 2-6: שכר רואי החשבון המבקרים

הבנק		המאוחד		
2016	2017	2016	2017	
באלפי ש"ח				
עבור פעולות הביקורת⁽⁴⁾				
12,944	12,789	21,877	21,566	רואי החשבון המבקרים המשותפים
עבור שירותים הקשורים לביקורת⁽⁵⁾				
6,938	6,197	7,638	6,794	רואי החשבון המבקרים המשותפים
-	-	-	157	רואי חשבון מבקרים אחרים
עבור שירותי מס⁽⁶⁾				
1,776	1,985	2,126	2,453	רואי החשבון המבקרים המשותפים
-	-	288	242	רואי חשבון מבקרים אחרים
עבור שירותים אחרים⁽⁷⁾				
870	1,555	2,200	3,525	רואי החשבון המבקרים המשותפים
-	-	165	147	רואי חשבון מבקרים אחרים
22,528	22,526	34,294	34,884	סך-הכל שכר של רואי חשבון מבקרים

- (1) דיווח של הדירקטוריון לאסיפה הכללית השנתית על שכר רואי החשבון המבקרים בעבור פעולות הביקורת
- (2) שכר רואי החשבון המבקרים כולל תשלומים לשותפויות ולתאגידים בשליטתם, וכן כולל תשלומים על-פי חוק מע"מ.
- (3) כולל שכר ששולם ושכר שנצבר.
- (4) ביקורת דוחות כספיים שנתיים, סקירת דוחות ביניים, לרבות ביקורת בקרה פנימית על דיווח כספי (SOX 404) וסקירה של סניפי הבנק בחו"ל.
- (5) Audit Related Fees כולל בעיקר: תשקיפים, אישורים מיוחדים, מכתבי נוחות.
- (6) כולל בעיקר: דוחות התאמה למס, דיוני שומות ויעוץ מס בישראל ובח"ל.
- (7) כולל בעיקר: סיוע בהכנת דוח אחריות חברתית ויעוץ בנושא תגמול עובדים.

חמשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2017

6.5. תגמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בכירה

בעקבות אישור חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי-התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ו-2016 ("חוק הגבלת התגמול"), גיבש הבנק מדיניות תגמול חדשה ותוכנית תגמול חדשה לנושאי משרה ומנהלים בכירים ("מדיניות התגמול החדשה" ו"תוכנית תגמול 2016"), התואמות את הוראות חוק הגבלת התגמול (לפרטים נוספים ראה [ביאורים 22](#) ו-23 לדוחות הכספיים). להלן פירוט השכר, הגמול, שווי ההטבות, תשלומי המעביד וההפרשות לגבי נושאי המשרה הבכירים בקבוצת הבנק (באלפי ש"ח).

טבלה 3-6: פירוט השכר, הגמול, שווי ההטבות, תשלומי המעביד וההפרשות לגבי נושאי המשרה הבכירים בקבוצת הבנק (באלפי ש"ח)

שנת 2017										
שם	תפקיד	שיעור החזקה בהון הבנק באחוזים	משכורת ⁽¹⁾	מענקים	הטבה בשל תשלום מבוסס מניות	שווי הטבות נוספות ⁽²⁾	תשלומי והפרשות המעביד ⁽³⁾	סך-הכל תגמול לפי תקנה 21 ⁽⁴⁾	סך-הכל שכר והוצאות נלוות לפי חוק הגבלת התגמול ⁽⁵⁾	הלוואות שניתנו בתנאים רגילים
ערן עודד	יו"ר הדירקטוריון	-	1,966	-	505	1	346	2,818	2,523	43
פינטו ארי	המנהל הכללי	0.01	2,353	-	100	4	(180)	2,277	2,516	42
מנכ"לית בנק לרר אורית	הפועלים שוויץ	-	3,339	-	1,119 ⁽⁷⁾	732	589	5,779	(6)-	113
אלוש משה	משנה למנכ"לית בנק הפועלים שוויץ	-	4,081	-	-	33	440	4,554	(6)-	-
שטיין רונן	חבר הנהלה	-	1,463	247	-	248	1,457	3,415	2,472	864
קולר דן	חבר הנהלה	0.01	1,342	231	-	233	1,417	3,223	2,455	53
כהן צחי	חבר הנהלה	0.01	1,756	261	-	226	797	3,040	2,486	437
יוסף ארז	חבר הנהלה	-	1,564	354	332	107	545	2,902	2,523	214

- (1) כולל גם תשלומים המסוגלים כתגמול קבוע שאינו מזכה בהפרשות סוציאליות, כמפורט בביאור 22 בדוחות הכספיים.
- (2) הסכומים המפורטים תחת טור "הטבות נוספות" בטבלה כוללים תשלום בגין הוצאות רכב, אש"ל וגילומים.
- (3) התשלומים בטור תשלומי והפרשות המעביד כוללים הפרשות לפיצויי פיטורין, לתגמולים, לפנסיה, לקרן השתלמות, לחופשה, לביטוח לאומי ולמחלה, וכן כוללים הוצאות (הכנסות) לא חזויות בשל חישובים אקטואריים מעודכנים, בגין התחייבות הבנק לזכויות שנרכשו בעבר, לפני כניסתו לתוקף של חוק הגבלת התגמול.
- (4) לא כולל מס שכר.
- (5) לא כולל הפקדות והפרשות לפיצויי פיטורין ותגמולים (לרבות אובדן כושר עבודה) על-פי דין, אשר לא נכללות בהגדרת "תגמול" לצורך חוק הגבלת התגמול ולא כולל הפרשות בגין זכויות עבר שנצברו לפני הכניסה לתוקף של חוק הגבלת התגמול.
- (6) חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים לא חל על נושא משרה זה.
- (7) לפי הסכם העסקה מחודש אוגוסט 2016, זכאית המנהלת ליחידות פנטום בשווי קבוע למועד ההענקה (כ-180,000 פרנק שוויצרי לשנה) (ראה [ביאור 22](#) [סעיפים 4 ו-5 לדוחות הכספיים](#)). הסכום המצוין בטבלה כולל את שווי יחידות הפנטום שהוענקו כאמור בגין שנת 2017 וכן את עליית השווי כתוצאה מעליית מחיר מניית הבנק בגין יחידות פנטום חסומות שהוענקו עבור שנים קודמות.

חמשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2017

טבלה 3-6: פירוט השכר, הגמול, שווי ההטבות, תשלומי המעביד וההפרשות לגבי נושאי המשרה הבכירים בקבוצת הבנק (באלפי ש"ח)(המשך)

שנת 2016												
שם	תפקיד	שיעור החזקה בהון הבנק באחוזים	משכורות ⁽¹⁾ מענקים הטבה בשל תשלום מבוסס מניות	שווי הטבות נוספות ⁽²⁾ והפרשות המעביד ⁽³⁾	השלמת עתודות בגין הוצאות נילוות/עקב שינויים בשכר בשנת החשבון	סך-הכל תגמול לפי תקנה 21 ⁽⁴⁾	סך-הכל תגמול בניכוי זכויות עבר שנצברו לפני הכניסה של חוק התגמול העברי (מתוך סך-כל התגמול) ⁽⁵⁾	סך-הכל תגמול בניכוי זכויות העבר שממועד כניסת החוק לתוקף ⁽⁶⁾	מזה: סך-הכל תגמול החלק בגין התקופה שממועד כניסת החוק לתוקף ⁽⁶⁾	הלוואות שניתנו בתנאים רגילים	הלוואות שניתנו בתנאים רגילים	הלוואות שניתנו בתנאים רגילים
רוסי יאיר	דירקטור	0.02	15	340	-	3,964	3,964	621	62			
קין ציון	מנכ"ל לשעבר ^(א)	0.02	(303)	598	-	4,599	4,599	-	65			
פינטו ארי	מנכ"ל ^(ב)	0.01	337	66	1,072	7,323	2,916	632	55			
קולר דן	חבר הנהלה	0.01	119	239	-	8,989	6,412	590	53			
יעבץ אפרת ⁽⁷⁾	חברת הנהלה ^(ה)		341	245	-	7,614	7,614	584	44			
שטיין רונן ⁽⁷⁾	חבר הנהלה ^(ה)		292	237	784	7,195	3,486	583	64			
כהן צחי	חבר הנהלה	0.01	332	228	-	6,650	3,568	583	220			

- (א) יו"ר הדירקטוריון עד ליום 31 בדצמבר 2016.
 (ב) כיהן כמנכ"ל הבנק עד לפרישתו ביום 31 ביולי 2016.
 (ג) מנכ"ל הבנק מיום 1 באוגוסט 2016.
 (ד) מונה לחבר הנהלה ביום 14 בפברואר 2016.
 (ה) כולל השלמת הפרשות עבור תשלומי פנסיה ו/או פיצויים שמגיעים להם עקב פרישתם מהבנק.
 (1) בהתאם לתוכנית תגמול (2014) תשלום השכר כולל גם תשלומים המסווגים כתגמול קבוע שאינו מזכה בהפרשות סוציאליות, כמפורט בביאור 23 בדוחות הכספיים.
 (2) הסכומים המפורטים תחת טור "הטבות נוספות" בטבלה כוללים תשלום בגין הוצאות רכב, אש"ל וגילומים.
 (3) התשלומים בטור תשלומי והפרשות המעביד כוללים הפרשות לפיצויי פיטורין, לתגמולים, לפנסיה, לקרן השתלמות, לחופשה, לביטוח לאומי, למחלה ולמענק יובל.
 (4) לא כולל מס שכר.
 (5) כולל בעיקר השפעות אקטואריות בגין התחייבויות לזכויות שנצברו לפני הכניסה לתוקף של חוק התגמול, השפעות אלה מהוות רווח והפסד אקטוארי ונקפו לרווח כולל אחר, אך אינן משולמות בפועל בשנת הדיווח.
 (6) ביחס לתקופה שתחילתה ביום 12 באוקטובר 2016 (מועד כניסת החוק לתוקף ביחס להתקשרויות קיימות) וסיומה ביום 31 בדצמבר 2016, בוצעה בחינה פרטנית ובמידת הצורך בוצעה קטימה לתגמול הקיים על מנת למנוע חריגה מתקרת הוצאה החזויה המותרת בהתאם לחוק (כ-557 אלפי ש"ח לחלק היחסי של התקופה שממועד תחילת החוק, המהווים 2,500 אלפי ש"ח לשנה שלמה). הסכום כולל הוצאות בגין הפרשות המעביד לפיצויים ותגמולים אשר אינם כלולים בהגדרת "תגמול" לצורך חוק התגמול.
 (7) הלוואות ניתנו בתנאים דומים לאלו שניתנו לכלל עובדי הבנק, אשר סכומיהן נקבעו לפי קריטריונים אחידים.
 יתרת הלוואות בתנאי הטבה לגבי יעבץ אפרת הינה בסך של כ-39 אלפי ש"ח לתקופה ממוצעת של כ-9 שנים וההטבה במהלך השנה הסתכמה לכ-5 אלפי ש"ח. ולמר רונן שטיין יתרה בסך של כ-1 אלפי ש"ח.

הערות כלליות:

היקף המשרה של מקבלי התגמול הינו 100%.

כל עובדי הבנק, ובכלל זה נושאי משרה בבנק, נהנים מהטבות שונות בניהול חשבונות הבנק שלהם. הטבות אלה מתייחסות בעיקרן לפטור מדמי ניהול קבועים, דמי רישום פעולות בחשבון, תדפיסי מידע, פנקסי שיקים, אחזקת ניירות-ערך, משיכת מזומנים, העברת כספים לחשבונות אחרים ודמי חבר של כרטיסי אשראי. כמו-כן קיימות הטבות בשיעור העמלות בגין קניה ומכירה של ניירות-ערך ומטבע-חוץ, הוראות קבע לביצוע תשלומים בחשבון ושכירת כספות. בנוסף, ככל יתר עובדי הבנק, גם נושאי המשרה נהנים מהטבה בריבית על יתרות זכות וחובה בחשבונות עו"ש. מכלול הטבות שניתנו לנושאי המשרה מסתכם בסכומים זניחים, אשר אינם עולים על סך של 50 אלפי ש"ח בשנה לכל נושא משרה.

לפרטים נוספים בדבר רכיבי התגמול הרוחביים (ובכלל זה תגמול מבוסס מניות) להם זכאים כלל חברי ההנהלה של הבנק לרבות תנאי הפרישה, מענקים וכיו"ב ולעניין תוכניות התגמול השונות והשפעות חוק הגבלת התגמול, ראה [ביאורים 22 ו-23 בדוחות הכספיים](#).

למידע נוסף בהתאם לדרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של באזל ראה גילוי המפורסם באתר האינטרנט של הבנק ובמגא.

המענקים בגין שנת 2017 שאושרו על-ידי ועדת התגמול והדירקטוריון של הבנק, נקבעו על-פי רוב בהתאם לקריטריונים מדידים שנקבעו מראש בהוראות המעבר מתוכנית תגמול (2014) לתוכנית תגמול (2016), או מתוכנית תגמול (2016), לפי המקרה. ככל שהדבר נוגע להפעלת שיקול דעת בקשר עם המענקים בגין שנת 2017 לנושאי משרה, שיקול הדעת הינו במסגרת הוראות תיקון 20 לחוק החברות וההוראה בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי, והינו בהתאם להוראות מדיניות התגמול החדשה ותוכנית תגמול (2016), או הוראות המעבר מתוכנית תגמול (2014) לתוכנית תגמול (2016).

לדיוני הדירקטוריון קדמו דיונים מקדימים בנושא על-ידי ועדת התגמול. בדיונים שנערכו כאמור בוועדת התגמול ובדירקטוריון, נבחנו לגבי כל נושא משרה, בנפרד, הקריטריונים הספציפיים שנקבעו מראש לכל נושא משרה בהתאם לתפקידו, עמידתו בקריטריונים כאמור והתאמת התגמול לנושא המשרה להוראות מדיניות התגמול ותוכנית התגמול החלה על נושא המשרה.

לעניין תנאי הכהונה וההעסקה גופם, ציין הדירקטוריון כי הם בהתאם למדיניות התגמול החדשה ולתוכניות התגמול של הבנק שהיו בתוקף בשנת 2017, לרבות הוראות המעבר שבהן, כמפורט לעיל ובהתאם להוראות חוק הגבלת התגמול, לתיקון 20 ולהוראה בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי. לפרטים נוספים בנוגע לתוכנית תגמול (2014), תוכנית תגמול (2016), הוראות המעבר מתוכנית תגמול (2014) לתוכנית תגמול (2016) ותגמול נושאי המשרה ובעלי העניין, ראה [ביאורים 22 ו-23 בדוחות הכספיים](#).

מר עודד ערן

תנאי כהונתו של מר עודד ערן כיו"ר דירקטוריון הבנק אושרו על-ידי ועדת התגמול ודירקטוריון הבנק ביום 27 בפברואר 2017, ועל-ידי האסיפה הכללית של בעלי מניות הבנק ביום 4 באפריל 2017, לתקופה שמיום 1 בינואר 2017 ועד ליום 31 בדצמבר 2019. הסכם ההעסקה עם היו"ר הינו בהתאם להוראות מדיניות התגמול החדשה, תוכנית תגמול 2016 והדין החל, לרבות ההוראה בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי, לפיה היו"ר יאה זכאי לתשלום של תגמול קבוע בלבד, הכולל שכר והטבות נלוות ותגמול הוני קבוע. לעניין תנאי תגמולו והעסקתו של מר עודד ערן, לרבות תקופת העסקתו, תנאים לסיום התקשרות, תקופת הודעה מוקדמת, פיצויי פיטורים ופנסיה, קרן השתלמות, וכן תנאים נלווים, ראה דוח מידי מיום 27 בפברואר 2017 אסמכתא מספר 01-017302-2017, הנכלל כאן על דרך ההפניה.

הסכום הנקוב בטור תשלום מבוסס מניות בטבלה כולל תגמול הוני קבוע בדמות מניות חסומות - ראה [ביאור 23](#) בדוחות הכספיים.

מר ארי פינטו

מר פינטו החל לכהן כמנכ"ל הבנק מיום 1 באוגוסט 2016. תגמולו של מר פינטו בשנת 2017 היה בהתאם להסכם תגמול חדש שהינו בהתאם למדיניות התגמול החדשה ותוכנית תגמול (2016). לעניין תנאי תגמולו והעסקתו של מר פינטו, לרבות תקופת העסקתו, תנאים לסיום התקשרות, תקופת הודעה מוקדמת, פיצויי פיטורים ופנסיה, קרן השתלמות, וכן תנאים נלווים, ראה דיווח מידי מיום 8 בנובמבר 2016, אסמכתא מספר 01-074259-2016, הנכלל כאן על דרך ההפניה. הסכום הנקוב בטור תשלום מבוסס מניות בטבלה כולל תגמול הוני קבוע בדמות מניות חסומות - ראה [ביאור 23](#) בדוחות הכספיים.

גבי אורית לרר

גבי לרר מכהנת כמנהלת כללית של בנק הפועלים (שוויץ) בע"מ, החל מיום 8 באוגוסט 2012. הסכם העסקתה של גבי לרר הוארך ביום 3 ביוני 2016 תקופת ההעסקה הינה ללא מועד סיום מוגדר, אלא אם כן יודיע כל צד למשנהו על רצונו לסיים את ההתקשרות בהודעת מוקדמת של 6 חודשים. כל עלויות העסקתה של גבי לרר משולמות על-ידי בנק הפועלים שוויץ, בפרנקים שוויצרים, ומתאמות ליוקר המחיה בשוויץ. תנאי התגמול של גבי לרר כמפורט בטבלה לעיל אושרו על-ידי ועדת התגמול של דירקטוריון הפועלים שוויץ בע"מ, והינם בהתאם למקובל לגבי שכר מנכ"לים של בנקים בשוויץ בגודל ובפעילות דומה.

מר משה אלוש

מר אלוש מכהן כמשנה למנכ"ל, וכמנהל הבנקאות הפרטית בבנק הפועלים (שוויץ) בע"מ, החל מיום 1 באוקטובר 2010. תקופת ההעסקה הינה ללא מועד סיום מוגדר, אלא אם כן יודיע כל צד למשנהו על רצונו לסיים את ההתקשרות בהודעה מוקדמת של 6 חודשים. כל עלויות העסקתו של מר אלוש משולמות על-ידי בנק הפועלים שוויץ, בפרנקים שוויצרים, ומתאמות ליוקר המחיה בשוויץ. תנאי התגמול של מר אלוש, כמפורט בטבלה לעיל, אושרו על-ידי ועדת התגמול של דירקטוריון הפועלים שוויץ בע"מ, והינם בהתאם למקובל בבנקים בשוויץ לבעלי תפקידים במעמד זה.

מר דן קולר

מר קולר מכהן כמשנה למנכ"ל הממונה על חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית. הסכם העסקתו של מר קולר היה לתקופה של שלוש שנים החל מיום 1 ביולי 2016 ועד ליום 30 ביוני 2019, אך תוקפו קוצר כמפורט להלן. על-אף האמור לעיל, ניתן לסיים את ההתקשרות גם קודם לכן על-ידי כל אחד מהצדדים בהודעה מוקדמת בת 90 יום.

על-אף האמור לגבי תקופת הסכם ההעסקה, בהתאם להוראות המעבר של מדיניות התגמול החדשה, מר קולר חתם על שינוי תנאי הסכם ההעסקה האמור עימו בשנת 2017 ועל הסכם חדש לפי מדיניות התגמול החדשה אשר הינו בתוקף החל מיום 1 בינואר 2018 ועד ליום 30 ביוני 2021.

מר רונן שטיין

מר שטיין מכהן כמשנה למנכ"ל הממונה על חטיבת בנקאות קמעונאית. הסכם העסקתו של מר שטיין היה לתקופה של שנתיים וחודשיים החל מיום 4 בפברואר 2016 ועד ליום 31 במרץ 2018, אך תוקפו קוצר כמפורט להלן. על-אף האמור לעיל, ניתן לסיים את ההתקשרות גם קודם לכן על-ידי כל אחד מהצדדים בהודעה מוקדמת בת 90 יום.

על-אף האמור לגבי תקופת הסכם ההעסקה, בהתאם להוראות המעבר של מדיניות התגמול החדשה, מר שטיין חתם על שינוי תנאי הסכם ההעסקה האמור עימו בשנת 2017 ועל הסכם חדש לפי מדיניות התגמול החדשה אשר הינו בתוקף החל מיום 1 בינואר 2018 עד ליום 31 במרץ 2020.

מר צחי כהן

מר כהן מכהן כמשנה למנכ"ל הממונה על חטיבת ניהול סיכונים וממרחץ 2018 מונה למנהל החטיבה העסקית. הסכם העסקתו של מר כהן הינו לתקופה של שלוש שנים החל מיום 1 ביולי 2015 ועד ליום 30 ביוני 2018, אך תוקפו קוצר כמפורט להלן. על-אף האמור לעיל, ניתן לסיים את ההתקשרות גם קודם לכן על-ידי כל אחד מהצדדים בהודעה מוקדמת בת 90 יום.

על-אף האמור לגבי תקופת הסכם ההעסקה, בהתאם להוראות המעבר של מדיניות התגמול החדשה, מר כהן חתם על שינוי תנאי הסכם ההעסקה האמור עימו בשנת 2017 ועל הסכם חדש לפי מדיניות התגמול החדשה אשר הינו בתוקף החל מיום 1 בינואר 2018 ועד ליום 30 ביוני 2020.

מר ארז יוסף

מר יוסף מכהן כמשנה למנכ"ל הממונה על חטיבת COO. הסכם העסקתו של מר יוסף הינו לתקופה של ארבע שנים ותשעה חודשים החל מיום 1 ביולי 2016 ועד ליום 31 במרץ 2021. על-אף האמור לעיל, ניתן לסיים את ההתקשרות גם קודם לכן על-ידי כל אחד מהצדדים בהודעה מוקדמת בת 90 יום.

הסכום הנקוב בטור תשלום מבוסס מניות בטבלה כולל תגמול הוני קבוע בדמות מניות חסומות (לפי מסלול רווח הון) - ראה [ביאור 23](#) בדוחות הכספיים. על-אף האמור לגבי תקופת הסכם ההעסקה, בהתאם להוראות המעבר של מדיניות התגמול החדשה, מר יוסף חתם על שינוי תנאי הסכם ההעסקה האמור עימו בשנת 2017.

6.6. עניינים אחרים

ביום 1 באפריל 2017 החל מר אסף אזולאי לכהן כמנהל מטה שיווק ופרסום בבנק.

ביום 4 באפריל 2017 התכנסה אסיפה כללית שנתית של בעלי המניות של הבנק. האסיפה קיימה דיון בדוחות הכספיים השנתיים המבוקרים של הבנק ליום 31 בדצמבר 2015 ובדוח הדירקטוריון על מצב ענייני הבנק ליום 31 בדצמבר 2015; אישרה את מינוים מחדש של זיו האפט (BDO), רואי חשבון וסומך-חייקין (KPMG), רואי חשבון, לרואי החשבון המבוקרים של הבנק; אישרה את הארכת כהונתו של מר עודד ערן כדירקטור בבנק ל-3 שנים עד 31 בדצמבר 2019; ואישרה את תנאי כהונתו והעסקתו של מר עודד ערן כיושב ראש דירקטוריון הבנק.

ביום 26 בדצמבר 2017 קיבל הבנק את דוח הפיקוח על הבנקים לבחינת תהליכי ממשל תאגידי בבנק בעניין בדיקת אופן הטיפול של הבנק בתלונה כנגד מי שניהן בעבר כמנכ"ל הבנק ופרסם לדרישת הפיקוח על הבנקים את תמצית הדוח אשר נכללה בדוח עצמו. הבנק פועל ליישום והטמעה של הצעדים לחיזוק תהליכי הממשל התאגידי להם התבקש בדוח הפיקוח.

ביום 14 בינואר 2018 אישר הדירקטוריון בהמלצת מנכ"ל הבנק, בין היתר, את מינוי מנהל החטיבה לניהול סיכונים בכפוף לקבלת אישור הפיקוח על הבנקים. למועד פרסום הדוח המיניו בבדיקה של הפיקוח על הבנקים בשיתוף עם הבנק, גבי רננית טל-אברהמי, המכהנת כממונה על סיכונים אשראי בחטיבה לניהול סיכונים, מונתה כממלאת מקום מנהל הסיכונים הראשי.

ביום 1 בפברואר 2018 הצטרף לבנק מר אבנר פז-צוק כמנהל פרויקט המודרניזציה של מערכות הליבה המיחשוביות של הבנק והוא מדווח למנכ"ל הבנק.

ביום 5 בפברואר 2018 אישרה אסיפה כללית מיוחדת של בעלי המניות של הבנק את מינוי של גבי רונית אברמזון רוקח לכהונת דירקטורית חיצונית בבנק לפי הוראות חוק החברות, לתקופה של שלוש שנים, החל מיום 5 בפברואר 2018 ועד ליום 4 בפברואר 2021.

אסיפה כללית שנתית של בעלי המניות של הבנק זומנה ליום 12 באפריל 2018 ועל סדר יומה: דיון בדוחות הכספיים השנתיים המבוקרים של הבנק ליום 31 בדצמבר 2016 ובדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנה שהסתיימה באותו התאריך, וכן בדוחות הכספיים השנתיים המבוקרים של הבנק ליום 31 בדצמבר 2017 ובדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנה שהסתיימה באותו התאריך; מינוים מחדש של סומך-חייקין (KPMG), רואי חשבון, וזיו האפט (BDO), רואי חשבון, לרואי החשבון המבוקרים של הבנק במשותף, עד לתום האסיפה הכללית השנתית הבאה של הבנק; אימוץ תיקונים לתקנון הבנק; וכן מינוי של גבי דליה לב לכהונת דירקטורית חיצונית בבנק בהתאם להוראות חוק החברות.

6.7. עסקות עם בעל שליטה

להלן פירוט עיקרן של אמות המידה השונות שנקבעו על-ידי ועדת הביקורת בחודש מרץ 2018 בקשר לאישור ודיווח עסקות בעלי עניין של הבנק (עסקות עם בעל שליטה/נושא משרה או שלבעל שליטה/נושא משרה קיים בהן עניין אישי), בהתאם להוראות חוק החברות (אמות המידה הקודמות אשר אושרו על-ידי ועדת הביקורת בשנים 2016 ו-2017 פורטו בדוח התקופתי של הבנק לשנת 2016):

עסקות חריגות/שאינן חריגות

בהתאם להוראות חוק החברות, עסקה תיחשב כעסקה שאינה חריגה אם היא מקיימת את התנאים הבאים במצטבר: העסקה הינה במהלך העסקים הרגיל של החברה, היא נעשית בתנאי שוק והיא אינה מהותית לחברה. באמות המידה שנקבעו כאמור על-ידי ועדת הביקורת כלולות לעניין זה ההוראות העיקריות הבאות: **מהלך העסקים הרגיל של הבנק.** עסקה תיחשב ככזו שנעשית במהלך העסקים הרגיל של הבנק אם ההתקשרות בה נעשית במסגרת שגרת עסקותיו של הבנק בפועל, והיא איננה עסקה חד פעמית או עסקה יוצאת דופן לפעילותו של הבנק. עסקות מהסוגים הבאים ייחשבו כעסקות במהלך העסקים הרגיל של הבנק, למעט אם קיימים שיקולים מיוחדים: עסקה בנקאית מכל סוג שהוא, לרבות מתן אשראי, ערבויות והתקשרויות הכרוכות בכך, הפקדה וקבלת פיקדונות, עסקות בניירות-ערך, יחידות השתתפות בקרנות נאמנות או בקרנות אחרות, ביצוע השקעות מכל סוג שהוא (ריאליות, בניירות-ערך סחירים ולא סחירים) וכד', ובלבד שהעסקה הינה מסוג העסקות שהבנק התקשר בהן בעבר במהלך עסקיו ושהינה דומה להן מבחינת מאפייניה (היינו לדוגמה ביחס למתן אשראי - מדובר באשראי בהיקף שהבנק נוהג לתיתו ללווים בעלי מאפיינים דומים); עסקה שהיא חלק מליבת עסקיו של הבנק, או שהיא קשורה בפעילות העסקית של הבנק או משרתת אותה, אף אם אינה בליבת העסקים (לדוגמה: עסקה לשכירת נכס שישימש כסניף של הבנק, עסקת ביטוח הקשורה לפעילות הבנק, פעילות להטמעת חזון הבנק וכד'), שהינה מסוג העסקות שהבנק נוהג להתקשר בהן או שביצע בעבר במסגרת פעילותו; עסקות לרכישת נכס (לרבות נכס מניב או רכוש קבוע אחר), מוצר או שירות, שהינן מסוג העסקות שהבנק נוהג להתקשר בהן או שביצע בעבר במסגרת פעילותו; התקשרויות הנוגעות לכהונת ו/או העסקת נושא משרה ועובדים בחברה (לרבות ביטוח, פטור ושיפוי) שהינן מסוג ההתקשרויות הנהוגות והמקובלות בבנק או שהינן דומות מבחינת מאפייניהן להתקשרויות קודמות של הבנק;

תנאי שוק. עסקה תיחשב ככזו שנעשית בתנאי שוק אם המחיר ויתר תנאי העסקה העיקריים והמהותיים משקפים את המחיר והתנאים העיקריים של עסקה דומה לו הייתה מבוצעת בין החברה לבין צד שלישי לא קשור או בין צדדים לא קשורים אחרים. ניתן לבסס קיומם של תנאי שוק בעסקת בעל עניין אם קיים שוק לעסקות מסוגה של העסקה הנבחנת או אם קיימות ראיות חיצוניות לעסקה, מהם ניתן ללמוד על המחיר ועל שאר התנאים העיקריים המקובלים לעסקה מסוג זה, ובין היתר, ניתן לבסס קיומם של תנאי שוק באחת או יותר מהדרכים הבאות: תנאי העסקה דומים לתנאים של לפחות שתי עסקות דומות מבחינת מאפייניהן (כמו למשל: סוג הלקוח או הצד השני לעסקה ומאפייניו; היקף העסקה; ומאפיינים רלוונטיים אחרים לתנאי שוק כגון ביטחונות או היקף פעילות לקוח עם הבנק), שערך הבנק בתקופה קרובה למועד ההתקשרות בעסקה הנבחנת (לרבות ציטוטים/הצעות מחייבות שהוצעו על-ידי הבנק ללקוחותיו וכן הצעות מחייבות שהוצעו לבנק), ובלבד שנערכו (או צוטטו, לפי העניין) עם צד לא קשור לבנק ולא התקיים בהן עניין אישי לבעל שליטה/נושא משרה בבנק; תנאי העסקה דומים לתנאים של לפחות שתי עסקות בשוק הרלוונטי, הידועות לבנק, והדומות מבחינת מאפייניהן (כמו למשל: סוג הלקוח או הצד השני לעסקה ומאפייניו; היקף העסקה; ומאפיינים רלוונטיים אחרים לתנאי שוק כגון ביטחונות), שנערכו בתקופה קרובה למועד ההתקשרות בעסקה הנבחנת, ובלבד שנערכו בין צדדים לא קשורים; מחיר שנקבע בשוק מוסדר של מוכרים וקונים כגון מחירי ניירות-ערך סחירים או מחירי סחורות, ובלבד שמתקיימת באותו שוק לגבי הנכס או המוצר או השירות הרלוונטי סחירות מספקת; על בסיס תנאיהן של עסקות הדומות במהותן לעסקה הנבחנת, בהן התקשר או קיבל הצעה להתקשר (והיה מוכן להתקשר אף אם לא התקשר בפועל) הצד השני לעסקה עם צדדים בלתי קשורים, ובלבד שהצד השני אישר לחברה בכתב את האמור; אם תנאי העסקה בין החברה ובין הצד הקשור נקבעו עוד לפני שהיה צד קשור ובנסיבות העניין אין חשש להטיה בתנאי העסקה כפי שתקבע ועדת הביקורת;

מהותיות העסקה. בחינת מהותיותה של עסקת בעל עניין תיערך על-פי בחינה כמותית ובחינה איכותית. בהעדר שיקולים איכותיים מיוחדים העולים מכלל נסיבות העניין, עסקות בעלי עניין הבאות ייחשבו כעסקות שאינן מהותיות: כל עסקה שיש עמה מתן אשראי על-ידי הבנק, אם הגידול בחבות ("חבות") - כהגדרת מונח זה בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 312 של המפקח על הבנקים) של קבוצת בעל השליטה (או הגידול בחבות של הלווה אם אינו מקבוצת בעל השליטה) (להלן: "הלווה") לאחר העסקה אינו עולה על 2% מההון הפיקוחי ("ההון הפיקוחי" - הון רובד 1 לאחר התאמות וניכויים כמשמעותו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202, ובהתאם להוראת המעבר לתיקון הוראה 312 - בתוספת הון רובד 2, כפי שפורסם בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2014. תוספת זו תופחת בשיעורים שווים על-פני 16 רבעונים, עד לאיפוסה ביום 31 בדצמבר 2018) בדוחות הכספיים האחרונים של הבנק ואשר לאחר ביצועה סך החבות של הלווה לא יעלה על 7.5% מההון הפיקוחי (ועדת הביקורת תדון בסיווגה של כל עסקה בסכום העולה על 0.5% מההון הפיקוחי). מספר עסקות המתבצעות ברצף עם אותו לווה והינן קשורות האחת בשניה תיחשבה לעסקה אחת, באופן שלצורך סיווגן של העסקות האמורות ייבחן הסכום המצטבר של העסקות כאמור; עסקה של הפקדת כספים בפיקדון מכל סוג שהוא אם בעקבותיה סך הפיקדונות של המפקיד לא יעלה על 2% מסך פיקדונות הציבור, כמדווח במאזן המאוחד של הבנק האחרון שפורסם לציבור קודם ההפקדה; עסקה של הפקדה ו/או רכישה ו/או מכירה של ניירות-ערך, יחידות השתתפות בקרנות נאמנות ו/או קרנות אחרות, וכל השקעה אחרת אשר מוחזקת על-ידי הבנק כנכס של הלקוח (ולא כהתחייבות מאזנית), כאשר סכומה של עסקה כאמור אינו עולה על 0.5% מסך-כל יתרת הנכסים הכספיים החוץ-מאזניים של הלקוחות בקבוצת הבנק, כמדווח במאזן המאוחד של הבנק האחרון שפורסם לציבור במועד ביצוע העסקה; כל עסקה אחרת של הבנק, שאינה נזכרת לעיל, אם סכום העסקה אינו עולה על 300 מיליון ש"ח. מהותיותן של עסקות המבוצעות באופן תדיר, קבוע וחוזר לאורך תקופה תיבחן על-פי היקף העסקות השנתי. בעסקות רב שנתיות יחושב היקף העסקה לצרכי בחינת מהותיות על בסיס שנתי. בחינה של שיקולים איכותיים עשויה להשפיע על סיווגה של עסקה כמהותית/לא מהותית. כך למשל, עסקה שמאפייניה הכמותיים עולים במעט על אלה שצוינו לעיל, עשויה להיחשב כלא מהותית, אם מהבחינה האיכותית ובמכלול נסיבות העניין סביר לקבוע כי היא לא עשויה להשפיע באופן מהותי על הבנק.

עסקות זניחות

עסקת בעל עניין תיחשב כעסקת זניחה, לעניין הליכי אישור ודיווח, אם מתקיימים לגביה התנאים הבאים במצטבר: העסקה אינה חריגה (בין אם סווגה ככזו על-פי אמות המידה ובין על-ידי ועדת הביקורת); העסקה הינה מסוג העסקות שהבנק מתקשר בהן במהלך עסקיו הרגיל, ובכלל זה גם עסקות בנקאיות מכל סוג שהוא ועסקות בקשר עם מוצרים ושירותים פיננסיים, רכישת מוצרים ושירותים, השכרת ושכירת שטחים; העסקה תואמת את המגבלות על חבויים אנשים קשורים בהוראת ניהול בנקאי תקין 312; מתקיים בעסקה אחד התנאים הבאים: (א) היא עסקה בנקאית מסוג העסקות שהבנק מבצע עם הציבור בדרך כלל במהלך עסקיו הרגיל והיקפה אינו עולה על 0.1% מההון הפיקוחי בדוחות הכספיים האחרונים של הבנק; או - (ב) היא עסקה אחרת שהיקפה אינו עולה על 10 מיליון ש"ח, ובלבד שסך העסקות מסוגה לשנה הקלנדרית עם בעל העניין אינו עולה על 0.1% מההון הפיקוחי.

קיום הליך תחרותי או הליך אחר

סעיף 117 לחוק החברות קובע את תפקידיה של ועדת ביקורת. בין השאר, קובע סעיף 117(ב1), בקשר עם עסקות של חברה עם בעל השליטה בה, או עם אחרים כאשר לבעל השליטה יש עניין אישי בעסקה, שעל ועדת ביקורת מוטל כדלקמן: "לקבוע לגבי עסקות כאמור בסעיף 117(4) או (א4), אף אם אינן עסקות חריגות, חובה לקיים הליך תחרותי, בפיקוחה של הוועדה, או מי שתקבע לעניין זה, ולפי אמות מידה שתקבע, או לקבוע כי יקוימו הליכים אחרים שתקבע ועדת ביקורת, בטרם התקשרות בעסקות כאמור, והכל בהתאם לסוג העסקה, ורשאית היא לקבוע לעניין זה אמות מידה אחת לשנה מראש".

1. באמות המידה שאישרה ועדת הביקורת נקבע בין היתר כי, ככלל, אלא אם קבעה ועדת הביקורת אחרת, הבנק יתקשר בסוגי העסקות הבאות, כאשר הן נעשות מול בעל שליטה בבנק או כאשר קיים בהן עניין אישי לבעל שליטה בבנק, רק לאחר שיקיים הליך תחרותי, כמפורט להלן: (א) רכישת מוצרים ושירותים; (ב) התקשרויות לביצוע פרויקטים ועבודות עבור הבנק או חברות בשליטתו; (ג) התקשרות בהסכמי רכישה, שכירות או השכרה של נכסי מקרקעין, למעט כאמור בסעיף 3.4 להלן.

ההליך התחרותי יכלול פנייה מטעם הנהלת הבנק, או מי שייקבע על ידה, לשלושה מועמדים להתקשרות לפחות (שניים לפחות מתוכם אינם קשורים לבעל שליטה בבנק או לצד קשור בבנק, ככל שקיימים והדבר מעשי) להציע הצעות להתקשרות עם הבנק בעסקה המוצעת (להלן: "המציעים"). הבנק יקבע פרק זמן אחיד להגשת ההצעה (שניתן יהיה להאריך). ככל שיוחלט על ניהול משא ומתן עם המציעים, המשא ומתן ינוהל עם כל אחד מהמציעים, שהצעתו נמצאה רלוונטית, לשם קבלת הצעתו הטובה ביותר (Best And Final Offer) (להלן: "ההצעה הסופית"). ההצעות הסופיות ותמצית המגעים שקוימו עם המציעים יובאו להכרעת הגורם המאשר לפי הדין ובהתאם לנוהלי הבנק. ועדת ביקורת תפקח על ההליך התחרותי בקשר עם עסקות חריגות, בדרך שתיקבע על ידה, אלא אם כן יוחלט אחרת.

2. הגורם המאשר, לפי שיקול דעתו, יחליט בדבר התקשרות הבנק עם המציע. ככלל, הבנק יתקשר עם המציע שהציע את ההצעה בעלת התנאים העדיפים ביותר מבחינת הבנק או במקרה שאין עדיפות של ממש של הצעה אחת על פני ההצעות האחרות, יתקשר עם מי מהמציעים על-פי שיקול דעתו. בחירתה של ההצעה בעלת התנאים העדיפים ביותר לבנק תוכל להיות מבוססת על קריטריונים שונים, שייקבעו, הרלוונטיים להתקשרות נשוא ההליך. ככל שההצעה שתיבחר הינה של מציע הקשור לבעל שליטה בבנק, יפורטו על-ידי הגורם המאשר הנימוקים התומכים בהתקשרות זו.

3. לגבי סוגי העסקות הבאות, נמצא כי הן אינן מתאימות להליך תחרותי על-פי סעיף 117(ב1) לחוק החברות וכאמור בסעיפים 1 ו-2 לעיל, מהטעמים שיפורטו להלן. ככלל, הבנק יתקשר בסוגי העסקות הבאות לאחר שיקיים הליך חלופי כמפורט להלן:

3.1. עסקות בנקאיות מכל סוג, לרבות מתן אשראי ועסקות חבות אחרות; קבלת פיקדונות כספיים; עסקות מוטות עמלות ושירותים בנקאיים כגון פעילות בניירות-ערך ובנכסים פיננסיים והמרת מטבע-חוץ; עסקות בכרטיסי אשראי לרבות מתן שירותי הנפקה וסליקה; מתן שירותי בנקאות להשקעות, ניהול תיקים, חיתום והפצה. הבנק או חברות בשליטתו מציעים עסקות אלו לכלל לקוחותיו או לגופים רבים, מספרן וכמותן של העסקות אינן מוגבלות, ותנאיהן מותאמות לנסיבות כל לקוח ולקוח.

3.2. עסקה לתנאי העסקה של נושא משרה ו/או עובד בבנק.

3.3. התקשרות לרכישת פוליסות ביטוח, לרבות ביטוח דירקטורים ונושאי משרה. העניין האישי במקרה כזה של בעלי שליטה בבנק, או מי שלבעל שליטה בבנק יש עניין אישי בו, יכול לנבוע מזהות הנמנים על הגורמים המבוטחים בפוליסה, אך אין להם עניין אישי בגובה הפרמיה לחברת הביטוח, ולפיכך נמצא כי אין הצדקה להליך תחרותי לעניין רכישת הפוליסה.

3.4. הארכת הסכם שכירות או שינוי תנאי שכירות לגבי נכס שעזיבתו יכולה לגרום הוצאות מהותיות יחסית לתשלומי השכירות, או נזק לפעילות העסקית (למשל: כתוצאה מקושי ללקוחות, אובדן מיקום וכיו"ב), או נכס אשר לא ניתן למצוא לו תחליף הולם וסביר שיענה על דרישות הבנק. לעניין התקשרות בהסכם שכירות לגבי נכס חדש, ככל שתקבל המלצת הנהלת הבנק לא-קיום הליך תחרותי בשל טעמים ייחודיים (כגון: מיקום הנכס), ההחלטה בדבר אי-קיום הליך תחרותי תובא לדיון ולאישור מראש של ועדת ביקורת.

3.5. לעניין העסקות האמורות בסעיף 3 זה יפעל הבנק בהליך המבטיח כי העסקה תבוצע בתנאי שוק. בחינת תנאי השוק תיעשה בהתאם לאמות המידה לתנאי שוק שאימץ הבנק לעניין סיווג עסקות חריגות וזניחות ובהתאם לנוהלי הדירקטוריון ולנוהלי הבנק בתחומים אלה.

4. כן קבעה ועדת הביקורת כי על אף האמור לעיל, העסקות המפורטות להלן יהיו פטורות מביצוע הליך תחרותי:

4.1. התקשרות שאינה עולה על שווי כספי של 2 מיליון ש"ח, ובמקרה של התקשרות מתמשכת אינה עולה על שווי כספי שנתי של 2 מיליון ש"ח, ובלבד שהיא נעשית בתנאי שוק.

4.2. התקשרות הנדרשת בדחיפות למניעת נזק של ממש לבנק, לדעת הנהלת הבנק, ובלבד שהיא נעשית בתנאי שוק.

4.3. התקשרות המשך בתנאים זהים או מיטביים לתנאי התקשרות הראשונה, בנסיבות בהן השמירה על ההמשכיות נדרשת מטעמי חיסכון ויעילות, ובלבד שהיא נעשית בתנאי שוק.

4.4. התקשרות לרכישת שירותים או טובין ייחודיים שעניינם תרבות ואמנות, ובלבד שהיא נעשית בתנאי שוק.

4.5. התקשרות עם מי שלפי זכויות מכח הדין, או בהתאם למצב הדברים בפועל, הינו היחיד המסוגל לבצע את נושא ההתקשרות (להלן: "ספק יחיד"), ובלבד שחבר הנהלה הממונה על התחום, או צוות ההנהלה שמונה להתקשרות זו, חיווה את דעתו שהמתקשר הינו ספק יחיד כאמור, ובלבד שהיא נעשית בתנאי שוק.

4.6. תרומות וחסויות כספיות לטובת הקהילה, ובלבד שאושרו על-ידי ועדת ביקורת.

4.7. התקשרות, שנקבע לגביה על-ידי ועדת ביקורת, שאינה מתאימה או דורשת הליך תחרותי.

מחשכל תאגיד, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2017

טבלה 4-6: פרטים על היתרות של בעלת השליטה בבנק ושל אחרים שבעלת השליטה עשויה להיחשב בעלת עניין אישי בעיסוקיהם עם הבנק (באלפי ש"ח)

היתרה הגבוהה בשנת 2017	יתרה ליום 31 בדצמבר 2017	
		קבוצת שיכון ובינוי בע"מ⁽¹⁾
221,775	200,786	אשראי מאזני
516,891	334,113	התחייבויות למתן אשראי
514,107	349,119	ערבויות מכר, ערבויות להבטחת אשראי ואחרות
11,888	2,355	אשראי מאזני וחוף-מאזני בגין עסקות בנגזרים ⁽²⁾
9,194	9,172	ערבויות לצד שלישי
		ניכויים
191,805	162,543	פיקדונות הציבור (מאזני)
-	719	הוצאות על פעילות לא בנקאית
		עמותת "הרוח הטובה"
1,633	1,633	פיקדונות הציבור (מאזני)
-	950	חסויות ⁽³⁾
		מוזיאון תל-אביב לאומנויות⁽⁴⁾
-	75	תרומות
-	180	חסויות
		עמותת "מתן - משקיעים בקהילה"
-	1,000	תרומות ⁽⁵⁾
		המרכז הבינתחומי הרצליה
-	150	חסויות ⁽⁶⁾
		שרי אריסון
10	10	התחייבויות למתן אשראי
38	27	ערבויות מכר, ערבויות להבטחת אשראי ואחרות
20,166	18,310	פיקדונות הציבור (מאזני)
		אריסון אחזקות בע"מ
10	7	פיקדונות הציבור

- (1) גבי שרי אריסון הינה בעלת השליטה בחברת שיכון ובינוי בע"מ (להלן: "שיכון ובינוי") ונחשבת לבעלת השליטה בחברות הנמנות על קבוצה זו. הפירוט המובא ביחס לעסקי הבנק (אשראי מאזני, אשראי חוף-מאזני ופיקדונות כספיים) עם קבוצת שיכון ובינוי מתייחס לחשבונות שיכון ובינוי עצמה וכמו-כן לכל התאגידים שבשליטתה, למעט חשבונותיו של תאגיד שבשליטתה של זו שמדווחים בנפרד. יצוין, כי נוכח העובדה שהפירוט מתייחס לקבוצה כמכלול, הוא כולל נתונים אשר ביחס לכל חברה בפני עצמה עשויים היו להיחשב לזניחים, אם הדיווח היה מתייחס לכל תאגיד ותאגיד בפני עצמו.
- (2) אשראי חוף-מאזני כפי שחושב לצורך מגבלות חבות לווה בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 313. היתרה ליום 31 בדצמבר 2017 כוללת יתרת שווי הוגן מאזני של נגזרים בסך של כ-2,355 אלפי ש"ח.
- (3) הבנק ביצע החסות האמורה כהשתתפות במימון פעילות "יום המעשים הטובים". מר גייסון אריסון, בנה של הגבי שרי אריסון, מכהן בהתנדבות בוועד המנהל של עמותת "הרוח הטובה".
- (4) סיוע למוזיאון תל-אביב עבור חסות במסגרת פרויקט פסח. בנוסף, ניתנה תרומה למוזיאון עבור תוכנית חינוכית. מר גייסון אריסון, בנה של הגבי שרי אריסון, מכהן בחבר הנאמנים ובמועצת המנהלים של המוזיאון.
- (5) הבנק, באמצעות עמותת "פועלים בקהילה", שהינה זרוע של הבנק למתן תרומות למוסדות ציבור, ביצע את התרומה האמורה כהשתתפות בפרויקט "סימא לכל תלמיד" ועבור העצמת עמותות, הכשרת צוות, מנטורים ופרויקטים של מדידה והערכה. מר גייסון אריסון, בנה של הגבי שרי אריסון, מכהן בהתנדבות בוועד המנהל של עמותת "מתן - משקיעים בקהילה".
- (6) חסות לתוכנית הקליניקות הכלכליות המעניקות באמצעות סטודנטים לכלכלה יעוץ כלכלי וחינוך פיננסי לאוכלוסיות מעוטות יכולת. הגבי שרי אריסון, בעלת מניות ודירקטורית במרכז הבינתחומי הרצליה.

חמשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2017

טבלה 4-6: פרטים על היתרות של בעלת השליטה בבנק ושל אחרים שבעלת השליטה עשויה להיחשב בעלת עניין אישי בעיסוקיהם עם הבנק (באלפי ש"ח) (המשך)

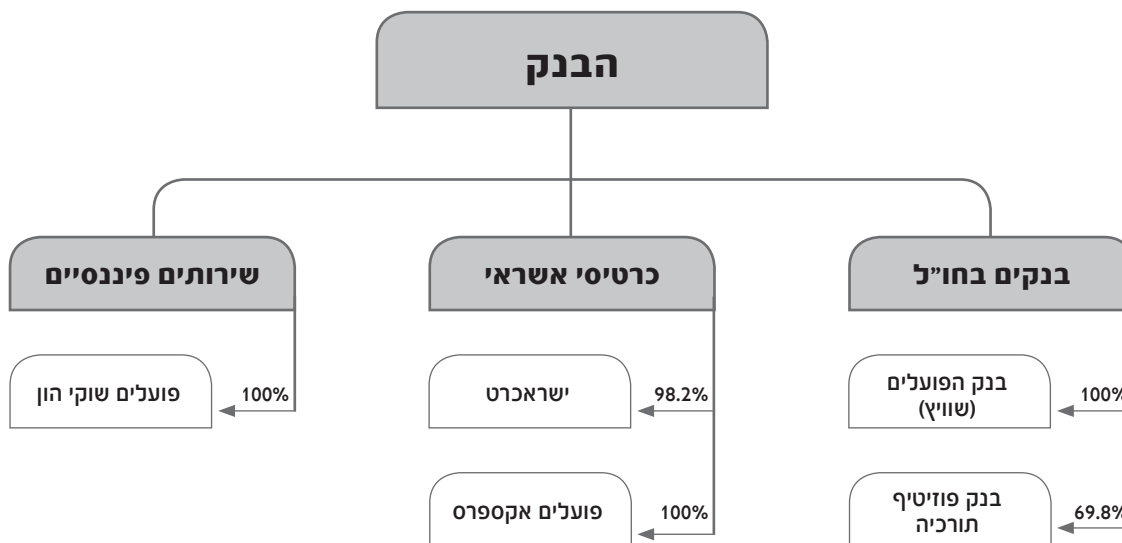
היתרה הגבוהה בשנת 2016	יתרה ליום 31 בדצמבר 2016	
		קבוצת שיכון ובינוי בע"מ⁽¹⁾
354,986	202,282	אשראי מאזני
829,492	304,686	התחייבויות למתן אשראי
547,604	514,107	ערבויות מכר, ערבויות להבטחת אשראי ואחרות
22,029	11,888	אשראי מאזני וחוף-מאזני בגין עסקות בנגזרים ⁽²⁾
41,344	5,196	ערבויות לצד שלישי
170,541	122,153	פיקדונות הציבור (מאזני)
-	823	הוצאות על פעילות לא בנקאית
		עמותת "הרוח הטובה"
4,597	402	פיקדונות הציבור (מאזני)
-	950	חסויות ⁽³⁾
		מוזיאון תל-אביב לאומנויות
-	230	חסויות ⁽⁴⁾
		עמותת "מתן - משקיעים בקהילה"
-	1,000	תרומות ⁽⁵⁾
		המרכז הבינתחומי הרצליה
-	100	חסויות ⁽⁶⁾
		שרי אריסון
244	10	התחייבויות למתן אשראי
158	38	ערבויות מכר, ערבויות להבטחת אשראי ואחרות
20,659	20,166	פיקדונות הציבור (מאזני)
		אריסון אחזקות בע"מ
10	8	פיקדונות הציבור

- (1) גבי שרי אריסון הינה בעלת השליטה בחברת שיכון ובינוי בע"מ (להלן: "שיכון ובינוי") ונחשבת לבעלת השליטה בחברות הנמנות על קבוצה זו. הפירוט המובא ביחס לעסקי הבנק (אשראי מאזני, אשראי חוף-מאזני ופיקדונות כספיים) עם קבוצת שיכון ובינוי מתייחס לחשבונות שיכון ובינוי עצמה וכמו-כן לכל התאגידים שבשליטתה, למעט חשבונותיו של תאגיד שבשליטתה של זו שמדווחים בנפרד. יצוין, כי נוכח העובדה שהפירוט מתייחס לקבוצה כמכלול, הוא כולל נתונים אשר ביחס לכלל חברת הפני עצמה היו נחשבים לזניחים, ואשר לא היו מדווחים כלל, אם הדיווח היה מתייחס לכלל תאגיד ותאגיד בפני עצמו.
- (2) אשראי חוף-מאזני כפי שחושב לצורך מגבלות חבות לווה בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 313. היתרה ליום 31 בדצמבר 2016 כוללת יתרת שווי הוגן מאזני של נגזרים בסך של כ-11,888 אלפי ש"ח.
- (3) הבנק ביצע החסות האמורה כהשתתפות במימון פעילות "יום המעשים הטובים". מר ג'ייסון אריסון, בנה של הגבי שרי אריסון, מכהן בהתנדבות בוועד המנהל של עמותת "הרוח הטובה".
- (4) סיוע למוזיאון תל-אביב עבור חסות למספר נושאים ובהם פרויקט פסח ואירועים שונים.
- (5) הבנק, באמצעות עמותת "פועלים בקהילה", שהינה זרוע של הבנק למתן תרומות למוסדות ציבור, ביצע את התרומה האמורה כהשתתפות בפרויקט "סימא לכל תלמיד". מר ג'ייסון אריסון, בנה של הגבי שרי אריסון, מכהן בהתנדבות בוועד המנהל של עמותת "מתן - משקיעים בקהילה".
- (6) חסות לתוכנית הקליניקות הכלכליות בבית הספר טיומקין בבינתחומי, קליניקה לחינוך פיננסי, לפיתוח עסקי ועיצוב מדיניות כלכלית.

7. פרטים נוספים בנוגע לעסקי התאגיד הבנקאי ואופן ניהולם

7.1. תרשים החזקות

להלן תרשים חברות מוחזקות עיקריות* של הבנק:

* התרשים כולל חברות עיקריות המוחזקות במישרין על-ידי הבנק או בעקיפין באמצעות חברות בנות פרטיות בבעלות מלאה של הבנק. חברות בנות בבעלות מלאה אשר באמצעותן מוחזקות החברות המופיעות בתרשים לעיל אינן כלולות בו. לצורך התרשים לעיל, חברה עיקרית הינה חברה עם פעילות עסקית, שלדעת הנהלת הבנק היא חברה עיקרית בקבוצה, והשקעת הבנק בה היא לפחות 1% מההון המיוחס לבעלי המניות של הבנק, או שחלק הבנק ברווח (בהפסד) הנקי שלה המיוחס לבעלי המניות של הבנק עולה על 5% מהרווח (או מההפסד) הנקי המיוחס לבעלי המניות של הבנק (וזאת בדומה לקריטריון שנקבע בהוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים (הוראה מספר 662) בקשר להצגת נתונים על חברות בנות עיקריות בדוחות כספיים של תאגיד בנקאי).

7.2. השליטה בבנק

בעלת היתר השליטה בבנק בסמוך למועד פרסום הדוחות הכספיים היא הגב' שרי אריסון. החזקותיה בבנק הינן באמצעות אריסון החזקות (1998) בע"מ (להלן: "אריסון החזקות") המחזיקה בסמוך למועד פרסום הדוחות הכספיים במניות המהוות כ-20.01% מהון המניות של הבנק, אשר מהוות את "גרעין שליטה" בבנק (כהגדרתו בהיתר השליטה שניתן על-ידי נגיד בנק ישראל).

7.3. רכוש קבוע

טבלה 1-7: רכוש קבוע

ליום 31 בדצמבר			
2016	2017		
יתרה	יתרה	פחת שנצבר	עלות
במיליוני ש"ח			
1,897	1,841	2,408	4,249
542	547	2,007	2,554
924	1,004	3,773	4,777
3,363	3,392	8,188	11,580

בניינים ומקרקעין (לרבות התקנות ושיפורים במושכר)

ציוד, לרבות מחשבים, ריהוט וכלי רכב

תוכנות

סך-הכל

המבנים בהם מתנהלים עסקי הבנק בישראל, הינם בבעלותו (במישרין או בבעלות חברות נכסים בבעלות מלאה), או בשכירות לתקופות שכירות שונות. מרבית הנכסים בהם מתנהלים עסקי הקבוצה בחו"ל הינם בשכירות. בבעלות קבוצת הבנק 162 נכסים בשטח כולל של 207 אלפי מ"ר, מתוכם 140 מבנים בשטח כולל של 97 אלפי מ"ר המשמשים כסניפים. 22 מבנים בשטח כולל של 110 אלפי מ"ר המשמשים כמשרדי הנהלה ושטחי עזר. בנוסף למבנים שבבעלותה, קבוצת הבנק שוכרת 178 מבנים בשטח של 132 אלפי מ"ר. דירקטוריון הבנק קיבל החלטה לפעול לריכוז יחידות הנהלה הראשית. הבנק פועל לאיתור ובחינת חלופות המותאמות לצרכיו. התכנון והמעבר צפויים להימשך מספר שנים. באשר לנתונים נוספים על בניינים וציוד, ראה [ביאור 16](#) בדוחות הכספיים.

תשתיות מחשוב

כללי

לבנק שני אתרי מחשוב מרכזיים, אתר "רותם" בעמק חפר, שהינו אתר הייצור המכיל שני אתרי מחשוב נפרדים בתצורת High Availability, ואתר גיבוי (DR) בתל-אביב, להבטחת שרידות מרבית. מערכת הליבה של הבנק, מותקנת על מחשב Mainframe של IBM. באתר הגיבוי פועל מחשב Mainframe נוסף בתצורה מינימלית. בעת הצורך, מחשב זה יגדל לעוצמה הנדרשת. לצד מערכת הליבה פועלות מערכות נוספות (מערכות מבוססות Unix, Linux ו-i Windows להלן: "המערכות הפתוחות") לצרכים ייעודיים הפועלות על פלטפורמה המאפשרת חלוקה דינאמית וניצולת מיטבית של משאבים. הבנק עושה שימוש במתודולוגיות ובמערכות מתקדמות ליעול תהליכים בפיתוח ובייצור. סניפי קבוצת הבנק, מנהלות איזור, מרכזי עסקים ויחידות ההנהלה הראשית ממוחשבים ומחוברים באופן מקוון למרכזי המחשבים בחטיבת טכנולוגיה ומחשוב. לרשות הלקוחות 523 בנקטים חיצוניים, 101 בנקטים פנימיים, 309 מכונות להפקדת שקים חיצוניות, 302 מכונות להפקדת שקים פנימיות, 87 עדכנים ו-281 עמדות לשירות אישי (תורנים). המערכות המשמשות את קבוצת ישראל כוללות מחשבי Mainframe (לרבות לצרכי גיבוי), מערכות פתוחות, חומרה ותוכנה המשמשות את החברה לפעילותה השוטפת בתחומי הנפקה והסליקה ובתפעול הסדרי כרטיסי האשראי. מערכות אלה עומדות בדרישות של המפרטים הטכניים שהוגדרו על-ידי הארגונים הבינלאומיים. הבנק החל בתהליכים של בחינת שידרוג מערכות הליבה של הבנק, על מנת להתאימן להתמודדות עם אתגרי העתיד.

גיבוי ואחסנת מידע

כאמור לעיל לבנק שני אתרי מחשוב מרכזיים (בשני אתרים גיאוגרפיים - עמק חפר ותל-אביב), אתר ייצור ראשי (כפול) ואתר גיבוי. כמו-כן, לבנק מאגרי נתונים בהם נשמרים עותקים של מסמכי נייר, מסמכי משכנתאות וכו', לשימוש יום יומי באחזור נתונים ולשמירת עותק היסטורי נגיש של נתונים אלו. כל פעולה המתבצעת במחשבי הבנק מתעדכנת, בו זמנית, באתר הייצור, רותם (שמירה כפולה) ובנוסף, באתר הגיבוי כך שבמקרי אסון ותקלות פיזיות קיים גיבוי למערכות הקריטיות של הבנק ופגיעה בחומרה באחד האתרים לא תגרום לאובדן מידע. מעבר לכך, הבנק מחזיק בעותק של הנתונים באתר נפרד (בפתח תקווה) בהתאם למדיניות בנק ישראל. במקרה של מעבר בשעת חירום לאתר הגיבוי, יש לבנק יכולת להגדיל מיידית את עוצמת מחשב הגיבוי (MF) עד לרמת עוצמת מחשב הייצור על-ידי הפעלת מנועים רדומים; כלומר, אתר הגיבוי מאפשר עוצמת מחשב (MF) הנדרשת לכל הפעילות העסקית הרגילה של הבנק.

תקשורת

לבנק רשת תקשורת נתונים ודיבור מתקדמת, בעלת קצבי העברת נתונים גבוהים. רשת התקשורת הינה בשרידות גבוהה והיא כוללת גיבויים המאפשרים עבודה מול שני מרכזי המחשבים של הבנק. רשת התקשורת של הבנק מקשרת גם את סניפי הבנק ושלוחותיו בעולם, ומועברים באמצעות שירותי נתונים, דיבור וידאו (Video Conference).

חברות בנות

מערך המחשוב והתפעול של החברות הבנות בחו"ל וכן של פעילות קבוצת הבנק בחו"ל שאינה מתבצעת באמצעות חברות בנות, מתבסס על מערכות עצמאיות, כאשר האחריות הניהולית היא של ההנהלות והדירקטוריונים של החברות הבנות או של חבר ההנהלה הממונה על הפעילות, לפי העניין.

ספקים

הבנק מתקשר מעת לעת עם ספקים מהארץ והעולם לצורך קבלת שירותים שונים הנדרשים לו בתחום מערכות המידע, לרבות הסכמי רכישת ציוד ותחזוקתו, הטמעת מערכות מידע ורכישת תוכנות. הבנק ביצע התקשרות עם ספקים למתן שירותי מיקור חוץ, בשלב זה בעיקר בתחום הפיתוח, המבדקים ושירותי התמיכה.

אבטחת מידע

ההשקעה באבטחת מידע של מערכות המידע היא חלק בלתי נפרד ואינטגרלי בפיתוח מערכות מידע מודרניות. אבטחת המידע של מערכות הבנק מתבצעת במספר רבדים ומעגלים, כדי להבטיח שמערכות הבנק מוגנות היטב מחדירה, גישה לא מורשית, או פגיעה וטיפול במניעת דלף מידע. פרויקטי מידע בבנק מלווים מתחילת דרכם בצוות של אבטחת מידע המוודא קיום קפדני של כללי אבטחת מידע, אבטחת פרטיות המידע, ומידור הנגישות למידע רק למי שהורשה לגשת אליו. אירועי אבטחה ממערכי המחשוב מופנים בזמן אמת אל מוקד מומחה של אנשי אבטחת מידע, והם מטופלים ומתועדים משלב ראשית האירוע ועד סופו. כמו-כן אירועים רלוונטיים מופנים למחלקת הביקורת. תקריות מהותיות מדווחות להנהלה ולדירקטוריון. הבנק מבצע באופן שוטף בדיקות חסינות של מערכותיו וסקרי אבטחת מידע של מערכותיו כדי לוודא, שבכל עת רמת אבטחת המידע נשמרת ועונה לכללים מחמירים שנקבעו בתחום זה.

פרויקטים עיקריים

בנקאות במכשירים ניידים – פיתוח והרחבת אפליקציות ייעודיות למכשירים ניידים שברשות לקוחות הבנק. האפליקציות מספקות יכולות עסקיות במגוון רחב של תחומים ומגזרי לקוחות ומשלבות ממשק וחויית משתמש חדשנית וייחודית, תוך דגש על הובלה עסקית טכנולוגית והתאמה ללקוח.

אתרי אינטרנט – פיתוח מערכת אינטרנט חדשה אשר נועדה לשמר ולבסס את המובילות העסקית טכנולוגית של בנק הפועלים. הפרויקט מביא לידי ביטוי תפישות מתקדמות, הן בנראות והשירות ללקוח, הן באינטגרציה רב ערוצית, והן מבחינת הארכיטקטורה התומכת ביישום.

פרויקט בנק העתיד – החלפה ושדרוג הליבה של מערך הבנקים, במטרה לצמצם סיכונים תפעוליים ולייצר בסיס טכנולוגי לשירותים מתקדמים עתידיים.

Cash Management – אגרצית מידע רב בנקאי ללקוח העסקי. פיתוח כלי תחזית תזרים מזומנים למנהלים פיננסיים בחברות עסקיות גדולות.

DATA – בניית תשתית כבסיס לפרויקטים מבוססים נתוני לקוחות והצעות ערך. פיתוח מנוע שינוע גנרי לבסיסי נתונים המאפשר יכולות טעינה ללא צורך בפיתוח ובמהירות.

היקף השקעה

עלויות בגין מערך טכנולוגיית המידע נרשמות כנכסים בדוחות הכספיים רק בשלב הפיתוח של מערכת מחשוב. עלויות שניתנות להיוון כנכסים כוללות עלויות ישירות של חומרה, שירותים ושכר עבודה. יתר העלויות, כגון עלויות טרום פרויקט, עלויות פיתוח תוכנות שאינן עולות על סף המהותיות, עלויות הטמעה והדרכה, עלויות תחזוקה שוטפת, עלויות מנהלה ועלויות אחרות שלא ניתן לייחס באופן ישיר לפיתוח תוכנה, מוכרות כהוצאה בדוח רווח והפסד עם היווצרותן.

7.4. הון אנושי

אסטרטגיית משאבי אנוש

- אסטרטגיית משאבי אנוש הינה רב שנתית ונגזרת מאסטרטגיית הבנק, הצרכים העסקיים ומגמות בענף הבנקאות ובשוק העבודה. תכליתה טיפוח וניהול המשאב האנושי ויצירת תשתית ארגונית תומכת וגמישה.
- בהתאם לכך קבע אגף משאבי אנוש את ייעודו להוביל את ההון האנושי לעולם העבודה החדש, לעצב חויית עובד וכלי ניהול מתקדמים, ליצירת ערך משותף אסטרטגי לעובדים, למנהלים ולבנק.
- התוכנית האסטרטגית כוללת חמישה תחומי פעולה עיקריים:
- **עולם העבודה החדש** – גיבוש ויישום תוכניות ומהלכים שיגבירו את הגמישות והמובילות הארגונית, תהליכים לתכנון כמותי ואיכותי של המשאב האנושי ובהם בניית פרופיל בנקאי, עדכון ופישוט מערך העיסוקים והתפקידים והתאמת מערכי התגמול והשכר.
  - **People Analytics** – פיתוח מודלים לתובנת אנשים.
  - **חויית עובד** – תפישת התפתחות חדשה ופיתוח הצעות ערך לעובד.
  - **כלים ניהוליים מתקדמים** – כלים טכנולוגיים לסייע בקבלת החלטות ולניהול מושכל של המשאב האנושי.
  - **ערך משותף אסטרטגי** – מיזמים עסקיים-חברתיים ועידוד הגיוון התעסוקתי.

חמשל תאג'די, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2017

טבלה 2-7: נתונים אודות מצבת כוח אדם בקבוצת הבנק במונחי משרות⁽¹⁾

2016		2017		
יתרה לסוף שנה	ממוצע שנתי	יתרה לסוף שנה	ממוצע שנתי	
הבנק				
9,440	9,676	9,208	9,447	בארץ
285	279	220	252	בחו"ל
9,725	9,955	9,428	9,699	סך-הכל בבנק
חברות בנות				
1,548	1,561	1,494	1,524	בארץ
355	377	251	283	בחו"ל
1,903	1,938	1,745	1,807	סך-הכל חברות בנות
11,628	11,893	11,173	11,506	סך-הכל בקבוצת הבנק

(1) מספר המשרות כולל גם תרגום למשרות של עלות שעות נוספות, בתוספת משרות כוח אדם חיצוני שאינם עובדי הבנק, אך מספקים שירותי עבודה, שנדרשה לויסות כוח האדם במסגרת הפעילות השוטפת ולהטמעת פרויקטים, בניכוי 343 משרות עובדים ששכרם הוון לרכוש קבוע בשנת 2017 (בשנת 2016 - 336 משרות).

- להלן פרטים בדבר השינויים העיקריים במצבת כוח האדם בקבוצת הבנק בשנת 2017 בהשוואה לסוף שנת 2016:
- מספר המשרות ליום 31 בדצמבר 2017 בקבוצת הבנק ירד ב-455 משרות בהשוואה למספר המשרות בסוף שנת 2016. כלהלן:
  - חל קיטון של 232 משרות במצבה בבנק בישראל. הקיטון נובע בעיקר מיישום תוכנית ההתייעלות הרב שנתית.
  - חל קיטון של כ-65 משרות בסניפי חו"ל אשר נובע בעיקר מסגירת סניף מיאמי ומסגירת נציגויות.
  - חל קיטון של 104 משרות בחברות בחו"ל שנובע בעיקר מהתייעלות בשוויץ, פוזיטיף ולטיין אמריקה.
  - חל קיטון של 54 משרות בחברות הבת בישראל שנובע בעיקר מהתייעלות בישראל.

טבלה 3-7: התפלגות מספר המשרות הממוצעות בקבוצת הבנק על-פי מגזרי הפעילות⁽¹⁾ לפי גישת ההנהלה

השינוי	2016	2017	
(8.6%)	5,839	5,339	לקוחות פרטיים
11.0%	1,510	1,676	עסקים קטנים
(0.8%)	480	476	הלואות לדירור
7.3%	798	856	מסחרי
(1.0%)	611	605	עסקי
(11.4%)	806	714	פעילות בינלאומית
(2.5%)	1,365	1,331	קבוצת ישראל
8.6%	325	353	ניהול פיננסי
(1.9%)	159	156	אחרים והתאמות
(3.3%)	11,893	11,506	סך-הכל

(1) כולל משרות של עובדי ההנהלה הראשית שעלות העסקתם הועמסה על המגזר.

מחשכל תאגיד, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2017

מאפייני המשאב האנושי

בשנת 2017 הוותק הממוצע של עובדי הבנק עמד על 17.9 שנים, לעומת 18.2 בשנת 2016. הגיל הממוצע של עובדי הבנק עמד על 44.7 בשנת 2017 לעומת 45 בשנת 2016.

בשנת 2017 כ-65.7% מכלל עובדי הבנק הן נשים, לעומת 65.3% בשנת 2016. בקרב אוכלוסיית הניהול הבכיר בבנק (מדרג מנהלי מחלקות בהנהלה ראשית ומנהלי סניפים) שיעור הנשים בשנת 2017 הוא 43.5% בהשוואה ל-42.3% בשנת 2016 (בשנת 2006 היה שיעור הנשים בקרב אוכלוסיית הניהול הבכיר 29%). מדיניות הבנק הינה לקלוט, ככל שניתן, עובדים אקדמאיים, ובהתאמה קיימת מגמה של גידול מתמיד בשיעורם מתוך כלל עובדי הבנק, משיעור של 28.1% בשנת 1998 לשיעור של 66.8% בשנת 2017 (66.1% בשנת 2016). עלייה זו נבעה מקליטת עובדים אקדמאים והשלמת הלימודים האקדמיים של עובדי הבנק. מדיניות הבנק היא להעסיק, לקדם ולקבל החלטות בקשר לעובדים על בסיס שיקולים ענייניים ובהם כישורים ותפקוד, וללא אפליה מחמת דת, גזע, מין, גיל, השקפה, נטייה מינית, מוגבלות, מקום מגורים וכיוצא באלה. הבנק מעודד גיוס של עובדים מאוכלוסיות בתת-ייצוג בשוק העבודה כחלק ממדיניות הגיוס שלו, מתוך הכרה ביתרונות הטמונים בהעסקה מגוונת בהיבטים של הכרות טובה יותר עם מגזרי לקוחות שונים ועידוד חדשנות ויצירתיות בסביבת עבודה פתוחה ומגוונת.

התייעלות בבנק

בשנת 2017 המשיך הבנק בתוכנית התייעלות בכוח אדם הן בסניפים והן ביחידות ההנהלה הראשית. תוכנית התייעלות כוללת בנוסף טיפול בסעיפי רכש שונים, צמצום שטחים וסעיפי הוצאה נוספים. תוכנית התייעלות התומכת באסטרטגיה הרב שנתית של הבנק נמשכת גם בשנת 2017 במסגרת זו הוצעה לעובדים תוכנית פרישה מוקדמת במסלול פיצויים מוגדלים או במסלול פנסיוני, על-פי קריטריונים שהוגדרו. באשר לתוכנית התייעלות רב שנתית שאושרה על-ידי דירקטוריון הבנק ראה [ביאור 122](#).

מדיניות תגמול ותוכנית תגמול

הבנק שואף לתגמול את עובדיו על עבודתם ועל תרומתם לבנק ולשמרם לטווח הארוך. כמו-כן, שואף הבנק לקשור בין האינטרסים של העובדים לאינטרסים של הבנק ומחזיקי העניין בו, בהתאמה למטרות הבנק, תוכניות העבודה והמדיניות ארוכת הטווח, תוך שמירה על העסקה הוגנת, עידוד מצוינות ותרבות ביצועים. לרוב, תגמול העובדים מבוסס על שלושה יסודות: שכר שוטף, מענקים שנתיים ותגמול ארוך טווח הנגזר מעליית-ערך מניות הבנק. עובדי הבנק זכאים לתנאים סוציאליים והטבות שונות, לרבות: השתתפות בביטוח רפואי, השתתפות בשכר לימוד, השתתפות במנוי למרכזי ספורט והיכלי תרבות, שי לחגים ולאירועים אישיים ומענק לאחר 25 שנות וותק.

תוכנית התגמול יוצרת הלימה בין התוצאות העסקיות של כלל הבנק לאורך זמן, לבין התגמול ומתבססת על רווח מותאם לסיכון ולעלות ההון, בצד תגמול שלילי על אי עמידה ביעדים בטווח הארוך. התוכנית קובעת מנגנון של פריסת התשלום לטווח ארוך, על מנת שלא לעודד לקיחת סיכונים מעבר לתיאבון הסיכון של הבנק. המענק השנתי מחושב על בסיס ביצועי הבנק (משקף את אחריות המנהלים לביצועי כלל הבנק, מעבר לאחריותם לביצועים הספציפיים של החטיבה/היחידה), עמידה ביעדים אישיים (KPI's), כולל מדדים בתחום ניהול הסיכונים ובתחום הציות לחוקים, הוראות רגולטוריות ונהלים וכן הערכת ממונה. לפרטים נוספים, ראה [ביאורים 22 ו-23 בדוחות הכספיים](#).

עלות ושכר למשרת עובד

טבלה 4-7: פירוט עלות למשרת עובד ושכר** למשרת עובד בבנק (באלפי ש"ח)

2016	2017	
376	396	עלות למשרת עובד - ללא מענקים
412	434	עלות למשרת עובד - כולל מענקים
*220	225	שכר** למשרת עובד - ללא מענקים
*239	247	שכר** למשרת עובד - כולל מענקים

* הוצג מחדש.

** שכר - מחושב על-פי משכורות ברוטו, כפי שמשולמות לעובד.

טיפול ופיתוח ההון האנושי

תהליך הערכת ביצועים

תהליך הערכה מתקיים מדי שנה ובמרכזו שיחת משותפת של המנהל עם כל עובד ועובדת, סיכום הישגי השנה החולפת ותכנון היעדים וההתפתחות קדימה, כנגזרת של תוכניות העבודה. התהליך מבוסס על דיאלוג פתוח ושקיפות, ותומך בהעצמת העובד והתפתחותו. התהליך הוא חלק מרצף שנתי של מהלכים ניהוליים לעידוד מצוינות, הערכה, הוקרה ותגמול לעובד. בנוסף, מתקיים מהלך שנתי באמצע השנה, מעקב אחר יעדים והתפתחות העובד. בשנת 2017 החלה חשיבה מחדש על התהליך, בחינת המעבר מסולם ציונים למדרג איכותי של כשירויות לפי תפקיד ובחינת טכנולוגיות חדשות מהאפשרות לייצר משותפת מתמשך.

תרבות ואקלים ארגוני

קוד אתי

הבנק רואה בקוד האתי אבן יסוד בתרבות הארגונית שלו. הקוד האתי התנהגותי של הבנק מאגד את אמות המידה, המוסר והקשרים בין חברים לעבודה, היחסים עם הלקוחות והספקים, התרומה לקהילה והאחריות החברתית והסביבתית. הקוד האתי משמש כ"מצפן" להתנהגות נכונה. כל עובדי הבנק עוברים על לומדה המציגה את הטכניקה המומלצת להתמודדות עם דילמה אתית, עודכן נוהל קבלת מתנות ונערכו דיונים בסוגיות אתיות בקורסים בכירים מקצועיים.

חזון הבנק

חזון הבנק מבטא את תמונת העתיד הרצויה של בנק הפועלים במיטבו. החזון מצהיר על מחויבות הבנק כלפי עובדיו, לקוחותיו, וכלל מחזיקי העניין. החזון יוצק משמעות ערכית ליעדים ולמהלכים אותם מוביל הבנק. ערכי החזון משולבים במערכי הלמידה וההדרכה בקורסים הבנקאיים, הניהוליים וההתנהגותיים ומהווים חלק אינטגרלי מהעשייה השוטפת.

תקשורת פנים ארגונית

בנק הפועלים רואה בעובדיו שותפים מלאים לתהליכים העסקיים והארגוניים. במטרה לשמר את תחושת ההזדהות והמחויבות הגבוהה של העובדים, מתקיימות יוזמות רבות להידוק הקשר והדיאלוג באמצעות תקשורת חוצת ארגון: בין ההנהלה לעובדים, מנהלים ועובדים, בין היחידות השונות. לשם כך, הבנק פועל במגוון ערוצים בהם:

- הפורטל הארגוני אשר מהווה ערוץ תקשורת מרכזי, מתקדם ותומך בשיתוף העובדים במידע והטמעה של תהליכי שינוי פנים ארגוניים.
- "בשותף" – רשת עסקית פנים ארגונית המנוהלת בפורטל הארגוני, ומטרתה הן קידום תקשורת פנים ארגונית וקידום עסקים באמצעות שיתוף בידע ועבודה בקהילות. הרשת מאפשרת לעובדים ולמנהלים להתעדכן, לשתף במידע, לעבוד בצוותים מקצועיים ולקדם פרויקטים במהירות ובקלות.
- "פנורמה" – כלי ממוחשב המופץ לעובדים אחת לחודש ומאגד מידע מנושאים שונים שפורסמו בפורטל הארגוני. הכלי מחולק לעולמות תוכן שונים כגון: אסטרטגיה, מוצרים, הסביבה העסקית, אנשים ועוד ומאפשר לעובד לראות ולהבין את התמונה הרחבה של מה שקורה בארגון.
- אפליקציית "פורטל לדרך" – אפליקציה סלולרית המיועדת לעובדי הבנק ומאפשרת להם להתעדכן ולקבל מידע בנושאים ארגוניים שונים, גם מחוץ לכתלי הבנק ומעבר לשעות העבודה.

תרבות של למידה מתמדת

הבנק מטפח תרבות למידה בקרב עובדיו באופן שוטף, ומשקיע משאבים ניכרים בהכשרה מקצועית וניהולית, מתוך התפיסה לפיה – שיפור מתמיד ביכולות העובדים תומך בהשגת היעדים האסטרטגיים של הבנק והינו בהלימה לחזון הבנק. הבנק קולט עובדים בעלי תואר אקדמי ומעודד עובדים ותיקים ללמוד לתואר ראשון ולתואר שני באמצעות סיוע במימון הלימודים ומתן ימי חופשה נוספים לצורך בחינות.

"קמפוס פועלים" – מהווה זירה מרכזית בהטמעה של אסטרטגיה וחזון הבנק באמצעות למידה, תקשורת ותהליכים המקדמים ביצועים. הלמידה מובילה להתפתחות אישית, ארגונית ועסקית המבטיחה מצוינות מקצועית וניהולית לעובדים ולמנהלים. הלמידה מתחוללת בכיתות הקמפוס, במנהלות האזוריות ובעמדתו של כל עובד וכוללת מגוון רב של קורסים וימי אימון בנושאים מקצועיים, בעולמות תוכן בנקאיים, פיתוח מנהלים, מיומנויות עסקיות ואישיות ועוד. בשנת 2017 התקיימו בקמפוס פועלים כ-50,000 ימי למידה בכ-750 מחזורי קורסים בהם ימי אימון בנקאיים, ימי אימון ניהוליים, קורסים לבכירים, הכשרה לניהול בנקאי, מכינה בכלכלה ופיננסים ולמידה בשטח: בכיתות הלימוד באזורים ובסניפים.

הכשרה בנקאית – בית הספר לבנקאות אמון על הכשרת הבנקאים בתחום הידע המקצועי ועל הקניית מיומנויות עסקיות, וזאת בהתאמה לכל בעל תפקיד, לצורכי התפקיד, ובהתאם לשינויים אסטרטגיים בארגון. בנוסף, פועל בית הספר לבנקאות לשמר ולחזק את המוכנות המקצועית של כלל העובדים במילוי תפקידם. בשנת 2017 פותחו והועברו גם הדרכות קצרות וממוקדות בנושאים בנקאיים שונים ומגוונים וימי אימון מקצועיים למנהלים, התקיימו 10 מחזורים של קורסים בכירים בתחומי הבנקאות השונים.

מערכת למידה (LMS) – המערכת מאפשרת לשמור על המוכנות והמקצועיות של העובד בכל רגע נתון. המערכת מכילה תפריט אישי לכל עובד בהתאם לתפקידו, ובהתאם לאיתור צרכים ומיפוי שוטף של פערי ידע בשטח. במערך הסינוף מקבל העובד בכל שבוע פריטי למידה קצרים לביצוע בהתאם לתפקידו. פריטי הלמידה נוגעים לכלל עולמות התוכן הבנקאיים: עו"ש, אש"א, מטבע-חוץ, שירות, רגולציה ועוד.

אולפן סרטים מקצועי – בשנת 2017 נבנה אולפן סרטים בקמפוס פועלים, במטרה לפתח סרטוני למידה מקצועיים שיתמכו בשמירה על מיומנות ומקצועיות הבנקאים. הסרטים המופקים באולפן עונים על צרכים עסקיים, העברת ידע חדש ומענה על פערי ידע מאידך.

הכשרה ופיתוח מנהלים – המרכז למנהיגות ופיתוח ארגוני בקמפוס פועלים מלווה את המנהלים והיחידות בניהול תהליכי שינוי, בהטמעת תרבות ארגונית וערכים, בהתאם לחזון ולאסטרטגיית הבנק. המרכז מפתח יכולות ניהול מנהיגות והעצמה אישית למנהלים ועובדים. בשנת 2017 השתתפו מעל 2,700 עובדים ומנהלים בדרגים השונים בימי אימון והעשרה וכ-800 מנהלים בדרגים שונים השתתפו בתוכניות פיתוח.

7.5. מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה

7.5.1. מגזר לקוחות פרטיים

כללי ומבנה המגזר

הבנק מספק מגוון של שירותים ללקוחות פרטיים לרבות שירותי ניהול חשבון שוטף, מתן אשראי למטרות שונות, פיקדונות ותוכניות חיסכון ופעילות בשוק ההון. בנוסף מציע הבנק ללקוחות בעלי צרכים פיננסיים מורכבים, שירותים ופתרונות באמצעות מוצרים מתקדמים, ניהול נכסים גלובלי ומעטפת שירות מקצועית מיוחדת הכוללת: פגישות וטלפונים יזומים ומערך ייעוץ מתקדם הנעזר בכלים תומכי החלטה.

השירותים ללקוחות המגזר מוענקים באמצעות מערך של 230 סניפים לרבות, סניפים דיגיטליים מתקדמים, סניף נייד ובאמצעות ערוצים ישירים: מכשירים לשירות עצמי בסניפים וב-"חצרות לקוח", "פועלים באינטרנט", "פועלים בסלולר", מוקד "פועלים בטלפון", פניות בפיסיבוק ובאפליקציות בסמארטפונים. כחלק מתיישות השירות בבנק והאחריות החברתית, רואה הבנק בנגישות לאנשים עם מוגבלות נושא מהותי וחובה עסקית - במסגרתה הונגשו כלל שירותי הבנק לאנשים עם מוגבלות.

בשנים האחרונות קיימת מגמה מתמשכת של גידול בהיקפי הפעילות הבנקאית באמצעות ערוצים לא מאוישים (במכשירי בנק אוטומטיים לשירות עצמי, באתר האינטרנט, באפליקציות, בסלולר ובמענה הקולי האוטומטי במוקד פועלים בטלפון).

מוצרים ושירותים

כחלק מאסטרטגיית הבנק להעצמת הערך ללקוח תוך שילוב קשר אישי, אנושי וטכנולוגי, מציע המגזר מגוון מוצרים ושירותים ללקוחותיו, הכוללים בין היתר, מערך סניפים דיגיטליים ברחבי הארץ (Poalim Digital), שירותים לקבוצות לקוחות בעלי מאפיינים משותפים (פועלים YOUNG ופועלים GOLD), שירותים בערוצים הישירים ופיתוח אפליקציות ייעודיות (אפליקציית BIT).

פעילות שוק ההון - פעילות קבוצת הבנק בשוק ההון כוללת מגוון פעילויות ושירותים פיננסיים בתחומים שונים: ביצוע פעילות מסחר תפעול וקסטודי בניירות-ערך ישראלים (כולל בתחום המעו"ף), מסחר בניירות-ערך זרים, מחקר וייעוץ ללקוחות בתחום שוק ההון. הפעילויות מתבצעות בחלקן ישירות על-ידי הבנק ובחלקן על-ידי חברות בנות, אשר כל אחת מהן מתמחה ועוסקת בתחום מוגדר.

ייעוץ פנסיוני - הבנק מעניק שירותי ייעוץ פנסיוני באמצעות מערך יועצים הפרוסים ברחבי הארץ. הבנק מחובר למסלוקה הפנסיונית, ומקבל באמצעותה מידע לצורך מתן הייעוץ. לבנק רישיון יועץ פנסיוני והוא מעסיק יועצים בעלי רישיון. עד כה נחתמו על-ידי הבנק הסכמי הפצה עם 15 חברות המנהלות קופות-גמל וקרנות פנסיה, והוא זכאי לגבות עמלת הפצה אחידה בקשר עם הפצתן בהתאם לקבוע בתקנות.

בשנת הדו"ח החל הבנק לתת שירות של ייעוץ פנסיוני לתכנון פרישה, באמצעות מערך היועצים הפנסיוניים שלו. בגין השירות נגבית עמלת ייעוץ פנסיוני. תחום הייעוץ הפנסיוני מתאפיין בשינויים רגולטוריים תכופים והבנק עוקב אחר השינויים ומיישם אותם הלכה למעשה.

שיווק והפצה

השיווק וההפצה בארץ נעשים בסניפי הבנק, פנים אל פנים ובאמצעות הטלפון וב"פועלים בטלפון", הן בפנייה יזומה והן בתגובה לפניית הלקוחות. מהלכי השיווק המקבילים ביטוי גם בפרסום בעיתונות, בטלוויזיה, באינטרנט, ברדיו, בשלטי חוצות ובסניפים. בשנים האחרונות הרחיב הבנק בצורה משמעותית את השימוש באמצעי שיווק במדיה דיגיטלית, באינטרנט ובסלולר, המאפשרים פנייה ממוקדת ללקוחות על-פי תחומי העניין ומאפייני הפעילות שלהם ברחבי הרשת.

לקוחות

המגזר כולל לקוחות פרטיים המפולחים לפלחי לקוחות על-פי פרמטרים של גיל, עושר פיננסי ו/או רמת הכנסה, יתרות אקטיבה ופוטנציאל צמיחה.

תחרות

בשנים האחרונות נמשכת העלייה בעוצמת התחרות על הלקוחות. התפתחויות טכנולוגיות ובשלות עולה מצד קהלי לקוחות מהוות פוטנציאל להגברת הכוחות התחרותיים בשוק, במקביל להורדת חסמי כניסה לשחקנים חדשים וחיוק שחקנים קטנים. בשנים האחרונות התרחבה סביבת התחרות לגופים פיננסיים וחוץ בנקאיים, דוגמת חברות כרטיסי האשראי, חברות הביטוח, מיזמים טכנולוגיים פיננסיים וגופים קמעונאים נוספים. ישום החוק להגברת התחרות במערכת הבנקאות ('חוק שטרומ') עתיד להביא לעלייה נוספת בעוצמת התחרות בענף. התמודדות עם אתגרי סביבת התחרות הינה דרך פילוח מותאם צורכי והעדפות לקוח, התאמה מיטבית של הצעת הערך והשירות לצרכים ולטעמים השונים, תוך פיתוח מערך הפצה רב ערוצי, מותאם, זמין ונגיש.

שינויים טכנולוגיים שיש בהם כדי להשפיע מהותית על המגזר

שיתוף פעולה עם הטכניון

במהלך השנה החולפת קידמה החטיבה את שיתוף הפעולה הקיים עם הטכניון, אשר במסגרתו הוקמה מעבדת חדשנות במתחם הטכניון תחת הסכם לשיתוף פעולה מחקר ארוך טווח בתחום מדעי הנתונים, האינטרנט של הדברים, בלוקצ'יין ועוד. במעבדה מבוצעים מחקרים אשר מטרתם לפתור אתגרים שונים בעולם הטכנולוגי-בנקאי כגון ניהול סיכונים מתקדם וחיזוי פעילות פיננסית של לקוחות עסקיים ופרטיים.

חוזים פיננסיים מבוססי בלוקצ'יין

בנק הפועלים וחברת מיקרוסופט הקימו השנה שיתוף פעולה ראשון מסוגו בישראל וייחודי בעולם: הקמת פלטפורמה לביצוע ערבויות דיגיטליות עבור לקוחות פרטיים ועסקיים, תוך שימוש בטכנולוגיית ה"בלוקצ'יין", שהוכרה כמספקת בטיחות ואמינות ברמה הגבוהה בעולם.

בנק הפועלים הינו הבנק הראשון בישראל הרוחם את טכנולוגיית הבלוקצ'יין, שעליה מתבסס בין היתר מטבע הביטקוין, לטובת חוזים פיננסיים. מדובר בפרויקט חלוצי של שיתוף ידע בין גורמים, שישפר את חווית הלקוח ויהפוך את כל תהליך קבלת הערבויות (הבאת ערבים, החתמת נטריון וכו') להליך דיגיטלי על גבי הענן של מיקרוסופט. הדבר צפוי להוביל לקיצור משך זמן קבלת הערבויות.

אפליקציית bit

אפליקציית bit הפכה השנה לאפליקציה המובילה בישראל להעברת כספים ללקוחות כל הבנקים. השנה האפליקציה המשיכה להתרחב עם מגוון האפשרויות שהיא מעניקה למשתמשים והחל מהשנה ניתן גם לאסוף כסף מקבוצה למגוון מטרות וצרכים משותפים. בנוסף, נוספה האפשרות לבקש כסף מאיש קשר יחיד – שירות שמספק מענה לצורך בסיסי של אנשים המעוניינים לבקש כסף מחבר.

עוזר אישי דיגיטלי

בימים אלו מבצע בנק הפועלים קפיצת מדרגה ביכולות שאותן הוא מנגיש ללקוחותיו דרך האפליקציה ומאפשר להם לקבל טיפים והתראות חכמות מותאמות אישית מבוססות בינה מלאכותית, BIG DATA, ומערכות של מכוונות לומדות. בסוף השנה נפתח פיילוט לכ-50,000 מלקוחות הבנק באפליקציית ניהול חשבון שפותח שלב חדש בקשר של הבנק עם לקוחותיו. לקוחות הפיילוט יקבלו באזור האישי באפליקציית ניהול חשבון מגוון טיפים והתראות חכמות להתנהלות פיננסית נכונה כגון: שינויים במשכורת, חיובים חריגים מחו"ל, זיכויים ועוד.

שינויים רגולטוריים – מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

ביום 24 באוגוסט 2017 פורסם ברשומות התיקון לכללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות), השינויים נכנסו לתוקף ביום 1 לנובמבר 2017. בעקבות התיקון, הבנק קבע מחיר נמוך יותר בעד שירות הניתן באמצעות ערוץ ישיר מסכום העמלה שנגבית בעד אותו שירות באמצעות פקיד (בדומה למנגנון הקיים בפעולות עו"ש על-ידי פקיד וערוץ ישיר) כמו-כן, הבנק הוסיף בתעריפון הבנק נספח המכיל את מחירי השירותים בערוצים ישירים.

יזמות רגולטורית

למידע בדבר יזמות רגולטורית שעשויה להיות להן השפעה על פעילות המגזר, לרבות מידע על חוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל ("ועדת שטרומ", ראה [פרק 3.14 בדוח הדירגטוריון וההנהלה](#)).

- ביום 1 בפברואר 2018 נכנסה לתוקפה הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 450, בנושא הליכי גביית חובות, שפורסמה בשנת 2017. ההוראה מסדירה וקובעת את אופן פעולת הבנק בגביית חובות ממשקי בית ועסקים קטנים.
- בחודש מרץ 2018 אושרה במליאת הכנסת בקריאה שנייה ושלישית הצעת חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח-2018. החוק מאחד את דיני חדלות הפירעון תחת קורת גג אחת.

כיום פזורים דינים אלה בשלושה חוקים עיקריים: פקודת פשיטת הרגל לגבי יחיד, פקודת החברות לגבי שעבוד נכסי תאגיד וחוק החברות תשנ"ט-1999 העוסק בנושא הבראת חברות. החוק מסדיר גם נושאים שטרם הוסדרו בחקיקה הקיימת, כגון: חדלות פירעון בינלאומית ומשא ומתן מוגן. מטרת החוק כפי שהיא באה לידי ביטוי בסעיף 1 לחוק:

- להביא ככל האפשר לשיקומו הכלכלי של החייב.
- להשיא את שיעור החוב שייפרע לנושים.
- לקדם את שילובו מחדש של חייב שהוא יחיד במרקם החיים הכלכליים.

באשר לשעבוד צף נקבע כי נושה המובטח בשעבוד צף יהיה רשאי להיפרע את החוב המובטח מכספי השעבוד הצף בסכום שלא יעלה על 75% מהתמורה שהתקבלה ממימוש נכסי השעבוד הצף, כאשר לגבי שאר החוב יהיה מעמד הנושה המובטח כמעמד שאר הנושים הכלליים.

כמו-כן הוגדרו מחדש החובות בדין קדימה שייפרעו בסדר עדיפות כפי שהוגדר בחוק.

נקבע כי תחילתו של החוק תהא 18 חודשים מיום פרסומו ברשומות (יום התחילה) והוא יחול על הליכים לפי חוק זה שהחלו ביום התחילה ואילך.

עם זאת נקבעו בחוק הוראות מעבר נוספות באשר לתחולתן של הוראות שונות בחוק, בין היתר באשר לעניין שעבוד צף, לעניין פשיטת רגל וצו כינוס נכסים.

- ביום 13 בדצמבר 2017 פורסם "כתב עקרונות להגברת התחרות במערכת הפיננסית" המפרט הסכמות משותפות של בנק ישראל ומשרד האוצר. בין השאר הוחלט, כי בנק ישראל ומשרד האוצר ישתפו פעולה בכדי לקדם יישום פתרון לניוד חשבונות בין בנקים בצורה קלה, בטוחה ונוחה ללקוח. במקביל מבוצע תהליך חקיקה במסגרת חוק ההסדרים.

עקרונות הניוד כוללים העברת הפעילות ללא עלות עבור הלקוח תוך 7 ימי עסקים כאשר מועד התחולה הינו 3 שנים.

מחשול תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2017

טבלה 5-7: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזר לקוחות פרטיים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2017	*2016	
במיליוני ש"ח		
2,400	2,597	סך הכנסות ריבית, נטו
24	13	הכנסות מימון שאינן מריבית
2,424	2,610	סך-הכל רווח מימוני, נטו
1,494	1,482	עמלות והכנסות אחרות
3,918	4,092	סך ההכנסות
285	451	הוצאות בגין הפסדי אשראי
3,375	3,414	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
258	227	רווח (הפסד) לפני מסים
97	83	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד)
161	144	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
38,720	40,279	אשראי לציבור, נטו, לסוף התקופה
169,843	171,518	פיקדונות הציבור לסוף התקופה

* סווג מחדש בעקבות החלטת הנהלה על העברת לקוחות בעלי סממנים עסקיים ממגזר לקוחות פרטיים למגזר עסקים קטנים, ובעקבות שינוי אופן הקצאת הוצאות המסים - לפירוט נוסף ראה [ביאור א28](#) בדוחות הכספיים.

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר לקוחות פרטיים בשנת 2017 הסתכם ב-144 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-161 מיליון ש"ח אשתקד. הקיטון נבע מעלייה בהוצאות בגין הפסדי אשראי ובהוצאות התפעוליות שקוזה על-ידי עלייה ברווח המימוני, נטו.

הרווח המימוני, נטו, בשנת 2017 הסתכם ב-2,610 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,424 מיליון ש"ח בשנה הקודמת, גידול אשר נבע מעלייה ביתרות האשראי והפיקדונות וכן מגידול במרווחים הפיננסיים על האשראי.

העמלות וההכנסות האחרות בשנת 2017 הסתכמו ב-1,482 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,494 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי בשנת 2017 הסתכמו ב-451 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-285 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה בהפרשה הקבוצתית, בעיקר בשל גידול במחיקות האוטומטיות שנבעו מירידה באיכות האשראי. כמו-כן, חל גידול בהפרשה שנרשמה על בסיס פרטני, בעיקר כתוצאה מרישום הוצאה בסך של כ-54 מיליון ש"ח המיוחסת ליתרת ארגוני החוב הבעייתיים מתחת ל-1 מיליון ש"ח.

ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר הסתכמו בשנת 2017 ב-3,414 מיליון ש"ח בהשוואה ל-3,375 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.

האשראי לציבור, נטו ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכם בכ-40.3 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-38.7 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016. (36.6 מיליארד ש"ח ליום 31.12.2015; 33.8 מיליארד ש"ח ליום 31.12.2014; 30.3 מיליארד ש"ח ליום 31.12.2013).

פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכמו בכ-171.5 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-169.8 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016. (159.5 מיליארד ש"ח ליום 31.12.2015; 145.0 מיליארד ש"ח ליום 31.12.2014; 140.3 מיליארד ש"ח ליום 31.12.2013).

למידע נוסף אודות סיכון אשראי לאנשים פרטיים, ראה "[סיכון אשראי](#)" בפרק [סקירת הסיכונים](#), בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

7.5.2. מגזר עסקים קטנים

כללי ומבנה המגזר

הבנק מספק מגוון שירותי בנקאות ומוצרים פיננסיים לעסקים קטנים. פעילות המגזר מבוצעת באמצעות מערך הסינוף הארצי של הבנק וכן באמצעות הערוצים הישירים (ראה [בפרק "מגזר לקוחות פרטיים" לעיל](#)). המגזר מספק שירותים נדרשים גם ללקוחות עסקיים של המגזר העסקי והמגזר המסחרי. השירותים הניתנים ללקוחות המגזר כוללים שירותי ניהול חשבון שוטף, לצד מהלכים רחבי היקף לתמיכה והצמחה של מגזר זה וביניהם העמדת אשראי ייעודי המותאם לצרכי הלקוח במסגרת מגוון מוצרים.

מוצרים ושירותים

כחלק מאסטרטגיית הבנק להתמקד בהרחבת הפעילות במגזר העסקים הקטנים, מציע הבנק מגוון מוצרים ושירותים ללקוחותיו. במהלך שנת 2017 המשיך הבנק בהעמדת מימון ללקוחות העסקיים באמצעות "קרן פועלים לעסקים" בשיתוף עם כלל חברה לביטוח בע"מ המיועדת להענקת הלוואות בתנאים אטרקטיביים לעסקים קטנים. כמו-כן, הבנק המשיך בפעילות "המרכז לליווי עסקים" בשיתוף עם המכללה למנהל, ארגון להב ושי"ל במטרה להעניק לעסקים קטנים בכל רחבי הארץ ידע וכלים לניהול העסק והצמחתו.

שיווק והפצה

כחלק מתמיכת הבנק בשנת העסקים הקטנים התקיים במאי 2017 "יום העסקים הקטנים 5", במסגרתו נקראו כל תושבי מדינת ישראל לרכוש בעסקים הקטנים ולסייע לצמיחת המשק. המהלך נעשה בשיתוף עם גופים ציבוריים שונים כגון השלטון המקומי, וראשי הערים, ארגון לה"ב ועוד. השיווק וההפצה בארץ נעשים בסניפי הבנק, פנים אל פנים ובאמצעות הטלפון וב"פועלים בטלפון", הן בפנייה יזומה והן בתגובה לפניית הלקוחות. מהלכי השיווק המקבילים ביטוי גם בפרסום בעיתונות, בטלוויזיה, באינטרנט, ברדיו, בשלטי חוצות ובסניפים. בשנים האחרונות הרחיב הבנק בצורה משמעותית את השימוש באמצעי שיווק במדיה הדיגיטלית, באינטרנט ובסלולר, המאפשר פנייה ממוקדת ללקוחות על-פי תחומי העניין ומאפייני הפעילות שלהם ברחבי הרשת.

לקוחות

מגזר העסקים הקטנים מספק שירותים ומוצרים פיננסיים ללקוחות עסקיים קטנים ובינוניים ממגוון רחב של ענפי משק. בנוסף, מטופלים במגזר החשבונות הפרטיים של הלקוחות העסקיים.

תחרות

הפעילות במגזר זה דורשת התמחות והיכרות מעמיקה עם הלקוח, לצורך ניהול סיכוני האשראי, ולכן התחרות במגזר זה הינה בעיקרה בין בנקים, על מכלול הפעילות של הלקוח. התחרות על מגזר זה מתבטאת בפיתוח הצעות ערך ייעודיות לגיוס ולהעמקת פעילות עם הלקוחות. יש אינדיקציות שבעתיד גופים פיננסיים ומוסדיים עשויים להיכנס לתחום האשראי לעסקים קטנים ולהגדיל את התחרות בתחום. במקביל, נמשכת מגמת מעבר לערוצי בנקאות ישירים, כגון אינטרנט לעסקים ומכונות להפקדת שיקים ומזומנים.

שינויים טכנולוגיים שיש בהם כדי להשפיע מהותית על המגזר

אתר עסקי חדש

האתר החדש ללקוחות העסקיים מעניק בשורה חדשה בחוויית הלקוח, בעומק המידע ובפישוט ושיפור כלים ותהליכים. האתר, מעמיד לרשות בעלי העסקים מגוון כלים מתקדמים המאפשרים להם לבצע את משימותיהם הפיננסיות באופן הנוח ביותר, תוך דגש על התאמה אישית לצרכיו של כל בעל עסק. השנה האתר נפתח ללקוחות נבחרים וצפוי להיפתח למרבית הלקוחות במהלך שנת 2018.

CASH MANAGEMENT – המנהל הפיננסי החכם של הלקוח העסקי

סל מוצרים העונה על צרכים ייחודיים של הלקוח העסקי ומאפשר לו לקבל תמונה פיננסית מלאה בזמן אמת, לנתח מידע עסקי בקלות, לנהל תזרים המזומנים בחשבון כל בנק ומכל העולם. CASH MANAGEMENT נפתח באתר העסקי החדש ומציע ללקוחות העסקיים:

- אגרגציה (מידע רב בנקאי) – נתונים של כל חשבונות הלקוח מכל הבנקים לרבות בנקים בחו"ל.
- ניהול תחזית תזרים – כלי לניהול תזרימי מושכל יותר הכולל מעקב ובקרה אוטומטים של תכנון מול ביצוע.

Business Grow

חברת PBG בשיתוף בנק הפועלים פתחה את מערכת Business Grow כפילוט ללקוחות נבחרים. המערכת מיועדת לבעלי עסקים קטנים ובינוניים ומסייעת להם להשיג את היתרון התחרותי הדרוש להם. Business Grow מציעה One Stop Shop לשירותים הנדרשים לניהול פעילות העסק – שולחן עבודה המרכז פעילויות הכוללות ניהול לקוחות, ניהול מכירות, קידום דיגיטלי וניהול פיננסי, לרבות הנהלת חשבונות.

פועלים לעסקים 2

במהלך חודש מאי 2017 הושקה אפליקציית פועלים לעסקים 2, האפליקציה החדשה ללקוחות העסקיים. האפליקציה החדשה מאפשרת ללקוחות העסקיים לנהל את חשבונם העסקי מהנייד ולבצע פעולות בלחיצת כפתור.

מחשלתאגיד, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2017

אפליקציית פועלים PASS

אפליקציית פועלים PASS הושקה ללקוחות החטיבה העסקית בבנק הפועלים.

האפליקציה מפיקה קוד לחיזוק הזדהות כחלק מתהליך הכניסה לחשבון באתר הבנק או באפליקציה לעסקים ובעת ביצוע פעולות פיננסיות מסוימות המחייבות אימות זהות. האפליקציה מאפשרת ללקוחות לפעול בנוחות ובבטחה בחשבונם, בכל מערכת הפעלה, מבלי להזדקק לקליטה סלולרית או לרשת אינטרנט זמינה.

שינויים רגולטוריים – מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

ראה "מגזר לקוחות פרטיים" לעיל.

יזמות רגולטוריות

למידע בדבר יזמות רגולטוריות שעשויה להיות להן השפעה על פעילות המגזר, לרבות מידע על חוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (ועדת שטרומ), ראה [פרק 3.14 בדוח הדירקטוריון וההנהלה](#).

טבלה 6-7: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזר עסקים קטנים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016*	2017	
במיליוני ש"ח		
1,445	1,548	סך הכנסות ריבית, נטו
-	1	הכנסות מימון שאינן מריבית
1,445	1,549	סך-הכל רווח מימוני, נטו
567	570	עמלות והכנסות אחרות
2,012	2,119	סך ההכנסות
443	543	הוצאות בגין הפסדי אשראי
1,189	1,215	הוצאות תפעוליות ואחרות
380	361	רווח לפני מסים
142	132	הפרשה למסים על הרווח
238	229	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
29,064	31,217	אשראי לציבור, נטו, לסוף התקופה
37,431	38,227	פיקדונות הציבור לסוף התקופה

* סווג מחדש בעקבות החלטת הנהלה על העברת לקוחות בעלי סממנים עסקיים ממגזר לקוחות פרטיים למגזר עסקים קטנים, ובעקבות שינוי אופן הקצאת הוצאות המסים - לפירוט נוסף ראה [ביאור 28א](#) בדוחות הכספיים.

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר העסקים הקטנים בשנת 2017, הסתכם ב-229 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-238 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מעלייה בהוצאות בגין הפסדי אשראי שקוזזה בחלקה מגידול ברווח המימוני, נטו.

הרווח המימוני, נטו בשנת 2017 הסתכם ב-1,549 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,445 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה ביתרות האשראי הממוצעות כתוצאה מעלייה בהיקף הפעילות וכן מעלייה במרווחים הפיננסיים על האשראי.

העמלות וההכנסות האחרות של המגזר בשנת 2017 הסתכמו ב-570 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-567 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו בשנת 2017 ב-543 מיליון ש"ח בהשוואה ל-443 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה בהפרשה הקבוצתית בעיקר עקב גידול במחיקות האוטומטיות. גידול זה קוזז בחלקו על-ידי קיטון בהפרשה הקבוצתית מאשראי תקין - בעיקר עקב קיטון בשיעורי ההפרשה. כמו-כן נרשמה עלייה בהפרשה הפרטנית אשר נבעה בחלקה מרישום הוצאה בסך של כ-18 מיליון ש"ח המיוחסת ליתרת ארגוני החוב הבעייתיים מתחת ל-1 מיליון ש"ח.

ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר הסתכמו בשנת 2017 ב-1,215 מיליון ש"ח בהשוואה ל-1,189 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.

האשראי לציבור, נטו ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכם בכ-31.2 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-29.1 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016. (27.8 מיליארד ש"ח ליום 31.12.2015; 24.7 מיליארד ש"ח ליום 31.12.2014; 21.5 מיליארד ש"ח ליום 31.12.2013).

פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכמו בכ-38.2 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-37.4 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016. (34.0 מיליארד ש"ח ליום 31.12.2015; 31.1 מיליארד ש"ח ליום 31.12.2014; 28.7 מיליארד ש"ח ליום 31.12.2013).

7.5.3 מגזר הלוואות לדיור

כללי ומבנה המגזר

הבנק מציע הלוואות לדיור ללקוחות פרטיים, הן מכספי הבנק והן במסגרת תוכניות הסיוע הממשלתיות, באמצעות נציגויות משכן בסניפים השונים הפרושים ברחבי הארץ.

מוצרים ושירותים

הפעילות העיקרית של מגזר זה הינה מתן הלוואות לדיור ומיועדת לקהל לקוחות המבקשים הלוואה למימון אחת מהמטרות שלהלן:

- הלוואה המיועדת לרכישה של דירת מגורים, בנייתה, הרחבתה או שיפוץ.
  - הלוואה המיועדת לרכישה מגרש לבניית דירת מגורים או לרכישת זכות לדירת מגורים.
  - הלוואה הניתנת במשכון דירת מגורים ושיאיה למטרת עסק.
  - הלוואה המיועדת למימון פירעון מוקדם של הלוואה כאמור לעיל.
- פעולת חיתום משכנתאות נערכת ונבחנת בהתייחס לארבעה רכיבים מהותיים: יכולת ההחזר, הבטוחה - הנכס המוצע לשעבוד, שיעור מימון ומרווחים.

שיווק והפצה

השיווק וההפצה נעשים באמצעות נציגויות משכן בסניפי הבנק ובאמצעות "פועלים בטלפון" ו"פועלים באינטרנט". כמו-כן, מתבצעות פעולות שיווק והפצה באמצעי המדיה השונים כגון שלטים באתרי בניה.

לקוחות

לקוחות המגזר הינם לקוחות פרטיים אשר ניתנות להם הלוואות לדיור. מדובר בלקוחות הבנק על-פי קווי הלקוחות השונים להם קיימת פעילות בנקאית שוטפת וכן לקוחות בנקים זרים שנטלו משכנתא זוהי פעילותם היחידה בבנק.

התפתחויות עיקריות במגזר

תחרות

בהתאם לדוחות בנק ישראל, חלקו של הבנק בשנת 2017 בביצועים השוטפים (כולל קבוצות רכישה) מתוך כלל המערכת הבנקאית עמד על שיעור של 23.8%.

שינויים רגולטוריים - מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

בתחום הלוואות לדיור קיימת רגולציה ייעודית ענפה, בנוסף לרגולציה הכללית החלה על מתן אשראי על-ידי הבנק.

- ביום 13 בספטמבר 2017 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת ניהול בנקאי תקין A329 בנושא: יועצי משכנתאות. בהתאם להוראה, הבנק יעבוד מול כל יועץ חיצוני שהלקוח בחר בכפוף לקבלת הרשאה מהפיקוח, הבנק לא יסרב לעבוד מול יועץ חיצוני אלא רק במקרים בהם מצוי בידי הבנק מידע המעלה חשש סביר לפגיעה בלקוח או בבנק לרבות ביצוע הונאה או פעילות לא תקינה על-ידי היועץ. הבנק מחויב לנהוג על-פי כל הוראות ניהול בנקאי תקין לרבות שמירה על פרטיות הלקוח וכגילוי נאות ללקוח. הדירקטוריון יחליט ויקבע את מדיניות הבנק בנושא פעילותו מול נציגי הלקוח ויוודא כי ההנהלה מעגנת בנהלים את המדיניות ואוכפת אותם. תוקף ההוראה החל מיום 31 באוקטובר 2017.
- ביום 25 באוקטובר 2017 פורסמה הוראת בנק ישראל ש"ת לניהול בנקאי תקין 329 לפיה במתן אשראי בקיבוצים לרכישת בית או מגרש לבנייה/בנייה/הרחבה שיפוץ או מיחזור אחד מאלה, ההלוואה תוגדר כהלוואה לדיור. אחוזי המימון שישארו יהיו לפי הוראה 329 למעט מקרים בהם הבטוחה אינה הנכס שאז אחוז המימון יוגבל לעד 50% מימון. כמו-כן צוין, כי במקום בו לדעת הבנק קיימת מניעה למימוש הנכס או להחזר הכספים, בית המגורים לא ישמש כביטחון להלוואה.
- ביום 16 בנובמבר 2017 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת ניהול בנקאי תקין 451 "נהלים למתן הלוואות לדיור". תוארך התקופה של תוקף האישור העקרוני להלוואה לדיור מ-12 ימים ל-24 ימים. תחולת ההוראה שלושה חודשים מיום פרסומה.
- ביום 17 בדצמבר 2017 פורסמה הוראת ניהול בנקאי תקין 329 בנוגע לדרישת הון עצמי במתן הלוואות לדירות במחיר מופחת, לפיה רוכש דירה ביישובים מרוחקים ידרש לשלם ממקורותיו העצמיים סכום של 60,000 ש"ח, במקום 100,000 ש"ח. זאת, במטרה לתמוך בחיזוק ההתיישבות בפריפריה וליצור הלימות בין ההון העצמי המינימלי הנדרש לרכישת דירה במחיר מופחת לבין שווי הדירה הנרכשת.

וכן הוגשו הצעות חוק בעניין הלוואות לדיור:

- ברבעון הראשון של שנת 2017, אושרה בקריאה ראשונה הצעת חוק שוויון לאנשים עם מוגבלות (תיקון מס' 17 - הלוואה לדיור לאדם עם מוגבלות) התשע"ז-2017 לפיה הבנק לא יהיה רשאי לסרב לתת הלוואה לדיור בשל העדר ביטוח חיים לאדם עם מוגבלות.
- אושרה בקריאה טרומית הצעת חוק פרטית, חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון-דחיית פירעון הלוואה לדיור) התשע"ו-2016, לפיה לווה יוכל לדחות פירעון חודשי של הלוואה לדיור באופן מלא או חלקי, למשך תקופה של שלושה חודשים ולא יותר משנה במצטבר. בתקופת הדחייה לא תחול ריבית פיגורים. הצעת חוק זו מצטרפת להצעת חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון - דחיית מועד פירעון של הלוואה לדיור ללקוח מובטל) לגבי דחיית מועד פירעון ללקוח מובטל, שעקרוניתה דומים. ביום 7 בנובמבר 2017 התקיים דיון בוועדת הכלכלה בה בנק ישראל הביע דעתו כי הצעת החוק מיותרת לאור העובדה שהבנקים נוהגים גם בלי החוק להגיע להסדרים עם לקוחותיהם. בסיום הישיבה הוחלט לקדם את ההצעה.
- הוגשה הצעת חוק פרטית "הצעת חוק האזרחים הוותיקים" (תיקון - סיוע במשכנתא לאזרחים ותיקים) התשע"ז-2017, לפיה משרד הבינוי והשיכון יעניק לאזרח ותיק שמתקיימים לגביו התנאים המתאימים, זכאות לסיוע חודשי בתשלום משכנתא, למשך תקופת תשלום המשכנתא.

חמשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2017

- הוגשה הצעת חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון - העברת מידע ומסירת מסמכים הקשורים להסכם הלוואה לדיוור), התשע"ז-2017, לפיה הבנק יאפשר ללקוחות לקבל את דוחות המשכנתא גם באמצעות הדואר האלקטרוני או באמצעות החשבון האישי הדיגיטלי שלו באתר האינטרנט של הבנק, וזאת תוך יום עסקים בנקאי אחד ממועד פנייתו לבנק.
- הוגשה הצעת חוק פרטית חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון - הפחתת יוקר תשלומי הלוואה לדיוור) התשע"ז-2017, שמציעה לבטל את מגבלות בנק ישראל לגבי תמהיל הריביות המשתנות בהלוואה (שליש בריבית משתנה עד 5 שנים, שני שליש בריבית משתנה כלשהי), כך שהמגבלות לגבי תמהיל הריביות המשתנות ייקבעו על-ידי המפקחת רק עד שליש מסכום הלוואה ולא על כל סכום הלוואה.
- ביום 19 ביוני 2017 אישרה ועדת הכנסת בקריאה טרומית את הצעת החוק לביטול עמלת פירעון מוקדם והגדלת התחרות. הצעת חוק זו באה לקבוע כי לא תשולם עמלה בגין הפסד הכלכלי בעת פירעון מוקדם של הלוואות לדיוור לבעלי דירה ראשונה, לרבות משפרי דוור ומחזרי משכנתא בעלי דירה יחידה אלא רק בשנה הראשונה בלבד מיום נטילת הלוואה או מחזור המשכנתא, כדי למנוע תנודתיות גבוהה מידי במעבר בין המסלולים. בדיון האחרון מיום 20 בדצמבר 2017 בוועדת הכלכלה עם בנק ישראל הוסכם כי יונח בפני הוועדה נוסח לתקן את החוק כך שהבנקים יחויבו להציע שני מסלולים, אחד עם עמלת פירעון מוקדם ואחד בלי.

טבלה 7-7: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזר הלוואות לדיוור

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2017	*2016	
במיליוני ש"ח		
548	420	סך הכנסות ריבית, נטו
62	64	עמלות והכנסות אחרות
610	484	סך ההכנסות
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי		
(3)	-	
233	226	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
380	258	רווח לפני מסים
139	95	הפרשה למסים על הרווח
241	163	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
74,124	68,822	אשראי לציבור, נטו, לסוף התקופה

* סווג מחדש בעקבות שינוי אופן הקצאת הוצאות המסים - לפירוט נוסף ראה [ביאור 28א](#) בדוחות הכספיים.

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר הלוואות לדיוור הסתכם ב-241 מיליון ש"ח בשנת 2017, בהשוואה ל-163 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה ברווח המימוני, נטו.

הרווח המימוני, נטו בשנת 2017 הסתכם ב-548 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-420 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה בהיקפי האשראי ומעלייה במרווחים הפיננסיים.

העמלות וההכנסות האחרות של המגזר בשנת 2017 הסתכמו ב-62 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-64 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר הסתכמו בשנת 2017 ב-233 מיליון ש"ח בהשוואה ל-226 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכם בכ-74.1 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-68.8 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016. למידע נוסף אודות סיכונים בתיק הלוואות לדיוור, ראה [סעיף 3.2.11 בפרק סקירת הסיכונים](#), בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

7.5.4. מגזר מסחרי

כללי ומבנה המגזר

המגזר המסחרי מספק מגוון רחב של שירותי בנקאות ללקוחות עסקיים מדרג הביניים (Middle Market). המגזר פועל באמצעות מרכזי עסקים, הפרוסים ברחבי המדינה, וסניפים עסקיים המעניקים שירותים תפעוליים לחשבונותיהם של לקוחות המגזר. כחלק מהמהלך האסטרטגי של הבנק להעמיק את פעילותו בקרב לקוחות מסחריים אשר נמצאים בשלבי צמיחה ולהרחיב את מעטפת השירותים המוצעת ללקוחות אלה, האגף לבנקאות מסחרית החל במחצית השנייה של שנת 2017 ביישום שינוי מבני ושינוי תפיסת הפעלה. במסגרת השינוי הוקמו מספר מרכזי עסקים חדשים והפעילות התפעולית מהסניפים העסקיים תרוכז במספר מרכזי שירות ארציים. מהלך זה יתמוך בצמיחה של המגזר המסחרי במטרה להעניק שירות טוב יותר ומותאם יותר ללקוחות.

מוצרים ושירותים

השירותים אותם מעמיד הבנק ללקוחות המגזר כוללים מתן אשראי לפעילות שוטפת ולמימון השקעות, ערבויות, מכתבי אשראי, פעילות סחר חוץ ועסקות במכשירים פיננסיים ונגזרים. כמו-כן, ניתנים שירותי השקעות באפיקים השונים: מטבע-חוץ, שקלים, ניירות-ערך וכו'. המגזר המסחרי מספק שירותים בנקאיים גם ללקוחות הפועלים בענף הבנייה והנדל"ן. השירותים הבנקאיים כוללים בין השאר, מתן אשראי ללקוחות וכן הנפקת ערבויות מסוגים שונים ובכלל זה ערבויות לרוכשי דירות בהתאם לחוק המכר.

פעילויות משלימות

- **FX TRADER** – מערכת מסחר באינטרנט בפלטפורמה זמינה ונוחה ללקוח.
- **אשראי ישיר לעסקים** – הלוואות בתוך מסגרת מאושרת הניתנות לניצול באמצעות "אתר האינטרנט לעסקים".
- **העמדה דיגיטלית** – הרחבת תשתית הפעילות באתר העסקי ובאפליקציה העסקית.
- **Cash Management** – כלי פיננסי דיגיטלי מתקדם המאפשר קבלת תמונה פיננסית נרחבת הכוללת תזרים מזומנים וניתוח מגמות של העסק, ומסייע ללקוח בקבלת החלטות באופן מהיר ונוח.

שיווק והפצה

שיווק מוצרי הבנקאות ושירותי הבנקאות והפצתם ללקוחות מתבצעים באמצעות מנהלי קשרי הלקוחות שבאגף המסחרי, מחלקת ניהול מכירות שבמטה האגף המסחרי ובשיתוף עם המטה החטיבתי. לרשות הלקוחות עומדים ערוצי התקשורת המקובלים בבנקאות המקומית, כגון: סניפים, "פועלים בטלפון", אינטרנט וכו'. פעילות השיווק מתבצעת תוך קשר בלתי אמצעי בין עובדי הבנק והלקוח וללא תלות מהותית בגורם חיצוני לבנק.

לקוחות

תחומי הפעילות העיקריים של לקוחות המגזר הינם: תעשייה, מסחר ובנייה ונדל"ן ופעילותם מתבצעת בעיקר בשוק המקומי, כשבנוסף מטפל המגזר גם בלקוחות המנהלים פעילות יבוא ויצוא. לקוחות המגזר הושפעו מהמגמה החיובית של הפעילות בעולם ובישראל, ובעיקר ממצבם הטוב של משקי הבית, הגידול הניכר בתיירות הנכנסת, רמה גבוהה של השקעות בתשתיות ועלויות מימון נמוכות. מנגד, החברות היזואניות נפגעו מייסוף נוסף שחל בשנה האחרונה בשער השקל מול סל המטבעות. גורם נוסף שמשפיע על הסקטור העסקי הוא העלייה בשכר הממוצע במשק, ובפרט עליית שכר המינימום. בשוק הדיור ניכרת התמתנות בהיקף הפעילות שבאה לידי ביטוי בירידה במכירת דירות חדשות. עיקר הגידול במגזר זה, מקורו בענף הבנייה והנדל"ן ובענף המסחר. העמקת הפעילות עם לקוחות אלה מהווה חלק מהאסטרטגיה של הבנק לגידול במגזר זה.

תחרות

המגזר מתאפיין בתחרות גבוהה כאשר המתחרים העיקריים הינם התאגידים הבנקאיים. בתחום האשראי התחרות באה לידי ביטוי הן בשיעורי הריבית והעמלות המוצעים ללקוחות על-ידי הבנקים המתחרים והן בתנאים הנלווים כגון שיעורי המימון אותם מוכנים לאשר הבנקים המתחרים. כמו-כן, עבור חלק מלקוחות המגזר קיימים בשוק תחליפים לאשראי הבנקאי כגון הנפקות ציבוריות ופרטיות ואשראי שניתן על-ידי גופים פיננסיים חוץ בנקאיים. שנת 2017 התאפיינה בממוצע הנפקות גבוה משנת 2016 וגידול בהלוואות הניתנות על-ידי הגופים המוסדיים.

שינויים טכנולוגיים

המגזר נעזר במערכות טכנולוגיות לצורך ניהול תהליכי ניתוח מצב הלקוחות, בקרה ושיווק. בבנק מבוצע תהליך מתמשך של שיפור מערכות אלו. תהליך זה כולל גם מרכיבים הנוגעים לטיפול בלקוחות המגזר. טיוב המערכות בבנק ושכלולן מהווים גורם חשוב בהעלאת רמת השירות ללקוחות המגזר וליצירת אפשרויות נוספות להרחבת הפעילות איתם.

שינויים רגולטורים-מגבלת חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

ראה [בפרק "מגזר עסקי"](#) להלן.

יזמות רגולטוריות

ראה [בפרק "מגזר עסקי"](#) להלן.

מחשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2017

טבלה 7-8: מגזרי פעילות גישת ההנהלה – תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של המגזר המסחרי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2017	*2016	
במיליוני ש"ח		
928	832	סך הכנסות ריבית, נטו
6	9	הכנסות מימון שאינן מריבית
934	841	סך-הכל רווח מימוני, נטו
415	386	עמלות והכנסות אחרות
1,349	1,227	סך ההכנסות
(3)	124	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
544	499	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
808	604	רווח לפני מסים
296	226	הפרשה למסים על הרווח
512	378	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
33,859	32,173	אשראי לציבור, נטו, לסוף התקופה
24,653	23,010	פיקדונות הציבור לסוף התקופה

* סווג מחדש בעקבות שינוי אופן הקצאת הוצאות המסים – לפירוט נוסף ראה [ביאור 28א](#) בדוחות הכספיים.

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של המגזר המסחרי בשנת 2017 הסתכם ב-512 מיליון ש"ח בהשוואה ל-378 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. השיפור ברווחיות נבע מעלייה ברווח המימוני, נטו, ומירידה בהוצאות בגין הפסדי אשראי. גידול בהוצאות התפעוליות והאחרות קיזז שינויים אלה. הרווח המימוני, נטו, של המגזר בשנת 2017 הסתכם ב-934 מיליון ש"ח בהשוואה ל-841 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה ביתרות האשראי והפיקדונות.

העמלות וההכנסות האחרות של המגזר בשנת 2017 הסתכמו ב-415 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-386 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה בהכנסות מעמלות מעסקי מימון.

ההכנסות בגין הפסדי אשראי בשנת 2017 הסתכמו ב-3 מיליון ש"ח בהשוואה להוצאות בסך של 124 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע הן מירידה בהפרשה שנרשמה על בסיס קבוצתי – בעיקר בשל ירידה בשיעור הפרשה מאשראי תקין והן מקיטון בהפרשה הפרטנית עקב גביית חובות שנמחקו חשבונאית בעבר. הוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר הסתכמו בשנת 2017 ב-544 מיליון ש"ח בהשוואה ל-499 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה בהוצאות השכר עקב השפעת זקיפה לרווח והפסד של הפסדים אקטואריים שנכללו בשנת 2016 ברווח הכולל האחר בעיקר עקב תוכנית ההתייעלות. עלייה זו קוזזה בחלקה על-ידי המשך החיסכון בעלויות השוטפות עקב תהליכי ההתייעלות.

האשראי לציבור, נטו ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכם בכ-33.9 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-32.2 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016.

פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכמו בכ-24.7 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-23.0 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016.

7.5.5. מגזר עסקי

כללי ומבנה המגזר

המגזר העסקי מתמחה במתן שירותים פיננסיים לתאגידים גדולים בישראל כאשר מתן אשראי מהווה את עיקר פעילותו. המגזר פועל באמצעות שלושה סקטורים שבכל אחד מהם פועלים מנהלי קשרי לקוחות (מק"לים) בעלי התמחות ייעודית:

- נדל"ן.

- תקשורת, מסחר ומלונאות.

- תשתיות ואנרגיה.

בנוסף, עוסק המגזר במוצרי מימון מורכבים, לרבות: מימון סחר חוץ, מימון הון חוזר, מימון נכסים בחו"ל, עסקות מימון מורכבות, סינדיקציה ומכירת סיכונים אשראי. כמו-כן קיימת יחידה העוסקת בממשק הדיגיטלי של הלקוחות העסקיים עם הבנק.

החטיבה העסקית כוללת גם את האגף לאשראים מיוחדים, אשר מרכז את הטיפול בלקוחות המגזר העסקי והמגזר המסחרי שנקלעו לקשיים, מתוך ניסיון לסייע לשיקומם תוך מתן תמיכה עסקית.

מוצרים ושירותים

השירותים הניתנים ללקוחות המגזר כוללים מימון פעילות שוטפת, כמו גם מימון השקעות, מימון פרויקטים בתחום התשתית (בשיטת ה-BOT/PFI), שירותים פיננסיים, וכן פעולות סחר-חוץ ועסקות במכשירים פיננסיים נגזרים. במסגרת השירותים הניתנים ללקוחות הפועלים בענף הבניה הנדל"ן ניתן למנות, בין היתר, ליווי פרויקטי בנייה, מתן אשראי ללקוחות וכן הנפקת ערבויות מסוגים שונים ובכלל זה ערבויות לרוכשי דירות בהתאם לחוק המכר. למגזר פעילויות משלימות זהות במהותן לאלה הניתנות במגזר המסחרי. לפרטים נוספים ראה [פרק "מגזר מסחרי"](#) לעיל.

שיווק והפצה

שיווק מוצרי הבנקאות והפצתם ללקוחות המגזר מתבצעים באמצעות מנהלי קשרי הלקוחות שבאגף העסקי בשיתוף עם המטה החטיבתי. כחלק מרכזי מפלטפורמת המכירות, עומדים לרשות לקוחות המגזר מומחי מוצר בתחומי חדר עסקות, ייעוץ השקעות, סחר-חוץ, מטבע-חוץ, עובר ושב ועוד אשר עובדים בצמוד למנהל קשרי הלקוחות. מנהל קשרי הלקוחות נמצא בקשר רצוף עם הלקוחות שהוא מטפל בהם, לצורך מענה לצרכים הבנקאיים שלהם, שיווק מוצרי הבנק והתאמת פתרונות מימון לעסקות שונות.

לרשות הלקוחות עומדים ערוצי התקשורת המקובלים בבנקאות המקומית, כגון: סניפים, "פועלים בטלפון", אינטרנט וכד'. פעילות השיווק מתבצעת תוך קשר בלתי אמצעי בין עובדי הבנק והלקוח וללא תלות מהותית בגורם חיצוני לבנק.

לקוחות

לקוחות המגזר הינם תאגידים גדולים בישראל אשר פועלים בעיקר בתחומי הפעילות: נדל"ן, תקשורת, מסחר ומלונאות ותשתיות ואנרגיה.

תחרות

התחרות בתחום זה גבוהה ומתבטאת בשירות, במחירים, בתנאים להעמדת המימון ובמהירות התגובה. קבוצת הבנק מתמודדת בתחום זה בעיקר מול ארבע הקבוצות הבנקאיות הגדולות הנוספות בישראל ומול בנקים זרים שיש להם נציגויות בישראל. עבור חלק מלקוחות המגזר קיימים בשוק תחליפים לאשראי הבנקאי כגון הנפקות ציבוריות ופרטיות ואשראי שניתן על-ידי גופים פיננסיים חוץ בבנקאים. שנת 2017 התאפיינה בממוצע הנפקות גבוה משנת 2016 וגידול בהלוואות הניתנות על-ידי הגופים המוסדיים.

שינויים רגולטורים – מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

- **מגבלת חשיפה ענפית –** ביום 10 ביולי 2017 שונתה הוראת ניהול בבנקאי תקין 315 "מגבלת חבות ענפית".

ההוראה מתמקדת במגבלת חבות ענפית וקובעת כי כאשר סך-כל החבויות (לאחר הניכויים המותרים בהוראה) של ענף מסוים לתאגיד בבנקאי עולה על 20% מסך-כל חבויות הציבור לתאגיד הבנקאי, ייחשב עודף זה כחבות חריגה, שיש לדווח עליה לפיקוח על הבנקים ללא דיחוי עם תוכנית לביטול החריגה. בוטל הצורך בחישוב הפרשה נוספת בגין חריגות למיניהן לרבות בגין אירוע זה.

ביום 29 בספטמבר 2016 תיקן הפיקוח על הבנקים את ההוראה כך ש-70% מסכום ערבויות בבנקאיות למשתכן שניתנו על-פי חוק המכר, ואשר כנגדן רכש התאגיד הבנקאי הגנת אשראי הכשירה למטרות הפחתת סיכון אשראי כאמור בהוראה 203, יסווגו בהתאם לענף הפעילות של המבטח. במהלך שנת 2016 השלים הבנק התקשרות עם חברות ביטוח בינלאומיות לביטוח ערבויות כאמור לעיל. ביטוח זה, צמצם את חשיפת הבנק לענף הבינוי והנדל"ן ביחס למגבלה בהוראה. הבנק בוחן מעת לעת את היקפי ההתקשרות מול חברות הביטוח בהתאם לצרכיו העסקיים.

- **ניהול סיכון אשראי של לקוחות במכשירים נגזרים וניירות-ערך –** הוראת נוהל בבנקאי תקין 330 חדשה בנושא "ניהול סיכון אשראי הטמון בפעילות מסחר של לקוחות במכשירים נגזרים ובניירות-ערך" קובעת דרישות לניהול הסיכון, תוך שימת דגש על פעילות מול לקוחות העוסקים בפעילות ספקולטיבית. במסגרת ההוראה נקבעו ההגדרות הרלוונטיות, עקרונות לניהול הסיכון ודרישות ביטחונות. תחולת ההוראה הינה מיום 1 ביולי 2018.

- בחודש מרץ 2018 אושר בקריאה שנייה ושלישית חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי לפרטים נוספים ראה [ביאור 35](#) בדוחות הכספיים.

יודגש כי בנוסף למגבלות שפורטו לעיל, קובע דירקטוריון הבנק מעת לעת מגבלות נוספות לריכוזיות האשראי. נכון למועד הדוח הבנק אינו חורג מהמגבלות שנקבעו.

כמו-כן, הבנק מיישם מדיניות של הפחתת החשיפה למוקדי ריכוזיות בתיק האשראי, שהביאה להמשך הפחתת הריכוזיות גם בשנת 2017.

מחשול תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2017

מגבלות ביחס להסדרי קונסורציום למתן אשראי

הממונה על ההגבלים העסקיים פרסם בשנים האחרונות מספר מכתבים במסגרתם נקבעו מספר תנאים לחבירה בהסדרי קונסורציום אשר הצדדים לו הם תאגידים בנקאיים או גופים מוסדיים או גופים דומים שהתאגדו מחוץ לישראל. להלן עיקרי התנאים המעודכנים לחבירה של תאגידים בנקאיים ו/או גופים מוסדיים (כהגדרתם במכתב הממונה) בקונסורציום אשראי על-פי המכתב האחרון מינואר 2018:

- לא תתאפשר חבירה של הבנק ובנק לאומי לאותו קונסורציום אלא לאחר קבלת אישור פרטני מהרשות להגבלים עסקיים.
  - החבירה בקונסורציום אשראי, ובכלל זה מגעים לחבירה כאמור, ייעשה לאחר קבלת הסכמה בכתב של הלקוח.
  - ללקוח תינתן האפשרות לשאת ולתת על תנאי מתן האשראי עם מי מהצדדים החברים בקונסורציום.
- תוקף המכתבים הוארך מעת לעת, ועל פי המכתב האחרון הינו בתוקף עד מועד כניסתו לתוקף של פטור הסוג או עד ליום 30 ביוני 2018, על-פי המוקדם.

יוזמות רגולטוריות

בחודש יולי 2017 הונחה על שולחן הכנסת לדין מוקדם הצעת חוק פרטית לתיקון פקודת הבנקאות (דיווח תאגיד בנקאי על מתן אשראי בהיקף ניכר), התשע"ז-2017. על-פי ההצעה, הבנקים יצטרכו לדווח לפיקוח על הבנקים על כל מתן אשראי בהיקף שעולה על 25 מיליון ש"ח. הדיווח יכלול את זהות מבקש האשראי, הסכום והנימוקים למתן האשראי.

טבלה 9-7: מגזרי פעילות גישת ההנהלה - תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של המגזר העסקי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2017	*2016	
במיליוני ש"ח		
1,448	1,350	סך הכנסות ריבית, נטו
199	69	הכנסות מימון שאינן מריבית
1,647	1,419	סך-הכל רווח מימוני, נטו
578	510	עמלות והכנסות אחרות
2,225	1,929	סך ההכנסות
(781)	(824)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
665	704	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
2,341	2,049	רווח לפני מסים
877	752	הפרשה למסים על הרווח
1,464	1,297	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
68,008	65,494	אשראי לציבור, נטו, לסוף התקופה
38,968	42,207	פיקדונות הציבור לסוף התקופה

* סווג מחדש בעקבות שינוי אופן הקצאת הוצאות המסים - לפירוט נוסף ראה [ביאור 28](#) בדוחות הכספיים.

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של המגזר העסקי בשנת 2017 הסתכם ב-1,297 מיליון ש"ח בהשוואה ל-1,464 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע כתוצאה מירידה ברווח המימוני, נטו ומירידה בעמלות והכנסות אחרות. עלייה בהכנסות מהפסדי אשראי קיזזה בחלקה קיטון זה.

הרווח המימוני, נטו, של המגזר בשנת 2017 הסתכם ב-1,419 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,647 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מרישום רווח ממכירת הלוואות בסך 106 מיליון ש"ח בשנת 2016 ונובע ברובו ממכירת חוב שסווג כפגום, וכן מירידה בהכנסות הריבית כתוצאה מירידת יתרות האשראי הממוצעות בין התקופות.

העמלות וההכנסות האחרות הסתכמו בשנת 2017 ב-510 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-578 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מירידה בהכנסות מעמלות טיפול באשראי כתוצאה מירידה ביתרות האשראי וכן מקיטון בעמלות מעסקי מימון ודמי ניהול חשבונות.

ההכנסות בגין הפסדי אשראי הסתכמו בשנת 2017 ב-824 מיליון ש"ח, בהשוואה להכנסות בסך של 781 מיליון ש"ח שנרשמו בשנה הקודמת. העלייה בהכנסות נבעה מקיטון בהפרשה הפרטנית כתוצאה מגביית חובות שנמחקו חשבונאית בעבר. מנגד, נרשמה עלייה בהפרשה הקבוצתית כתוצאה מגידול בהיקף החובות הבעייתיים.

ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר הסתכמו בשנת 2017 ב-704 מיליון ש"ח בהשוואה ל-665 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה בהוצאות הביטוח בשל רכישת ביטוח ערבויות חוק מחר, החל מהרבעון השלישי של שנת 2016 ומעלייה בהוצאות השכר עקב הפחתת הפסדים אקטואריים שנזקפו בשנת 2016 לרווח כולל אחר בעיקר עקב תוכנית ההתייעלות. עלייה זו קוזזה בחלקה על-ידי המשך החיסכון בעלויות השוטפות עקב תהליכי ההתייעלות.

האשראי לציבור, נטו ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכם בכ-65.5 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-68.0 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016. להערכת הבנק, הקיטון ביתרות האשראי הינו כתוצאה מפירעונות שוטפים והתגברות התחרות בשוק האשראי ללקוחות עסקיים גדולים.

פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכמו בכ-42.2 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-39.0 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016.

7.5.6 פעילות בינלאומית

כללי

הפעילות הבינלאומית של קבוצת הבנק מתבצעת באמצעות חברות בנות בנקאיות, חברות פיננסיות וסניפי הבנק בחו"ל. פעילות הבנק בחו"ל כוללת פעילות בתחום הבנקאות העסקית, קיום קשרים עם בנקים כתבים ברחבי העולם, וכן פעילות בתחום הבנקאות הפרטית הבינלאומית.

תחום הפעילות העסקית בחו"ל כולל מתן אשראי ללווים מקומיים וזרים, וכן השקעות באגרות-חוב. הדגש האסטרטגי העיקרי בתחום הינו להמשיך הרחבת פעילות הבנקאות המסחרית בארצות-הברית, על בסיס יכולות הבנק בתחום המוצרים, השיווק והשירות ללקוח. כמו-כן קבוצת הבנק פעילה בתחום האשראי העסקי בחלק ממדינות אירופה באמצעות "בנק הפועלים לוקסמבורג" ובתורכיה באמצעות בנק פוזיטיף.

תחום הפעילות מול בנקים כתבים כולל מסחר באמצעות חדרי עסקות, שיתוף פעולה בסחר חוץ ובמימון סחר בינלאומי, מימון פרויקטים, סליקת תשלומים ושירותים בתחום שוק ההון (ראה פרק "חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים").

בתחום הבנקאות הפרטית הבינלאומית, הבנק פועל להפסקת מכלול הפעילויות בחו"ל ולסגירת החברות הבנות העוסקות במתן השירותים הנלווים. פעולות אילו מביאות, בין השאר, לקיטון בהיקף נכסיהם של תושבי חוץ המופקדים בקבוצת הבנק.

מגבלת חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על הפעילות הבינלאומית

פיקוח רגולטורי בחו"ל

בנוסף לכללים ולמגבלות המוטלים על-ידי בנק ישראל על הפעילות הבינלאומית של קבוצת הבנק, הן מכוח חקיקה ונהלים והן מכוח הוראות בהיתרים הניתנים על-ידי בנק ישראל בעת רכישת חברות בנות ו/או פתיחת סניפים בחו"ל, פעילות המגזר הבינלאומי במדינות השונות כפופה לתקנות רלוונטיות לאופי הפעילות של הקבוצה במדינות בהן מתקיימת פעילות עסקית (Cross border regulations) ולפיקוח רגולטורי מצד רשויות שלטוניות שונות במדינות בהן פועלות שלוחות הבנק בחו"ל, הכוללות דרישות של הון, החזקת נכסים נזילים, ציות ואיסור הלבנת הון וכיוצא בזה.

בחודשים ספטמבר 2017 ופברואר 2018 פרסם הפקוח על הבנקים טיוטות של הוראה בנושא פיקוח על שלוחות חו"ל. ההוראה מביאה לידי ביטוי את עמדת הפיקוח כי תאגידים בנקאיים צריכים לרכז את פעילותם בשלוחות מרכזיות בלבד, במספר תחומי שיפוט מצומצם ובגודל שיאפשר לכל תאגיד בנקאי להקצות משאבים ניהוליים מתאימים, למקד את פעילותו ולהתמחות בניהול הסיכונים באותם תחומי שיפוט. במסגרת ההוראה הדיקטוריון נדרש לבחון באילו מדינות הוא מעוניין לפעול, אילו פעילויות יהיו מותרות לכל שלוחה ומהו הגודל המינימלי של שלוחה שיאפשר לה קיום משאבי ביקורת ובקרה נאותים. היכן שמתקיימת פעילות שאינה עולה בקנה אחד עם האסטרטגיה שתקבע, התאגיד הבנקאי נדרש להכין תוכנית יציאה מאותה מדינה או שלוחה וליישמה בתקופה שלא תעלה על 3 שנים.

לפרטים בדבר חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ראה [ביאור 25](#). בדוחות הכספיים ולפרטים בדבר חקירת הבנק בקשר עם בכירים בארגון הכדורגל הבינלאומי (FIFA) ראה [ביאור 26](#). בדוחות הכספיים.

היחידות העיקריות בבנקאות הבינלאומית

קבוצת הבנק מספקת ללקוחותיה הפרטיים המנהלים את חשבונותיהם בחברת הבת בשוויץ, בנק הפועלים שוויץ וכן במרכז לבנקאות פרטית בתל-אביב, שירותים הכוללים מוצרי השקעה וניהול נכסים. כחלק מהתאמת פעילות הבנק בתחום הבנקאות הפרטית הבינלאומית לשינויים שחלו בסביבה העסקית והרגולטורית, בסוף שנת 2016 הוחלט על הפסקת מכלול פעילות הקבוצה בתחום הבנקאות הפרטית הבינלאומית בחו"ל. במסגרת מימוש ההחלטה, תיק נכסי לקוחות הבנקאות הפרטית של סניף מיאמי נמכר ל-Safra National Bank of New York ביום 15 במאי 2017 והושלם מעבר הלקוחות ל-Safra National Bank (לפרטים נוספים ראה [ביאור 36א](#), בדוחות הכספיים) וסניף מיאמי הפסיק את פעילותו בתחום הבנקאות הפרטית. כמו-כן נסגרו במהלך שנת 2017 נציגויות הבנק באמריקה לטינית. ב-Hapoalim Latin America S.A. נסגרו מרבית החשבונות והוא יסיים את פעילותו במהלך שנת 2018.

Bank Hapoalim (Switzerland) Ltd. (הפועלים-שוויץ) – חברה בת בנקאית (בבעלות מלאה של הבנק) המאוגדת בשוויץ העוסקת בעיקר במתן שירותי בנקאות פרטית באמצעות סניפים בציריך ובלוקסמבורג. כמו-כן, פועלת באמצעות חברה ליעוץ השקעות בישראל ונציגות בישראל. במהלך שנת 2017 צמצם בנק הפועלים שוויץ את פעילותו בתחום הבנקאות הפרטית, תוך סגירת סניף זינבה של הבנק, וכן סגירת נציגויותיו במוסקבה ובמקסיקו. בחודש ספטמבר 2017 החליט הבנק להביא להפסקת פעילותו של הפועלים שוויץ בדרך של מכירת נכסיה או בדרך אחרת. ההחלטה התקבלה לנוכח מדיניות ניהול הסיכונים של הבנק, הפועל למזער את סיכוני הציות בקבוצת הבנק, בין היתר, כפי שעלו בקשר עם חקירת הרשויות האמריקאיות, לצד שינויים בסביבה הרגולטורית העולמית והשפעתם על סיכונים אלה.

כמו-כן, ביום 2 באוקטובר 2017 חתם הבנק על מזכר הבנות מחייב עם Bank J. Safra Sarasin AG and Banque J. Safra Sarasin (Luxembourg) S.A. למכירת תיק נכסי לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית של בנק הפועלים שוויץ בסניפיו בשוויץ ובלוקסמבורג. השלמת העסקה כפופה, בין היתר, לאישור הרשויות הרגולטוריות, לחתימה על הסכם מפורט ולתנאים נוספים. לפרטים בדבר חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ראה [ביאור 25ד](#), בדוחות הכספיים. לפרטים בדבר חקירה בנושא ארגון הכדורגל הבינלאומי (FIFA) ראה [ביאור 25ה](#), בדוחות הכספיים.

המרכז לבנקאות פרטית בינלאומית בתל-אביב – מרכז המספק לתושבי חוץ שירותים ומוצרי בנקאות פרטית

Banque Hapoalim (Luxembourg) S.A. (הפועלים לוקסמבורג) – חברה בת בנקאית (בבעלות מלאה של הבנק) אשר עיקר פעילותה מתן אשראי לחברות הפועלות באירופה אשר יש להן זיקה ישראלית.

Pam Holdings Ltd. Poalim Asset Management (Ireland) Ltd.-i Poalim Asset Management (UK) Ltd. (להלן: "חברות PAM") – חברות PAM (חברות בנות בבעלות מלאה של הבנק) אחראיות לבחירה, מתן תמיכה מקצועית בכל הקשור למוצרי השקעה המוצעים ללקוחות הבנקאות הפרטית הגלובלית, תוך שיתוף פעולה עם גופים פיננסיים בינלאומיים מובילים בתחומים אלה. כחלק מההחלטה על היציאה מהפעילות בשוויץ אישר דירקטוריון הבנק עקרונות גם את הפסקת הפעילות בחברות בקבוצת Poalim Asset Management (להלן: "קבוצת PAM") מכיוון שלאחר הפסקת פעילות הפועלים שוויץ לא תיוותר לבנק פעילות משמעותית בתחום הבנקאות הפרטית בחו"ל.

סניפי ארצות-הברית

סניף ניו-יורק – פעילות עסקית – עיקר הפעילות העסקית הבינלאומית של קבוצת הבנק מבוצעת באמצעות סניף ניו-יורק, המתמקד בשלושה תחומי פעילות:

מתן שירותים בנקאיים מקיפים הן לחברות ישראליות גדולות הפועלות בארצות-הברית והן לחברות ולקוחות מקומיים, הכוללים: אשראי, סחר-חוץ, השקעות ושירותי חדר עסקות. סניף ניו-יורק מאפשר ללקוחותיו גם ביטוח פיקדונות על-ידי ה-FDIC. מתן אשראי עסקי לחברות גדולות במשק האמריקאי בדרך של רכישת השתתפויות בקווי אשראי, המאורגנים על-ידי בנקים מובילים (כ-91% מהיקף האשראי ניתן לחברות בעלות דירוג השקעה, או מובטח על-ידי גופים בעלי דירוג השקעה, Investment Grade על-ידי חברות הדירוג הבינלאומיות Standard & Poor's או Moody's).

מתן שירותי חדר עסקות, לרבות בשעות בהם סגורים חדרי העסקות בישראל, כחלק מהפעילות הגלובלית של חדרי העסקות של הבנק. בהתאם לאסטרטגיה אשר אושרה לסניף, מפתח סניף ניו-יורק פעילות בתחום ה-Middle Market בארצות-הברית, באמצעות פיתוח מערכת יחסים ומתן אשראי ישיר ללקוחות מסחריים מקומיים, תוך מיקוד עסקי ברור באזורים גאוגרפיים ותחומי פעילות מוגדרים.

כמו-כן, ימשיך הבנק בפעילותו בשוק הסינדיקציות כפעילות משלימה וכן ימשיך בפעילותו עם לקוחות ישראלים, להם פעילות עסקית בארצות-הברית. לבנק נציגויות בלוס אנג'לס ובניו ג'רסי המתמקדות בעיקר בחברות בגודל בינוני ומעניקות מגוון פתרונות פיננסיים.

סניף מיאמי – הסניף הפסיק את פעילותו בתחום הבנקאות הפרטית הבינלאומית. בחודש פברואר 2018 קיבל הבנק את האישורים הרגולטוריים לסגירת הסניף במיאמי ולפתיחת נציגות שתפעל במתכונת דומה לנציגויות בלוס אנג'לס ובניו ג'רסי.

פעילות הבנק בתורכיה

קבוצת הבנק פועלת כיום בתורכיה באמצעות Bank Pozitif Kredi Ve Kalkinma Bankasi Anonim Sirketi (להלן "בנק פוזיטיף"), הפועל ומתמחה בתחום הבנקאות העסקית. קבלת פיקדונות הינה כפופה לרגולציה המקומית והיא מותרת עד לגובה האשראי של כל לווה. חלקו של הבנק בבנק פוזיטיף עומד על 69.8%. לפרטים נוספים ראה [פרק 2.6 בדוח הדירקטוריון](#).

חמשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2017

טבלה 10-7: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של המגזר הבינלאומי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2017	*2016	
במיליוני ש"ח		
505	556	סך הכנסות ריבית, נטו
58	107	הכנסות מימון שאינן מריבית
563	663	סך-הכל רווח מימוני, נטו
240	349	עמלות והכנסות אחרות
803	1,012	סך ההכנסות
37	113	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
1,137	1,287	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
(371)	(388)	רווח (הפסד) לפני מסים
16	14	הפרשה למסים על הרווח
		רווח (הפסד) נקי:
(387)	(402)	לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
21	(1)	המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(366)	(403)	המיוחס לבעלי מניות הבנק
12,902	15,272	אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח
20,858	30,979	פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

* סווג מחדש.

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

ההפסד המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר הפעילות הבינלאומית בשנת 2017 הסתכם ב-366 מיליוני ש"ח, בהשוואה להפסד בסך של 403 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.

להלן השינויים העיקריים בתוצאות הפעילות הבינלאומית:

- הרווח הנקי של פעילות ה-Middle-Market בסניף ניו-יורק הסתכם בכ-97 מיליוני ש"ח בשנת 2017 בהשוואה לרווח נקי בסך של 33 מיליוני ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מירידה בהוצאות בגין הפסדי אשראי כתוצאה מרישום של הוצאה פרטנית בשנת 2016 בגין לקוח בודד.
- ההפסד של בנק הפועלים שוויץ הסתכם בכ-359 מיליוני ש"ח בשנת 2017 בהשוואה להפסד בסך של כ-376 מיליוני ש"ח בשנה הקודמת. השינוי נבע מחד מירידה ברווחיות בעקבות ההחלטה על הפסקת פעילות הפועלים שוויץ וקבוצת Poalim Asset Management במהלך שנת 2017, שבעקבותיה נרשמו הפרשות לסיום הפעילות שכללו הוצאות פיזיות לעובדים, הפרשות לסגירה, לרבות סיום התחייבות בגין שכירות ארוכת טווח בסך של כ-136 מיליון ש"ח. מנגד, נרשמה ירידה בהוצאות בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים בהשוואה לשנת 2016.
- ההפסד של סניף מיאמי הסתכם בכ-18 מיליוני ש"ח בשנת 2017 בהשוואה להפסד בסך של כ-38 מיליוני ש"ח בשנה הקודמת. בשנת 2017 נרשמה הכנסה חד פעמית בסך כ-51 מיליון ש"ח ממכירת תיק נכסי לקוחות של סניף זה. ההכנסה קוזה על-ידי עלויות המיוחסות לסגירת הפעילות הבנקאית בסניף. לפרטים נוספים בדבר צמצום הפעילות הפרטית הבינלאומית ראה [ביאור 36](#) בדוחות הכספיים ופרק "חברות מוחזקות עיקריות" בדוח הדירקטוריון וההנהלה.
- ההפסד של קבוצת בנק פוזיטיף הסתכם בכ-49 מיליוני ש"ח בשנת 2017 בהשוואה לרווח נקי בסך של כ-42 מיליוני ש"ח בשנה הקודמת. ההפסד נבע מהמשך צמצום הפעילות של פוזיטיף שגרם לירידה בהכנסות המימון והעמלות וכן מגידול בהפרשות לתביעות משפטיות.

- סך האשראי לציבור של הפעילות הבינלאומית ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכם בכ-12.9 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-15.3 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2016.
- האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2017 בתחום ה-Middle-Market בסניף ניו-יורק הסתכם בכ-10.0 מיליארד ש"ח (כ-2.7 מיליארד דולר) בהשוואה לכ-9.1 מיליארד ש"ח (כ-2.4 מיליארד דולר) בסוף שנת 2016.

מחשכל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2017

- האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2017 בבנק הפועלים שווה שווי הסתכם בכ-1.4 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-3.1 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016. הקיטון מקורו בהחלטה על צמצום פעילות הבנקאות הפרטית בחו"ל, כאמור לעיל.
- האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2017 בתחום הסינדיקציות בסניף ניו-יורק הסתכם בכ-0.8 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-1.3 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2016.
- האשראי לציבור בבנק פזיטיף בתורכיה הסתכם בכ-0.9 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017 בהשוואה לכ-1.4 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2016. הקיטון נובע מהתוכנית האסטרטגית של הבנק לצמצם בהדרגה את תיק האשראי של בנק פזיטיף.
- סך פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2017 של הפעילות הבינלאומית הסתכמו בכ-20.9 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-31.0 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2016. יתרת פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2017 בתחום ה-Middle-Market בסניף ניו-יורק הסתכמה בכ-6.7 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-7.6 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2016.
- יתרת פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2017 בבנק הפועלים שווה שווי הסתכמה בכ-4.4 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-11.4 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2016. הקיטון מקורו בהחלטה על צמצום פעילות הבנקאות הפרטית בחו"ל, כאמור לעיל.
- יתרת פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2017 מסוג Brokered CD's בסניף ניו-יורק הסתכמו בכ-7.6 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-6.1 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2016.
- פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2017 במרכז לבנקאות פרטית בתל-אביב הסתכמו בכ-2.1 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-3.3 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2016.

7.5.7 קבוצת ישראל

כללי

הפעילויות העיקריות של קבוצת הבנק בתחום כרטיסי האשראי מתבצעות באמצעות חברות הפועלות בתחום אמצעי התשלום תחת קורת גג ניהולית ותפעולית אחת שתכונה להלן בשם "קבוצת ישראל". פעילות הליבה של קבוצת ישראל היא הנפקה וסליקה של כרטיסי אשראי מסוג "ישראל", מותג פרטי בבעלותה, וכן של כרטיסי אשראי מסוג "מסטרקארד", "ויזה" ו"אמריקן אקספרס" וזאת מכוח הסכמי רישיון.

הנפקת כרטיסי אשראי

קבוצת ישראל כרטיסי מנפיקה כרטיסים ללקוחות של בנקים איתם התקשרה קבוצת ישראל בהסדר, לרבות הבנק, בנק מזרחי טפחות, הבנק הבינלאומי הראשון, בנק יהב, בנק אוצר החייל, בנק מסד, בנק ירושלים, בנק איגוד; בנוסף, מנפיקה קבוצת ישראל כרטיסים באופן ישיר ללקוחות ("כרטיסים חוץ-בנקאיים"), שהינם בעיקר חברי מועדוני צרכנים וגופים שונים איתם התקשרה קבוצת ישראל. לקוחות קבוצת ישראל בתחום ההנפקה הינם לקוחות פרטיים, עובדי תאגידים, ותאגידים (ורכש תאגידי הכולל Business to Business - B2B - העברת תשלומים בין עסקים).

במסגרת פעילות ההנפקה מנפיקה ומתפעלת קבוצת ישראל מגוון מוצרים ושירותים נוספים כגון כרטיסי "אשראי מתגלגל", כרטיסי תדלוק והתקני תדלוק, כרטיסי מתנה, כרטיסי רכש ייעודיים וכרטיסים נטענים. בנוסף, קבוצת ישראל מעניקה אשראי והלוואות לכל מטרה על בסיס מסגרת אשראי בכרטיס, הלוואות לרכישת רכב, אפשרויות מגוונות לפריסת תשלומים ושרותי מידע ואישורים.

בנוסף לקבוצת ישראל, בתחום ההנפקה של כרטיסי אשראי וסליקתם פועלות בישראל כיום שתי חברות כרטיסי אשראי, בשליטה של בנקים: כרטיסי אשראי לישראל בע"מ (להלן: "כאל") בשליטת בנק דיסקונט ולאומי קארד בע"מ (להלן: "לאומי קארד") בשליטת בנק לאומי. מספר הכרטיסים ליום 31 בדצמבר 2017 שהונפקו על-ידי קבוצת ישראל הינו 5.0 מיליון כרטיסים בהשוואה ל-4.9 מיליון כרטיסים ביום 31 בדצמבר 2016. בשנת 2017 הגיע מחזור הפעילות בכרטיסי קבוצת ישראל ל-144.3 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-135.1 מיליארד ש"ח בשנה הקודמת.

סליקת כרטיסי אשראי

במסגרת הסכם הנערך לצורך שירותי הסליקה מתחייבת חברת כרטיסי אשראי הסולקת כלפי בתי עסק, בכפוף לקיום תנאי ההסכם ביניהם, לפרוע לבית העסק את החיובים בהם התחייבו כלפיו מחזיקי הכרטיסים הנסלקים על ידה בעת שרכשו טובין או שירות בבית העסק. בנוסף, מציעה קבוצת ישראל לבתי עסק מגוון שירותים פיננסיים נוספים כגון: מתן הלוואות, מקדמות (הקדמת תשלומים בגין עסקות שבוצעו), הקדמות, ניכיון שוברים ושירותים שיווקיים ותפעוליים, ביניהם אפשרות לפריסת תשלומים, תאריכי זיכוי גמישים, מידע ייעודי ומבצעי קידום מכירות.

לקוחות קבוצת ישראל בתחום סליקת כרטיסי האשראי הינם בתי עסק רבים ומגוונים הקשורים עמה בהסכמים, ביניהם גם משרדי ממשלה שונים וכן חברות המספקות לבתי עסק שירותי ניכיון.

תחום הסליקה של כרטיסי האשראי מאופיין בתחרות גבוהה מאוד. התחרות בתחום הסליקה מתמקדת בגיוס בתי עסק חדשים להסכמי סליקה ובשימור בתי עסק קיימים שהינם לקוחות החברה. היבט נוסף של התחרות מתבטא בפיתוח מוצרים ושירותים פיננסיים ותפעוליים לבתי עסק. בנוסף לקבוצת הבנק, בתחום הסליקה פועלות בישראל כיום שתי חברות כרטיסי האשראי, בשליטה של בנקים אשר פורטו לעיל.

שינויים רגולטוריים

בחודש יולי 2016 פרסמה ועדת שטרם (הוועדה לבחינת הגברת התחרותיות בשירותים בנקאיים ופיננסיים נפוצים), אשר מונתה על-ידי שר האוצר ונגידת בנק ישראל, את המלצותיה ובהמשך להן, ביום 31 בינואר 2017 פורסם ברשומות "חוק שטרם".

ביום 18 בפברואר 2018 פרסם הפיקוח על הבנקים מסמך "קריטריונים ותנאים כלליים למבקש לשלוט ולהחזיק אמצעי שליטה בסולק ובחברת כרטיסי אשראי", וכן מצגת ובה דגשים פיקוחיים למתעניינים ברכישת חברות כרטיסי האשראי המופרדות. במצגת מפורט, בין היתר, מידע אודות החברות, וכן נקודות חזקה של חברות כרטיסי האשראי ואתגרים מרכזיים שלהן. לפרטים נוספים ראה [ביאור 35](#) בדוחות הכספיים.

בהמשך לאמור בסעיף 2.5.1 לדוח הדירקטוריון והנהלה וביאור 35 בדוחות הכספיים, בנוגע לחוק להגברת התחרותיות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), תשע"ז-2017 ממשיכה הנהלת הבנק, בהנחיית הדירקטוריון להיערך לקראת הפרדה של קבוצת ישראל כרטיס מהבנק כנדרש. הנהלת הבנק, בהנחיית הדירקטוריון, נערכת לקראת הפרדה של קבוצת ישראל כרטיס מהבנק כנדרש.

בחודש יוני 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים מספר הוראות שמטרתן להביא ליישום המלצות וצעדים להרחבת התפוצה והשימוש בכרטיסי חיוב מיידי (דביט) בישראל. במסגרת ההוראות, בין היתר, קבע הפיקוח על הבנקים הוראות להפצת כרטיס חיוב מיידי ללקוחות הבנקים על-ידי הבנקים, כללים להתחשבות כספית בעסקות חיוב מיידי (בכללם: זיכוי בית העסק בעסקות חיוב מיידי בתוך 3 ימים ממועד שידור העסקה, החל מיום 1 באפריל 2016) וכדומה. בחודש אוגוסט 2015 פורסם ברשומות צו (אשר תוקפו הוארך עד ליום 31 בדצמבר 2018), בו הכריזה נגידת בנק ישראל על העמלה הצולבת לעסקות חיוב מיידי כעמלה בפיקוח ומחירה נקבע בשיעור של 0.3% מסכום העסקה, החל מיום 1 באפריל 2016.

ביום 25 בפברואר 2018, לאחר קבלת הערות הציבור, פרסם בנק ישראל את המתווה הסופי להפחתת העמלה הצולבת. המתווה להורדת העמלה הצולבת בעסקות חיוב נדחה יהיה כדלקמן: מיום 1 בינואר 2019 תרד העמלה הצולבת מ-0.7% ל-0.6%; מיום 1 בינואר 2020 תרד העמלה הצולבת מ-0.6% ל-0.575%. מיום 1 בינואר 2021 תרד העמלה הצולבת מ-0.575% ל-0.55%; מיום 1 בינואר 2022 תרד העמלה הצולבת מ-0.55% ל-0.525%. מיום 1 בינואר 2023 תרד העמלה הצולבת מ-0.525% ל-0.5%.

לגבי העמלה המשולמת בעסקות חיוב מיידי - החל מיום 1 בינואר 2021 תרד העמלה הצולבת מ-0.3% ל-0.275%. ומיום 1 בינואר 2023 תרד העמלה הצולבת מ-0.275% ל-0.250%.

בחודש יוני 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראה להטמעת השימוש בתקן האבטחה EMV, הן בצד ההנפקה והן בצד הסליקה, אשר הוטמעה גם בנוהל בנקאי תקין מספר 470 ובהנחיות נוספות. בהוראה, ובהנחיות הפיקוח על הבנקים שניתנו בהמשך, ובכללן תיקונים להוראה מספר 472 הני"ל, קיימת התייחסות, בין היתר, ללוחות הזמנים להנפקת כרטיסים תומכי תקן EMV ולחיבור מסופים התומכים בתקן למערכת כרטיסי החיוב החדשה וכן לכניסתו לתוקף של מנגנון הסטת האחריות מהמנפיק לסולק. תחולת מנגנון הסטת האחריות נקבעה ליום 1 בינואר 2019.

בחודש מאי 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים את הוראת ניהול בנקאי תקין 472 בנושא סולקים וסליקת עסקות בכרטיסי חיוב, בהמשך להוראות חוק הבנקאות (רישוי), תשמ"א-1981. ההוראה מתייחסת לגופים פיננסיים שעיסוקם המרכזי הוא סליקת עסקות בכרטיסי חיוב, ומתווה את הכללים העיקריים לפעילות הסליקה. ההוראה מקלה חלק מהדרישות הרגולטוריות שהוטלו על חברות כרטיסי אשראי וסולקים, ובכללן זה מקלה בדרישות ההון, בנוסף, מאפשרת ההוראה לסולק להשכיר מסופים מותאמי טכנולוגיית EMV לבתי עסק בכפוף לתנאים שבהוראה. כן מתייחסת ההוראה להיבטים שונים שחלים על סולקים ושהופיעו קודם בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 470 ומפרטת את הוראות ניהול בנקאי תקין החלות על סולק. הוראה 470 הרחיבה את תחולת חלק מההגנות שמכיל חוק כרטיסי חיוב על מחזיקי כרטיסי אשראי גם על מחזיקי כרטיסי חיוב מיידי.

בחודש אוגוסט 2011 פורסם תיקון לחוק הבנקאות רישוי, לפיו, בין היתר מי שעוסק בסליקה של כרטיסי חיוב, יהיה כפוף לקבלת רישוי סליקה, כאשר לגופים שעסקו ביום כניסתו של החוק לתוקף בפעילות סליקה ניתנו הקלות לעניין זה. כמו-כן, נקבעו מגבלות נוספות, כגון חובה על מי שהינו מנפיק בעל היקף פעילות רחב, מנפיק שהנפיק עשרה אחוזים או יותר ממספר כרטיסי החיוב שהונפקו בישראל או מנפיק אשר באמצעות כרטיסי החיוב שהנפיק בוצעו עשרה אחוזים לפחות מסכום העסקות שבוצעו בישראל (כהגדרתו בחוק) להתקשר עם כל סולק בסליקה צולבת, אלא אם סירב להתקשרות מטעמים סבירים. בנוסף, התיקון לחוק כולל תיקון לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981 ("חוק הבנקאות שירות ללקוח") העוסק בהסדרת שוק הניכיון, וכולל הטלת מגבלות שונות על סולקים, ביניהן איסור להפלות בין חברות ניכיון, איסור לסרב להתקשר עם חברת ניכיון מטעמים בלתי סבירים ואיסור קשירה בין שרותי הסליקה ושירותים נוספים. בשנת 2015 פורסמו על-ידי בנק ישראל הנחיות והוראות לעניין בקשת הרישוי והתנהלות הסולקים. ישראל כרטיס הוגדרה על-ידי בנק ישראל כמנפיק בעל היקף פעילות רחב לצורך החוק ובהמשך לכך העניקה ישראל כרטיס רישיונות לסליקת המותג "ישראל כרטיס" ללאומי קארד ולכ.א.ל. בהקשר זה יצוין, כי חוק הבנקאות רישוי הסמך את שר האוצר או את המפקח על הבנקים (לפי העניין) לראות גם בתאגידים נוספים כחלק מהסולק/מנפיק בעל היקף פעילות רחב (תאגיד שהסולק/מנפיק הוא בעל עניין בו; תאגיד השולט בסולק/מנפיק; ו/או תאגיד שמי ששולט בסולק/מנפיק הוא בעל עניין בו) - כך לדוגמה עשויה להתקבל החלטה שפועלים אקספרס הינה חלק מישראל כרטיס לעניין היותה סולק/מנפיק בעל היקף פעילות רחב, ובהתאם יחולו גם על פועלים אקספרס המגבלות החלות על ישראל כרטיס בהקשר זה. לעניין זה, בחודש יולי 2017 הודיע משרד האוצר לפועלים אקספרס כי ככל שהעמלות הנגבות על-ידה מבתי העסק בעסקות המקומיות במותג שבו יש סליקה והנפקה בלעדית יופחתו במתווה מדורג, כך שעד לסוף חודש דצמבר 2017 העמלה המקסימאלית תעמוד על 2.95%; עד לסוף חודש דצמבר 2018 העמלה המקסימאלית תעמוד על 2.45%; עד לסוף חודש דצמבר 2019 העמלה המקסימאלית תעמוד על 2.10%; ובסוף חודש יוני 2020 תתייב העמלה המקסימאלית לבית עסק על 1.99%, הרי שלעת הזו, אין שר האוצר רואה צורך להפעיל את סמכותו לפי סעיף 36 (גא) לחוק הבנקאות רישוי, או לתמוך בהצעות חוק שמשמעותם זהה להפעלת הסמכות כאמור, או שמתערבות באופן ישיר וספציפי בעמלת המותג מעבר למתווה האמור לעיל.

מחשלתאגיד, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2017

בחודש אוגוסט 2017 פרסם הפיקוח על הבנקים טיוטה להערות הציבור של כללי הבנקאות (כללי אירוח סולק), אשר כוללת, בין היתר, התייחסות לתנאי האירוח, הסכם האירוח, מחיר האירוח ומגבלות סליקת סולק מתארח. סולק מתארח הינו סולק שאינו מחובר באופן ישיר למערכת התשלומים ומבצע סליקה באמצעות סולק אחר. בהתאם לחוק שטרם, נקבעו הוראות שונות בקשר עם הסדרת התקשרותם של סולקים מתארחים עם סולקים קיימים, ובכלל זה הטלת מגבלות על סירוב סולק להתקשר עם סולק מתארח מטעמים בלתי סבירים.

בחודש יולי 2015 אישרה מליאת הכנסת בקריאה ראשונה את הצעת חוק לצמצום השימוש במזומן, התשע"ה-2015. הצעת חוק זו נחלקת לשני מישורים עיקריים: המישור הראשון עניינו בקביעת איסורים ומגבלות, כגון: איסור על מתן או על קבלה של תשלום במזומן במסגרת עסקות מסוימות מעל סכומים מסוימים. המישור השני עוסק בקביעת הסדרים המבטיחים הימצאותם וזמינותם של אמצעי תשלום חלופיים, שיהיו שקולים מבחינת השימוש והמחיר לאמצעי התשלום שאת השימוש בהם מוצע להגביל. הדיון העובר לוועדה משותפת של ועדות החוקה והכספים לצורך אישור הצעת החוק לקריאה שנייה ושלישית. בחודש ינואר 2018 אישרה הממשלה החלטה במסגרתה בין היתר נרשמה הודעת בנק ישראל לפיה הוא בוחן מספר נושאים, לרבות האפשרות לחייב תאגידים בנקאיים להנפיק ללקוחותיהם כרטיס משולב המשמש גם כרטיס חיוב מדי וגם כרטיס אשראי.

בחודש ינואר 2018 המציאה רשות ההגבלים העסקיים לישראל כרטיס טיוטה של תנאי פטור הסליקה המקומי. הטיוטה כוללת, בין היתר, התייחסות לחובת חברות כרטיסי האשראי לצרף להסכם, באופן שוויוני וללא עלות, כל מנפיק, סולק או מי מטעמם שיבקש להצטרף להסכם, להעמיד לרשותו את כל המידע הדרוש לו לצורך הצטרפותו ופעילותו על פיו, ולבצע התאמות, ככל שנדרש, באופן שיאפשר לשחקן חדש להצטרף להסכם ולפעול על-פי הוראותיו. בנוסף כוללת הטיוטה הוראה, לפיה העברת כספים בין מנפיק וסולק בגין עסקות המבוצעות בתשלום בודד, תתבצע לא יאוחר מיום לאחר מועד ביצוע העסקה.

בחודש אוגוסט 2017 קיבלה ישראל כרטיס פנייה מ-Master Card Inc. ("MC") ובה התייחסות לנושאים שונים בהם השוק הישראלי בכלל והחברה בפרט אינם עומדים בכללי הרגולציה של MC. עיקרי הנושאים שצוינו הינם, להערכת החברה, חוצי שוק ואינם תלויים בחברה בלבד ודורשים התארגנות של שחקנים נוספים בענף. בעקבות הפנייה האמורה סוכמו בין החברה לנציגי MC תכולת הנושאים לטיפול מתוך הנושאים אשר נכללו בפנייה וכן לוחות הזמנים למימוש תוכנית הפעולה שגובשה.

יזמות רגולטורית

למידע בדבר החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל ולמידע בדבר חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים ראה [ביאור 35](#) בדוחות הכספיים.

ריבוי הליכי הרגולציה, ככל שיישמו, עלולים להיות בעלי השפעה מהותית לרעה על פעילות קבוצת ישראל כרטיס. הרפורמות הרגולטוריות עלולות להשפיע מהותית לרעה על הבנק, אך בשלב זה לא ניתן להעריך את היקפה. לפרטים נוספים בנושא שינויים רגולטוריים המתייחסים גם לחברות כרטיסי אשראי, ראה [פרק "יזמות רגולטורית"](#) בפרק "מגזר לקוחות פרטיים" לעיל.

פעילויות נוספות

בנוסף לפעילויות הקשורות בהנפקה ובסליקה של כרטיסי אשראי, כמפורט לעיל לקבוצת ישראל כרטיס פעילויות נוספות כדלקמן: פעילות בתחום הבטחת פירעון המחאות וניכיון; הענקת אשראי צרכני שלא באמצעות כרטיס אשראי; ניכיון שוברים באופן ישיר ופעילות בתחום הפקטורינג לרבות פקטורינג רכש.

תרומת ההכנסות מכרטיסי אשראי

תרומת ההכנסות מכרטיסי אשראי להכנסות מעמלות, שנכללו במסגרת ההכנסות התפעוליות (לפני ניכוי ההוצאות המתייחסות), הסתכמה בשנת 2017 ב-1,917 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,834 מיליון ש"ח בשנה הקודמת, גידול בשיעור של כ-4.5%.

חמשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2017

טבלה 7-11: מגזרי פעילות גשת ההנהלה - תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של קבוצת ישראלכרט

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2017	
במיליוני ש"ח		
235	273	סך הכנסות ריבית, נטו
(11)	(15)	הכנסות מימון שאינן מריבית
224	258	סך-הכל רווח מימוני, נטו
1,864	1,946	עמלות והכנסות אחרות
2,088	2,204	סך ההכנסות
90	121	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
1,590	1,646	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
408	437	רווח לפני מסים
129	201	הפרשה למסים על הרווח
		רווח (הפסד) נקי:
279	236	לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(4)	(4)	המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
275	232	המיוחס לבעלי מניות הבנק
18,593	19,564	אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של קבוצת ישראלכרט בשנת 2017 הסתכם ב-232 מיליון ש"ח בהשוואה ל-275 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הירידה נבעה מרישום עתודה למס על רווחי קבוצת ישראלכרט שקוזה בחלקה על-ידי עלייה ברווח המימוני, נטו ובהכנסות מעמלות. הרווח המימוני, נטו, של המגזר בשנת 2017 הסתכם ב-258 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-224 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה ביתרות האשראי. העמלות וההכנסות האחרות הסתכמו בשנת 2017 ב-1,946 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,864 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה במחזור העסקות בכרטיסי האשראי של קבוצת ישראלכרט בארץ שנשלקו על-ידי סולקים אחרים. וכן מגידול במחזורי הסליקה של עסקות שנעשו בבתי עסק הקשורים עם קבוצת ישראלכרט בהסכמי סליקה שנשחק על-ידי הירידה בשיעור העמלה לבתי עסק. הוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו בשנת 2017 ב-121 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-90 מיליון ש"ח שנרשמו בשנה הקודמת. העלייה בהוצאות נבעה בעיקר מגידול ביתרת המחיקות המושפעת מאתגרים בתחום הגבייה ומגידול בתיק האשראי. הוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר הסתכמו בשנת 2017 ב-1,646 מיליון ש"ח בהשוואה ל-1,590 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה בהוצאות שיווק ופרסום כתוצאה מהסכמים חדשים עם שותפים עסקיים בתחום הנפקת כרטיסים והטבות למחזיקי כרטיסי אשראי. בנוסף, במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2017 נרשמה עלייה בהוצאות השכר כתוצאה ממהלך היפרדות של קבוצת ישראלכרט מעובדי בנק הפועלים המושאלים וחתימה על הסכם שכר חדש. האשראי לציבור, נטו, ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכם בכ-19.6 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-18.6 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016. הגידול נבע מעלייה במחזורי העסקות בכרטיסי אשראי בגין קניות.

7.5.8 מגזר ניהול פיננסי

כללי ומבנה

פעילות מגזר זה כוללת:

- פעילות בתיק הבנקאי - ניהול המקורות והשימושים לרבות ניהול סיכונים השוק והנזילות (לפרטים בדבר סיכונים אלה, ראה פרק "סקירת הסיכונים" בדוח הדירקטוריון וההנהלה), וזאת באמצעות קביעת מחירי העברה פנימיים (ראה להלן). ניהול תיק השקעות, הנפקות אגרות-חוב ושטרי הון וביצוע עסקות במכשירים פיננסיים נגזרים. פעילות המגזר בתיק הבנקאי מתבצעת בעיקרה באמצעות היחידות לניהול נכסים והתחייבויות ("נני"ה") בארץ ובח"ל ובאמצעות היחידה לניהול השקעות נוסטרו האחראיות על ניהול תיק אגרות-החוב (ממשלתי וקונצרני) ותיק המניות, ותאום הפעילות ברמת הקבוצה.
- פעילות בתיק למסחר - כוללת בעיקר מתן שירות ללקוחות הבנק לביצוע עסקות בניירות-ערך (ישראלים וזרים), במכשירים פיננסיים בש"ח, במטבע-חוץ ובריביות באמצעות חדרי העסקות, כמו גם תמיכה בפיתוח ובתמחור של מוצרים פיננסיים מתוחכמים.

ההכנסות העיקריות של המגזר נובעות מניהול חשיפות בתיק הבנקאי ובתיק למסחר וכן ממרווחים ועמלות בפעילות חדרי העסקות ושירותי התפעול מול הלקוחות. בנוסף, כולל המגזר בחישוב הכנסותיו, תוצאות מניהול תיק השקעות במניות ובאגרות-חוב ומהשקעות בחברות כלולות. פעילות נני"ה כוללת גם את תיאום ניהול הנכסים וההתחייבויות הפיננסיים של קבוצת הבנק (לרבות חברות בנות זרות) במטבע-חוץ ברמה גלובלית ותיאום פעילות ההשקעות והמסחר במטבע-חוץ ונגזרים בסניף ניו-יורק ובחברות הבנות הבנקאיות, מול היחידות המקומיות. כמו-כן, מגזר זה אחראי על ניהול הקשרים עם בנקים ומוסדות פיננסיים ברחבי העולם ואחראי על מתן שירותים ללקוחות הפעילים בישראל במגוון תחומים לרבות בשוקי ההון והכסף.

פעילויות, מוצרים ושירותים

התיק הבנקאי - ניהול מקורות ושימושים

אגף נני"ה בבנק אחראי לניהול המקורות והשימושים של הבנק על מגוון פעילויות המגזרים השונים. האגף קובע מחירי העברה פנימיים (להלן "ריבית סיטונאית" - לפרטים נוספים, ראה הרחבה בהמשך) לגיוס מקורות ולשימושי המגזרים השונים. הריבית הסיטונאית מהווה את ריבית הבסיס לפעילות המגזרים השונים מול לקוחות הבנק ולפיה הם מחויבים ומזוכים. כמו-כן, הריבית הסיטונאית מהווה אמצעי לניהול סיכונים השוק והנזילות. קביעת הריבית הסיטונאית נעשית על-ידי אגף נני"ה ומדווחת אחת לחודש בצוות הנהלה ואחת לרבעון להנהלת הבנק ולדירקטוריון. הריבית הסיטונאית נקבעת, בין היתר, בהתחשב בגורמים הבאים: מחירי השוק בגין מקורות בני השוואה (קרי לפי מגזר ההצמדה, התקופה וסוג הריבית); עלות גיוס אגרות-החוב של הבנק ותאגידים בנקאיים דומים; תשואות אגרות-חוב ממשלתיות; ריבית בנק ישראל; ונתונים מאקרו כלכליים. בנוסף, נבחן מידע בדבר: תזרימי הקרן והריבית (Gap Report) של הבנק לפי מועדי שינוי הריבית ולפי מועדי פירעון; חשיפות הריבית של הבנק (רגישות ערך ורגישות הכנסה); VaR של כלל הבנק; עסקות צפויות; יתרות וביצועים יומיים ועוד. הצוותים מקיימים דיון גם בהתייחס למגבלות והפוזיציה הרצויה בהתאם למדיניות הבנק. הבנק מייחס חשיבות רבה לגיוס מקורות יציבים בעלי פיזור גבוה. לבנק מקורות מימון מגוונים, שעיקרם מגיוס פיקדונות מהציבור בארץ, כשחלקו הארי מלקוחות קמעונאיים, וללא תלות במפקיד בודד או בקבוצת מפקידים. בנוסף, מגייס הבנק פיקדונות מוסדיים ועסקיים גדולים. כמו-כן, מגייס הבנק באמצעות אגרות-חוב ומכשירי הון שמנפיקה קבוצת הבנק. המקורות במטבע-חוץ כוללים פיקדונות לקוחות פרטיים ולקוחות עסקיים בארץ, תושבי חוץ, לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית, חברות ישראליות בחו"ל, הנפקת CDs ומכשירים אחרים המבוססים על-ידי ה-FDIC בארצות-הברית והנפקות של אגרות-חוב בחו"ל. כחלק מניהול סיכונים השוק והנזילות מנהלת חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית תיק אגרות-חוב, המורכב מאגרות-חוב ממשלתיות ואגרות-חוב קונצרניות. התיק מנהל באמצעות יחידת ניהול השקעות נוסטרו של הבנק. פעילות השקעות לנוסטרו - מטרתה להגדיל את הגמישות בניהול התיק הבנקאי תוך ניצול האפשרויות לשיפור התשואה על עודפי הנזילות וגיוון אפיקי הפעילות. תיק ההשקעות הינו חלק מהתיק הבנקאי, וכולל השקעה באגרות-חוב ובמניות בארץ ובחו"ל.

פעילות בתחום המסחר - חדר עסקות (OTC ונגזרים)

הבנק מעניק ללקוחותיו שירות מקיף בחדר עסקות (OTC ונגזרים) המאפשר להם לפעול במכשירים פיננסיים השונים ועל נכסי בסיס שונים, לצורכי מסחר, הגנה וגידור סיכונים. ביצוע העסקות עם לקוחות הבנק נעשה בהתאם למסגרות האשראי שהוקצו להם על-ידי בעלי סמכויות האשראי בבנק ועל בסיס מודלים פנימיים של הבנק. המודלים מגדירים את חשיפות האשראי בעסקות המבוצעות בחדר העסקות. בשנים האחרונות קיימת עלייה מתמדת במודעות לפעילויות שמציע חדר עסקות, אשר גררה בעקבותיה גם דרישה למגוון רחב יותר של מוצרים וברמות תחכום גבוהות יותר. כמענה לצרכים אלה, וכדי לשמר את מעמדו כבנק מוביל וחדשני, סל המוצרים בארץ כולל מוצרים מורכבים, וביניהם: נגזרים, לרבות אופציות ריבית בשקלים, אופציות אקזוטיות, ומוצרי ריבית מתוחכמים. לנוכח סביבת הריבית הנמוכה, גבר בשנים האחרונות השימוש במוצרים מובנים, הכוללים פיקדון או אגרת-חוב, שתנאי הריבית שלהם נקבעים על-פי תנאי נגזר המשובץ במכשיר החוב. כחלק מפעילות הבנק בתחום המסחר, חדר העסקות מהווה אחד מעושי השוק הראשיים באגרות-חוב ממשלתיות וכן במרבית המוצרים בהם הוא פעיל.

שירותי ברוקראגי

בנוסף לחדר עסקות, פועלים גם חדר מסחר בניירות-ערך ישראלים וחדר מסחר בניירות-ערך זרים, במסגרתם ניתן שירות ללקוחות מוסדיים וכן ללקוחות פרטיים בעלי פעילות גבוהה.

שירותים למנהלי נכסים פיננסיים

מערך שירות למנהלי נכסים פיננסיים, מאגד בתוכו פעילויות של מתן שירותים שונים למנהלי נכסים פיננסיים: מנהלי קופות-גמל, קרנות השתלמות ופנסיה, מנהלי קרנות נאמנות ומנהלי תיקי השקעות.

פעילות המערך כוללת תפעול הנכסים הפיננסיים האמורים לעיל ומתן שירותים בנקאיים לגופים המנהלים אותם. השירותים כוללים בין השאר שיעור נכסים, הפקת דוחות בקרה, הפקת דיווחים לרשויות, ניהול ספרים, ניהול חשבונות וזכויות עמיתים בקופות-גמל, חישוב תשואות.

לבנק הסכמים למתן שירותים תפעוליים בעבור חברות לניהול קופות-גמל, חלקם כחלק נלווה למכירת קופות-גמל שהיו בבעלות הבנק. בתחום קרנות הנאמנות לבנק הסכמים למתן שירותים לחברות לניהול קרנות נאמנות. בנוסף, המערך נותן טיפול כולל לחברות הניהול של קופות הגמל (למעט חברות הניהול של קופות הגמל שמנהלות בחברות ביטוח) ולקרנות הנאמנות.

ביום 31 בדצמבר 2017 הסתכם היקף הנכסים של קופות הגמל וקרנות ההשתלמות להן מספק הבנק שירותי תפעול בסך של כ-98.6 מיליארד ש"ח, שווי הנכסים של קרנות הנאמנות להן מספק המערך שירותים נלווים לניהול חשבונות בהיקפים שונים הסתכם בסך של כ-84.6 מיליארד ש"ח.

הבנק החליט להפסיק את פעילות מתן שירותי תפעול קופות-גמל וקרנות השתלמות לחברות המנהלות להן הוא מעמיד שירותי תפעול. הפסקת הפעילות לא תבצע באופן מיידי אלא בתהליך שמתואם מול כל הגורמים הרלוונטיים. במקביל, הבנק התקשר בחודש יוני 2017 עם מלם פנסיה וגמל בע"מ בהסכם למכירת רישיון שימוש בלתי מוגבל בזמן בתוכנות בהן הבנק משתמש לצורך שירותי התפעול. יישום ההסכם כפוף להתקיימות מספר תנאים.

שירותים למוסדות פיננסיים

מחלקת בנקים ומוסדות פיננסיים אמונה על ניהול היחסים והקשר העסקי עם בנקים ומוסדות פיננסיים בעולם. קשרים אלה תומכים במגוון הפעילויות העסקיות של הבנק, לרבות פעילות סחר חוץ, מסחר במטבע-חוץ, פיקדונות, נגזרים, ובניירות-ערך.

במסגרת ניהול פעילותו מול בנקים ומוסדות פיננסיים זרים הבנק מספק מגוון רחב של שירותים לרבות שירותי סאב-קסטודי לבנקים קסטודיאנים מובילים מחו"ל הפעילים בישראל בתחום ניירות-ערך.

תחרות

בשנים האחרונות עולה באופן מתמיד רמת התחכום בשווקים הפיננסיים בישראל. מגמה זו בולטת במיוחד בהרחבת סל המוצרים העומדים לרשות המשקיעים והפעילים בשוק. מכשירים סחירים מסוגים שונים ומכשירים נגזרים הופכים להיות נגישים יותר.

בכל הקשור לפעילות חדר עסקות וחדרי מסחר ניירות-ערך קיימת תחרות ענפה ואינטנסיבית. המתחרים העיקריים הינם ארבע הקבוצות הבנקאיות הגדולות בישראל, בנקים זרים, וכן חברות פיננסיות אחרות, המתמחות בתחום.

לקוחות

המגזר מספק שירותים מגוונים לכלל לקוחות המגזרים האחרים בבנק, בין אם באמצעות סניפי הבנק ומנהלי קשרי הלקוחות ובין אם בקשר ישיר עם לקוחות גדולים. חדר העסקות מקיים פעילות שיווקית מול מוסדות פיננסיים זרים, דבר שהביא להגדלה משמעותית של מחזורי הפעילות מול לקוחות אלה (במיוגון המוצרים בהם הבנק משמש "עושה שוק").

הסכמי שיתוף פעולה

במהלך העסקים השוטף מקיים הבנק, ובמסגרתו המגזר לניהול פיננסי, קשרים ענפים עם המוסדות הפיננסיים המובילים בעולם. הקשרים העסקיים בין הבנק לגופים אלה בשוקי ההון השונים מושתתים, בין היתר, על הסדרים בינלאומיים סטנדרטיים, כגון: הסכמי מסגרת התומכים בפעילות חדרי העסקות, הסכמים מיוחדים למזעור סיכוני אשראי שמיועדים להגביל את סיכון האשראי בנגזרים (Credit Support Annex) או פעילות באמצעות מסלקות בינלאומיות, לשם מזעור סיכוני צד נגדי וסיכוני סליקה בעסקות במטבע-חוץ ובריביות.

שינויים רגולטוריים

ביום 3 בינואר 2018 נכנסה לתוקפה רגולציית MiFID II – Markets in Financial Instruments Directive II באירופה, העוסקת בשיפור היעילות, השקיפות והחוסן של השווקים הפיננסיים.

השפעת הרגולציה על הבנק עקיפה בעיקרה, שכן תחולתה היא על ישויות באירופה – בהם ברוקרים וקסטודיאנים זרים עמם קשור הבנק והפועלים בשווקים אלה. תיקון 28 לחוק השקעות משותפות בנאמנות נועד להחיל פיקוח של רשות ניירות-ערך על תעודות הסל. לפי התיקון שהתקבל ביולי 2017, תעודות הסל יהפכו לקרנות סל שהן קרנות מחקות סחירות שיהיו כפופות לרגולציה החלה על קרנות נאמנות. התיקון יכנס לתוקף עם השלמת תקנות בנושא. בהודעה של רשות ניירות-ערך, מועד הכניסה לתוקף של התיקון של התיקון שהיה קבוע ליום 1 ביוני 2018 נדחה, ובכוונת הרשות לפעול על מנת להשלים את כניסת התיקון לתוקף במהלך שנת 2018. הבנק נערך מבחינה תפעולית לשינויים הצפויים בעקבות תיקון זה.

חמשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2017

טבלה 12-7: מגזרי פעילות גישת ההנהלה - תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזר ניהול פיננסי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016*	2017	
במיליוני ש"ח		
848	934	סך הכנסות ריבית, נטו
791	443	הכנסות מימון שאינן מריבית
1,639	1,377	סך-הכל רווח מימוני, נטו
173	167	עמלות והכנסות אחרות
1,812	1,544	סך ההכנסות
(5)	1	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
542	547	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
1,275	996	רווח לפני מסים
460	379	הפרשה למסים על הרווח
815	617	רווח (הפסד) לאחר מסים
7	17	חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר מסים
רווח נקי:		
822	634	לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
18	13	המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
840	647	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
1,305	1,224	אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח
38,271	49,881	פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

* סווג מחדש בעקבות שינוי אופן הקצאת הוצאות המסים - לפירוט נוסף ראה [ביאור 28א](#) בדוחות הכספיים.

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק במגזר הניהול הפיננסי בשנת 2017 הסתכם ב-647 מיליון ש"ח בהשוואה ל-840 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מירידה ברווח המימוני, נטו.

הרווח המימוני, נטו של המגזר בשנת 2017 הסתכם ב-1,377 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,639 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. השינוי נבע מירידה הן ברווחים ממכירת מניות ואגרות-חוב בסך 222 מיליון ש"ח, אשר 109 מיליון ש"ח מהם נבעו מרווח ממכירת מניות ויזה אירופה בשנת 2016 והן מהשפעת שינוי עקומי הריבית, בעיקר הדולר, שהשפיעו על פער שווי הרוגן של מכשירים פיננסיים נגזרים בסך 137 מיליון ש"ח. מנגד, חלה עלייה כתוצאה מפער חיובי בהפרשי עליית המדד בין שנת 2017 שהייתה חיובית בהשוואה לתקופה אשתקד שהייתה שלילית.

העמלות וההכנסות האחרות הסתכמו בשנת 2017 ב-167 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-173 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.

ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר הסתכמו בשנת 2017 ב-547 מיליון ש"ח בהשוואה ל-542 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.

האשראי לציבור, נטו, ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכם בכ-1.2 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-1.3 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016.

פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכמו בכ-49.9 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-38.3 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016. הגידול נבע בעיקר מעלייה בהפקדות של משקיעים מוסדיים גדולים.

7.5.9. אחרים והתאמות

מסגרת זו כוללת את כל הפעילויות האחרות של קבוצת הבנק, אשר אף אחת מהן אינה מגיעה עד כדי מגזר בר-דיווח. מסגרת זו כוללת: (1) תוצאות חברות הבת פועלים סהר בע"מ, פועלים שוקי הון - בית השקעות בע"מ, ופעילים ניהול תיקי השקעות בע"מ; (2) הכנסות משירותי מחשב לחברות שאוחדו בעבר עד להפסקת הפעילות במהלך שנת 2017; (3) הפרשות והוצאות משפטיות ואחרות בקשר עם החקירה של עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים שאינן מיוחסות לפעילות הבינלאומית; (4) התאמות של פעולות בין-מגזריות.

שינויים עיקריים ברווח הנקי

ההפסד המיוחס לבעלי מניות הבנק של המגזר בשנת 2017 הסתכם ב-276 מיליון ש"ח בהשוואה להפסד בסך של 488 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון בהפסד בשנת 2017 נבע בעיקר מירידה בהוצאות המסים עקב הירידה בשיעור המס בשנת 2016 שהשפעתה נרשמה אשתקד. כמו-כן, חל קיטון בהוצאות המשפטיות הכרוכות בחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים. מנגד, נרשם גידול בהפרשה לחקירה האמורה בשנת 2017 וכן, חלה ירידה בהכנסות כתוצאה מהפסקת מתן שירותי מחשב לחברה בת שאוחדה בעבר.

7.6. מגבלות ופיקוח על פעילות התאגיד הבנקאי

כללי

הבנק פועל במסגרת חוקים, תקנות והוראות שחלקם ייחודיים למערכת הבנקאית, וחלקם, גם אם אינם ייחודיים כאמור, משפיעים על מקטעים מהותיים מפעילותו. פקודת הבנקאות, חוקי הבנקאות השונים והוראות ניהול בנקאי תקין אשר מפרסם המפקח על הבנקים מעת לעת, מהווים את הבסיס החוקי והמרכזי לפעילותה של קבוצת הבנק. אלו מגדירים, בין היתר, את גבולות הפעילות המותרת לבנק, את הפעילות המותרת לחברות בנות וחברות קשורות לקבוצת הבנק ואת תנאי השליטה והבעלות בהן, את מערכות היחסים בין הבנק ללקוחותיו, את השימוש בנכסי הבנק ואת אופן הדיווח על הפעילות האמורה למפקח על הבנקים ולציבור. בצידם כפוף הבנק לחקיקה ענפה המסדירה את פעילותו בשוק ההון הן עבור לקוחותיו והן עבור עצמו (למשל בתחום ייעוץ ההשקעות וניהול תיקי לקוחות, ייעוץ פנסיוני, דיני ניירות-ערך ומגבלות על פעילות בתחום הביטוח).

חוקים נוספים, בנושאים ייחודיים, מטילים על בנקים, והבנק בכללם, חובות וכללים ספציפיים. כך למשל החקיקה הקשורה באיסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור, חוק נתוני אשראי, חקיקה הקשורה בהלוואות לדור, דיני הערבות וכו'.

בנוסף לאלה קיימת חקיקה נוספת שבשל הקשר שלה לפעילות הבנק יש לה השפעה רבה על התנהלותו. לעניין זה ראוי להזכיר, בין היתר, את דיני ההוצאה לפועל, דיני פירוקים וכינוסים, חוקים המתייחסים למגזרים ספציפיים (רשויות מקומיות, נוטלי משכנתאות, רוכשי דירות, המגזר החקלאי) וחוקי מס שונים. פעילותו של הבנק נתונה לפיקוח וביקורת של הפיקוח על הבנקים וכן של גורמים מפקחים נוספים בתחומי פעילות ספציפיים, דוגמת רשות ניירות-ערך, הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר והממונה על הגבלים עסקיים. גורמים אלה עורכים מעת לעת ביקורות בבנק בקשר עם תחומי הפעילות השונים. הבנק וחברות הבת פועלים על מנת לעמוד בחובות החלות עליהם מכוח הוראות הדין האמורות.

במסגרת החקיקה, שהתקבלה בעקבות המלצותיה של ועדה בינמשרדית בראשות מנכ"ל משרד האוצר (ועדת בכר), נקבעה במרבית החוקים החלים על פעילות הבנק האפשרות להטיל עליו עיצומים כספיים בגין הפרות של הוראות החוקים והוראות חקיקת המשנה (לרבות חוזרים והנחיות) שהוצאו או יוצאו מכוחם.

באשר ליוזמות רגולטוריות מהותיות, ראה [ביאור 35](#) בדוחות הכספיים.

מחשלת תאגיד, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2017

7.7. דירוג הבנק

הבנק מדורג על-ידי חברות דירוג בישראל ובח"ל כלהלן:

טבלה 13-7: דירוג

מועד עדכון אחרון	אופק הדירוג	מטבע-חוץ טווח קצר	מטבע-חוץ טווח ארוך	סוכנות דירוג
ישראל – סוברני				
מאי 2017	יציב	P-1	A1	Moody's
פברואר 2018	חיובי	A-1	A+	S&P
מאי 2017	יציב	F1	A+	Fitch Ratings
בנק הפועלים				
אוקטובר 2017	יציב	P-1	A2	Moody's
דצמבר 2017	חיובי	A-2	A-	S&P
פברואר 2018	יציב	F1	A	Fitch Ratings
מועד עדכון אחרון	אופק הדירוג	מטבע מקומי טווח קצר	מטבע מקומי טווח ארוך	סוכנות דירוג
דירוג מקומי (בישראל)				
אוקטובר 2017	יציב		AAA	S&P מעלות
דצמבר 2017	יציב	P-1	Aaa	מידרוג

7.8. פועלים בקהילה – מעורבות חברתית ותרומה לקהילה

האסטרטגיה והחזון

כחלק מהחזון, מהאסטרטגיה ומהערכים של קבוצת בנק הפועלים, רואה עצמו הבנק מחוייב למעורבות פעילה ומובילה בחברה ובקהילה, לצד מנהיגותו העסקית ויוזמותו בתחום הכלכלי, וזאת באמצעות "פועלים בקהילה". מעורבות זו היא חלק מתפיסה ניהולית מתקדמת, הגורסת כי גוף אשר פועל בתוך הקהילה ושואב מתוכה את עובדיו ואת לקוחותיו כאחד – הינו חלק ממנה, וכגורם מוביל עסקית, עליו גם לחזק, להוביל ולתרום לקידום ולשיפור תנאיהם של בני הקהילה, ובמיוחד החלשים שבהם. ברוח פילוסופיה עסקית זו, מתנהלת בבנק פעילות קהילתית מגוונת ורחבת היקף, אשר מוצאת ביטוי במעורבות חברתית, בתרומות כספיות ובפעילות התנדבותית ענפה, בה משתתפים חברי ההנהלה והעובדים גם יחד. פעילות זו הינה גורם חשוב בתחושת "גאווה היחידה" של העובדים. בשנת 2017 התבצעה עבודה אסטרטגית בפועלים בקהילה במסגרתה נבחנו מגמות מובילות בתחום בעולם וכן הליך של מיפוי צרכים חברתיים. במסגרת העבודה שהתבצעה ישקלו תחומי המיקוד של פועלים בקהילה בשנים הקרובות.

פעילות שוטפת

כלל פעילות הבנק, אשר מבוצעת לטובת הקהילה, מרוכזת תחת מסגרת "פועלים בקהילה", כאשר חלק מהפעילות מבוצע באמצעות "עמותת פועלים בקהילה (ע"ר)" והחלק האחר באפיקים אחרים אשר יפורטו בהמשך. "פועלים בקהילה" מקדישה תשומת לב מיוחדת לעשייה אל מול ילדים ונוער, מתוך מטרה לקדם את דור העתיד. עם זאת, "פועלים בקהילה" מקיימת פעילות ענפה ומגוונת גם אל מול קהלי יעד נוספים. בשנת 2017 התמקדה פועלים בקהילה בפרויקטים בתחום החינוך, אל מול ילדים, בני נוער ואוכלוסיות ספציפיות, תוך מתן דגש מיוחד על חינוך להתנהלות כלכלית נבונה. באמצעות אפיקי הפעולה המפורטים להלן ובאמצעות מיגוון הפרויקטים שקבוצת הבנק מקדמת, באה המעורבות החברתית של הקבוצה בשנת 2017 לידי ביטוי בהוצאה כספית של כ-43 מיליון ש"ח. תקציב פעילות זו נקבע מדי שנה על-ידי ועדה בראשות יו"ר הדירקטוריון. ההחלטה מתקבלת פרטנית לשנה הנתונה ומאושרת במסגרת התקציב הכולל של הבנק.

להלן פירוט האפיקים והפרויקטים המרכזיים:

פרויקט התנדבותי של העובדים "פועלים בהתנדבות" – מספר זרועות בתוך הבנק מקיימות שיתוף פעולה, מתוך מטרה לסייע לעובדים אשר מעוניינים להתנדב לפעילות למען הקהילה. הזרועות השותפות לפרויקט זה הן: חטיבת הון אנושי, יעוץ ומשאבים, ארגון העובדים, מנהלת קשרי הקהילה, מינהלות האזור בחטיבה הקמעונאית ועמותות "הרוח הטובה" ו"מתן". במסגרת שיתוף זה, מוצעת לעובדים קשת רחבה של אפשרויות להתנדבות, במסגרת קבוצתית-סניפית, או במסגרת אישית. עובדים אחרים מסתייעים גם הם בבנק, לצורך קיום פעולות התנדבותיות בצורה פרטנית. בשנת 2011 הוקמה יחידה ייעודית לטיפול בנושא אשר ממשיכה את פעילותה באופן שוטף.

"עמותת פועלים בקהילה" – התרומות הכספיות לגופים הרבים הנמכים על-ידי קבוצת הבנק מתבצעות באמצעות "עמותת פועלים בקהילה". כבשנים קודמות, גם בשנת 2017, תרמה עמותת "פועלים בקהילה" למספר רב של תחומים, ביניהם: סיוע לילדים ולנוער, חיזוק אוכלוסיות חלשות ותמיכה במוסדות חינוך, תרבות, רווחה, בריאות ומדע. באמצעות העמותה תורם הבנק למוסדות להשכלה גבוהה, להענקת מלגות לסטודנטים ולתלמידים נזקקים, למימוש יוזמות של העשרה וקידום חינוכי בקרב ילדים ונוער, וכן לילדים המאושפזים בבתי-חולים הזקוקים לסיוע מיוחד כדי להתקדם בלימודיהם. עמותת "פועלים בקהילה" מסייעת לקידום התרבות והאמנות ותורמת לפעילויות מגוונות ברחבי הארץ, כשהיא מתמקדת בתוכניות העשרה לילדים ולנוער, באמצעות פרויקטים חינוכיים חדשניים. תחום חשוב נוסף, לו תורמת עמותת "פועלים בקהילה" בקביעות, הוא תחום הבריאות. עמותת "פועלים בקהילה" תומכת במספר מרכזים רפואיים, והתרומות העיקריות מיועדות לשיפור תנאי הטיפול והאשפוז של החולים. כמו-כן, מקדמת העמותה פרויקטים שמטרתם שילוב אוכלוסיות עם מוגבלויות בחיי הקהילה. בנוסף, תורמת העמותה לעמותות, המסייעות בהגשמת משאלות של ילדים חולי סרטן.

פרויקט קהילתי "תקרא תצליח" – "פועלים בקהילה" נרתמה לשינוי הרגלי הקריאה של הילדים והנוער בישראל. בנוסף לפעילות הקהילתית השוטפת, החליטה לצאת בשנת 2004 ביוזמה ממוקדת, שמטרתה שינוי יסודי של הרגלי הקריאה של ילדים ובני נוער בישראל. הפרויקט נמשך גם בשנים 2005 עד 2017. מטרת הפרויקט היא להעלות את עידוד הקריאה על סדר היום הציבורי. הפרויקט כולל מסע הסברה ציבורי, מימון שעות סיפור ברחבי הארץ, פעילויות בשבוע הספר ושיתופי פעולה עם ערוץ הילדים ואמצעי תקשורת אחרים.

חסויות בעלות אופי חברתי – קיימת מעורבות בפעילויות חברתיות שונות בקהילה באמצעות מתן חסויות בעלות אופי חברתי, ובעיקר בטיפוח המציאות בספורט, מימון אירועי תרבות וסיוע למוסדות בריאות.

תרומת מחשבים וציוד נלווה – הבנק מודע לחשיבות הרבה הקיימת בהשקעה טכנולוגית, בחינוך ובקידום ילדים ובני נוער, ועל-כן תורם מחשבים וציוד נלווה מדי שנה. בשנת 2017 תרם הבנק כ-727 מערכות מחשב ובנוסף ציוד נלווה.

"פועלים למען תרבות וטבע בישראל" – הבנק רואה חשיבות עליונה בקירוב העם למורשתו ולתרבותו. במסגרת זו החליט, לאפשר להורים וילדיהם בכל הארץ לטייל בחג וליהנות ממגוון של אתרים פרושים ברחבי המדינה, מבלי שביקורים אלה יטילו עול כספי כבד על שכמן של המשפחות. בחג הפסח בשנת 2005 השיק הבנק פרויקט מיוחד, שבמסגרתו הוזמנו כל תושבי המדינה לביקור – ללא תשלום – באתרים ברחבי ישראל, במהלך חול המועד. מאז, פרויקט זה הפך למסורת והתקיים גם בחג הפסח בשנת 2017.

תמיכה בקידום התרבות והאמנות – מדי שנה מסייע הבנק לקידום התרבות והאמנות באמצעות תרומות וחסויות. בין השאר, הבנק מסייע למוזיאונים ברחבי הארץ. כמו-כן, הבנק מלווה ותומך, במספר מוסדות תרבות בעלי הכרה בינלאומית, אשר חרטו על דגלם מובילות ומציאות בתחומם: הבנק תומך בפעילות בתזמורת הפילהרמונית הישראלית, באופרה הישראלית, באופרה הישראלית ובתיאטרות הקאמרי, הבימה, גשר ואחרים. בנוסף, מקיים הבנק תערוכות אמנות בבניין ההנהלה הראשית, שהכנסותיהן קודש לעמותות שונות הנוטלות חלק ביוזמה.

פעילות באוכלוסייה הערבית – הבנק שם דגש מיוחד על קידום פרויקטים אל מול האוכלוסייה הערבית ובכלל זה תרומות ייעודיות לפרויקטים שונים ומגוונים אל מול אוכלוסייה זו.

פרויקט "פועלים משלוש לחמש" – הבנק נרתם, בשיתוף עם רשת אורט וביזמת הטכניון, לסייע לתלמידים מישוים מרוחקים, הבאים מרקע סוציו-אקונומי נמוך לשפר את הישגיהם הלימודיים במתמטיקה. המטרה היא להעלות בכ-5 אחוזים את מספר הניגשים לבחינות הבגרות במתמטיקה בהיקף של 5 יחידות לימוד.

פרויקט חינוך פיננסי עם רשת אורט – הבנק נרתם, בשיתוף עם רשת אורט, לקדם את הנושא של חינוך פיננסי וחינוך להתנהלות כלכלית נבונה בקרב בני נוער ושיפור הדיאלוג הפיננסי בין ההורים לילדיהם. עם השלמת פיתוח הסביבה הלימודית וכתובת תכני הלימוד בחודשים האחרונים, יוצאת התוכנית להטמעה בכל בתי הספר ברשת אורט.

"מתן – משקיעים בקהילה" (להלן: "מתן") – מאז שנת 1999 נרתם הבנק לפעילות למען הקהילה בשיתוף עם עמותת מתן. באמצעות "קמפיין מתן" נחשפים עובדים מתנדבים לצורכי הקהילה ולחשיבות הנתינה ומעבירים מסר זה לחבריהם. המודל מבוסס על שותפות בין ההנהלה והעובדים במקום העבודה. כל תרומות העובדים וההנהלה ל"מתן" מיועדות למגוון רחב של נושאים חברתיים, במטרה לסייע לקבוצות חלשות בחברה ולחזק אותן. התרומות מחולקות בהליך מיוחד, הכולל בדיקה של הצרכים ושל האפקטיביות. עובדי הבנק נוטלים חלק כמתנדבים בוועדת ייעוד הכספים של "מתן", אשר מחליטה על חלוקת הכספים בקהילה וכ"משקיפי מתן", המסייעים בתהליך הבקרה על השימוש בכספי התרומות. "מתן" מחויבת להעביר את התרומות לעמותות, או לנושאים חברתיים על-פי בחירת העובד.

8. נספחים

8.1. דוח רווח והפסד ומאזן – מידע רב תקופתי

טבלה 8-1: דוח רווח והפסד מאוחד לשנים 2013-2017 – מידע רב תקופתי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2013	2014	2015	2016	2017	
במיליוני ש"ח					
12,961	10,673	9,837	10,200	10,889	הכנסות ריבית
(5,018)	(2,905)	(1,952)	(2,007)	(2,192)	הוצאות ריבית
7,943	7,768	7,885	8,193	8,697	הכנסות ריבית, נטו
874	425	475	269	323	הוצאות בגין הפסדי אשראי
7,069	7,343	7,410	7,924	8,374	הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
הכנסות שאינן מריבית					
480	916	1,044	1,152	637	הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית
5,115	5,207	5,287	5,216	5,111	עמלות
126	131	146	160	185	הכנסות אחרות
5,721	6,254	6,477	6,528	5,933	סך-כל ההכנסות שאינן מריבית
הוצאות תפעוליות ואחרות					
5,451	5,343	4,934	4,783	4,843	משכורות והוצאות נלוות
1,544	1,539	1,555	1,530	1,475	אחזקה ופחת בניינים וציוד
12	12	7	-	-	הפחתות וירידת-ערך של נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין
2,034	2,289	2,294	3,177	3,298	הוצאות אחרות
9,041	9,183	8,790	9,490	9,616	סך-כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
3,749	4,414	5,097	4,962	4,691	רווח לפני מסים
1,265	1,713	2,097	2,358	2,077	הפרשה למסים על הרווח
2,484	2,701	3,000	2,604	2,614	רווח לאחר מסים
9	9	19	12	17	חלקו של הבנק ברווחים (הפסדים) של חברות כלולות לאחר מסים
רווח נקי:					
2,493	2,710	3,019	2,616	2,631	לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
44	3	63	12	29	הפסד (רווח) המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
2,537	2,713	3,082	2,628	2,660	המיוחס לבעלי מניות הבנק
רווח למניה רגילה בשקלים חדשים					
רווח בסיסי					
1.92	2.05	2.32	1.98	2.00	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
רווח מדולל					
1.90	2.04	2.31	1.97	1.99	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק

חמשל תאגיד, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2017

טבלה 2-8: מאזן מאוחד לשנים 2017-2013 - מידע רב תקופתי

ליום 31 בדצמבר					
2013	2014	2015	2016	2017	
במיליוני ש"ח					
נכסים					
45,709	54,974	64,976	80,378	86,114	מזומנים ופיקדונות בבנקים
60,912	58,778	62,884	71,449	65,442	ניירות-ערך
65	476	119	375	684	ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
255,543	268,160	282,911	276,084	282,507	אשראי לציבור
(3,943)	(4,180)	(4,414)	(4,127)	(3,844)	הפרשה להפסדי אשראי
251,600	263,980	278,497	271,957	278,663	אשראי לציבור, נטו
1,169	1,861	2,564	2,561	2,292	אשראי לממשלות
137	135	143	153	203	השקעות בחברות ככלולות
3,432	3,475	3,409	3,363	3,392	בניינים וציוד
19	7	-	-	-	נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין
10,672	16,244	12,789	11,916	12,013	נכסים בגין מכשירים נגזרים
6,486	8,103	6,257	5,953	5,621	נכסים אחרים
380,201	408,033	431,638	448,105	454,424	סך-כל הנכסים
התחייבויות והון					
276,525	297,230	321,727	338,502	347,351	פיקדונות הציבור
5,303	4,322	4,773	4,377	4,149	פיקדונות מבנקים
613	455	354	345	320	פיקדונות הממשלה
242	42	83	484	367	ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
33,980	33,671	34,475	33,560	29,058	אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
12,129	16,777	13,806	12,587	12,049	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
22,625	24,320	23,201	24,025	25,126	התחייבויות אחרות
351,417	376,817	398,419	413,880	418,420	סך-כל ההתחייבויות
28,534	30,966	33,032	34,047	35,863	הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק
250	250	187	178	141	זכויות שאינן מקנות שליטה
28,784	31,216	33,219	34,225	36,004	סך-כל ההון
380,201	408,033	431,638	448,105	454,424	סך-כל ההתחייבויות וההון

מחשכל תאגיד, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2017

8.2. דוח רווח והפסד ומאזן – מידע רב רבעוני

טבלה 3-8: דוח רווח והפסד מאוחד לרבעון בשנים 2016-2017 – מידע רב-רבעוני

בשנת 2016				בשנת 2017				
רבעון 1	רבעון 2	רבעון 3	רבעון 4	רבעון 1	רבעון 2	רבעון 3	רבעון 4	
במיליוני ש"ח								
2,168	2,802	2,767	2,463	2,518	3,013	2,539	2,819	הכנסות ריבית
(237)	(680)	(656)	(434)	(445)	(780)	(376)	(591)	הוצאות ריבית
1,931	2,122	2,111	2,029	2,073	2,233	2,163	2,228	הכנסות ריבית, נטו
46	(128)	(118)	469	107	167	25	24	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
1,885	2,250	2,229	1,560	1,966	2,066	2,138	2,204	הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
הכנסות שאינן מריבית								
278	464	85	325	182	136	152	167	הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית
1,307	1,277	1,349	1,283	1,302	1,254	1,284	1,271	עמלות
29	42	37	52	45	63	41	36	הכנסות אחרות
1,614	1,783	1,471	1,660	1,529	1,453	1,477	1,474	סך-כל ההכנסות שאינן מריבית
הוצאות תפעוליות ואחרות								
1,223	1,209	1,142	1,209	1,250	1,201	1,199	1,193	משכורות והוצאות נלוות
369	394	377	390	361	374	361	379	אחזקה ופחת בניינים וציוד
610	639	926	1,002	606	610	1,047	1,035	הוצאות אחרות
2,202	2,242	2,445	2,601	2,217	2,185	2,607	2,607	סך-כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
1,297	1,791	1,255	619	1,278	1,334	1,008	1,071	רווח לפני מסים
631	671	561	495	522	524	561	470	הפרשה למסים על הרווח
666	1,120	694	124	756	810	447	601	רווח לאחר מסים
5	2	1	4	4	4	5	4	חלקו של הבנק ברווחים (הפסדים) של חברות כלולות לאחר מסים
רווח נקי:								
671	1,122	695	128	760	814	452	605	לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
3	(5)	4	10	7	(2)	17	7	הפסד (רווח) המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
674	1,117	699	138	767	812	469	612	המיוחס לבעלי מניות הבנק
רווח למניה רגילה בשקלים חדשים								
רווח בסיסי								
0.51	0.84	0.52	0.10	0.58	0.60	0.36	0.46	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
רווח מדולל								
0.50	0.84	0.52	0.10	0.57	0.60	0.36	0.46	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק

חמשל תאגיד, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2017

טבלה 4-8: מאזן מאוחד לטוף כל רבעון בשנים 2016-2017 - מידע רב-רבעוני

בשנת 2017				
רבעון 1	רבעון 2	רבעון 3	רבעון 4	
במיליוני ש"ח				
נכסים				
77,088	81,959	85,606	86,114	מזומנים ופיקדונות בבנקים
74,894	70,499	64,196	65,442	ניירות-ערך
144	429	629	684	ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
273,962	276,836	279,378	282,507	אשראי לציבור
(3,980)	(3,887)	(3,873)	(3,844)	הפרשה להפסדי אשראי
269,982	272,949	275,505	278,663	אשראי לציבור, נטו
2,265	2,243	2,337	2,292	אשראי לממשלות
157	158	200	203	השקעות בחברות כוללות
3,303	3,266	3,254	3,392	בניינים וציוד
12,262	12,766	12,457	12,013	נכסים בגין מכשירים נגזרים
5,752	5,465	5,631	5,621	נכסים אחרים
445,847	449,734	449,815	454,424	סך-כל הנכסים
התחייבויות והון				
337,518	340,768	342,747	347,351	פיקדונות הציבור
4,199	4,329	3,544	4,149	פיקדונות מבנקים
489	411	320	320	פיקדונות הממשלה
98	620	627	367	ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
31,171	30,736	29,411	29,058	אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
12,815	13,376	12,406	12,049	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
24,479	23,865	25,015	25,126	התחייבויות אחרות
410,769	414,105	414,070	418,420	סך-כל ההתחייבויות
34,909	35,458	35,591	35,863	הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק
169	171	154	141	זכויות שאינן מקנות שליטה
35,078	35,629	35,745	36,004	סך-כל ההון
445,847	449,734	449,815	454,424	סך-כל ההתחייבויות וההון

מחשכל תאגיד, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2017

טבלה 4-8: מאזן מאוחד לסוף כל רבעון בשנים 2016-2017 - מידע רב-רבעוני (המשך)

בשנת 2016				
רבעון 1	רבעון 2	רבעון 3	רבעון 4	
במיליוני ש"ח				
נכסים				
63,086	68,483	71,759	80,378	מזומנים ופיקדונות בבנקים
66,154	67,720	65,215	71,449	ניירות-ערך
39	217	563	375	ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
284,219	282,445	281,446	276,084	אשראי לציבור
(4,369)	(4,174)	(3,907)	(4,127)	הפרשה להפסדי אשראי
279,850	278,271	277,539	271,957	אשראי לציבור, נטו
2,620	2,749	2,719	2,561	אשראי לממשלות
149	149	151	153	השקעות בחברות כלולות
3,349	3,311	3,290	3,363	בניינים וציוד
13,974	14,047	12,825	11,916	נכסים בגין מכשירים נגזרים
5,684	5,909	6,127	5,953	נכסים אחרים
434,905	440,856	440,188	448,105	סך-כל הנכסים
התחייבויות והון				
321,576	327,500	326,244	338,502	פיקדונות הציבור
3,817	4,213	3,508	4,377	פיקדונות מבנקים
431	397	426	345	פיקדונות הממשלה
511	202	380	484	ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
36,836	36,081	35,836	33,560	אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
15,401	15,076	13,880	12,587	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
22,810	22,853	25,605	24,025	התחייבויות אחרות
401,382	406,322	405,879	413,880	סך-כל ההתחייבויות
33,336	34,342	34,119	34,047	הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק
187	192	190	178	זכויות שאינן מקנות שליטה
33,523	34,534	34,309	34,225	סך-כל ההון
434,905	440,856	440,188	448,105	סך-כל ההתחייבויות וההון

חמשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2017

8.3. התפתחויות מהותיות בהכנסות ובהוצאות לפי רבעונים

טבלה 5-8: התפתחות רבעונית של סך הרווח המימוני, נטו

2016				2017				
רבעון 1	רבעון 2	רבעון 3	רבעון 4	רבעון 1	רבעון 2	רבעון 3	רבעון 4	
במיליוני ש"ח								
2,168	2,802	2,767	2,463	2,518	3,013	2,539	2,819	הכנסות ריבית
(237)	(680)	(656)	(434)	(445)	(780)	(376)	(591)	הוצאות ריבית
1,931	2,122	2,111	2,029	2,073	2,233	2,163	2,228	הכנסות ריבית, נטו
278	464	85	325	182	136	152	167	הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית
2,209	2,586	2,196	2,354	2,255	2,369	2,315	2,395	סך הרווח המימוני המדווח
בניטרול השפעות שאינן מפעילות שוטפת:								
164	37	(3)	6	49	49	26	2	הכנסות ממימוש ומהתאמות לשווי הוגן של אגרות-חוב
(12)	⁽¹⁾ 151	43	147	65	32	39	49	רווח (הפסד) מהשקעות במניות
4	⁽²⁾ 108	(10)	(9)	4	-	-	-	רווחים (הפסדים) בגין הלואות שנמכרו
15	20	-	62	(13)	(37)	(25)	35	התאמות לשווי הוגן של מכשירים נגזרים ⁽³⁾
18	(4)	22	12	29	12	(5)	13	הכנסות (הוצאות) מימון הנובעות מחיסוי המס בגין השקעות בחו"ל ⁽⁴⁾
2,020	2,274	2,144	2,136	2,121	2,313	2,280	2,296	רווח מפעילות שוטפת ⁽⁵⁾

(1) כולל רווח בסך 109 מיליון ש"ח, הנובע מעסקת מיזוג ויזה אירופה עם ויזה העולמית.

(2) כולל רווח הנובע בעיקר מרווח בגין מכירת חוב שסוג כפגום.

(3) השפעת מדידת הרווח והפסד במכשירים נגזרים המהווים חלק מאסטרטגית ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק על בסיס שווי הוגן לעומת מדידה על בסיס צבירה.

(4) השפעת חיסוי האסימטריה בחבות המס בגין הפרשי שער על ההשקעות בחברות בנות בחו"ל אשר אינם מובאים בחשבון בבסיס ההכנסה לצורך חישוב ההפרשה למס, שלא כמו הפרשי השער בגין מקורות המימון. הבנק מבצע חיסוי כנגד חשיפת המס בגין ההשקעות בחו"ל באמצעות העמדת מקורות מימון עודפים כנגד השקעות אלו.

(5) רווח מימוני בניטרול השפעות חריגות, ובניטרול השפעות הנובעות בעיקרן מעיתוי הרישום החשבונאי.

מזה בגין השפעות שינויים במדד: הכנסה של 15 מיליון ש"ח ברבעון רביעי של שנת 2017, הוצאה של 67 מיליון ש"ח ברבעון השלישי של שנת 2017, הכנסה של 114 מיליון ש"ח ברבעון השני של שנת 2017, הוצאה של 24 מיליון ש"ח ברבעון הראשון של שנת 2017, הוצאה של 35 מיליון ש"ח ברבעון הרביעי של שנת 2016, הכנסה של 49 מיליון ש"ח ברבעון השלישי של שנת 2016, הכנסה של 69 מיליון ש"ח ברבעון שני של שנת 2016 והוצאה של 146 מיליון ש"ח ברבעון ראשון של שנת 2016.

מחשכל תאגיד, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2017

טבלה 6-8: הוצאה המצטברת להפסדי אשראי בגין חובות ובגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים לפי רבעונים**

2016				2017				
רבעון 1	רבעון 2	רבעון 3	רבעון 4	רבעון 1	רבעון 2	רבעון 3	רבעון 4	
במיליוני ש"ח								
240	155	188	451	170	202	176	315	הוצאה פרטנית בגין הפסדי אשראי
(258)	(261)	(381)	(248)	(251)	(258)	(408)	(340)	קיטון בהפרשה פרטנית להפסדי אשראי וגביית חובות שנמחקו חשבונאית
(18)	(106)	(193)	203	(81)	(56)	(232)	(25)	הוצאה (הכנסה) פרטנית, נטו, בגין הפסדי אשראי
64	(22)	75	266	188	223	257	49	הוצאה (הכנסה), נטו, בגין הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי ומחיקות חשבונאיות, נטו
46	(128)	(118)	469	107	167	25	24	סך-הכל הוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי*
* מזה:								
(58)	(260)	(219)	325	(24)	-	(118)	(170)	הוצאה (הכנסה), נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי מסחרי
(5)	(4)	4	-	(5)	-	(4)	(5)	הוצאה (הכנסה), נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לדיור
105	136	97	144	136	167	146	200	הוצאה, נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי פרטי אחר
4	-	-	-	-	-	1	(1)	הוצאה (הכנסה), נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לבנקים וממשלות
46	(128)	(118)	469	107	167	25	24	סך-הכל הוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי
שיעור הוצאה מסך האשראי לציבור***:								
0.34%	0.22%	0.27%	0.65%	0.25%	0.29%	0.25%	0.45%	שיעור הוצאה (הכנסה) הפרטנית בגין הפסדי אשראי
0.43%	0.19%	0.37%	1.03%	0.52%	0.62%	0.62%	0.52%	שיעור הוצאה להפסדי אשראי, ברוטו מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור****
0.06%	(0.18%)	(0.17%)	0.67%	0.16%	0.24%	0.04%	0.03%	שיעור הוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור
0.14%	0.14%	0.19%	0.31%	0.39%	0.36%	0.06%	0.13%	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור
8.88%	9.58%	13.51%	20.74%	26.93%	25.83%	4.34%	9.78%	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור

** לרבות בגין אשראי לדיור שנבחן לפי עומק הפיגור.

*** על בסיס שנתי.

**** הוצאה להפסדי אשראי, ברוטו הינה סך הוצאה להפסדי אשראי בניטרול הקיטון בהפרשה פרטנית להפסדי אשראי וגביית חובות שנמחקו חשבונאית.

חמשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2017

טבלה 7-8: פירוט עמלות והכנסות אחרות לפי רבעונים

2016				2017				
רבעון 1	רבעון 2	רבעון 3	רבעון 4	רבעון 1	רבעון 2	רבעון 3	רבעון 4	
במיליוני ש"ח								
								עמלות
237	244	251	238	243	235	235	226	דמי ניהול חשבונות
221	205	203	208	203	183	189	186	פעילות בניירות-ערך
432	456	486	460	461	481	493	482	כרטיסי אשראי, נטו
95	54	70	57	80	49	53	42	טיפול באשראי
145	139	144	141	144	143	144	144	עמלות מעסקי מימון
177	179	195	179	171	163	170	191	עמלות אחרות
1,307	1,277	1,349	1,283	1,302	1,254	1,284	1,271	סך-הכל עמלות
29	42	37	52	45	63	41	36	הכנסות אחרות
1,336	1,319	1,386	1,335	1,347	1,317	1,325	1,307	סך-הכל הכנסות עמלות והכנסות ואחרות

טבלה 8-8: פירוט רבעוני של ההוצאות התפעוליות והאחרות

2016				*2017				
רבעון 1	רבעון 2	רבעון 3	רבעון 4	רבעון 1	רבעון 2	רבעון 3	רבעון 4	
במיליוני ש"ח								
								הוצאות שכר
1,114	1,083	1,007	1,166	1,138	1,104	1,104	1,087	שכר
109	126	135	43	112	97	97	106	מענקים ותגמול מבוסס מניית
1,223	1,209	1,142	1,209	1,250	1,201	1,201	1,193	סך-הכל שכר
369	394	377	390	361	374	361	379	אחזקה ופחת בניינים וציוד
610	639	926	1,002	606	610	1,047	1,035	אחרות
2,202	2,242	2,445	2,601	2,217	2,185	2,609	2,607	סך-הכל

* בשנת 2017 כולל סך של 131 מיליון ש"ח בגין הפסקת הפעילות בבנק הפועלים שוויון (בשכר סך של 33 מיליון ש"ח, בפחת סך של 11 מיליון ש"ח ובהוצאות אחרות סך של 87 מיליון ש"ח).

טבלה 8-9: נתונים עיקריים בקבוצת בנק הפועלים

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום					
31.12.2016	31.03.2017	30.06.2017	30.09.2017	31.12.2017	
מדדי ביצוע עיקריים					
1.61%	9.22%	9.51%	5.31%	6.96%	תשואת הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק להון ⁽¹⁾
4.73%	9.22%	9.51%	9.91%	10.45%	תשואת הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק להון מנוטרל חריגים ⁽²⁾⁽¹⁾
401	767	812	861	908	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק מנוטרל חריגים ⁽¹⁾
2.08%	2.07%	2.24%	2.20%	2.21%	מרווח מימוני מפעילות שוטפת ⁽³⁾⁽¹⁾

- (1) מחושב על בסיס שנתי.
- (2) אינו כולל הוצאות בגין עדכון הפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים ועלויות בגין הפסקת הפעילות בשוויץ.
- (3) רווח מימוני מפעילות שוטפת (ראה [דוח דירקטוריון פרק התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר](#)) מחולק בסך-הכל נכסים פיננסיים לאחר הפרשה להפסדי אשראי ובניכוי יתרות בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאות ריבית.

מחשול תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2017

8.4. שיעורי הכנסות והוצאות ריבית

טבלה 8-10: שיעורי הכנסות והוצאות ריבית של הבנק והחברות המאחדות שלו וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית⁽¹⁾

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
2015			2016			2017		
שיעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾	שיעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾	שיעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾
%	במיליוני ש"ח		%	במיליוני ש"ח		%	במיליוני ש"ח	
א. יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית								
נכסים נושאי ריבית								
אשראי לציבור ⁽³⁾ :								
3.47%	8,272	238,506	3.56%	8,677	243,587	3.78%	9,198	243,297
3.51%	772	21,996	3.71%	789	21,248	4.30%	696	16,183
3.47%	⁽⁴⁾ 9,044	260,502	3.57%	⁽⁴⁾ 9,466	264,835	3.81%	⁽⁴⁾9,894	259,480
אשראי לממשלות:								
1.98%	41	2,067	2.19%	54	2,471	2.46%	57	2,320
-	-	185	-	-	203	-	-	11
1.82%	41	2,252	2.02%	54	2,674	2.45%	57	2,331
פיקדונות בבנקים:								
1.32%	75	5,683	1.70%	75	4,417	1.82%	130	7,153
(0.17%)	(5)	2,957	(1.01%)	(25)	2,474	(1.27%)	(11)	869
0.81%	70	8,640	0.73%	50	6,891	1.48%	119	8,022
פיקדונות בבנקים מרכזיים:								
0.12%	26	22,171	0.10%	36	34,306	0.10%	43	42,102
0.26%	47	18,237	0.52%	70	13,536	1.11%	151	13,614
0.18%	73	40,408	0.22%	106	47,842	0.35%	194	55,716
ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר:								
0.20%	1	499	-	-	368	-	-	474
14.29%	1	7	-	-	-	-	-	-
0.40%	2	506	-	-	368	-	-	474

(1) הנתונים ניתנים לאחר השפעת מכשירים נגזרים מגדרים.

(2) על בסיס יתרות פתיחה חודשיות (במגזר מטבע-ישראלי לא-צמוד על בסיס יתרות יומיות).

(3) לפני ניכוי היתרה המאזנית הממוצעת של הפרשות להפסדי אשראי. לרבות חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות ריבית.

(4) עמלות בסך של 591 מיליוני ש"ח, נכללו בהכנסות ריבית בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017 (31 בדצמבר 2016: 605 מיליוני ש"ח, 31 בדצמבר 2015: 722 מיליוני ש"ח).

חמשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2017

טבלה 8-10: שיעורי הכנסות והוצאות ריבית של הבנק והחברות המאוחדות שלו וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית⁽¹⁾ (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
2015			2016			2017		
שיעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾	שיעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾	שיעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾
%		במיליוני ש"ח	%		במיליוני ש"ח	%		במיליוני ש"ח
א. יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית (המשך)								
נכסים נושאי ריבית (המשך)								
אגרות-חוב מוחזקות לפדיון וזמינות למכירה ⁽³⁾ :								
1.19%	483	40,746	0.81%	393	48,320	0.90%	493	54,636
בישראל								
1.37%	101	7,364	1.46%	113	7,759	1.82%	108	5,943
מחוץ לישראל								
1.21%	584	48,110	0.90%	506	56,079	0.99%	601	60,579
סך-הכל								
אגרות-חוב למסחר ⁽³⁾ :								
0.29%	17	5,872	0.20%	16	7,831	0.34%	23	6,837
בישראל								
0.50%	3	595	1.02%	1	98	1.23%	1	81
מחוץ לישראל								
0.31%	20	6,467	0.21%	17	7,929	0.35%	24	6,918
סך-הכל								
נכסים אחרים:								
1.60%	3	187	0.63%	1	158	-	-	478
בישראל								
-	-	-	-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל								
1.60%	3	187	0.63%	1	158	-	-	478
סך-הכל								
2.68%	9,837	367,072	2.64%	10,200	386,776	2.76%	10,889	393,998
סך-כל הנכסים נושאי ריבית								
-	-	14,057	-	-	14,738	-	-	15,172
חייבים בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאים ריבית								
-	-	38,374	-	-	39,702	-	-	40,961
נכסים אחרים שאינם נושאים ריבית ⁽⁴⁾								
-	-	419,503	-	-	441,216	-	-	450,131
סך-כל הנכסים								
סך הנכסים נושאי ריבית המיוחסים								
1.79%	919	51,341	2.09%	948	45,318	2.57%	945	36,701
לפעילויות מחוץ לישראל								

- (1) הנתונים ניתנים לאחר השפעת מכשירים נגזרים מגדרים.
- (2) על בסיס יתרות פתיחה חודשיות (במגזר מטבע-ישראלי לא-צמוד על בסיס יתרות יומיות).
- (3) מהיתרה הממוצעת של אגרות-חוב זמינות למכירה ושל אגרות-חוב למסחר נכתה (נוספה) היתרה הממוצעת של רווחים (הפסדים) שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אגרות-חוב למסחר וכן של רווחים (הפסדים) בגין אגרות-חוב זמינות למכירה, הכלולים בהון במסגרת רווח כולל אחר מצטבר לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017 בסך של 299 מיליוני ש"ח (31 בדצמבר 2016: 315 מיליוני ש"ח, 31 בדצמבר 2015: 820 מיליוני ש"ח).
- (4) לרבות מכשירים נגזרים, נכסים אחרים שאינם נושאים ריבית ובניכוי הפרשה להפסדי אשראי.

מחשול תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2017

טבלה 8-10: שיעורי הכנסות והוצאות ריבית של הבנק והחברות המאחדות שלו וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית⁽¹⁾ (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
2015			2016			2017		
שיעור הוצאה	הוצאות ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾	שיעור הוצאה	הוצאות ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾	שיעור הוצאה	הוצאות ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾
%	במיליוני ש"ח		%	במיליוני ש"ח		%	במיליוני ש"ח	
א. יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית (המשך)								
התחייבויות נושאות ריבית								
פיקדונות הציבור:								
0.38%	735	190,911	0.39%	757	191,741	0.48%	938	197,184
בישראל								
0.07%	41	59,254	0.12%	94	75,304	0.06%	54	83,714
לפי דרישה								
0.53%	694	131,657	0.57%	663	116,437	0.78%	884	113,470
לזמן קצוב								
0.50%	95	19,168	0.67%	147	21,985	1.06%	179	16,903
מחוץ לישראל								
0.23%	22	9,396	0.35%	31	8,766	0.51%	34	6,691
לפי דרישה								
0.75%	73	9,772	0.88%	116	13,219	1.42%	145	10,212
לזמן קצוב								
0.40%	830	210,079	0.42%	904	213,726	0.52%	1,117	214,087
סך-הכל								
פיקדונות הממשלה:								
3.08%	11	357	3.17%	10	315	3.35%	7	209
בישראל								
1.27%	1	79	-	-	78	-	-	-
מחוץ לישראל								
2.75%	12	436	2.54%	10	393	3.35%	7	209
סך-הכל								
פיקדונות מבנקים מרכזיים:								
-	-	-	-	-	-	-	-	-
בישראל								
-	-	484	-	-	113	-	-	53
מחוץ לישראל								
-	-	484	-	-	113	-	-	53
סך-הכל								
פיקדונות מבנקים:								
0.41%	15	3,634	0.24%	8	3,332	0.03%	1	3,012
בישראל								
2.70%	25	925	2.50%	19	759	3.26%	12	368
מחוץ לישראל								
0.88%	40	4,559	0.66%	27	4,091	0.38%	13	3,380
סך-הכל								
ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר:								
-	-	-	-	-	-	-	-	-
בישראל								
1.67%	2	120	0.30%	1	332	(0.46%)	(2)	439
מחוץ לישראל								
1.67%	2	120	0.30%	1	332	(0.46%)	(2)	439
סך-הכל								

(1) הנתונים ניתנים לאחר השפעת מכשירים נגזרים מגדרים.
 (2) על בסיס יתרות פתיחה חודשיות (במגזר מטבע-ישראלי לא-צמוד על בסיס יתרות יומיות).

חמשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2017

טבלה 8-10: שיעורי הכנסות והוצאות ריבית של הבנק והחברות המאוחדות שלו וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית⁽¹⁾ (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
2015			2016			2017		
שיעור הוצאה	הוצאות ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾	שיעור הוצאה	הוצאות ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾	שיעור הוצאה	הוצאות ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾
%		במיליוני ש"ח	%		במיליוני ש"ח	%		במיליוני ש"ח
א. יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית (המשך)								
התחייבויות נושאות ריבית (המשך)								
אגרות-חוב:								
2.98%	951	31,957	2.92%	996	34,054	3.19%	951	29,824
4.90%	107	2,182	4.15%	65	1,568	8.53%	100	1,173
3.10%	1,058	34,139	2.98%	1,061	35,622	3.39%	1,051	30,997
התחייבויות אחרות:								
6.84%	8	117	5.80%	4	69	0.89%	5	560
0.50%	2	401	-	-	19	25.00%	1	4
1.93%	10	518	4.55%	4	88	1.06%	6	564
0.78%	1,952	250,335	0.79%	2,007	254,365	0.88%	2,192	249,729
-	-	96,427	-	-	112,561	-	-	126,690
-	-	14,012	-	-	14,274	-	-	14,463
-	-	27,254	-	-	26,102	-	-	23,913
-	-	388,028	-	-	407,302	-	-	414,795
-	-	31,475	-	-	33,914	-	-	35,336
-	-	419,503	-	-	441,216	-	-	450,131
1.90%	-	-	1.85%	-	-	1.88%	-	-
תשואה נטו על נכסים נושאי ריבית ⁽⁴⁾								
2.28%	7,198	315,731	2.19%	7,477	341,458	2.25%	8,042	357,297
1.34%	687	51,341	1.58%	716	45,318	1.78%	655	36,701
2.15%	7,885	367,072	2.12%	8,193	386,776	2.21%	8,697	393,998
סך ההתחייבויות נושאות ריבית								
0.99%	232	23,359	0.93%	232	24,854	1.53%	290	18,940
המיוחסות לפעילות מחוץ לישראל								

- (1) הנתונים ניתנים לאחר השפעת מכשירים נגזרים מגדרים.
- (2) על בסיס יתרות פתיחה חודשיות (במגזר מטבע-ישראלי לא-צמוד על בסיס יתרות יומיות).
- (3) לרבות מכשירים נגזרים.
- (4) תשואה נטו - הכנסות ריבית נטו לחלק לסך הנכסים נושאי הריבית.

חמשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2017

טבלה 10-8: שיעורי הכנסות והוצאות ריבית של הבנק והחברות המאחדות שלו וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית⁽¹⁾ (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
2015			2016			2017		
שיעור הכנסה/הוצאה (הוצאה)	הכנסות/הוצאות (הוצאות) ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾	שיעור הכנסה/הוצאה (הוצאה)	הכנסות/הוצאות (הוצאות) ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾	שיעור הכנסה/הוצאה (הוצאה)	הכנסות/הוצאות (הוצאות) ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾
%	במיליוני ש"ח		%	במיליוני ש"ח		%	במיליוני ש"ח	
ב. יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - מידע נוסף על נכסים והתחייבויות נושאי ריבית המיוחסים לפעילות בישראל								
מטבע ישראלי לא-צמוד								
3.08%	6,984	226,997	2.77%	7,160	258,828	2.76%	7,489	271,247
								סך נכסים נושאי ריבית
(0.40%)	(596)	148,365	(0.35%)	(529)	151,430	(0.34%)	(514)	153,254
								סך התחייבויות נושאות ריבית
2.68%	-	-	2.42%	-	-	2.42%	-	-
								פער הריבית
מטבע ישראלי צמוד למדד								
2.12%	1,132	53,442	2.70%	1,334	49,425	3.34%	1,543	46,221
								סך נכסים נושאי ריבית
(2.35%)	(975)	41,431	(2.49%)	(1,027)	41,212	(2.70%)	(1,022)	37,897
								סך התחייבויות נושאות ריבית
(0.23%)	-	-	0.21%	-	-	0.64%	-	-
								פער הריבית
מטבע-חוץ (לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע-חוץ)								
2.27%	802	35,292	2.28%	758	33,205	2.29%	912	39,829
								סך נכסים נושאי ריבית
(0.40%)	(149)	37,180	(0.59%)	(219)	36,869	(0.92%)	(366)	39,638
								סך התחייבויות נושאות ריבית
1.87%	-	-	1.69%	-	-	1.37%	-	-
								פער הריבית
סך פעילות בישראל								
2.82%	8,918	315,731	2.71%	9,252	341,458	2.78%	9,944	357,297
								סך נכסים נושאי ריבית
(0.76%)	(1,720)	226,976	(0.77%)	(1,775)	229,511	(0.82%)	(1,902)	230,789
								סך התחייבויות נושאות ריבית
2.06%	-	-	1.94%	-	-	1.96%	-	-
								פער הריבית

(1) הנתונים ניתנים לאחר השפעת מכשירים נגזרים מגדרים.

(2) על בסיס יתרות פתיחה חודשיות (במגזר מטבע-ישראלי לא-צמוד על בסיס יתרות יומיות).

חמשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2017

טבלה 8-10: שיעורי הכנסות והוצאות ריבית של הבנק והחברות המאוחדות שלו וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית⁽¹⁾ (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 לעומת שנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015		לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017 לעומת שנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016			
שינוי נטו	גידול (קטיון) בגלל שינוי ⁽²⁾		שינוי נטו	גידול (קטיון) בגלל שינוי ⁽²⁾	
	מחיר	כמות		מחיר	כמות
במיליוני ש"ח					
ג. ניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית					
נכסים נושאי ריבית					
אשראי לציבור:					
405	224	181	521	532	(11)
					בישראל
17	45	(28)	(93)	125	(218)
					מחוץ לישראל
422	269	153	428	657	(229)
					סך-הכל
נכסים נושאי ריבית אחרים:					
(71)	(192)	121	171	65	106
					בישראל
12	47	(35)	90	133	(43)
					מחוץ לישראל
(59)	(145)	86	261	198	63
					סך-הכל
363	124	239	689	855	(166)
					סך-כל הכנסות הריבית
התחייבויות נושאות ריבית					
פיקדונות הציבור:					
22	19	3	181	155	26
					בישראל
52	33	19	32	86	(54)
					מחוץ לישראל
74	52	22	213	241	(28)
					סך-הכל
התחייבויות נושאות ריבית אחרות:					
33	(13)	46	(54)	65	(119)
					בישראל
(52)	(13)	(39)	26	71	(45)
					מחוץ לישראל
(19)	(26)	7	(28)	136	(164)
					סך-הכל
55	26	29	185	377	(192)
					סך-כל הוצאות הריבית
308	98	210	504	478	26
					סך-כל הכנסות הריבית פחות הוצאות הריבית

(1) הנתונים ניתנים לאחר השפעת מכשירים נגזרים מגדרים.

(2) השינוי המיוחס לשינוי בחיוב חושב על-ידי הכפלת הכמות הישנה בשינוי במחיר.

דוח תקופתי לשנת

2017

תקנה 9 דוחות כספיים

הדוחות הכספיים השנתיים המבוקרים בצירוף חוות דעת רואי החשבון המבקרים, מצורפים ומהווים חלק בלתי נפרד מדוח זה.

תקנה 10 ג

אין.

תקנה 11 רשימת השקעות בחברות בנות ובחברות כלולות לתאריך הדוח על המצב הכספי

א. במניות ובניירות-ערך המירים

שם החברה	סוג המניה		שיעור החזקה				סך-הכל ערך נקוב	מספר מניות	שווי מאזני (במיליוני ש"ח)	בנייר הערך	בהון	בהצבעה בסמכות למנות דירקטורים
	שם המניה	ערך נקוב למניה	סוג מטבע	100%	100%	100%						
אבוקה חברה להשקעות בע"מ	מניות רגילות	0.001	שקל חדש	100%	100%	100%	5,000	5	100%	100%	100%	
אגם חברה פיננסית בע"מ	מניות רגילות	1	שקל חדש	100%	100%	100%	1,250,000	1,250,000	3	100%	100%	
אגרות חברה להנפקות של בנק הפועלים בע"מ	מניות רגילות	0.0001	שקל חדש	100%	100%	100%	1,000,000,000	100,000	6	100%	100%	
אופז בע"מ	מניות רגילות	0.01	שקל חדש	100%	100%	100%	1,000,770	10,007.7	379	100%	100%	
אמ"י נאמנים בע"מ				100%	100%	100%						
באמ"י נכסים בע"מ				100%	100%	100%						
בי אייג' איי אינווסטמנט אדויסורס אסיה				100%	100%	100%						
בי אייג' איי יעוץ השקעות גלובליות (ישראל) בע"מ				100%	100%	100%						
בי.איי.א. - יו.א.ס. איי הולדינגס אינק				100%	100%	100%						
ביצור בע"מ	מניות רגילות	0.0005	שקל חדש	100%	100%	100%	69,640,000	34,820	(169)	100%	100%	
ביתן חבי' להשקעות ולמשכנתאות בע"מ	מניות רגילות	0.001	שקל חדש	100%	100%	100%	5,999,979	5,999,979		100%	100%	
בנק הפועלים (לוקסמבורג) ס.א	מניות רגילות	100	דולר ארצות-הברית	100%	100%	100%	999,900	99,990,000	203	100%	100%	
בנק הפועלים (שוויץ) לימיטד	מניות יסוד	100	פרנק שוויצרי	100%	100%	100%	650,000	65,000,000	862	100%	100%	
בנק פוזיטיף קרדי וה קלקימנה בנקאסי אי.א.ס.				70%	70%	70%			215			
גדיד פועלים בע"מ	מניות רגילות	1	שקל חדש	100%	100%	100%	1,500,000	1,500,000	1	100%	100%	
גלובל פקטורינג בע"מ				100%	100%	100%						
דיר ב.פ. בע"מ				100%	100%	100%			604			
דיר ב.פ. השקעות בע"מ (1992)				100%	100%	100%						
דיר ב.פ. נכסים (1993) בע"מ				100%	100%	100%						
המטה לביצוע הסדר הקיבוצים בע"מ	מניות רגילות	1	שקל חדש	38%	38%	38%		3				
הפועלים (לטין אמריקה) ס.א				100%	100%	100%			7			
הפועלים (קיימן) לימיטד	COMMON	1	דולר ארצות-הברית	100%	100%	100%	13,579,143	13,579,143	40	100%	100%	
הפועלים אינטרנשיונל (ג.ו.)	COMMON	1000	דולר ארצות-הברית	100%	100%	100%	250	250,000	11	100%	100%	
הפועלים אמריקאי ישראלי בע"מ	מניות רגילות	0.001	שקל חדש	100%	100%	100%	93,076,887	93,076,887	109	100%	100%	

תקנה 11 רשימת השקעות בחברות בנות ובחברות כלולות לתאריך הדוח על המצב הכספי (המשך)

א. במניות ובניירות-ערך המירים (המשך)

שם החברה	סוג המניה		מספר מניות	סך-הכל ערך נקוב	שווי מאזני (במיליוני ש"ח)	בנייר הערך	שיעור החזקה		
	ערך נקוב למניה	סוג מטבע					בהון	בהצבעה בסמכות למנות דירקטורים	100%
הפועלים הנפקות בע"מ	מניות רגילות	שקל חדש	18,150,006	18,150,006	41	100%	100%	100%	
הפועלים נכסים (מניות) בע"מ					1,257	100%	100%	100%	
הפועלים סקויריטיס יו אס איי אינק					69	100%	100%	100%	
זהר-השמש להשקעות בע"מ	מניות רגילות	שקל חדש	19,999	19,999	811	100%	100%	100%	
חברה לרישומים של בנק הפועלים בע"מ	מניות רגילות	שקל חדש	100,000	1,000		100%	100%	100%	
חברת נאמנות עשרת אלפים ואחת בע"מ						100%	100%	100%	
חברת נאמנות עשרת אלפים ושתיים לבן בע"מ						100%	100%	100%	
חניון אלנבי 115 תל-אביב בע"מ	מניות רגילות	שקל חדש	42	0.042	42	42%	42%	42%	
חצרון חברה להשקעות בע"מ						33%	33%	33%	
טרינל חברה למסחר ולהשקעות						100%	100%	100%	
יורופי (יורוקרד) ישראל בע"מ						100%	100%	100%	
יפת רישומים בע"מ						100%	100%	100%	
ישראלכרט (נכסים) בע"מ 1994						100%	100%	100%	
ישראלכרט בע"מ	מניות רגילות	שקל חדש	721,925	72.1925	2,643	98%	98%	99%	
ישראלכרט בע"מ	מניות מיוחדות	שקל חדש	1	0.0001		100%	98%	99%	
ישראלכרט מימון בע"מ						100%	100%	100%	
מבנים וציוד בע"מ	מניות רגילות	שקל חדש	95	9.5		95%	100%	100%	
מי-עוז בע"מ					19	100%	100%	100%	
מרכז סליקה בנקאי בע"מ	מניות רגילות	שקל חדש	6,250,000	6,250	24	25%	25%	25%	
סי בייליסים טקנולוגילרי						100%	100%	100%	
ספנות שרותי נאמנות בע"מ	מניות רגילות	שקל חדש	30,000	30,000		100%	100%	100%	
עלצור חברה לפיתוח נכסים בע"מ	מניות רגילות	שקל חדש	100,000	10		100%	100%	100%	
פאם הולדינג אל.טי.די					105	100%	100%	100%	
פועלים - החזקות פיננסיות (1993) בע"מ	מניות רגילות	שקל חדש	3,070	3,070	6	100%	100%	100%	
פועלים אופקים בע"מ						100%	100%	100%	
פועלים אסטט מנג'מנט (אירלנד) לימיטד						100%	100%	100%	

תקנה 11 רשימת השקעות בחברות בנות ובחברות כלולות לתאריך הדוח על המצב הכספי (המשך)

א. במניות ובניירות-ערך המירים (המשך)

שם החברה	סוג המניה		מספר מניות	סך-הכל ערך נקוב	שווי מאזני (במיליוני ש"ח)	בנייר הערך	שיעור החזקה		
	ערך נקוב למניה	סוג מטבע					בהון	בהצבעה בסמכות למנות דירקטורים	באחזקה
פועלים אסטט מנג'מנט (יו.קיי) לימיטד							100%	100%	100%
פועלים אקספרס בע"מ	1	שקל חדש	139,326	139,326	416	100%	100%	100%	100%
פועלים בתבונה בע"מ	1	שקל חדש	10,000	10,000	(14)	100%	100%	100%	100%
פועלים דלתא פנד שותפות מוגבלת							99%	99%	99%
פועלים וונצ'רס - ניהול קרנות בע"מ							100%	100%	100%
פועלים וונצ'רס 1 בע"מ							100%	54%	54%
פועלים וונצ'רס 2 אל.פי							100%	0%	0%
פועלים וונצ'רס בע"מ							100%	100%	100%
פועלים ונצ'ר סרביס ישראל בע"מ					4		100%	100%	100%
פועלים משכנתאות סוכנות לביטוח (2005) בע"מ					18		100%	100%	100%
פועלים סהר בע"מ	1	שקל חדש	16,108	16,108	315	100%	100%	100%	100%
פועלים שוקי הון - בית השקעות בע"מ	1	שקל חדש	40,021	40,021	777	0%	100%	100%	100%
פועלים שוקי הון בע"מ							100%	100%	100%
פועלים שוקי הון - יישומים ומחקרים פיננסיים בע"מ							100%	100%	100%
פועלים שוקי הון והשקעות - החזקות בע"מ	0.0001	שקל חדש	183,613	183,613		5%	100%	100%	100%
פועלים שוקי הון והשקעות - החזקות בע"מ	0.0001	שקל חדש	280,695	280,695		5%	100%	100%	100%
פועלים שרותי נאמנות בע"מ	1	שקל חדש	200,005	200,005	32	100%	100%	100%	100%
פועלית בע"מ	0.0001	שקל חדש	129,050,000	12,905		100%	100%	100%	100%
פי סי אם הדסון הולדינגס אל אל סי							100%	100%	100%
פי סי אם הדסון מנג'מנט קומפני הולדינגס אל פי							100%	100%	100%
פימר חברה לבנין ופיתוח בע"מ							50%	50%	26%
פעילים ניהול תיקי השקעות בע"מ	1	שקל חדש	50,000	50,000	147	100%	100%	100%	100%
פעילים ניהול תיקי השקעות בע"מ	0.001	שקל חדש	5,000	5		100%	100%	100%	100%

תקנה 11 רשימת השקעות בחברות בנות ובחברות כלולות לתאריך הדוח על המצב הכספי (המשך)

א. במניות ובניירות-ערך המירים (המשך)

שיעור החזקה				סוג המניה						
בהצבעה בסמכות למנות דירקטורים	בהון	בנייר הערך	שווי מאזני (במיליוני ש"ח)	סך-הכל ערך נקוב	מספר מניות	סוג מטבע	ערך נקוב למניה	שם המניה		
שם החברה										
100%	100%	100%	295	37,021,400	370,214	שקל חדש	100	מניות רגילות	פקעות פועלים בע"מ פרסידיאן	
100%	100%	100%								
100%	100%	0%		0.0001	1	שקל חדש	0.0001	מניות רגילות	צדית בע"מ	
100%	100%	100%							צמרת מימונים בע"מ	
100%	100%	100%	527	5,835,135.636	58,351,356,355	שקל חדש	0.0001	מניות רגילות	קונטיננטל פועלים בע"מ	
100%	100%	100%		0.002	20	שקל חדש	0.0001	מניות הנהלה א'	קונטיננטל פועלים בע"מ	
100%	100%	100%		0.002	20	שקל חדש	0.0001	מניות הנהלה ב'	קונטיננטל פועלים בע"מ	
100%	100%	100%		2	20,000	שקל חדש	0.0001	מניות רגילות	רבדים (נכסים) בע"מ	
100%	100%	100%		0.0032	32	שקל חדש	0.0001	מניות רגילות	רמחל פועלים בע"מ	
דולר										
100%	100%	0%	278	1	1	ארצות-הברית	1	מניות רגילות	שור-הא אינטרנשיונל לימיטד.	
34%	34%	35%	99	1380	13,800,000	שקל חדש	0.0001	מניות רגילות	שרותי בנק אוטומטיים בע"מ	
100%	100%	0%							תוט תיור וטיול בע"מ	
100%	100%	100%		500.9997	5,009,997	שקל חדש	0.0001	מניות רגילות	תמורה חברה פיננסית בע"מ	
100%	100%	100%	216	6,000	60,000,000	שקל חדש	0.0001	מניות רגילות	תעודה חברה פיננסית בע"מ	
100%	100%	91%							תעוש אזורי פיתוח בע"מ	
תרשיש - החזקות										
100%	100%	100%	4729	0.442	4,420	שקל חדש	0.0001	מניות רגילות	השקעות הפועלים בע"מ	

תקנה 11 רשימת השקעות בחברות בנות ובחברות כלולות לתאריך הדוח על המצב הכספי (המשך)

ב. באגרות-חוב ובשטרי-הון

שם החברה	תנאי הצמדה	יתרה מאזנית (מיליוני ש"ח)	שיעור ריבית (ב-%)	שנת פירעון סופי
ביצור בע"מ	לא-צמוד	200	-	ללא מועד פירעון
זהר - השמש להשקעות בע"מ	לא-צמוד	850	-	ללא מועד פירעון
פועלים בתבונה	לא-צמוד	29	-	ללא מועד פירעון
תעודה חברה פיננסית בע"מ	לא-צמוד	286	-	ללא מועד פירעון
פועלים סהר	לא-צמוד	250	-	ללא מועד פירעון

ג. יתרת הלוואות ליום 31 דצמבר 2017

שם החברה	יתרת הלוואות ליום 31.12.17	שיעור ריבית			זמן פירעון סופי
		לא-צמודות	מטבע-חץ	מטבע-חץ	
	מיליוני ש"ח	מטבע-חץ	מטבע-חץ	מטבע-חץ	
ביצור בע"מ	200				
בנק הפועלים (לוקסמבורג) אל.טי.די	515	2.49-10.52			2022
גלובל פקטורינג בע"מ	13				
זהר השמש להשקעות בע"מ	850				
חניון אלנבי 115 תל-אביב בע"מ	17				
ישראכרט בע"מ	2,621				
פועלים אקספרס בע"מ	3				
פועלים בתבונה בע"מ	29				
פועלים סהר	250				
פועלית בע"מ	16				
תעודה חברה פיננסית בע"מ	286				

תקנה 11 רשימת השקעות בחברות בנות ובחברות כלולות לתאריך הדוח על המצב הכספי (המשך)

ד. רשימת חברות לא פעילות:

בפירוק מרצון	בי אייג'י איי אינווסטמנט אדיוסורס אסיה
	הסנה חברה ישראלית לביטוח בע"מ
בפירוק מרצון	הפועלים אחזקות (לטין אמריקה) בע"מ
	הפועלים שירותי ניהול (אמריקה הלטינית) בע"מ
	חברה לפתוח אשקלון ברנע בע"מ
בפירוק מרצון	חברת כפר הנופש אשקלון בע"מ
	חברת נאמנות עשרת אלפים ואחת בע"מ
	חברת נאמנות עשרת אלפים ושתיים לבן בע"מ
בפירוק מרצון	חברת נאמנות של תעוש בע"מ
	חברת עודאר בע"מ
	מטעי רמתיים בע"מ
בפירוק מרצון	פועלים וונצ'רס 1 בע"מ
בפירוק מרצון	פועלים וונצ'רס 2 אל.פי
	פימר חברה לבנין ופיתוח בע"מ
	קמור מימון והשקעות בע"מ
	קרקעות בגושים 7123 7124 7128 בע"מ
בפירוק מרצון	רותסה בע"מ
בפירוק מרצון	טוט תיור וטיול בע"מ
בפירוק מרצון	תעוש אזורי פיתוח בע"מ

תקנה 12 שינויים בהשקעות הבנק בחברות בנות ובחברות כלולות בתקופת הדוח

שם החברה	סוג המניה			עלות (במיליוני ש"ח)
	שם המניה	ערך נקוב למניה	סוג מטבע	
אין				

חברות שפורקו/נמחקו ברשם החברות במהלך השנה:

ספנות נכסים בע"מ

פרדס א.ד.ו בע"מ

תקנה 13 הכנסות של חברות-בת וחברות קשורות והכנסות הבנק מהן לתאריך המאזן*

הכנסות הבנק		רווח (הפסד) שדווח על-ידי החברה		רווח (הפסד) שדווח על-ידי החברה	רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר
דמי ניהול	דיבידנד	ריבית	רווח (הפסד) שדווח על-ידי החברה		
במיליוני ש"ח					
שם החברה					
				16	ביצור בע"מ
				7	ביתן חבי' להשקעות ולמשכנתאות בע"מ
	2	2	(73)	(374)	בנק הפועלים (שוויץ) לימיטד
	7	1	5	4	בנק פוזיטיף קרדי' וה קלקימנה בנקאסי אי.אס.
				9	גלובל פקטורינג בע"מ
				17	דירור ב.פ. בע"מ
				(13)	הפועלים (לטיין אמריקה) ס.א.
				(12)	הפועלים (קיימן) לימיטד
				9	הפועלים אמריקאי ישראלי בע"מ
			61	20	הפועלים נכסים (מניות) בע"מ
				(9)	הפועלים סקויריטיס יו אס איי אינק
			8	10	זהר-השמש להשקעות בע"מ
	11				חברה לרישומים של בנק הפועלים בע"מ
				9	ישראלכרט (נכסים) 1994 בע"מ
226	230	15	(8)	174	ישראלכרט בע"מ
				70	ישראלכרט מימון בע"מ
				8	מי-עוז בע"מ
				1	מרכז סליקה בנקאי בע"מ
			1		ספנות שרותי נאמנות בע"מ
				2	עלצור חברה לפיתוח נכסים בע"מ
				(10)	פועלים אססט מנג'מנט יו קיי
10	52			47	פועלים אקספרס בע"מ
				(10)	פועלים בתבונה בע"מ
				1	פועלים וונצ'רס 1 בע"מ
				35	פועלים וונצ'רס בע"מ
				18	פועלים משכנתאות סוכנות לביטוח (2005) בע"מ
				7	פועלים סהר בע"מ
				18	פועלים שוקי הון - בית השקעות בע"מ
				1	פועלים שוקי הון בע"מ
				(12)	פועלים שוקי הון (יורו) בע"מ
				37	פועלים שוקי הון והשקעות - החזקות בע"מ
				3	פועלית בע"מ
				(2)	פי סי אם הדסון הולדינגס אל אל סי

* חברות שלא היו להן רווחים (הפסדים) בתקופת החשבון, וגם לבנק לא נבעו מהן הכנסות בתקופת החשבון, לא נכללו ברשימה זו. חברות הבת בחול במטבע מקומי מתורגם לשער חליפין ליום 31.12.17.

תקנה 13 הכנסות של חברות-בת וחברות קשורות והכנסות הבנק מהן לתאריך המאזן* (המשך)

הכנסות הבנק			רווח (הפסד) שדווח על-ידי החברה	
דיבידנד	דמי ניהול	ריבית	רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר	רווח (הפסד) שדווח על-ידי החברה
במיליוני ש"ח				
שם החברה				
				פעילים ניהול תיקי השקעות בע"מ
			26	
			2	צדית בע"מ
			8	צמרת מימונים בע"מ
			1	קונטייננטל פועלים בע"מ
			72	רבדים (נכסים) בע"מ
			4	רמחל פועלים בע"מ
			6	שור-הא אינטרנשיונל לימיטד.
			5	שירותי בנק אוטומטיים בע"מ
	1		1	תעודה חברה פיננסית בע"מ
			5	תרשיש - החזקות והשקעות הפועלים בע"מ
			(23)	

* חברות שלא היו להן רווחים (הפסדים) בתקופת החשבון, וגם לבנק לא נבעו מהן הכנסות בתקופת החשבון, לא נכללו ברשימה זו. חברות הבת בחול במטבע מקומי מתורגם לשער חליפין ליום 31.12.17.

תקנה 14 רשימת קבוצות של יתרות הלוואות שניתנו לתאריך הדוח על המצב הכספי, אם מתן הלוואות היה אחד מעיסוקיו העיקריים של התאגיד

הרשימה נכללת בביאור 29 ד' בדוחות הכספיים.

תקנה 20 מסחר בבורסה - ניירות-ערך שנרשמו למסחר - מועדי וסיבות הפסקת מסחר

לא נרשמה הפסקת מסחר במניות הבנק בשנת 2017.

תקנה 21 גמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בכירה

לפרטים בדבר שכר והטבות למקבלי השכר הגבוה ביותר מבין נושאי המשרה בקבוצת הבנק, נכללו דוח ממשל תאגיד, עמוד 295. גמול הניתן לדירקטורים, למעט ליו"ר הדירקטוריון היוצא שאינו חורג מהמקובל ומשולם לפי תקנות 4 ו-5 לתקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני), התש"ס-2000, הסתכם בשנת 2017 בסך של כ-8,615 אלפי ש"ח.

תקנה 21 השליטה בתאגיד

פרטים בדבר השליטה בבנק, נכללים בדוח הדירקטוריון, עמוד 34.

תקנה 22 עסקות עם בעלי שליטה

לפרטים נוספים בדבר עסקות עם בעלי שליטה, לרבות אמות מידה שקבעה ועדת הביקורת בקשר עם אישור ודיווח עסקות בעלי עניין של הבנק, ראה [בסעיף 6.7 דוח ממשל תאגיד וביאור 33 בדוחות הכספיים](#).

1. עסקות המנויות בסעיף 270(4) לחוק החברות -

להלן פרטים בדבר כל עסקה עם בעלת השליטה בבנק או שלבעלת השליטה בבנק יש בה עניין אישי אשר הבנק, חברות בשליטתו וחברות קשורות שלו התקשרו בה בשנת הדוח או במועד מאוחר לסוף שנת הדוח ועד למועד פרסום דוח זה, או שהיא עדיין בתוקף במועד הדוח, והמנויה בסעיף 270(4) לחוק החברות: א. פטור לנושאי משרה:

ביום 18 בפברואר 2016 אישרה האסיפה הכללית של הבנק, ולאחר קבלת אישור ועדת התגמול (בישיבותיה מהימים 7 ו-10 בינואר 2016) ודירקטוריון הבנק (בישיבתו מיום 13 בינואר 2016), הענקת כתבי פטור, לנושאי משרה ודירקטורים בבנק, המכהנים ו/או שיכהנו מעת לעת בבנק, לרבות למנכ"ל הבנק, המכהן ו/או שיכהן מעת לעת, ולרבות לנושאי משרה ודירקטורים בבנק, המכהנים ו/או שיכהנו מעת לעת, אשר בעלת השליטה בבנק עשויה להיחשב כבעלת עניין אישי במתן כתבי הפטור להם. על-פי כתבי הפטור, הבנק פוטר, כפוף להוראות חוק החברות, את נושא המשרה מאחריות כלפיו בשל כל נזק לבנק ו/או לחברות בנות של הבנק ו/או לחברות קשורות של הבנק ו/או לתאגידים אחרים, באשר הם, אשר הבנק מחזיק ו/או יחזיק מעת לעת בניירות-ערך שלהם, עקב מעשה או מחדל שבוצעו או יבוצעו על-ידי נושא המשרה במהלך תקופת כהונתו המהווים הפרת חובת זהירות של נושא המשרה כלפי הבנק. הפטור לא יחול ביחס למעשה או מחדל של נושא משרה בנוגע להחלטה או עסקה שלבעל השליטה או לנושא משרה כלשהו בבנק יש בה עניין אישי. ועדת הביקורת של הבנק, בישיבותיה מהימים 7 ו-11 בינואר 2016, קצבה את התקופה שעל הפרת חובת הזהירות במהלכה יחולו כתבי הפטור שניתנו ויינתנו מעת לעת לנושאי משרה ודירקטורים בבנק, המכהנים ו/או שיכהנו מעת לעת, אשר בעלת השליטה בבנק עשויה להיחשב כבעלת עניין אישי במתן כתבי הפטור להם, וקבעה שאותה תקופה תסתיים ביום 31 בדצמבר 2024, וכן ציינה כי פרק זמן זה הינו ראוי וסביר בנסיבות העניין (יובהר, כי תוקף כתב הפטור לנושאי משרה (לרבות המנכ"ל) ודירקטורים אשר לבעלת השליטה אין עניין אישי במתן כתב הפטור להם, המכהנים וכפי שיכהנו מעת לעת, איננו מוגבל בזמן והוא יהיה תקף ביחס לכל האירועים שבוצעו או יבוצעו במהלך כל תקופת כהונתם). נכון למועד הדוח, כל הדירקטורים ונושאי המשרה בבנק מחזיקים בכתב פטור. לפרטים נוספים, לרבות לעניין בעלי השליטה שיש להם עניין אישי ומהות עניינם האישי, ראה הדוח המייד על זימון האסיפה שפרסם הבנק ביום 13 בינואר 2016 (מספר אסמכתא 009607-01-2016).

תקנה 22 עסקות עם בעלי שליטה (המשך)

- ב. אישור מחדש למתן כתבי שיפוי לדירקטורים ונושאי משרה בבנק המכהנים ו/או שיכהנו מעת לעת, שבעלת השליטה בבנק עשויה להיחשב כבעלת עניין אישי במתן כתבי השיפוי להם:
- ביום 18 בפברואר 2016 החליטה האסיפה הכללית של הבנק, ולאחר קבלת אישור ועדת התגמול (בישיבותיה מהימים 7 ו-10 בינואר 2016) ודירקטוריון הבנק (בישיבתו מיום 13 בינואר 2016), לאשר מחדש מתן כתבי שיפוי, לדירקטורים ונושאי משרה המכהנים ו/או שיכהנו מעת לעת בבנק, אשר בעלת השליטה בבנק עשויה להיחשב כבעלת עניין אישי במתן כתבי השיפוי להם. התחייבות הבנק לפי כתב השיפוי תחול גם ביחס לאירועים שאירעו טרם הענקתו/חידוש תוקפו. נוסח כתב השיפוי לאותם נושאי משרה הינו זהה, מבחינת תנאיו, לנוסח כתב השיפוי הניתן ליתר הדירקטורים ונושאי המשרה בבנק ואשר לבעלת השליטה אין עניין אישי במתן כתב השיפוי להם (ואשר אושר באסיפה הכללית של הבנק ביום 3 בינואר 2012 - ראה דוח מידי מיום 28 בנובמבר 2011 מספר אסמכתא 341340-01-2011). ועדת הביקורת של הבנק, בישיבותיה מהימים 7 בינואר 2016 ו-11 בינואר 2016, קצבה את התקופה שעל האירועים במהלכה יחולו כתבי השיפוי שניתנו וינתנו מעת לעת לאותם נושאי משרה אשר בעלת השליטה עשויה להיחשב כבעלת עניין אישי במתן כתב שיפוי להם, וקבעה שאותה תקופה תסתיים ביום 31 בדצמבר 2024, וכן ציינה כי פרק זמן זה הינו ראוי וסביר בנסיבות העניין (יובהר למניעת ספיקות, כי כתבי השיפוי לדירקטורים ונושאי משרה, לרבות המנכ"ל, אשר בעלת השליטה איננה בעלת עניין אישי במתן כתבי השיפוי להם אינם קצובים בזמן). נכון למועד הדוח, כל הדירקטורים ונושאי המשרה האחרים בבנק מחזיקים בכתבי שיפוי. במסגרת כתבי השיפוי מתחייב הבנק לשפות את נושאי המשרה, בין היתר, בגין חבות כספית שתוטל עליהם בקשר עם אירועים שפורטו (עד לסכום שיפוי במצטבר לכל נושאי המשרה של 25% מההון המיוחס לבעלי המניות של הבנק על-פי דוחותיו הכספיים האחרונים הידועים לפני תשלום השיפוי בפועל) וכן לשפות בגין הוצאות התדיינות סבירות, לרבות שכר טרחה עורך-דין, בהליכים שונים (לרבות הליכים מינהליים), והכל כמפורט בכתב השיפוי ובהתאם להוראותיו. לנוסח כתב השיפוי ופרטים נוספים, לרבות לעניין בעלי השליטה שיש להם עניין אישי ומהות עניינם האישי, ראה הדוח המידי על זימון האסיפה שפרסם הבנק ביום 13 בינואר 2016 (מספר אסמכתא 009607-01-2016).
- ג. ביטוח נושאי משרה:
- במסגרת מדיניות תגמול נושאי המשרה של הבנק, אשר אושרה באסיפת בעלי המניות של הבנק ביום 19 בדצמבר 2016 אושר כי סכום הכיסוי הכולל לביטוח אחריות נושאי משרה ודירקטורים בבנק לא יעלה על כ-500 מיליון דולר של ארצות-הברית, לתביעה ובמצטבר, הפרמיה השנתית לא תעלה על כ-10 מיליון דולר של ארצות-הברית וגובה ההשתתפות העצמית המקסימלי הינו 1,000,000 דולר. באישור ועדת התגמול (בהתאם לתקנה 1ב1 לתקנות החברות (הקלות בעסקות עם בעלי עניין), תשי"ס-2000) ודירקטוריון הבנק מיום 23 במאי 2017, חודשה החל מיום 1 ביוני 2017 לתקופה של שנה פוליטית ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה של הבנק וחברות בנות ("קבוצת הבנק") בפרמיה שנתית של כ-1.53 מיליון דולר. הפוליטה מבטחת את אחריות הדירקטורים ונושאי המשרה בקבוצת הבנק וחברות כספיות שתוטלנה עליהם בשל תפקודם כנושאי משרה וכוללת גם כיסוי בגין תביעות ניירות-ערך. גבולות האחריות בפוליטה הם בסך 350 מיליון דולר לתביעה ובמצטבר לתקופת הביטוח. קודם לכן החזיק הבנק בפוליטה ביטוח אחריות נושאי משרה לתקופה של שנה שהסתיימה ביום 31 במאי 2017 בהיקף כיסוי של 300 מיליון דולר לתביעה ובמצטבר, כאשר הפרמיה בגינה עמדה על סך של 1.34 מיליון דולר.
2. עסקות שאינן מנויות בסעיף 4(4) לחוק החברות (עסקות שאינן זניחות אך אינן חריגות) -
- א. לחברה מקבוצת שיכון ובינוי יתרת אשראי ליום 31.12.2017 העומדת על כ-152 מיליון ש"ח בערבויות בנקאיות. תנאי האשראי אושרו על-ידי ועדת הדירקטוריון לעסקות עם אנשים קשורים (בסעיף 2 זה - "הוועדה") בשנים 2011, 2012, 2015, 2017. בחודש נובמבר 2017 אושרה בוועדה לאותה חברה מסגרת בבנק לאשראי וערבויות בנקאיות בסך של עד 250 מיליון ש"ח.
- ב. לחברה מקבוצת שיכון ובינוי אושר הסכם המסדיר העמדת ערבויות לפי חוק המכר (הבטחת השקעות של רוכשי דירות) תשל"ה-1974 ("חוק המכר") לרוכשי דירות בשכונת עיר ימים שבנתניה בשני שלבים, היקף מסגרת הערבויות הכולל הינו כ-150 מיליון ש"ח והיתרה המנוצלת ליום 31.12.2017 הינה כ-14.7 מיליון ש"ח. להבטחת ההתחייבויות לבנק שועבדו מקרקעי הפרויקט. ההתקשרות אושרה בוועדה בחודשים נובמבר 2011, אפריל 2014, יוני 2015 ובחודשים מאי, יולי ונובמבר 2016 ובחודשים אפריל ודצמבר 2017 אושרה הקטנת המסגרת ל-96 מיליון ש"ח, שבוצעה לאחר תאריך הדו"ח.
- ג. הבנק התקשר עם חברה מקבוצת שיכון ובינוי וצד שלישי לא קשור, בחלקים שיום, בהסכם מימון להעמדת הלוואות, ערבויות וערבויות חוק מכר בקשר עם פרויקט בקרית אונו בשני שלבים בהיקף של 346 מיליון ש"ח על-פי אישור הוועדה מ-2014, 2015, ו-2016, מאי, יוני, נובמבר ודצמבר 2017. היתרה המנוצלת ליום 31.12.2017 הינה כ-276 מיליון ש"ח. לטובת הבנק שועבדו הזכויות ומקרקעי הפרויקט.
- ד. לחברה מקבוצת שיכון ובינוי אושר הסכם המסדיר העמדת ערבויות לפי חוק המכר לרוכשי דירות ביוקנעם בשני שלבים. היקף מסגרת הערבויות הכולל הינו כ-215 מיליון ש"ח והיתרה המנוצלת ליום 31.12.2017 הינה כ-220 מיליון ש"ח. להבטחת ההתחייבויות לבנק שועבדו מקרקעי הפרויקט. ההתקשרות אושרה בוועדה בחודש ינואר 2013, נובמבר 2014 ובאפריל ודצמבר 2017.
- ה. לחברה מקבוצת שיכון ובינוי מסגרת להלוואות זמן קצר, ערבויות ועסקות עתידיות בסך של 155 מיליון ש"ח אשר אושרה בוועדה בנובמבר 2015, אוקטובר 2016 ובחודשים מאי ונובמבר 2017. נכון ליום 31.12.2017 קיימת יתרה מנוצלת של כ-41 מיליון ש"ח. בנוסף לחברה הלוואות לזיא בסך כולל נכון ל-31.12.2017 של כ-61 מיליון ש"ח שזמן פרעונו הסופי הינו 2022. כנגד הלוואות אלו קיימים שעבוד מקרקעין בנתניה.
- ו. הבנק משתתף בסינדיקציה של שני הסכמים למימון לטווח ארוך (Non Recourse) של פרויקט של הקמת תחנת כוח סולארית (בסך של כ-94 מיליון ש"ח, מימון עד שנת 2035) ושל פרויקט מתקן התפלה (מימון של כ-58 מיליון ש"ח, עד לשנת 2030). הפרויקטים מבוצעים על-ידי שתי חברות מקבוצת שיכון ובינוי. ההתקשרויות אושרו בוועדה בחודשים יוני 2015 ונובמבר 2007, בהתאמה.

דוח תקופתי

לשנת 2017

תקנה 24 מניות וניירות-ערך המירים המוחזקים על-ידי בעל עניין ונושאי משרה בכירה בתאגיד, בחברה בת או בחברה קשורה סמוך לתאריך הדוח על המצב הכספי

א. החזקה על-ידי בעלי עניין במניות הבנק:

שם בעל עניין	מס' תאגיד	מניות ע"ב בשי"ח ⁽²⁾	שיעור ההחזקות בהון	שיעור ההחזקות בהצבעה ⁽¹⁾	שיעור ההחזקות בהון לאחר דילול	שיעור ההחזקות בהצבעה לאחר דילול
אריסון החזקות (1998) בע"מ	512705153	267,543,761	20.01	20.07	20.01	20.01
סך-הכל בעלי שליטה		267,543,761	20.01	20.07	20.01	20.01

(1) הבנק מחזיק 4,269,339 מניות רדומות, והחזקה זו מהווה 100% מהמניות הרדומות.
 (2) 1.0 ש"ח ערך נקוב למניה רגילה אחת.

ב. החזקות מניות הבנק על-ידי דירקטורים

שם בעל עניין	מס' תאגיד	מניות ע"ב בשי"ח ⁽²⁾	שיעור ההחזקות בהון	שיעור ההחזקות בהצבעה ⁽¹⁾	שיעור ההחזקות בהון לאחר דילול	שיעור ההחזקות בהצבעה לאחר דילול
משה קורן	1228998	13,000	0.00	0.00	0.00	0.00
החזקת מניות הבנק על-ידי נושאי משרה בכירה:						
ארי פינטו	069042505	108,680	0.01	0.01	0.01	0.01
	rsu	25,539				0.00
אתי בן זאב	023571540	40,131	0.00	0.00	0.00	0.00
	rsu	11,865				0.00
צחי כהן	022007587	145,936	0.01	0.01	0.01	0.01
	rsu	58,137				0.00
דן אלכסנדר קולר	028051910	141,919	0.01	0.01	0.01	0.01
	rsu	4,845				0.00
עופר לוי	052222577	91,028	0.01	0.01	0.01	0.01
	rsu	33,766				0.00
רונית שפירא	054667613	13,290	0.00	0.00	0.00	0.00
	rsu	17,816				0.00
ידין ענתבי	028078525	138,543	0.01	0.01	0.01	0.01
	rsu	62,333				0.00
זאב חיו	057069676	39,334	0.00	0.00	0.00	0.00
	rsu	53,508				0.00
רונן שטיין	022537021	33,189	0.00	0.00	0.00	0.00
	rsu	41,973				0.00
יוסף ארז	023086101	15,706	0.00	0.00	0.00	0.00
	rsu	2,052				0.00
גולן שרמן	023706583	10,391	0.00	0.00	0.00	0.00
	rsu	9,072				0.00

(1) הבנק מחזיק 4,269,339 מניות רדומות, והחזקה זו מהווה 100% מהמניות הרדומות.
 (2) 1.0 ש"ח ערך נקוב למניה רגילה אחת.

החזקות בעל עניין - בנק הפועלים בע"מ: ראה [תקנה 11 א'](#).

תקנה 24 מניות וניירות-ערך המירים המוחזקים על-ידי בעל עניין ונושאי משרה בכירה בתאגיד, בחברה בת או בחברה קשורה סמוך לתאריך הדוח על המצב הכספי (המשך)

פירוט נוסף בדבר המחזיקים העיקריים:

1. בעלי השליטה באריסון החזקות (1998) בע"מ: (נכון ליום 31 ינואר 2018)

שיעור החזקה בהון	
30.00%	Eternity Holdings One Trust ⁽¹⁾
70.00%	Eternity Four-A Trust ⁽¹⁾
100.00%	סך-הכל

(1) גבי שרי אריסון הינה הנהנית העיקרית ב-Eternity Holdings One Trust וב-Eternity Four-A Trust. הנאמנים של Eternity Holdings One Trust הינם Eternity Holdings One Trust, The Northern Trust Company of Delaware, נמסר לבנק, כי לנהנית הנייל יהיה שיקול הדעת הבלעדי להצביע באסיפות בעלי המניות של אריסון החזקות (1998) בע"מ, מכח ייפוי-כח, שניתנו לה על-ידי הנאמנים, בהתאמה, על-פי התנאים, שקבע בנק ישראל, ואשר הנאמנים הנייל אישרו, כי הם מודעים להם וכי הם נכונים לפעול על-פיהם. ייפוי-הכח, שניתנו כאמור לעיל, ניתנו שלא מתוך כוונה לבטלם בשלב כלשהו; ואם יקרה ביטול כאמור של ייפוי-הכח למי מהנהנים, חובה עליהם להודיע על כך לבנק ישראל מיידית ולא יאוחר מתום 7 ימים ממועד קבלת ההודעה על הביטול.

תקנה 24 מניות וניירות-ערך המירים המוחזקים על-ידי בעל עניין ונושאי משרה בכירה בתאגיד, בחברה בת או בחברה קשורה סמוך לתאריך הדוח על המצב הכספי (המשך)

ג. החזקות חברות בנות במניות של חברות-בת או קשורות

מספר חברה ברשם החברות	שם בעל העניין	שם החברה שבה מחזיק בעל העניין
510373053	הפועלים אמריקאי ישראלי בע"מ	אמ"י נאמנים בע"מ
511584781	אמ"י נאמנים בע"מ	באמ"י נכסים בע"מ
511584781	הפועלים אמריקאי ישראלי בע"מ	באמ"י נכסים בע"מ
1465245	בנק הפועלים (שוויץ) לימיטד	בי אייג' איי אינווסטמנט אדיוסורס אסיה
515082931	בנק הפועלים (שוויץ) לימיטד	בי אייג' איי ייעוץ השקעות גלובליות (ישראל) בע"מ
352460912	פרסידיאן	בי.איי.איי - יו.א.א.א"י הולדינגס אינק
774483903	תרשיש - החזקות והשקעות הפועלים בע"מ	בנק פוזיטיף קרדי ווה קלקימנה בנקאסי אי.א.ס.
513634394	ישראלכרט בע"מ	גלובל פקטורינג בע"מ
510237878	אופז בע"מ	דיר ב.פ. בע"מ
511727232	דיר ב.פ. בע"מ	דיר ב.פ. השקעות (1992) בע"מ
511895773	דיר ב.פ. בע"מ	דיר ב.פ. נכסים (1993) בע"מ
774177877	הפועלים (קיימן) לימיטד	הפועלים (לטין אמריקה) ס.א
511391278	אופז בע"מ	הפועלים נכסים (מניות) בע"מ
133732556	בי.איי.איי - יו.א.א.א"י הולדינגס אינק	הפועלים סקיריטיס יו אס איי אינק
510729205	פועלים שרותי נאמנות בע"מ	חברת נאמנות עשרת אלפים ואחת בע"מ
510729742	פועלים שרותי נאמנות בע"מ	חברת נאמנות עשרת אלפים ושתיים לבן בע"מ
510364508	רבדים (נכסים) בע"מ	חצרון חברה להשקעות בע"מ
900000606	בנק הפועלים (שוויץ) לימיטד	טרינל חברה למסחר ולהשקעות
510595036	ישראלכרט בע"מ	יורופי (יורוקרד) ישראל בע"מ
510595036	ישראלכרט בע"מ	יורופי (יורוקרד) ישראל בע"מ
510125784	הפועלים אמריקאי ישראלי בע"מ	יפת רישומים בע"מ
512053513	ישראלכרט בע"מ	ישראלכרט (נכסים) 1994 בע"מ
513497628	ישראלכרט בע"מ	ישראלכרט מימון בע"מ
510439284	ביצור בע"מ	מבנים וציוד בע"מ
511470999	דיר ב.פ. בע"מ	מי-עוז בע"מ
500422084	בנק פוזיטיף קרדי ווה קלקימנה בנקאסי אי.א.ס.	סי ביליסים טקנולוג'לרי
500422084	אגם חברה פיננסית בע"מ	סי ביליסים טקנולוג'לרי
500422084	אגרות חברה להנפקות של בנק הפועלים בע"מ	סי ביליסים טקנולוג'לרי
500422084	תעודה חברה פיננסית בע"מ	סי ביליסים טקנולוג'לרי
740001433	פועלים בתבונה בע"מ	פאם הולדינג אל.טי.די
513624338	הפועלים נכסים (מניות) בע"מ	פועלים אופקים בע"מ
740001458	פאם הולדינג אל.טי.די	פועלים אסט מנג'מנט (אירלנד) לימיטד
740001441	פאם הולדינג אל.טי.די	פועלים אסט מנג'מנט (יוקיי) לימיטד

דוח תקופתי

לשנת 2017

שיעור החזקה			ע"ג מוחזק לתאריך המאזן	סוג מטבע	ערך הנקוב למניה	מספר מניות	שם הנייר
בסמכות למנות דירקטורים	בהצבעה	בהון					
100%	100%	100%	5	שקל חדש	0.0001	50,000	מניות רגילות
1%	1%	1%	1	שקל חדש	1	1	מניות רגילות
99%	99%	99%	99	שקל חדש	1	99	מניות רגילות
100%	100%	100%	9,000,000		1	9,000,000	מניות רגילות
100%	100%	100%	1,000	שקל חדש	1	1,000	מניות רגילות
				דולר			
100%	100%	100%	100	ארצות-הברית	1	100	מניות רגילות
70%	70%	70%	235,514,687.4		0.1	2,355,146,874	מניות רגילות
100%	100%	100%	2,000,000	שקל חדש	1	2,000,000	מניות רגילות
100%	100%	100%	106.6	שקל חדש	0.1	1,066	מניות רגילות
100%	100%	100%	100	שקל חדש	1	100	מניות רגילות
100%	100%	100%	100	שקל חדש	1	100	מניות רגילות
100%	100%	100%	398,537,083	פזו אורוגוואי	1	398,537,083	Bearer
100%	100%	100%	100	שקל חדש	1	100	מניות רגילות
				דולר			
100%	100%	100%	0.1	ארצות-הברית	0.01	10	COMMON
100%	100%	100%	0.001	שקל חדש	0.0001	10	מניות רגילות
100%	100%	100%	0.001	שקל חדש	0.0001	10	מניות רגילות
33%	33%	33%	33,588	שקל חדש	0.1	335,880	מניות רגילות
100%	100%	100%	150,000	פרנק שוויצרי	100	1,500	מניות רגילות
49%	49%	100%	1,806.6344	שקל חדש	0.0001	18,066,344	מניות רגילות
51%	51%	0%	0.0001	שקל חדש	0.0001	1	מניות מיוחדות
100%	100%	100%	0.1	שקל חדש	0.0001	1,000	מניות רגילות
100%	100%	100%	9,999	שקל חדש	1	9,999	מניות רגילות
100%	100%	100%	10,000	שקל חדש	1	10,000	מניות רגילות
5%	5%	5%	0.5	שקל חדש	0.1	5	מניות רגילות
100%	100%	100%	100	שקל חדש	1	100	מניות רגילות
100%	100%	100%	3,986,850		1	3,986,850	מניות רגילות
0%	0%	0%	4,375		1	4,375	מניות רגילות
0%	0%	0%	4,375		1	4,375	מניות רגילות
0%	0%	0%	4,375		1	4,375	מניות רגילות
100%	100%	100%	771,739	לירה שטרלינג	1	771,739	מניות רגילות
100%	100%	100%	50,000	שקל חדש	1	50,000	מניות רגילות
				דולר			
100%	100%	100%	120,000	ארצות-הברית	1	120,000	מניות רגילות
100%	100%	100%	1,000,000	לירה שטרלינג	1	1,000,000	מניות רגילות

תקנה 24 מניות וניירות-ערך המירים המוחזקים על-ידי בעל עניין ונושאי משרה בכירה בתאגיד, בחברה בת או בחברה קשורה סמוך לתאריך הדוח על המצב הכספי (המשך)

ג. החזקות חברות בנות במניות של חברות-בת או קשורות (המשך)

שם בעל העניין	מספר חברה ברשם החברות	שם החברה שבה מחזיק בעל העניין
פועלים דלתא פנד שותפות מוגבלת	550019012	פועלים וונצ'רס בע"מ
פועלים וונצ'רס - ניהול קרנות בע"מ	512433194	פועלים וונצ'רס בע"מ
פועלים וונצ'רס - ניהול קרנות בע"מ	512433194	פועלים שוקי הון והשקעות - החזקות בע"מ
פועלים וונצ'רס 1 בע"מ	512882317	פועלים וונצ'רס בע"מ
פועלים וונצ'רס 1 בע"מ	512882317	פועלים וונצ'רס - ניהול קרנות בע"מ
פועלים וונצ'רס 1 בע"מ	512882317	פועלים שוקי הון בע"מ
פועלים וונצ'רס 2 אל.פי	530205905	פועלים וונצ'רס - ניהול קרנות בע"מ
פועלים וונצ'רס בע"מ	510820046	פועלים שוקי הון והשקעות - החזקות בע"מ
פועלים וונצ'רס סרביסס ישראל בע"מ	510464795	הפועלים נכסים (מניות) בע"מ
פועלים משכנתאות סוכנות לביטוח (2005) בע"מ	513661025	פועלים אופקים בע"מ
פועלים שוקי הון - בית השקעות בע"מ	520032541	ביצור בע"מ
פועלים שוקי הון בע"מ	511465593	פועלים שוקי הון והשקעות - החזקות בע"מ
פועלים שוקי הון - יישומים ומחקרים פיננסיים בע"מ	511735185	פועלים שוקי הון והשקעות - החזקות בע"מ
פועלים שוקי הון - יישומים ומחקרים פיננסיים בע"מ	511735185	פועלים שוקי הון בע"מ
פועלים שוקי הון והשקעות - החזקות בע"מ	520043290	פועלים שוקי הון - בית השקעות בע"מ
פועלים שוקי הון והשקעות - החזקות בע"מ	520043290	פועלים שוקי הון - בית השקעות בע"מ
פועלים שוקי הון והשקעות - החזקות בע"מ	520043290	תרשיש - החזקות והשקעות הפועלים בע"מ
פועלים שוקי הון והשקעות - החזקות בע"מ	520043290	תרשיש - החזקות והשקעות הפועלים בע"מ
פי סי אם הדסון הולדינגס אל אל סי	980582800	פועלים וונצ'רס בע"מ
פי סי אם הדסון מנג'מנט קומפני הולדינגס אל פי	980582799	פועלים וונצ'רס בע"מ
פי סי אם הדסון מנג'מנט קומפני הולדינגס אל פי	980582799	פי סי אם הדסון הולדינגס אל אל סי
פימר חברה לבנין ופיתוח בע"מ	511567471	פועלים שוקי הון והשקעות - החזקות בע"מ
פימר חברה לבנין ופיתוח בע"מ	511567471	פועלים שוקי הון והשקעות - החזקות בע"מ
פרסידיאן	512693441	פועלים שוקי הון והשקעות - החזקות בע"מ
פרסידיאן	512693441	פועלים שוקי הון בע"מ
צדית בע"מ	510437494	רבדים (נכסים) בע"מ
צמרת מימונים בע"מ	512834896	ישראלכרט בע"מ
שור-הא אינטרנשיונל לימיטד.	740000401	אופז בע"מ
תוט תיור וטיול בע"מ	510810294	רותסה בע"מ
תעוש אזורי פיתוח בע"מ	510549249	דיר ב.פ. בע"מ
תעוש אזורי פיתוח בע"מ	510549249	דיר ב.פ. בע"מ
תעוש אזורי פיתוח בע"מ	510549249	דיר ב.פ. בע"מ
תעוש אזורי פיתוח בע"מ	510549249	דיר ב.פ. בע"מ

דוח תקופתי

לשנת 2017

שיעור החזקה			ע"נ מוחזק לתאריך המאזן	סוג מטבע	ערך הנקוב למניה	מספר מניות	שם הנייר
בסמכות למנות דירקטורים	בהצבעה	בהון					
99%	99%	99%	99	שקל חדש	1	99	ללא הון מניות
100%	100%	100%	999	שקל חדש	1	999	מניות רגילות
0%	0%	0%	1	שקל חדש	1	1	מניות רגילות
0%	6%	6%	1,100	שקל חדש	0.01	110,000	מניות רגילות
100%	0%	0%	1	שקל חדש	1	1	ללא הון מניות
0%	48%	48%	9,513.3	שקל חדש	0.01	951,330	מניות רגילות
100%	0%	0%	100	שקל חדש	1	100	ללא הון מניות
100%	100%	100%	1,516,608.86	שקל חדש	0.01	151,660,886	מניות רגילות
100%	100%	100%	269.8	שקל חדש	0.1	2,698	מניות רגילות א'
100%	100%	100%	1,000	שקל חדש	1	1,000	מניות רגילות
100%	100%	100%	180,628,882	שקל חדש	1	180,628,882	מניות רגילות
100%	100%	100%	21,801,000	שקל חדש	1	21,801,000	מניות רגילות
99%	99%	99%	99	שקל חדש	1	99	מניות רגילות
1%	1%	1%	1	שקל חדש	1	1	מניות רגילות
48%	48%	20%	185.5445	שקל חדש	0.0001	1,855,445	מניות רגילות א'
0%	0%	28%	283.6485	שקל חדש	0.0001	2,836,485	מניות רגילות ב'
47%	47%	19%	182.9935	שקל חדש	0.0001	1,829,935	מניות רגילות א'
0%	0%	28%	279.7487	שקל חדש	0.0001	2,797,487	מניות רגילות ב'
100%	100%	100%	100	שקל חדש	1	100	מניות רגילות
99%	99%	99%	99	שקל חדש	1	99	מניות רגילות
1%	1%	1%	1	שקל חדש	1	1	מניות רגילות
0%	0%	26%	26	שקל חדש	1	26	מניות רגילות
50%	50%	0%	5	שקל חדש	1	5	מניות הנהלה
0%	0%	0%	1	שקל חדש	1	1	מניות רגילות
100%	100%	100%	999	שקל חדש	1	999	מניות רגילות
100%	100%	100%	11.4799	שקל חדש	0.0001	114,799	מניות רגילות
100%	100%	100%	3,000	שקל חדש	1	3,000	מניות רגילות
100%	100%	100%	4,999,999	דולר ארצות-הברית	1	4,999,999	מניות רגילות
100%	100%	0%	0.0001	שקל חדש	0.0001	1	מניות יסוד
0%	0%	10%	521.9	שקל חדש	0.1	5,219	מניות רגילות
0%	0%	7%	360	שקל חדש	0.01	36,000	מניות בכורה
0%	0%	75%	4,025	שקל חדש	0.0001	40,250,000	מניות בכורה א'
100%	100%	0%	0.1	שקל חדש	0.1	1	מניות מיוחדות

תקנה 24א

הסכום בשי"ח		הון המניות
מונפק ונפרע	רשום	
1,337,377,111	4,000,000,000	מניות רגילות בנות 1- ש"ח

מניות רדומות

בנק הפועלים בע"מ מחזיק 4,269,339 מניות רדומות והחזקה זו מהווה 100% מהמניות הרדומות. מספר המניות הכלולות בהון המניות המונפק בניכוי המניות הרדומות שאינן מקנות זכויות כלשהן - 1,333,107,772. המניות רשומות למסחר בבורסות לניירות-ערך בתל-אביב.

תקנה 24ב מרשם בעלי מניות

כמות מניות	ספר בעלי מניות - בנק הפועלים בע"מ
1,069,759,554	חברה לרישומים של בנק הפועלים בע"מ*
	א. מניות גרעין השליטה
267,543,761	אריסון החזקות (1998) בע"מ
	ב. מניות חופשיות
35,800	סביון טל
31,680	ציצאן אברהם
2,450	דון מקסוול
1,640	פלורסהיים מרק וציפורה
700	אגמון אליהו
603	ברקנר אלברט
544	לוי ויקטוריה
122	מינדל שירה מילכה
100	גבע אריה
75	פנצר נתן
40	זקס ערן
10	יהודה בר-לב
10	נוימן דוד
10	אהרון אליאס
5	כלב ויקטוריה
2	אמ"ח ג - השקעות ופיננסים בע"מ
1	זקצר רם
1	ארז טל
1	קרמר משה
1	פלדמן אבי
1	לבנת רז
1,337,377,111	סך-הכל

* כמות המניות בחברה לרישומים, כלולות 4,269,339 מניות רדומות שבבעלות בנק הפועלים.

תקנה 26 דירקטוריון הבנק⁽¹⁾

שם	עודד ערן
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 053378824 תאריך לידה: 28.5.1955 מען: צמרות 171/6, הרצליה נתיבות: ישראלית וגרמנית
חברות בוועדות הדירקטוריון	יו"ר ועדות הדירקטוריון: ועדת כספים ותשקיפים, ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין, ועדה לאסטרטגיה ופיתוח עסקי. חבר בוועדת אשראי של הדירקטוריון. כיהן גם כיו"ר הוועדה לאישור השקעות, הוועדה לרפורמות וניהול והוועדה לבנקאות חו"ל ופעילות בינלאומית, עד ליום 1 במרץ 2018, מועד ביטולן של הוועדות.
האם הוא דירקטור בלתי תלוי/דירקטור חיצוני לפי חוק החברות/דירקטור חיצוני לפי הוראה 301	לא
האם הוא עובד של החברה, חברה בת שלו, חברה קשורה שלו או של בעל עניין בו	יו"ר הדירקטוריון של הבנק מיום 1 בינואר 2017.
התאריך בו החלה כהונתו כדירקטור בחברה	18 בפברואר 2016.
השכלה והתעסקות בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	בעל תואר שני במשפטים, אוניברסיטת תל-אביב; בעל תואר שני בספרות - אוניברסיטת תל-אביב; בעל תואר ראשון במשפטים - אוניברסיטת תל-אביב; בעל תואר ראשון במדעי הרוח - האוניברסיטה הפתוחה.
האם דירקטור שהחברה רואה בו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית/בעל כשירות מקצועית/דירקטור מומחה	דירקטור ובעל שליטה בחברות: חברת עורך-דין עודד ערן ומינורטיל בע"מ. יו"ר הוועד המנהל של עמותת פועלים בקהילה (ע"ר). שימש יועץ מיוחד למשרד עורכי הדין גולדפרב, זליגמן ושות' ומרצה מן החוץ בפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל-אביב. כיהן בחמש השנים האחרונות או בחלק מהן כדירקטור באדם ומלואו - הארגון הישראלי למניעת אפליה על רקע משקל וכחבר הוועד המנהל של עמותת מגדלור לקידום והפצת תרבות בת זמננו, אך כיום שוב אינו מכהן בהם.
האם לפי מיטב ידיעת החברה והדירקטורים הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית וכשירות מקצועית. דירקטור מומחה.
	לא

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צוין אחרת.

תקנה 26 דירקטוריון הבנק⁽¹⁾ (המשך)

רונת אברמזון רוקח	שם
<p>מס' זיהוי: 054121108 תאריך לידה: 17.8.1957 מען: שמשון 5, ירושלים נתינות: ישראלית</p>	פרטים אישיים
<p>יו"ר ועדות הדירקטוריון; ועדת ביקורת וועדת תגמול.</p>	חברות בוועדות הדירקטוריון
<p>חברה בוועדות הדירקטוריון; ועדת אשראי, הוועדה לניהול ובקרת סיכונים, ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין וועדת כספים ותשקיפים. כיהנה כחברת ועדת עסקות עם אנשים קשורים מ-5 בפברואר 2018 ועד ליום 1 במרץ 2018, מועד ביטולה של הוועדה.</p>	
<p>דירקטורית חיצונית לפי הוראות חוק החברות.</p>	<p>האם היא דירקטורית בלתי תלויה/דירקטורית חיצונית לפי חוק החברות/דירקטורית חיצונית לפי הוראה 301</p>
לא	<p>האם היא עובדת של החברה, חברה בת שלו, חברה קשורה שלו או של בעל עניין בו</p>
5 בפברואר 2018.	התאריך בו החלה כהונתה כדירקטורית בחברה
<p>בעלת תואר ראשון במשפטים - האוניברסיטה העברית ירושלים.</p>	<p>השכלה והתעסקות בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט התאגידים שבהם היא משמשת דירקטורית</p>
<p>משמשת כיועצת משפטית בתחומי חברות, נירות-ערך ובנקאות (רונת אברמזון, שירותים משפטיים בע"מ).</p>	
<p>חברה בעמותת הקרן לירושלים (ע"ר), בעמותת שילוב - מכון לטיפול משפחתי זוגי (ע"ר), במכללה האקדמית בית ברל (ע"ר) ובציפורי מרכז להכשרה ומנהיגות בע"מ (חל"צ). כיהנה בחמש השנים האחרונות או בחלק מהן כדירקטורית בחברות: מגדל חברה לביטוח בע"מ, מגדל אחזקות ביטוח ופיננסים בע"מ, מגדל שוקי הון בע"מ וכרמל אולפנינים בע"מ (דח"צ), אך כיום שוב אינה מכהנת בהן.</p>	
<p>בעלת כשירות מקצועית. דירקטור מומחה.</p>	<p>האם היא דירקטורית שהחברה רואה בה בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית/בעלת כשירות מקצועית/דירקטור מומחה</p>
לא	<p>האם לפי מיטב ידיעת החברה והדירקטורים היא בת משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד</p>

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צוין אחרת.

תקנה 26 דירקטוריון הבנק⁽¹⁾ (המשך)

שם	אמנון דיק
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 051770568 תאריך לידה: 20.11.1952 מען: אחד העם 84, תל-אביב נתיבות: ישראלית ואוסטרית
חברות בוועדות הדירקטוריון	חבר בוועדות הדירקטוריון: ועדת אשראי, ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין, ועדת טכנולוגיה ומחשוב וועדת תגמול בהרכבה המורחב. כיהן גם כיו"ר ועדת מוצרים חדשים, כחבר הוועדה לרפורמות וניהול הון והוועדה לבנקאות חו"ל ופעילות בינלאומית, עד ליום 1 במרץ 2018, מועד ביטולן של הוועדות. כן כיהן כחבר הוועדה לאישור השקעות עד ליום 22 במרץ 2017.
האם הוא דירקטור בלתי תלוי/דירקטור חיצוני לפי חוק החברות/דירקטור חיצוני לפי הוראה 301	דירקטור חיצוני לפי הוראה 301 ודירקטור בלתי תלוי.
האם הוא עובד של החברה, חברה בת שלו, חברה קשורה שלו או של בעל עניין בו	לא
התאריך בו החלה כהונתו כדירקטור בחברה	24 במרץ 2010
השכלה והתעסקות בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	בעל תואר שני במנהל עסקים - אוניברסיטת תל-אביב. בעל תואר ראשון בכלכלה - אוניברסיטת תל-אביב.
	איש עסקים, מנהל חברות, יועץ ודירקטור. מנכ"ל חברת אדסנסורי בע"מ.
	חבר בדירקטוריונים של החברות: רדיו ללא הפסקה בע"מ, רדיו הצפון החזקות בע"מ, רדיו 99 ECO בע"מ, רלה ניהול ופיתוח (2014) בע"מ ואקו שרון ניהול ופיתוח בע"מ. יו"ר אגודת הידידים של אוניברסיטת תל-אביב. סגן יו"ר דירקטוריון תיאטרון הלאומי הבימה בע"מ (חל"צ).
	כיהן בחמש השנים האחרונות או בחלק מהן כדירקטור בחברת מירס תקשורת בע"מ, בחברת East West Innovations, בחברת Nicevend Ltd, ובחברת מיגאד תקשורת בע"מ, וכיו"ר אביליטי אינק, אך כיום שוב אינו מכהן בהן.
האם הוא דירקטור שהחברה רואה בו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית/בעל כשירות מקצועית/דירקטור מומחה	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית. דירקטור מומחה.
האם לפי מיטב ידיעת החברה והדירקטורים הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד	לא

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צוין אחרת.

תקנה 26 דירקטוריון הבנק⁽¹⁾ (המשך)

שם	מאיר ויצ'נר
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 059681593 תאריך לידה: 2.5.1965 מען: מרגוע 12, תל-אביב נתינות: ישראלית
חברות בוועדות הדירקטוריון	יו"ר ועדת טכנולוגיה ומחשוב של הדירקטוריון. כיהן גם כחבר הוועדה לרפורמות וניהול הון והוועדה לבנקאות חו"ל ופעילות בינלאומית, עד ליום 1 במרץ 2018, מועד ביטולן של הוועדות.
האם הוא דירקטור בלתי תלוי/דירקטור חיצוני לפי חוק החברות/דירקטור חיצוני לפי הוראה 301	לא
האם הוא עובד של החברה, חברה בת שלו, חברה קשורה שלו או של בעל עניין בו	מכהן כיו"ר קבוצת Miya, הנשלטת על-ידי בעלת השליטה בבנק
התאריך בו החלה כהונתו כדירקטור בחברה	24 בנובמבר 2009.
השכלה והתעסקות בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	בעל תואר שני (M.B.A) במנהל עסקים - EMBA - Northwestern University, Chicago ואוניברסיטת תל-אביב. בעל תואר ראשון במדעי המדינה ומדעי המחשב - אוניברסיטת בר-אילן, רמת-גן.
	מכהן כיו"ר קבוצת Miya, הנשלטת על-ידי בעלת השליטה בבנק.
	חבר בדירקטוריונים של החברות: Miya S.a.r.l, Miya Lux Holdings S.a.r.l, Miya Water Holdings Ltd., Miya Water Projects Ltd., Dorot Management Control Valves Ltd., Miya Water SA (Proprietary) Ltd., Miya Water Mexico, S.A. DE C.V., Miya NL Holdings BV, Miya NL Projects BV, Miya Lux Holdings S.A.R.L, Swiss IP Branch, Miya Australia Holdings PTY Ltd. Miya Voda D.O.O, Romiya (Subsidiary of Miya Water S.R.L), Miya Colombia S.A.S, 4Water Supplies (Pty) Ltd., Miya Puerto Rico LLC. כיהן בחמש השנים האחרונות או בחלק מהן כדירקטור בחברות: סטורייז בע"מ, Storwize Inc. (Delaware-US), Veritec Consulting Inc., Miya Brasil Soluções em Engenharia Hidráulica Ltda גרופ בע"מ, WRP Consulting Engineers, Miya Bahamas Ltd., Miya Manila Water Projects Inc, (Proprietary) Ltd., S.C. Miya Water S.R.L. אך כיום שוב אינו מכהן בהן. עד דצמבר 2017 מנהל אסטרטגיה גלובלית של קבוצת אריסון (בעלת השליטה בבנק).
האם הוא דירקטור שהחברה רואה בו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית/דירקטור מומחה	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית. דירקטור מומחה.
האם לפי מיטב ידיעת החברה והדירקטורים הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד	לא

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צוין אחרת.

תקנה 26 דירקטוריון הבנק⁽¹⁾ (המשך)

שם	יעקב פאר
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 052242609 תאריך לידה: 16.4.1954 מען: רימלט אלימלך 4, רמת-גן נתיבות: ישראלית
חברות בוועדות הדירקטוריון	חבר בוועדות הדירקטוריון: ועדת כספים ותשקיפים, ועדת ביקורת והוועדה לניהול ובקרת סיכונים. כיהן גם כיו"ר ועדת עסקות עם אנשים קשורים עד ליום 1 במרץ 2018, מועד ביטולה של הוועדה. כיהן גם כחבר הוועדה לבחינת התנהלות הבנק עם קבוצת אי.די.בי שסיימה את תפקידה.
האם הוא דירקטור בלתי תלוי/דירקטור חיצוני לפי חוק החברות/דירקטור חיצוני לפי הוראה 301	דירקטור חיצוני לפי הוראה 301 ודירקטור בלתי תלוי
האם הוא עובד של החברה, חברה בת שלו, חברה קשורה שלו או של בעל עניין בו	לא
התאריך בו החלה כהונתו כדירקטור בחברה	6 באוקטובר 2010.
השכלה והתעסקות בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	בעל תואר שני בניהול עסקי בהנדסת תעשייה וניהול - אוניברסיטת בן-גוריון. בעל תואר ראשון בכלכלה - אוניברסיטת בן-גוריון.
יועץ כלכלי וניהולי לעסקים קטנים. חבר בעמותת יידי מרכז רפואי רבין.	
האם הוא דירקטור שהחברה רואה בו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית/בעל כשירות מקצועית/דירקטור מומחה	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית. דירקטור מומחה.
האם לפי מיטב ידיעת החברה והדירקטורים הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד	לא

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צויין אחרת.

תקנה 26 דירקטוריון הבנק⁽¹⁾ (המשך)

שם	אפרת פלד
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 027224773 תאריך לידה: 16.5.1974 מען: הנרקיסיים 19, רמת גן נתינות: ישראלית
חברות בוועדות הדירקטוריון	חברה בוועדות הדירקטוריון: ועדת כספים ותשקיפים, הוועדה לניהול ובקרת סיכונים, ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין וועדת תגמול בהרכבה המורחב. כיהנה גם כחברת הוועדה לרפורמות וניהול הון והוועדה לבנקאות חו"ל ופעילות בינלאומית, עד ליום 1 במרץ 2018, מועד ביטולן של הוועדות.
האם היא דירקטורית בלתי תלויה/דירקטורית חיצונית לפי חוק החברות/דירקטורית חיצונית לפי הוראה 301	לא
האם היא עובדת של החברה, חברה בת שלו, חברה קשורה שלו או של בעל עניין בו	מכהנת בתפקיד יו"ר דירקטוריון ומנכ"ל החברות: אריסון החזקות (1998) בע"מ, אריסון השקעות בע"מ, אריסון קיימות בע"מ, ארזף בע"מ, ארזף ב' (97) בע"מ וכמנכ"ל החברות: SAFO LLC וארזף ג' בע"מ, אשר נמצאות בשליטתה של בעלת היתר השליטה בבנק.
התאריך בו החלה כהונתה כדירקטורית בחברה	24 בינואר 2007.
השכלה והתעסקות בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט התאגידים שבהם היא משמשת דירקטורית	בעלת תואר שני (M.B.A) במנהל עסקים - EMBA - תוכנית בינלאומית קלוג רקאנטי, אוניברסיטת ת"א ו-Northwestern University. בעלת תואר ראשון (B.A) בכלכלה וחשבונאות, אוניברסיטת ת"א; בוגרת לימודי תעודה בשמאות מקרקעין, אוניברסיטת ת"א;
האם היא דירקטורית שהחברה רואה בה בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית/בעלת כשירות מקצועית/דירקטור מומחה	יו"ר דירקטוריון ומנכ"ל החברות: אריסון החזקות (1998) בע"מ, אריסון השקעות בע"מ, אריסון קיימות בע"מ, ארזף בע"מ, ארזף ב' (97) בע"מ, ארזף ג' בע"מ וכן כמנכ"ל SAFO LLC. חברה בדירקטוריונים של החברות: שיכון ובינוי בע"מ, אב-אר השקעות הון 1997 בע"מ, מלח הארץ בע"מ, Arison Investments USA, LLC, וארשב אחזקות בע"מ. חברה בדירקטוריון מכון ויצמן למדע. כיהנה בחמש השנים האחרונות או בחלק מהן כדירקטורית בחברות: ביומדיקל אינווסטמנטס (1997) בע"מ, MIYA Luxembourg S.a.r.l-4 Integrity Group LLC, MIYA S.a.r.l, אך כיום שוב אינה מכהנת בהן.
האם לפי מיטב ידיעת החברה והדירקטורים היא בת משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד	בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית. דירקטור מומחה.
	לא

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צוין אחרת.

תקנה 26 דירקטוריון הבנק⁽¹⁾ (המשך)

שם	משה קורן
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 1228998 תאריך לידה: 8.7.1938 מען: בן יהודה 5, קרית-אונו נתיבות: ישראלית
חברות בוועדות הדירקטוריון	יו"ר ועדות הדירקטוריון: ועדת אשראי והוועדה לניהול ובקרת סיכונים.
	חבר בוועדות הדירקטוריון: ועדת ביקורת, ועדת כספים ותשקיפים וועדת תגמול. כיהן כחבר ועדת עסקות עם אנשים קשורים והוועדה למוצרים חדשים, עד ליום 1 במרץ 2018, מועד ביטולן של הוועדות.
האם הוא דירקטור בלתי תלוי/דירקטור חיצוני לפי חוק החברות/דירקטור חיצוני לפי הוראה 301	לא
האם הוא עובד של החברה, חברה בת שלו, חברה קשורה שלו או של בעל עניין בו	לא
התאריך בו החלה כהונתו כדירקטור בחברה	3 באוגוסט 1992.
השכלה והתעסקות בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	בעל תואר ראשון בכלכלה וסטטיסטיקה - האוניברסיטה העברית. בוגר קורסים בנושא ניתוח דו"חות כספיים. יועץ בנקאי ופיננסי.
האם הוא דירקטור שהחברה רואה בו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית/דירקטור מומחה	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית. דירקטור מומחה.
האם לפי מיטב ידיעת החברה והדירקטורים הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד	לא

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צויין אחרת.

תקנה 26 דירקטוריון הבנק⁽¹⁾ (המשך)

ראובן קרופיק	שם
<p>מס' זיהוי: 013482518 תאריך לידה: 22.8.1951 מען: העמק 3, הוד השרון נתינות: ישראלית וארגנטינאית</p>	פרטים אישיים
<p>חבר בוועדות הדירקטוריון: ועדת ביקורת וועדת טכנולוגיה ומחשוב. כיהן גם כחבר הוועדה למוצרים חדשים, ממרץ 2017 ועד ליום 1 במרץ 2018, מועד ביטולה של הוועדה.</p>	חברות בוועדות הדירקטוריון
<p>דירקטור חיצוני לפי הוראה 301 ודירקטור בלתי תלוי.</p>	<p>האם הוא דירקטור בלתי תלוי/דירקטור חיצוני לפי חוק החברות/דירקטור חיצוני לפי הוראה 301</p>
לא	<p>האם הוא עובד של החברה, חברה בת שלו, חברה קשורה שלו או של בעל עניין בו</p>
18 בפברואר 2016	התאריך בו החלה כהונתו כדירקטור בחברה
<p>בעל תואר ראשון במדעי החברה, תוך התמחות בכלכלה ומדעי המדינה - האוניברסיטה העברית ירושלים. בעל תואר ראשון במשפטים - אוניברסיטת תל-אביב. בוגר השתלמות במנהל עסקים של מרכז קלוג (Kellogg) רקאנטי - אוניברסיטת תל-אביב.</p>	<p>השכלה והתעסקות בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור</p>
<p>דירקטור בחברות, יזם עסקי. דירקטור ביקבי רקאנטי בע"מ ודירקטור ב-NYK Technologies (חברה משפחתית). חבר בוועד המנהל של המכון לביומתמטיקה רפואית, ע"ר.</p>	
<p>כיהן בחמש השנים האחרונות או בחלק מהן כמנכ"ל בכלל תעשיות ביוטכנולוגיה בע"מ; כשותף, יו"ר דירקטוריון ומנכ"ל ארטה וונצ'ר גרופ בע"מ; כיו"ר דירקטוריון החברות: גמידה סל בע"מ, מדיונד בע"מ, אנדרומדה ביוטק בע"מ; וכדירקטור בדירקטוריון החברות: קורטק בע"מ, קמפוס ביו ניהול בע"מ ו-NIK בע"מ, אך כיום שוב אינו מכהן בהן.</p>	
<p>בעל כשירות מקצועית. דירקטור מומחה.</p>	<p>האם הוא דירקטור שהחברה רואה בו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית/בעל כשירות מקצועית/דירקטור מומחה</p>
לא	<p>האם לפי מיטב ידיעת החברה והדירקטורים הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד</p>

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צוין אחרת.

תקנה 26 דירקטוריון הבנק⁽¹⁾ (המשך)

שם	דפנה שורץ
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 050172667 תאריך לידה: 22.8.1950 מען: הסביון 4, רחובות נתיבות: ישראלית
חברות בוועדות הדירקטוריון	חברה בוועדות הדירקטוריון: ועדת ביקורת וועדת תגמול. כיהנה כיו"ר ועדת ביקורת של הדירקטוריון עד 27 בדצמבר 2017. כן כיהנה כחברת ועדת עסקות עם אנשים קשורים והוועדה למוצרים חדשים, עד ליום 1 במרץ 2018, מועד ביטולן של הוועדות וכחברת הוועדה לבחינת התנהלות הבנק עם קבוצת אי.די.בי שסיימה את תפקידה.
האם היא דירקטורית בלתי תלויה/דירקטורית חיצונית לפי חוק החברות/דירקטורית חיצונית לפי הוראה 301	דירקטורית חיצונית לפי חוק החברות.
האם היא עובדת של החברה, חברה בת שלו, חברה לא קשורה שלו או של בעל עניין בו	לא
התאריך בו החלה כהונתה כדירקטורית בחברה	6 באפריל 2012.
השכלה והתעסקות בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט התאגידים שבהם היא משמשת דירקטורית	דוקטור לכלכלה - האוניברסיטה העברית, ירושלים. בעלת תואר שני בכלכלה חקלאית ומנהל - האוניברסיטה העברית, ירושלים. בעלת תואר ראשון בכלכלה - אוניברסיטת תל-אביב.
	פרופסורית בבית הספר אדלסון ליזמות במרכז הבינתחומי הרצליה (IDC). משמשת יועצת כלכלית-עסקית בארץ ובח"ל (פרופ' דפנה שורץ פיתוח כלכלי עסקי בע"מ). חברת הוועד המנהל בקאמרטת הישראלית - ירושלים (ע"ר).
	חברה בדירקטוריון חברת אינווטק (Inovytec Medical Solutions Ltd).
	כיהנה בחמש השנים האחרונות או בחלק מהן כדירקטורית בחברות: שטראוס גרופ בע"מ (דח"צ), טבע תעשיות פרמצבטיות בע"מ (דח"צ) ובתי זיקוק לנפט בע"מ (דח"צ), אך כיום שוב איננה מכהנת בהן. כיהנה כפרופסורית באוניברסיטת בן גוריון, כחברה בוועדה לגיבוש מדיניות מחקר בקהילה האירופית בנושאים של: יזמות ועסקים קטנים ובינוניים ו-policymaker-relevant", (EU) European Commission, Enterprise and research on entrepreneurship and SME's", Industry Director General, במועצה הלאומית למחקר ופיתוח (מולמו"פ) ובאסיפה הכללית - המכללה האקדמית לחינוך אחוה (ע"ר), אך כיום שוב איננה מכהנת בהן.
	עד 1 באוקטובר 2017 כיהנה כפרופסורית במחלקה למנהל עסקים באוניברסיטת בן גוריון, ראש המגמה של "יזמות וחדשנות", המחלקה למנהל עסקים, יו"ר ומנהלת מרכז "בנגייס ליזמות וחדשנות", הפקולטה לניהול ע"ש גילפורד גלייזר, חברת ועד המנהל ונציגת הסנאט בחבר הנאמנים של אוניברסיטת בן גוריון בנגב.
האם היא דירקטורית שהחברה רואה בה בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית/בעלת כשירות מקצועית/דירקטור מומחה	בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית. דירקטור מומחה.
האם לפי מיטב ידיעת החברה והדירקטורים היא בת משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד	לא

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צוין אחרת.

תקנה 26 דירקטוריון הבנק⁽¹⁾ (המשך)

שם	עידו שטרן
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 031571904 תאריך לידה: 19.3.1978 מען: בן שפרוט 2, תל-אביב נתינות: ישראלית
חברות בוועדות הדירקטוריון	חבר בוועדות הדירקטוריון: ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין, וועדת תגמול בהרכבה המורחב. כיהן גם כיו"ר הוועדה לבחינת התנהלות הבנק עם קבוצת אי.די.בי שסיימה את תפקידה. כיהן כחבר הוועדה לאישור השקעות, הוועדה לרפורמות וניהול הון והוועדה לבנקאות חו"ל ופעילות בינלאומית, עד ליום 1 במרץ 2018, מועד ביטולן של הוועדות.
האם הוא דירקטור בלתי תלוי/דירקטור חיצוני לפי חוק החברות/דירקטור חיצוני לפי הוראה 301	לא.
האם הוא עובד של החברה, חברה בת של, חברה קשורה שלו או של בעל עניין בו	מכהן בתפקיד סמנכ"ל ויועץ משפטי באריסון החזקות (1998) בע"מ, אריסון השקעות בע"מ, אריסון קיימות בע"מ, ארזף בי 97 בע"מ, ארזף בע"מ ואב-אר השקעות הון 1997 בע"מ, אשר נמצאות בשליטתה של בעלת היתר השליטה בבנק.
התאריך בו החלה כהונתו כדירקטור בחברה	24 בספטמבר 2012.
השכלה והתעסקות בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	בעל תואר ראשון במשפטים (L.L.B) - האוניברסיטה העברית, ירושלים. בוגר תוכנית לפיתוח מנהלים - בית ספר למינהל עסקים, אוניברסיטת Harvard, בוסטון.
האם הוא דירקטור שהחברה רואה בו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית/בעל כשירות מקצועית/דירקטור מומחה	חבר בדירקטוריונים של החברות: שיכון ובינוי בע"מ ומלח הארץ בע"מ.
האם לפי מיטב ידיעת החברה והדירקטורים הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד	בעל כשירות מקצועית. דירקטור מומחה.
אמרי טוב	לא
מס' זיהוי: 005018155 תאריך לידה: 24.11.1939 מען: אדם הכהן 3, תל-אביב	כיהן כדירקטור חיצוני לפי חוק החברות עד ליום 4 בפברואר 2017.
יוסף ירום	כיהן כדירקטור חיצוני לפי הוראה 301 עד ליום 20 במרץ 2017.
מס' זיהוי: 12017539 תאריך לידה: 6.3.1941 מען: ברנר 48, קרית-אונו	
ישראל תפוחי	כיהן כדירקטור בבנק עד ליום 7 במרץ 2017.
מס' זיהוי: 000626010 תאריך לידה: 2.3.1946 מען: 215 East 68 St. Apt. 25C New York, N.Y. 10065	

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צוין אחרת.

תקנה 26א נושאי משרה בכירה של הבנק⁽¹⁾

שם	ארי פינטו
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 069042505 תאריך לידה: 22.12.1961
תאריך תחילת כהונה	מכהן כחבר הנהלה מיום 8 בספטמבר 2009.
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	מנהל כללי, מיום 1 באוגוסט 2016.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	בעל תואר ראשון במנהל עסקים - ניו אינגלנד קולג', הניקר, ארצות-הברית. בעל תואר שני במנהל ציבורי - אוניברסיטת Clark בוסטון, ארצות-הברית. בוגר לימודי תעודה בתפקידי הדירקטור הלכה למעשה, המרכז הישראלי לניהול ולימודי תעודה בניהול כללי, אוניברסיטת בר-אילן;
מפברואר 2016 ועד יולי 2016 ממלא מקום מנהל כללי, COO (Chief Operating Officer) אסטרטגיה, משאבים ותפעול.	
מנובמבר 2013 ועד פברואר 2016 משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה הקמעונאית.	
מספטמבר 2009 ועד אוקטובר 2013 משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת האסטרטגיה.	
שם	יעל אלמוג
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 59284745 תאריך לידה: 6.3.1968
תאריך תחילת כהונה	מכהנת כחברת הנהלה מיום 1 ביוני 2017.
התפקיד שהיא ממלאת בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	משנה למנהל כללי, היועצת המשפטית הראשית של הבנק.
האם היא בעלת עניין בתאגיד או בת משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתה וניסיונה העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהיא מחזיקה בהם	בעלת תואר ראשון במשפטים - אוניברסיטת תל-אביב בעלת תואר שני במשפטים - אוניברסיטת קולומביה, ניו-יורק. מיוני 2017 ועד פברואר 2018 - משנה למנהל כללי, הממונה על חטיבת מחזיקי עניין. ממרץ 2012 עד מאי 2017 - מנהלת ארגון התקינה החשבונאית הבינלאומית IFRS בלונדון. משנת 2006 עד שנת 2012 - מנהלת המחלקה הבינלאומית ברשות ניירות-ערך, ויועצת בכירה ליו"ר רשות ניירות-ערך.
חברה בוועד המנהל של העמותות פועלים בקהילה (ע"ר) וקרן פרץ נפתלי (ע"ר).	

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צויין אחרת.

תקנה 26א נושאי משרה בכירה של הבנק⁽¹⁾ (המשך)

שם	אתי בן-זאב
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 023571540 תאריך לידה: 2.12.1967
תאריך תחילת כהונה	מכהנת כחברת הנהלה מיום 14 בפברואר 2016.
התפקיד שהיא ממלאת בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	משנה למנהל כלכלי, ממונה על חטיבת טכנולוגיה ומחשוב.
האם היא בעלת עניין בתאגיד או בת משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתה וניסיונה העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהיא מחזיקה בהם	בעלת תואר ראשון במתמטיקה ומדעי המחשב - אוניברסיטת תל-אביב. בעלת תואר שני במנהל עסקים - אוניברסיטת תל-אביב. מאוגוסט 2014 ועד ינואר 2016 מנהלת אגף הפיתוח. מאפריל 2010 ועד אוגוסט 2014 מנהלת אגף תשתיות.
	יו"ר דירקטוריון חברת פועלית בע"מ.
שם	יעל דרומי
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 025198193 תאריך לידה: 6.1.1973
תאריך תחילת כהונה	מכהנת כחברת הנהלה מיום 1 במרץ 2018.
התפקיד שהיא ממלאת בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	משנה למנהל כלכלי, ממונה על חטיבת מחזיקי עניין.
האם היא בעלת עניין בתאגיד או בת משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתה וניסיונה העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהיא מחזיקה בהם	בעלת תואר ראשון בפסיכולוגיה ותקשורת - אוניברסיטת תל-אביב. משנת 2014 ועד שנת 2017 שותפה מנהלת ב-My Storiez. משנת 1999 ועד שנת 2014 עורכת וחברת מערכת בכירה ב"דיעות אחרונות".

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צוין אחרת.

תקנה 26א נושאי משרה בכירה של הבנק⁽¹⁾ (המשך)

שם	ארז יוסף
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 023086101 תאריך לידה: 2.10.1967
תאריך תחילת כהונה	מכהן כחבר הנהלה מיום 1 ביולי 2016.
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	משנה למנכ"ל, COO, ממונה על חטיבת אסטרטגיה, משאבים ותפעול.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	בעל תואר ראשון בניהול וכלכלה - האוניברסיטה הפתוחה. בעל תואר שני במנהל עסקים - האוניברסיטה הפתוחה. בוגר קורס דירקטורים ונושאי משרה בכירים בתאגידים מטעם "להב פיתוח מנהלים". מפברואר 2016 עד יוני 2016 מנהל אגף אסטרטגיה ו-PMO ארגוני. מינואר 2013 עד פברואר 2016 מנהל אגף פיננסי ומידע ניהולי. מינואר 2011 עד ינואר 2013 מנהל מטה אסטרטגיה, שיווק ושירות.
מכהן כיו"ר דירקטוריון החברות: אבוקה חברה להשקעות בע"מ, מבנים וציווד בע"מ, עלצור חברה לפיתוח נכסים בע"מ, צדית בע"מ, רבדים (נכסים) בע"מ, רמח"ל פועלים בע"מ, באמ"י נכסים בע"מ וביתן חברה להשקעות ומשכנתאות בע"מ.	

שם	צחי כהן
פרטים אישיים	מס' זיהוי 022007587 תאריך לידה: 29.9.1965
תאריך תחילת כהונה	מכהן כחבר הנהלה מיום 1 ביולי 2012.
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה העסקית.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	בעל תואר ראשון בהנדסה אירונאוטית - הטכניון, חיפה. בעל תואר שני במנהל עסקים - אוניברסיטת תל-אביב. מנהל המטה העסקי בחטיבה העסקית של בנק הפועלים משנת 2004 ועד יוני 2012. מיולי 2012 ועד פברואר 2018 - משנה למנהל כללי, הממונה על החטיבה לניהול סיכונים.

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צוין אחרת.

תקנה 26א נושאי משרה בכירה של הבנק⁽¹⁾ (המשך)

שם	עופר לוי
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 052222577 תאריך לידה: 15.2.1954
תאריך תחילת כהונה	מכהן כחבר הנהלה מיום 1 במאי 2006.
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	משנה למנהל כלכלי, חשבונאי ראשי.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	בעל תואר ראשון בחשבונאות וכלכלה - אוניברסיטת תל-אביב. רואה חשבון מוסמך. חבר בדירקטוריון החברות: אמ"י נאמנים בע"מ, יפת רישומים בע"מ. כיהן כדירקטור בדירקטוריון חברת פועלים אקספרס בע"מ.

שם	ידין ענתבי
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 028078525 תאריך לידה: 31.10.1970
תאריך תחילת כהונה	מכהן כחבר הנהלה מיום 23 ביולי 2013.
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	משנה למנהל כלכלי, ממונה על החטיבה הפיננסית - CFO.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	בעל תואר ראשון בחשבונאות וכלכלה - האוניברסיטה העברית בירושלים. בעל תואר שני במנהל עסקים (התמחות במימון) - האוניברסיטה העברית בירושלים. רואה חשבון מוסמך. מפברואר 2011 ועד יולי 2012 מנכ"ל דש בית השקעות. מספטמבר 2005 ועד דצמבר 2009 הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר.

מכהן כדירקטור בחברת ידין ענתבי ייעוץ בע"מ וכדירקטור בדירקטוריון Sure-Ha International Ltd. כיהן כיו"ר דירקטוריון החברות: פועלים משכנתאות סוכנות לביטוח (2005) בע"מ ופועלים אופקים בע"מ וכדירקטור בדירקטוריון החברות: דש קופות-גמל בע"מ ותכלית תעודות סל בע"מ, אך כיום שוב אינו מכהן בהן.

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צוין אחרת.

תקנה 26א נושאי משרה בכירה של הבנק⁽¹⁾ (המשך)

שם	דן אלכסנדר קולר
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 028051910 תאריך לידה: 8.9.1970
תאריך תחילת כהונה	מכהן כחבר הנהלה מיום 1 בינואר 2008.
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	בעל תואר ראשון בכלכלה ומנהל עסקים - האוניברסיטה העברית. בעל תואר שני בכלכלה ומנהל עסקים - האוניברסיטה העברית.
	מדצמבר 2013 ועד 23 בפברואר 2016 משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת שווקים פיננסיים ומ-24 בפברואר 2016 ממונה גם על הבנקאות הבינלאומית.
	מיוני 2012 ועד נובמבר 2013 משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה הבינלאומית.
	מינואר 2008 ועד יוני 2012 משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת ניהול הסיכונים.
	מכהן כיו"ר דירקטוריון החברות: פועלים שוקי הון והשקעות - החזקות בע"מ, פועלים שוקי הון - בית השקעות בע"מ, פועלים שוקי הון בע"מ, החברה לרישומים של בנק הפועלים בע"מ, פועלים החזקות פיננסיות בע"מ, הפועלים הנפקות בע"מ, תרשיש - החזקות והשקעות הפועלים בע"מ, הפועלים נכסים (מניות) בע"מ, אופז בע"מ, קונטיננטל פועלים בע"מ, פועלים אמריקאי ישראלי בע"מ, פקעות פועלים בע"מ ו-Bank Hapoalim (Switzerland) Ltd. וכן כדירקטור בדירקטוריון החברות: Pam Holdings Ltd, Hapoalim International N.V. והבורסה לניירות-ערך בתל-אביב בע"מ.
	חבר בחבר הנאמנים של הדסה אינטרנשיונל - משרדי הדסה ישראל (חל"צ).
	כיהן כיו"ר דירקטוריון החברות: ישראכרט בע"מ, יורופיי (יורוקרד) ישראל בע"מ ופועלים אקספרס בע"מ, אך כיום שוב אינו מכהן בהן.

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צוין אחרת.

תקנה 26א נושאי משרה בכירה של הבנק⁽¹⁾ (המשך)

שם	רוך שטיין
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 022537021 תאריך לידה: 6.11.1966
תאריך תחילת כהונה	מכהן כחבר הנהלה מיום 14 בפברואר 2016.
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה הקמעונאית.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	בעל תואר ראשון בכלכלה - האוניברסיטה העברית ירושלים. בעל תואר ראשון במשפטים - המרכז הבינתחומי הרצליה. בעל רישיון לעריכת דין - לשכת עורכי הדין בישראל. בעל רישיון ליעוץ בהשקעות - הרשות לניירות-ערך בישראל.
	מפברואר 2015 ועד פברואר 2016 מנכ"ל חברות כרטיסי האשראי: ישראל כרטיס בע"מ, יורופיי (יורוקרד) ישראל בע"מ ופועלים אקספרס בע"מ. משנת 2010 ועד ינואר 2015 מנהל אגף בנקאות קמעונאית.
	מכהן כיו"ר דירקטוריון החברות: פועלים משכנתאות סוכנות לביטוח (2005) בע"מ ופועלים אופקים בע"מ, כיהן כיו"ר דירקטוריון החברות: ישראל כרטיס בע"מ, יורופיי (יורוקרד) ישראל בע"מ, פועלים אקספרס בע"מ, צמרת מימונים בע"מ, ישראל כרטיס מימון בע"מ, ישראל כרטיס (נכסים) 1994 בע"מ ודירקטור בחברת גלובל פקטורינג בע"מ, אך כיום שוב אינו מכהן בהן.
שם	גולן שרמן
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 23706583 תאריך לידה: 22.6.1968
תאריך תחילת כהונה	מכהן כחבר הנהלה מיום 1 בפברואר 2018.
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת החדשנות.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	בעל תואר ראשון בכלכלה - אוניברסיטת בר-אילן. בעל תואר שני במנהל עסקים - אוניברסיטת בן-גוריון. מדצמבר 2014 ועד ינואר 2018 מנהל אגף בנקאות קמעונאית.

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צוין אחרת.

תקנה 26א נושאי משרה בכירה של הבנק⁽¹⁾ (המשך)

שם	זאב חיו
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 057069676 תאריך לידה: 24.2.1961
תאריך תחילת כהונה	מכהן כמבקר פנימי ראשי החל מיום 14 ביולי 2014.
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	מבקר פנימי ראשי, משנה למנהל כללי, ממונה על הביקורת הפנימית בארץ ובח"ל.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	בעל תואר ראשון בחשבונאות וכלכלה - אוניברסיטת תל-אביב. רואה חשבון. מינואר 2012 ועד יולי 2014 מנהל אגף שירותי תפעול בשווקים פיננסיים. מאוגוסט 2006 ועד ינואר 2012 מנהל אגף שירותי תפעול למנהלי נכסים פיננסיים. מיוני 2014 ועד פברואר 2018 מבקר פנימי ראשי בחברות: ישראלרע"מ, יורופיי (יורוקרד) ישראל בע"מ, פועלים אקספרס בע"מ, פעילים - חברה לניהול השקעות בע"מ.
כיהן כמנכ"ל ודירקטור בחברת פועלים החזקות פיננסיות (1993) בע"מ, אך כיום שוב אינו מכהן בה. כיהן כיו"ר דירקטור החברות: פועלים אגוז חברה פיננסית בע"מ, פועלים שקד חברה פיננסית בע"מ, תבואת פועלים בע"מ, שורש פועלים בע"מ ומישור פועלים בע"מ, אך כיום שוב אינו מכהן בהן. כיהן כדירקטור בחברות: החברה לרישומים של בנק הפועלים בע"מ, הבורסה לניירות-ערך בתל-אביב בע"מ, אך כיום שוב אינו מכהן בהן.	
שם	רונית שפירא
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 054667613 תאריך לידה: 22.12.1956
תאריך תחילת כהונה	מכהנת כמזכירת הבנק החל מיום 1 ביולי 2015.
התפקיד שהיא ממלאת בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	מזכירת הבנק.
האם היא בעלת עניין בתאגיד או בת משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתה וניסיונה העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהיא מחזיקה בהם	בעלת תואר ראשון במינהל עסקים - ניו אינגלנד קולג', הניקרא, ארצות-הברית. בעלת תואר שני בניהול משאבי אנוש - אוניברסיטת דרבי. בוגרת קורס הכשרת דירקטורים ונושאי משרה בכירה - ב"ס למנהלים ולפיננסיים - תפנית, מערך לימודי החוץ של האוניברסיטה הפתוחה.
ממרץ 2004 ועד יוני 2015 מנהלת מחלקת תפעול ותיאום בינאגפי בחטיבה הקמעונאית.	

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צוין אחרת.

תקנה 26א נושאי משרה בכירה של הבנק⁽¹⁾ (המשך)

שם	אסף אזולאי
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 052807120 תאריך לידה: 30.10.1983
תאריך תחילת כהונה	מכהן כמנהל מטה שיווק ופרסום, החל מיום 1 במרץ 2017.
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	מנהל מטה שיווק ופרסום.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	בעל תואר ראשון במשפטים - הקריה האקדמית אונו משנת 2014 ועד שנת 2017 מנכ"ל משותף של חברת BBDO IM.
שם	אבנר פז-צוק
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 058010844 תאריך לידה: 3.2.1963
תאריך תחילת כהונה	מכהן כמנהל פרויקט מודרניזציה של מערכות הליבה המיחשוביות, החל מיום 1 בפברואר 2018.
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	מנהל פרויקט מודרניזציה של מערכות הליבה המיחשוביות.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	בעל תואר ראשון בהנדסה חקלאית, טכניון. בעל תואר שני במנהל עסקים והתמחות במימון, אוניברסיטת בר-אילן. משנת 2013 ועד שנת 2017 קצין חינוך ראשי (תת-אלוף)/צה"ל. משנת 2010 ועד שנת 2013 ראש מחלקת סייבר (אלוף משנה)/יחידה 8200.
מס' זיהוי: 053906467 תאריך לידה: 2.4.1956	כיהן כחבר הנהלה, משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה העסקית, מיום 6 ביולי 2014 ועד ליום 28 בפברואר 2018.
יעקב אורבך	כיהן כחבר הנהלה, משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת החדשנות, מיום 1 באוגוסט 2014 ועד 31 בינואר 2018.
מס' זיהוי: 013570890 תאריך לידה: 12.8.1961	כיהן כחבר הנהלה, משנה למנהל כללי, היועץ המשפטי הראשי של הבנק, מיום 31 באוגוסט 2003 ועד 28 בפברואר 2018.
אברהם כוכבא	כיהן כחבר הנהלה, משנה למנהל כללי, היועץ המשפטי הראשי של הבנק, מיום 31 באוגוסט 2003 ועד 28 בפברואר 2018.
מס' זיהוי: 007447386 תאריך לידה: 31.10.1946	
אילן מזור	

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צוין אחרת.

תקנה 226 מורשי החתימה העצמאיים

אין.

תקנה 27 רואי חשבון של הבנק

זיו האפט, רואי חשבון, דרך מנחם בגין 48, תל-אביב.
סומך חייקין, רואי חשבון, רח' הארבעה 17, תל-אביב.

תקנה 28 פירוט לשינויים בתזכיר ובתקנון של הבנק

במהלך שנת 2017 לא בוצעו תיקונים בתזכיר ובתקנון הבנק. ראה [תקנה 29\(א\)\(3\)](#).

תקנה 29

(א) המלצות הדירקטוריון לאסיפה הכללית והחלטותיהם שאינן טעונות אישור האסיפה הכללית:

(1) חלוקת דיבידנד -

לפרטים בדבר חלוקת דיבידנד ראה [דוח הדירקטוריון עמוד 34](#).

(2) שינוי בהון - אין.

(3) שינוי בתזכיר ובתקנון של הבנק - במהלך שנת 2017 לא תוקנו תזכיר ותקנון הבנק. על סדר יומה של האסיפה הכללית השנתית של בעלי המניות של הבנק שזומנה ליום 12 באפריל 2018 עומדת, בין היתר, החלטה לאמץ מספר תיקונים לתקנון הבנק. לפרטים ראה דוח לזימון האסיפה שפרסם הבנק ביום 6 במרץ 2018 (מספר אסמכתא: 018129-01-2018)

(4) פדיון מניות - אין.

(5) פדיון מוקדם של אגרות-חוב - אין.

(6) עסקות שאינן בתנאי שוק בין הבנק לבין בעל עניין בו, למעט עסקה של התאגיד עם חברה-בת שלו - אין.

(ב) החלטות האסיפה הכללית שנתקבלו שלא בהתאם להמלצות הדירקטוריון - אין.

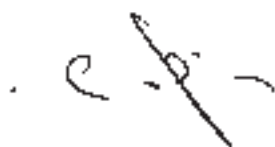
(ג) החלטות אסיפה כללית מיוחדת -

ביום 4 באפריל 2017 החליטה האסיפה הכללית על הארכת כהונתו של מר עודד ערן כדירקטור בבנק עד ליום 31 בדצמבר 2019 ועל אישור תנאי כהונתו והעסקתו של מר עודד ערן כיו"ר הדירקטוריון. כמו-כן החליטה האסיפה הכללית במועד זה למנות את זיו האפט (BDO), רואי חשבון וסומך-חייקין (KPMG), רואי חשבון, לרואי החשבון המבקרים של הבנק.

ביום 5 בפברואר 2018 החליטה האסיפה הכללית על מינויה של גבי רונית אברמזון רוקח לכהונת דירקטורית חיצונית בבנק (כהגדרת המונח בסעיף 1 לחוק החברות), לתקופה של שלוש שנים החל מיום 5 בפברואר 2018 ועד ליום 4 בפברואר 2021.

תקנה 29א

- (1) בחודש פברואר 2017 קיבל הדירקטוריון עדכון תקופתי להצהרותיהם של דירקטורים ונושאי משרה בבנק, בין היתר, בנוגע לכהונותיהם כנושאי משרה בתאגידים אחרים והחליט לאשר לפי סעיף 255 כהונות אלה שכן לא ראה בהם פגיעה בטובת הבנק.
- (2) עסקות חריגות הטעונות אישור לפי סעיף 270 (1) לחוק החברות - אין.
- (3) נכון למועד הדוח, כל הדירקטורים ונושאי המשרה בבנק מחזיקים בכתבי פטור, התחייבות לשיפוי, והם מבוטחים בפוליסת ביטוח אחריות נושאי משרה. לפרטים נוספים, לרבות אודות חידוש פוליסת ביטוח אחריות נושאי משרה, ראה [תקנה 22](#).

רונית שפירא
מזכירת הבנק

עופר לוי
משנה למנכ"ל, חשבונאי ראשי

תל-אביב, 25 במרץ 2018

שאלון ממשל תאגידי

עצמאות הדירקטוריון	
1.	בכל שנת הדיווח כיהנו בתאגיד שני דירקטורים חיצוניים או יותר: נכון דירקטור א': אמרי טוב דירקטור ב': דפנה שורץ מספר הדירקטורים החיצוניים המכהנים בתאגיד נכון למועד פרסום שאלון זה: שניים (וכן שלושה דירקטורים חיצוניים נוספים כהגדרת המונח בהוראה 301 של המפקח על הבנקים).
2.	א. שיעור הדירקטורים הבלתי תלויים המכהנים בתאגיד נכון למועד פרסום שאלון זה: 5/10 . ב. התאגיד לא קבע בתקנון כי יכהן בו שיעור/מספר מינימלי של דירקטורים בלתי תלויים. הערה: על-פי הוראה 301 של המפקח על הבנקים נדרש כי לפחות שלישי מהדירקטורים בדירקטוריון הבנק יהיו דירקטורים חיצוניים כהגדרתם בהוראה 301. בבנק מכהנים כאמור חמישה דירקטורים חיצוניים כהגדרתם בהוראה 301 והם גם דירקטורים בלתי תלויים.
3.	בשנת הדיווח נערכה בדיקה עם הדירקטורים החיצוניים (והדירקטורים הבלתי תלויים) ונמצא כי הם קיימו בשנת הדיווח את הוראת סעיף 240(ב) ו-(ו) לחוק החברות לעניין היעדר זיקה של הדירקטורים החיצוניים (והבלתי תלויים) המכהנים בתאגיד וכן מתקיימים בהם התנאים הנדרשים לכהונה כדירקטור חיצוני (או בלתי תלוי): נכון .
4.	כל הדירקטורים אשר כיהנו בתאגיד במהלך שנת הדיווח, אינם כפופים למנהל הכללי, במישרין או בעקיפין (למעט דירקטור שהוא נציג עובדים, אם קיימת בתאגיד נציגות לעובדים): נכון .
5.	כל הדירקטורים שהודיעו על קיומו של עניין אישי שלהם באישור עסקה שעל סדר יומה של הישיבה, לא נכחו בדיון ולא השתתפו בהצבעה כאמור (למעט דיון ו/או הצבעה בנסיבות המתקיימות לפי סעיף 278(ב) לחוק החברות): נכון .
6.	בעל השליטה (לרבות קרובו ו/או מי מטעמו), שאינו דירקטור או נושא משרה בכירה אחר בתאגיד, לא נכח בישיבות הדירקטוריון שהתקיימו בשנת הדיווח: נכון .

כשירות וכישורי הדירקטורים	
7.	בתקנון התאגיד לא קיימת הוראה המגבילה את האפשרות לסיים מיידית את כהונתם של כלל הדירקטורים בתאגיד, שאינם דירקטורים חיצוניים: נכון .
8.	התאגיד דאג לעריכת תוכנית הכשרה לדירקטורים חדשים, בתחום עסקי התאגיד ובתחום הדין החל על התאגיד והדירקטורים, וכן דאג לעריכת תוכנית המשך להכשרת דירקטורים מכהנים, המותאמת, בין השאר, לתפקיד שהדירקטור ממלא בתאגיד: נכון . התוכנית הופעלה בשנת הדיווח.
9.	א. בתאגיד נקבע מספר מזערי נדרש של דירקטורים בדירקטוריון שעליהם להיות בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית: נכון . המספר המזערי שנקבע: 3 ב. מספר הדירקטורים שכיהנו בתאגיד במהלך שנת הדיווח: בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית: 10 דירקטורים מיום 1.1.2017 ועד 7.3.2017; 9 דירקטורים מיום 8.3.2017 ועד 20.3.2017; 8 דירקטורים מיום 21.3.2017 ועד 31.12.2017; בעלי כשירות מקצועית: שני דירקטורים (נוסף על הדירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית, כאמור לעיל)
10.	א. בכל שנת הדיווח כלל הרכב הדירקטוריון חברים משני המינים: נכון . ב. מספר הדירקטורים מכל מין המכהנים בדירקטוריון התאגיד נכון למועד פרסום שאלון זה: גברים: 7 נשים: 3

שאלון ממשל תאגידי (המשך)

ישיבות הדירקטוריון (וכינוס אסיפה כללית)						
11.	א.	מספר ישיבות הדירקטוריון שהתקיימו במהלך כל רבעון בשנת הדיווח: רבעון ראשון 2017: 13 רבעון שני 2017: 7 רבעון שלישי 2017: 10 רבעון רביעי 2017: 16				
	ב.	לצד כל אחד משמות הדירקטורים שכיהנו בתאגיד במהלך שנת הדיווח, יצוין שיעור השתתפותו בישיבות הדירקטוריון (בסיק זה - לרבות ישיבות ועדות הדירקטוריון בהן הוא חבר, וכמצוין להלן) שהתקיימו במהלך שנת הדיווח (ובהתייחס לתקופת כהונתו (מובהר כי ישיבות בהן לא נכח דירקטור מטעמים של עניין אישי / ניגוד עניינים לא נמנו ישיבות אלו על-ידי התאגיד כהיעדרות הדירקטור מאותן ישיבות)):				
		שם הדירקטור	שיעור השתתפותו בישיבות הדירקטוריון	שיעור השתתפותו בישיבות ועדת ביקורת (לגבי דירקטור החבר בוועדה זו)	שיעור השתתפותו בישיבות הוועדה לבחינת הדוחות הכספיים (לגבי דירקטור החבר בוועדה זו)	הוא חבר (תוך ציון שם הוועדה)
		עודד ערן	100%	אינו חבר הוועדה	אינו חבר הוועדה	ועדת אשראי - 78.12% ועדת כספים ותשקיפים - 80% הוועדה לאישור השקעות - 100% ועדת בנקאות חו"ל ופעילות בינלאומית - 100% ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין - 100% ועדת רפורמות וניהול הון - 100%
		אמנון דיק	98%	אינו חבר הוועדה	אינו חבר הוועדה	ועדת בנקאות חו"ל ופעילות בינלאומית - 100% ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין - 100% ועדת טכנולוגיה ומחשוב - 75% ועדת מוצרים חדשים - 100% ועדת תגמול אליה הוזמנו דירקטורים נוספים כחברי הוועדה (בהתאם לסעיף 38(ה) להוראה 301 של המפקח על הבנקים) - 100% ועדת אשראי - 100% ועדת רפורמות וניהול הון - 100%
		מאיר ויצ'נר	93%	אינו חבר הוועדה	אינו חבר הוועדה	ועדת טכנולוגיה ומחשוב - 100% ועדה לבנקאות חו"ל ופעילות בינלאומית - 100% ועדת רפורמות וניהול הון - 80%
		אמרי טוב	98%	100%	100%	ועדת תגמול - 100% ועדת אשראי - 94% ועדת עסקות עם אנשים קשורים - 93% ועדת כספים ותשקיפים - 100% הוועדה לאישור השקעות - 100% הוועדה לניהול ובקרת סיכונים - 100% הוועדה לבנקאות חו"ל ופעילות בינלאומית - 100% הוועדה לממשל תאגידי ומחזיקי עניין - 100% תת הוועדה לניהול סיכוני ארצות-הברית - 100%

שאלון ממשל תאגידי (המשך)

ישיבות הדירקטוריון (וכינוס אסיפה כללית) (המשך)					
ועדת עסקות עם אנשים קשורים - 100% ועדת כספים ותשקיפים - 100% הוועדה לניהול ובקרת סיכונים - 100% הוועדה לבחינת התנהלות הבנק עם קבוצת אי.די.בי - 100% תת הוועדה לניהול סיכוני ארצות-הברית - 100%	100%	100%	100%	יעקב פאר	
הוועדה לבנקאות חו"ל ופעילות בינלאומית - 100% ועדת כספים ותשקיפים - 100% הוועדה לניהול ובקרת סיכונים - 100% ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין - 100% ועדת תגמול אליה הוזמנו דירקטורים נוספים כחברי הוועדה (בהתאם לסעיף 38(ה) להוראה 301 של המפקח על הבנקים) - 100% ועדת רפורמות וניהול הון - 100% תת הוועדה לניהול סיכוני ארצות-הברית - 100%	אינה חברת הוועדה	אינה חברת הוועדה	98%	אפרת פלד	
ועדת אשראי - 100% ועדת עסקות עם אנשים קשורים - 100% ועדת כספים ותשקיפים - 100% הוועדה לניהול ובקרת סיכונים - 100% הוועדה למוצרים חדשים - 100% ועדת תגמול - 100% תת הוועדה לניהול סיכוני ארצות-הברית - 100%	100%	100%	96%	משה קורן	
ועדת טכנולוגיה ומחשוב - 100% הוועדה למוצרים חדשים - 100%	100%	100%	100%	ראובן קרופיק	
ועדת עסקות עם אנשים קשורים - 100% ועדת תגמול - 100% הוועדה לבחינת התנהלות הבנק עם קבוצת אי.די.בי - 100% ועדת רפורמות וניהול הון - 100%	100%	100%	100%	דפנה שורץ	
הוועדה לבחינת התנהלות הבנק עם קבוצת אי.די.בי - 100% הוועדה לאישור השקעות - 100% הוועדה לבנקאות חו"ל ופעילות בינלאומית - 100% הוועדה לממשל תאגידי ומחזיקי עניין - 100% ועדת תגמול אליה הוזמנו דירקטורים נוספים כחברי הוועדה (בהתאם לסעיף 38(ה) להוראה 301 של המפקח על הבנקים) - 100% ועדת רפורמות וניהול הון - 100%	אינו חבר הוועדה	אינו חבר הוועדה	100%	עידו שטרן	
בשנת הדיווח קיים הדירקטוריון דיון אחד לפחות לעניין ניהול עסקי התאגיד בידי המנהל הכללי ונושאי המשרה הכפופים לו, בלא נוכחותם, לאחר שניתנה להם הזדמנות להביע את עמדתם: נכון .					12.

שאלון ממשל תאגידי (המשך)

הפרדה בין תפקידי המנהל הכללי ויושב ראש הדירקטוריון	
13.	בכל שנת הדיווח כיהן בתאגיד יו"ר דירקטוריון: נכון .
14.	בכל שנת הדיווח כיהן בתאגיד מנהל כללי: נכון .
15.	בתאגיד בו מכהן יו"ר הדירקטוריון גם כמנכ"ל התאגיד ו/או מפעיל את סמכויותיו, כפל הכהונה אושר בהתאם להוראות סעיף 121(ג) לחוק החברות. ☐ לא רלוונטי.
16.	המנכ"ל אינו קרוב של יו"ר הדירקטוריון: נכון .
17.	בעל שליטה או קרובו אינו מכהן כמנכ"ל או כנושא משרה בכירה בתאגיד, למעט כדירקטור: נכון .

ועדת הביקורת	
18.	בוועדת הביקורת לא כיהן בשנת הדיווח -
	א. בעל השליטה או קרובו: נכון .
	ב. יו"ר הדירקטוריון: נכון .
	ג. דירקטור המועסק על-ידי התאגיד או על-ידי בעל השליטה בתאגיד או בידי תאגיד בשליטתו: נכון .
	ד. דירקטור הנותן לתאגיד או לבעל השליטה בתאגיד או תאגיד בשליטתו שירותים דרך קבע: נכון .
	ה. דירקטור שעיקר פרנסתו על בעל השליטה: נכון .
19.	מי שאינו רשאי להיות חבר בוועדת ביקורת, ובכלל זה בעל שליטה או קרובו, לא נכח בשנת הדיווח בישיבות ועדת הביקורת, למעט בהתאם להוראות סעיף 115(ה) לחוק החברות: נכון .
20.	מניין חוקי לדין ולקבלת החלטות בכל ישיבות ועדת הביקורת שהתקיימו בשנת הדיווח היה רוב של חברי הוועדה, כאשר רוב הנוכחים היו דירקטורים בלתי תלויים ואחד מהם לפחות היה דירקטור חיצוני: נכון .
21.	ועדת הביקורת קיימה בשנת הדיווח ישיבה אחת לפחות בנוכחות המבקר הפנימי ורואה החשבון המבקר ובלא נוכחות של נושאי משרה בתאגיד שאינם חברי הוועדה, לעניין ליקויים בניהול העסקי של התאגיד: נכון .
22.	בכל ישיבות ועדת הביקורת בה נכח מי שאינו רשאי להיות חבר הוועדה, היה זה באישור יו"ר הוועדה ו/או לבקשת הוועדה (לגבי היועץ המשפטי ומזכיר התאגיד שאינו בעל שליטה או קרובו): נכון .
23.	בשנת הדיווח היו בתוקף הסדרים שקבעה ועדת הביקורת לגבי אופן הטיפול בתלונות של עובדי התאגיד בקשר לליקויים בניהול עסקיו ולגבי ההגנה שתינתן לעובדים שהתלוננו כאמור: נכון .
24.	ועדת הביקורת (ו/או הוועדה לבחינת הדוחות הכספיים) הניחה את דעתה כי היקף עבודתו של רואה החשבון המבקר ושכר טרחתו ביחס לדוחות הכספיים בשנת הדיווח, היו נאותים לשם ביצוע עבודת ביקורת וסקירה ראויים: נכון .

שאלון ממשל תאגידי (המשך)

תפקידי הוועדה לבחינת הדוחות הכספיים (להלן: הוועדה) בעבודתה המקדימה לאישור הדוחות הכספיים ⁽¹⁾	
25.	<p>א. פרק הזמן (בימים) אותו קבע הדירקטוריון כזמן סביר להעברת המלצות הוועדה לקראת הדיון בדירקטוריון לאישור הדוחות הכספיים: יומיים, ככל שהדבר אפשרי.</p> <p>ב. מספר הימים שחלפו בפועל בין מועד העברת המלצות לדירקטוריון למועד הדיון בדירקטוריון לאישור הדוחות הכספיים: דוח רבעון ראשון 2017: 6 ימים. דוח רבעון שני 2017: יום אחד. דוח רבעון שלישי 2017: יום אחד. דוח שנתי 2017: 2 ימים.</p> <p>ג. מספר הימים שחלפו בין מועד העברת טיטת הדוחות הכספיים לדירקטורים למועד הדיון בדירקטוריון לאישור הדוחות הכספיים: דוח רבעון ראשון 2017: יומיים. דוח רבעון שני 2017: יומיים. דוח רבעון שלישי 2017: 3 ימים. דוח שנתי 2017: 11 ימים.</p>
26.	<p>רואה החשבון המבקר של התאגיד השתתף בכל ישיבות הוועדה והדירקטוריון, בה נדונו הדוחות הכספיים של התאגיד המתייחסים לתקופות הנכללות בשנת הדיווח: נכון.</p>
27.	<p>בוועדה התקיימו בכל שנת הדיווח ועד לפרסום הדוח השנתי, כל התנאים המפורטים להלן:</p> <p>א. מספר חבריה לא פחת משלושה (במועד הדיון בוועדה ואישור הדוחות כאמור): נכון.</p> <p>ב. התקיימו בה כל התנאים הקבועים בסעיף 115(ב) ו-(ג) לחוק החברות (לעניין כהונת חברי ועדת ביקורת): נכון.</p> <p>ג. יו"ר הוועדה הוא דירקטור חיצוני: נכון.</p> <p>ד. כל חבריה דירקטורים ורוב חבריה דירקטורים בלתי תלויים: נכון.</p> <p>ה. לכל חבריה היכולת לקרוא ולהבין דוחות כספיים ולפחות אחד מהדירקטורים הבלתי תלויים הוא בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית: נכון.</p> <p>ו. חברי הוועדה נתנו הצהרה עובר למינוים: נכון.</p> <p>ז. המניין החוקי לדיון ולקבלת החלטות בוועדה היה רוב חבריה ובלבד שרוב הנוכחים היו דירקטורים בלתי תלויים ובהם דירקטור חיצוני אחד לפחות: נכון.</p>

(1) בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים, ועדת הביקורת משמשת כוועדה לבחינת הדוחות הכספיים.

שאלון ממשל תאגידי (המשך)

ועדת תגמול ⁽¹⁾	
28.	הוועדה מנתה, בשנת הדיווח, לפחות שלושה חברים והדירקטורים החיצוניים היוו בה רוב (במועד הדיון בוועדה): נכון .
29.	תנאי כהונתם והעסקתם של כל חברי ועדת התגמול בשנת הדיווח הינם בהתאם לתקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני), התש"ס-2000: נכון .
30.	בוועדת התגמול לא כיהן בשנת הדיווח -
	א. בעל השליטה או קרובו: נכון .
	ב. יו"ר הדירקטוריון: נכון .
	ג. דירקטור המועסק על-ידי התאגיד או על-ידי בעל השליטה בתאגיד או בידי תאגיד בשליטתו: נכון .
	ד. דירקטור הנותן לתאגיד או לבעל השליטה בתאגיד או תאגיד בשליטתו שירותים דרך קבע: נכון .
	ה. דירקטור שעיקר פרנסתו על בעל השליטה: נכון .
31.	בעל שליטה או קרובו לא נכחו בשנת הדיווח בישיבות ועדת התגמול, למעט אם קבע יו"ר הוועדה כי מי מהם נדרש לשם הצגת נושא מסוים: נכון .
32.	ועדת התגמול והדירקטוריון לא עשו שימוש בסמכותם לפי סעיפים 267א(ג), 272(ג)(3) ו-272(ג)(1)(ג) לאישור עסקה או מדיניות תגמול, למרות התנגדותה של האסיפה הכללית: נכון .

מבקר פנים	
33.	יו"ר הדירקטוריון או מנכ"ל התאגיד הוא הממונה הארגוני על המבקר הפנימי בתאגיד: נכון .
34.	יו"ר הדירקטוריון או ועדת הביקורת אישרו את תוכנית העבודה בשנת הדיווח: נכון .
35.	היקף העסקת המבקר הפנימי בתאגיד בשנת הדיווח: 100% משרה .
	בשנת הדיווח התקיים דיון (בוועדת הביקורת או בדירקטוריון) בממצאי המבקר הפנימי: נכון .
36.	המבקר הפנימי אינו בעל עניין בתאגיד, קרובו, ר"ח מבקר או מי מטעמו וכן אינו מקיים קשרים עסקיים מהותיים עם התאגיד, בעל השליטה בו, קרובו או תאגידים בשליטתם: נכון .

עסקות עם בעלי עניין	
37.	בעל השליטה או קרובו (לרבות חברה שבשליטתו) אינו מועסק על-ידי התאגיד או נותן לו שירותי ניהול: נכון .
38.	למיטב ידיעת התאגיד, לבעל השליטה אין עסקים נוספים בתחום פעילותו של התאגיד (בתחום אחד או יותר): נכון .

הגבי רונית אברמזון רוקח
יו"ר ועדת הביקורת*

מר עודד ערן
יו"ר הדירקטוריון

* הוועדה משמשת גם כוועדה לבחינת הדוחות הכספיים.
(1) התשובות מתייחסות לוועדת התגמול המכהנת לפי הוראות חוק החברות. בבנק מכהנת גם ועדת תגמול בהרכב מורחב הדנה בתגמול של כלל העובדים (למעט נושאי משרה ועובדים מרכזיים) ובמדיניות תגמול קבוצתית.

אגרת-חוב

נייר ערך המהווה תעודת התחייבות לתשלום חוב, ובו הבטחה של המנפיק לשלם למחזיק האגרת את הקרן שהונפקה בתוספת תשלומי ריבית/קופון, במועדים קבועים או בהתקיים תנאי מסוים. זהו מכשיר פיננסי שבאמצעותו הממשלה ופירמות יכולות ללוות כסף מהציבור.

אובליגו

חבות כוללת. סך ההתחייבויות של הלקוח לבנק.

אופציה

חוזה בין שני צדדים (כותב האופציה ורוכש האופציה). כותב האופציה מעניק לרוכש האופציה זכות לרכוש או למכור נכס כלשהו תמורת מחיר קבוע מראש, בדרי"כ במועד קבוע מראש.

איגום

גיוס הון חוץ-בנקאי על-ידי גוף פיננסי באמצעות אגרות-חוב מיוחדות, המתבצע על-ידי רכישת מצרף של תזרימים צפויים, שקובצו יחד (בפעולת איגום - Pooling) והפכו לניירות-ערך, הניתנים להנפקה.

אשראי חוץ-מאזני

התקשרויות למתן אשראי וערבויות (לא כולל מכשירים נגזרים).

באזל

באזל 2 / באזל 3 - תקנות לניהול הסיכונים של הבנקים שנקבעו על-ידי ועדת באזל, העוסקת בפיקוח ובקביעת סטנדרטים לפיקוח על בנקים בעולם.

הון פיקוחי

ההון הפיקוחי מורכב משני רבדים: הון רוברד 1 והון רוברד 2, כהגדרתם בהוראת ניהול בנקאי תקין 202.

הון רוברד 1

הון על בסיס מתמשך (going-concern capital) כולל הון עצמי רוברד 1 והון רוברד 1 נוסף. כהגדרתם בהוראת ניהול בנקאי תקין 202.

הון רוברד 2

הון בחדלות פירעון כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202.

חבות

כמשמעותה בהוראה 313 להוראות ניהול בנקאי תקין.

חוב

זכות חוזית לקבל כסף לפי דרישה או במועדים קבועים או הניתנים לקביעה, אשר מוכרת ככס במאזן של התאגיד הבנקאי (לדוגמה פיקדונות בבנקים, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, אשראי לציבור, אשראי לממשלה, וכו'). חובות אינם כוללים פיקדונות בבנק ישראל ואינם כוללים נכסים בגין מכשירים נגזרים.

חוב מותנה בביטחון

חוב שפירעונו צפוי להתבצע באופן בלעדי מתוך הביטחון, ואין מקורות זמינים ומהימנים אחרים לפירעונו.

כתבי התחייבות נדחים

כתבי התחייבות שהזכויות לפיהם נדחות מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של התאגיד הבנקאי, למעט כתבי התחייבות אחרים ומאותו סוג.

מדד המחירים לצרכן

מדד המתפרסם על-ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ומודד את השינויים החודשיים במחירי מוצרים ושירותים, המהווים את "סל הצריכה" של משפחה ממוצעת.

מח"מ

משך חיים ממוצע - הממוצע המשוקלל של זמן פירעון הקרן ותשלומי הריבית של האיגרת.

מכשיר נגזר

מכשיר פיננסי או חוזה עתידי שערכו נגזר מערכו של נכס בסיס כלשהו ושקיים שוק במסגרתו ניתן לקבוע את שווי.

מכשיר פיננסי

מכשיר פיננסי הוא כל חוזה היוצר נכס פיננסי בישות אחת והתחייבות פיננסית או מכשיר הוני בישות אחרת.

מניות פנטום

מכשיר התחייבותי המעניק תגמול במזומן המבוסס על שווי מניית החברה וזאת ללא הזכאות לקבל מניה בפועל.

מניות רדומות

מניות המוחזקות במישרין על-ידי החברה עצמה. ממניות אלה נשללו הזכויות בהון ובהצבעה בחברה.

Bid-Ask

המרווח בין מחיר הרכישה ומחיר המכירה המוצעים. זהו למעשה ההבדל בין המחיר הגבוה ביותר שקונה מוכן לשלם עבור נכס והמחיר הנמוך ביותר בו מוכר מוכן למכור אותו.

נגזר OTC

Over the counter - מכשיר נגזר מסוג שמוסדות פיננסיים מתקשרים לגביו במהלך העסקים הרגילי ושקיים שוק במסגרתו ניתן לקבוע את שווי.

ניהול המשכיות עסקית

גישה כלל-ארגונית הכוללת קווי מדיניות, תקנים ונהלים שתכליתם לשמור על קיומו של הבנק כישות פיננסית פעילה ואיתנה, ויכולתו להמשיך ולספק שירות מיטבי ללקוחותיו גם בעיתות חירום ושיבושים תפעוליים משמעותיים.

סינדיקציה

עסקה שבה מספר מלווים חולקים מתן הלוואה ללווה יחיד, אך כל מלווה מעמיד הלוואה בסכום מסוים ללווה ויש לו את הזכות להיפרע ממנו. לעיתים קרובות, קבוצות של מלווים ממנות יחד אותן הלוואות כאשר הסכום שהועמד גדול יותר מהנכונות של מלווה יחיד כלשהו להלוות.

פיקדונות לזמן קצוב

פיקדונות בהם למפקיד אין זכות וגם הוא אינו מורשה למשוך מהם במשך 6 ימים, לכל הפחות מיום ההפקדה.

פיקדונות לפי דרישה

פיקדון שאינו פיקדון לזמן קצוב.

שוק פעיל

שוק בו עסקות בנכס או בהתחייבות מתקיימות בתדירות ובנפח מספיקים על מנת לספק מידע על התמחור על בסיס שוטף.

שעת חירום

תקופת הפעלת מערך משק לשעת חירום בהתאם להחלטת הממשלה הכרזה על מצב מיוחד בעורף או הכרזת המפקח על שעת חירום.

תאגיד עזר

תאגיד שאינו עצמו תאגיד בנקאי שעיסוקיו הם רק בתחום הפעולה המותר לתאגיד בנקאי השולט בו, למעט עיסוקים שהתייחדו לתאגידים בנקאיים בהתאם לחוק.

B2B

Business To Business – פעילות עסקית של מכירת מוצר או מתן שירותים של ארגון אחד לארגון שני.

B2C

Business To Consumer – פעילות עסקית אשר בה מוכרים מוצרים או מספקים שירותים לצרכן הסופי.

B.O.T

Build Operate Transfer – הסדר מימון פרויקטיים ציבוריים בו גוף פרטי מקבל זיכיון מגוף ציבורי כדי לממן, לתכנן, לבנות ולהפעיל מתקן ציבורי לתקופה קצובה בסופה עוברת הבעלות על הפרויקט לממשלה.

CVA

Credit Valuation Adjustment – חישוב סיכון האשראי בנגזרים משקף את תוחלת ההפסד הצפוי לבנק במקרה בו הצד הנגדי לעסקה יגיע למצב של כשל אשראי.

Dodd-Frank

Dodd-Frank Act – תקנות פדרליות בארצות-הברית שאושרו בקונגרס ב-2010 במטרה להגביר את היציבות, השקיפות והיעילות במערכת הפיננסית בארצות-הברית ובפרט בשוק נגזרי ה-OTC. מכוח תקנות אלו הוקמו גופים ממשלתיים שתפקידם לפקח, לאכוף ולעקוב אחר הביצועים של גופים פיננסיים גדולים.

EMIR

European Market Infrastructure Regulation – רגולציה של האיחוד האירופי אשר אומצה בשנת 2012 במטרה להגביר את היציבות, השקיפות והיעילות בשווקי הנגזרים באיחוד האירופי, ובפרט בשוק נגזרי ה-OTC.

FATCA

Foreign Accounts Tax Compliance Act – חוק אמריקאי הנועד לשיפור אכיפת המס, קובע כי גופים פיננסיים מחוץ לארצות-הברית חייבים בדיווח לרשות המס האמריקאית על חשבונות המנוהלים אצלם ושייכים למי שחייב בדיווח גם אם הוא לא תושב ארצות-הברית.

FDIC

Federal Deposit Insurance Corporation – התאגיד האמריקאי הפדרלי לביטוח פיקדונות.

GRI

Global Reporting Initiative – תקן בינלאומי לדיווח בתחום הקיימות והאחריות התאגידית.

ICAAP

Internal Capital Adequacy Assessment Process – תהליך פנימי להערכת הלימות ההון ולקביעת האסטרטגיה להבטחת הלימות ההון של תאגידים בנקאיים. תהליך זה נועד להבטיח כי יוחזק על-ידי התאגידים הבנקאיים הון הולם שיתמוך בכל הסיכונים הגלומים בעסקיהם, וכן שיפותחו וינקטו על ידם תהליכים נאותים לניהול הסיכונים. התהליך משלב, בין היתר, קביעה של יעדי הון, תהליכי תכנון הון ובחינת מצב ההון במגוון תרחישי קיצון.

LDC

Less Developed Country – ארצות המסווגות על-ידי הבנק העולמי כבעלות הכנסה נמוכה או בינונית.

LTV

Loan To Value Ratio – היחס בין סכום ההלוואה (לרבות מסגרת מאושרת שטרם נוצלה), לבין שווי הנכס המשועבד (לפי חלקו של התאגיד הבנקאי בשעבוד).

Middle Market

פעילות מסחרית המבוצעת עם עסקים בינוניים, לרוב בארצות-הברית.

MTM

Mark to Market – שערך של מכשיר נגזר בהתבסס על ציטוטים של מחירי שוק בשווקים רלוונטיים, ובהעדרם בהתבסס על שיטות הערכה חלופיות.

NPL

Non Performing Loan – אשראי פגום שאינו צובר ריבית.

VaR

Value at Risk – מודל סטטיסטי מקובל לכימות סיכוני שוק. המודל מעריך, על בסיס נתונים היסטוריים את ההפסד המירבי הצפוי בגין פוזיציה מסוימת או תיק מסוים, עבור אופק זמן ורמת מובהקות מוגדרים.

VOLCKER

Volcker Rule – חוק וולקר הוא דבר חקיקה אמריקאי החל על תאגידים בנקאיים מסוימים וכולל איסורים והגבלות הנוגעים לפעילות מסחר נוסטרו (proprietary trading) ולפעילות השקעה ו/או מתן חסות בקרנות מכוסות (covered funds) כהגדרתן בחוק וולקר.

א

איגוח 393, 198, 197, 139, 38

אנשים קשורים 389, 388, 375, 373, 371, 368, 359, 298, 297, 288, 136

אשראי לציבור 57, 56, 55, 54, 53, 52, 51, 44, 43, 40, 39, 30, 26, 17, 12

, 211, 208, 160, 159, 158, 141, 130, 127, 125, 118, 115, 109, 64, 63, 58

, 240, 239, 238, 237, 236, 235, 234, 231, 229, 226, 223, 221, 218, 213

, 254, 253, 252, 251, 250, 249, 248, 247, 246, 245, 244, 243, 242, 241

, 280, 279, 274, 273, 272, 271, 264, 263, 262, 260, 258, 257, 256, 255

, 346, 341, 339, 337, 336, 334, 328, 325, 321, 318, 316, 314, 312, 310

393

ג

גידור 200, 199, 151, 150, 139, 129, 128, 123, 114, 83, 69, 50, 46, 28

202, 201

ד

דיבידנד 269, 183, 172, 162, 139, 119, 117, 116, 70, 44, 35, 34, 17, 12

385, 356, 281, 270

ה

הון אנושי 331, 304, 287, 5

הון מניות 364, 149, 117, 116, 37

היוון עלויות תוכנה 132

הלבנת הון 329, 319, 91, 90, 89, 87, 22

הלוואות לדיור 97, 70, 69, 68, 58, 57, 56, 55, 50, 44, 43, 38, 31, 30, 12

, 236, 235, 234, 232, 229, 228, 221, 220, 211, 210, 159, 158, 127, 125

315, 314, 313, 305, 287, 255, 252, 251, 250, 242, 241, 240, 239, 237

הליכים משפטיים 196, 93, 91, 22, 11

הפרשה לירידת-ערך 282, 165

הפרשה פרטנית להפסדי אשראי 244, 243, 126

הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי 339, 161, 152, 126, 26

ו

ועדת שטרומ 323, 312, 309, 282, 94

ז

זכויות עובדים 175, 174, 173, 172, 171, 170, 169, 147, 133, 118, 109

280, 178, 177, 176

ח

חובות פגומים 158, 133, 125, 123, 97, 63, 61, 60, 54, 52, 51, 31, 17, 16

, 244, 243, 241, 240, 231, 229, 226, 223, 221, 218, 213, 211, 208, 159

341, 262, 249, 248, 247, 246, 245

י

ירידת-ערך 133, 130, 128, 118, 100

כ

מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה 233, 232, 136, 109, 45, 44, 33, 12

308, 287, 236, 235, 234

מגזרי פעילות פיקוחיים 210, 208, 206, 205, 136, 109, 40, 39, 12, 11

, 228, 226, 224, 223, 222, 221, 220, 218, 216, 215, 214, 213, 212, 211

232, 231, 230, 229

מדינות זרות 32

מדיניות חשבונאית 129, 128, 127, 126, 125, 124, 123, 122, 121, 109

137, 136, 135, 134, 133, 132, 131, 130

מדיניות ניהול סיכונים 48, 47

מימון ממוכף 71, 70, 12

מינוף 190, 189, 188, 187, 186, 185, 184, 183, 109, 38, 16, 12

מסגרות אשראי 255, 126, 98, 31

נ

נגזרים 83, 80, 78, 76, 74, 72, 64, 63, 58, 57, 56, 55, 49, 42, 34, 24, 12

, 188, 140, 139, 138, 131, 130, 129, 128, 125, 121, 118, 115, 109, 99, 98

, 257, 256, 254, 253, 252, 251, 215, 205, 204, 203, 202, 201, 200, 199

, 300, 280, 279, 270, 269, 268, 267, 266, 265, 264, 263, 262, 260, 258

, 345, 344, 343, 342, 341, 338, 337, 336, 334, 328, 327, 326, 317, 301

393, 346

ניילות 204, 198, 197, 190, 97, 86, 85, 84, 62, 49, 48, 46, 35, 16, 12, 11

ניירות-ערך 56, 55, 50, 46, 45, 37, 33, 32, 30, 29, 28, 24, 17, 16, 15, 12

, 128, 125, 121, 119, 118, 115, 114, 109, 100, 92, 91, 89, 63, 60, 58, 57

, 162, 159, 158, 157, 156, 155, 154, 153, 151, 150, 138, 131, 130, 129

, 243, 241, 240, 239, 238, 237, 232, 215, 205, 198, 196, 192, 188, 183

, 266, 265, 264, 263, 262, 257, 256, 250, 249, 248, 247, 246, 245, 244

, 296, 295, 291, 283, 281, 280, 279, 277, 274, 273, 272, 271, 268, 267

, 368, 359, 358, 343, 341, 337, 336, 334, 329, 328, 327, 315, 299, 297

393, 377

נכסים אחרים 166, 159, 158, 128, 127, 118, 115, 109, 58, 57, 56, 55, 38

, 253, 250, 249, 248, 247, 246, 245, 244, 243, 241, 240, 239, 238, 237

342, 337, 336, 334, 280, 279, 274, 273, 272, 271, 257, 256, 254

נכסי סיכון 231, 229, 226, 223, 221, 218, 214, 213, 211, 208, 184, 38, 36

<p>צ</p> <p>צדדים קשורים 277, 276, 275, 274, 272, 121</p> <p>ר</p> <p>רוח למניה 335, 333, 152, 149, 137, 136, 113, 109</p> <p>ש</p> <p>שווי הוגן 109, 100, 99, 98, 83, 82, 80, 78, 76, 74, 73, 72, 37, 34, 28, 24 ,154, 153, 151, 150, 140, 136, 133, 131, 130, 129, 128, 123, 121, 114 ,262, 257, 256, 215, 204, 203, 202, 201, 198, 174, 162, 157, 156, 155 338, 301, 300, 271, 270, 269, 268, 267, 266, 265, 264, 263</p> <p>ת</p> <p>תגמול 306, 296, 295, 294, 293, 292, 291, 288, 179, 172, 171, 170, 169 393, 392, 389, 388, 376, 375, 373, 372, 369, 368, 359</p> <p>תיק למסחר 32</p> <p>תשלום מבוסס מניות 180, 179, 142, 134, 122, 121, 118, 117, 116, 109 296, 295, 294, 291, 280, 276, 275, 182, 181</p>	<p>ס</p> <p>סייבר 384, 283, 97, 88, 18</p> <p>סיכון אשראי 56, 55, 54, 53, 51, 50, 49, 46, 38, 36, 32, 31, 26, 17, 12, 11 ,129, 127, 126, 125, 123, 109, 99, 98, 97, 66, 65, 64, 63, 61, 60, 59, 58, 57 ,242, 241, 240, 239, 238, 237, 204, 203, 184, 169, 160, 159, 141, 130 ,271, 255, 254, 253, 252, 251, 250, 249, 248, 247, 246, 245, 244, 243 339, 317, 311, 274, 273, 272</p> <p>סיכונים אחרים 97, 46, 18</p> <p>סיכון מוניטין 97, 92, 91, 46, 18, 11</p> <p>סיכון מימון 85</p> <p>סיכון נזילות 204, 97, 85, 46, 16, 11</p> <p>סיכון סביבתי 92, 11</p> <p>סיכון ריבית 97, 71, 46, 35</p> <p>סיכון שוק 204, 130, 129, 98, 97, 71, 46, 38, 12, 11</p> <p>סיכון תפעולי 204, 184, 97, 87, 46, 38, 36, 18, 11</p> <p>ע</p> <p>עמלות 141, 125, 113, 109, 95, 44, 43, 41, 40, 39, 27, 26, 23, 17, 16, 12 ,230, 228, 224, 222, 220, 216, 214, 212, 210, 206, 196, 195, 194, 142 ,314, 312, 310, 309, 298, 290, 287, 282, 278, 277, 236, 235, 234, 233 341, 340, 335, 333, 328, 325, 321, 318, 316</p> <p>ענפי משק 311, 64, 63, 59, 57, 50, 49, 33, 31, 12</p> <p>פ</p> <p>פחת והפחתות 142</p> <p>פיקדונות הציבור 138, 115, 109, 45, 44, 43, 42, 41, 40, 39, 33, 30, 17 ,235, 234, 231, 229, 226, 223, 221, 218, 213, 211, 208, 198, 167, 166 ,297, 279, 277, 274, 273, 272, 271, 264, 263, 260, 258, 257, 256, 236 ,336, 334, 329, 328, 322, 321, 319, 318, 317, 316, 312, 310, 301, 300 346, 344, 343, 337</p>
---	---